ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՅԻՍ
2
DIMANCHE
2 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

ՏԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·579

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.579

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԾԱՏՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ապրիլ 26)

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Գաբրիէլ Սունդուկեանի ծննդեան 150-ամեակին նուիրուած ձեռնարկները տեղի ունեցած են նաեւ Վրաստանի մէջ՝ ցուցահանդէսի, ուսումնասիրութիւններու, գիտական աշխատանքներու եւ հայ թատերագրէն մնացած թանկագին առարկաներու հաւաքման գծով։

Թիֆլիսի կեդրոնական գրադարանին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են հայ թատերագրին երկերը՝ հայերէն, վրացերէն, ռուսերէն անոր անձնական նամակներուն եւ ձեռագիրներուն պատճէնները, լուսանկարները, վրացի անուանի դրողներու, արուեստագէտներու, հանրային գործիչներու կարծիքները Գաբրիէլ Սունդուկեանի մասին եւայլն։

Վրաստանի թատերական արուեստի թանգարանի աշխատակիցները՝ իրենց ջանքերով, վերջերս զգալի կերպով հարստացուցած են Գ. Սունդուկեանի ֆոնտը։ Գոած են մօտ 80 լուսանկարներ, զանազան ներկայացումներու յայտագիրներ, հանրագրեր, գիրքեր, գրախօսականներ։ Բոլորն ալ մօտերս ցուցադրուեցան պիտի դրուին։

Վրաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի թանգարանը ամբողջացած է Սունդուկեանի պատկանող նոր առարկաներով։ Հայ թատերագրին թոռը՝ Թիֆլիսաբնակ տնտեսագէտ Գաբրիէլ Սունդուկեան թանգարանին նուիրած է իր մեծ հօր եւ մեծ մօր ոսկիէ մատանիները, որոնց վրայ փորագրուած են Գաբրիէլ եւ Սոֆիա Սունդուկեան անունները եւ 1863 Յունիս թուականը։ Թանգարանի սեփականութիւնը դարձած են նաեւ թատերագիրին դրասեղանը, դրենական պիտոյքները, կնոջ ձեռքով հիւսուած գորգը, հարսանեկան համազգեստը, անձնական գիրքերը եւայլն։

Ծանօթ է, որ Գաբրիէլ Սունդուկեան բարեկամական կապեր հաստատած էր վրացի բանաստեղծ Ակակի Ծերեթելիի հետ, որ երեք բանաստեղծութիւններ ձօնած է հայ թատերագիրին։ Այդ բարեկամական կապը փոխանցուած է երկու դրողներու զաւակներուն՝ հայ թատերագրի թոռան՝ Գաբրիէլ Սունդուկեանի եւ վրացի բանաստեղծի միակ ողջ մնացած հարազատին՝ դրագէտ Պապոնա Ծերեթելիի։ Այդ երեւոյթին լոյսին տակ Թիֆլիսի «Սովետական Վրաստան» թերթի խմբագրութիւնը կազմակերպած է երկու դրողներու թոռներուն հանդիպումը «Գաբրիէլ Սունդուկեան» տան մէջ, ուր հաւաքուած են հայ թատերագիրին ծոռները, հայ եւ վրացի լրագրողներ։ Տեղի ունեցած մտերմիկ զրոյցի ատեն արտասանուած են Ծերեթելիի բանաստեղծութիւնները՝ նուիրուած Սունդուկեանի եւ հաստատածները՝ հայ թատերագիրին լաւագոյն գործերէն։ Հանդիպումի ընթացքին Ռուբէն Յանոյեան թատերագիրի թոռան նուիրած է իր քանդակած՝ Գ. Սունդուկեանի եւ Ա. Ծերեթելիի արձանիկը։

×

ԿՈՄԻՏԱՍԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Հետզհետէ կը հարստանայ Կոմիտասին նուիրուած թանգարանին ցուցանմոյշները։ Վերջերս ձեռք բերուած ուշագրաւ ցուցանմոյշներէն են՝ Կոմիտասի վարդապետական թիկնոցը, «Հազար ու մի խաղ» ժողովրդական երգարանը, որ Կոմիտասի ու Մանուկ Աբեղեանի խմբագրութեամբ լոյս տեսած է Էջմիածին՝ 1905ին։ Երգարանը՝ «Աչուղական երգեր» գրքոյկին հետ միասին, թանգարանին նուիրած է Կոմիտասին աշակերտած Վաղինակ Ցակոբեան։ Կոմիտասի երգչախումբի անդամներէն Արամ Ատուածատուրեան թանգարանին նուիրած է Կոմիտասի 12 հոգեւոր եւ վեց աշխարհիկ երգերու ձայնանիշերը։ Այդ երգերը 1927ին ձայնագրած են անգլիացի ճարտարագէտները՝ էլեկտրական գործիքներու միջոցով։ Պաքու բնակող Մկրտիչ Յովհաննիսեան նուիրած է 1906ին փարիզ լոյս տեսած, հայերէն եւ ֆրանսերէն Կոմիտասի «Հայ քնար» գեղջկական երգերու գիրքը, Եղիշէ Թադէոսեանի նկարազարդումներով։

Աղեքսանդրիայէն Լեւոն Հիւրմիւզ նուիրած է Կոմիտասի Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի ուսուցիչներուն հետ 1911ին գունաւոր լուսանկարը։ Վ. Մարտիրոսեան նուիրած է «Մոկաց Մհրզա», «Արօրն ու տատրակը», «Գութանի երգը» եւ «Հով արէք» կոմիտասեան երգերու 1912ի ձայնագրութիւնները։ Թանգարանը ձեռք բերած է նաեւ «Երեւան» հրատարակչութեան 1930ին տպագրած Կոմիտասի հաւաքածոն, նուիրուած՝ երաժիշտի ծննդեան 60ամեակին։ Հաւաքածոյին մէջ ամփոփուած են Կոմիտասի աշակերտներէն եւ բարեկամներէն՝ Սպիրիդոն Մելիքեանի, Վահան Տէր-Առաքելեանի, Մանուկ Աբեղեանի, Դերենիկ Դեմիրճեանի, Նիկողայոս Տիգրանեանի, Փանոս Թերլեմէզեանի, Ստեփան Դեմուրեանի, Մարգարիտ Բաբայեանի յուշերը ուսուցչի մասին։ Այս նոր նմոյշները կարելիութիւն կ'ընծայեն այցելուներուն աւելի լայնօրէն ճանչնալու հայ երգի հանճարի կեանքն ու գործունէութիւնը։

×

ՌԻՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍԸ

Լենինականի մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են նկարիչ Ռիմ Մանուկեանի գործերը՝ 95 նկար, որոնք կը ներկայացնեն հայրենի բնութիւնը, բանուորներու դիմանկարները եւայլն։ Ռ. Մանուկեան նկարչութեան ուսուցիչ է եւ նկարներուն մեծ մասը կերտած է գլորոցական արձակուրդներու օրերուն, տարբեր ժամանակներուն այցելելով Հիւսիսային Կովկաս, Ուրմի, Պաքու, Լենինգրադ, Բայկալ։

ԱՐՔԱՅԻՑ ԱՐՔԱՅԻՆ

Հողակոյտն էր աւերակ
Արքաներու արքային,
Որուն ոսկի գահին տակ
Արքաները կուլային։

Ան պատերազմ միշտ ըրաւ՝
Որ սուրն երբեք չպաղի։
Հողն արիւնի էր ծարաւ,
Ինքը ծարաւ էր հողի։

Գերեզմանէն ծռած վար՝
Ըսի.— «Աշխարհիդ թող գիտնայ,
Որ բանաստեղծ մ'ընկերվար
Անգութ արքան կը գըթայ...

Ըսէ՛, ի՞նչ բան դուն կ'ուզես.—
Շիրիմ կանգնե՞մ քու վըրայ։» —
Ըսաւ.— «Հո՛ղն առ վըրայէս,
Հո՛ղն առ, սիրտըս թեթեւնայ»։

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԵՐԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՈՉ ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

— o —

Մառեչալ Գրեչկոյի տեղը զբաւեց իբրեւ Պաշտպանութեան նախարար Դմիտրի Ուստինով։ Այս նշանակումը զարմանք պատճառեց Արեւմուտքի քաղաքական շրջանակներուն, որովհետեւ Պաշտպանութեան նոր նախարարը նախ զինուորական չէ, երկրորդ՝ որովհետեւ Գրեչկոյի կողքին կան երկու փոխ-նախարարներ, երկուքն ալ զինուորական։ Մառեչալ Ուստինովի եակաբովսկի ընդհանուր հրամանատարն է Վարշաւայի Ուխտի ուժերուն, իսկ Զօր. Վիկտոր Կուլիկով սպառնալու պետը խորհրդային բանակին։ Այս երկու բարձրաստիճան զինուորականները տարիներէ ի վեր իբրեւ փոխ-նախարարներ գործակցած են Գրեչկոյի եւ, հետեւաբար, ատոնցմէ մէկին ու մէկուն նշանակումը տրամաբանական կը նկատուէր։

Թիմուրի Ուստինով 1965էն ի վեր թեկնածու անդամ է Պոլիտբիւրոյի, մաս կը կազմէ կեդր. կոմիտէի քարտուղարութեան եւ, միեւնոյն ատեն Պաշտպանութեան ճարտարարուեստի նախարար էր։ Իր նկատուի բարեխիղճ աշխատող եւ կազմակերպիչ մէկը, որ յաջողած է Խորհ. Միութեան զինուորական ճարտարարութիւնը բարձր որակի հասցնել։ Արեւմտեան շրջանակներու համաձայն հաւատարմօրէն զօրավիզ կը կենայ Բրեժնեւի, սակայն այնքան ալ «ջերմ զգացումներ» չունի Արեւելք – Արեւմուտք մերձեցման քաղաքականութեան նկատմամբ։

ՓԵՔԻՆ

ՊԱՑԹՈՒՄ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԱՌՋԵՒ

— o —

Փեքինի Խորհ. Միութեան դեսպանատան մուտքին զօրաւոր պայթում մը տեղի ունեցած է եւ, համաձայն «Թաս» գործակալութեան, երկու չին պահակներ ծեծուած են ու «բախտի բերումով խորհրդային դեսպանատան անձնակազմէն որեւէ մէկը չէ մեռած կամ վիրաւորուած»։ Պայթումին լուրը հաղորդեց նոյնպէս նուկոսլաւ «Թանյուկ» գործակալութիւնը։ Համաձայն այս վերջինին, չին երկու պահակները չեն մեռած, այլ «ծանրօրէն վիրաւորուած են»։ Փեքին լուռ կը մնայ եւ դեռ յայտնի չէ, թէ պայթումը ի՛նչ ձեւով եղած է եւ որո՛նք են հեղինակները ահաբեկչական արարքին, եթէ իսկապէս նման բնոյթ կը կրէ։ Ցամենայն դէպս Մոսկուա բողոք ներկայացուցած է չին իշխանութիւններուն «միջադէպին» դէմ։ Վերջին պահուն կ'իմացուէր, թէ «կասկածելի» մէկը ձերբակալուած է։

Ա Փ Ր Ի Կ Է

ՔԻՍԻՆ�կԷՐԻ ՇՐՋԱՊՏՈՒԾԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

— o —

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը, որուն համար կ'ըսուի, թէ «պղպէ պատի ստամոքս» ունի, անհանգստութիւն պատճառած է իրեն ի պատիւ տրուած ճաշէ մը եւաք, Քինչասայի մէջ։ Այս պատճառով որոշեց չայցելել Զայիրի տեսարժան վայրերը։ Այսուհանդերձ չարաթօվերջին որոշեց այցելել Մոնրովիա, Լիպերիոյ մայրաքաղաքը։

Քինչասայի մէջ եւս Քիսինկէր պարզեց Ուաշինկթընի տեսակէտը, թէ Ռոտեզիոյ իշխանութեան գլուխը պէտք է անցնին սեւերը, որոնք մեծամասնութիւնը կը կազմեն։ Միացեալ ազգերը սակայն յստակ գիծ մը չի նշանակեր Հար. Ափրիկէի Հանրապետութեան մասին։ Երկուշաբթի Հանրապետութեան մասին։ Երկուշաբթի կուստեք կը զոհանան ըսելով, թէ «Հարաւ. Ափրիկէի ժողովուրդները ինքնորոշման իրաւունք ունին»։

Ուաշինկթընի տնտեսական կարեւոր օժանդակութիւն պիտի կատարէ Զայիրի. արժէքը 25 միլիոն տոլարի պիտի հասնի։

Քաւիի մը տոպրակ

ՊԼՅՈՒՐՈՒԹԻՆ կը հաղորդուի, թէ Սուրիացիք իրենց հակակշիռին տակ դնելու պաղեստինի Ազատագրութեան բանակի ուժերը զրկած են Պէյրութի մօտերը, մինչեւ օդակայանի քով, մայրաքաղաքին հարաւը։ Դէպերու կարծիքով Սուրիա այս ձեւով կ'ուզէ ճնշում բանեցնել որպէսզի նախագահի ընտրութիւնը կատարուի ճշդուած թուականին։ Այսուհանդերձ չատ հաւանական չի նկատուիր։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ մէջ կառավարական տագնապ մը լուծուեցաւ, երբ ժողովրդական Դեմոկրատ կուսակցութիւնը որոշեց թոյլ տալ իր երկու նախարարներուն՝ մաս կազմել առժամեայ դահլիճին։ Կուսակցութիւնը որոշած էր նախապէս քաշել իր երկու նախարարները, որովհետեւ Ընկերվարական կուսակցութիւնը մտադրած է մինակը կազմել նոր դահլիճը եւ այս ձեւով կառավարել երկիրը։ Փորթուկալ սկսաւ բանակցութիւններ վարել Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն հետ։ Կ'ուզէ ձեռք ձգել զինուորական օժանդակութիւն մը։

ՀՌՈՄԻ մէջ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնները միացեալ ցեկոյցով մը ընդգծեցին, թէ իշխանութեան գլուխ գալու պարագային պիտի յարգեն կրօնական եւ քաղաքական ազատութիւնները։

ՖՈՒՐՖԱՒ, Ելմտական նախարարը, խորհրդակցեցաւ Խորհրդարանի մեծամասնութեան խմբակցութիւններու նախագահներուն հետ։ Ապակցութեանց ընթացքին պատրաստակամութիւն յայտնեց բարեփոխումներ կատարել «դերարժէքներ»ու օրինագիծին մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ցուցանմոյշներէն են՝ Կոմիտասի վարդապետական թիկնոցը, «Հազար ու մի խաղ» ժողովրդական երգարանը, որ Կոմիտասի ու Մանուկ Աբեղեանի խմբագրութեամբ լոյս տեսած է Էջմիածին՝ 1905ին։ Երգարանը՝ «Աչուղական երգեր» գրքոյկին հետ միասին, թանգարանին նուիրած է Կոմիտասին աշակերտած Վաղինակ Ցակոբեան։ Կոմիտասի երգչախումբի անդամներէն Արամ Ատուածատուրեան թանգարանին նուիրած է Կոմիտասի 12 հոգեւոր եւ վեց աշխարհիկ երգերու ձայնանիշերը։ Այդ երգերը 1927ին ձայնագրած են անգլիացի ճարտարագէտները՝ էլեկտրական գործիքներու միջոցով։ Պաքու բնակող Մկրտիչ Յովհաննիսեան նուիրած է 1906ին փարիզ լոյս տեսած, հայերէն եւ ֆրանսերէն Կոմիտասի «Հայ քնար» գեղջկական երգերու գիրքը, Եղիշէ Թադէոսեանի նկարազարդումներով։

Աղեքսանդրիայէն Լեւոն Հիւրմիւզ նուիրած է Կոմիտասի Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի ուսուցիչներուն հետ 1911ին գունաւոր լուսանկարը։ Վ. Մարտիրոսեան նուիրած է «Մոկաց Մհրզա», «Արօրն ու տատրակը», «Գութանի երգը» եւ «Հով արէք» կոմիտասեան երգերու 1912ի ձայնագրութիւնները։ Թանգարանը ձեռք բերած է նաեւ «Երեւան» հրատարակչութեան 1930ին տպագրած Կոմիտասի հաւաքածոն, նուիրուած՝ երաժիշտի ծննդեան 60ամեակին։ Հաւաքածոյին մէջ ամփոփուած են Կոմիտասի աշակերտներէն եւ բարեկամներէն՝ Սպիրիդոն Մելիքեանի, Վահան Տէր-Առաքելեանի, Մանուկ Աբեղեանի, Դերենիկ Դեմիրճեանի, Նիկողայոս Տիգրանեանի, Փանոս Թերլեմէզեանի, Ստեփան Դեմուրեանի, Մարգարիտ Բաբայեանի յուշերը ուսուցչի մասին։ Այս նոր նմոյշները կարելիութիւն կ'ընծայեն այցելուներուն աւելի լայնօրէն ճանչնալու հայ երգի հանճարի կեանքն ու գործունէութիւնը։

×

ՌԻՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍԸ

Լենինականի մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են նկարիչ Ռիմ Մանուկեանի գործերը՝ 95 նկար, որոնք կը ներկայացնեն հայրենի բնութիւնը, բանուորներու դիմանկարները եւայլն։ Ռ. Մանուկեան նկարչութեան ուսուցիչ է եւ նկարներուն մեծ մասը կերտած է գլորոցական արձակուրդներու օրերուն, տարբեր ժամանակներուն այցելելով Հիւսիսային Կովկաս, Ուրմի, Պաքու, Լենինգրադ, Բայկալ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՒԺԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱՓԻՍՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(Ե. եւ վերջ)

Այսօր՝ Խորհ. Միութեան նաւատորմիղը համարձակօրէն ապարէզ կը կարդայ Միացեալ Նահանգներուն: Կարմիր նաւատորմիղի ընդծովեաններու թիւը հինգ հարիւրը անցած է, եւ ասոնք միշտ կը նորոգուին ամենավերջին զէնքերով:

Եթէ պատերազմ ըլլայ Խորհ. Միու – թեան եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ, տրամաբանական է որ վճռական պայ– քարը տեղի ունենայ ովկիանոսներուն վրայ, եւ ըլլայ գլխաւորաբար ընդծով– եաներու միջեւ: Այնպէս որ երկու հսկա– ները կը ջանան տիրապետել աշխարհի ովկիանոսներուն եւ ծովերուն, մաս– նաւորաբար անոնց ընդյատակեայ խորքերուն: Եւ մեծ մասով՝ վերջ – նական յաղթանակը հաւանաբար որոշուի սուզանաւերու եւ հակասուզանաւային ու– ժերու մարտավարութենէն:

Գիտակցելով այս բոլորին, Խորհրդա– յին Միութիւնը տուած է նոր տարողու – թիւն մը իր ռազմական ուժին: Հսկայ Խորհ. Միութիւնը — որ կը տարածուի աշխարհի երեսին մէկ վեցերորդին վրայ — դրեթէ ինքնաբաւ է: Այս երկիրը ա– ւանդաբար ցամաքային ուժ եղած է, բայց եւ այնպէս, անիկա այսօր պատ – րաստած է աշխարհի ծովային երկու ա– մենամեծ ուժերէն մէկը:

Ճիշդ է որ Խորհ. Միութեան աշխար– հագրական դիրքը, ծովային տեսակէտէ, անպատեհութիւններ ունի: Իր հիւսիս– յին հեռաւոր եւ երկար սահմանը կը դանուի Սառուցեալ ովկիանոսի սառնա– մանիքին մէջ: Սկանտինաւեան երկիրնե– րը կրնան սեղմել իր Պալթեան նաւա – հանգիստները, եւ Ճափոն կրնայ ճնշել Վլատիվոստոկի վրայ: Իսկ Թուրքիա իր ձեռքն ունենալով Վոսփորը եւ Տարտա– նէլը, բանալին ունի Սեւ ծովուն:

Ուրեմն, այս ինքնաբաւ ցամաքային պետութիւնը ինչո՞ւ դարձած է դէպի ծով: Որովհետեւ դիտէ թէ աշխարհի վրայ համայնավարութիւն տարածելու, եւ աշ– խարհին տիրապետելու համար, պէտք է նախ տիրապետէ ովկիանոսներուն:

Ասոր հետ մէկտեղ, դիտէ թէ հիւսի– սէն եւ հարաւէն խոցելի է Եւրոպա – Ասիա ցամաքամասը քանի որ ընդծով – եաներէ կարելի է արձակել սովորական ինչպէս նաեւ հիւլէական հրթիռներ այդ ցամաքամասին վրայ:

Խորհ. Միութենէն դուրս՝ աշխարհի խիտ բնակչութիւն ունեցող մնացեալ մա– սին իննիսուն առ հարիւրը կը գտնուի ծովէն ոչ աւելի քան հազար մղոն հեռու: Պատերազմի դէպքին՝ պիտի չըլլայ աշ– խարհի վրայ որեւէ տեղ որ զերծ ըլլայ ծովային յարձակումէ: Այս իրողութիւնը ամէնէն հիմնական փոփոխութիւնը մըտ– ցուցած է ռազմարուեստի մէջ, որովհե– տեւ հիմա ծովուժը կարելի է տարածել աշխարհի երեսի երեք քառորդին վրայ — որ ջուր է — եւ այդ լայնածիր տա– րածութենէն կարելի է սպառնալ աշխար– հի մնացեալ մէկ քառորդին վրայ, որ ցամաք է:

Ուրեմն, Խորհ. Միութիւնը երկու նը– պատակով կ'ապաւինի իր նորաստեղծ, բայց ահարկու, ծովուժին: Նախ՝ իր հողերը եւ իր արբանեակ երկիրները պաշտպանելու համար: Երկրորդ՝ հա– մայնավարական կայսրութիւնը տարածե– լու, եւ ի վերջոյ՝ աշխարհին տիրապե – տելու:

Իսկ Միացեալ Նահանգներու ծովային ուժի գործածութեան նպատակը ի՞նչ է: Նախ՝ իր երկիրը պաշտպանել: Երկրորդ՝ Եւրոպան, Ճափոնը եւ ազատ աշխարհի ուրիշ երկիրներ պաշտպանել, մինչեւոյն ժամանակ ճնշում բանեցնելով Խորհրդա– յին Միութեան վրայ:

Իրականին մէջ՝ Եւրոպան թերակղզի մըն է: Միայն 550 մղոն հեռաւորութիւն մը կայ Հիւսիսային ծովէն մինչեւ Ատ – րիական: Միացեալ Նահանգներու զէն– խաւոր զինակիցները կը գտնուին արեւ– մտեան Եւրոպայի մէջ: Հիւսիսային Ա– լանտեանի դաշնակից կազմակերպութիւն– ները (ՆԱԹՕ) արեւելքէն ենթակայ են ցամաքային արշաւանքի, այսինքն՝ Խոր– հրդային Միութենէն: Ենթակայ են նաեւ ծովային յարձակումի հիւսիսէն, հարա–ւէն եւ արեւմուտքէն: Այս հանգամանքը ամէնէն կարեւոր նշանակութիւնը ունի ՆԱԹՕի պաշտպանութեան ռազմագիտա – կան նկատառումի կապակցութեամբ:

Որպէսզի ՆԱԹՕի ցամաքային զօրքերը կարենան դիմադրել արեւելքէն — այս –ինքն՝ համայնավարական երկիրներէն — եկած ցամաքային արշաւանքի մը, ան– հրաժեշտ է որ Միացեալ Նահանգներու ծովուժը տիրապետէ եւրոպական մեծ թերակղզիին երեք կողմերուն վրայ: Այս նկատառումով՝ գերակշիռ դեր կը կա – տարէ Միջերկրականը:

Միացեալ Նահանգներու Ատլանտեանի նաւախումբը, որ կեդրոնացած է Մի – ջերկրականի մէջ, իր սաւառնակատար մարտանաւերով եւ ընդծովեաններով — եւ անոնց հիւլէական ռումբերով եւ հըր– թիռներով — իր ծովային ուժի գերիչ – խանութեան տակ առած է ամբողջ Եւ – րոպան:

×

Ա՛յս է կացութիւնը, եւ իւրքին մէջ, այս է պայքարը ընդմէջ Միացեալ Նա – հանգներու եւ Խորհ. Միութեան: Երկու տիտաննները լիովին կը դիտակցին ծո – վային ուժի կարեւորութեան:

ԱՄԻՐԴՈՎԼԱԹ ԱՄԱՍԻԱՑԻ

— o —

Ամիրդովլաթ Ամասիացի, անուանի հայ բնապէտ բժիշկը, մատենագիրն ու բառա– րանագիրը ծնած է Ամասիա, մօտաւո– րապէս 1420 – 25ին եւ մեռած 1496ին: Շրջած է Արեւելքի երկիրները եւ ծանօ– թացած է ժամանակակրջանի գիտութեան: Բժշկութիւն սորված է, հաւանաբար, Միջագետքի կամ Արաբիոյ մէջ: Սորված է յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն, արաբերէն, թրքերէն եւ ուսումնասիրած է հին եւ միջնադարեան բժշկագիտու – թիւնը: Երկար տարիներ ապրած է Կ. Պոլիս, եղած է սուլթան Մուհամմէտ Բ.ի պալատական բժիշկը, կոչուած է «ճա– ռահպաշի սամատան» (վիրաբուժապետ): Մեռած է Դեկտեմբեր 8ին, Պրուսա:

Ամիրդովլաթ Ամասիացի հայ բժշկա – կան գրականութիւնը հարստացուցած է արժէքաւոր աշխատութիւններով, որոնք կ'ընդգրկեն միջնադարեան բժշկագիտու– թեան եւ դեղագիտութեան գրեթէ բոլոր ճիւղերը: Աշխատութիւնները գրուած են ժամանակակրջանի աշխարհաբարով (մի– ջին հայերէնով), կը կրեն փորձնական բժշկութեան կնիքը եւ կ'արտացոլեն մի– ջին դարերու բժշկագիտութեան լաւա – գոյն երեսներն ու սկզբունքները: Առաջին աշխատութիւնը՝ «Ուսումն բժշկութեան» (1459), նուիրուած է մարզակազմու – թեան, առողջապահութեան, ախտաբա – նութեան եւ դեղագիտութեան հարցերուն: «Ողուտ բժշկութեան» (1469, հրատա – րակուած 1940ին) աշխատութիւնը «Ու– սումն բժշկութեան»ի վերամշակումն է: Գիրքը ունի երկու մաս. առաջինը՝ մար– զակազմութիւն, երկրորդը՝ ախտաբա – նութիւն, ուր մանրամասն նկարագրուած են հիւանդութիւններու պատճառները, հիւանդութիւններու ախտանիշները, հի – ւանդին բուժումն եւ խնամքը: Գիրքին մէջ ներկայացուցած է հիւանդութիւննե– րու 209 տեսակներ եւ զանոնք բաժնած է երկու ճեւերու՝ սուր եւ քրոնիկ: Հողե– բուժութեան ասպարէզին մէջ արժէքա – ւոր են մոլութիւն, ցնորամտութիւն, մե– լամաղձութիւն, ընկճուածութիւն, ան – քնութիւն, վերնոտութիւն ախտանիշնե – րու եւ հիւանդութիւններու մասին տուած տեղեկութիւնները: Կանայք հիւանդու – թիւններէն նկարագրած է դաշտանի չըր– ջաբերութեան խանգարումները եւ սեռա– յին օրկաններու խոցերն ու ուռուցքները, ամլութեան պատճառները եւլլն, ման – կաբարձութեան ապարէզին մէջ՝ ար – գանդին կառուցուածքը, ձերն ու դոր – ծունէութիւնը յղիութեան եւ ծննդաբե – րութեան ընթացքին: Ամիրդովլաթ չըշ– փած է նաեւ աչխատանքի, հանդիստի, անունդի, ամուսնութեան առողջապահու– թեան կարգ մը հարցեր: Աչքի (հիմնա – կանին մէջ՝ աչքի թաղանթներու) հիւան– դութիւններուն նուիրած է քանի գլուխ, քիթ – կոկորդ – ականջաբանութեան՝ 15 գլուխ (վեցը ականջի հիւանդութիննե– րուն, հինգը՝ քիթի եւ չորսը՝ ըմպանի), նկարագրած է ականջաբորբերը, խլու – թիւնը, քիթի կծիկները եւ փողայուերը:

«Ախտապատին» (1459) աշխատու– թիւնը բաղկացած է երկու մասէ՝ դեղա– գործութիւն եւ դեղագիտութիւն (ա– փոփուած 25 գլուխներու մէջ): Առաջին մասին մէջ դետեղուած են դեղագիրներ, մանրամասն նկարագրուած են դեղանի – թերու բաղադրութիւնը, քանակը, պա– պանման միջոցները: Երկրորդ մասով տրուած են դեղերու անունները, անոնց ազդեցութիւնը մարմնին վրայ, ցոյց տուած են անոնց օգտագործման միջոց– ները: «Ախտապատին» 23 գլուխը (ծա – նօթ է «Աղիւսակերով բառարան» անու – նով) հայերէն – յունարէն – «Ֆրանկե– րէն» – պարսկերէն դեղաբանական բառա– րան է, ուր նկարագրուած են դեղերու ֆիզիքաքիմիական յատկութիւնները, դե– ղերու պատրաստութեան ձեւերը, անոնց ազդեցութիւնը մարմնին վրայ, իւրա – քանչիւր դեղին դիմաց յիշատակուած է բժիշկներու (Գալիանոս, Հեսու, Ցա – նան, Բագրատ, Սահակ, Ֆոլոս) կարծիք – ները դեղին զօրութեան մասին:

Դեղագիտութեան նուիրուած է նաեւ «Բառք այբունեկան ի վերայ ցուցին» (կազմուած է 1468ին) դեղերու անուննե– րու համառօտ բառարանը (26 էջ), որու ձեռագիրը տարբերակները կը գտնուին ե–

Գիտեն թէ անցեալին՝ այն ժողովուրդը որ ճանչցած է կարեւորութիւնը ծովային ուժին, եւ զայն համօրէն օգտագործած է, դարձած է մեծ ազգ: Գիտեն նաեւ թէ այն ժողովուրդը, որ անտեսած է ծովա– յին ուժի ազդեցութիւնը ընկերային, քա– ղաքական, տնտեսական եւ ռազմական նուաճումներու վրայ, դատապարտուած է երկրորդական կամ երրորդական ազգի վերածուելու:

Այսօր՝ անջրպետը նոր տարր մը մըտ– ցուցած է միջազգային ռազմագիտութեան մէջ: Բայց եւ այնպէս, ծովային ուժը ամբողջական ուժ է: Այս նկատմամբ է որ ներկայիս երկու հուժկու Պետութիւն– ներ — Միացեալ Նահանգները եւ Խոր – հրդային Միութիւնը — իրենց ամբողջ կարողութիւնով կը մրցին ծովային գե– րիչխանութեան տիրանալու:

Խորհ. Միութեան, ինչպէս նաեւ Միաց– եալ Նահանգներու զեկավարները վաստա– հաբար լաւ ուսումնասիրած են աշխար– հագրութիւն եւ պատմութիւն:

Երկու Պետութիւններու առաջնորդները չատ մը նիւթերու չուրջ համակարծիք են: Բայց մէկ բանի մասին անտարակոյս համաձայն են: Համակարծիք են Թեմիս– տոկղէսին՝ որ 2457 տարի առաջ ըսած է. «Ան որ կը տիրէ ծովերուն, կը տիրէ ամէն ինչի»:

ԵՆՈՎՔ ԼԱՋԻՆԵԱՆ

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

2.

Ու մի դիշեր մնում էր Մարթունի փէ– չին, լոյս առաւօտի հետ, օրհնանքը թո– ղած, ձի նստում, իջվարում դիւղ: Եւ էլի գնում էր Մարթունի՝ սարուորներին բերելու, երբ սանդքարի պռնկին նստում էր առաջին եղեամը:

Աչնանը Ընկուզասարից գլորւում էին ընկոյզները, լցւում քարերի գոգը, գըլո– դիսկալով կանգնում գիւղի պատերի տակ, թափ առնում, սարալանջով իջնում էին ընկոյզները կաթկթում երդիք ու փիւից: Ցարուէթ պապը առնում էր մի քանի ըն– կոյզ, չուռումուռ տալիս, ասում.

— Էս տարի Ընկուզասարի պտուղ խո– չոր է:

Ցետոյ հազար ծլածան էր խճճւում Ըն– կուզասարի գլխին, ծառերի տերեւները դեղնում, կարմրում, տերեւները կա – պոյտ էին դառնում ու որդան, Ցարուէթ պապը նստում էր կտուրին նայո՛ւմ, նա– յում էր ու չէր յագենում նայելուց:

— Միրօ, սար կրակ ընկէ – կը վառուի:

Եւ բոցերը ալիքւում էին սարն ի վար, եւ գալարւում, եւ սարի գագաթից մա– դըլցում երկինք: Ցետոյ եօթը օր եօթը գիշեր Ծովասարից փչում էր քամին, փերթ–փերթ կրակ պոկում Ընկուզասարի ծառերից, փչում մարում էր հրդեհը, յետոյ եօթը օր եօթը գիշեր քամին ու ընկուզենիները մէջքակուիս էին տալիս, քամին փախչում էր սարից, մտնում գիւղ, Շերոյի հետ վնգստում երկինքի մօտ: Ու մի նոթոտ գիշեր Ընկուզասարից իջնում, Սեւ սարի արջի պէս փափո՛ւկ փափուկ իջնում, մտնում էր գիւղ եւ մի գիշերուայ մէջ գոտկահար ձիւն էր նըս– տում: Ցարուէթ պապը լուսկլուսին դուրս էր գալիս, խաչակնքում ճերմակած աշ– խարհը, խաչակնքում գոմի դուռը: Հո– րէն վիզը երկարում մղղում – բառաչում էր, ձմրան վրայ թափ տալիս գլուխը, ու պապը մօտենում, չփում էր եղին.

— Ձմրան համա՞ր քու սիրտ կը նեղ– ուի, դառ, համբերէ, գարուն կը բացուի:

«Համբերէ գարուն կը բացուի, — մըտ– քում կրկնեց Զորի Միրօն, — լուսհոգի իմ պապ, պատերազմ է. աշխարք ձմրան մէջ է, փոթորիկի մէջ է... Մարդ է պէտք որ կանդնի աշխարքին սիրտ տայ՝ համ– բերէ, համբերէ, գարուն կը բացուի... ի՞նչքան կը քալի էս ձմեռ... Ձմեռ է, լուսհոգի իմ պապ, ձմեռ է, — Զորի Մի– րօն կրկնեց, — ձմեռ է...»:

Ցետոյ սայլի անիւները Միրոյի մըտ– քից առան բառը՝ ճռճռացրին, ճռճռաց – րին, ու Միրոյի աչքերի դիմաց փռուեց իրական մի ձմեռ՝ ճերմակ ու մաքուր, իր Ցարուէթ պապի մազերի նման ճերմակ ու անարատ...: Երկրի ձմեռն էր...

«Առաւօտ չուտ կ'ելնենք, ձնով կը չը– փենք իմ ձեռքերը, սահնակ կը հանենք մարդէն, Խոմար մարէն կը բերէը գա– ւով հալած եղ՝ կը խմենք քանց ջուր...»: Եւ հարեւան Ներսէսի ու Առաքելի հետ քալում էին սահնակները, բարձրանում սար...

Փետուարից ամրանը կեր տեղափո – խելը դժուար էր՝ թփուտ էր, քար ու քարափ էր, ճամբայ ու ճար չկար եւ սարից խոտ ու տերեւ տեղափոխելը ձմեռ օրով էր: Բարդոսից խոտ ու կաղմախի տերեւ էր բարձում՝ կապում – կապկպում, ուսը դէմ արած չարժում սահնակը, ուժ տալիս՝ չարժում, յետոյ սալալանջը քալում – տանում էր սահ – նակն էլ, իրեն էլ հետը: Սահնակը թափ էր առնում, թափ էր առնում, դառնում սանձակոտոր ձի, ծփում էր ու եռեւից ղղղզուած պոչը: Պատահողմը հասնում – ծեփւում էր խոտին, իր թիկունքին, ա– սեղնահարում դէմքը, ու պեծպեծում էր աչքադէմի մշուշը...

Ձմրան գիշերը կէս էր լինում, Օհանի ժղանից եղնում էին. պապը քալում էր առջեւից, եռեւից հայրը, ապա հօրեղ – բայր Սմբատը, հօրեղբայր Նշանը, ապա մեծ եղբայր Զարեհն, յետոյ ինքը, Մա– նուկը, յետոյ Սեթօն, Վարդգէսը, Կի– րակոսը եւ Մուրատը, եւ՝ Պողէն, եւ՝ Պետրոսը... ժղանից դուրս էին գալիս, ու գերդաստանը լծաշարուկ քալում էր ձեան մէջ տափած արահետով: Ինքը մտքում չարունակում էր հաղար անգամ հագցնում քառասուն գոմչի կաշի, Զէյնով Օհանին կանչել էր տալիս. «Դաւի՛թ...» — ու ձայնը տանո՞ւմ – գալիս էր Դաւիթ ականջը մտքով չարունակում՝ Դաւիթ աչքով չողացնում էր Թուր–կեծակին, Դաւիթին հանում հօրից: Իսկ Պետրոսը ափսոսում էր կիսատ մնացած պատմու– թեան համար, չէր համբերում մինչեւ միւս իրիկուն, քալում էր Պողէի փեշից, վրայ–վրայ հարցնում.

— Պողէ, ապէ, Դաւիթ ինչի՞ ընկաւ հուլի մէջ... Դաւիթ ինչքա՞ն մնայ հուլի մէջ:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՒԻՃԵԱՆ

(Շար. – 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԵԿԴՈՏՆԵՐ

ՊՐԱ ՎԻՆ

Ն. ՊՈՍՏՈՎՍԿԻ

Նիկոլայ Վասիլևիչ Գոգոլը (1809–1852) ծնվել է Ուկրաինայում, Պոլտավայի նահանգի Սորոչինցի գյուղում, մանր ազնվականի ընտանիքում։ Նրա հայրը՝ Վասիլի Գոգոլ-Յանովսկին, հայտնի էր իր ուրախ բնավորությամբ, սրամտությամբ և գրական ընդունակություններով։ Նա գրել է կատակերգություններ, որոնք բեմադրվել են տեղական սիրողական թատերախմբերի կողմից։ Գոգոլի մայրը՝ Մարիա Կոսյարովսկայան, ազգությամբ ուկրաինուհի էր։ Նա ուներ հարուստ երևակայություն և սիրում էր հորինել զանազան պատմություններ։ Գոգոլը ստացել է տնային դաստիարակություն։ Նրա առաջին ուսուցիչը եղել է հոր եղբայրը՝ Պետրոս Գոգոլ-Յանովսկին։ Ապա նա սովորել է Նեժինի գիմնազիայում, որտեղ ուսումնասիրել է հին լեզուներ, պատմություն, աշխարհագրություն, գրականություն և այլ առարկաներ։ Գիմնազիայում Գոգոլը ցուցաբերել է գրական մեծ ընդունակություններ։ Նա գրել է պատմական, բանաստեղծական և դրամատիկական ստեղծագործություններ, որոնք ընկերների շրջանում մեծ հաջողություն են ունեցել։ Գիմնազիայի ավարտական տարիներին Գոգոլը մտադրվել է գրական ասպարեզում հանդես գալ լուրջ ստեղծագործություններով։ Նա գրել է «Հանս Կյուխելգարտեն» վիպակը, որը հրատարակել է իր հրատարակած «Ալֆա» ալմանախում։ Սակայն այդ գրքի գնորդներ չեն գտնվել, և Գոգոլը հրատարակված գրքերի մեծ մասը ոչնչացրել է։ Գիմնազիան ավարտելուց հետո Գոգոլը մեկնել է Պետերբուրգ։ Այստեղ նա ծանոթացել է Պուշկինի, Ժուկովսկու, Կռիլովի, Դելվիգի, Պլետնևի և ուրիշ գրողների հետ։ Պուշկինը մեծ ուշադրություն է դարձրել երիտասարդ գրողի վրա և նրան խորհուրդներ տվել։ Գոգոլը Պետերբուրգում ծանոթացել է նաև

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՄԱՍԻՈՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի Ամասիոյ Հայր· Միութիւնը այս տարի եւս, ըստ աւանդութեան, Հոգեհանգիստ կը կատարէ Մայիս 9, կիրակի օր, Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, իր նահատակներու յիշատակին:

Օրուան երգեցողութիւնները կը կատարէ եկեղեցւոյ երգչախումբը քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պ· Վ· Փէշտիմալճեանի: Մեներգները կը կատարէ Օր· Սոնիա Նիկողոսեան: Ցաւարտ պատարագի եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ Միութեան կողմէ կառուցուած Ցուշաքարիւրի առջեւ ծաղկեպսակ կը զետեղուի հայրենակիցներու կողմէ:

Այս տարուան հոգեճաշի մասնակցութեան գինն է 50 ֆր·: Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի ամէնէն ուշ Մայիս 3 երկուշաբթի օր տեղերը ապահովել Պ· Նիկողոսեանէ՝

121 Ave. Henri Barbusse
95400 Arnouvile les Gonesse
Tél. : 985-04-46

Ճաշասրահին հասցէն՝
LES CENTURIONS
132, Ave. Pierre Semart
95 Villiers le Bel

Ի ՊԱՏԻՒ ՎԷԹԵՐԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻՆԵՐՈՒ

Վէթերան ընկերուհիներու ի պատիւ, կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղը ճաշ մը կազմակերպած է Շաբաթ, Մայիս 8ին, նախապէս արձանագրուիլ՝ Տիկին Քէչէհեանի մօտ՝ 38, Ռիւ Պէլ-Իմաժ, Վալանս:

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Համախարհրդական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 8, Շաբաթ ժամը 20·30ին, Պատ. սը լա Կադի մէջ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկին Զ· Քէչիքեան (Իսի լէ Մուլինօ) 30 ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման:

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին՝ սովորական հաւաքատեղին:

×

ՎԻԼՆ.— Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի ընդհ· ժողովը Շաբաթ, Մայիս 8, ժամը 20·30ին, Գասպար Իփէկեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերներէն անդամատեղերով ներկայ ըլլալ:

×

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ – ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Անտոք – Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Մայիս 6ին, Հինգշ· ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԴԱՐԱՆԻՆ

(Այցելութեան առթիւ)

Տէր եւ Տիկին Հայկազն Մկրտիչեան (Պոսթըն) 50 ֆր· կը նուիրեն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Կոլընոպլի ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները: Կարեւոր օրակարգ:

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Առնուվիլ – Սարսէլի մասնաճիւղին

Շաբաթ, Մայիս 8ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Նախագահութեամբ
M. LOUIS PERREIN
Conseiller Général de Val d'Oise

Salle des Fêtes Marcel-Pagnol, Place Victor Hugo, Villiers-le-Bel (Val d'Oise)

Երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՄՄԱՆԵԱՆ (Պէյրութէն) իր նուագախումբով

Երգիչ ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Pour la réservation des tables :

M. O. Altounian — Tél. : 987-08-73 — Mme Kaldjian, Tél : 208-82-13

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ

Մայիս 9, կիրակի ժամը 16·30ին, վարժարանի Մ· Պէշիկթաշլեան-Գ· Մ· Ալէմշահ սրահին մէջ

ԳՐԱԿԱՆ – ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

— Երգ, արտասանութիւն, նուագ — հայերէն թատրոն՝ «ՀՆԱԽՈՑԶԸ»՝ կատակերգութիւն երեք արար
— ֆրանսերէն թատրոն՝ LA TRAGEDIE DEMENTE, en 2 actes
— Ցուցահանդէս՝ աշակերտներու նկարչական գործերուն
— Բաշխում՝ մարզական մեծաթներու *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՕՒՄԸ

կիրակի, Մայիս 9ին, ժամը 11ին

Պատուոյ նախագահութեամբ

ՀԱՅՐ ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԱՆԱՆԵԱՆԻ

Ընդհանրական աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան

ԵՒ Պ. ԱՆՐԻ ՎԵՐՆԷՕՅԻ *(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)*

ժամը 13ին՝ ճաշ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, մասնակցութեամբ լիբանահայ երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՄՄԱՆՏԵԱՆԻ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Մայիս 16, կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕՂԱՏԵԱՆ
կը խօսի՝ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Խօսնակ՝ Աւետիս Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ լիմտանեկան ճաշ, *ուրախ մթնոլորտ*
ՔՈՉԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65
présente
tous les soirs
NORAYR
1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie
et tous les samedis soir
FERDI
Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.
Fermé le Lundi

ARMÉNIE 1976

Départs chaque mois :

du 8 Mai au 22 Mai
du 12 Juin au 26 Juin
du 10 Juillet au 24 Juillet
du 6 Août au 21 Août
du 22 Septembre au 6 Octobre
du 23 Octobre au 6 Novembre
du 22 Décembre au 3 Janvier 1977

à partir de 2680 fr.

Pour les jeunes de 16 à 35 ans (2 voyages)
du 24 Juillet au 7 Août
du 16 Août au 30 Août

Renseignements et Inscriptions

A PARIS
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
4
MARDI
4 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՐԵՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·580

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.580

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՐԻՒՆԱՒԻ ՕՐ ՄԸ ԵՒՍ — 200 ՄԵՌԵԱՒ

Շաբաթ օր որոշուեցաւ յետաձգել նախագահական ընտրութիւնը, ութ օրով, բայց նոյն օրը կռիւները այնպիսի սաստկութիւն մը ստացան, որ բոլորովին կ'անտեսուի այլեւս նախագահի մը ընտրութիւնը: Շաբաթ եւ Կիրակի 200 մեռնել կար: Կը թուի թէ անըմբռնելի կազդուրիչ մը ծնունդ առած է բոլորին մօտ եւ ջարդելու, քանդելու, կործանելու ժամանակ մնաց մը կայ: Շաբունի եղբօր գալին, 19ամեայ էտի Շաբունի առե – ւանդամը Ուրբաթ օր չի կրնար անշուշտ մոքերը հանգստացնել:

ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ
ԷԼԻԱՍ ՍԱՐԳԻՍԻ ԿՈՂՔԻՆ

— o —

Ապրիլ 30ի Օռիան – Լը ժուռը կը հաղորդէ որ հայ երեսփոխանները ժողով գումարած են եւ որոշած են քուէարկել Էլիաս Սարգիսի, նախագահական ընտրութեան առեն:

×

Ընդհանուր մթնոլորտն ալ շատ ողբերգական է եւ ձոմպլաթ օրէ օր աւելի սառակութեամբ կը յայտնէ իր ընդդիմութիւնը Սուրիոյ դէմ: Այլեւս չի ծածկեր իսկ թէ Սուրիան կը նկատէ իբրեւ հեղինակը այն միակ օտար դաւին, որ կայ Լիբանանի դէմ: Կ'ամբաստանէ Դամասկոսը որ իսկական մասնաճիւղ մըն է օտար տեղեկատուութեան սպասարկու – թեանց այլ խօսքով՝ սերտ կապ մը Սուրիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ: «Գերագոյն նպատակն է, կ'ըսէ ձոմպլաթ, սուրիական – յորդանանեան համագործակցու – թիւն մը ստեղծել, ընդդրկելով Յորդանան ափը եւ որ կը նայ դէպի արեւմտեան ափը եւ որ կը ձգտի խեղդելու Պաղեստինցիները ինչպէս նաեւ լիբանանեան հայրենասիրական շարժումը»:

ԻՏԱԼԻԱ

ՈՂՋ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ,
ՈՂՋ ԱՋԳ· ԺՈՂՈՎ

— o —

Մրոյի հրաժարումէն ետք, Իտալիոյ Հանրապետութեան նախագահը ուրիշ ելք չունէր եթէ ոչ լուծել Ազգ· ժողովը, ինչ որ կը նշանակէ կանխահաս ընտրութիւններ: Յունիս 20ին է որ տեղի պիտի ունենան այս ընտրութիւնները, որոնք ա'լ աւելի կը ծանրացնեն երկրին վիճակը: Յարդ լիրը 30 առ հարիւր կորսնցուցած է իր արժէքէն եւ տնտեսական տագնապը ծանր է: Պայքարը շատ սուր է այլեւս համայնավարներու եւ քրիստոնեայ դեմոկրատներու միջեւ:

ՎՐԱՍՏԱՆ

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐ

Թիֆլիզի մէջ չարք մը եղեռնափորձեր կատարուած են վերջերս: Ռումբ մը պայթած է, Նախարարաց Խորհուրդին շէնքը վնասուած է ռումբէ մը, կեդրոնական չուկան եւ վարչական բազմաթիւ շէնքեր ծանր վնասներ կրած են հրդեհներու հետեւանքով: Ըստ Վրաստանէն վերադարձող ճամբորդներու, կը գրէ Ֆիկարօ, այս դէպքերը տեղի ունեցած են Ապրիլի սկիզբը: Մոսկուայի մէջ երկու տեսակէտ կայ այս եղեռնափորձերուն մասին: Ա.) Ազգայնական տարրերու գործն է — ազգային զգացումը շատ զօրաւոր է Վրացիներուն մօտ եւ օր չկայ որ կուսակցական պաշտօնաթերթը՝ Զարիա Վոստոկա չդատապարտէ «ժամանակավրէպ բարքերը, ծէսերը եւ հաւատալիքները որոնք խորապէս արմատ ձգած են ժողովուրդին մէջ»: Վրաստան այցելողները վկայ եղած են տեսարաններու ուր բացայայտ կերպով Վրացին ցոյց կուտայ իր արհամարհանքը կամ անտարբերութիւնը Ռուսին նկատմամբ: Բ) Երկրորդ վարկածն այն է որ այս դէպքերը կրնան պարզապէս դրգռութիւններ ըլլալ: Ոչ մէկ վիրաւոր եղած է եւ անկարելի չէ որ Մոսկուայի խաղ մը ըլլայ, պահանջելու համար վրացի պատասխանատուներէն որ աւելի խիստ ըլլան բնակիչներուն նկատմամբ:

Քաւի մը տոդով

ԹՈՒՐՔ ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ որ Ֆրանսայէն արտաքսուած էր, իր դժգոհութիւնը յայտնելու համար իր ճամբէն չեղել տըւած է Թրէիշ Էվոյնգի «Տէ–Սէ 10» մը, որ Պոլիս կը տանէր գինքը: Օդանաւը նախ Մարսէյլ գացած է, ապա Օրլի վերադարձած եւ վերջապէս Ջեքի Էժտէր խօսք հասկցած է: Կրկին օդանաւ դրուած է դէպի Պոլիս: Երեք ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր զանազան յանցանքներու համար:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի կեդրոնի միութեան եւրեսփոխան Ալեքսոս Փանակուլիս, որ 1968ին ամբաստանուած էր Փափատոփուլիսի մահափորձին առեն, մեռած է առջի գիշեր կառքի արկածի (?) հետեւանքով: Սպանութիւնը անկարելի չի նկատուիր սակայն եւ քննութիւն բացուած է:

ՄԱՑԻՍ ՄԷԿԸ աւանդական տողանցք – ներով ոգեկոչուեցաւ Մոսկուայէն Փա – րիզ, ուր չուրջ 250 հազար, կազմակեր – պիչներուն համար եւ 45 հազար ոստիկանութեան, հոգի տողանցեցին Պասթիլէն Օփերա: Թափօրին գլուխը չէկային սա – կայն Մխիթարեան, Մառչէ: Կ'ոգեկոչուէր նաեւ ժողովրդական ճակատի 40ամեակը:

ԻՍՐԱՑԷԼԻ նախագահը ի վերջոյ ընդունեց Փարիզ կատարելիք իր ոչ–պաշտօնական այցելութիւնը որովհետեւ ժիւքար մեր – ժած էր գինքը ճաշի ընդունիլ: Իսրայէլի համար այդ ճաշը աւանդութեան մաս կը կազմէ, երբ Պետութեան ղեկավար մը Փարիզէն կ'անցնի, Ֆրանսական իշխանութիւնները կ'ըսեն որ օրէնք չէ եւ պարզ ունկնդրութիւն մը՝ բաւարար:

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ



Հայաստանի դեկավարները դէպի Ծիծեռնակաբերդ

(Նկար՝ «Հայրենիքի Ձայն»)(*)

Երեւանի առաւօտը ամպոտ է: Բարակ անձրեւ մը կ'իջնէ, թաց տխրութիւն մը տալով մեր մայրաքաղաքին: Ոչ մէկ հրաւէր եղած է, ոչ մէկ կոչ բայց ժողովուրդը պէտք չունի որեւէ ազդի: Գիտէ, կը զգայ ու խուռներամ կը քալէ դէպի Ծիծեռնակաբերդ: Հրաշալի դիրքի վրայ բարձրացած այս տպաւորիչ յուշարձանը կ'իշխէ Երեւանի սրտին վրայ: Ու կը քալեմ, նման անհամար ժողովուրդին, անոր հետ ու հազարումէկ մտածումներ կը քրքրեն միտքս: Երբեք այսքան Հայ չեմ տեսած ու դժուար է զսպել անդիմադրելի յուզումը: Ամբողջ ժողովուրդ մը, ծաղիկներով ծանրաբեռնուած, կ'երթայ ոգեկոչելու իր նահատակները: Ճամբու երկայնքին, բազմաթիւ երիտասարդներ, « կարգադրիչ »ի մակագրութեամբ ժապաւէն մը իրենց թեւին, կը հսկեն կարգապահութեան: Կը քալենք, մինչ անձրեւը կը չարունակէ իջնել, մաղուելով, մինչ կը բարձրանայ Կոմիտասի երգը: Անմահ Վարդապետ, տե'ս ժողովուրդդ, ամէնէն փոքր սեւաչեայ սա մանուկէն մինչեւ ծերունազարդ սա պապիկը: Մէկը՝ ոչ մէկ չարդ տեսած է, ու մայրիկին ձեռքը բռնած, ծաղիկ մը ղրկած, կ'երթայ լինք ալ խոնարհելու նահատակներու առջեւ, որոնց ծանօթ չէ: Դեռ չէ սորված իր ժողովուրդին լեզի պատմութիւնը եւ աչքերուն մէջ անմեղութիւն կայ: Վաղը՝ պիտի սորվի, ու աչքերէն անմեղութիւնը պիտի հեռանայ: Կրկին պիտի գայ Ծիծեռնակաբերդ, այս անգամ դիտակից, յիշելով անհման Վարուժանը ու անոր հետ երգելով «Եղէգնեայ գրչով երգեցի փառքեր, քեզի ընծա՛յ իմ հայրենիք, — եղէգնեայ գրչով վրէժ երգեցի...»: Ծերուկին աչքերուն մէջ անմեղութիւն չկայ: Ան գիտէ իր ժողովուրդին պատմութիւնը, ապրած է, հաւանաբար, Ապրիլեան սեւ օրերը, ու վանէն, Սասունէն հասած է Հայաստան, հայրենիք կառուցած է, բայց չէ մոռցած: Չի կրնար մոռնալ:

Ու կը հասնինք վեր, յուշարձանին: Բազմութիւնը այնքան մեծ է որ կարելի չէ իսկ քանի մը վայրկեան կենալ ու ամփոփուիլ, հարկ է արագ անցնիլ: Կամարները ծանրաբեռնուած են ծաղկեպսակներով բայց ինչ որ ամէնէն տպաւորիչ պատկերն է, այն փառաւոր պսակն է, զոր կը կազմեն հազարաւոր ծաղիկներ, չուրջ բոլորը անմար բոցին: Հոյակապ է տեսարանը: Ժողովուրդը կը չարունակէ բարձրանալ: Ու այսպէս է ամբողջ օրը, վաղ առաւօտէն մինչեւ ուշ գիշեր: Հարիւր հազարաւորներ են, որ կուգան, ոչ միայն Երեւանէն այլեւ ամէն քաղաքէ: Ամբողջ ժողովուրդ մըն է որ կուգայ հոս, կենակոմի քարտուղարէն մինչեւ բանուորը, Գերագոյն Խորհուրդի նախագահէն մինչեւ քարտաշը, վարչապետէն մինչեւ ղպրոցականը, բանաստեղծէն մինչեւ ուսանողը, գիտնականէն մինչեւ մատուցողը, բոլորը, բոլորը ան – խտիր: Ու կը կարդանք ծաղկեպսակներու ժապաւէնները.— Սովետահայ գրաղնե – րից, Մաճուր Երկաթի գործարանի կոլեկտիվից սուրբ նահատակների յիշատակին, Բիւրականի աստղադիտարան, Սբովեան մանկավարժական ինստիտուտ, Թիւ 56 դպրոց, «Գարուն»ի խմբագրութիւն, Թիւ 47 դպրոց, Թիւ 148 դպրոց, Հանրագիտարան, Համասերաստահայ վերաշինած, Թիւ 1 տպարան՝ դէ եկ վարդապետ ու մի՛ խենթենայ, Լոյս եւ հանգիստ ՀՊՆՏԻ, Թիւ 47 դպրոցի 8րդ դասարան, Թիւ 47 դպրոցի 6րդ դասարան, Պոլիկրաֆկոնպինաթ զոհերի յիշատակին, Սփիւռքի եւ հայրենիքի հանընցիներ, Մեծ Եղեռնի նահատակների յիշատակին հայրենագրական եւ սփիւռքագրնակ Մուսա – լեռնցիներից, Մատենադարան, Սփիւռ – քահայ ուսանողներ, Լեզուի ինստիտուտ, Թիւ 70 դպրոց, եւայլն: Դանդաղ քայլերով կը հեռանամ, մինչ Կոմիտասի երգը կը չարունակէ խռովել հոգիները: Ու ո՞ւր կրնամ երթալ հիմա, եթէ ոչ հոն, ուր կը հանգչի Կոմիտաս, ազատ Կոմիտաս, այլեւս խաղաղ հոգիով իր ժողովուրդին մէջ:

Նոյն առաւօտը հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուէր Էջմիածնայ Մայր տաճարին մէջ եւ արարողութենէն ետք, երկիւղածութեամբ բազմութիւնը կը հաւաքուէր Էջմիածնայ պարտէզին մէջ բարձրացած նահատակներուն յիշատակին նուիրուած յուշարձանին առջեւ, մինչ աղօթքը կը բարձրանար առ Աստուած:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
(Մնացեալը յաջորդով)

(*) «Հայրենիքի Ձայն» Ապրիլ 28ի իր թիւով այս նկարին տակ կուտար Ս.Րմեն–փրէսի հաղորդած տեղեկութիւնները (տե'ս «Յառաջ» Ապրիլ 29) եւ նոյն թիւով նաեւ յօդուած մը Վարդգէս Համազասպեանէ:

ԱՐԱՐԱՏ ՅԱՂԹԵՑ

Երեւանի Հրազդան գաշտին վրայ, Կիրակի Մայիս 2ին, Արարատ Օի դէմ 2 կէտով յաղթեց Մոսկուայի Դինամոյին:

ՈՒՐԱԽ ԵՒ ՏԽՈՒՐ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

— o —

Տօնական օրերու եռուզեռ եւ ոգեւորութիւն կը տիրէն Մեսրոպեան վարժարանին մէջ: Հաստատութեան պրոմենեակը տենդագին աշխատանքի է լծուած: Վարժարանի, աշակերտութեան, ուսուցչական կազմին, անօրէնութեան եւ Խնամակալ Մարմնին անունով տասնեակ հապարի հասնող չնորհաւորական քարթեր կ'ուղարկուին Ամերիկա ապրող աղգայիններու Նոր Տարուան եւ Ս. Ծնունդի առթիւ:

Տիրող ոգեւորութիւնը ինծի ալ կը փոխանցուի: Անկիւն մը կեցած՝ լուռ կը դիտեմ ուսուցիչներու եւ աշակերտներու ջերմ ու սրտալի գործակցութիւնը: Հայկական վարժարան է՝ Ամերիկայի հողին վրայ: Անգլերէնին հետ հայ լեզուն ալ կը հնչէ ըրթունքէ ըրթունք: Ինքզինքս հարազատ միջավայրի մէջ կը ղգամ: Հայ մանչերով եւ աղջիկներով լեցի-լեցուն դասարանները, հայ ուսուցիչները, հայերէն դասագիրքերը... իմ տունս է ասիկա, « Ծննդավայրը հոգւոյս », ինչպէս պիտի ըսէր Վահան Թէքէեան: Քառասուն տարի չարունակ ես ապրած եմ նման միջավայրի եւ դասարաններու օդը շնչելով՝ Պէյրութի Նշան Փալանճեան ճեմարանի շրջափակին մէջ: Լաւ որ Մեսրոպեան դպրոցը կայ իմ բնական թաղէս քանի մը քայլ անդին: Այլապէս Լոս Անճելըս կոչուող այս անծայրածիր քաղաքին մէջ կորսուած պիտի ըլլայի: Միլիոնաւոր մարդոց եւ օթօներու հեւասպառ վազքը լուռ ամայութեան եւ միապաղաղ անապատի պիտի վերածուէր չուրջս:

— *Ի՞նչ կը խորհիք մեր այս ձեռնարկի մասին, հարց կուտայ ինծի վարժարանի երիտասարդ եւ նուիրեալ անօրէնը Պր. Օննիկ Քէշիշեան:*

— *Այս ի՛նչ հսկայ աշխատանք է, կը պատասխանեմ մեքենաբար եւ կ'աւելցնեմ.— գոնէ արդիւնք մը կուտա՞յ:*

Պր. Քէշիշեան կը ժպտի. անոր դէմքէն անպակաս է ժպիտը: Եթէ մինչեւ անգամ լինք լաւատես չէ խառնուածքով, իր ժպիտը բաւ է լաւատեսութիւն ներշնչելու գործակիցներուն:

— *Տայ կամ չտայ՝ մենք այս քարթերը կ'ուղարկենք բազմահազար Հայերու, որպէսզի նախ յիշեցնենք անոնց թէ Մեսրոպեան վարժարան մը գոյութիւն ունի, ապա նաեւ հոգեկան կապ ստեղծենք իրենց եւ մեր հաստատութեան միջեւ:*

— *Բաւական խոշոր ծախքի տակ կը մտնէք:*

— *Հոգ չէ, — կը պատասխանէ Քէշիշեան՝ միշտ նոյն լաւատես ժպիտով. — պիտի ցանենք՝ քաղելու համար:*

Եւ մեր զրոյցը այնուհետեւ կը դառնայ արտասահմանի մէջ հայ վարժարաններ պահելու բազմապիսի դժուարութիւններուն չուրջ: Նոյն ցաւն է ամէն տեղ: Ու այդ ցաւին մեծագոյնը՝ նիւթական միջոցներու պակասէն կը ծագի: Հայ վարժարանները, Միջին Արեւելքի մէջ ըլլան թէ Ամերիկայի, դուրկ են նիւթական մնայուն աղբիւրներէ, չեն վայելեր պետական օժանդակութիւն եւ ամէն տարի առաւել կամ նուազ չափի բացեր կ'ունենան իրենց պիւտճէին մէջ:

— *Ի՞նչ կ'ընէք այդ բացերը զոցելու համար:*

— *Ինչ որ դուք կ'ընէք հաւանաբար: Զոհողութիւններ, անվերջ զոհողութիւններ... ճաշեր, հաւաքոյթներ, հանգանակութիւն: Մեր գլխաւոր աղբիւրը հայ ժողովուրդի սիրտն է, այն սիրտը՝ որ ցամքիլ չի գիտեր եւ կը բացուի ամէն անգամ որ բախենք յանուն Հայութեան եւ անոր հոգեկան արժէքներուն:*

— *Աշակերտութեան ծնողքները որքա՞ն կը վճարեն:*

— *Ինչ որ կը ծախսուի իւրաքանչիւր աշակերտի համար, հազիւ կէսը կրնանք դանձել: Այսքանն ալ զոհողութիւն է հայ ծնողքին կողմէ, որովհետեւ իր զաւակը կընայ բոլորովին ձրի ուսանիլ տեղական վարժարաններու մէջ:*

Որքան դժուար է, կը խորհրդածեմ մտովի, հայ վարժարանի վարիչը ըլլալ: Ամբողջ տարին տեսուչը կրթական եւ մանկավարժական իր զբաղումներէն աւելի պիտի ապրի ու զործէ նիւթականի մտահոգութիւններով: Ինամակալ մարմին, հոգաբարձութիւն, ժողովներ, դիմումներ որպէսզի կարելի բլլայ կանխիկ հաւաքել եւ ուսուցիչներու համար ամսաթոշակները վճարել: Ո՛ր մէկ պետական վարժարանի վարիչներու ուսերուն վրայ կը ծանրանայ այսքան պատասխանատուութիւն:

Մեսրոպեանի անօրէնը զարմանալ ժպիտով կը դիմաւորէ պիտ: Դէմքը կը ճառագայթէ նոր փայլով. յայտնապէս լաւ լուր մը ունի տալիք.

— *Գիտէ՞ք, կ'ըսէ, Մեսրոպեանի բաժնետոմսերը սկսան մեր Նոր Տարին չնորհաւորել կանխիկ նուէրներով: Արդէն իսկ քանի մը պահարաններ ստացանք:*

— *Լեզո՞ւն են, կը հարցնեմ անհամբերութեամբ:*

— *Ուէլ, հինգ տալեր, տասը տալեր... դէշ չէ:*

Պր. Քէշիշեանի լաւատես ակնկալութիւնները կը լրացնեմ ես ալ իմ կարգիս խանդավառուելով վարժարանի ուղարկած տասնեակ հազարաւոր քարթերուն եթէ կէսը յաջողի սրտերու դռնակը բանալ չօշափելի նուիրատուութեան մը համար, բաւական է արդէն:

— *Քառորդն ալ կը բաւէ, կը չեշտէ անօրէնը, քառորդն ալ մեծ բան է մեզի համար:*

Ուրախ է ան, յուսալից, հաւատաւոր, Ամերիկայի մէջ սկսած ազգային եւ կրթական գործօնքը հեռուհեռ պիտի աճի եւ նուաճէ անտարբեր ու կէս ուծացած բոլո՛ր Հայերու հոգին: Առանց այս զօրաւոր հաւատքին ի՞նչպէս կարելի է արդէն հայ վարժարանի մը գեկավարութիւնը ստանձնել ամերիկեան հողի վրայ:

Այս անգամ ժպիտ չկայ Պր. անօրէնի դէմքին վրայ: Զարմանալի է, նոյնիսկ դառնութեան եւ ներքին ցաւի կծկում մը նշմարելի է շրթունքներուն ծայրը: Չի խօսիր եւ լինի կ'երկարէ պահարան մը:

— *Ի՞նչ է ասս, նորէ՞ն լեցուն պահարան ստացաք:*

— *Ո՛չ, ասս ուրիշ բան է, ասս մեր ժողովուրդին, եւ մեր գործերուն միւս երեսն է: Կարդացէք պահարանին վրայի արձանագրութիւնը:*

Զարմացած կ'առնեմ պահարանը՝ առանց բան մը հասկնալու: Մեսրոպեանի ուղարկած չնորհաւորական քարթի պահարաններէն մէկն է, որու վրայ Հայու ձեռք մը, իր իսկ ձեռագրով արձանագրած է. «Համեցէք ուղարկողին վերադարձնել»:

Զարմացած կը նայիմ վարժ անդլերէնով գրուած այդ բառերուն եւ բան չեմ հասկընար: Ինչո՞ւ անծանօթ մեր հայրենակիցը յանձն առած է նման արձանագրութեամբ մը պահարանը կրկին նամակատուփ ձգելու ստղտուկը: Ինչո՞ւ անպայման վերադարձնել: Կրնար քարթը կարդալ, ժպտիլ կամ խոժոռիլ եւ ապա պայն նետել աղբի ամանին մէջ: Նոր Տարուան եւ Ծնունդի չնորհաւորութիւնները զինք չէին դներ որեւէ պարտաւորութեան տակ: Զրի՛ բաշխուած մաղթանք եւ օրհնութիւն՝ հայ վարժարանի մը հայ մանուկներուն կողմէ:

— *Չեմ հասկնար, կը բացագանչեմ ղայրացած: Թող չպատասխանէր, թող մէկ կողմ նետէր, ինչո՞ւ ետ կ'ուղարկէ:*

— *Պարդ է, կ'ըսէ Պր. Քէշիշեան, իր ժպիտը վերագտնելով, այս Հայը նեղուած է որ հասցէն գրած ենք եւ անցուցած մեր յանկին վրայ: Ան չուզեր որ նման բաներ կրկնուին եւ ինք օր մը ստիպուի զոհաբերութեան հարկին տակ դոնուիլ: Կամ, պարզապէս չուզեր Հայութեան եւ հայկական կազմակերպութիւններու հետ կապ պահել:*

— *Ուրեմն ան տեսակնե՞ր ալ կան:*

— *Դժբախտաբար կան եւ բաւական մեծ թիւով:*

— *Բայց ասիկա չատ ախուր երեւոյթ է:*

— *Այո՛, ախուր է, սակայն իրականութիւն:*

Տխուր եմ ես ալ: Մտքիս մէջ ուրախն ու տխուրը իրար կը խառնուին: Հինգ տալեր, տաս տալեր եւ ետ ուղարկուած չնորհաւորագիրը...

Մեսրոպեանի դասարաններէն մէկուն մէջ մանկապարտէզի փոքրիկներ բարձր ձայնով հայերէն երգ կ'երգեն.

Մեծիմ մանուկներ Հայոց ազգին
Ծագող լոյսին հետ առտուան
Միշտ կենսուրախ եւ ժպտագին
Կ'երթանիմ դպրոց շարան շարան:

Մ. ԻՇԽԱՆ

ՀԱՅ ՓԵՐԹՈՂՈՒԹԵԱՆ ՍԻՐՈՎ

— o —

Զուիցերացի բանաստեղծ Վահէ Կոտէլի սէրը հայ բանաստեղծութեան հանդէպ կը սկսի մանկութենէն, երբ Հայուհի մայրը, որ պոլսեցի էր եւ ունէր հայկական կրթութիւն, կ'արտասանէր Վարուժանի, Մեծարենցի, Սիամանթոյի եւ ուրիշներու գործերը, իսկ հայադէտ հայրը՝ Ռոպէր Կոտէլ, բարձրաձայն ու ներշնչուած կը կարդար Թումանեանի եւ Եղիշէ, Նարեկացի եւ Քուչակ:

Կոտէլ հարազատ կերպով ընդունեցաւ հայ բանաստեղծութիւնը, որ իրեն համար դարձաւ աւիշ ու արիւն, մանաւանդ որ Վահէ օժտուած էր բանաստեղծելու տաղանդով:

Ինքնուրոյն ստեղծագործութեան զուլպընթաց, Վահէ Կոտէլ սկսաւ զբաղիլ նաեւ հայ բանաստեղծութեան թարգմանութեամբ: 1959ին ան Փրանսախօս ընթերցողներուն հրամցուց Դանիէլ Վարուժանի «Հայկին երգը», որ արագ կերպով սպառեցաւ եւ արժանացաւ վերհրատարակութեան: 1965ին լոյս ընծայեց Դ. Վարուժանի հատընտիրը:

Վարուժան փորձառու էր իրեն համար: Երբ յաղթական դուրս եկաւ իր դժուար աշխատանքէն, սուզուեցաւ զարերու խորքը, դնաց դէպի Նարեկացի եւ Քուչակ, ուզեց իրականացնել այս երկու հսկաները Փրանսերէնի թարգմանելու տարիներու իր երազը:

1964ին, բանաստեղծ Բիւզանդ Թօփալեանի «Անդաստան»ին մէջ, Վահէ Կոտէլ լոյս ընծայեց Փրանսերէն ուսումնասիրութիւն մը՝ «Հայ բանաստեղծութիւնը նիւթին չուրջ, ուր յատուկ սիրով եւ ներկիւղածութեամբ այսպէս գրեց Գրիգոր Նարեկացիի եւ Քուչակի մասին. «Երկար կարելի է խօսիլ Գ. Նարեկացիի, հայ ժողովուրդի մեծագոյն բանաստեղծներէն մէկուն մասին: Գ. Նարեկացի նաեւ համաշխարհային բանաստեղծութեան մեծագոյններէն է: Զարմանալիօրէն մարդկային, յորդահոս, խորհրդաւոր եւ միաժամանակ նիւթեղէն, մարմնեղէն բանաստեղծութիւն մը, ուր մերթ ընդ մերթ կը զգացուի հայկական հին հեթանոսական ոգին: Նարեկացի օգտագործած է հսկայ բառապաշար մը, որ ներդաշնակ կերպով կը տարածէ իր հրարուխի նման ժայթքող, հեղեղի պէս դահավիժող զգացումները: Բառապաշար մը, զոր յաճախ դժուար է թարգմանել...»:

Եւ Կոտէլ, թէեւ հրապուրուած Նարեկացիէ, այսուհանդերձ յետաձգեց թարգմանութիւնը: Գիտցաւ, որ Քուչակի ճամբով կրնայ մօտենալ Նարեկացիին:

Հետեւեցաւ Քուչակին, որուն մասին նոյնպէս հետացումով խօսած էր. «Քուչակի լեզուն դունեղ է, քնարերգութիւնը՝ տաք, բուռն: Ունի ջրվէժի նմանող

— o —

Ցաւերը քամել էին Միրոյին, մշուշել էին ուղեղը, եւ նա չիմեց ճակատը, զգաց Յարութ որդու ուսի տաքութիւնը, աւելի սեղմուեց որդուն ու կամաց ասաց.

— *Յարութ... Աչխարք հող ու ջրից անոյշ բան չկայ: Մարդու ուժ հողի մէջ է: Քանի հող չեն խլէ ոտաց տակէն մարդ անպարտ է, թէկուզ զարկուի՝ անպարտ է, խլեցին՝ զերի է, գառ:*

— *Ես գնում եմ իմ հայրենիքի պատուի և հողի համար կռուելու, — Յարութը լրեն ասաց, եւ դուցէ քո կորցրածին էլ ետ բերեմ, — աւելացրեց ժպտալով, յետոյ այդ մտքից լրջացաւ:*

Զորի Միրօն լսեց Յարութ որդու խոսքերը, կրկնեց մտքում, ճգճգացրեց աչքերը, ուզեցաւ ինչ-որ ասել, չասաց եւ հոգու խորքում կանգնեց մի հաւատ, որ փայ երազ մի ցանկութիւն.

«Սովետին պարտութիւն չկայ: Իս կըռուի մէջ յաղթող Սովետն է: Հա՛, յաղթող Սովետն է ու... Ու բարո՛վ-խերով էրկրի ճամբէն կը բացուի... էն անոյշ էրկրի»:

— *Կը մտածի՛մ, կը մտածիմ կ'ելնիմ աչխարքէն, — ձգեց սայլապան Աբօն: — Իս աչխարքի մարդիկ ի՞նչ կ'ուզեն իրարէ, իրարու ի՞նչ է տուած, ի՞նչ առնել կ'ուզեն, Յարութ:*

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար. – 7)

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

2.

Ձմրան գիշերը կէս էր լինում, Ընկուզատարում գայլերը առնում էին ու չէին համարձակւում մտնել գիւղ, գիւղի ու գիշերուայ պահակ գլխեղէ շները ձէն-ձէնի հարայ էին տալիս, Յարութ պապը Շերոյի հաչոցի մէջ ահ էր լսում՝ վիրաւորւում.

— *Միրօ, գարուն բացուաւ, չորս-հինգ օչխար կը տանիս Մշոյ գաշա, գելխեղ կը բերիս:*

Եւ մտքում կիսատ պատմութիւնը, գերդաստանը քուն էր մտնում ու իր հետ պատմութիւնը հասցնում լոյս – առաւօտ: Ամէն մէկը դառնում էր իր գործին, ինքը նորէն ելնում էր սար:

Պատահում էր փոթորիկ էր սկսում, երկինքն ու երկիրը գալիս էին իրար, աչխարհը դառնում էր մի քայլ, գոչգոչում էին ձորերը: Գիւղ ու տուն դառնալու ճար չկար: Ներսէսի ու Աւագելի հետ մտնում էին բարդոցի մէջ, սպասում: Սպասում էին մի օր, փոթորիկը չէր դադարում, երկու օր, երեք օր բարդոցի մէջ՝ թիկունք – թիկունքի, իմացած հէք-եաթներն էին պատմում, օր ու ղէպք անցած – գնացածից. Մարաթուկի քարայրներից, Ծովասարի եղնիկներից, կէօզալ կաքաւներից, գայլի հետ տուած մահա – կռուից, արջի ընկոյզ չարդել – ուտելուց, «չամամա» հրացանով արջօրսից, Տիրամօր վանքի ուխտից և Բերդ պարից եւ Շօրոյքի հաչոցի մէջ ահ էր լսում՝ վիրաւորւում.

— Միրօ, գարուն բացուաւ, չորս-հինգ օչխար կը տանիս Մշոյ գաշա, գելխեղ կը բերիս:

Եւ մտքում կիսատ պատմութիւնը, գերդաստանը քուն էր մտնում ու իր հետ պատմութիւնը հասցնում լոյս – առաւօտ: Ամէն մէկը դառնում էր իր գործին, ինքը նորէն ելնում էր սար:

Պատահում էր փոթորիկ էր սկսում, երկինքն ու երկիրը գալիս էին իրար, աչխարհը դառնում էր մի քայլ, գոչգոչում էին ձորերը: Գիւղ ու տուն դառնալու ճար չկար: Ներսէսի ու Աւագելի հետ մտնում էին բարդոցի մէջ, սպասում: Սպասում էին մի օր, փոթորիկը չէր դադարում, երկու օր, երեք օր բարդոցի մէջ՝ թիկունք – թիկունքի, իմացած հէք-եաթներն էին պատմում, օր ու ղէպք անցած – գնացածից. Մարաթուկի քարայրներից, Ծովասարի եղնիկներից, կէօզալ կաքաւներից, գայլի հետ տուած մահա – կռուից, արջի ընկոյզ չարդել – ուտելուց, «չամամա» հրացանով արջօրսից, Տիրամօր վանքի ուխտից և Բերդ պարից եւ Շօրոյքի հաչոցի մէջ ահ էր լսում՝ վիրաւորւում.

*— Մի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Ա. ՍԱՍՆԱ

Ներկայից, ընտրեիս կեսացած

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Ա. ՍԱՍՆԱ

Ներկայից, ընտրեիս կեսացած

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Ա. ՍԱՍՆԱ

Ներկայից, ընտրեիս կեսացած

Ա. ՍԱՍՆԱ

Ներկայից, ընտրեիս կեսացած

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Տէր եւ Տիկին Արթօ Իսէալ եւ զաւակները Անի եւ Ալեքսան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Քիւքիւթէյ, այրի Տիկին Աշխէն Տավրան, Տէր եւ Տիկին Ալեքօ Տավրան, Տէր եւ Տիկին Շահան Խիւտավերտի եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Հայկազ Խիւտավերտի եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սահակ Պալապանեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Գալայիչ, Արման, Ֆինճանեան, Իսկէնտիլ, Հիսարլը, Զարդարեան եւ Աթթար ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, մօրաքրոջ, կեսրոջ եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ԻՍԷԱԼԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 2ին իր բնակարանը։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Երեքշաբթի, Մայիս 4, ժամը 15·30ին Մոնմորանսիի Սէն - Մարթէն եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Կրոլէի գերեզմանատունը։

Կը խնդրուի ցաւակցական այցելութիւն չտալ բնակարանը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ կատել։

Ըստ ողբացեալին փափաքին կը խնդրուի ծաղիկ չղրկել։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայրե - նակցական Միութեան Կեդր. վարչութիւնը, Երիտասարդաց Յանձնախումբը, Վիէննի եւ Էսլինի մասնաճիւղերով միասին կը բաժնէ խոր սուգը Միութեանս նախագահին, ցաւակցութիւն յայտնելով նախագահ Պ. Վ. Պանտիկեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Պանտիկեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Շմաւոն Փափազեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Վահէ Լօրէնեանի եւ զաւակներուն (Տրակինեան), Պ. Յովհաննէս Հրաչեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ֆերտի եւ մայր Ասղիկ Հրաչեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փօլատեանի, այրի Տիկին Արմենուհի Պանտիկեանի, այրի Տիկին Քարմիլէ Շալճեանի եւ զաւակներուն, Շալճեան ընտանիքներուն, Տէր եւ Տիկին Գարեգին Հրաչեանի (Փարիզ) եւ ընտանեկան պարագաներուն, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Հրաչեանի ու Տէր եւ Տիկին Ազգին Սապունճեանի եւ զաւակներուն իրենց կնոջ, մօր, մեծ-մօր, հօրաքրոջ, ղոքանչին, խնամիին եւ ազգականին, ողբացեալ՝

ԼՈՒՍԸՆԹԱԳ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
(ծնեալ Հրաչեան)

մահուան առթիւ։

Այս տխուր առիթով «Վասպուրական սրահ»ի հանգանակիչ մարմինը ստացած է հետեւեալ նուէրները, փոխան ծաղկեպսակի.— Տէր եւ Տիկին Ֆերտի Հրաչեան 400 ֆր., Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փօլատեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Տաւտեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսան Պապեան, Շալճեան ընտանիք, Շաքարեան ընտանիք, Միրաժեան եղբարք 100ական, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Միսաք Աւտոյեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Աւտոյեան 50ական, Մկրտիչեան եղբարք 25 ֆր.։

×

Տիկին Լուսընթագ Պանտիկեանի մահուան տխուր առիթով, իր ամուսինը Պ. Վարդան Պանտիկեան եւ զաւակները Վասպուրականի Հայր. Միութեան կը նուիրեն 500, «Վասպուրական սրահ»ի Ֆոնտին 500 ֆր.։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, Մայիս 9ին, ժամը 11ին

Պատուոյ նախագահութեամբ

ՀԱՅՐ ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԱՆԱՆԵԱՆԻ

Ընդհանրական աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան

ԵՒ Պ. ԱՆՐԻ ՎԵՐՆԷՕՅԻ (*ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ*)

ժամը 13ին՝ ճաշ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, մասնակցութեամբ լիբանահայ երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադիրներուն եւ հանգուցեալ բարերար - ներուն, անօրէններուն, ուսուցիչներուն եւ սանուհիներուն յիշատակին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 9, կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի։

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՄԱՍԻՈՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի Ամասիոյ Հայր. Միութիւնը այս տարի եւս, ըստ աւանդութեան, հոգեհանգիստ կը կատարէ Մայիս 9, կիրակի օր, Առնուվիլի Վարդայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, իր նահատակներու յիշատակին։

Օրուան երգեցողութիւնները կը կատարէ եկեղեցւոյ երգչախումբը քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Փէչտիմալճեանի։ Մեներգները կը կատարէ Օր. Սոնիա Նիկողոսեան։ Ցաւարտ պատարագի եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ Միութեան կողմէ կառուցուած Ցուշաղբիւրի առջեւ ծաղկեպսակ կը զետեղուի հայրենակից - ներու կողմէ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Անահիտ Հրաչեանի եւ ընտանիքին իրենց հօրաքրոջ Լուսընթագ Պանտիկեանի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Դաշնակահարուհի Ցասմիկ Սիւրմէլեանի նուագահանդէսը Մայիս 3ին, Շաբաթ ժամը 21ին՝

Théâtre de l'Ecole Normale Supérieure
45, Rue d'Ulm, Paris (5e)

Ցայտագիր.— Մոցարթ, Շոփէն, Ռավէլ, Շուման եւ Ճէլալեան։

Տոմսերը ստանալ սրահի մուտքէն։
Մուտք՝ 12 ֆ. ուսանողներու՝ 8 ֆ.

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Համախոբերդցիական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 8, Շաբաթ ժամը 20·30ին, Պատ. տը լա Կաւռ մէջ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HÔTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին՝ սովորական հաւաքատեղին։

×

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մայիս 8, ժամը 20·30ին, Գասպար Իփէկեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերներէն անդամատուրերով ներկայ ըլլալ։

×

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ - ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտոք - Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Մայիս 6ին, Հինգշ. ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Կոքնոպլի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, Զպրոցի սրահին մէջ։ Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Առնուվիլ - Սարսէլի մասնաճիւղին

Շաբաթ, Մայիս 8ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Նախագահութեամբ
M. LOUIS PERREIN
Conseiller Général de Val d'Oise

Salle des Fêtes Marcel-Pagnol, Place Victor Hugo, Villiers-le-Bel (Val d'Oise)

Երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ (Պէյրութէն) իր նուագախումբով

Երգիչ ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀՈՒՄԲԸ

Pour la réservation des tables :

M. O. Altounian — Tél. : 987-08-73 — Mme Kaldjian, Tél : 208-82-13

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ

Մայիս 9, կիրակի ժամը 16·30ին, վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան-Գ. Մ. Ալէմշահ սրահին մէջ

ԳՐԱԿԱՆ - ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

— Երգ, արտասանութիւն, նուագ — հայերէն թատրոն՝ «ՀՆԱԽՈՑՔԸ»՝ կատակերգութիւն երեք արար

— Ֆրանսերէն թատրոն՝ LA TRAGEDIE DEMENTE, en 2 actes

— Ցուցահանդէս՝ աշակերտներու նկարչական գործերուն

— Բաշխում՝ մարզական մեծարներու ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

« L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE »
Organise une

SOIREE DANSANTE

Animée par l'Orchestre des
ARMENIAN'S SUNSHINES
avec la participation des
BALLETS NAIRI — BALLET KAROUN — GROUPE SEVAN
LE 8 MAI DE 20 H. A L'AUBE
Théâtre Municipal, 25 Avenue Victor-Cresson, Issy-les-Moulineaux
BUFFET ORIENTAL

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE
AGENCE DES INVALIDES
2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :
ANAHID BOYADJIAN
pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, ամիսական թէ հատիկաւոր,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
5
MERCREDI
5 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·581

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.581

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՈՉ ՄԷԿ ԲԱՐԵԼԱԻՈՒՄ

— o —

ԿՌԻՒՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ
ՆՈՑՆ ՍԱՍՏԿՈՒԹԵԱՄԲ

Օրը հարիւր մեռելէն աւելի, սաստիկ կռիւներ եւ ոչ մէկ յոյս մերձաւոր լուծումի մը: Ու այսպէս ամէն օր, Լիբանան քիչ մը աւելի կը խրի անդունդին մէջ: Ցանի մը օրէն, սկզբունքով, պիտի կատարուի նախագահական ընտրութիւնը: Ճոմպլաթի ձախը կոչնակից է Ռեմոն Իսաէի մինչ պահպանողականները եւ Սուրիա (եւ հայ երեսփոխանները) Ֆրանսա Սարգիսի կողքին են: Խորհրդարանի նախագահը սակայն ըսած է թէ 35 երեսփոխան կայ որ իրենց քուէները պիտի կեղրոնացնեն երրորդ թեկնածուի մը վրայ: Աւելցնենք թէ «Մայրիներու պահապանները» առաջարկած են իրենց թեկնածուն, քանաստեղծ՝ Սայիտ Ագըլ: Ինչու նաեւ թէ Արաֆաթ կ'ուզէ կրկին տեսնուիլ Սուրիոյ նախագահին հետ, նոր ծիզ մը ի գործ դնելու համար, Ճոմպլաթի եւ Սուրիոյ յարաբերութիւնները բարելաւելու նպատակով:

Ֆէյրութի մէջ սակայն ծանր պէնքերն ու ռումբերը քարուքանդ կ'ընեն ինչ որ դարձ քարուքանդ չէ եղած: Ամբողջ պիւզերը կռիւները սաստիկ եղած են նաեւ Հանգիստին շրջանը ձախերու եւ աջերու միջեւ: Ձախերը բաւական դիրք գրաւած են բայց չեն կրցած փալանժները տեղահանել իրենց դիրքերէն, կարդ մը մեծ շէնքերու մէջ: Կռիւներ կան նաեւ Զահլէ եւ լեռնային վայրեր:

Պաղը նոր կոչ մը ըրած է, քննելէ ետք իր բանագնացներուն սարսափազդու տեղեկագիրը, ուրկէ կը պարզուի որ 300 հազար հոգի հեռացած են իրենց բնակարաններէն, որոնք կռիւներու չրջագօտիի մէջ են, հիւանդանոցները ծանրաբառնած են, դեղ եւ արիւն կը պակսի եւ քաղաքը բաժնուած ըլլալով, կարելի չէ Ֆէյրութի միջոցաւ օգնութիւն ղրկել, որովհետեւ քրիստոնեայ չրջանները չեն սանար:

Պոսթընի «Հայրենիք»ը կարդ մը լուրեր քաղած է, Ապրիլ 29ին, Մէթր Շաւրչ Թորիկեանէ, որ Ուաչինկթընը գացած է: Այդ լուրերէն կը պարզուի որ հայկ. թաղամասերը զգալի վնասներ կրած են վերջին չրջանին: Հայութիւնը թէեւ մեծ հեռու մնացած է կռիւներէն այսուհանդերձ վրիպած հրազունդերն ու զնդակները աւեր գործած են: Մեկն Պուրճ – Համուտն է ուր քնականն կեանքը չարունակուած է: Նոր Ատանա եւ նոր Կիլիկիա թաղերը վնասուած են, 2 Հայ մեռած է եւ 30 ուրիշներ ալ վիրաւորուած:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԵՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Ապրիլ 29)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՓԱՌԱՏՕՆ

Կերտիզիոյ մայրաքաղաք Ֆրունզէի մէջ բացուած է խորհրդային չարժանկարի համամիութենական 9րդ փառատօնը: Հայաստան այդ փառատօնին կը մասնակցի չորս ժապաւէններով՝ «Շէկ ինքնաթիռը», «Սպիտակ ափ», «Աղուէսագիրք» եւ «Հեռաւոր չէակների արձագանգը»:

×

ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ՝ ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏՆԵՐՈՒՆ

Մոսկուայի պետական համալսարանին առընթեր Ասիոյ եւ Աֆրիկէի երկիրներու հիմնարկութեան մէջ կազմակերպուած համամիութենական ուսանողական գիտական դասախօսութեան մասնակցած են նաեւ Երեւանի պետական համալսարանի արեւելագիտութեան բաժնի խումբ մը ուսանողները, որոնք կարդ մը նիւթերու չուրջ զեկուցումներ կարդացած են: Դ. Յովհաննիսեանի զեկուցումը՝ «Անտալուզիայի արաբական պոէզիան» նիւթին չուրջ, արժանացած է երկրորդ կարգի մրցանակի: Գնահատուած են նաեւ Վ. Փափազեանի «Բաբիական չարժման գաղափարախօսութիւնը», Շ. Կարամանուկեանի «Եգիպտահայ գաղթօջախը 11–12րդ դարերուն» նիւթերուն մասին զեկուցումները:

×

ԷԴՈՒԱՐԴ ԱՋԱՐԵԱՆ՝ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱԽՈՑԵԱՆ

Դոնի Ռոստովի մէջ (Ռուսաստան) տեղի ունեցած մարմնամարզութեան պատանեկան մրցումները աւարտած են: Մրցումներուն մասնակցած են Խորհ. Միութեան 11 քաղաքներու հաւաքականն խումբերը: Խորհ. Միութեան ախոյեանի ոսկէ մետալը նուաճած է 17ամեայ Էդուարդ Ազարեան, իսկ Հայաստանի խումբը հինգերորդ տեղը գրաւած է խմբային դասաւորման մէջ:

×

ՆԿԱՐԻՉ ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Նկարիչ Յակոբ Յակոբեանի նկարները Հայաստանի, Խորհ. Միութեան եւ արտասահմանի ցուցահանդէսներուն մէջ արժանացած են բարձր գնահատութեան: Լենինգրադի «Աւրորա» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է գունաւոր հաւաքածոյ մը (18 հազար տպաքանակով), ուր զետեղուած են արուեստագէտին «Տնային մտորումներ», «Դերձակը», «Հանգիստ», «Գարուն», ինչպէս նաեւ եղիպտոսի եւ Հայաստանի մէջ ստեղծած բազմաթիւ նկարներուն տպագիր օրինակները: Հաւաքածոյին ռուսերէն եւ ֆրանսերէն ներածականին մէջ արուեստագէտ Շահէն Խաչատրեան ներկայացուցած է նկարիչին ստեղծագործական կեանքը:

×

ԹԱՄԱՐԱ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑ

Երեւանի արուեստի աշխատողներու տան մէջ մեծարանքի երեկոյ մը տեղի ունեցած է, նուիրուած՝ կոմիտաս երաժշտանոցի դասախօսներէն Թամարա Շահնազարեանի գործունէութեան 30ամեակին: 75ամեայ արուեստագիտուհին հաստցուցած է երգիչներու քանի մը սերունդներ: Իրեն աշակերտած են՝ Գոհար Գալչեան, Արշուիր Կարապետեան, Անժելա Ցարուքիւնեան, Ֆլորա Խորէնեան, Վահան Մխրաքեան, Աստղիկ Անդրէասեան – Տէմէեան (Փարիզ), Կարապետ Զաւրեան (Պէյրութ) եւայլն:

×

ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ ԳԻՐՔԵՐ

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած «Գրքի արուեստ» համամիութենական 17րդ մըցումին, նկարչական եւ բազմագրութեան առաջին կարգի վկայականին արժանացած է Գրիգոր Խանջեանի ձեւաւորած՝ Գ. Էմինի «Սասունցիների պարը» պոէմը («Հայաստան» հրատարակչութիւն): «Գիրք–75» Մոսկուայի միջազգային ցուցահանդէսի վկայականը ստացած է «Հինաւուրց յուշարձանների աշխարհում» դիրքը (լուսանկարները՝ Ցարուքիւն Ենանոսեանի, կազմող՝ Վ. Բալայեան): Հայաստանի հրատարակչութիւններու, դիրքի առեւտուրի պետական կոմիտէի 1975ի «Տարուան լաւագոյն դիրքը» մրցանակը տրուած է Միհրան Սոսոյեանի ձեւաւորած «Նահապետ Քուչակ» դիրքին:

×

ՕՏԱՐԻ ՄԸ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԷՆ

Պուէնոս – Այրէսի «Ալվաթոր» համալսարանի արեւելեան հետազօտութիւններու հիմնարկութեան տնօրէնը՝ Իսմայէլ քահանայ Կիլէս, այցելելէ ետք Հայաստան, ներկայացուցած է իր տպաւորութիւնները «Հայ ժողովուրդը կենսուրախ է եւ եռանդով լի, անոր աւանդութիւնները կը նպաստեն Հայաստանի մշակութային զարգացման: Չեմ կրնար չգիջել Հայոց Մատենադարանը, որ համամարդկային նշանակութիւն ունեցող մշակութային ու գիտական ժառանգութեան գանձարան է»:

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

(Ք· եւ վերջին մաս)

Ժամը 18·55ը կը մօտենայ ու Երեւանի հեռատեսիլը կը սիրէ կոմիտասեան մեղեդիները: Լուսինէ Զաքարեանն է որ կ'երգէ «Օրօր», «Գարուն ա», «Քելէ քելէ» ու յանկարծ, խոր լռութեան մէջ, ամբողջ պաստառը կը լեցուի Ծիծեռնակաբերդի յուշարձանի նկարով: Ծօնակը կը լսուի «Ուշադրութիւն, ուշադրութիւն, թանկագին բարեկամներ, մի բանի րոպէից յետոյ, պահէք լռութեան րոպէ: Որտեղ էլ որ լինես, գլուխդ հպարտ խոնարհիր եղեռնի անմեղ զոհերի առաջ»: Լռութիւն: պահն է մինչ պաստառին վրայ կ'երեւի մշտնջենական բոցը: Լռութիւն:

×

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Վերադարձի մեր ճամբուն վրայ քանի մը ժամ կ'անցընենք Մոսկուա: Հոն ալ, քանի մը օր առաջ, Ապրիլ 24ին, ոգեկոչած են մեր նահատակները: Շուրջ տասը հազար հոգի, ամբողջ օրը այցի գացած է Հայոց գերեզմանատունը, մինչ կողքի մատուռը, ուր հոգեհանգիստ կը կատարուէր Ապրիլեան զոհերու յիշատակին, շատ փոքր էր խուռներամ բազմութեան համար: Առաւօտէն գիշեր, Մոսկուայի Հայերը այցի կ'երթային գերեզմանատունը, ուր այդ օրը սակայն, ամէն մէկ չիրիմ զարճած էր նահատակի մը չիրիմը: Հո՛ս Վարուժանն էր, անդին Սիամանթօն, քիչ անդին Զօհրապը, ու ամբողջ գերեզմանատան մէջ կը հանդչէին մէկուկէս միլիոն նահատակներ: Հրաւէրի հարկ չէր եղած, որպէսզի այս բազմութիւնը ուխտի գայ հոս: Ոչ ոք ոչ մէկուն բան մը ըսած էր բայց եկած էին հազարաւորները, քանի ամէն Հայու սրտին մէջ տեղ գտած է այդ լուռ հրաւէրը, այսօր Ապրիլ 24, «Որտեղ էլ որ լինես, գլուխդ հպարտ խոնարհիր եղեռնի անմեղ զոհերի առաջ»:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Քաւի մը տողով

Լիփ վերջնապէս վերջ տուաւ իր զօրծունէութեան եւ Փարիզի Առեւտրական Սենեակի առեանն ալ հռչակեց ընկերութեան անանկութիւնը: Բանուորները սակայն գրաւեցին գործարանը:

ԻՍՐԱՑԵԼԵԱՆ իշխանութիւնները արգելք հանդիսացան Արաբներու ցայգի տոնգնքին՝ Երուսաղէմի մէջ: Ինչպէս հաղորդած էինք օրին, 30·000 Իսրայէլացիներ Ապրիլի կէսերուն, քայլարշաւ մը կազմակերպած էին Ռամալայէն Երիքով՝ Այսրյորդանանի «հրէական» նկարագիրը ցոյց տալու համար: Սակայն արգիլած էր քուռն ցոյցերու Արաբներու կողմէ, որոնք առջի օր նմանօրինակ քայլարշաւ մըն ալ իրենք ծրագրած էին: Իշխանութիւնները արգելք հանդիսացան: Երուսաղէմի մէջ ռումբ մը պայթեցաւ եւ երեսուն հոգի վիրաւորուեցաւ: Ահաբեկչական արարքին տէր կեցաւ Պաղեստինի Ազատագրութեան ժողովրդական Ճակատը:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կեդրոնի միութեան երեսփոխան Ալեքսոս Փանակուլիսի մահը, կառքի արկածի հետեւանքով, վրդովում պատճառած է ընդդիմադիր ճակատին մօտ, որուն համար արկածը կազմակերպուած մահափորձ մըն է: Երեսփոխանին կառքը զարնուած էր այլ կառքի մը, որուն չարժավարը՝ Մ. Սթեֆաս, 31 տարեկան, ոստիկանութեան ներկայացած է եւ բացատրած է, թէ եղածը ինքնաչարժի արկած մըն է:

ՔՈՒԹ Տ'ԻՎՈՒԱՐԻ նախագահը պաշտօնական այցելութեամբ մը Փարիզ ժամանեց եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ ժիսքար տ'Էսթէնի հետ:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ 250·000 տպաքանակով սկսաւ լոյս տեսնել «Էլ Փայիս» օրաթերթը: Հիմնադիրներուն կողմէ կ'ո – րակուի «ազատական եւ անկախ առաջին օրաթերթը երկրին մէջ»:

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅԿ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԸ

Ա.

Բանաստեղծ եւ կրթական մշակ վահէ վահեան վերջերս շահեկան դասախօսութիւն մը տուած է «Սփիւռքի հայ գրականութեան գլխաւոր շրջանները եւ իրագործումները» նիւթին շուրջ, Ուաթըրթաունի մէջ: Ստորեւ դասախօսութիւնը:

×

«Դուք դիտէք, թէ Առաջին Ընդհանուր Պատերազմը տարաւ մեր մտաւորականութեան ծաղիկը, եւ փոքրաթիւ բախտաւորներ միայն կրցան վերապրիլ: Անոնք չարունակեցին գրական իրենց գործունէութիւնը սփիւռքի տարբեր կեդրոններու մէջ ալ: Բայց ես անոնց գրականութիւնը պիտի չառնեմ իբրեւ սփիւռքի արդիւնք, այլ պիտի անդրադառնամ 1920էն եւք յայտնուած դէմքերուն եւ անոնց տուած գործերուն:

«Ճիշդ է, թէ առաջին պատերազմէն անմիջապէս եւք, Պոլսոյ մէջ վերսկսաւ, այսպէս, գրական կեանք մը, վերակենդանացման նշաններ ցոյց տուաւ, բայց հպիւռ քանի մը տարի անցած վրայ եկաւ քեմալական չարժումը եւ նորէն այնտեղ հաւաքուած մտաւորականները եղան ցնորուիր:

«Աբտաասհմանի մէջ, մենք, իբրեւ հինէն մնացած մտաւորականներ ունէինք Զօպանեանը, Ահարոնեանը, Թէքէեանը, Միքայէլ Կիւրճեանը, Շանթը, Օշականը, Ահարոն Տատուրեանը, եւն.: Պոլսոյ մէջ, այդ կարճ ժամանակաշրջանին յայտնուեցաւ նաեւ բայաւիկ բանաստեղծ մը· քնարերգակ, սիրուն, մարդկային հոգին երգող բանաստեղծը՝ Մատթէոս Զարիֆեանը, որուն գործը նորէն ես պիտի չուզէի սփիւռքի արդիւնքին մէջ առնել: Սփիւռքը 1920էն եւք կազմուած եւ բնաշխարհէն դուրս կեդրոններու մէջ ստեղծուած գրականութիւնը կ'ընդգրկէ:

«Առաջին դաղութը, որ քիչ թէ չատ կազմակերպութիւն ունեցաւ՝ Փարիզի դաղութն էր: Վերապրող մտաւորականները մեծ մասամբ Փարիզ հաւաքուեցան եւ, մինչեւ 1922 Պոլսոյ դպրոցներու փակումը կազմուած նոր սերունդն ալ, դեռ իր գրական փորձերը չկատարած՝ անցաւ Փարիզ: Այդ պատճառով էր որ առաջին ուշագրաւ գրական չարժումը եկաւ մեզի Փարիզէն:

«Այնտեղ (Փարիզ) ամէնէն ցայտուն դէմքերն էին Շահան Շահնուր, Վազգէն Շուշանեան, Նիկողոս Սարաֆեան, Բիւզանդ Թօփալեան, Շաւարշ Նարգունի, Զարեհ Ոսկան, Պետրոս Զարոյեան, եւայլն: Անոնց նիւթ կը մատակարարէր, գլխաւորաբար, մեր տարագիր, արմատախիլ, իր բնաշխարհէն խլուած եւ իրեն անծանօթ միջավայրի մը մէջ նետուած ժողովուրդին ապրումը, անոր ճակատագիրը: Հինէն խլուած, նորին հետ անհաչտ, դեռ նորին հաղորդակից չդարձած եւ ահաւոր դառնութեամբ մը լեցուած, — թէ ինչո՞ւ մեր ժողովուրդին վիճակուեցաւ այս ճակատագիրը: Կը տեսնէք, նախ, արմատախիլ մարդու, անիրաւուած մարդու հոգեբանութիւն, եւ յետոյ դառնութիւն մը՝ մարդոց հանդէպ, կեանքին հանդէպ, մեր ճակատագիրը պատրաստող ուժերուն հանդէպ: Եւ իրենց գրականութիւնը ամբողջ արտայայտութիւնն է ասոր:

«Մէկ կողմէն օտար միջավայր, օտար լեզու, օտար բարքեր, միւս կողմէն՝ հեռացում սիրուած բնաշխարհէն: Ցետոյ՝ դիտակցութիւնը, թէ ահաւոր բան մը կատարուած է մեր ժողովուրդին վրայ: Անընդունելի չարիք մը գործուած է: Ո՞վ ըրաւ, ինչո՞ւ ըրաւ: Նոյնիսկ այդ «ինչո՞ւ »ին որոնումին մէջ, անոնք գացին ծայրայեղութեան եւ քաւութեան նոխազ փնտռեցին: Փնտռեցին մարդիկ, որոնց օձիքէն բռնեն եւ ըսեն, թէ «ինչո՞ւ այս ճակատագիրը մեզի պարտադրե – ցիք···»: Եւ իրենց նայուածքը դարձաւ իրենց հայրերուն· իրենց նահատակուած հայրերուն, իրենց նահատակուած եղբայրներուն, թէ դուք բան մը պակաս ունէիք ձեր կեանքին մէջ, ձեր հեռատեսութեան մէջ բան մը պակաս կար, ձեր իմաստութեան մէջ բան մը պակաս կար··

«Այս է ընդհանուր ոգին Փարիզի մէջ մշակուած գրականութեան, առաջին տասնամեակի ընթացքին:

«Նոյն չրջանին կարեւոր կեդրոն մը դարձաւ նաեւ Ամերիկան:

«Ամերիկայի մէջ պատկերը հիմնովին տարբեր էր: Այստեղ հասած նոր ուժերը (եթէ թերացում ունենամ՝ ներողամիտ եղէք), որոնցմէ Համաստեղ, Բենիամին Նուրիկեան, Արամ Հայկազ, Անդրանիկ Անդրէասեան, Վահէ Հայկ, Սուրէն Մանուէլեան եւ ուրիշներ, տարբեր կեցուածք մը ունեցան: Անոնք եկած ըլլալով մեծ մասամբ գաւառէն, իրենց հետ բերեր էին այդ գաւառէն պատկերներ, յուշեր, տպաւորութիւններ եւ կը նայէին այդ սուգուած կեանքին ոսկեփոշի մշուշի մը մէջէն, որ անցեալի մէջ սուգուած ամէն բան կը գեղեցկացնէր: Այլեւս կարծես քննադատութիւն չկար· մեր գաւառը իտէալ կեանքն էր: (Մինչդեռ մենք գիտենք թէ այդ գաւառի մէջ ի՛նչ տպիտութիւն կար, ի՛նչ յետամնացութիւն, բարքերու ի՛նչ նախնականութիւն կար: Բայց այդ բոլորը կորսուեցան: Որովհետեւ սուգուած, այլեւս անվերականգնելի աշխարհ մըն էր): Եւ իրենց առաջին չրջանի արտադրութիւնները ոգեկոչումն էին այդ սուգուած աշխարհին: Տեսակ մը անցեալ, անցեալը պեղող, անցեալը ոգեկոչող դրականութիւն:

«Ցետոյ, իրենց նայուածքը դարձուցին նաեւ իրենց անմիջական չրջապատին վրայ: Այդ արմատախիլ, նորէն ուրիչ տեղ նետուած Հայութեան կեանքին վրայ: (Այստեղ ալ գրեթէ նոյնն է պարագան, ինչպէս որ էր Փարիզի մէջ, — եկեր էին մանաւանդ գաւառներէն տարբեր ըմբռնումով՝ կեանքի մասին, տարբեր բարքերով, բարոյական տարբեր հասկացողութիւններով եւ ինկեր էին միջավայրի մը մէջ, որուն լեզո՛ւն իսկ չէին գիտեր: Արդ, կ'ապրէին նոր չարմար ուղղ, չարմարութեան դժուարութիւն ունեցող մարդոց հոգեվիճակը):

«Աւելի եւք՝ ընդլայնեցին չրջանակը, հայկական չրջանակէն ալ դուրս ելան, Հայոց հետ չարաբերութիւն ունեցող օտար չրջանակները առին իրենց գրական – նութեան մէջ: Եւ ասիկա տեւեց երկար տաեն· աւելի երկար քան Ֆրանսայի մէջ, քիչ առաջուան բնորոշուած ոգիով: Պէտք է ըսել, որ դժուար դուրս եկան գրականութեան այդ հրապուրիչ չրջանակէն:

«Ուրիչ կեդրոններ եղան արաբական աշխարհները: Առաջին հերթին Եգիպտոս, յետոյ՝ Սուրիա, Լիբանան, Պաղեստին եւ, չատ աննչան չափով մը՝ Իրաք:

«Արաբական աշխարհի մէջ գրական սերունդը չատ ուշ երեւան եկաւ չատ մը պատճառներով: Անոնք որոնք գպրոցէ անցեր էին, քիչ թէ չատ երկրորդական ուսում ստացեր էին հայկական վարժարաններու մէջ, արդէն գացեր էին փարիզ: Սերունդներու չարունակութեան չղթան մէկէն կտրուեր էր, մէկէն փըչըրուեր էր: Սերունդներու չարունակութիւն չկար: Հինը նորին կապող մտաւորականներ չկային, գպրոցներ չկային: (Ինչ որ մենք գպրոց անուանով կը ճանչնայինք՝ տախտակաչէն պարաճներ էին, որոնց վրայ փայտէ խաչ մը չինած էին, եւ կիրակի օրերը եկեղեցի էին, լուր օրերը՝ գպրոց· կը նստէինք գետինը, բարձիկներու վրայ, կը գրէինք մեր ծունկերուն վրայ՝ իբրեւ գրատեղան: Ա՛յս պայմաններով սկսանք):

«Վերապրողները, յիշեալ երկիրներու մէջ, առաւելաբար կիլիկեցիներն էին: Հայախօս չրջաններէն, արեւելեան նահանգներէն վերապրողներուն թիւը չափազանց փոքր էր· անոնք մեծ մասամբ արդէն կոտորածին զոհ դացած էին:

«Կիլիկեցիները մեծ դժուարութիւն մը ունէին·— ծանօթ չէին հայերէն լեզուին: Ստեղծագործութեան համար, մանաւանդ բանաստեղծութեան, եւ առհասարակ ամբողջ ստեղծագործական գրականութեան համար լեզուն արդէն հարթուած դժուարութիւն պէտք է որ ըլլայ: Ինչպէս կ'ըսեն, լեզուին բնազդը մանուկը իր մայրական կաթին հետ պէտք է ծծած ըլլայ, որպէսզի կարենայ անմիջապէս ստեղծագործութեան անցնիլ: Կիլիկեցիները այդպէս չէին: Այդ պատճառով, արաբական երկիրներու մէջ գրական նոր սերունդը ուշ երեւան եկաւ:

«Չենք կրնար ըսել սակայն, թէ կիլիկեցիները յարմարութիւն չունէին արուեստի, ստեղծագործութեան: Ատոր ըստ քեզ փաստը տուած են անոնք երաժշտութեան մէջ փայլելով:

«Առաջին սերունդը որ յայտնուեցաւ 30ական թուականներու սերունդն էր,— Մուշեղ Իշխան, Անդրանիկ Ծառուկեան, Վահէ Վահեան, Եդուարդ Պօյաճեան, Ժաք Ճակոբեան, եւայլն: Անոնց առաջին արտայայտութիւնները եղան բանաստեղծութեան ձեւով: Բանաստեղծութիւն մը, որ սակայն հարազատ է կեանքի այն պայմաններուն, որոնց մէջ աճեցան, — որ – բութեան ղաղացողութիւն, արհամարհուած մարդու ղաղացողութիւն, անտէր մնացած ժողովուրդի ղաղացողութիւն: Եւ մեր բանաստեղծութիւնը (եթէ տողերուն տակ կարդալ դիտենք), յաջողած է տալ այդ հոգեվիճակը:

«Ես կը չեշտեմ ասիկա, որովհետեւ կարդ մը քննադատներ կը փորձուին ներբակացնել, թէ եթէ սփիւռքի հայ արձակը որոշ չափով արժանի է իր կոչումին, սփիւռքի հայ բանաստեղծութիւնը չհասաւ այդ բարձրութեան:

«Մակերեսային դատում է: Թող լիչեն խորերը, թող պեղեն տողերուն եւին դոյութիւն ունեցող աշխարհը եւ պիտի տեսնեն որ յիշուած անուններու գործերուն մէջ այդ չրջանը կայ իր լաւ ու բերդութեամբը, իր յուսալքութիւններովը, բայց նաեւ անընկճելի իր կամքով, ա՛յն կամքով, որով արաբական երկիրներու մէջ ինկած մեր ժողովուրդը գոծեց: Այդ ժողովուրդը, հերոսական կամքով մը, օրուան հայը չհասկցան եւք, իր վերեւ անձրեւի կամ արեւին դէմ ապաստան մը ունենալէ եւ իր մերկութիւնը ծածկելէ եւք՝ մտածեց ուսումի մասին: Մտածեց մշակոյթի մասին: Ես կը յիշեմ 1921ին թատրոն բացինք: Տեւական ներկայացումներ կը տրուէին Հալէպի մէջ: Նոյնը եղաւ Պէյրութի մէջ: Այդ ի՛նչ հրաչք էր, այդ ի՛նչ հաւատք էր, այդ ի՛նչ անընկճելի կամք էր: Ու այդ սերունդին բանաստեղծութեան մէջ կը տեսնէք թէ՛ մէկը եւ թէ միւսը: Ասիկա առաջին չրջանն էր:

«Երկրորդ չրջանը, ըսենք, Փարիզի համար, 1930էն մինչեւ Բ. պատերազմը, իսկ արաբական երկիրներու համար գրաձեալ 1930էն մինչեւ 1945, պատերազմի վախճանը: Քիչ քիչ այլեւս մեր ժողովուրդը տեղաւորուեր է, նիւթական պայմանները տանելի գարձեր են, տեղական բարքերուն ծանօթանալ սկսեր է, տեղւոյն ժողովուրդին լեզուն իւրացնելու փորձեր ըրեր ու մասամբ իւրացուցեր է: Հետեւաբար, առաջուան նման խրչում չկայ չրջապատէն: Հորիզոնի ընդլայնում

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

2·

— Մարդկանց հանդիստ խանգարողները այսպիսի փաչխաներն են, — լսուած պատասխանեց Ցարութը, — այսպիսի հըրձիգներին աչխարհից պէտք է ջնջել:

— Բերան չէր աւետարա՞ն էր, — ծոր տուեց Սրօն:

«Աչխարք ուրիշ բնոյթ ունի, — Զորի Միրօն ինքն իր մէջ մանակուց ըրոյցին, — ուրիշ բնոյթ ունի, Ցարութ, չարհոգի մարդկանց աչխարքի երեսէն ջնջելու ճար ու հնար չկայ, գառ: Աչխարքի մէջ էրկու հոգի մնան, էն մէկ չարհոգի կ'եղնի էն մէկ կռուարար կ'եղնի, էն մէկ ձեռք դնել կ'ուզէ մէկէլի գլխին: Էդ մէկի արուն պղտոր է, էդ մէկի արուն բորենու է: Էդ մէկ հիթլէրն է, Ցարութ: Հիթլէրին արնակից սուլթան Համիտն էր՝ արուն ժառանգեց Էնվէրին, Թալէաթին, իր նմաններին: Աչխարքի բնոյթ ուրիշ է, գառ, ուրիշ է ու էդպէսով էլ աչխարք աչխարք է···»:

— Է՛, անուանի աչխարք, — պատգամեց Սրօն:

— Մարդու ծնուած օրից է էդպէս, — չարունակեց Զորի Միրօն, — մեր էրկիր էդպէս չէ՞ր··· Մեր էրկրի էն անո՛յշ հոգ ու ջրի հետ հանդիստ, խաղաղ ապրել չկար··· Թուրք բէկ կը մանէր չէն, խարջի վրայ խարջ կ'ուզէ, հարս ու աղջիկ եղծել կար, կռիւ – արուն թափել կար··· Տղեք կ'առնեն զէնք, կ'ելլէրէն, կը գառնէն սարի փիտայի: Եօթ փիտայու դէմ սուլթան եօթ բանակ կը հանէր···»:

Զորի Միրօն թողեց՝ նորէն երկիր գընաց···

3·

«Թիւ տասի՞ն էր, տասնըմէկի՞ն···», — կոտրածից չորս – հինգ տարի առաջ էր, արեւմտցին ասկեարները ոտք ու ձեռք չղթայած երկու փիտայու հետ մտան գիւղ: Տղերքին Տիարպէքիր պիտի հասցնէին· գատ ու գատաստանի՝ վերջն էլ գլխատելն էր ու գլխատելը: Բայց ասկեարի համար փիտայուն իր սարի վրայ սպանելը, գարկել – սպանել չէ՛ր, փիտայուն յաղթել չէ՛ր, չէ՛··· Ասկեարին պէտք էր նաեւ ձի, պիտի փիտայուն առնէր մարակի տակ, քշէր սար ու ձորով, մի ամիս, երկու ամիս, ձիու փոխարէն փիտայու բաց ուս ու գլխին բերէր մըտրակը ու սպասել, որ նա դալարուի, դալարուի ու ծուռվիզ խնդիրք անի·

— Ի սէր Ալլահի, մի զարկէք:

Ասկեարին պէտք էր ոտաբաց փիտայուն քշել ձոր ու անապատի միջով եւ սպասել՝ ծունկ ծալի, դադար խնդրի: Ասկեարին պէտք էր աղբիւրի մօտ նստել հացի ու սպասել՝ դերին ձեռք մեկնի, ջրի համար լիզի չուրթերը: Ասկեարին պէտք էր··· Թո՛ղ խեղճանայ փիտային, թո՛ղ խնդրի, ծնկած ու ծուռվիզնք պաղատանք անի· չմնայ սարի փիտայի: Ու երբ հասնի «Հուքմաղի» դուռը, տողալով դնայ Վալու ոտքը, երեսը քսի Վալու ոտքերին, լիզի, յետոյ··· Ցետոյ մի քանի օր, օրը հազար անգամ, Վալին ասի՝ կեանքդ բաշխում եմ, փիտային ժպտայ, ասի՝ գլխատում եմ՝ պաղատանք անի, բաշխում եմ՝ ժպտայ, գըլխատում եմ՝ պաղատի··· Աչեն՝ փիտայու երդ ասա, կեավուրի պար արի, ասին, ասին··· Եւ ասին ես քո փիտայի··· Ցետոյ նո՛ր գարկին գլուխը: Թո՛ւռ···:

— Ցարութ, — չորս–չոր ձայն հանեց Զորի Միրօն, ու տայլպան Սրօն չուռ եկաւ, նայեց, — Ցարութ, մարդ սպանես, — Միրօն ցաւ զդաց հոգում, պատերազմ գնացող երէկուայ երեխայ որդու հետ արիւնոտ բառերով է խօսում· անխղճութիւն է: — կը սպանես··· կը սպանես, Ցարութ, տղամարդի պէս զարկ ճակատին, հոգու հետ խաղ չանես···:

Ցարութը յարմար պատասխան չգտաւ ու գլխով արեց թէ՝ հա:

«Արեւմտցին ասկեարներ տղերքին գերի առած մտան գեղ: Մէկ՝ մչեցի Լեւոն էր, միւս՝ սուլուխցի Շահէն···»:

Տղերքին փակեցին ոչխարի մարագում, մի ասկեար պահակ կարգեցին, միւսները մտան ոչխի տունը: Երբ Լեւոնին ու Շահէնին բերեցին, ինքը կանգնած էր Դաւոյի դրանը: Շղթայակապ, բայց ոտք ու բաց ճակատ՝ անցան – գնացին, ու ինքը ամօթ զդաց, կախեց գլուխը, այդպէս դլուխկախ հասաւ տուն, ասաց՝ փիտայի են բռնել, Ցարութ պապը խաչակնքեց ու դա իրեն դուր չեկաւ: Ցետոյ այդ օրը չնստեց իրիկնահացի, գիշերը կէս եղաւ քուն չեկաւ աչքերին, ելաւ, պատերին քարեխով գնաց··· Մարագի կտուրը պռճկեց, քանդեց, իջաւ ներս, արձակեց փիտայիների ձեռք ու ոտք···

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՒՇՈՑԵԱՆ

(Շար· – 8)

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԻ ԿԱՏԱԿԸ

Ա. ՍԱՍՆԱ

Նիկոլայ Ստեփանի Կիսանէ

ՊԲԱ ՎԻՆ

— Վանքարեա աստղիկ, ես ալ գիտեմ, որ ձեր ազգը ինչպէս ուրիշ ազգերը, ունի իր տգիտութիւնը, սակայն ձեր ազգին մէջ կան նաեւ շատ մը լուսաւորեալ անհատներ, որոնք կրնան ազգը ուղղել: Ես ալ այդպիսի մը կարծեցի Ռուբէնը, որ ինծի ըսաւ թէ ինք ալ ուզեց ամուսնանալ հայ աղջկան հետ, բայց ան չուզեց, որովհետեւ ինք հայ չէր, ինչ ալ որ ըսէ ան, ես գիտեմ, որ ինք ինծի համար ամէն բան կրնայ ընել, ինչպէս ես ալ ամէն բան կրնամ ընել անոր համար:

— Վանքարեա աստղիկ, ես ալ գիտեմ, որ ձեր ազգը ինչպէս ուրիշ ազգերը, ունի իր տգիտութիւնը, սակայն ձեր ազգին մէջ կան նաեւ շատ մը լուսաւորեալ անհատներ, որոնք կրնան ազգը ուղղել: Ես ալ այդպիսի մը կարծեցի Ռուբէնը, որ ինծի ըսաւ թէ ինք ալ ուզեց ամուսնանալ հայ աղջկան հետ, բայց ան չուզեց, որովհետեւ ինք հայ չէր, ինչ ալ որ ըսէ ան, ես գիտեմ, որ ինք ինծի համար ամէն բան կրնայ ընել, ինչպէս ես ալ ամէն բան կրնամ ընել անոր համար:

Ծանօթ վաճառական մը, որ ամէն տարի Պոլիս կ՚երթար ապրանք գնելու, ամուսնացած էր հարուստ հայ աղջկան մը հետ, որ ունէր նաեւ գեղեցիկ դուստր մը, Վանքարեա անունով: Ամուսինը մեռնելէ ետք, ան ինքզինքը նուիրած էր միայն իր դստեր, որ ամէն տարի կ՚ուղեւորուէր Եւրոպա, ուր կը մնար մինչեւ ամսոյն վերջը: Ամէն տարի ալ, երբ ան կը վերադառնար, ամէն մարդ կը հաւաքուէր կայարանը, որպէսզի տեսնէ այդ գեղեցկուհին, որ ամէն անգամ նոր նորաձեւ հագուստներով կը հանդիսանար:

Այրի Տիկին Յովհ. Պալանճեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Պալանճեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ ազգականին՝

ՅՈՎՀ. ՊԱԼԱՆՃԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ապրիլ 30ին, 74 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Մայիս 6, ժամը 16ին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի տեղւոյն վերջնական տունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Բարգէն Աատուրեան եւ մեծ հայրը Մուրատ Աբոյեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց զաւկին եւ թոռան, ծաղիկ հասակին մէջ արկածահար՝

ԱԼԻՇԱՆ ԳԱՄԷՐ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

(Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի նախկին սան)

մահուան տարելիցին առթիւ, կիրակի, Մայիս 9ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Փարիզի Աղքատախնամ Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ ընկերակցութեան բարերարուհի՝

ՕՐԻՈՐԴ ԷԼԻԶ ՔԻՊՐԻԶԼԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, կիրակի Մայիս 9, ժամը 10ին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադիրներուն եւ հանգուցեալ բարերարներուն, տնօրէններուն, ուսուցիչներուն եւ սանուհիներուն յիշատակին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 9, կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի։

×

ԱՄԱՍԻՈՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի Ամասիոյ Հայր. Միութիւնը այս տարի եւս, ըստ աւանդութեան, հոգեհանգիստ կը կատարէ Մայիս 9, կիրակի օր, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, իր նահատակներու յիշատակին։

Օրուան երգեցողութիւնները կը կատարէ եկեղեցւոյ երգչախումբը քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Փէշտիմալճեանի։ Մեներգները կը կատարէ Օր. Սոնիա Նիկողոսեան։ Ցաւարտ պատարագի եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ Միութեան կողմէ կառուցուած Յուշաղբիւրի առջեւ ծաղկեպսակ կը զետեղուի հայրենակից–ներու կողմէ։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՕԾՈՒՄ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՏՃԱՆԿԱՐԻ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Մայիս 9, ի ժամ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի օծումը՝ մկրտութեան մատուռի Մկրտութեան խեանկարին, (գործ եւ նուէր Աբրահամեան Պէրպէրեանի, ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր՝ Շահան Ռ. Պէրպէրեանի)։

Այս առթիւ կը կատարուի նաեւ հոգեհանգիստ՝ Շահան Ռ. Պէրպէրեանի եւ Պէրպէրեան գերդաստանի բոլոր ննջեց–եալներուն համար։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին՝ սովորական հաւաքատեղին։

×

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մայիս 8, ժամը 20·30–ին, Գասպար Իփէկեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերներէն անդամատեղերով ներկայ ըլլալ։

×

ՍԻՆԹ–ԼՈՒԻՆ – ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Անտոք – Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Մայիս 6ին, Հինգշ. ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո–րիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Կոնստանդի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները։ Կարեւոր օրակարգ։

Grande Soirée
Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Մայիս 16, կիրակի ժամը 16·30էն միւնչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
Կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Խօսնակ՝ Աւետիս Հայգազեան

Հանդէսէն ետք՝ լուտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ
ԲՈՂՁԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ

COSTA-BRAVA

DIRECTION ARMENIENNE
Spécialités franco - espagnoles

La paella — les calamars farcis — la zarzuela

13, Rue de Valenciennes
75010 PARIS
Tél. : 607-54-65

Fermé le Lundi

MELINE et DANIEL
VOUS ATTENDENT

Récital unique
DE
ADIS HARMANDYAN
ET SON ENSEMBLE

Organisé par l'Union Nationale de l'Eglise Apostolique Arménienne de Lyon, le Dimanche, 9 Mai, à 20 h. 30 à la Salle Rameau.

Billet à l'avance, 295 Rue Boileau

ՃԱՇ - ՀԱՒԱՔԱԽԱՂ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Համահայերգչական Միութեան, Մայիս 8, Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 19էն սկսեալ, «Արուեան» Սպոր. Մշակութային Տան մէջ, Քէ Փաժօ թիւ 1, Վիէն։

Սիրով կը հրաւիրենք խմբերգչի հայրենակիցները, նաեւ բարեկամները սոյն հանդիսութեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՕՒՄԸ

կիրակի, Մայիս 9ին, ժամը 11ին

Պատուոյ նախագահութեամբ

ՀԱՅՐ ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԱՆԱՆԵԱՆԻ

Ընդհանրական աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան

ԵՒ Պ. ԱՆՐԻ ՎԵՐՆԷՕՅԻ (*ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ*)

ժամը 13ին՝ ճաշ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, մասնակցութեամբ լիբանահայ երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՄՐԱՆՏԵԱՆԻ

ՊԱՐԱՆՅԻԿ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Առնուվիլ – Սարսէլի մասնաճիւղին

Շաբաթ, Մայիս 8ին, ժամը 21էն միւնչեւ լոյս

Նախագահութեամբ
M. LOUIS PERREIN
Conseiller Général de Val d'Oise

Salle des Fêtes Marcel-Pagnol, Place Victor Hugo, Villiers-le-Bel (Val d'Oise)

Երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՄՐԱՆՏԵԱՆ (Պէյրութէն) իր նուագախումբով

Երգիչ ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՊԱՐԱՀՈՒՄԲԸ

Pour la réservation des tables :

M. O. Altounian — Tél. : 987-08-73 — Mme Kaldjian, Tél : 208-82-13

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Համախմբերգչական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 8, Շաբաթ ժամը 20·30ին, Պատ տը լա կարի մէջ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրաց ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները կիրակի Մայիս 9, ժամը 15ին, Իսի Մշակոյթի Տան մէջ, Ռիւ տը լա Տէֆանսս, Մխիթար Աբբահօր ծննդեան երեք հարիւրամեակին կազմակերպուելիք հանդէսին մասին։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ

Մայիս 9, կիրակի ժամը 16·30ին, Վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան–Գ. Մ. Ալէմշահ սրահին մէջ

ԳՐԱԿԱՆ – ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

— Երգ, արտասանութիւն, նուագ — հայերէն թատրոն՝ «ՀՆԱԽՕՑՔԸ»՝ կատակերգութիւն երեք արար

— Ֆրանսերէն թատրոն՝ LA TRAGEDIE DEMENTE, en 2 actes

— Ցուցահանդէս՝ աշակերտներու նկարչական գործերուն

— Բաշխում՝ մարզական մետալներու

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

« L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE »
Organise une

SOIREE DANSANTE

Animée par l'Orchestre des
ARMENIAN'S SUNSHINES
avec la participation des
BALLETS NAIRI — BALLET KAROUN — GROUPE SEVAN
LE 8 MAI DE 20 H. A L'AUBE
Théâtre Municipal, 25 Avenue Victor-Cresson, Issy-les-Moulineaux
BUFFET ORIENTAL

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
6
JEUDI
6 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉԱՐ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·582

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.582

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ստորեւ կը հրատարակենք պատճէնը այն նամակին, զոր Պէյրութի «Լիբանահայ Օգնութեան Յանձնախումբը», նշանակուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ, ուղղած է Կաթող· Պատուիրակ Սերովբէ Արք· Մանուկեանի: Այս մանրամասն նամակը լաւագոյնս կը պարզէ հայ գաղութին վիճակը եւ ցոյց կուտայ նաեւ թէ կարիքը դեռ մեծ է ու մեր գաղութը պարտի շարունակել իր օժանդակութիւնը բերելու:

ՍԵՐՈՎԲԷ ՍՐԲԱԶԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ,
ՓԱՐԻԶ

Սրբազան Հայր,

Առենին հեռագրով տեղեկացուցինք ձեզ սրբազնութեան թէ՝ Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Վազգէն Ա· Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ նշանակուած Լիբանանահայ Օգնութեան Յանձնախումբս ստացաւ ձեր կատարած 400·000 Ֆրանսական Ֆրանքի փոխանցումը, որուն համար չնորհակալ ենք:

Ուրախ ենք նաեւ որ Փարիզէն հեռասխօսով, ապա Ս· Էջմիածնի մէջ Յանձնախումբս յատուկ պատուիրակներ՝ Փրոֆ· Բ· Թովմասեանին և Ց· Ձէրէճեանին հետ տեսակցելով հաստատած էք թէ հանգանակութեան ազգօգուտ աշխատանքը կը պարունակուի տակաւին: Տեղին է չեշտել թէ ձերդ սրբազնութեան թափած տեն-ջանքին ճիշդերու չնորհիւ գոյացած գումարներով կարելի պիտի ըլլայ մասամբ հոգալ անյետաձգելի պէտքերը Լիբանահայ կարօտեալներուն, որոնց թիւը օր մը օրէ կ'աճի՝ Լիբանանի դէպքերուն անմեղսո եւ աղիտալի զարգացումին հետ:

Աջդ, որպէսզի ձերդ սրբազնութիւնը աւելի մօտէն ծանօթանայ լիբանանեան տագնապին յառաջացուցած ողբերգու-թեան, ստորեւ ձեզի կը ներկայացնենք մէկ հակիրճ տեղեկագիրը՝ Լիբանանի քաղաքին տնտեսական եւ ընկերային կացութեան մասին:

Ա) ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ կացութեան ամէնէն յատկանշական զարգացումը պիտի ըլլայ Հանրապետութեան նոր նախագահին ընտրութիւնը, որ կը ծրագրուի կատարել մօտ ապագային, եթէ քաղաքական լուծումը կարենայ ճամբայ հարթել զրահատներու եւ թնդանօթներու այս խօլ բազմութեան մէջեւ: Հանրապետութեան նոր նախագահին ընտրութիւնը թերեւս միակ լոյսը ըլլայ Լիբանանի տագնապին այս մութ ու անվերջ փապուղիին մէջ:

Բ) ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ դեռնի վրայ գործուած աւերը աննկարագրելի է:

Պէյրութի վաճառատուներուն, առեւտրական գրասենեակներուն եւ գլխաւոր հնամենի շուկաներու 90 առ հարիւրը քանդուած, կողոպտուած եւ հրկիզուած են:

Դրամատուներուն մէկ կարեւոր մասը (թիւով 11) կողոպտուեցաւ եւ հրկիզուեցաւ:

Պէյրութի եւ շրջակայքի գործարաններուն եւ առեւտրական տուներուն 70–80 առ հարիւրը վնասուած, հրկիզուած կամ կողոպտուած են:

Պէյրութի զբօսաշրջիկութեան վայրերու եւ հռչակաւոր պանդոկներու մեծ մասը հրկիզուեցաւ ու քանդուեցաւ:

Պէյրութի նաւահանգիստին երեք քառորդը հրոյ ճարակ դարձաւ: Նաւահանգիստի ուտեստեղէնի եւ հացահատիկի վիթխարի չտեմարաններ ու մթերանոց-ները հրկիզուեցան եւ կողոպտուեցան:

Մայրաքաղաքի բնակարաններուն 25–30 առ հարիւրը ամբողջովին կամ մասնա-կիօրէն քանդուած կամ անպատշաճելի դարձած են: Այս համեմատութիւնը կը հասնի հարիւր առ հարիւրի լեռնալիբա-նանի կարգ մը շրջաններուն մէջ, ուր բա-խումները եղան հրասայլերով եւ թնդա-նօթներով:

Լիբանանցիներու նիւթական կորուստ-ները կը գնահատուին մօտաւորապէս 40–50 միլիառ լիբանանեան ոսկի:

Հակառակ անոր որ Լիբանանահայու-թիւնը տխուր դէպքերու ընթացքին որ-դեգրեց դրական չէզոքութիւն, որ բարձր գնահատուեցաւ բոլորին կողմէն, այսու-հանդերձ Հայերուս նիւթական կո-րուստները, զուսպ գնահատումով կը հասնի չուրջ մէկ միլիառ լիր· ոսկիի:

Ի դիմաց
ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՕԳՆ· ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ
Ատենապետ
ՅՈՎՀ· ԳԱՍԱՐՃԵԱՆ

Վասն Ատենադպիրի փոխ-Ատենապետ
Փրոֆ· Բ· ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 1976 Ապրիլ 13

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆ

— o —

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՁԵԿՈՒՑԸ

Անտրէ Ֆրոսար կը դրէր Զորեքշաբթի առտու Ֆիկարօի մէջ.— «Պահպանողական» ըսուած եւ «յառաջդիմական» ըսուած Լիբանանցիներու ջարդը կը չարունակուի օժանդակութեամբը ջարդողներու որոնք ո՛չ պահպանողական են, ո՛չ յառաջդիմական, ոչ ալ Լիբանանցի»: Արդարեւ խելագարութիւնը կը չարունակուի հիմնապէս քանդելու համար հրա-չալի երկիր մը: Ի՞նչպէս մարդ արարածը կրնայ գաղանութեան այս աստիճանին հասնիլ:

Ամէն օրուան պէս դիակները կը դիզուին, հաշուողը ո՞վ է այլեւս, այնքան սովորական է երեւոյթը: Բնակութեան վերապահուած թաղամասերն ալ կրակի տակ են, թերթերը նոր հրաձգարձի մա-սին կը խօսին բայց հրաձգութիւները կը տե-ղան ամէն կողմ: Օդակայանը վնասուած է եւ Ֆո-Ֆրանս կը հաղորդէր Երեքշաբթի իրիկուն թէ կը դադրեցնէ իր կանո-նաւոր թռիչքները սպասարկութիւնը եւ օրը օրին կ'որոշէ թռիչքները:

Պէյրութի մէջ հացը կը պակսի, էլէկ-ֆիէի մէջ չուկայ մը պատրաստուած է ընդյատակեայ, բնակիչները քնատ առ-տուն կանուխ կ'ելլեն նկուղներէն:

Անդին կը սպասուի Հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան թայց հաւանա-կան ալ չէ որ կատարուի: Ճոմպլաթ կրկին կը պահանջէ որ Սուրիա քաշէ իր զօրքերը նախքան խորհրդարանական նիս-տը նախագահի ընտրութեան համար հա-կառակ պարագային կ'ըսէ ձախ պարա-դլուխը՝ Շաբաթ օր նիստ չի գումարուիր եւ նախագահին ընտրութիւնն ալ ի մո-տոյ չի կատարուիր: Մնաց որ սուրիա-կան մամուլն ալ, մէջն ըլլալով Պասսի բանբերը, կը յարձակին ամերիկացի բա-նագնացին «խաղաղասէր առաքելութեան» վրայ եւ կը գրեն թէ Պրաուն Պէյրութ վերադարձած է նախագահին ընտրութիւ-նը խանգարելու համար: Այս առընչու-թեամբ նորութիւն մը կայ նաեւ հայկ· ճակատի վրայ, որ որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ: Գրած էինք առջի օր թէ հայ երեսփոխանները որոշած են քուէար-կել Էլիաս Սարգիսի համար նախագահա-կան ընտրութեան առեն (եթէ անշուշտ ըլլայ···): Կը թուի թէ այս դիրքորո-շումը խախտած է հայկ· միացեալ ճա-կատի միասնականութիւնը, որ տարի մըն է այնքան զոհունակութեամբ արձանա-դրուած էր գաղութէ գաղութ: Արդարեւ, Մայիս 4ի Օռիան – Լը ժուռը հրատա-րակած է Ռամկավար կուսակցութեան մէկ հաղորդագրութիւնը, զոր մեր կար-դին կուտանք նոյնութեամբ եւ ֆրանսե-րէն, քանի մեզի կը պակսի հայերէն բնագիրը եւ թարգմանութիւնը կրնայ թիւրիմացութիւններ ստեղծել.—

MISE AU POINT DU PARTI RAMGAVAR

Le porte-parole du parti Ramgavar, le quotidien « Zartonk », a publié le communiqué suivant :

« C'est avec peine que nous avons appris, par la voie de la presse, que le Conseil Régional du Parti Tachnak a décidé d'appuyer ouvertement l'élection à la présidence du candidat de défi, M. Elias Sarkis. Ce n'est pas que nous ayons un parti pris quelconque contre qui que ce soit. Mais nous jugeons cette prise de position comme une violation flagrante de l'entente conclue entre les partis arméniens quant à la stricte neutralité à observer par eux dans les événements en cours au Liban.

« La neutralité positive adoptée par les Arméniens du Liban a été hautement appréciée par tous nos frères arabes comme par les cercles internationaux. Même une bonne partie des chrétiens libanais et les Arméniens de la diaspora ont estimé à sa juste valeur notre attitude patriotique.

« Pour nous, il s'agit par-dessus tout de principe. Cet esprit de neutralité positive devait être appliqué à tous nos actes, sans exception aucune, et par tous les bords en cause. Voilà pourquoi nous voyons dans cette nouvelle position Tachnak, en dépit de toutes les garanties données, un désengagement unilatéral, et par conséquent illégal, alors que l'entente arménienne s'était exprimée sans faille, pendant les terribles mois passés, au cours de toutes nos réunions communes.

« Cette déviation subite est d'autant plus grave et intempestive que certaines parties libanaises, qui avaient jusqu'à maintenant participé à la guerre fratricide, cherchent actuellement à éviter le défi quand il s'agit d'élections présidentielles.

« Quelle explication faut-il donc donner de cette conduite du Parti Tachnak, alors que la solidarité du front arménien s'imposait plus que jamais pour l'intérêt supérieur du Liban ? Nous n'en voyons aucun si ce n'est que le Conseil Régional du Parti aurait dû avoir le courage et le patriotisme nécessaires pour résister aux pressions, tant intérieures qu'extérieures ».

Beyrouth, le 3 Mai, 76

×

Առ այժմ որեւէ մեկնաբանութիւն չենք կրնար ընել քանի մեզի կը պակսին մանրամասնութիւնները բացի չեշտելէ թէ ինչ որ ալ եղած ըլլան կողմերու դրդապատճառները, հայկ· ճակատի որեւէ խախտում միայն վնաս կրնայ բերել դաշտի մը որ նոր վէրքերու պէտք չունի:

× *Իսմայ Մուսա Սաոր ընդունած է հայ երեսփոխանները՝ Մելքոն Էպլիղաթեան եւ Սուրէն Յանամիրեան, որոնց կ'ընկերանար Դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղար Յոլակ Թիւթիւնեան:*

ՏԵՐՈՒՆԻ· ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Յաւուղ կ'իմանանք որ Մայիս 3ին, Քալիֆորնիոյ մէջ ուր փոխադրուած էր վերջերս, իր մահկանացուն կնքած է ընկ· Խաչիկ Մկրտիչեան:

Մօտ 80 տարեկան, ընկ մչեցի, ողբացեալը իր ամբողջ կեանքը նուիրած էր իր ժողովուրդին եւ կուսակցութեան եւ անսակարկ ծառայած էր երկուքին: Զինուորագրուած դեռ պատանեկան տարի-ներուն, կռուած էր ազատագրական կռիւներու ժամանակ: Փարիզ հաստատուելէն ետք ալ միշտ եղած է պատասխանատու դիրքերու վրայ: Անդամ եղած է Հ· Ց· Դ· Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդրոնական Կոմիտէին եւ դիւան Թանգարանի: Հաւատաւոր դաշնակցական միշտ « ներկա՛յ » պատասխանած է ամէն անգամ որ իր մասնակցութիւնը անհրաժեշտ եղած է որեւէ ձեռնարկի:

Քանի մը տարի առաջ, կը հաստատուէր Քալիֆորնիա, ուր կ'ապրէին իր զաւակները երկուքը:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագա-ներուն:

Քաւի մը տողով

ՆԻԿՈՍԻԱՅԻՆ կը հաղորդեն, թէ Կիպրոսի յոյն ղեկավարները մերժած են Թուրքերու առաջարկը՝ երկու առանձին պետութիւններ հաստատել Դաշնակցային Հանրապետութեան մը շրջագիծին մէջ: Թրքական առաջարկը յանձնուած էր Մ.Ա.Կի յատուկ խորհրդատուին անցեալ ամիս: Պարունակութիւնը առջի օր հրապարակուած է: Թասոս Փափատուրոս, յոյն ներկայացուցիչը մէջ-համայնքի խոսակցութիւններուն, դիտել տուած է, թէ թրքական առաջարկը կը բովանդակէ «անընդունելի առաջարկներ եւ պահանջներ»:

ՔՈՐՍԻԿԱՅԻ մէջ երեքշաբթիէն Զո-րեքշաբթի լուսանալիք գիշերը 13 եղեռնափորձեր կատարուած են զանազան քաղաքներու մէջ միաժամանակ:

ԱՐԱՐԱՏ, ՍԻՐԵԼԻՍ

— Երեւանեան օրեր եւ ժամեր —

Ես եկայ քեզ տեսնելու, Արարատ սիրելիս, բայց ամէն առաւօտ չգտայ քեզ: Հարկ էր որ առաւօտն ըլլար պայծառ ու քեզ վնտռէի մշուշներու ընդմէջէն, այս անգամ իմ աչքերով, մինչ ցարդ քու անունդ լսած էի քերթուածէ քերթուած, ճառէ ճառ, ու յղնած էի քեզ տեսնելէ անտարանջ պատառներու վրայ: Զան – ձրացած էի ամէն տեղ անունդ գտնելով, Փուֆպոլի խումբերէն քոնեակի շիշերուն վրայ, գործատուներէն սրճարանները, փողոցներէն տղոց անունները, ամէն տեղ, առանց խղճահարութեան, ժանգնելով անունդ: Ցողնած էի, Արարատ սիրելիս, ու բարկացած:

Եղած էին օրեր, ուր այլեւս անունդ լսել իսկ չէի ուզեր: Մխիթարելի կը դառնէի այն պաշտամունքը որ մղձաւանջի վերածուած է ամէն Հայու սրտին մէջ: Անօգուտ ու աւելորդ կը գտնէի քեզ, վասնզի ուրիշ ոչինչ բերած էիր քու ժողովուրդիդ եթէ ոչ կարօտ, միայն կարօտ ու կարօտը ի վերջոյ կը սպաննէ:

Հիմա, Երեւան եմ ու Ամենիայի իմ պատուհանէս քեզ կը փնտռեմ, Արարատ սիրելիս, առաջին առաւօտն իսկ: Պահուըտած ես, կը զգամ որ չես ուզեր միշտ երեւիլ քու ժողովուրդիդ, այդ ալ ցաւ մըն է, գուցէ կ'ուզես որ ժողովուրդդ վնտռէ քեզ, գտնէ քեզ եւ մանաւանդ վերագտնէ քեզ:

Արարատ, սիրելիս, ես ուխտ եկայ քեզի, որպէսզի պահ մը գտնէ պահ մը գաղտիմ պատկանելէ այն սերունդին որ Արարատն ունի միայն իր սրտին մէջ, երբեմն ոչ իսկ հոն: Առաւօտ մը, յանկարծ երեւցար, վեհ ու կարծես անտարբեր, բայց ես զգացի քու լուռ տխրութիւնը ու հաւատաք ներշնչեցիր ինծի, յոյս ու լոյս տուիր տարագիր Հայու իմ մթագնած հոգիին, ու զգացի թէ նոյնիսկ անգօր, թէկուզ տարագիր նման քու ժողովուրդիդ մէկ մասին, կը հսկես այն միւս մասին վրայ, որ հողն ունի իր ոտքին տակ:

Երեւան, սիրելիս, այսօր Ապրիլ 29ն է: Քանի մը ժամէն պիտի հեռանամ քեզմէ, վերագտնելու համար յաղթական կամարները որ իմ ժողովուրդիս յաղթանակները չեն երգեր, Սէնի ափը որ ինծի կեանք տուած է, բայց պիտի յիշեմ որ Հրազդանն էր որ ինծի վերածնունդ տուաւ, դեռ քանի մը օր առաջ երբ առաջին անգամ ոտքս կը դնէի Հայաստանի չոր հողին վրայ: Քիչ եմ պիտի մեկնիմ: Երեւանի պատուհանիս առջեւ նստած, կը լսեմ Մայիս մէկի պատրաստութիւնները: Ցողնցքի փորձ կը կատարուի: Կարմիր դրօշները ծօնական երեւոյթ մը կուտան Երեւանի, աշխատանքի ծօնն է որ կը ցնծայ արդէն բայց ես տխուր եմ, Արարատ, սիրելիս: Հազիւ գտայ քեզ, ու պիտի բաժնուիմ. քիչ եմ կը մեկնիմ, ու մեկնիլը քիչ մը մեռնիլ է, անշուշտ: Պիտի վերադառնամ երկիրը որ արեւ տուաւ ինծի, լոյսն ալ պողոտաները ուր տարիներ քալած եմ մաշեցնելով տարագիր Հայու իմ ճակատագիրս, ուր քաշքշած եմ արմատախիլ ժողովուրդի իմ յուսահատութիւնները, երբեմն յուսալքումներս: Որքա՜ն դժուար է Հայ ըլլալ···:

Արարատ, սիրելիս, քիչ եմ կը մեկնիմ: Այլեւս երբեք պիտի չկարենամ ըլլալ այնպէս ինչպէս էի քեզ տեսնելէ առաջ: Աւելի լա՛ւ: Կարօտ մը պիտի աւելնայ սրտիս մէջ: Աւելի լաւ: Բայց թող որ պատմեմ երեւանեան օրերս, Արարատ սիրելիս:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅԿ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԸ

(Վահէ Վահեանի դասախօսութիւնը)

(Բ. եւ վերջին մաս)

«Երրորդ շրջանը կը սկսի Համաշխարհային Երկրորդ Պատերազմով:

«Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը գրեթէ քայքայեց Ֆրանսայի հայ մտաւորականութիւնը եւ ցանուցիր ըրաւ: Ոմանք պատերազմի ճակատին վրայ լինկան: Ուրիշներ՝ արգելափակուեցան կամ գերի տարուեցան: Մաս մը, ըսենք, լինքնաչքացման, հրապարակէն հեռանալու պիմեց՝ ուշադրութիւն չգրաւելու համար: Ու Ֆրանսայի հայ գրական շարժումը պատերազմի ընթացքին կասեցաւ:

«Մինչդեռ, արաբական երկիրներու մէջ աւելի աշխոյժ ստացաւ ատիկա: Պատերազմը պատճառ դարձաւ, որ Սփիւռք – Հայրենիք յարաբերութիւններու դուռը բացուի: Այն մեծ Սիութիւնը, որուն մէջ էր նաեւ մեր Հայրենիքը, երբ պատերազմի մէջ մտաւ, տեսակ մը հերոսապաշտութիւն սիրեց արտասահմանի գրականու – թեան մէջ: Այդ ոգին ոչ միայն արաբական երկիրներու մէջ յայտնուեցաւ, այլ նաեւ յայտնուեցաւ Ամերիկայի մէջ:

«Նախ՝ հերոսապաշտութիւն: — Հայ գինուորներու հերոսութիւնները, ա – նոնց սխրագործութիւնը, այսպէս, հայ – րենիքը մեզմէ բաժնող մէկին, թանձր մշուշին հետզհետէ փարատումը, անօս – բացումը: Եւ այդ հեռուէն, տեսակ մը հանելուկ, տեսակ մը առեղծուած, անբացատրելի երեւոյթ հայրենիքի մասին ցոլքեր հասան: Եւ մեր գրականութիւնը արտայայտեց ատիկա:

«Ի հարկէ, այդ տեսակ շրջանի մը մի – այն մեր ժողովուրդին մէջ չէ, ամէն ժո – ղովուրդի մէջ ալ պիտուած է թէ՝ գրա – կանութիւնը կը դառնայ հոգեւորական, քարոզչական, ջատագովական: Աւուրեամէ աւելի գաղափարներ, յուզումներ, զգա – ցումներ տարածող գրականութիւն մը: Այդ գրականութենէն քիչ բան այսօր կը վերապրի· ճիշդ այնպէս, ինչպէս պատերազմի ճակատ գացող գինուորներէն քիչերը կը վերադառնան:

«Ուրեմն, այդ պատերազմէն վերադարձած մնայուն գործերուն թիւը չատ քիչ է: Այդ ժամանակի ոգին էր ատիկա: Ա – պա եկաւ հայրենադարձ շարժումը: Աւե – ւի խանգավառութիւն, երբ ամէն կողմ, այսպէս, նոր երեւոյթ մը կը տիրէր: Արձակը, ինչպէս բանաստեղծութիւնը, գրեթէ այլամերժօրէն նուիրուեցաւ այդ երեւոյթին: Կրնանք այս շրջանը երկարաձգուած տեսնել մինչեւ քառասնական թուականներու վերջը: Անկէ ետք՝ հանդարտեցում: Հաւատարակչռութիւն՝ ըզգացողութեան մէջ, մտածողութեան մէջ. աւելի խորացնում: Ընդհանրականէն աւելի անհատականի պեղում, զանգուածէն, բազմութիւններէն աւելի մարդու հոգիին մէջ սուզում, մարդկային ղողանջումներու որոնում, եւայլն: Այդ շրջանը կ'երկարաձգուի մինչեւ մեր ժամանակները:

«1930էն մինչեւ 40 յայտնուած անուններու վրայ նոր յաւելումներ կատարուցան: Նոր արձակագիրներ եւ բանաստեղծներ յայտնուեցան: Անոնցմէ ոմանք տակաւին իրենց գլխագիծը ամբողջովին չեն կազմած, ըսենք, իրենց հասակովը չեն յայտնուած, բայց կան եւ այսօր գրական հրապարակին խմաստ տուող, գրական հրապարակը աշխուժացնող դէմքեր են: Օրինակի համար, Արամ Ամոնի մը, որ յայտնուելէ քիչ ետք Հայաստան գնաց, սքանչելի խառնուածքով բանաստեղծ մըն էր: Անդրանիկ Թէրլեան մը, որ 19 տարեկան էր երբ ներգաղթեց եւ հրատարակեց բանաստեղծութեան գիրք մը, որ արդէն կ'ըսէր թէ նոր բանաստեղծ մը ծնած էր: Ցետոյ Զարեհ Մելքոնեան մը կամ Սմբատ Տէրունեան մը: Այսպէս, նոր անուններ որոնք մեր գրականութեան նոր լեցունութիւն եւ խմաստուղ դէմքեր են:

Կ'ուզէի յիշատակել անունները նաեւ Անելին, Վահրամ Մալէեանին բայց մանաւանդ Եղիվարդին: Եղիպտոսէն՝ Արշամ Տատրեանը, Սարգիս Սահակեանը, Գէորգ Չէքիճեանը, Արսէն Երկաթը: Բայց այս գաղութը փայլեցաւ արուեստի ուրիշ մարզի մը մէջ — նկարչութեան մէջ: Հայկական նկարչութիւնը ոչ մէկ տեղ այնքան անուններու առատութիւն եւ մանաւանդ գործերու արժէք յայտնաբերած է, որքան Եգիպտոսի մէջ:

«Ուրիշ կեդրոն մը եղաւ Պոլիսը: Պոլիսը անշուշտ նոյնիսկ քեմալական շարժումէն ետք չարունակեց իր պլպլացող կեանքը վառել մշակոյթի, ընդհանրապէս կրթութեան եւ գրականութեան մէջ ալ: Հինգերէն կայսր Թորոս Ազատեան մը, Մնձուրի մը· աւելցան ուրիշներ՝ Սիմ – քէշեան, Արեգ Տիրատան, Թէօլէօլեան: Բայց ներկայիս աւելի հրապարակի վրայ անուններ են Զահրատ եւ Խրախունի: Ասոնք ներկայացուցիչ դէմքերն են նոյթապաշտ շարժումին: Այդ նոյթաթոռականներու վերջը: Անկէ ետք՝ հանդարտեցում: Հաւատարակչռութիւն՝ ըզգացողութեան մէջ, մտածողութեան մէջ. աւելի խորացնում: Ընդհանրականէն աւելի անհատականի պեղում, զանգուածէն, բազմութիւններէն աւելի մարդու հոգիին մէջ սուզում, մարդկային ղողանջումներու որոնում, եւայլն: Այդ շրջանը կ'երկարաձգուի մինչեւ մեր ժամանակները:

«1930էն մինչեւ 40 յայտնուած անուններու վրայ նոր յաւելումներ կատարուցան: Նոր արձակագիրներ եւ բանաստեղծներ յայտնուեցան: Անոնցմէ ոմանք տակաւին իրենց գլխագիծը ամբողջովին չեն կազմած, ըսենք, իրենց հասակովը չեն յայտնուած, բայց կան եւ այսօր գրական հրապարակին խմաստ տուող, գրական հրապարակը աշխուժացնող դէմքեր են: Օրինակի համար, Արամ Ամոնի մը, որ յայտնուելէ քիչ ետք Հայաստան գնաց, սքանչելի խառնուածքով բանաստեղծ մըն էր: Անդրանիկ Թէրլեան մը, որ 19 տարեկան էր երբ ներգաղթեց եւ հրատարակեց բանաստեղծութեան գիրք մը, որ արդէն կ'ըսէր թէ նոր բանաստեղծ մը ծնած էր: Ցետոյ Զարեհ Մելքոնեան մը կամ Սմբատ Տէրունեան մը: Այսպէս, նոր անուններ որոնք մեր գրականութեան նոր լեցունութիւն եւ խմաստուղ դէմքեր են:

Կ'ուզէի յիշատակել անունները նաեւ Անելին, Վահրամ Մալէեանին բայց մանաւանդ Եղիվարդին: Եղիպտոսէն՝ Արշամ Տատրեանը, Սարգիս Սահակեանը, Գէորգ Չէքիճեանը, Արսէն Երկաթը: Բայց այս գաղութը փայլեցաւ արուեստի ուրիշ մարզի մը մէջ — նկարչութեան մէջ: Հայկական նկարչութիւնը ոչ մէկ տեղ այնքան անուններու առատութիւն եւ մանաւանդ գործերու արժէք յայտնաբերած է, որքան Եգիպտոսի մէջ:

«Ուրիշ կեդրոն մը եղաւ Պոլիսը: Պոլիսը անշուշտ նոյնիսկ քեմալական շարժումէն ետք չարունակեց իր պլպլացող ջահը վառել մշակոյթի, ընդհանրապէս կրթութեան եւ գրականութեան մէջ ալ: Հինգերէն կայսր Թորոս Ազատեան մը, Մնձուրի մը· աւելցան ուրիշներ՝ Սիմ – քէշեան, Արեգ Տիրատան, Թէօլէօլեան: Բայց ներկայիս աւելի հրապարակի վրայ անուններ են Զահրատ եւ Խրախունի: Ասոնք ներկայացուցիչ դէմքերն են

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏՂԱՖԱՐ

ՊԵՏՔ ՎԱԽ

Նիրվանի, Բեստաճիսա կամքէ

Ա. ՊԱՍ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Թողթերս ոսկեթուխս արտասուքովս ցոլոցուն
Ընկան ձեռքէդ, իսկ աստիպեցիր Ընդհատել
Ընթերցանութիւնը, հարցուցիր ինչ եմ – տուի պատասխան իսկ ուժգին ցաւերս
Ընդհատելու, ինչպէս ամէն անգամ որ կ՚ուզես
Տեսնել ինձ ուրախ։ Ես ոտքի ելայ, ձեռքդ առի
Եւ ուզեցի քեզ հետ պարել հինգշաբթի
Ընթրիքի սեղանին շուրջ, ինչպէս ամէն անգամ
Որ ուրախ եմ

ԿՈՐՆՈՊԼԸ.— Այրի Տիկին Նուարդ Տէր-Կոմսեան, Օր· Օր· Սիբանոյշ եւ Մարի Տէր-Կոմսեան, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Ֆերքաթեան եւ զաւակները, սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ պզտկանին՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ-ԿՈՄՍԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Մայիս 2ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի Մայիս, 6, ժամը 16ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հայկ Աղապէկեան, Հրանդ Աղապէկ – եան, Գեղանոյշ Աղապէկեան եւ Տիկին Լուիզ Լը Ռուա հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց սիրելի կնոջ եւ հարսին՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ ՎԷՐԹՀԱՅՄ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Թորամանեան, 1910–1975)

մահուան տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Աղապէկեան, Բաբելեան, Թորամանեան եւ Տատրեան զերդաստաններուն համար, կիրակի Մայիս 9, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Ցիշատակը յարգողները կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

Այս առթիւ Հայկ Աղապէկեան 2000 ֆր· կը նուիրէ Աղքատախնամին, 200 ֆր· «Յառաջ»ին, 200 «Աշխարհ»ին։ («Աշխարհ»ի գումարը ստանալ «Յառաջ»էն)։

×

Այրի Տիկին Երանուհի Օնոսեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Օնոսեան, Տէր եւ Տիկին Ցովհաննէս Օնոսեան եւ զաւակները հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան այս կիրակի, Մայիս 9, Իսիի Ս· Մարիամ Ածածածին եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ–հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՕՆՈՍԵԱՆԻ

մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Տէր եւ Տիկին Բաբգէն Ածատուրեան եւ մեծ հայրը Մուրատ Աբոյեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց զաւկին եւ թոռան, ծաղիկ հասակին մէջ արկածահար՝

ԱԼԻՇԱՆ ԳԱՄԷՐ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

(Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի նախկին սան)

մահուան տարելիցին առթիւ, կիրակի, Մայիս 9ին, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Փարիզի Աղքատախնամ Ընկերակցու – թեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ ընկերակցութեան բարերարուհի՝

ՕՐԻՈՐԴ ԷԼԻԶ ՔԻՊՐԻԶԼԵԱՆԻ

մահուան Բ· տարելիցին առթիւ, Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, կիրակի Մայիս 9, ժամը 10ին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադիրներուն եւ հանգուցեալ բարերար – ներուն, անօրէններուն, ուսուցիչներուն եւ սանուհիներուն յիշատակին Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 9, կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի։

×

ԱՄԱՍԻՈՑ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի Ամասիոյ Հայր· Միութիւնը այս տարի եւս, ըստ աւանդութեան, հոգեհանգիստ կը կատարէ Մայիս 9, կիրակի օր, Առնուվիլի Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ մէջ, իր նահատակներու յիշատակին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՕԾՈՒՄ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐԻ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Մայիս 9, ի ժամ պատարագի, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի օծումը՝ մկրտութեան մատուռի Մկրտութեան խճանկարին, (գործ եւ նուէր Արտաւազդ Պէրպէրեանի, ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր՝ Շահան Ռ· Պէրպէրեանի)։

Այս առթիւ կը կատարուի նաեւ հոգեհանդիստ՝ Շահան Ռ· Պէրպէրեանի եւ Պէրպէրեան գերդաստանի բոլոր ննջեց – եալներուն համար։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Արմենակ Մանուկեան ի յիշատակ Բաբգէն Հորոյեանի կը նուիրեն 20 ֆր· «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

×

Տէր եւ Տիկին Հայկազ Պետրոսեան կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի կայանին 100 ֆր·, Տիկին Անայիս Արապեանէ (ծնեալ Սերճանեան) մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Փոթորիկ խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, Մայիս 6, ժամը 21ին՝ սովորական հաւաքատեղին։

×

ՎԻԵՆ.— Հ· Յ· Դ· Անի կոմիտէի ընդհ· ժողովը Շաբաթ, Մայիս 8, ժամը 20·30ին, Գասպար Իփէկեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերներէն անդամատեւորերով ներկայ ըլլալ։

×

ՍԷՆԹ–ԷԹԻԷՆ – ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ· Յ· Դ· Անտոք – Վարուժան կոմիտէներու ժողովը Մայիս 6ին, Հինգշ· ժամը 20·30ին Հայ Տան մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայրենակական Միութեան կեդր· վարչութիւնը Վիէնի եւ Տէսինի մասնաճիւղերով, ցաւակցութիւն կը յայտնէ այրի Տիկին Մենուհի Սէմէրճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Օհաննէս Սէմէրճեանի եւ զաւակներուն, փեսաներուն եւ թոռներուն, ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, խնամիին եւ պզտկանին՝ Հայկ Սէմէրճեանի մահուան առթիւ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՇ

Նախաձեռնութեամբ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Առնուվիլ – Սարսէլի մասնաճիւղին

Շաբաթ, Մայիս 8ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Նախագահութեամբ
M. LOUIS PERREIN
Conseiller Général de Val d'Oise

Salle des Fêtes Marcel-Pagnol, Place Victor Hugo, Villiers-le-Bel (Val d'Oise)

Երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՄՄԱՆՏԵԱՆ (Պէյրութէն) իր նուագախումբով

Երգիչ ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Pour la réservation des tables :

M. O. Altounian — Tél. : 987-08-73 — Mme Kaldjian, Tél : 208-82-13

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ Մօրխէ վարչու – թիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Կիրակի Մայիս 9, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ընկերուհի Խաթուն Ցովհաննէսեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրաց ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները Կիրակի Մայիս 9, ժամը 15ին, Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ, Ռիւ տը լա Տէֆանսս, Մխիթար Աբբահօր ծննդեան երեք հարիւրամեակին կազմակերպուելիք հանդէսին մասին։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Կոբնոպլի ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Համախոբերդեցիական Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 8, Շաբաթ ժամը 20·30ին, Պառ տը լա Կարդ մէջ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Récital unique
DE
ADIS HARMANDYAN
ET SON ENSEMBLE
Organisé par l'Union Nationale de l'Eglise Apostolique Arménienne de Lyon, le Dimanche, 9 Mai, à 20 h. 30 à la Salle Rameau.
Billet à l'avance, 295 Rue Boileau

« L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE »
Organise une
SOIREE DANSANTE
Animée par l'Orchestre des
ARMENIAN'S SUNSHINES
avec la participation des
BALLETS NAIRI — BALLET KAROUN — GROUPE SEVAN
LE 8 MAI DE 20 H. A L'AUBE
Théâtre Municipal, 25 Avenue Victor-Cresson, Issy-les-Moulineaux
BUFFET ORIENTAL

Pélerinage Exceptionnel
SAINTE ETCHMIADZINE
Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens

DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Սզպ· Բաբեկամական Միութեան վարչութիւնը կուգայ իր սրտագին ցաւակցութիւնները յայտնել Միութեան պատուոյ նախագահ Արամ Պեհիկեանի, իր սիրելի փեսային՝ Հայկ Թիւթիւնճեանի (ռազմիկ 29 – 45) տոնական կսկիծ մահուան առթիւ եւ «Յառաջի» բարգաւաճման կը նուիրէ 50 ֆր·։

Grande Soirée Annuelle
DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՁԱՇ - ՀԱՒԱԹԱԽՄԲ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Համահայրենական Միութեան, Մայիս 8, Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 19էն սկսեալ, «Աբովեան» Սզպ· Մշակութային Տան մէջ, Քէ Փաժօ թիւ 1, Վիէն։

Սիրով կը հրաւիրենք խարբերդցի հայրենակիցները, նաեւ բարեկամները սոյն հանդիսութեան։

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
7
VENDREDI
7 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ր ՏԱՐԻ — Թիւ 13·583

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.583

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

— o —

Փարիզէն քանի տարի առաք Մարսիլիան ալ կ'ունենայ իր Հայ Մշակոյթի Տունը, որուն հանդիսաւոր բացումը կը կատարուի կիրակի՝ Մայիս 9ին։

Մարսիլիացիք ուշ սկսան, սակայն լաւ գործ սեասն։ Հինաւուրց քաղաքի կեդրոնական թաղամասին մէջ տէր դարձան փառաւոր չէնքի մը, որ կոչուած է կազմելու իսկական ժամադրավայր մը Ֆրանսայի երկրորդ մեծ քաղաքի մեր հայրենակիցներուն համար։

Այնտեղ իրենց դրասենեակները պիտի ունենան հայկական բոլոր կազմակերպութիւնները։ Վասպուրական սրահը պիտի ծառայէ հանդիսներու եւ գանազան ձեռնարկներու։ Մխիթարիանները պիտի պատրաստեն ժողովներ գումարելէ սրճարանին անմոռոգ մթնոլորտին կամ յարմարութիւնէ զուրկ «ակումբ»ներու մէջ։

Ցանկալի էր ծրագիրը։ Յոռետեսներ կը կասկածէին կարենալ իր լրումին հասցնել ձեռնարկը, որ արտակարգ ծախքեր կը կարօտէր։ Փորձը ցոյց տուաւ, որ Մարսիլիոյ մեր հայրենակիցները զիւրաւ յուսահատող չեն։ Տան ցանճախոմբը տենդոտ աշխատանքի թուեցաւ։ կազմակերպեց հանգանակու – թեան գործը, յոյսը դրած ժողովուրդի օժանդակութեան վրայ։

Շնորհիւ հայրենակիցներու կաթիլ կաթիլ տուած լումաներուն, պետական կարեւոր օժանդակութեան եւ կարգ մը անհատներու եւ կազմակերպութեանց վաստա նուէրներուն, Մարսիլիոյ Հայ Մշակոյթի Տունը իրականութիւն է դարձած այսօր։

Շնորհաւորութեան արժանի է Տան ցանճախոմբը իր յարատեւութեան եւ անվհատ աշխատանքին համար։ Նախատեսուած ծախքերը չարունակ յաւելումի կը կրէին՝ իրենց հետեւանք չինանիւթերու օր ըստ օրէական սղութեան եւ աշխատաւորական օրավարձի բարձրացման։

«Հայ Մշակոյթի Տան» փորձը ցոյց տուաւ, որ Մարսիլիացին ի վիճակի է դրամներ գործելու։ կարեւորը հաւատքն է ու կամքը։ Հաւատք՝ ինք իր մասին։ իր կարողութեանց ու կարելիութեանց վրայ։ Մանաւանդ կամք՝ անյողդողդ ու անսասան՝ յանդուգն ծրագիրներ կազմելու եւ զանոնք յաջողութեամբ գլուխ հանելու, առանց ընկրկումի։

Ցրանահայ գաղութի տարեգրութեանց մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Մարսիլիոյ հայ գաղութը։ Ժ։ դարուն Լուդովիկոս ԺԳ·ի եւ ԺԴ·ի, Ռիշլիէօի, Մազարինի եւ Ֆուկէրի օրով իր վրայ խօսիլ տուած է հայկական Մարսիլիան։ 1673ին ունեցած է հայկ· տպարան, որ տեսած է աւելի քան տասը տարի։ 1885ին Մկրտիչ Փորթուգալեան այնտեղ հիմնած է առաջին յեղափոխական թերթը «Արեւիկա»։

1922ի Իմիրի աղէտէն ետք Մարսիլիան եղած է առաջին հանգրուանը հայ գաղթականներուն եւ զարձած հայկական կարեւոր կեդրոն մը՝ օժտուած եկեղեցի – ներով։

Չէ կրցած սակայն ունենալ հայկական ամէնօրեայ դպրոց մը։

Կը յուսանք, որ «Հայ Մշակոյթի Տուն»ը նախաքայլ մը պիտի ըլլայ դէպի ատեղ – ծումը ամէնօրեայ միջնակարգ հայ վարժարանի մը, որուն անհրաժեշտութեան մասին յանախ արտայայտուած ենք այս խմբագրականներուն մէջ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քաւիւ մը տղուս

ՊԼՃՐՈՒԹԻ մէջ մթնոլորտը քիչ մը աւելի խաղաղ է եւ ճումպլաթ համաձայնած է որ նախագահական ընտրութիւնը կատարուի Շաբաթ օր։ Միաժամանակ կասեցուցած է իր զօրքերու յարձակումները նաւահանգիստի շրջանը գրաւելու համար։ Թեկնածուներու կարգին յիշենք նաեւ բանաստեղծ Սայիտ Աքլ (Մայրիներու Պահապաններու կողմէ) որու գլխաւոր ծրագիրն է Լիբանանէն քշել պաղեստինցիները։ Հաւանական չէ որ մէկ ձայն իսկ ստանայ։

ԱՆՐԻ ՊՕՍՔՕ, բանաստեղծ եւ գրագէտ, որ երգած է գլխաւորաբար Բարձր Փրովանսը, մեռաւ առջի օր 87 տարեկանին։ Իր ամէնէն ծանօթ գործն էր Լը մա թէօթիմ որ 1945ին կը ստանար Ռընոմօ գրական մրցանակը։

ԺԻՍԿԱՐ յայտարարեց թէ հիւլէական ուժի կողքին, հարկ է զարկ տալ նաեւ դասական զէնքերու քանի բոլոր ճակատամարտները, ներկայիս, դասական բերնոյթ ունին։

ՊՈԼՍՈՑ մէջ չորս ռումբեր պայթած են նիւթական վնասներ հասցնելով միայն։ Ռումբերը պայթած են ռուսիկանատան, գրամատան, աշակերտեան ուսանողներու կեդրոնատեղիի մը առջեւ։ Իմիրի մէջ ալ ռումբեր պայթած են։

ՊԱԼԹԵԱՆ ծովի խորհրդային նաւատորմի «Մուրոյեվոս» յածանաւին վրայ, անցեալ Նոյեմբերին ըմբոստութիւն ծագած է։ Մօտ 250 նաւաղներ, զինաւորութեամբ քաղաքական սպայի, բանտարկած են սպաները եւ նաւը ուղղած են դէպի չուէտական ջուրերը։ Սպաներէն մէկը յաջողած է լուր տալ եւ խորհրդային ռազմանաւեր ու օդանաւեր հալածած են անմիջապէս։ Ըմբոստութեան հետեւանքով 50 նաւաղ մեռած է, մնացեալը ձերբակալուած ու Ռիկա տարուած են։ Լուրը հաղորդեց չուէտական «Էքսփրէսսըն» օրաթերթը, իսկ Շուէտի սպայակոյտը որոշ իմաստով հաստատեց, քանի Նոյեմբեր 7ի գիշերը լսած է հեռագրային խօսակցութիւններ խորհրդային ռազմանաւերու միջեւ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

ԱՐԱՐԱՏ 1–0 ՅԱՂԹԵՑ ԼՈԿՕՄՕՏԻՎԻՆ

Զորեքշաբթի օր, Մոսկուայի մէջ, Փութպոլի խորհրդային բաժակի 8րդ աւարտական հանդիպումներու չաբքին, Արարատ յաղթեց Մոսկուայի Լոկոմոտիվին 0ի դէմ 1 կէտով երկարաձգումէ ետք։ Արդարեւ խաղը վերջացած էր 0–0 եւ երկարաձգումի ատեն է որ Ղազարեան նշանակեց Արարատի յաղթական կէտը։

Այս ձեւով Արարատ կրնայ մասնակցիլ չորրորդ աւարտականներուն։

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

(Բ· եւ վերջ)

Գ) ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ դէտնի վրայ եւս կրտսեռները աներեւակայելի համեմատութիւններու հասած են։

Երեք ամիս առաջ, ՄԱԿի գաղթական – ներու բարձր քոմիսէրութեան ժընեւի գրասենեակը կը տեղեկացնէր թէ Լիբանանի իննամսեայ կռիւներու ընթացքին սպաննուածներու թիւը հասած է 10·000էն 12·000 հոգիի։ Այժմ սպաննուածներուն թիւը կը գնահատուի աւելի քան 25·000 հոգի մօտաւորապէս։ Կան նաեւ բազմահարիւր «կորուսեալներ», որոնց հետքը չէ գտնուած ցարդ։ Վիրաւորուածներու թիւը կը գնահատուի 40·000էն 50·000 հոգի։

Հայերուս մօտ սպաննուածներուն թիւը կը հասնի 350–400 հոգիի· նոյնքան ալ կը հասնի վիրաւորուածներուն թիւը։

Գործազուրկներու ընդհանուր թիւը կը գնահատուի 150·000 մօտաւորապէս։ Հայերուս մօտ գործազուրկներուն թիւը կը հասնի 17էն 20·000ի։

Մէկ կողմէ գործազրկութեան, միւս կողմէ անապահովութեան պատճառաւ 125·000 Լիբանանցիներ գաղթեցին — տասկաւին կը գաղթեն — Ամերիկա, Եւրոպա, Աւստրալիա իսկ արաբական երկիրներ՝ Սուրիա, Յորդանան եւ Եգիպտոս գաղթած են մօտաւորապէս 80·000 Լիբանանցիներ։ Աւտոյ մէջ նկատուելի տոկոս կը ներկայացնեն Հայերը եւս։

Բացայայտ է թէ օր ըստ օրէ կ'աւելնայ հայ կարօտեալներու թիւը։ Բազմահազար հայ ընտանիքներ կ'ապրին դժընդակ պայմաններու տակ։ Ոմանք անդորձութեան պատճառաւ օրուան հացի կարօտ են։ Ուրիշներ պէտք ունին նաեւ բժշկական դարմանումի։ Քիչ չէ նաեւ թիւը անոնց, որոնք կորնչուցած են իրենց բնակարանն ու խանութը եւ մնացած անտէր։

Այս բոլորին հետ մէկտեղ, բնութիւնը եւս իր բարկութիւնը կը թափէ աղիտեալներու գլխուն։ Պուրճ Համմուտի հայաշատ կեդրոնին մէջ տեղատարափ անձրեւները հողիի եւ ինչքի վնասներ պատճառեցին տասնեակ մը տուներէ ներս։

Քանի մը բարեսիրական կազմակերպութիւններ ամիսներէ ի վեր գործի լծուած են օգնութիւն փութացնելու համար հայ կարօտեալներուն։ Միջոցները սակայն շատ սահմանափակ են հասնելու համար աղիտեալներու բոլոր կարիքներուն։

Անբաղդատելիօրէն բարձրացած են գիները անհրաժեշտ սննդանիւթերու եւ վառելանիւթերու պաշարը հետզհետէ կը հատնի երկիրը մատնելով սովի ճիրաններուն։ Մարզիկ կամ բարեսիրական հաստատութիւնները իրենց ծախսած դրամները չեն կրնար փոխարինել դրամատուներու — եթէ կողոպուտէ փրկուած են — փակ ըլլալուն պատճառաւ։ Հետեւաբար, կարգ մը բարեսիրական հաստատութիւններ դադրեցուցին իրենց աշխատանքը երբ աւելի եւս կը չեչտուի հրամայական պահանջը գործազուրկներու օգնութեան։

Նպաստաբաշխ հաստատութիւններու մօտ արձանագրուած ընտանիքներու թիւը կը հասնի 10·000 ընտանիքի, որոնք կը ներկայացնեն մօտաւորապէս 40·000 հոգի։ Ցանճախոմբիս մօտ միայն մէկ շաբաթուան ընթացքին արձանագրուեցան աւելի քան 21·000 կարօտեալներ։

Պահեստը մոռայլ է, այո։ Սակայն յուսալքիչ չէ տակաւին։

Հայ ժողովուրդը միշտ պատրաստ եղած է օգնութեան ձեռք երկարելու իր աղիտեալ զաւակներուն։ Մենք կը հաւատանք թէ այս անգամ եւս հայ ժողովուրդը պիտի չուշանայ փրկելու Մէջին Արեւելքի այս կարեւոր գաղութը, որուն կը սպառնան հիմա մէկէ աւելի վտանգներ։

Այս իրողութեան անհերքելի փաստը տուաւ արդէն Ֆրանսայի հայ աղնիւ ու ազգասէր գաղութը, երբ հանգանակութեան ձեռնարկեց անյապաղ, առաջնորդութեամբ Սերովբէ Սրբազան Մանուկեանին, որուն գովելի նախանձախնդրութիւնը ու աշխատանքը ջերմօրէն կը գնահատենք։

Սպաեւի է որ միւս գաղութները եւս — մանաւանդ Ամերիկայի հայ գաղութը — իրենց մասնակցութիւնը բերեն վերոնշեալ նահատ ժողովուրդի վերականգնումի սրբազան գործին։

Ի դիմաց
ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՕԳՆ· ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ
Ատենապետ
ՅՈՎՀ· ԳԱՍԱՐՃԵԱՆ

Վասն Ատենադպիրի փոխ–Ատենապետ
Փրոֆ· Բ· ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Պէյրութ, 1976 Ապրիլ 13

ՏԵՐՈՒՆԻ·– ՅՈՎՀ. ՏԷՎԷՃԵԱՆ

Յաւով կ'իմանանք թէ Մայիս 4ին, Պուէնոս – Այրէսի մէջ իր մահկանացուն կնքած է ընկ· Յովհ· Տէվէճեան։

Մօտ 85 տարեկան, ողբացեալը ծնած էր Հալէպ, ապա փոխադրուած Պոլիս, ուր 1911ին կ'աւարտէր Պէրպէրեան վարժարանը, ուրկէ կ'անցնէր իրաւաբանական համալսարան։

Հանրապետութեան օրով, գործօն մասնակցութիւն բերած է ազգային կեանքին եւ եղած նախարարական դահլիճի քարտուղար։ Արտասահման հաստատուելէ ետք, ամբողջովին նուիրուած է ուսուցչական մասպարէզի Պուլկարիա եւ Ռումանիա։ Ինչպէս իր բախտակից ընկերները, պիտի ձերբակալուէր 1944ի աշնան եւ աքսորուէր Սիպերիա, տասը տարի ճաշակելով տաժանելի կեանք մը արգելափակման կայաններու մէջ։ Ազատ արձակուելէն ետք, ընտանիքով կը տեղափոխուէր Արժանթին, ուր եւս պատասխանատու պաշտօններ վարած է կուսակցութեան մէջ։ Եղած է նաեւ խմբագիր «Արմենիա» օրաթերթի եւ անօրէն Երիմեան վարժարանի։

Գրական չնորհքի տէր, Յովհ· Տէվէճեան, Արմէն Սեւան գրական ծածկանունով, հեղինակն է չափածոյ թէ արձակ էջերու, Սոֆիայի «Մասիս» տարեգիրքին մէջ, ինչպէս նաեւ առանձին հատորներով (Երգեր բանտէն, Բանտարկեալի մը յուշերը, Վերջալոյսի տաղեր եւն·)։ Քանի մը տարի առաջ, Պուէնոս – Այրէսի մէջ կը կատարուէր իր յոբելեանը։

Իր եւ իր նախաններու մահով, ամբողջ սերունդ մըն է զոր կը թաղենք, սերունդ մը որ ազգ· ոդի բերած էր տարագիր բազմութիւններուն եւ դիր ու գրականութիւն սիրցուցած էր նորահաս սերուններու։

ՄԵՐ ՀՈԳԵՒՐԸ 1976...

Զ.

ԴԵՐՋԱՆ ԿԱՄ ԹԷՐՃԱՆ

Երզնկայէն էրզրում չուրջ երեք ժամու ճամբայ է. կուպրի զոյութիւնը ամէն տեղ յայտնի չէ թէեւ, սակայն յատուկ ղբժուարութիւնները չեն ներկայանար ճանապարհորդութեան ընթացքին, որուն հանդիպատահութեան թերինները կը լրացնեն պատմական Խաղտեաց (այժմ Գոլ տաղ), Մանանագի, Խաչ եւ Ջախչախ լեռներու 2000–2500 մեթր հասնող զագաթներուն անպատում պեղեցկութիւնները:

Դերճան՝ զրեթէ կէս ճամբուն վրայ կ'իյնայ, Բարձր Հայքի այս զոյգ մեծ կեդրոններու՝ Կարինի եւ Երզնկայի միջեւ:

Ներկայ բնակչութիւնն է 4·400 ու նման է աւելի բարձրաւանդակի մը վրայ զեղուած գիւղի մը՝ քան աւանի: Աչքի զարնող միակ յուշարձանը տասներորդ դարէն մնացած, սելճուքեան Մամա–Հաթունի դամբարանն է:

Տասնիններորդ դարու վերջաւորութեան, Դերճանի եւ շրջակայ 32 հայ գիւղերու մէջ, 700 հայ տուն կային. ինչպէս կը տեսնուի այդ գիւղերը չատ փոքր եւ աննշան էին՝ որոնցմէ յիշատակութեան արժանի են միայն Մամախաթուն եւ Բագառիճ:

Դերջանը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի առաջին այցելած գաւառներէն եղած է, Աղաթանգեղոսի վկայութեան համաձայն. (էջ 593).

«Ապա փութացեալ հասանէր ի գաւառն Դերջան, զի եւ անդ յառաջեալ լիցի լնուլ զառաքելական քարոզութեանն զարուեստ մշակութեանն, եւ զերծուցանել զնոսա ի զարշելի գիւցական սատանայակիր բանսպն ճիւաղութենէ»:

Գաւառիս եպիսկոպոսներէն կը յիշատակուի ոմն Գինթ կամ Գնթի իսկ անուանի էին Ալաճորի, Ծակքարի Ս. Դաւիթ, Սրխլը Ս. Թորոսի եւ Գորորի վանքերը:

915 – 16 թուականներուն, աւելի քան տասնուհինգ դարեր առաջ, Յովհաննէս կաթողիկոս ուխտագնացութիւն մը կը կատարէ դէպի Բարձր Հայք, եւ ի միջի այլոց, կը գրէ.

«Իսկ իմ չուեալ զնացի ի գաւառն Դերջան. եւ ամսօրեայ աւուրս լինէ ի նմա զետեղեալ, թէպէտ եւ ստէպ ստէպ հրաւիրակն կոչէր սիրալիր կամօք՝ երթալ ի պալատն առ կայսր, (Բիւզանդիոնի), սակայն ես ոչ կամեցայ...: Ապա ըստ ըղձակերտ իմոյ կամաց՝ չոգայ յԱյգերն սուրբը, յորում և նախ իսկ սուրբ կինն Մանի («Մանեայ այրք» կոչուած), եւ ապա զկնի՝ երիցս երանեալ լուսաւորչին մերոյ ի նմա բնակեալ...: Տեսի եւ անդ փոքր ինչ փորուած այրի ի ծործորս քարանձաւի միոյ, զժուարամուտ դրամբք եւ անհամբոյր առ ի բնակել. սակս քարաժեռ լռոյթեանն յորում եւ տէրունեան սեղան ի նմականդնեալ միշտ, Գրիգորի բնակելոցն ի նմա նուիրականաց պատարագաց: ... Եւ անդ ամենազօր տէրութեանն Քրիստոսի երկրպագեալ՝ չոգայ ի բարեհամ Աղբերիկն...» ապա կը պատմէ թէ ինչպէս ինք. Յովհաննէս կաթողիկոս Հայոց, այն տեղ՝ ուր նախապէս Թաղուեր է Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցի մը չինել տուած է մեծամեծ հին քարերով եւ կիրով հիւսուած. ապա կը շարունակէ «Տեսի անդ ի ծործորս եւ յամուրս քարանձաւաց՝ բնակեալ արս կուսակրօնս, խարազնապզեացս, զեռնախըչտիս, բոկազնացս, խոշորաճաչակս, մըչտամոռնչ յաղօթս եւ յաղերսալի պաղատանս. աչակերտաք արդար վաստակոց եւ ծնունդք առաքինութեան: Եւ սոքա ոչ թերեւս միախուռն ի միասին բնակեալք, այլ ցան եւ ցիր առ ստորոտով լերինն կալեալ կեանս, որք և բազմաչխատ քրտամբք երկոց իւրաքանչիւր ոք զհարկաւոր պէտս մարմնոց վճարէին» (տե՛ս Ալիշան, Հայապատում. Վենետիկ 1901 – էջ 277–8):

ԲԱԳԱՌԻՃ ԿԱՄ ԲԱԳԱՑԱՌԻՃ

Դերջան գաւառի կարեւորագոյն և պատմական աւանն է: Մինչեւ Եղեռն, կը հաշուէր 600 ընտանիք, որոնց երեք քառորդը բաղկացած էր Հարերէ. կար Ս. Յակոբ եկեղեցին եւ ազգային վարժարան մը:

Անցեալին՝ Բագրատունի Բարձր Հայքի նշանաւոր աւաններէն մին էր, ուր Մեծն Տիրան կանգնեց Յեփեսոսի կուռքը զոր Արտաչէս Ա. բերած էր Յունաստանէն, չինեց մեհեան մը եւ կանգնեց բագին մը. Ագաթանգեղոս կը գրէ (էջ 593).

«Գայր հասանէր (Ս. Գրիգոր) ի մրհական մեհեանն անուանեալ որդւոյն Աբամպղայ, ի գիւղն զոր Բարգայառիճն կոչեն՝ ըստ պարթեւական լեզուին: Եւ զայս ի հիմանց բրեալ խլէին եւ զգանձս մթերեալս աւար հարկանէին եւ ալքատաց բաշխէին, եւ զտեղիան նուիրէին եկեղեցւոյ»:

Այսօրուան Բագառիճը, յետամնաց ու աննշան գիւղ մըն է, կոտրակուած իր բընիկ բնակիչներէն: Գիւղացիները – աւանդութեամբ – կ'ըսեն թէ գիւղի քարաբլուրին արեւելակողմը տակաւին երեւցող հիմերու հետքերը, Տիգրանի բագինն եւ մեհեանին մնացորդներն ըլլան:

ԱՇԳԱԼԷ

Էրզրումէն 55 հզրմթր. արեւմուտք, ղէպի Տրապիզոն տանող ճամբուն վրայ, երբեմնի հայաշատ այս աւանը, այժմ աւելի ծանօթ է որպէս գինուորական զօտի, Թրքական Գ. զօրագունդին՝ Սոլ. Մխուեան զէմ: Ուր ձմեռը չերմաչափը մինչեւ նուազ երեսուն եւ աւելի կ'ընայ իջնել:

1915ի կոտորածներուն, Աշգալէի մէջ միայն 200 Հայեր կ'ապրէին մօտաւորապէս, որովհետեւ բնակիչներուն մեծ մասը նահանջող ցարական զօրքերուն հետ քաշուած եւ հաստատուած էին Ախալցխա (այժմ Վրաստան), հոն հիմնելով Աշկալա գիւղը, ուր այժմ անոնց թիւը 2500 հոգի է:

Աշգալէն ունէր երկու եկեղեցի եւ զըպրոց մը. բարձունքի մը վրայ տակաւին կարելի է նշմարել հին բերդի մը աւերակները:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԶՏԻԿԵԱՆ

(Շար. 6)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՏՈՂԱՆՑՔ — ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ԾԱՂ – ԿԵՊՍԱԿԻ ՁԵՏԵՂՈՒՄ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ — ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ժամը 19ին Թափօրը կը մեկնէր Փրատօ – Փէրիէի անկիւնէն: Առաջին կարգին կուգար եկեղեցական դասը ու ապա կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամները, կազմակերպութիւններու եւ միութիւններու ներկայացուցիչները: Ամբոխը, չուրջ 2000 հոգի, կը հետեւէր աւելի քան երկու հարիւր մեթրի վրայ:

Դիպքը հազուագիւտ է չընդգծելու համար քաղաքական անձնաւորութեան մը ներկայութիւնը, Մարսէյլի երեսփոխան (Ի. Տէ. Խ.) Մարսէլ Բիւժոլ:

Նոյնպէս յատկանշական էր տեսնել Թափօրին գլուխը, ձեռք ձեռքի, Ապրիլեան տարեդարձի առիթով վերապրող երեք մը եւ հիւրընկալ Ֆրանսական հողին վրայ նորածիլ սերունդէն մանուկ մը: Այս ապաւորիչ պատկերը ինքնին արդէն յաղթանակ մըն է եւ լաւագոյն պատասխանը ոճրագործ Թուրքին թէ հայ ժողովուրդի յաչորդական սերունդները հաւատարիմ պատմութեան ճայնին, տէր կը կանգնին իրենց իրաւունքներուն:

Արդէն իսկ Թափօրին ամբողջ երկայնքին վրայ լայնածաւալ պատրաստներ կը բացատրէին օրուան խմաստը՝ զատապարտելով ոճիրը, պահանջելով արդարութիւն եւ հատուցում:

Մինչ Թափօրը ծանր գնացքով մը կը յառաջանար, հազիւ խանդարելով պողոտային երթեւեկը որ տրուած ըլլալով օրը եւ ժամը նուազ բանուկ էր քան սովորականին եւ ոստիկանութիւնը օգտուելով անցեալ տարուան փորձառութենէն, ձեռք առած էր համապատասխան միջոցներ, ամբոխէն կը բարձրանային բացագանչութիւններ՝ «Ոճրագործ Թուրքերը» «Թուրքէս–էս», «Մեր հողերը կ'ուզեմ» որոնց կը ճայնակցէին ուրիշ չատ չատեր:

Այս ցուցարարները նաեւ պարզած էին պաստառ մը հետեւեալ արձանագրութեամբ. «Ոճրագործը՝ Թուրքը»: Այս ցոյցերը որ այնքան ալ լայն ծաւալ չունին, տեղի տուին պզտիկ միջադէպերու ու նաեւ բախումներու ոստիկանութեան եւ անպատասխանատու ցուցարարներուն միջեւ, սակայն առանց լուրջ հետեւանքներու: Աւելցնենք որ մեծ թիւով ոստիկանական ուժեր, կառքեր չրջապատած էին կանուխէն Թուրքիոյ հիւպատոսարանը որ կը գտնուի Փրատօ ծառուղիին վրայ, հարիւր մեթր հեռաւորութեամբ Հայոց եկեղեցիէն, ուր կը հասնէր թափօրը չուրջ 45 վայրկեան տողանցքէ մը յետոյ:

Այս միջոցին էր որ կը հասնէր Արտաքին նախկին նախարար Միշել Ժոպէռ որ ներկայ կ'ըլլար հոգեհանգստեան պաշտօնին, որուն աւարտին անձնաւորութիւնները կ'ուղղուէին դէպի Նահատակաց Ցուշարձանը, որ կը գտնուի եկեղեցւոյ բակը, անմիջական մուտքին, ուր խոսնեցաւ բազմութիւն մը արդէն իսկ կը սպասէր:

Պաշտօնական ծաղկեպսակը կը գետնադէր Միշել Ժոպէռ վայրկեան մը ամփոփուելով եւ խոնարհելով մեկուկէս միլիոն նահատակներու յաւերժ յիշատակին առջեւ:

Ապա ժողովուրդը գունդագունդ կ'ուղղուէր դէպի Փալէ տէ Քոնկրէի սրահը:

Հոս հարկ է չեշտել որ հակառակ զանազան ցուցադրականներուն, անհրաժեշտ էր ցրուել հրապարակի վրայ եղողներուն, դիտողներուն, հետաքրքրուողներուն, մէկ խօսքով օտարներուն, բացատրական թռուցիկներ: Ի վերջոյ մեր նպատակը չէ՞ ճանչցնել աշխարհի 1915ի հայկական ցեղասպանութիւնն ու անոր հետեւանքները: Այս է ամէնէն կարեւորը, եւ ոչ թէ վակ սրահներու մէջ մեկ եան եղեռնի սերունդէն վերապրող երեք մը եւ հիւրընկալ Ֆրանսական հողին վրայ նորածիլ սերունդէն մանուկ մը: Այս ապաւորիչ պատկերը ինքնին արդէն յաղթանակ մըն է եւ լաւագոյն պատասխանը ոճրագործ Թուրքին թէ հայ ժողովուրդի յաչորդական սերունդները հաւատարիմ պատմութեան ճայնին, տէր կը կանգնին իրենց իրաւունքներուն:

Արդէն իսկ Թափօրին ամբողջ երկայնքին վրայ լայնածաւալ պատրաստներ կը բացատրէին օրուան խմաստը՝ զատապարտելով ոճիրը, պահանջելով արդարութիւն եւ հատուցում:

Մինչ Թափօրը ծանր գնացքով մը կը յառաջանար, հազիւ խանդարելով պողոտային երթեւեկը որ տրուած ըլլալով օրը եւ ժամը նուազ բանուկ էր քան սովորականին եւ ոստիկանութիւնը օգտուելով անցեալ տարուան փորձառութենէն, ձեռք առած էր համապատասխան միջոցներ, ամբոխէն կը բարձրանային բացագանչութիւններ՝ «Ոճրագործ Թուրքերը» «Թուրքէս–էս», «Մեր հողերը կ'ուզեմ» որոնց կը ճայնակցէին ուրիշ չատ չատեր:

Այս ցուցարարները նաեւ պարզած էին պաստառ մը հետեւեալ արձանագրութեամբ. «Ոճրագործը՝ Թուրքը»: Այս ցոյցերը որ այնքան ալ լայն ծաւալ չունին, տեղի տուին պզտիկ միջադէպերու ու նաեւ բախումներու ոստիկանութեան եւ անպատասխանատու ցուցարարներուն միջեւ, սակայն առանց լուրջ հետեւանքներու: Աւելցնենք որ մեծ թիւով ոստիկանական ուժեր, կառքեր չրջապատած էին կանուխէն Թուրքիոյ հիւպատոսարանը որ կը գտնուի Փրատօ ծառուղիին վրայ, հարիւր մեթր հեռաւորութեամբ Հայոց եկեղեցիէն, ուր կը հասնէր թափօրը չուրջ 45 վայրկեան տողանցքէ մը յետոյ:

Այս միջոցին էր որ կը հասնէր Արտաքին նախկին նախարար Միշել Ժոպէռ որ ներկայ կ'ըլլար հոգեհանգստեան պաշտօնին, որուն աւարտին անձնաւորութիւնները կ'ուղղուէին դէպի Նահատակաց Ցուշարձանը, որ կը գտնուի եկեղեցւոյ բակը, անմիջական մուտքին, ուր խոսնեցաւ բազմութիւն մը արդէն իսկ կը սպասէր:

Պաշտօնական ծաղկեպսակը կը գետնադէր Միշել Ժոպէռ վայրկեան մը ամփոփուելով եւ խոնարհելով մեկուկէս միլիոն նահատակներու յաւերժ յիշատակին առջեւ:

Ապա ժողովուրդը գունդագունդ կ'ուղղուէր դէպի Փալէ տէ Քոնկրէի սրահը:

Հոս հարկ է չեշտել որ հակառակ զանազան ցուցադրականներուն, անհրաժեշտ էր ցրուել հրապարակի վրայ եղողներուն, դիտողներուն, հետաքրքրուողներուն, մէկ խօսքով օտարներուն, բացատրական թռուցիկներ: Ի վերջոյ մեր նպատակը չէ՞ ճանչցնել աշխարհի 1915ի հայկական ցեղասպանութիւնն ու անոր հետեւանքները: Այս է ամէնէն կարեւորը, եւ ոչ թէ վակ սրահներու մէջ մեկ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

Յ.

Ջեղին սար ու ձորով, մարակեցին՝ ցաւը չուրթ ու ատամներով ծամեց, կուլ տուեց: Ակնարկները հացի նստեցին, եւ բեսը չուռ տուեց, տեսան, որ չի խըլնըդրում, հաց չպրտեցին, որ ապրի ու հասնի Տիարպէքիր, կոտրուած հոգով հասնի, սողայ Վալու ոտքերի տակ՝ դոհացում Վալուն, իրենց տակաւարութեան՝ արդարացում:

Երեք օր բանտում պահեցին, յետոյ տարան Վալու մօտ: Վալին ձեռք ու ոտք արձակելու կարդադրութիւն տուաւ, նըստելու իրաւունք տուեց: Ինքը դրան չէր սպասում, զարմանք մնաց, մնաց ոտքի վրայ:

— Նստիր, նստիր, — ժպտաց Վալին, — ես քեզ պէս քաջերին սիրում եմ:

«Շնորհակալ եմ, աղա, գոհ ու չնոր – հակալ եմ, քու բերանով տուրը աւետա–բան կը խօսայ», — մտքում հեղնեց ու նստեց:

— Այստեղ ձեր երկրացի մի բարեկամ ունեմ՝ խութեցի Մխէն: Ճանաչում ես:

Խութեցի Մխէ՞... — Մտքում տարաբերեց, — Մխէ՞...

— Չեմ ճանչնայ, էֆէնտի:

— Դէ լա՛ւ, մի թաքցրու, ինձանից մի թաքցրու, ես Մխէին սիրում եմ, չատ եմ սիրում, նա իմ լաւ բարեկամն է: Մխէն խնդրել է, որ այսօր հանդիպէիք: Մխէի պատուին ես քեզ կ'ազատեմ էլ, Մխէն չատ եմ սիրում:

Վալին ժպտում ու խօսում էր, ժպտում ու խօսում էր, Վալու խինդը ժպիրհ էր, ու ինքը խօսքերին չէր հաւատում, յետոյ Վալին լրջացաւ, առաւ թուղթ ու գրիչ, գիր արեց: Ուրիշ մէկը չկար, եւ միաք ունեցաւ էդ չողոքորթին լթխեղդ անի, առնի մտուղէրը, դուրս գայ: Ինչ կը լինի կը լինի: Միաք արեց, չարժում արեց, Վալին ժպտաց, ասաց.

— Մրօ, վատ–վատ բաներ չմտածես, — տանողը մօտեցրեց իրեն, — համբերիր, քո ազատութեան թուղթն եմ գրում: — Ինչ որ խզմզեց եւ մեկնեց.

— Առ ու թռիր, Մխէն գրանը քեզ է սպասում:

Ձի՞ղ էր, սո՞ւտ էր՝ չիմացաւ, միայն թէ Վալին ասում էր դնա, պիտի գնար: Դուրս եկաւ ու...

Է՛, Մխիկ, Մխիկ... Ծղրտի քեզ, Մխիկ: Վալու մօտից դուրս եկաւ ու հանդիպեց Մխէին՝ պուճուր – մուճուր, խոփ քթով, պլտտան աչքերով, չէկ, պեպենատ... Մխէն արագ մօտեցաւ, ձեռքն առաւ ափերի մէջ:

— Իմ հոգին, Մխրօ, — ասաւ, յետոյ ձգուեց, համբուրեց, — իմ հոգին, Մխրօ, — վրայ տուեց:

Ինքը չիւար մնացել էր: Պիտի ասէր:

«Խութեցի Մխէն դո՞ւ ես... Մխէ, ի՞նչ հասկանանք. Վալու հետ քեզ ի՞նչ բարեկամութիւն... Ատուած վկայ, բան չեմ հասկանայ, — բերանը չէր բացւում:

— Մխրօ, իմ հոգին, Մխրօ, էս արնոտ տեղէն հեռանանք, նոր գրուցինք:

Մխէն Տիարպէքիրում եօթը տարի պանդխտութեան մէջ, եօթը տարի բեռ էր բարձել – թափել, քնել ջրաղացում, եօթը տարի գուրուչ – գուրուչ հաւաքել՝ գարձել էր տասը քիսայ ոսկի, եօթը տարուայ արիւն – քրտինքը կաշառք տուեց Վալուն: Մխէն՝ ո՛չ բարեկամ, ո՛չ ծանօթ:

Օտար երկրում, օտար քաղաքում, անօրէնների արնոտ աչքի տակ գընդ ու գըրընգ երկաթաչղթան քարշ տուող, գղգղուած չոր ու գլխով երկրացի էր տեսել, արել փրկելու ուխտ եւ փրկեց:

«Մխրօ, իմ սրտի մէջ եօթը տարուայ կարօտ կայ, մեր Սասնոյ ձորերով մէկ կարօտ՝ գեղ ու գերդաստանի համար կա՛յ, սար ձորի համար կա՛յ, քար ու ծառի համար կա՛յ... Մխրօ՝ մեր էրկրի գէղ ու գաղձնների, մեր երկրի օճախու համար էլ իմ հոգու մէջ կարօ՛տ կայ... Տեսայ դու էդպէս գերի ու անօգնական, արուն զարկեց իմ գլուխ, իմ աչքեր մթնեցին...»:

Է՛, Մխիկ, Մխիկ... Գլուխ–գլխի հաւաքուած Գործվարք մի գիւղ՝ գատ ու դատաստանից փրկելու ճար չգտաւ, պանդուխտ Մխէն գտաւ...:

— Լաէ, Ցարուխ, կարօտ գօրե՛ղ – գօրեղ է, կարօտից գօրեղ բան աշխարհ չկայ: Ինչքան հետանում էս մեր ֆարգղլուխ գեղից, մեր գողտիկից, մեր ձորից, էնքան քու կարօտ կը մեծանայ: Կարօտի հետ տխրութիւն կը մեծանայ, գատ... կարօտ տխրութիւն է, անո՛ւշ տխրութիւն է: Ու էդ տխրութիւն ... էդ տխրութիւն մեծ բան կը պատի, — փիլիսոփայեց Ձորի Միրօն, — մարդու հոգին կը մեծացնէ, մարդու կը դարձնէ աժդահա, հերոս:

Ցարուխը ցանկութեամբ ժպտաց.

— Հերոսները յատուկ մարդիկ են, այ հէր, Ջապաեւի, Բուդեոնու, կամոյի պէս մարդիկ: Ես կարո՞ղ եմ հերոս գառնալ:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար. – 10)

Ա. ՐԱՍՈ

ՆԱՀԱՊԵՏ ԿԱՄԱՐԱ

ՎԵՑ ԿԱՄ

ՀԱՄՈՉՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՊԵՏԸ

ՎԱՂՈՒՑԻ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔԸ

Պոլսի մտավորական վոլկա – տյալները մեծ ոգևորությամբ ողջունեցին Ռուբեն Զարդարյանի հայտնությունը, որ ինքը պատրաստ է ամեն կիրակի մեկ ժամ դասախոսություններ կարդալ Ամանորի մասին։ Ռուբենը ամեն կիրակի ներկայանում էր ունկնդիրների առաջ, ու նրա դասախոսությունները ամեն անգամ ներկաների ուշադիր լսողությունն էին գտնում։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հայկ Աղապէկեան, Հրանդ Աղապէկ – եան, Գեղանոյշ Աղապէկեան եւ Տիկին Լուիզ Լը Ռուա Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց սիրելի կնոջ եւ հարսին՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ ՎԷՐԹՀԱՅՄ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Թորամանեան, 1910–1975)

մահուան տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Աղապէկեան, Բաբելեան, Թորամանեան եւ Տատրեան գերդաստաններուն համար, կիրակի Մայիս 9, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

Այրի Տիկին Վասիլուհի Վրթանէսեան, Տէր եւ Տիկին Ժան-Ժիլ Վրթանէսեան եւ զաւակները եւ Լեւոն Վրթանէսեան եւ աղջիկը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի, Մայիս 9ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԺԻՐԱՅՐ ՎՐԹԱՆԷՍԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադիրներուն եւ հանգուցեալ բարերարներուն, տնօրէններուն, ուսուցիչներուն եւ խնամակալուհիներուն յիշատակին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 9, Կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Պ. Օննիկ Նաշալեան իր կնոջ Մարի Նաշալեանի մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.— 750 Ֆր. Դպրոցասէրին, 750 Ֆր. Կարմիր Խաչին, 100 Կապոյտ Խաչին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 400 Ֆր. «Յառաջին»։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՕԾՈՒՄ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐԻ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, Մայիս 9, ի ժամ պատարագի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի օծումը՝ Մկրտութեան մատուռի Մկրտութեան Խճանկարին, (գործ եւ նուէր Արտաւազդ Պէրպէրեանի, ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր՝ Շահան Ռ. Պէրպէրեանի)։

Այս առթիւ կը կատարուի նաեւ հոգեհանգիստ՝ Շահան Ռ. Պէրպէրեանի եւ Պէրպէրեան գերդաստանի բոլոր նշխեց – եալներուն համար։

Récital unique
DE
ADIS HARMANDYAN
ET SON ENSEMBLE

Organisé par l'Union Nationale de l'Eglise Apostolique Arménienne de Lyon, le Dimanche, 9 Mai, à 20 h. 30 à la Salle Rameau.

Billet à l'avance, 295 Rue Boileau

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԳԼՈՒՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 16, Կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
Կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Ժօնգլէ՝ Անահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ ընտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ
ՔՈՉԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

Կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ

Մայիս 9, Կիրակի ժամը 16·30ին, Վարժարանի Մ. Պէշիկթաշլեան–Գ. Մ. Ալէմշահ սրահին մէջ

ԳՐԱԿԱՆ – ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

— Երգ, արտասանութիւն, նուագ — հայերէն թատրոն՝ «ՀՆԱԽՈՑԶԸ»՝ կատա – կերգութիւն երեք արար

— Ֆրանսերէն թատրոն՝ LA TRAGEDIE DEMENTE, en 2 actes
— Ցուցահանդէս՝ աշակերտներու նկարչական գործերուն
— Բաշխում՝ մարզական մեռաձներու *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է*

« L'ASSOCIATION SPORTIVE ARMENIENNE »
Organise une

SOIREE DANSANTE

Animée par l'Orchestre des
ARMENIAN'S SUNSHINES
avec la participation des
BALLETS NAIRI — BALLET KAROUN — GROUPE SEVAN
LE 8 MAI DE 20 H. A L'AUBE
Théâtre Municipal, 25 Avenue Victor-Cresson, Issy-les-Moulineaux
BUFFET ORIENTAL

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ

Կիրակի, Մայիս 9ին, ժամը 11ին

Պատուոյ նախագահութեամբ

ՀԱՅՐ ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԱՆԱՆԵԱՆԻ

Ընդհանրական աբբահայր Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան

եւ Պ. ԱՆՐԻ ՎԵՐՆԷՕՅԻ *(ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ)*

ժամը 13ին՝ ճաշ, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ, մասնակցութեամբ լիբանահայ երգչ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆԻ

Ճաշին համար արձանագրուիլ՝ Զ. Մելտոնեան 90–90–10
Ա. Վարդանեան 51–29–90

ՄԱՅԻՍ 11էն 24՝ *Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ։*
ՄԱՅԻՍ 11, *Երեքշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն Հայկական ճարտարապետութիւնը, Փրոֆ. Ալփակօ–Նովելլօ*
ՄԱՅԻՍ 14, *Ուրբաթ ժամը 21ին,*
LIZ SARIAN, avec l'orchestre J. BONAL
ՄԱՅԻՍ 17, *Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝*
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT
ՄԱՅԻՍ 19 եւ 21, *Շորեքշաբթի եւ Ուրբաթ*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN
ՄԱՅԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

Հ. Յ. Դ.

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. Ասպ կոմիտէի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մայիս 8, ժամը 20·30ին, Գասպար Իփէկեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերներէն անդամատուրերով ներկայ ըլլալ։

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՍԷՆ Մօրթի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները Կիրակի Մայիս 9, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ընկերուհի Խաթուն Ցովհաննէսեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրաց ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հայրենակիցները Կիրակի Մայիս 9, ժամը 15ին, Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ, Ռիւ սը լա Տէֆանսս, Մխիթար Աբբահօր ծննդեան երեք հարիւրամեակին կատարուելիք հանդէսին մասին։

×

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Կոլնոպլի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Մայիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՃԱՇ

Նախաձեռնութեամբ ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Առնուվիլ – Սարսէլի մասնաճիւղին

Շաբաթ, Մայիս 8ին, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Նախագահութեամբ
M. LOUIS PERREIN
Conseiller Général de Val d'Oise

Salle des Fêtes Marcel-Pagnol, Place Victor Hugo, Villiers-le-Bel (Val d'Oise)

Երգիչ ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ (Պէյրութէն) իր նուագախումբով
Երգիչ ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը
ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Pour la réservation des tables :
M. O. Altounian — Tél. : 987-08-73 — Mme Kaldjian, Tél : 208-82-13

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente
tous les soirs
NORAYR
1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie
et tous les samedis soir
FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.
Fermé le Lundi

ՇԱԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
8
SAMEDI
8 MAI
1976

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN.
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

LE NUMERO 1,20 F.

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.584

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.584

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՈՒՏԻՆԷ
128 ՄԵՌԵԱԼ, 1000 ՎԻՐԱՒԻՐ

— o —

Հինգշաբթի գիշեր 10ին ատենները զանազան ցնցումներ եղան Եւրոպայի զանազան շրջանները: Նոյնիսկ Ֆրանսայի որոշ վայրեր ինչպէս Սթրազպուրկ, Նանսի զգալի եղած են որոշ ցնցումներ, որոնք սակայն հետեւանք չեն ունեցած: Իտալիան է, Եուկոսլաւիայ հետ սահմանային շրջանը, որ ամէնէն շատ վնասուած է թէ՛ մարդկային, թէ՛ նիւթական դրամի վրայ: Ուրբաթ առտու կանուխ տներու թիւը հարիւրը կ'անցնէր եւ ամբի քան հազար վիրաւոր կար բայց թիւը վերջնական չէր քանի փլատակներու տակ մնացած ողջ թէ մեռած մարդիկ պէտք է ըլլան: Իտալիոյ համար ամէնէն շատ չարժն է ութ տարի ի վեր երբ Միկելիոյ մէջ չարժի հետեւանքով մեծ թիւով զոհեր եղան:

Այս անգամ ցնցումները զգալի եղած են Ումպրիէն զատ, Փատովա, Վիտոնա, վենետիկ եւ շուրջը բայց ոչ մէկ վնաս կայ այդ կողմերը:

Շարժը զգացած են Իտալիայէ եւ Ֆրանսայէ զատ նաեւ Պելժիա, Շուէյտ, Աւստրիա, Արեւմտեան Գերմանիա:

Վերջին պահուն, Ուրբաթ ժամը 11ին, կը պարզուէր որ մեռելներու թիւը արդէն 128ի հասած է եւ հարիւր ալ անհետացած կայ: Գիւղեր կան ինչպէս Ֆորգնանիա որոնք բոլորովին քանդուած են: Կարգ մը տեղեր բանակը տիպուած է զամուրջներ հաստատել քանի վայրերը բոլորովին կղզիացած են:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՁՈՒՄՊԼԱԹ ԵՒ ՊՐԱՒՈՒՆ
ՇԱՏ ԿԸ ՏԵՄՆՈՒԻՆ

— o —

Հաւանական չէր նկատուեր, Ուրբաթ որ հակառակ մեղմացած մթնոլորտին, Նախագահական ընտրութիւնը կատարուի Նոյեմբ:

Ոչ ոք հակցած է թէ ինչո՞ւ յանկարծ եղյալական մթնոլորտ մը կը տիրէ հոն ուր 24 ժամ առաջ գիրար կը սպաննէին եւ ինչո՞ւ Ճումպլաթ կակուղցած է եւ կրնները դադրեցուցած երբ հոդ կը շահի ժամէ ժամ կռուազաշտին վրայ, նահանգիսաը: Կը նկատուի անշուշտ որ վերջին օրերուն, ամերիկացի բանագնաց Պրաուն եւ Ճումպլաթ բազմաթիւ տեսակցութիւններ ունեցած են: Կը կարծուի որ Պրաուն կրցած է համոզել Ճումպլաթը որ քիչ մը ջուր խառնէ դինիին, յայտնած է թէ բարեփոխումներու իր ծրագիրը շատ խելքի մօտ է: Ուրեմն, ակզունքով «Պրաուն ծրագիրը» մը կայ զոր յայտնած է արեւմտեան Եւրոպայի որոշ երկիրներու ընկերային եւ քաղաքական կացութեան մասին:

համար, երկու երրորդի մեծամասնութիւն մը անհրաժեշտ է, այլ խօսքով 66 ձայն:

Միւս կողմէ Եգիպտոս եւ պաղեստինեան ղեկավարութիւնը համաձայնութեան եկած են, չնորհիւ մանաւանդ Սաուտի Արաբիոյ միջամտութեան: Արաֆաթի հետ այս համաձայնութիւնը Սաուտի առաջին քայլը կը նկատուի իր վերադարձին արաբական աշխարհէն ներս, այն օրէն երբ համաձայնութիւն ստորագրեց Իսրայէլի հետ:

× Պէյրութէն դուրս կռիւները կը շարունակուին եւ արուարձաններու եւ առեւտրական վայրերու մէջ առնի օր 66 մեռեալ կար եւ աւելի քան հարիւր վիրաւոր:

Զանազան հիւանդութեանց համաճարակի վախ կայ մանաւանդ որ տաքերը կը մօտենան: Այս հիւանդութիւններն են՝ ժանտատենդ, քոս եւ փոլիոմիելիթ: Սովորաբար պատուաստի արշաւ մը սկսած է ծանր աղէտներու առաջքն առնելու մտադրութեամբ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՇՄԻԹԻ « ԱՆՆՈՐՀՈՒՐԴ »
ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՇԻՐԱՔ

— o —

Ֆրանքեւգերմանական յարաբերութիւնները պիտի չվատթարանան բայց եւ այնպէս վախ կար որ նոյն սիրալիրութիւնը չըլլայ այլեւս Շմիթի յայտարարութիւններէն եւ Շիրաքի պատասխանէն առք:

Ի՞նչ ըսած էր Գերմանիոյ նախարարապետը: Ապրիլ 15ին, Պավարիոյ հեռատեսիլէն խօսելով, Շմիթ ըսած էր.— Այն երկիրներուն մէջ, ուր ընկերային – դեմոկրատներն են որոնք կը ղեկավարեն երկար տաեներ, Շուէյտ, Աւստրիա, Արեւմտեան Գերմանիա, ընկերային յառաջդիմութիւն ունին եւ ոչ մէկ նշանակելի համայնավար կուսակցութիւն... ընդհակառակն, կարեւոր համայնավար կուսակցութիւններ ունիք հոն, ուր ընկերային կառոյցները պահպանուած են տասնեակ տարիներ, Փորթուկալ, Իտալիա եւ որոշ չափով Ֆրանսա, ուր կօլիզմը իր հետքերը ձգած է»:

Այս ելոյթը պատճառ եղած էր որ Պոնի Ֆրանսայի դեսպանը դիմում մը կատարէ եւ Փարիզ ալ կօլիսա երեսփոխան Պիյոթ հարց կուտար կառավարութեան թէ ի՞նչ եղած է այդ դիմումին արդիւնքը: Սօվանեարկի տեղ Շիրաքն է որ կը պատասխանէր, յիշեցնելով թէ ոը կօլի նախաձեռնութեամբ է, որ Ֆրանքեւգերման յարաբերութիւնները սերտացած են եւ Գերմանիա դուրս եկած է իր կղզիացումէն եւ աւելցուցած թէ Շմիթի չի մնար «այնքան անխորհուրդ յայտարարութիւններ ընել»:

Կը թուի թէ վէճը աւելի չի բարդնար: Գերման Խորհրդարանի բանբերը Տիկին Շելայ ըսած է թէ՝ վարչապետը ոչ մէկ պատճառ ունի փոխելու այն տեսակէտը զոր յայտնած է արեւմտեան Եւրոպայի որոշ երկիրներու ընկերային եւ քաղաքական կացութեան մասին:

Հ. Ց. Դ. Ֆրանսայի կեդր. կոմիտէն խոր կսկիծով կը հաղորդէ իր վեթերան ընկերոջ, մարմնի նախկին անդամ՝

ԸՆԿ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ պատահեցաւ Քալիֆորնիա:

×

Հ. Ց. Դ. Ֆրանսայի կեդր. կոմիտէն կ'ողբայ վեթերան ընկերը, Արմենիայի նախկին խմբագիրը՝

ԸՆԿ. ՅՈՎՀ. ՏԻՎԻՃԵԱՆԻ

մահը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 3)

ԼԻՒՍԻ ԻՇԽԱՆԵԱՆ ԼԵՆԻՆԳՐԱԴԻ ՄԷՋ

Ամերիկահայ դաշնակահարուհի Լիւսի Իշխանեան Խորհ. Միութեան կարգ մը քաղաքներու մէջ նուագահանդէսներ տալու հրաւէր ստացած է եւ արդէն իսկ իր առաջին ելոյթը ունեցած է Լենինգրադի մէջ, ուր դաշնակահարուհին մեկնաբանած է Սկարլաթիի, Մոցարթի, Ալան Յովհաննէսի ստեղծագործութիւնները ու կերչուինի « Երկու Փրելիւտ »ը: Նուագահանդէսին ներկայ գտնուած է Հայաստանի երաժիշտներու Միութեան վարչութեան նախագահ Էդուարդ Միրզոյեան, որ ըսած է՝ «Լիւսի Իշխանեան ցուցադրեց կատարողի իր անուրանալի շնորհքը, աչքի ընկաւ երկերի ընթերցման խորութեամբ ու յստակութեամբ, նուրբ տեխնիկայով ու երաժշտականութեամբ »: Ցայտագրէն դուրս՝ Իշխանեան նուագած է նաեւ Կոմիտասի, Տէր Ֆալլայի եւ Շոփէնի գործերէն քանի մը պատկերներ:

×

« ԱՐԱՐԱՏ » – « ՏՈՐՊԵԴՈ » ԽԱՂԸ (*)

Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի ախոյեանական մրցումներու չարքին «Արարատ» իր հինգերորդ խաղը ունեցած է Մոսկուայի «Տորպեդո» ակումբին հետ եւ յաղթած 2–0 արդիւնքով՝ Երեւանի մէջ: Երկու կէտերն ալ նշանակած է Արկադի Անդրէասեան: Առաջին կիսախաղին «Արարատ»ի տղաքը յաճախ կողմերէն արագ ճեղքերով վտանգաւոր վիճակներ ստեղծած են: 43րդ վայրկեանին Մոսկուացիներ, իրենց բերդին մօտ, գետին փռած են Գէորգեանը եւ իրաւարարը վենալթի նկատելով՝ Անդրէասեան նշանակած է առաջին կէտը: Երկրորդ կիսախաղին Նազար Պետրոսեանի եւ Ղազարեանի վարպետութեամբ «Տորպեդո»ի բերդին մօտ հասած գնդակը դարձեալ Անդրէասեան վերածած է կէտի: Այժմ «Արարատ» 7 միաւորով կը գրաւէ 2րդ տեղը:

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած էինք Մայիս 3ի թիւով: (Ինչպէս մեր մարզաւէր ընթերցողները իմիջիաբերաբար նշըմած էին, Արարատի դէմ խաղացողն էր Տորպեդո եւ ոչ՝ Դինամօ):

ՏԵՐՈՒՆԻ.-

Հ. ԱՆԴՐԷԱՍ ՓՈԿՈՒԼԵԱՆ

Վենետիկի մէջ, յետ անողոք հիւանդութեան, Մայիս 3ին վախճանած է Հ. Անդրէաս Փոկուլեան: Ծնած էր 1915ին Թրանսիլվանիա: Դեռ երիտասարդ տարիքէն նուիրուած էր Մխիթար Աբբահօր պաշտպարականին եւ նուիրումով ծառայած իր Ուխտին, իբրեւ անդամ Վենետկոյ Մխիթարեան Միաբանութեան: Հմուտ հնդաբերէնի, բազմաթիւ թարգմանութիւններ ըրած է, իր շարս որոնց յիշենք «Էկերի ասպետը» զոր «Յառաջ» հրատարակած է իբրեւ թերթօն քանի մը տարի առաջ: Եղած է տեսուչ վանքին ժառանգաւորացին, ուսումնասէր Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանի, վերջին վեց տարիներուն ընդհ. խորհրդականն էր Միաբանութեան վարչութեան: Իր մասնագիտութիւնն էր՝ բնական գիտութիւնները եւ դասաւանդած է թէ՛ վանքի աշակերտներուն, թէ Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանը:

Ողբացեալ վարդապետը եղբայրասէր ու ընկերասէր բնաւորութեան տէր, սիրելի դաստիարակն էր իր աշակերտներուն: Նուիրումի մթնոլորտ, Հայր Անդրէասի մնայուն առաքինութիւնն էր միշտ հասնիլ ու ծառայել, ուր որ պէտք է:

Մխիթարեան նուիրեալ մըն է որ իր աչքերը կը փակէ Ս. Ղազարի խաղաղ մենաստանին մէջ, անոյշ յիշատակ մը թողլով բոլոր անոնց մօտ, որոնք ճանչցած են:

×

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԵՐԸ
ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Մօտ երեսուն տարուան ընդմիջումէ ետք Մոսկուայի Թատրոնը նորէն բեմ հանած է Գ. Սունդուկեանի «Քանդուած օջախ» կատակերգութիւնը: Թատերախաղի առաջին բեմադրութիւնը տեղի ունեցած է 1947 Փետր. 21ին, Ալեքսանդր Աբրահանի ղեկավարութեամբ: Գ. Սունդուկեանի ստեղծագործութիւնները անբաժան մասը կազմած են Մոսկուայի Թատրոնի խաղացանկին: 1937ին հոն ներկայացուած է «Էլի մէկ զոհ»ը՝ Վարդան Աճէմեանի բեմադրութեամբ: Երկու բեմադրութիւն ունեցած է «Խաթաբալա»ն՝ 1942 – 1943 եւ 1952 – 1953 թատերաշրջաններուն: Նոյն թատրոնին մէջ, 1945 – 1946 թատերաշրջանին, ներկայացուած է «Պէպօ»ն՝ Լեւոն Զօհրապեանի ղեկավարութեամբ:

×

ԲԵՄԷՆ ԵՏՔ՝ ՊԱՍՏԱՌԻՆ ՎՐԱՅ

Ժորա Յարութիւնեանի « Ղազարը գընում է պատերազմ » թատերախաղը հինգ հարիւր անգամ ներկայացուելէ ետք Երեւանի Սունդուկեան թատրոնի բեմին վրայ, ներկայիս չարժանկարի կը վերածուի «Հայֆիլմ» հիմնարկութեան մէջ: Թատերագիր եւ բեմադիր Ժորա Յարութիւնեանի « Հարսնացուն հիւսիսից » գործն ալ հեռատեսիլի ժապաւէնի վերածուած է:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ...

Ե.

ՊՈՂՈՍ ՎԱՐԴԱՆ - ԱՂԱՐԻՆ

ՅՈՒՂՈՎ ՎԱՅՐ

3.

— Դէը... ուո՜ւ, — Միքօն կեսկոս, յուսալքուած ասաց։ — Տա՛, ասաց ինքն իրեն։ Հիմա ինչ կ՚ընեմ, ու ճամբէն տանտէրուհուն հետ, ինչպէս ալ ըլլայ, ինչ ֆիզուռատ եղած ըլլայ, — էս ֆիզուռատ չէ, ինչ է, ինչ կ՚ուզէ ըլլայ, ինչ զռնապետ ալ ըլլայ, ինչ ֆիզուռատ ալ ըլլայ, ես կ՚ուզեմ տեսնել Ֆրանսուա Վիյոնը, ու ինչպէս կ՚ուզեմ, ես կ՚ուզեմ տեսնել Ֆրանսուա Վիյոնը։ Ես կ՚ուզեմ տեսնել Ֆրանսուա Վիյոնը, ինչ որ ալ ըլլայ։

Ճեռքը յիշոց Ցարլի խօսքերը, որ ինք էն ատեն չէր ուզած հաւատալ։

— Ալ, Ցարլ, ինչ կ՚ուզես ըսել, ես կը հասկնամ, որ ինչ որ ալ ըլլայ, ես կրնամ տեսնել Ֆրանսուա Վիյոնը։ Ես կրնամ 12 տարի ինչպէս ալ ըլլայ։ Ես 12 տարի կրնամ սպասել, ես կրնամ 14 կ՚ուզէ, 15 կ՚ուզէ ձեռնհասին մէջ։ Ես կրնամ սպասել։

Ճեռքը յիշոց Ցարլի խօսքերը, որ ինք էն ատեն չէր ուզած հաւատալ եւ հիմա կ՚ուզէր հաւատալ։

«Ցարլ, Ցարլ, ինչ որ ալ ըլլայ, ես կրնամ սպասել 12 տարի, ինչպէս ալ ըլլայ։ Ես 12 տարի կրնամ սպասել։ Ես կրնամ 14 կ՚ուզէ, 15 կ՚ուզէ ձեռնհասին մէջ։ Ես կրնամ սպասել։

Մտածեց, որ ինքը ինչ որ ալ ըլլայ, ինչ որ ալ ըլլայ, ինչ որ ալ ըլլայ,

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՍԻՆ

ՊԻՄՄԵՐՈՐԴ ԿԻՏԱՆԻ

Ա. ՄԱՍ

ԻՆՉՊԵՍ ՎԻՆՈՎ

— Ես վերջին տեսքս ձեզ կուզեի տալ ինչպես որ կամ ինչպես որ կարող եմ: Ձեզ կհետաքրքրի, գուցե, իմանալ, թե ինչպես եղավ, որ ես հանկարծ դարձա ինչպես որ կամ ինչպես որ չեմ: Ես ոչ մի ժամանակ չեմ ուզեցել ինձ ինչ-որ կերպ ներկայացնել ուրիշների աչքում, ոչ էլ ինքս ինձ համար: Ես միշտ ինձ տեսել եմ այնպես, ինչպես որ կամ ինչպես որ չեմ

Տէր եւ Տիկ· Յակոբ Բէօճճեան եւ զաւակները, Պ· Յակոբ Պապիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պապիկեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Պապիկեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ելանուհի եւ Օրդ· Իրմա Պապիկեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Պապիկեան եւ զաւակները (Պէյրութ) Տէր եւ Տիկին Արա Պապիկեան եւ զաւակները (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Երուանդ Գուլումճեան եւ զաւակները (Պէյրութ), այրի Տիկին Հայկանոյշ Ազիբեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Վարդան Ազիբեան (Պէյրութ), Տոքթ· Յակոբ եւ Տիկին Գասապեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Լեւոն Եղիեան (Բանասար), Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէլեան եւ զաւակները (Հալէպ), այրի Տիկին Լուսածին Կէօքճեան (Լոնտոն), Տէր եւ Տիկին Մելվիլ Քրիսթի (Լոնտոն), Տոքթ· Սիսուան եւ Տիկին Կէօքճեան (Ժընեւ), Պ· Զարեհ Պապիկեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ եւ Ժիրայր Մարզարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Փոսթոյեան (Նիւ Եորք), այրի Տիկին Վարդենի Փարթամեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Կարապետ եւ Վարդան Փարթամեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Աասատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ալեքսան Նուրեան եւ զաւակները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ մօր, քրոջ եւ աղգականին՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ՓԱՓԹԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Պապիկեան)

մահը որ պատահեցաւ Ապրիլ 29, 82 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Ուրբաթ Ապրիլ 30, կէսօրէ եռք ժամը 14ին, իր բնակարանը (46 Պուլվար տէ Կրան–Փէն, Մարսէյլ 10) եւ ապա Սէն–Լու Հայոց Ս· Գէորգ եկեղեցիին մէջ:

Մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն – Փիէր գերեզմանատունը (ընտանեկան դամբարանը):

«ՅԱՌԱՋ».— Մեր ցաւակցութիւնները Պ· Յակոբ Պապիկեանի եւ ընտանիքին:

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին կարապետ Ճանիկեան իրենց աղջկան Իվէթի եւ ԺԻՐԱՅՐ ՇԱՀՃԵՒԱՆԻ ամուսնութեան ուրախ առիթով հետեւեալ նուէրները ըրած են.—

Հար· Ֆրանսայի Ազգ· Առաջնորդարանին 100 Ֆր·, Սէն Ժեռոմի եկեղեցիին 100, Սէն Ժեռոմի կապոյտ Խաչին 100, Սէն Ժեռոմի Հ· Յ· Դ· Հայաստան խումբին 100, «Յառաջ»ին 100 Ֆր·:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Մատլէն Իւլիւպէեանի եւ զաւակներուն, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաններուն իրենց հօր եւ մեծ–հօր՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ:

Այս առթիւ Շրջ· վարչութեան ընկերուհիները, փոխան ծաղկեպսակի 500 Ֆր· կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի Տան:

(Տառանալ «Յառաջ»էն):

×

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Զարուհի եւ Ազատուհի Տողրամաճեանի, իրենց ամուսնոյն եւ կեսրայրին՝

ՏԱՃԱՏ ՏՈՂՐԱՄԱՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցած է Պուլուրիա Սէն Ռաֆայէլ:

Այս սխուր առթիւ Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Գ· Կիւլեան 25ական Ֆր· կը նուիրեն «Յառաջ»ին եւ Փարիզի Մշակոյթի Տան, փոխան ծաղկեպսակի: Մշակ· Տան դումարը ստանալ «Յառաջ»էն:

×

Աղքատախնամ Ընկերակցութեան վարչութեան նախագահն ու անդամները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Արթին Իտէալի եւ զաւակներուն իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝ Տիկին Անիկ Իտէալի մահուան առթիւ:

Այս առթիւ, Պ· Հրանդ Մարտիրոսեան 100 Ֆր· կը նուիրէ Աղքատախնամին, փոխան ծաղիկի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՄԱՅԻՍ 11ԷՆ 24՝ Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ:

ՄԱՅԻՍ 11, Երեքշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն Հայկական ճարտարապետութիւնը, Փրոֆ· Ալփիակօ–Նովելլօ

ՄԱՅԻՍ 14, Ուրբաթ ժամը 21ին,
LIZ SARIAN, avec l'orchestre J. BONAL

ՄԱՅԻՍ 17, Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՅԻՍ 19 եւ 21, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՅԻՍ 24, Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մայիս 13ին, Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8ուկէսին Տիկին Փափազեանի բնակարանը՝ 6 Ռիւ Շառլ Միշէլ, Պանեէօ:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

DIMANCHE 16 MAI

Inauguration de la rue d'Erévan

à ISSY - LES - MOULINEAUX

PROGRAMME OFFICIEL

— 9 h. — Messe et Requiem en l'Eglise Arménienne, 6 Avenue Bourgain
— 11 h. 15 — Dépôt de gerbes au Monument aux Morts, square de la Mairie.
Formation du cortège avec le concours de la musique de la ville de Chelles
12 h. Arrivée du cortège rue du Plateau — Dévoilage de la plaque « Rue d'Erévan », Minute de silence.
Allocution de M. Raymond Ménand, maire, de M. le Préfet, de Mgr Manoukian et de M. Karagossian.

Exigez de votre fournisseur habituel les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

Prix par personne au départ de MARSEILLE

PRIX 2950 F.

Ces prix comprennent :
— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions : minimum un mois et demi avant la date de départ
Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN
87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
— ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ —
ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՆԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ
20-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԷՆ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Փութով արձանագրուիլ

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon,
75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՅԻՍ
9
DIMANCHE
9 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.585

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.585

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՊՐԻԼ 24Ի ՅՈՒՅՑԵՐՈՒՆ ԴԱՄԸ

— o —

Մեծ եղեռնի 61րդ տարելարձը հայ ընտրեալ թէ սփիւռքի մէջ ոտնուէնցաւ համազգային համերաշխութեամբ եւ պատշաճ հանդիսաւորութեամբ : Հայ քաղաքական երեք կուսակցութեանց կազմած միացեալ ճակատը կը շարունակէ ի գործու մնալ : Համազգային հանգամանք ներկայացնող հարցերու շուրջ միասնականութիւնը քիչը գրաւական մըն է Հայութեան քաղաքական հասունութեան :

Անցեալի փորձերը ցոյց տուին, որ կուսակցական հակամարտութիւնները ո՛չ միայն որեւէ շահ չեն ապահովեր մեզի, այլ ընդհակառակն կը չափազանցեն մեր ճիգերը եւ արդիւնք կը հանդիսանան օգտագործել արդիւնքներ ապահովելու :

Այն պահուն, երբ մեր դարաւոր թշնամին օր ըստ օրէ աւելի կը զօրացնէ իր քարոզչական մեքենան եւ պետական միջոցներով կը ջանայ արդիւնել Հայ Դատը արժանացնելու ուղղութեամբ մեր կատարած ձեռնարկները, առաւել քան երբեք անհրաժեշտ է միացնել բոլոր ուժերը՝ ամրակուռ ճակատ մը կազմելու եւ հաւաքարար պայքարելու համար :

Ապրիլեան ոգեկոչումներու այս օրերուն ուրախալի էր հաստատել, որ սփիւռքի զանազան երկիրներուն, մասնաւորապար Ֆրանսայի մէջ միասնականութիւնը յարգուեցաւ : Քաղաքական եւ ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները ընդառաջ գային հոգեւոր պետերու հրաւէրին՝ հաւաքաբար ոգեկոչելու համար մեր նահատակներու յիշատակը եկեղեցիներու թէ սրահներու մէջ :

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ եւս ազգային նեղ շրջանակէն դուրս ելլելով, Փարիզի Նոթր – Տամ մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատուցուեցաւ եւ Ֆրանսայի ականաւոր հոգեւորական մը՝ Փարիզի արքեպիսկոպոսին օգնական Գերապայծառ Փէզրիլ՝ պերճախօս քարոզ մը խօսեցաւ, շեշտելով մասնաւորապէս պետութեան ոգին մեր մեկուկէս միլիոն նահատակներուն, որոնք ցեղասպանու – թեան զոհ գացին յանուն ազատութեան եւ յանուն իրենց քրիստոնէական հաւատքին :

Շնորհաւորութեան արժանի է Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը, որ Ապրիլ 24ի նախօրեակին հրապարակային հաւաքոյթներ կազմակերպեց վարիզեան երկու հայաշատ արուարձաններու մէջ՝ Իսի լը Մուլինօ՝ Ապրիլ 21ին եւ Ալֆորվիլ՝ Ապրիլ 22ին : Երկու հաւաքոյթներուն ալ նախագահեցին Ֆրանսայի ընկերվարական պատգամաւորներ :

Ապրիլ 24ի ամէնէն ուշագրաւ ձեռնարկը եղաւ անշուշտ զինուորական նուագախումբի եւ հայկական ու Ֆրանսական դրօշներու առաջնորդութեամբ կատարուած տողանցքը Շան ղ'Էլիզէի պուլվարին դէպի Յաղթական Կամար, ուր Անծանօթ Զինուորի յուշատամբանի բոցը կ'արծարծուէր հայ նախկին Ռազմիկնե – րու եւ Դիմադրականներու Միութեան կողմէ :

Ֆրանսական թերթերէն Լը Մոնտ եւ Ֆիկարօ 3000 կը հաշուեն տողանցքին մասնակցողներու թիւը : Լիբերասիոն, խմբագիրէ, Ռոբ-Խոիէն տը Փարի արձագանգեցին Մեծ Եղեռնի 61ամեակի ձեռնարկներուն եւ մէջբերումներ ըրին — ինչպէս կը Մոնտ եւ Ֆիկարօ — Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին կողմէ Ազգին Ֆրանս – Փրէսի ուղղուած բողոքի հաղորդագրութենէն :

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ

ՄՕՏ 700 ՄԵՌԵԱԼ
ԵՒ ԹԻԻԸ ՎԵՐԱՆԱԿԱՆ ՉԷ

— o —

Ամբողջ դիւղեր որ անհետացած են եւ դիակները որ կը չատնան ժամէ ժամ, այս է Իտալիոյ երկրաշարժին սխուր պատկերը : Շաբաթ առաւօտ մեռելներու թիւը արդէն 628 էր եւ վերջնական բնոյթ չունէր : Մնաց որ դեռ ցնցումներ ալ կան եւ ամէն ինչ վերջացած չէ : 17 երկվայրկեան բաւած են որ ողբերգութիւնը տեղի ունենայ Իտալիոյ այս շրջանը : Մայանօ, Պուլյա, Ճեմոնա ամէնէն շատ տուժած են : Նոյն ատեն Միլանօ իսկ ցնցումները զգացած է եւ որոշ խուճապ ստեղծուած է քաղաքին մէջ : Հեռատեսիլի յայտարարները դադրած է : Իտալիոյ ամէնէն ծանր շարժն է 1930էն ի վեր երբ 1425 մեռելներ կար Նափոլիի արեւելքը : Այս երկրաշարժին ուժը նոյնն է բաղդատմամբ 1963ին Սկիւլ (Եուկոսլաւիա) պատահածին : Այս առթիւ մասնագէտները կը շեշտեն թէ սխալ է կարծել թէ Ֆրանսա վերջ է նման աղէտներէ : Երկրաշարժեր կրնան պատահիլ մանաւանդ Հարաւ. Ֆրանսա եւ Ճարտարապետներն ու շէնքի շինու – թեան ձեռնարկողները նկատի չեն առներ այս կէտը շէնքեր չինելով որոնք ոչ մէկ շարժի կը դիմանան :

Մինչեւ դարձեան ի վեր Իտալիոյ մէջ 33 հազար շարժ պատահած է, 4000՝ Զուլ – յերիա եւ 3000՝ Ֆրանսա :

Մեռելներէն զատ 2000է աւելի վիրաւոր կայ եւ հարիւր հազար անապաստան :

Հակառակ նախապէս տրուած արտո – նութեան, Ներքին նախարարութիւնը վերջին պահուն արգիլած էր Շան ղ'Էլիզէի տողանցքը : Շատ ուշ էր : Բազմութիւնը՝ խաղաղ ու կարգապահ՝ կը յառաջանար դէպի էթուալի հրապարակը եւ կը հանդիպէր աւելի քան հազար հինգ հարիւր ոստիկաններու եւ զինուորներու արգիլքին : Կը ձերբակալուէին 150 խաղաղ ցուցարարներ, իբրեւ թէ պաշտպանելու համար Թրքական հիւպատոսարանը :

Ալֆորվիլի քաղաքապետ – երեսփոխան Ժոզէֆ Ֆրանչեսքի, որ Ապրիլ 22ին նախագահած էր Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբի կազմակերպած հաւաքոյթին, Ֆրանսական Ազգային Ժողովի Ապրիլ 28ի նիստին գրաւոր հարցում մը ուղղեց Ներքին նախարարին դիմանալու համար թէ ինչո՞ւ արգիլուած էր ցեղասպանութեան յիշատակը ոգեկոչելու խաղաղ ցոյց մը եւ հարցաքննուած էին 150 պարկեշտ քաղաքացիներ :

Նախարար Փոնիաթովսքի չեշտելով հանդերձ, որ հայ ժողովուրդը հին քաղաքակրթութիւն ունի եւ մինչեւ ցեղասպանութիւն տանող ծանր փորձութիւններու է ենթարկուած, եւ թէ յարգանք ունին անոր մշակոյթին ու լեզուին հանդէպ, սակայն պարտաւոր են ապահովել պաշտպանութիւնը իրենց երկրի դիւանադիտական ներկայացուցիչներուն, որոնցմէ մէկը անցեալ Հոկտեմբերին սպան – նուեր էր փարիզի մէջ :

Մեղի կը մնայ առաւել քան երբեք հաստատել թրքական քարոզչական մեքենային եւ պետական ձեռնարկներուն : Սաստկացնել հայ արդար Դատի հետապնդման համար միացեալ ճակատով մեր կատարելիք պայքարը՝ յարատեւ եւ անընդհատ, մինչեւ յաղթանակ :

Ա՛յս պէտք է ըլլայ Ապրիլ 24ի ցոյցերուն դասը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՖՐԱՆՍԱ

ՔԻՍԻՆՆԿԷՐ – ԺԻՍՔԱՐ ՆԱԽԱՃԱՇԸ

— o —

Նոր սովորութեամբ աշխարհի մեծերը ղիւրար տեսնելու համար, սկսած են նախաճաշի նստիլ միասին : Այսպէս Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը, առջի օր, նախաճաշի գնաց նախագահ Ժիսքարի : Եւրոպա, Մերձաւոր Արեւելք, Աֆրիկէ եղած են խօսակցութեանց նիւթերը : Խօսած են մանաւանդ Լիբանանի մասին եւ նկատած թէ հոն, երկու երկիրներու չահերը չեն տարբերիր :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԴԺԳՈՀ ԵՆ ԼԵՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ

Իւմանիթէ համայնավար կուսակցութեան դժգոհութիւնը եւ նոյնիսկ վրդովմունքը կը յայտնէ ի լուր լեհ վարչապետին կարգ մը նպաստաւոր յայտարարութեանց ինչ կը վերաբերի Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան :

Այս առընչութեամբ, թերթը կը դրէ· «Ի՞նչպէս ընդունիլ այն վաւերացումը զոր լեհ նախարարապետը կուտայ եւրոպական ամբողջականացման : Ի՞նչպէս չվերագովիլ այն գովեստներէն որոնք տրուեցան Ժիսքարի իշխանութեան» : Այս յայտարարութեանց ի պատասխան Շիրաք կը վրդովի, իր կարգին եւ Համայնավար կուսակցութեան յայտարարութիւնները կը գտնէ «հակազգային եւ անվայել» :

× Գործադուլի հրահանգները կը բազմանան, Հինգշաբթի Մայիս 13ի համար : Երկաթուղիէն եւ թղթատարէն զատ, կը խօսուի նաեւ ձայն – հեռատեսիլի եւ առողջապահական սպասարկութեանց մասին :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ՉԵՂԱՒ
ՈՒ ՈՉԻՆՉ ԿԸ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԻ

— o —

Ցետադարձ մը եւս, ինչպէս կ'ակնկալուէր : Կը թուի թէ ամէն մարդ ջանք կը թափէ որպէսզի ոչինչ լուծուի Լիբանանի մէջ : Այս անգամ ալ Սուրիոյ եւ Լիբանանեան Ձախի միջեւ եղած խոր տարակարծութիւնն է որ հիմն է տապնպային : Ծանօթ է որ դրամատան կառավարիչ Էլիաս Սարգիս «Սուրիոյ մարդն է» եւ այս առթիւ կ'ըսուի թէ Սուրիա եւ սուրիացի դործակալներ շատ ուժեղ ճնշումներու ենթարկած են լիբանանեան անձնաւորութիւնները, որպէսզի իրենց հաւանութիւնը տան Սարգիսի : Կ'ըսուի թէ նոյնիսկ ըսպառնալիքներ եղած են ու կը յիշուի Խորհրդարանականի մը քիչ մը ձախասեր արտայայտութիւնը : Արդարեւ Սոլիման Էլ Ալի ըսած է որ Սարգիսի ի նպաստ պիտի քուէարկէ «մեր սուրիացի բարեկամներուն դիմումին վրայ» : Էտտէ չնորհաւորած է Ալին իր այս «քաջ եւ անկեղծ» խօսքերուն համար : Ընդհանուր պատկերը չի դադրիր անշուշտ հակասական ըլլալէ, ինչ որ տարի մըն է բնական պատկերն է Լիբանանի քաղաքական ճակատին : Այս – պէս, Էտտէ որ այսօր ճախին եւ Պաղեստինցիներու օժանդակութիւնը կը վայելէ, երկար տարիներ որերիմ թշնամին էր Փեռայիներուն եւ 1969ին դէմ քուէարկած էր Գահիրէի համաձայնագրին, որ առանձնաշնորհեալ դիրքեր կ'ապահովէր Պաղեստինցիներուն, Լիբանանի մէջ : Սմէն պարագայի մէջ, կը թուի թէ շատ պայծառատես է եւ դէպքերը իրեն իրաւունք տուին երբ սկիզբէն դուշացուց Փանժէր եւ Շամունի խմբակը, յայտնելով թէ իրենց պայքարը միայն կրնայ օրացնել Արաֆաթի բարեկամները : Բայց եւ այնպէս ո՛չ Ձախը, ո՛չ պաղեստինեան ճակատը կը մոռնան որ Էտտէ աչի մարդ մըն է իվերջոյ բայց անկախ է եւ այդ է որ դէմաւորաբար իրեն ի նպաստ է ընդդէմ Սուրիոյ պարտադրած թեկնածուին : Այս վերջինը Սուրիոյ գործակալ կը նկատուի, այսինքն լռելեան՝ Ամերիկայի :

Պարզ է որ Լիբանան անելէն դուրս չի կրնար ելլել : Կ'ըսուի թէ Միացեալ Նահանգներու բանագնացը 12 կէտերէ բաղկացած ծրագիր մը ներկայացուցած է (որ Սուրիոյ ծրագիրն է, ակզբունքով) : Ըստ ասոր ֆալանժին տեղի տալով է որ Սուրիա կը քաչէ իր զօրքը եւ Ճոմպլաթ իր հաւանութիւնը կուտայ Էլիաս Սարգիսի ընտրութեան : Պաղեստինցիք կը լռեն եւ Ամերիկա անոնց կը խոստանայ խօսիլ իրենց հետ նախագահական ընտրութենէն (ամերիկեան) ետք :

Շաբաթ առաւօ, ոչ մէկ լուծումի յոյս կար եւ ձախը ընդհանուր գործադուլի հրահանգ տուած էր :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՒՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 6)

«ԱՐԱՐԱՏ» – «ԼՈԿՈՄՈՏԻՎ» ԽԱՂԸ (*)

Ոտնագնդակի խորհրդային բաժակի 8րդ աւարտական հանդիպումներու շարքին, «Արարատ» յաղթեց Մոսկուայի «Լոկոմոտիվ»ին 0ի դէմ 1 կէտով : Անցեալ տարուան հանդիպումներու շարքին երկու խումբերը կը մրցէին կէս-աւարտականին հասնելու համար : Այս տարուան հանդիպումին Արարատցիները կորնցուցած են բազմաթիւ կարեւորութիւններ կէտեր նկատի առնելու : Խաղի 31րդ վայրկեանին՝ Զաբարեան արագ կերպով ճեղքելով Լոկոմոտիվի պաշտպանութեան դիծը, մինակ դտնուած է բերդին առջեւ, բայց չէ կրցած վերածել : Խաղի առաջին կէսին Արարատցիները իրենց յարձակումներով տիրած են մրցակից դաշտին : 90 վայրկեանի խաղը ապարդիւն մնալով՝ կէս ժամուան երկարաձգում որոշուած է եւ խաղի 102րդ վայրկեանին է որ Ան – դրէասեան հեռուէն գնդակը փոխանցած է Գէորգեանին, որ նկատելով դէպի բերդը վազող Ղազարեանը՝ արագ փոխանցումով գնդակը հասցուցած է վերջինիս, որ դլուխի հարուածով մը գնդակը զետեղած է Լոկոմոտիվի բերդէն ներս : Այս ձեւով Արարատ կրնայ մասնակցիլ չորրորդ աւարտականներուն : Մայիս 27–ին եւ 28ին տեղի կ'ունենան բաժակի 4րդ աւարտական մրցումները :

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած էինք Մայիս 7ի թիւով :

ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ 1976...

Ը·

ԷՐԶՐՈՒՄ - ԿԱՐԻՆ

Էրզրում երեք գլխաւոր մասերէ կը բաղկանայ· միջնաբերդ, բերդ եւ արուարձան:

Միջնաբերդը, իր Գալէ (Թրք·), կառուցած է բլուրի մը վրայ քաղաքին կեդրոնը: Բերդը կրկնապարիսպ է որ շրջապատած էր 72 աշտարակներով բոլորն ալ քանդուած, ինչպէս նաեւ մաս մը ամրութիւններէ: Պարիսպները ունին չորս դռներ եւ ոմանց վրայ կային հայկական եւ յունական արձանագրութիւններ: Նշանաւոր էր, եւ կարնեցիները լաւ պէտք է յիշեն, Կարմիր Խաչը, այդ մեծ կարմիր քարէ խաչքարը, ուր ուխտի կ'երթային աչքի ցաւերու բժշկութեան համար: Մուղրս – Սերայ ապարանքին մէջ կար Ս· Խաչ նուիրուած մատուռ մը: Թօփհանէն հին եւ հոյակապ եկեղեցի մըն էր պարզապէս... իսկ Ս· Սոփհանոս եկեղեցին՝ վերածուած Գուբ – շունլու ճամիի:

Հայերու պարծանքը՝ Ս· Աստուածածին ընդարձակ եկեղեցին էր· կառուցած քսան սիւներու եւ 14 որմասիւներու վրայ, որուն հարաւը կը գտնուէր քարաշէն փոքրիկ մատուռ մը «Տաճար», ուր կ'ըսուի թէ Եզր կաթողիկոս գուարած ըլլայ միութեան ժողով մը Բիւզանդիոնի եկեղեցիին հետ, եւ այդ պատճառով կը կոչուէր Միաբան Ս· Աստուածածին: Այդ շրջանակին մէջ կը գտնուէր նաեւ Հայոց ընդարձակ, ծառազարդ գերեզմանատունը ուր կարելի էր 10, 11, եւ 12րդ դարերու տապանաքարերու հանդիպիլ: Կար տակաւին հայ կաթողիկէ – ներու Ս· Աստուածածին եկեղեցին եւ Ճոյներու Ս· Գէորգը:

Չեռապիները կը յիշատակեն Ս· Ցաղութիւն եկեղեցի մը 12րդ դարուն, Ս· Աստուածածին՝ 12րդ դարու կէսին:

Կարին ունէր երկու իշխան նահատակ սուրբեր՝ Սահակ եւ Ցովսէփ, որոնց ուխտատեղին Թուրքի մը բնակարանին մաս կը կազմէր եւ անկէ բխած ջուրը, Հայերը նախատակի աղբիւր կը կոչէին:

1829 Ցուլիս 10ին երբ Բասկեվիչ ռուս զօրավարը, իր զօրքերով կը մեկնի քաղաքէն, կարապետ եպիսկոպոս Հնտուցի եւ Մխիթարեան վարդապետ մը՝ Հ· Եփրեմ Սէթեան, 4000 հայ ընտանիքներու ղեկավարն անցած, կ'անցնին Կովկաս, եւ կը հաստատուին Ախալցխայի եւ Ախալքալաքի շրջաններուն մէջ:

Էրզրումցի Հայերը ունէին զանազան վարժարաններ, որոնց մէջ անուանի էր Սաճասարեան քարձրագոյն վարժարանը, հիմնուած 1881ին Մկրտիչ Սանասարեանցի բարերարութեամբ· ունէր լիննամեայ շրջան եւ կը համապատասխաներ ներկայ միջնակարգ վարժարաններու ասոիճանին· 1900ին աշակերտներուն թիւը չուրջ 200 էր, մեծ մասով պիշերօթիկ· ունէր նաեւ արհեստանոց մը՝ օժտուած աշակերտներու համար:

Արծնեան վարժարանը կը գտնուէր եկեղեցւոյ բակին մէջ, յարմար շէնքի մէջ, 533 մանչ եւ 70 աղջիկ ուսանողներով:

Հռիփսիմեանց վարժարանը, վերապահուած աղջիկներու, ունէր 400էն աւելի աշակերտներ:

Մսրեան երկսեռ վարժարանը՝ 450 աշակերտներով:

Ազարեան երկսեռ վարժարանը՝ 250 աշակերտ:

Աղապալեան երկսեռ վարժարանը՝ 125 աշակերտ:

Կարին ունէր, մինչեւ իսկ, աղջիկներու յատուկ արհեստանոց մը որուն աշակերտութեան թիւը օրէ օր կը խոստանար աճել...

Ապա բազմաթիւ հայ պատանիներ կը յաճախէին օտար հաստատութիւններ (հին երեւոյթ է եղեր...), ամերիկեան վարժարան եւ որբանոց, մայրապետներու եւ Ֆրէյներու մօտ:

Կարնեցիները ունէին անուանի ժողովրդական երգիչներ, աշուղներ, որոնք տուներու եւ սրճարաններու մէջ, հայերէն եւ թրքերէն երգեր կը յօրինէին: 16րդ դարուն անուանի դարձած էր Մախսիւն անունով աշուղը· իսկ Ղուկիանոսի երգերը, մեծ մասով հաւաքուած, եւ խնամքով հրատարակուած են Վենետիկի մէջ: Ճէպիւռ կոչուած մասին մէջ, կը բնակէին չուրջ 80 հայ բոշա ընտանիքներ, հայախօս եւ եկեղեցասէր:

Վաճառականութիւնն ու արհեստները Հայերու ձեռքն էին առհասարակ:

Էրզրումէն հեռանալէ առաջ, ի պատիւ հին եւ նոր բոլոր էրզրումցիներուն, հայկական Բարձրաւանդակի այս ընտիր զաւակներուն, կ'ուզեմ հետեւեալ մէջբերումը կատարել, ժամանակակիցէ մը՝ Մ· Կ· Միքրախորեանէն·

«Կարնեցին անծանօթ մը տեսած առեն կը հետաքրքրուի եւ կը չանայ ոչ թէ միայն զանծանօթն ճանաչել, այլ նաեւ եթէ կարելի է նորա սրտի եւ մտաց խորհուրդներն իսկ գիտնալ:

«Կարնեցին ունի նոյնպէս զուարճասիրութիւնք, ինչպէս անկեղծութիւն, ուստ նկատմամբ մինի թող մինի, ընտանեսէր է, պանդխտութեան դիմելն ինչ է չի գիտեր... ամէն ոք կ'ապրի իւր ընտանեաց քով եւ երբ նեղ վիճակի մէջ գըտնուի գիտէ սակաւագետ կենօք ապրելով՝ ինքզինքն գոհացնել:

«Առ հասարակ զուարճութիւն կը սիրեն, միայն թէ արհեստաւոր դասերէն ոմանք, որպէս ինձ պատմեցին, երբեմն կը չափազանցեն այդ զուարճասիրութիւնն, որ չի կրնար պախարակելի չնը– կատուիլ երբ կը չեղի իւր օրինաւոր սահմանէն:

«Ոգբա հայրենի աւանդութիւնք չատ լաւ կը պահեն թէ՛ ի Վանս ուխտագնացու – թեամբ, թէ՛ պահեցողութեամբ եւ թէ՛ այլովք հանդերձ...:

«Կարնեցի ընտանիք քալ գիտէ տան չինարարութիւն եւ հեռատեսել ապագայի անակնկալ անբախտութիւնն ներկայի բարեբախտ վիճակի մէջ եւ ըստ այնմ կը տնտեսէ իւր տնական կացութիւնը, յամենայնի պարկեշտ եւ ժիր:

«Տեղւոյս Հայքն ունին խօսից մէջ իրենց յատուկ մասնաւոր նշան մը զոր օրինակ կուգամ կը, կ'երթամ կը, կ'աշխատիմ կը եւայլն· սոյն նշանն, որ ուսեալ մասին մէջ չի տեսնուիր, կը համապատասխանէ Պոլսեցի եղբարց կորին »:

×

1880ին Կարինի գաւառը 205 հայ գիւղեր կը հաշուէր···:

Հ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԿԵԱՆ

(Շար· 8)

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի

25ՐԴ ՊԱՏԳԱՄԱԽՕՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

o

Ֆրանսայի տարբեր խումբերը ներկայացնող «Նոր Սերնդականներ»ու կարօտաւթերմ ողջոյնով, Զատկուան տօնական եռօրեայի՝ 17 – 19 Ապրիլին (*) պատմաւորական 25րդ համագումարի բացումը կատարուեցաւ Շաբաթ կէսօրէ ետք, Լիոնի արուարձաններէն «Ռիյէօ պանդոկ»ին մէջ:

Կազմակերպութիւնը ստանձնած էր Սէն Մօրիսի Բաֆֆի խումբը:

Ներկայ եղաւ, ցուցմունքներ կատարեց եւ Հ· Ց· Դ· կեդր· Կոմիտէին բաները հանդիսացաւ ներկայացուցիչ՝ Հանրի Փափազեան: Ներկայ եղան նաեւ ընկերները՝ շրջանի կոմիտէութիւններէն:

Համագումարի սկզբնական աշխատանքները պատգամաւոր ընկերներուն տեղեկագիրներուն քննարկման վրայ կեդրոնացան: Տրուեցան յաւելեալ բացատրութիւններ: Գծուեցաւ ընդհանուր պատկեր մը տարուան մը գործունէութեան:

Պատգամաւորները յայտնեցին իրենց շրջաններուն մտահոգութիւնները եւ ընդունեցին խումբերուն կեանքը աշխուժացնող միջոցներ:

Ամփոփելով՝ կը համագրենք ժողովին քննուած հարցերուն եզրակացութիւններուն որոշումները:

Ա·— ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ

Նոր Սերունդի խումբերուն գործերը կ'առաջնորդէ կեդրոնական վարչութիւնը, որուն բազմապիսի ծանր աշխատանքները թեկնածք կանդնելու տրամադրութեամբ, որոշուեցաւ երեքի բարձրացնել շրջանային վարչութեանց թիւը՝ Փարիզ, Մարսէյլ Լիոն, նախապէս հաստատուած կեդրոնական Ֆրանսայի Շրջանային վարչութեան օրինակով:

Փակագիծով մը կը վերյիշենք Միութեան հիմնարկութեան 30ամեակին առթով կեդր· Ֆրանսայի Շրջանային վարչութեան Լիոնի մէջ կազմակերպած «Հայկական Շաբաթ»ի չքեղ հանդիսութիւնները՝ 1975 Մարտին:

Նշուեցաւ անհրաժեշտութիւնը տեւական կապի պահպանման Կեդրոնական եւ Շրջանային վարչութեանց միջեւ:

Ազգային տարողութեամբ գործունէութեան մշակումի եւ գործադրութեան գիրը կը ստանձնէ կեդր· վարչութիւնը այսպէս·—

ա) Կանոնաւոր եւ բարելաւեալ խմբագրում՝ Նոր Սերունդի ամսօրեայ օրկան «Հայաստան»ի:

բ) Կազմակերպում՝ ամառնային բանակումի: Բաւարար պիւտճէի ապահովումով՝ գնում մնայուն բանակավայրի:

գ) Խումբերու դաստիարակչական կեանքը համակարգելու կոչուած տեսչութեամբ մը վարել կրթական եւ տեղեկատուական համրակն աշխատանքները:

դ) Նոր Սերունդի նկարագիրը եւ կոչումը ծանօթացնող ազգային տարողութեամբ դպրեվանքերու (սեմինէր) կազմակերպում:

Բ· ՕՐԿԱՆ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԱՄՍԱԹԵՐԹԸ

Նոր Սերունդի ամսօրեայ օրկանն է «Հայաստան», լոյս կը տեսնէ Ֆրանսերէն լեզուով:

Խմբագրական կազմը 1975 Ապրիլին սկսեալ բովանդակութեամբ աւելի ճոխ, պատկերազարդ եւ առաւել կանոնաւորութեամբ կը հրատարակէ ամսաթերթը: Նկատելի եղաւ·

ա) Անհրաժեշտութիւնը յօդուածագիր ընկերներու աշխատակցութեամբ պանա-

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

Իրիկնապահ էր: Լեռների վրայ կարմիր հալաւ հագած ամպերի պար կար, Ընկուզասարի փէշին՝ կար: Ջուռնաչի Սմբօն տան կտուրին կանգնած նուագում էր, աղերքը պար էին բռնել, եւ տանն ու կտուրին խմբուած բերանբաց մանկտիք մնացել էին բոլորուած պարի կենտրոնում:

Ներսէսը խաղով ձայնակցում էր զուռնին·

«Սարէն իջան ջուխտ խոչ
Մէկը ջերմակ, մէկը՝ ոչ·
կարմիր գոդոշ, ջերմակ բոչ···
Հէ–հէ, հէ–հէ, հըհիի՛···»

Առաքելը խլում էր խաղի չարունակութիւնը:

«Գոռաւ էրկու դեկերկին
Սըրիր վըր բուդգի բերբին
Առան փուցլս ու գերնդին
Հէ–հէ, հէ–հէ, հըհիի՛···»:

— Հըհիի՛ ··· պարողները միաբեան Առաքելից առնում էին խաղի բառը, Սմբոյի զուռնի չրթից ծորացող մեղեդին ու ձգում էին· Հըհիի՛···

— Հըհիի՛··· — չարունակում էին Ընկուզասարն ու Մասրաձորը:

Իր կուրծք ու թիկունքին նորափեսի մեծագոյն նշանն էր՝ աշնան գոյն ունէր: Նշանի վրայ Ընկուզասարի գեղին ու որդանիկ կար, Մովսասարի կապոյտից, իրենց կտուրի կանաչից, արեւմուտքում պար բռնած ամպերի գոյնից կար եւ արեւի մի բուռ պեծ: Եւ Մասրաձորի ջրերի պէս գոյները ալի՛ք – ալիք ու փշուր – փշուր ուսից հոսում էին, խաչւում կրծքի վրայ, իջնում՝ գառնում գօտի: Եւ նշանը աշնան այդ օրուայ փափկութիւնն ունէր եւ տաք ու խանդոտ էր խաղ ու պարի պէս:

Ապրշումէ օր էր եւ գիւղից քսան տղամարդ գնացել էր Թաղաւանք Յանդուխին հարս բերելու:

— Էկա՛ն··· էկա՛ն··· — կանչը ծխի պէս ճօթ տուեց, ճիւղաւորուեց գիւղի վրայ, — հարսնքաւորները էկա՛ն: — Ու Մասրաձորը ձայն տուեց· «կա՛ն»: Գիւղերին զարբին Դաւօն հրացան կրակեց, եւ լեռները համազարկ տուեցին: Խան – դուխին բերող ձիաւորներից մէկը պոկուեց, քամու պէս անցաւ գիւղով, բաշի հետ քամուն տուեց ձիու վիզը կապած խաս գլխաշորը, եկաւ փոթորկեց տան չուրջբոլոր, պարը խառնեց, մեծ ու փոքրի կանչերը խառնեց ձիու վրնջոցին, մրրկի պէս պտըտուեց տեղում, պոռթկաց ու էլի դարձաւ··· (Օհանի Մանէն ճարպիկ ձիաւոր էր): Տղերքը ընդհատեցին պարը, (ուրաք (*) առած ելան տանիք: Ազաբրաշին Ներսէսն էր, տնկեց ուրքն ու կանգնեցին մօտը: Տղերքի մի մասը չուրջպարիսպ կազմեց, թիկունք – ներով պաշտպանեց իրենց, միւսները «Ռոչարի» բռնեցին կտուրի վրայ եւ սպասեցին:

Թաղէ – Թաղ Թաւալուեց հարսանիքը, մեծացաւ, դահոլ – զուռնայի ձայնը Թաւալուեց, եւ մանկտիք չողերի պէս Թաւալուեցին, իրիկնամուտը չաղախուեց ճիչ ու ծիծաղով, աղմուկ աղաղակով, ձիերի վրնջոցով, զուռնայ – դահոլի կանչով, եւ օրը կլոր – կլոր Թաւալուեց գիւղի, սար ու ձորի մէջ: Մփացող գիւղում ինքը Յանդուխն էր որոնում ու գտաւ, ճերմակ ձի նստած, ճերմակ քօղով, ճերմակ – ճերմակ ամպ՝ Թաղէ – Թաղ սահելով, ցօղելով Թաղերը իրեն էր գալիս: Սահելով եկաւ, եկաւ կանգնեց դրան

ղէմի ընկուզենու տակ, հով արեց ղրանը, ցօղ մաղեց ընկուզենու այրուող արդարթին: Կառուրից հայհոյքով համբուրում էր հայհոյքով քաշում էր ճերմակ քօղը· Յանդուխին աչքերն էր որոնում, որ ասէր·

«Բարի էկար մեր դուռ, Յանդուխ, Թաղաւանքից մինչեւ հոս իմ սրտի միջով էկար, Յանդուխ»:

Կրակուած նայում էր, ու մոռացել էր ուռքը, Ներսէսը քաշեց փէշից···

«Հակառակորդները» հասել էին կառուրը, «Ռոչարին» ընդհատուեց, նուագը չէ: Նուագի տակ ուռքի համար կոխ բռնեցին: Գիւղը քէթքէթում էր Ընկուզասարի փէշին ու Ընկուզասարի փէշ իրենց կտուրի մօտ: Հարայ–հրոց էր, զահոլի դմփդմփոց էր, զուռնի ծղրտոց, ծափ ու ծիծաղ էր, որոտ ու կանչ էր: Թաղ Թաղեցի «գուլաչչիների» թիկունքին էր ու առանձին – առանձին՝ ընտրած «զուլաչչու»:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(12 – Շար·)

(*) Ուռֆ — ճորափեսի դրօշակ: (Սասունում սովորութիւն է եղել՝ հարսը բերողների եւ նրանց սպասող հարսանեքառների միջեւ, փեսայի տան կտուրին, կատակ–մարտ լինի ուռֆի համար):

ՈՒԺ ՀԿԱ

Նիրայիճ, Բեստաճեխաց կեսաճէչ

Ա. ՄԱՍ

ՓՇՇՈՆ ԱՀՈՒՄՈՒՆ

Անա իմ տաս, ասեցաղար որ Հուլ դու տա, ասեցաղար որ Հուլ մոտ գեղ տաս ձեղ ասեր ես ըլլալ կ՚ուզեմ։ Հարս ես, ես ալ քեզի մոտ ըլլալ կ՚ուզեմ, իմ ընկերուհիս ես, իմ ամենամեծ գաղտնիքներուս միակ տիրուհին ես, ինձի համար ամեն ինչ ես դուն։ Ինչո՞ւ չպիտի ուզեմ քեզի մոտ ըլլալ։ Ինչո՞ւ չպիտի ուզեմ ամբողջ կեանքս քեզի նուիրել, քեզի հետ ապրիլ, քեզի հետ մեռնիլ

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Էլիզապէթվիլլէն Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչեան նուիրած են երեք հարիւր ֆր. Իսիի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, ի յիշատակ երէնց լննամիին՝ Տիգրան Օնոսեանի մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ։

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հրապարակային դասախօսութիւն
«ԱԶԳԻ ՄԸ ԴՈՑԱՏԵՒՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ»
(LA SECURITE REELLE)

Մայիս 15 Շաբաթ, ժամը 20·30ին *Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, Մէթրօ Քատէ կը բանախօսէ՝*

ՓՐՈՖ. ՄԿՐՏԻՉ ՊՈՒԼՏՈՒՔԵԱՆ

Դասախօս՝ Պէյրութի Հայկազեան Հոլէճի առեւտրական վարչագիտութեան եւ տնտեսագիտութեան բաժնին *Բանախօսութեան աւարտին՝ կարճիք – ներու վոխանակութիւն։*

Մուտքը ազատ է

ՎԵՐՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻԻՆ

Les Alliés sont en Arménie

par C. MAX JACOB

Գին 15 ֆր.

Կը ծախուի հայ գրավաճառներու մօտ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ.— Համախարբերդցիական Մխուեթեան անդամական ժողովը, Երեքշաբթի, Մայիս 11, ժամը 15ին, Պ. Ուզանեանի բնակարանը, Պիվէռ։ Օրակարգ.— պատգամաւորի ընտրութիւն, նամակներու ընթերցում, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մայիս 13ին, Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8ուկէսին Տիկին Փափազեանի բնակարանը՝ 6 Ռիւ Շառլ Միշէլ, Պանեէօ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

DIMANCHE 16 MAI

Inauguration de la rue d'Erévan

à ISSY - LES - MOULINEAUX

PROGRAMME OFFICIEL

— 9 h. — Messe et Requiem en l'Eglise Arménienne, 6 Avenue Bourgain

— 11 h. 15 — Dépôt de gerbes au Monument aux Morts, square de la Mairie. Formation du cortège avec le concours de la musique de la ville de Chelles

12 h. Arrivée du cortège rue du Plateau — Dévoilage de la plaque « Rue d'Erévan », Minute de silence.

Allocution de M. Raymond Ménand, maire, de M. le Préfet, de Mgr Manoukian et de M. Karagossian.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11ԷՆ 24՝ *Մշակութային եւ զեղարուեստական ձեռնարկներ։*

ՄԱՑԻՍ 11, *Երեքշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն Հայկական ճարտարապետութիւնը, Փրոֆ. Ալփակօ-Նովելլօ*

ՄԱՑԻՍ 14, *Ուրբաթ ժամը 21ին,*
LIZ SARIAN, avec l'orchestre J. BONAL

ՄԱՑԻՍ 17, *Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝*
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 21, *Հինգշաբթի եւ Ուրբաթ*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.– Հ.Ց.Դ. Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Մայիս 14, ժամը 21ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԻՍԻ.— Հ.Ց.Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի Մայիս 13, ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ 21 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐ

—55 մեներգներ եւ զուգերգներ։ — Համաձուագներ՝ Ա. Հէթհնոսական։ Բ. Եղերական ա մրցանակ։ Գ. Դիւցազնական։ Դ. Վերածնունդ։ — Դպրոցական. Սենեկային եւ Համանուագային երաժշտութիւն։ — Լուսընթաց. պարանուագ երգչախումբով։ — Անոյշ զուաներգութիւն։ — Երգախաղեր – Էմմա։ Տէր-Գոնեակ։ Ղարաբաղի Մելիքներ։ — Մեներգներ խմբերգներով։ — Միսրոպեան լեզու. աշխարհական դաւթաթ երգչախումբով։ ա մրցանակ։ — Հայ ժող. եւ աշուղական երաժշտութիւն. Ալթարկիրէն. Տարօնէն. Զմշկածագէն. Շապին – Գարահիսարէն եւ Եղեսիայէն։ Ամէնք բոլորը դաշնակի եւ նուագախումբի ընկերակցութեամբ։

Դիմել՝
ԱՒԵՏԻՍ ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
1, Allée Erckmann-Chatrian
93110 Rosny sous Bois
Tél. : 875-54-50

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՑՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստասնիհ մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել։

Մանրամասնութիւնները յետագային ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

sevan-voyages

50, Cours de la Liberté — 69003 Lyon — Téléphone : (78) 60-13-66

ՁԵԶԻ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ 1976

Խմբական մեկնումներ

ՑՈՒՆԻՍ 12 – 26

ՑՈՒԼԻՍ 10 - 24
ԿԸՆԿԵՐԱՆԱՑ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ 16 – 21

ՕԳՈՍՏՈՍ 23 – ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5
ԿԸՆԿԵՐԱՆԱՑ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՍԵՊՏ· 22 – ՀՈԿՏ· 6

Գին 2850 ֆրանքէն սկսեալ,
Ցատուկ պայմաններ հանգստեան կոչուածներու համար

SPECIAL JEUNES
24 Juillet — 7 Août
16 Août — 30 Août
2680 F.

Ce prix comprend.— Voyage en avion, Hôtel première catégorie, chambre double, pension complète, Excursions.

A PARIS

mondotours

2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e

Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօնէր*
Երեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր – մանքը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *էջմիածնի էօփթէ եւ պատուէրի վրայ՝ լահմաճուն ու չի–էօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*
եւ ամէն կիրակի առաւու, պատուէրի վրայ՝ խաչ։

Nuitée Dansante

animée par
ADISS HARMANDYAN
avec VATCHE YERAMIAN et son ensemble
DIMANCHE 16 MAI à 21 H.
à l'HOTEL SEVAN *** NN
PERTUIS en PROVENCE
Direction : J. HAIRABIAN
Réservation : (90) 79-19-30

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
11
MARDI
11 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՐԵՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.586

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.586

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԸ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ ԲԱՑՑ...

— o —

Հակառակ Զախի ընդդիմութեան, պայթուցիկ մթնոլորտի մը մէջ, Շաբաթ առտու Լիբանանի Ժողովրդապետը ընտրեց Ֆրէնճիէի յաջորդը՝ Էլիաս Սարգիս: Մարմնի քրիստոնեայ, ինչպէս կը պահանջէ Սահմանադրութիւնը, նոր նախագահը, թեկնածուն էր աջին եւ Սուրիոյ: Ստացաւ 66 ձայն ներկայ 68 երեսփոխաններու վրայ (ընդհանուր թիւը՝ 99) բայց քուէարկութիւնը տեղի ունեցած է անսովոր պայմաններու մէջ եւ մեկայն անոր համար որ Սուրիա կը պահանջէր որ անպայման կատարուի Շաբաթ օր: Երեսփոխանները դինել ուժերու պաշտպանութեամբ կը հանէին Մանսուր պալատը, որ Ժողովրդապետի առժամեայ կեդրոնատեղին է: Դուրսը, կռիւները կը շարունակուէին նոյն սաստկութեամբ եւ ընտրութենէն հետ ալ ձումպլաթի ճախը կը յայտարարէր թէ չընդունիր Սարգիսի ընտրութիւնը: Մնաց որ յայտնի ալ չէ թէ ի՞նչ պիտի կարենայ ընել նոր նախագահը եւ մանաւանդ ե՞րբ պիտի կարենայ գործի անցնիլ, այլ խօսքով՝ ե՞րբ Ֆրէնճիէ իր աթոռը պիտի տայ Սարգիսի:

Առայժմ, գոնէ երեւութապէս, կը թուի թէ լիբանանեան ճախը պարտուած է քաղաքական ճակատի վրայ մինչ հողին վրայ, յաղթական էր: Արաֆաթ կրկին Դամասկոս գացած էր համոզելու համար Ասատը, որ Սուրիա չէզոք մնայ նախագահական ընտրութեան մէջ, բայց վերադարձած էր ոչինչ ձեռք ձգելով:

×

Էլիս Սարգիս 52 տարեկան է եւ ամուրի: 1967էն ի վեր կառավարիչն էր Լիբանանի Դրամատան, եւ 1943էն ի վեր, անկախութեան թուականը, ամէնէն երիտասարդ նախագահն է զոր Լիբանան ունեցած է: Համեստ ընտանիքի զաւակ, առաւելաբար ինքնաշխատութեամբ հասած է: Աստակեաց, շատ մօտ չէ քաղաքականներուն եւ առգրողներուն, գրեթէ վանական կեանք կը վարէ:

×

Շաբաթ եւ Կիրակի կռիւները շարունակուած են Պէյրութ եւ լեռները: Պահնիեան կազմակերպութիւնը իր հանգիստը առաւ Սարգիսի ընտրութեան լսելէն յետոյ, յաղթական էր: Արաֆաթ կրկին Դամասկոս գացած էր համոզելու համար Ասատը, որ Սուրիա չէզոք մնայ նախագահական ընտրութեան մէջ, բայց վերադարձած էր ոչինչ ձեռք ձգելով:

Քաւի մը տողով

ԲՐԵԺՆԵԻ մառէշալի աստիճան ստացաւ: Նոյն պահուն, իր ծննդավայր Դնիեպրոժերժինսկի մէջ բացումը կը կատարէր իր կիսանդրին՝ ինչպէս օրէնք է երբ մառէշալի աստիճան կը շնորհուի:

Մոսկուայի կարգ մը քաղաքական դէմքերու համաձայն՝ եղածը կը մխիթարացնել հեղինակութիւնը Համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղարին, ուրիշներու համար վերադարձ մըն է «անհատի պաշտամունքին»: Ցաղթանակի 31րդ տարեդարձին առթիւ է, որ Գերագոյն Խորհուրդը որոշեց մառեչալի աստիճանի բարձրացնել Բրեժնեւը:

ՌՈՒԱՑԻ առաջին չրջանին իսկ երես – փոխան ընտրուեցաւ Կիրակի օր, Թուռ 56,09 առ հարիւր ձայներու համեմատութեամբ: Նախկին երեսփոխանը որ աթոռը կորնչուցած էր երբ Փոնփիտուի նախարար եղած էր, յաղթեց ուժ մրցակիցներու: Իրեն անմիջապէս կը յաջորդէ ընկերվարականը (21,05), ապա համայնավարը (17,93): Մեծ պարտեալն է բարենորոգիչ թեկնածուն: Այս ընտրութիւնը նաեւ նախաճաշակ մը կուտայ եւ փորձաքար մըն ալ կը նկատուէր ապագայի համար:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ իր բանտին մէջ ինքզինքը կախած է Ուլրիքէ Մայնհոֆ, 42 տարեկան, «Պանտ ա Պաադէո»ի ուղեղը: Պաադէոի խմբակը ահաբեկչական արարքներ կը դործէր, սպանութիւն, առեւանգում եւայլն յանուն «յեղափոխութեան»: Կիրակի օր, Փարիզի մէջ, գերմանական հասատատութեանց վրայ գործուած եղեռնագործները հաւանաբար կապ ունին եղածին հետ:

ԻՏԱԼԻՈՑ հիւսիսը, հողը միշտ կը շարժի: Վերջին հաշուեկշռին համաձայն, մեռեալներու թիւը 812 էր բայց այս ալ վերջնական չէ եւ կը կարծուի որ հարցը կ'անցնի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ դիւանագէտ մը անբաղձալի (Փերսոնա նոն կոռաթա) նկատուած է Թուրք Կիպրացիներու կողմէ եւ չէ կրցած մտնել Կիպրոսի Թրքական զօտիէն ներս: Թրքական ճնշումները որ լուրը կուտայ, չէ ճշդած թէ ո՞վ էր այդ Ֆրանսացին եւ Կիպրոսի Ֆրանսայի դեսպանն ալ մերժած է բան մը ըսել այդ մասին:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ չատ ծանր միջադէպեր պատահած են առջի օր կարլիստներու միջեւ, մէկ մեռեալ կայ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ: Ասիկա եղած է Մոնթէխուրա կատարուած ուխտագնացութեան առեն: Այս ուխտագնացութիւնը կը կատարուի ամէն տարի: Բախումները սկսած են իշխան Սիքսթոյի եւ « օրինապաշտ » կոչուած կարլիստներու միջեւ, առաջինին նախայարձակումով:

ՖՐԱՆՔԵԻԱՓՐԻԿԵԱՆ երրորդ վեհաժողովը բացուեցաւ Երկուշաբթի Փարիզի մէջ: Ժողովին նպատակն է դանազան հասարակաց կամ միջափրիկեան հարցերու չուրջ խորհրդակցիլ, մասնաւորապէս համաշխարհային տնտեսական տագնապին, ինչպէս նաեւ Ափրիկէի մէջ խորհրդային տարածման եւ Անկոլայի 19 երկիրներու պետեր եւ նախարարներ կը մասնակցին այս վեհաժողովին, որու համար ապահովութեան արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են, Վիէննայի փորձառութիւնը դէշ յիշատակներ ձգած ըլլալով:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՖՈՐԴ անգամ մը եւս իր վէթօն օգտագործեց ընդդիմանալու համար ամերիկեան Քոնկրէսին (Ժողովրդապան) հակակշռին արտասահմանի տրուելիք պինուորական օգնութեան մասին: Պատրաստուած օրինագիծը կը նախատեսէր որ Քոնկրէսը աւելի մօտէն հսկէ արտասահմանի պինուորական նպատակին: Օրինագիծը, օրինակ տարեկան 9 միլիառ տոլարի կը սահմանափակէր Միացեալ Նահանգներու եւ արտասահմանի միջեւ կնքուելիք պայմանագրերը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Մայիս 6)

ԱԶՆԱՒՈՒՐ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ ՄԱՍԻՆ

« Հայաստան հրատարակչութիւնը » լոյս ընծայած է, 50 հազար տպաքանակով «Ազնաւուր Ազնաւուրի մասին» հայերէն թարգմանութիւնը:

Գիրքը լոյս տեսած է քանի մը տարի առաջ Ֆրանսա, կը ներկայացնէ երգիչին կեանքը, դաղթական հայ ընտանիքի զբօսանքներն ու երազները, եւ այն դժուարութիւնները որոնց յաղթահարած է հասնելու համար հոն ուր հասաւ:

«Ազնաւուրը Ազնաւուրի մասին» դիրքը Ֆրանսերէնէ թարգմանած է բեմադիր եւ լրագրող Սուրէն Բուրսալեան, որ ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի քանի մը հաղորդումներ նուիրած է հայ երգիչին եւ մամուլի մէջ ալ յաճախ հրատարակած է Ազնաւուրի բանաստեղծութիւններու թարգմանութիւնները: Շաւղ Ազնաւուր 1964ին երգահանդէսներ տուած է Հայաստանի մէջ: Ֆանի մը տարի առաջ Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ իր բանաստեղծութիւններու հաւաքածոն:

×

5000 ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԱՃԱՐԸ

Երկար աեն է որ դիտնականներ կը փնտռէին Մոխրաբլուրի դաղտնիքը, որ կը դտնուի Արարատեան դաշտին մէջ, հին ժամանակներուն խմբ չորցած Քասախ դետի ափը: Այդ բլուրը հետազօտողներուն ուշադրութիւնը դրաւեց 1927ին, բայց այն աեն դիտնականները սխալմամբ ենթադրեցին որ անիկա դամբարան մըն է: Գիտնականներու վարկածները ենթադրել կուտային որ Մոխրաբլուրը եղած է հին հողագործական դաղրջանի մեծ բնակավայր մը: 1970ին Ակադ. Բորիս Պիոտրովսկիի եւ Գրիդոր Արէշեանի դեկավարութեամբ սկսան հնադիտական աշխատանքները: Պեղումներու արդիւնքները հաստատեցին թէ հին ժամանակ հոն ապրած է մեծ համայնք մը: Մոխրաբլուրը առաջացած է Ք. Ա. երրորդ հազարամեակին, այն ժամանակ ատաս ջուր ունեցող Քասախ դետի ափին: Պեղումները ցոյց տուին Մոխրաբլուրցիներու կեանքի ու ապրելակերպի, արհեստներու մէջ անոնց ունեցած յաջողութիւններու բաւական յստակ պատկերը: Դտնուեցան կայծքարէ մանգաղներ, մեծ քանակութեամբ մետաղէ զէնք՝ պրոնզէ տէգեր, ինչպէս նաեւ ձուլակաղապարներ, որոնք հաղուագէպ են Ք. Ա. երրորդ հազարամեակի կէսերուն: Գրեթէ իւրաքանչիւր տան մէջ կային պաշտամունքի իրայատուկ առարկաներ՝ ցուլերու, չուներու արձանիկներ: Գիտնականներ դտան նաեւ ցուլի պաշտամունքի երեսուն արձան: Վերջին տարիներուն, Գրիդոր Արէշեանի դեկավարութեամբ աշխատած հնադէտներ յաջողեցան յայտնաբերել հին տաճար մը, որու կեդրոնը դտնուած է աշտարակ մը, որ կառուցուած է առանց մետաղէ դործիքներու օգտագործման մըշակուած քարի մեծ կտորներով: Թէեւ մասամբ քանդուած, այսօր աշտարակի բարձրութիւնը կը հասնի վեց մեթրի: Անոր գագաթը տեղատրուած է չորս մեթրնոց բազալտէ սալ մը, որ ծառայած է իրրեւ զոհասեղան: Մինչեւ այսօր գիտնականները այդ դարաշրջանի ճարտարապետութեան մասին կը խօսէին նախնական կացարաններու մնացորդներու հիման վրայ, Մոխրաբլուրի տաճարին յայտնութիւնը, անկասկած, հարստացուց պիտական պատկերացումները Հայկական Լեռնաշխարհի եւ Հարաւային Կովկասի հին քաղաքակրթութեան մասին: Հնադէտներ պարզեցին որ տաճարը հինգ հազար տարեկան է, այսինքն՝ աւելի հին քան Գառնիի տաճարը, եւ 1800 տարիով աւելի հինէ, քան Մուսասիրի ուրարտական դլխաւոր տաճարը: Ասիկա յուշարձանային ճարտարապետութեան ամէնէն հին յուշարձանն է Ք. Ա. Միւթեան հողմասին վրայ:

×

Ա.ՐՓԻ–ՍԵԻԱՆ ՋՐԱՏԱՐԸ՝ 46.566 ՄԵԹՐ

Մայիս մէկի տուեալներու հիման վրայ, Արփի–Սեւան Ջրատարի կառուցման աշխատանքները կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերը. կրաճոյլով պատած է 41.663 մեթր, յատակը կրաճոյլով պատած է 19.660 մեթր: Այսպէսով, Ջրատարի երկարութիւնը հասած է 46.566 մեթրի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻ ՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ («Յառաջ», հեռաձայնով) .— Կիրակի առաւօտ, արտակարգ խանգավառութեան մէջ կատարուեցաւ Մշակոյթի Տան հանդիսաւոր բացումը, աւելի քան հազար հոգիի ներկայութեան: Ժապաւէնը կտրած է յանուն Աբգահօր՝ Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. աթոռակալ Հ. Սերովբէ Ապըլեան, որ կարդացած է նաեւ ընդհանրական Աբբահօր ընորհաւորութեան եւ մաղթանքի դիրը: Արարողութիւնը վարած է Կարօ Յովսէփեան եւ յաջորդաբար խօսք առած են նախկին նախարար Ժողէֆ Քոմիթիի քաղաքապետին փոխանորդը՝ Տիկին Իրմա Ռափուլ, որոնք չատաղոված են հայ ժողովուրդի չինելու եւ չարունակելու ոդին: Կարդացուած է նաեւ Աչոտ Մալաքեանի (Անդլ. Վերնէօյ) որ իր աչխատանքներու բերմամբ չէր կրցած ներկայ ըլլալ, հմակրութեան նամակը:

Այս հանդիսաւոր բացումին յաջորդած է ճաշ մը, որու չեն կրցած մասնակցիլ բոլոր փափաքողները եւ չատեր ստիպուած եղած են վերադառնալ: Ճաշը անցած է ոգեւորիչ մթնոլորտի մը մէջ եւ հաւաքուած է 85.000 Ֆր.:

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ԱԽՈՑԵՆԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԵՑԻ 1 - 2 ԿԱՐՊԱՏՆԵՐԻՆ

— o —

Կիրակի օր, Լվովի դաշտին վրայ, Արարատ 1ի դէմ 2 կէտով պարտուեցաւ Կարպատներէն, ախոյենական հանդիպումներու չարքին:

ՄԵՐ ՀՈՂԸՐԸ 1976...

Թ.

ԷՐԶՐՈՒՄ - ԿԱՐԻՆ

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅԿԻ ՈՒՐԻՇ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՅՐԵՐ

ԲԱԲԵՐԴ (Պայպուրդ — քրմ.)

Բարձր Հայքի հնագոյն կեդրոններէն մին, որ կը գտնուի Աչքալէյէն դէպի Տրապիզոն ճամբուն 75րդ հազարամեթրին վրայ, հիւսիսէն պաշարուած Պոնտական լեռներով եւ հարաւ – արեւելքէն՝ պատմական Սպեր լեռնաշղթայով:

Պայպուրդ, ներկայիս, պինուորական պահեստանոց է, եւ ունի քանի հազար բնակիչ: Դարուս սկիզբը, շուրջ 11·000 Հայեր կ'ապրէին քաղաքին եւ շրջանի գիւղերուն մէջ, բաժնուած 1760 ընտանիքներու. ունէին 36 եկեղեցի, որոնց մեծ մասը չատ հին:

Բաբերդի առաջին յիշատակութիւնը մեզի կ'աւանդէ Մովսէս Խորենացի եւ կը վերաբերի առաջին դարու վերջաւորութեան, երբ Սմբատ Բիւրատեան « ... զերկուս զտեառս իւր՝ զՄմբատայ եւ զՄմբատուհի նստուցանէ ի Բայբերդ, արս քաջս խոզով ի վերայ ամրոցին: ... Առաքէ Երուանդ եւ սատակէ զքաջն ի Բայբերդի, զերեալ զղտերան Սմբատայ՝ պահէ յամրոցին Անի ոչ վատթարագոյս »: (Խորենացի Բ. ԼԷ, ԼՀ):

Շատ հաւանաբար Բաբերդ կազմած էր Սպեր զաւառի Բագրատունիներու:

12րդ դարուն Աատուածատուր անունով Հայ մը, կը յիշուի որպէս կառավարիչ Բաբերդի: Այս մեծանուն Աատուածատուրն է որ գրել տուած է Մշոյ Առաքելոց վանքի պատմական ճառընտիրը, որ այժմ կը գտնուի Երեւանի Մատենադարանին մէջ:

14րդ դարուն սկիզբը, Մարքօ – Փօլօն, ոչ միայն կ'անցնի Բաբերդէն, այլ կը յիշէ նաեւ քաղաքին մերձակայքը գտնուղ արծաթահանքը:

1474ին՝ Ճուզէպփէ Պարպարօ վենետիկցին, անցնելով Բաբերդէն, կը գովէ անոր ամրութիւնը եւ հոն կը հաշուէ 1500 ընտանիք:

Ուրիշ Վենետիկցի մը՝ Ճեմելլի, 17րդ դարուն նոյնպէս կը հանդիպի Բաբերդ:

14րդ դարուն (1310) մանր ժամանակագրութեան մը յիշատակարանին մէջ (տե'ս Լ. Ալիշեան էջ 71) «Բաբերդ գղեակ» կոչուած է: Նմանապէս գղեակ անունով յիշուած է ուրիշ յիշատակարանի մը մէջ, գրուած Յովհաննէս Նաղաշէն:

Դաւիթ երէց՝ Աւետարանի մը յիշատակարանին մէջ կը գրէ «Գրեցի զսուրբ աւետարանս ի յանառիկ ամրոցիս գղեկապատ քաղաքիս Բաբերդ կոչեցեալ» (Ալիշեան, էջ 470):

Ճորոխ գետը անցնելով քաղաքէն, երկու մասի կը բաժնէ զայն:

Հայերը ունէին չորս եկեղեցի, բաժնուած հայկական չորս թաղերուն մէջ. Ս. Աստուածածին, Հրեշտակապետաց, Աստուածամայր եւ Ս. Յովհաննէս:

Հայկական միակ կանգուն յուշարձանը քաղաքին մէջ, այսօր, հինգերորդ եկեղեցի մըն է, որ վերածուած է «Ուլու ճամիի» եւ միաժամանակ Բաբերդի հնագոյն «մզկիթ»ն է:

Քաղաքին գերեզմանատան մէջ, կարելի է տակաւին կարդալ, հայ գամբանութիւններու մնացորդներու վրայ, 1437 թուականը...:

Բաբերդի շրջանին երեսուն հայաբնակ գիւղերէն (Լուսահոնք, Բլրակ, Քարաւէրակ, Ախիւձկայ, Օձառեղ, Պալախոռ, Ս. Թորոս, Բլուր, Աւերակ կամ Էվէրէկ, եւայլն) քանի՞ հատը կանգուն են այսօր, նոյնիսկ եթէ կանգուն են, ի՞նչ տարբերութիւն... Նոր խոցե՞ր աւելցնել Հայու հոգիին մէջ. սիրտս պէտք է դիմանայ դեռ գալիք ճամբորդութիւններ – րուն, տակաւին չեմ հասած Հայկական Բարձրաւանդակին սիրտը, Վան, Կարս, Անի, Արարատ...:

ԱՐԾՆ

« Հոյակապ եւ ականաւոր էր (Արծն) ամենայն աշխարհաց երբեւէ զքաղաք, որ ի վերայ լերին կայցէ. եւ ծով եւ ցամաք երկնէր եւ առատանայր կրել ի սմա զզօրութիւն իւր... նման լմն էր նորահարան կնոջ, որ զեղոյն վայելչութեամբ՝ ցանկալի գոլ ամենեցուն... Վաճառականք՝ եկեղեցւոյ չինողք եւ զարդարիչք, կրօնաւորաց օթեւանք եւ հանգուցիչք, եւ առ աղքատս ողորմածք եւ գթամանիչք ... փառաւորք եւ օգնողք թագաւորաց: Եւ իբրեւ ակն մի պատուական լուսագեղ պայծառութեամբ փայլէր ի մէջ ամենայն քաղաքաց, ամենեւին զեղեցիկ, ամենեւին զարդարուն »:

Ականատես պատմիչն՝ Աբելտակէս Լաստիվերտցի այս հրաւէրը քայլերս ուղղեցին Արծն, Բարձր Հայքի ամէնէն արեւելեան այս քաղաքը, ուսկից նոյն պարզութեամբ կը նշմարուին Արարատեան եւ Տուրուբերան նահանգներուն լեռները:

Արծն՝ գոյութիւն չունի այսօր թրքական քարտէսներուն վրայ. լինչ տարբերութիւն. չէ՞ որ իրեն նման ուրիշ տասնեակ հազար հայ անուններ թրքացած են քմահաճօրէն...

11րդ դարուն այնքան ծաղկած էր հարստութեամբ եւ վաճառականութեամբ, որ Արծնի կը վերագրէին 300·000 բնակիչ, 800 եկեղեցիներով, որպէս կառավարիչ ունենալով՝ Դաւթուկ անուն քորեպիսկոպոս մը:

Մատթէոս Ուռհայեցի կը յիշէ (Ա. Հդ.) թէ քաղաքս ունէր « անհամար չափս ոսկւոյ եւ արծաթոյ եւ դիպակաց »:

1049ին քաղաքին հարստութեան համբաւը իր վրայ կը գրաւէ Տուղրիլ Թուղքին աւարառութիւնէ զօրքերը. դարձեալ Ուռհայեցին է պատմողը.

« ... Եւ քաղաքացիքն տեսեալ զզօրս այլազգեացն՝ միաբան ի պատերազմ ելեալ, եւ խմբեցաւ շուրջ զերեսօք քաղաքին սաստիկ եւ ահաւոր պատերազմն. զմեծ ժամս աւուրն զմիմեանս կոտորէին, եւ արեամբ լցան անդաստանքն... եւ ի բազմութենէ անօրինացն ձանձրացան զօրք քաղաքին եւ ի փախուստ դարձան, եւ այլազգիքն սրով յարձակեցան ի վերայ քաղաքին » (անդ.). մեռեալներուն թիւը, կ'ըսէ Ուռհայեցին, 150·000 էր, որոնցմէ 150 քահանաներ. քաղաքին բոլորն հարստութիւնն ու եկեղեցական սպասները աւարի առնուեցան: Միայն Դաւթուկի հարստութեան համար, կ'ըսուի թէ՝ « ... 40 ուղտոյ բարձաւ դանձատուն նորա, եւ վեց գլխոց եղանց ելանէին ի տանէ նորա »(անդ.):

Բիւրակնեան լեռներու պատմական այս մեծ ոստանը, Արծն, իսկապէս գոյութիւն չունէր... երբ հարց տուի մերձակայ Գարա էրզ եւ Ղուչճի գիւղի բնակիչներուն, ցոյց տալով իրենց բնակարաններուն որմերուն մէջ տեղ գտած քանդակազարդ քարեր, հայերէն, յունարէն արձանագրութեանց հետքեր... ամենայն պարզութեամբ պատասխանեցին թէ այս շրջանի բոլոր քարերն ու բլուրները լի են նման քանդակներով եւ արձանագրութիւններով, որովհետեւ ժամանակին «էրմէնի» չատ մեծ քաղաք մըն է եղեր...

ԹՈՐԴՈՒՄ

Էրզրումէն դէպի Արդուին (Հիւսիս) ճամբուն 65րդ հազարամեթրին վրայ կը գտնուի Թորդում: Արզրումէն Արդուին 221 հազարամեթր վտանգաւոր եւ խեղճուկրակ ճամբայ մըն է, որուն միայն առաջին 36 հազարամեթրը կարպատ է. մնացեալ մասը անպտղածածկի՝ Նոյեմբերէն Մայիս, տեղացիներու վկայութեամբ եւ ըստ երեւոյթին...:

59րդ հազարամեթրին, Աչկորի լեռնանցքը յաղթահարելէ վերջ, Թորդումի լեռնահովիտը դէմս կը բացուի: Գեղեցիկ է Հայոց Աշխարհը: Ճիշդ այս վայրը կը համապատասխանէր Տայքի Ոքաղէ գաւառին եւ մասամբ մը Բարձր Հայքի Շատոմք գաւառի վիճակներուն: Մեր նախահայրերը արդարացիօրէն Շատ գոմք (չատ ախոռներ) կոչած են այս շրջանը, որովհետեւ իսկապէս կանանչութեան եւ առատ ջուրերու երկիրն է: Թորդումի ամանը բարձրացած է ծովոքի օժանդակ՝ Թորդում գետի ափին, Հարկեւոր լեռան մօտ՝ համանուն բերդին ստորոտը:

Խորենացի կ'աւանդէ որ Ս. Մեսրոպ հասաւ մինչեւ այս գաւառը, վարդապետելու եւ իր լոյսը տարածելու «կեցեալ յանապատ եւ ի հովանաւորի տեղիսն որ Շատոմք անուանեն»:

Գաւառս ունէր 73 հայ գիւղեր, որոնք թէեւ տաճն մը անցան Վրացիներու հովանաւորութեան տակ (հայ հպատակներու անկումէն վերջ, վրացի իշխանները կը վկայեն բազմաթիւ աւերակ եկեղեցիներու վրացերէն արձանագրութիւնները, բայց անոնք կրած են միշտ հայկական անունները (ինչպէս՝ Վարդաշէն, Նուշ, Գեղիկ, Նորշէն, Բլուր, Ղազրենց, Ագարակ, Մարգաճոր, Աղբրիկ, Տանքար, Թեւ եւայլն):

Թորդումի բերդը, իր կիսակործան վիճակին մէջ իսկ, սաստիկ տպաւորիչ է, կառուցուած ըլլալով սեպաձեւ ժայռերու կատարին:

Հայերն ու Վրացիները (Վրացահայերը) երկար տարի միասնաբար բնակած ըլլալով այս նահանգին մէջ, չատ մը ճամբորդներ թեթեւօրէն վերջինիներուս կը վերագրեն բոլոր յուշարձաններու (եկեղեցի, բերդ) կառուցումները: Այս մասին աւելի մանրամասն պիտի անդրադառնամ յաջորդաբար. կ'ուզէի միայն ջեռտել, որ 19րդ դարու վերջաւորութեան, Վրացիները ամենեւին չէին գտնուեր նահանգին մէջ, եւ կը պատմուի նաեւ թէ չատ մը Հայեր, չտակալով Թուրքերու անընդհատ հարստահարութիւններուն եւ բռնութեանց, իսլամացած են պանդուխտով եւ անզրահմանելիօրէն կոտրուած:

Թորդում՝ գիւղ մըն է այսօր, աննշան, բայց սիրուն, 1600 մեթր բարձր ծովու մակարդակէն, ուր կը գտնուի պինուորական կայք մը. խոհեմութիւն չէ վերլուծելն սպասել...:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊՋՏԻԿԵԱՆ

(Շար. 9)

ՍՏԱՑԱՆՔ

LES ALLIES SONT EN ARMENIE
par
MAX JACOB
Paris, 1976

ՋՈՐԻ ՄԻՐՈՅՆ

3.

— Առաքել, զա՛րկ գետին...

— Պողէ՛, հարամ ուտես, Պո՛ղէ...

— Իսրայէ՛լ, պոկէ՛ քու մէջէդ...

— Հըլ հէյրա՛ն, Սամիկ, հէյրա՛ն...

Եւ Ընկուզասարը անհանգիստ խշշում էր, Մասրաձորի քարափների մէջ կանչերը կռիւ էին տալիս, ջրերի մէջ խեղդում իրար, եւ լեռների վրայ խառնուեց ամպերի պարը:

— Մանէ, քու թիկունք մի՛ տուր, Մանէ՛...:

Բայց Ներսէսը Մանէին զարկեց գետին: Մանէն թռաւ ոտքի, նորից վրայ գչեց, էլի գլորուեց, եւ ձորը ափ հանեց արձագանգ քրքիջը, իսկ Մանէն խանջալը հանեց:

— Մանէ...

Ալեկոծուեց գիւղը, ծփաց, ալիք տուեց եւ որեղից–որեղ Յարութ պապը կանգնեց Մանէի ու Ներսէսի արանքում:

— Քու խանչալ կորցրո՛ւ, անիծուած, — գոռաց:

Մանէն կարկամեց:

— Մանէ, — Յարութ պապը ցածրացրեց ձայնը, — Մանէ, լաւ, ես քու աղգ ու տոհմին վատութիւն արած կա՞մ:

Մանէն գլուխը կախեց:

— Ինչի՞ խանչալ կը հանիս իմ ուրախութեան վրայ... Ուռքակռիւ է, լաւ, հանաք է, մի խեւանայ, օրմ էլ դու Ներսէսին կը զարկիս գետին:

Յետոյ կտուրից դիմեց գիւղին:

— Ժողովուրդ, կը խնդրիմ ձեր սիրտ չմնայ. ուրքակռիւ չը չարունակինք, հերիք է: Զահէլների մէջ յաղթող ճանչէք զիս, — կատակի տուեց եւ առաւ ուռքը: Յետոյ բռնեց Մանէի թեւից, Մանէն խռովկան քաշեց թեւը, եւ Յարութ պապն ասաց.

— Աստուած է վկայ, Մանէ, թէ դու Ներսէսի կողքին ու սեղանի վերին գլուխ նստիս, էս ճերմակ մազեր խոով կը մնան քու հետ:

Է՛, անո՛ւշ, անոյշ աշուն էր... Յոթո՛ւկ օր ու երեկուն էր:

Երկինքը բարձր ու կապո՛յտ – կապոյտ... Աստղակուտակ կար իրենց երդիքի վրայ... Կարմիր – կանաչ կապած նստել էր քաւոր Սրկէի կողքին: Սրկէն երկար օրհնում էր քաւորթասը... Տղաները դրսում «Քոչարի» էին բռնել...

Ընկուզասարից ընկոյզներ էին լսւնում գլոր – գլոր, գալիս երդիքից կաթկթում էին... Մէկը չը լմփաց քաւոր Սրկէի գլուխ մէջ: Դարբին Դաւօն ասաց.

— Քաւոր Սրկէ, սար քու խօսքին համամիտ է, էլ խօսալ պէտք չէ, անոյշ խմէ...

Յարութ պապով էին անում ու լինքը քաւոր Սրկէին չէր լսում, ականջ էր պահել Յարութ պապովքին.

«Չէն ու ջագաղ օր ի գասեն, ջըրնդի
մէյդանի նման ը,
Չէն ու երեսն օր ի գասեն, խըլտադա
խնձորի նման ը,
Չէն ու ընճինրն օր մի գասեն խալամի
ճաշածի նման ը,
Չէն ու աչիր օր ի գասեն բիլորի
շուշի նման ը,
Չէն ու ճբիգն օր ի գասեն, սուլթան
սիսեռի նման ը,
Չէն ու պերան օր ի գասեն, ժամդան
խորանի նման ը,
Չէն ու լեզուն օր ի գասեն, բիլբուլի
խուսալ նման ը,
Չէն ու ձրձերն օր ի գասեն, բոստանի
շամամ նման ը,
Չէն ու թեւիրն օր ի գասեն, պամպագի
ճուլի նման ը,
Չէն ու մադնիրն օր ի գասեն, կարդոլի
մոմի նման ը,
Չէն ու ճստիլն օր ի գասեն, սաքերու
սէյրան նման ը,
Չէն ու ճելիլ օր ի գասեն, չօլերու
չէյրան նման ը,...»

Ականջ էր պահել Յարութ պապովքին ու դովքի հետ համաձայն էր: Հազար անդամ լսել էր դովքը, հա՛ լսել էր, բայց իրեն թուում էր թէ լինքն է յօրինել, անցած ձմրանը խաղը լինքը յօրինեց Խանդութի մասին, Խանդութի համար...:

Զորի Միրոյի կնճիռների արանքում մի ապշուտիկ բան էր նստել, մի դուրեկան թախիծ: Անցած – գնացած մի անո՛յշ բան դարձել–եւս էր եկել ու ասում էր, Միրօ, օրերից, է՛, էն օրն էլ քոնն է, դու ես ապրել: Եւ նրա ճակատի վրայ ու աչքերի մէջ մի փափո՛ւկ բան կար, ամաչկոտ մի հպարտութիւն՝ արտաքին թեան տամուկ քօղով: Թաւի՛շ – թաւիշ ճօճւում էր հայեացքը, ու կ'ուզէր, որ աշխարհը այդ պահին տեսնի իր աչքերը: Ուզում էր, ինչո՞ւ, չգիտէր: Եւ նոյնը որդուն: Յետոյ Զորի Միրօն իրեն բռնեց ... բռնեց յանցանքի մէջ, կախեց հայեացքը: Ախը, որդու կողքին նստած, թողած արիւն – կռիւ գնացող որդուն, իր չահէլ օրերի հետ թափառում է:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՒՇՈՅԵԱՆ

(13 Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՏԵՓԱՆԱՎՈՐ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ
ՎԱՅԵՐԿՐՈՒՅՔԻ ՆՈՒՅՆԱԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄՆԵՐՈՎ
ԵՎ ՓՈՒՏՆԵՑԻ ՈՒԺԳ

ՈՒԺ ՎԵՀ
Նիդպղեմ, բեստոճիսկ կիշանէբ
Ա. ՈՍՍՈ

ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՈՍԿԵՓԱՐ

Ներսիսյանցը ամբողջապատում էին հանգստացողները։

— Պարոն, ես ասում էի՝ ձեր ձեռքը տանք, ես էլ եմ ուզում ծով իջնել, բայց ինձ ասում էին՝ ոչ, դուք ձեր ոտքը չեք կարող ծովի մեջ դնել։ Ինչո՞ւ, ինչպե՞ս կարող է պատահել, որ ես ոտքս ծովի մեջ չդնեմ։ Ես ուզում եմ ծովի մեջ ոտքս դնել, ինչպե՞ս կարող է ոտքս ծովի մեջ չդնել։

×

Ներսիսյանցը ամբողջ ամառ ծանր հիվանդ պառկած էր իր սենյակում։ Նրան ամեն օր բժիշկ էր այցելում։ Մի անգամ բժիշկը հարցրեց նրան, թե ինչպես է զգում իրեն։

— Ես, պարոն բժիշկ, ոչինչ, միայն թե ամեն գիշեր 10–15 ռումբ է պայթում իմ գլխի վրա։

Բժիշկը զարմացավ։

— Ի՞նչ ռումբ, ինչպե՞ս կարող է ռումբ պայթել ձեր գլխի վրա։

— Ես, պարոն բժիշկ, ամեն գիշեր, երբ պառկում եմ անկողին, ինձ թվում է, թե ռումբ է պայթում իմ գլխի վրա։ Ես ինձ ասում եմ՝ ռումբ չի կարող պայթել, բայց ռումբը պայթում է։

Բժիշկը ծիծաղեց։

— Ես ձեզ կբուժեմ, ասաց նա։

Ներսիսյանցը ուրախացավ։

— Ես ձեզ կբուժեմ, կրկնեց բժիշկը։

Ներսիսյանցը ուրախությունից ոտքի թռավ։

— Ես ձեզ կբուժեմ, ասաց բժիշկը, բայց ձեզ պետք է ամեն գիշեր ռումբ պայթի ձեր գլխի վրա։

Ներսիսյանցը տխրեց։

— Ես, պարոն բժիշկ, ամեն գիշեր ռումբ չի պայթի իմ գլխի վրա։

— Ուրեմն ես ձեզ չեմ կարող բուժել

Տէր եւ Տիկին Մօրիս Ծատուրօֆ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մ.Հրդատ Ալթունեան, Պ. Եդուարդ Կէօվճեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծմօր, քեռիին, զոքանչին եւ աղգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԴՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲՈՎԻՉԻ

(ծնեալ Սոֆի Ափետիսեան, Էտիրնեցի)

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 8ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հոգեբարձութեան Մայիս 12, ժամը 9·45ին։

Ըստ ողբացեալին փափաքին, մարմինը տունէն ուղղակի գերեզմանատուն (Պուա Ֆոլոմպ) կը փոխադրուի։ Տան հասցէն է՝ 86, Պուլ· Ռասփայլ, Պուա Ֆոլոմպ։

Մահադրդ չատացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրենց այդ նկատել։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Լիւսի Կարապետեան 30 ֆր· կը նուիրէ իր եղբօր Յորէն Մուրատեանի յիշատակին (մեռած Հարաւ· Ամերիկա)։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Սէն Մօրիսի մասնաճիւղին, Մայիս 16, կիրակի ժամը 15ին, Սէն Մօրիսի «Սալ ոէ Ֆէթ»ի մէջ։

Մասնակցութիւն Լիռնի «Սայաթ Նովա» նուագախումբին։

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւններ, երգեր, երգախառն պարեր եւ զանազան հաճելի անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, զանազան ազանդերներ, չամփուրով խորտակ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 16, կիրակի ժամը 16·30էն միւնչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
Կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Խօսնակ՝ Ա.Ճահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ ընտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ
ՔՈՉԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

ԺԱՔ ՇԵԼԵԼԷՔԵԱՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՁԵԶԻ ԻՐ

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գին, մարդ գլուխ Մարսէյլէն·—

2.950 ՖՐ.

Մեկնում Մայիս 7 — վերադարձ Մայիս 20

ԱՑՍ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՆ·—

— Օդանաւային ճամբորդութիւնը՝ Մարսէյլ — Երեւան – Մարսէյլ
— Օդակայանէն պանդուխտ երթուղարձերը
— Բնակութիւն երկու հոգինոց սենեակներ, Ա· կարգի պանդոկ
— Ամբողջական փանսիոն
— Այցելութիւններ Երեւան, Էջմիածին
— Պտոյտներ Սարդարապատ — Գառնի — Գեղարդ — Սեւանայ լիճ

ԿԱՐԵՒՈՐ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԱՋԱԳՈՅՆ ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ
ԱՄԻՍՈՒԿԷՍ ԱՌԱՋ

Renseignements et réservations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN

87 La Canebière

13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12

Lic. 97

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Ընկերը Անարէթ Պաղտասարեան 1000 ֆր· կը նուիրէ։

×

Տոքթ· Փաթրիք Նազարեան Ապրիլեան տարեդարձին առթիւ 100 ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

×

ՎԷՆՍԷՆ·— Տէր եւ Տիկին Նազըճքարեան 80 ֆր· կը նուիրեն։

×

ՎԻԷՆ·— Պ· Զաքար Խուկոյեան 30 ֆր· կը նուիրէ։

×

ՊՐՈՆ·— Տիկին Բագումեան 30 ֆր·

×

ՎԱԼԱՆՍ·— Պ· Ա· Մաղաքեան 30 ֆր·

×

ԼԱ. ԿԱՌՒՆ·— Եղնիկեան ընտանիք 30 ֆր· կը նուիրէ։

×

Պ· Ժան Գէորգեան (Մարսէյլ) 30 ֆր·

"ՅԱՌԱՋ" կը նուիրեն

Պ· Յովսէփ Տէմիրճեան մէկ տարուան «Յառաջ» կը նուիրէ Տիկին Ծովիկ Գասպարեանի (Մարսէյլ)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Երեցկին Տէր–Պարսամեան 200 ֆր· կը նուիրէ Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան յանձնախումբին փոխան Ծաղկեպսակի Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ'ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11ԷՆ 24՝ *Մշակութային եւ դեղարուեստական ձեռնարկներ։*

ՄԱՑԻՍ 11, *Երեքշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն Հայկական ճարտարապետութիւնը, Փրոֆ· Ալփակօ–Նովելլօ*

ՄԱՑԻՍ 14, *Ուրբաթ ժամը 21ին,*
LIZ SARIAN, avec l'orchestre J. BONAL

ՄԱՑԻՍ 17, *Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝*
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 *Շորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Վարդուհի Մեծմօրեան 100 ֆր· կը նուիրէ Լիբանահայերու ի նպաստ (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 50 ֆր· «Յառաջ»ին։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 15ին Շաբաթ ժամը 20էն սկսեալ, Գասպար Իփէկեան սրահը 40 Ռիւ Վիֆթոր Ֆոժիէ։

Այս առթիւ կը հրաւիրուի բոլոր հայ երիտասարդութիւնը։

ՁՐՕՍԱՊՏՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 13 կիրակի ամբողջ օրը դէպի
DREUX ET ANET SUR EURE
Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale
ինչպէս նաեւ շրջակայ պտոյտներ։
Աւթոպանդուխթեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878–27–35, Հրաչեանի 878–67–38, Արսլանկիւլեանի 734–70–19, Սանոսեանի 645–13–52
Հաւաքատեղի
Square Montholon — Métro Cadet
առաւօտեան ժամը 7ին
Ծախքերու մասնակցութիւն, այցելու – թիւններով միասին՝ 50 ֆր·։

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հրապարակային դասախօսութիւն
«ԱԶԳԻ ՄԸ ԳՈՑԱՏԵՒՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐԸ»
(LA SECURITE REELLE)
Մայիս 15 Շաբաթ, ժամը 20·30ին *Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ, Մէթրօ Քատէ*
կը բանախօսէ՝
ՓՐՈՖ· ՄԿՐՏԻՉ ՊՈՒԼՏՈՒՔԵԱՆ
Դասախօս՝ Պէյրութի Հայկազեան Համալսարանի առեւտրական վարչագիտութեան եւ տնտեսագիտութեան բաժնին *բանախօսութեան ատարին՝ կարծիք – ներու փոխանակութիւն։*
Մուտքը ազատ է

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

14 Սէնթ Օնորիճ տէ Փէրր
Ծովեզերեայ կայանը կը բացուի Ցունիս 2էն 6–13 տարեկան մանուկներու համար։
Աւթոպանդուխթեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին՝
15, Rue Jean-Goujon — 75008 Paris
Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12 կամ հեռաձայնել 985–36–53

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Բաֆֆի խումբի ժողովը, այս Ուրբաթ Մայիս 14, ժամը 21ին Մշակոյթի Տունը։

ՓԱՐԻԶ·– Հ·Յ·Դ· Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Մայիս 14, ժամը 21ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԻՍԻ·— Հ·Յ·Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի Մայիս 13, ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՐՏԱՆ·— Համախարբերդցիական Միութեան անդամական ժողովը, Երեքշաբթի, Մայիս 11, ժամը 15ին, Պ· Ոնտանեանի բնակարանը, Պլվէռ։ Օրակարգ– պատգամաւորի ընտրութիւն, նամակներու ընթերցում, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մայիս 13ին, Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8ուկէսին Տիկին Փափազեանի բնակարանը՝ 6 Ռիւ Շառլ Միչէլ, Պանեէօ։
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՁԱՆ

ՀԱՑ ՏԻՊԻ ՈՒ ՏԱՌԻ ՄՇԱԿ՝
ՊԱՐՈՑՐ ԷԼԷԿԵԱՆԻ

(Իր ծննդեան 80ամեակին առիթով)
Մայիս 16 կիրակի, ժամը՝13ին
Ճաշարան՝
« AU JARDIN DE THEOPHILE »
139, rue St. Honoré 75001 Paris
métro : Palais-Royal
Ճաշագին 40 ֆր·

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Լիբանանցի բազմաթիւ հայ երիտասարդներ գործ կը փնտռեն հետեւեալ մասնագիտութիւններու մէջ՝ էլեկտրականութիւն, մեքենագիտութիւն, լուսանկարչութիւն եւայլն, եւայլն։

Հետաքրքրուղ հաստատութիւններէն կը խնդրուի դիմել Աղքատախնամի պրօսենեակը՝ 77 Ռիւ Լաֆայէթ փարիզ 9րդ կամ հեռաձայնել 878–02–99։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
12
MERCREDI
12 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԱԳԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·587

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.587

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՅՈՅՍ ԿԱՅ ՈՐ ՆՈՐ ԷՋ ՄԸ ԲԱՑՈՒԻ

— o —

ՀՈՍ ՈՒ ՀՈՆ ԿԻԻՆԵՐԸ
ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Սուրիա մեծ չաղթականը կը նկատուի Լիբանանի նախագահական ընտրութեան, որ պէտք է նոր էջ մը բանայ երկրին պատմութեան մէջ: Ամէն ոք այլեւս թեթեւացած է բայց նման պարագաներու մէջ անհատն իսկ հրաշքի կը սպասէ: Սուրիա կրկին ձեռք առած է երկրին կառավարութիւնը եւ սուրիական նոր զօրք ալ մտած է Լիբանան: Պաղեստինեան դիմադրութիւնն ալ տեղեկացուցած է լիբանանեան Զախին, որ ճնշումի տակ է Դամասկոսի կողմէ, որպէսզի սուրիական զօրքին կողքին դեր խաղայ կռուողներու դիմաց:

Արդարեւ դեռ կռիւները չեն դադրած մանաւանդ լեռնային շրջանները: Կիբակի գիշեր եւ երկուշաբթի բախումները աւելի սաստկացած են թէեւ չփոմները կը չարունակուին խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար: Ճոմպլաթ այլեւս լքուած է Արաֆաթէն, որ ստիպուած էր «վերադառնալ» Սուրիան թէ Ճոմպլաթը եւ Ումմոն խոտէ իսկ առաջիններէն եղաւ, իրատեսութեամբ չնորհաւորելու Սադաթը, մաղթելով որ յաջողի իր առաքելութեան մէջ:

Ամէն պարագայի մէջ ինչ կարդադրութիւն որ ալ ըլլայ, կայ քանդուած քաղաք մը, որ տարիներու պէտք ունի վերականգնելու համար: Վերջին չաբաթ – ներուն ալ աւելի մեծ եղած է աղէտը եւ լրագրողները կը վկայեն որ հին Պէյրութը բոլորովին չկայ: Աւերակ է ամէն կողմ, ամբողջ առեւտրական կեդրոնին մէջ, միայն մէկ խանութ մնացած է, քանի մը արմաւենի կայ տակաւին Ավընիւ ու Ֆրանսէ ու Ֆիկառոյի թղթակիցը կը մէջ կողոպտուած եւ գառնացած խա – նութպանի մը խօսքը՝ «Այս քաղաքը այլեւս բանի մի ծառայիր, հոգին կորնչուած է»:

Քանի մը տողով

ՀՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ մխի պակասի դէմ դնելու համար, որոշուեցաւ պահք բռնել Հինգշաբթի օրը, այլ խօսքով «առանց միսի օր» հռչակել Հինգշաբթին:

ՔՈՒՐԻԶ արտադրող երկիրներու տընտեսական նախարարներու ժողովը տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, մասնակցութեամբ 13 նախարարներու: Ապահովութեան քացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են (2500 ոստիկաններու հակահրութիւն) : Ինչպէս ծանօթ է, անցեալ Յունուարին որոշուած էր 800 միլիոն տոլարի օժանդակութիւն մը յատկացնել Թերաճ երկիրներու: Փարիզի այս ժողովը կը զբաղի օժանդակութեան կերպերու ահմանուած:

Իզմիրի մէջ Հայեր ալ ձերբակալուած են

— o —

Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնը (Մայիս 6) կը տեղեկացնէ թէ Թուրքիոյ մէջ վերջին շրջանին ձերբակալուած «անիշխանականներու» կարգին կան նաեւ երկու երիտասարդ Հայեր: Ստորեւ Պոլսոյ թերթերուն տուած մանրամասնութիւնները, որոնք կը տարբերին մէկ թերթէն միւսը·–

Իզմիր (Ա· Գ·).— *Ոստիկանութիւնը չարունակեց իր հետապնդումը ԹԻԻԿՕ կազմակերպութեան դէմ* (Թիւրքիայէ Իշնի Փէօյլիւ Գուրքութլուշ Օրտուսու), *եւ Իզմիրի մէջ ձերբակալեց հայ երիտասարդ մը, որ նախագահը կը նկատուի այդ կազմակերպութեան: Հայ երիտասարդին անունն է Երուանդ Թիւզիւն, Իսթանպուլի Գիտական Ֆաքիւլթէի ուսանողներէն էր, եւ Իզմիր եկած էր վերջին դէպքերու զարգացումին հետեւելու համար: Քաղաքական ոստիկանութիւնը տեղեկացած էր թէ Երուանդ Թիւզիւն ղեկավարներէն է այս չարժումին, Իզմիրի մէջ դադրած էր անոր հետքը եւ զայն ձերբակալած Գարապաղլարի կողմը, տան մը մէջ: Երուանդ Թիւզիւն յանձնուեցաւ Պետական Ապահովութեան Ատեանի ընդհանուր դատախազութեան: Իր հարցաքննութեան ընթացքին հայ երիտասարդը յայտնեց թէ կապեր ունի արդարեւ ԹԻԻԿՕի հետ եւ կը չարունակէ ուսանիլ: Իր դէմ ձերբակալման հրամանագիր ելաւ եւ բանտ ղրկուեցաւ:*

Ձերբակալեալներու մաս կը կազմէ նաեւ երկրորդ հայ երիտասարդ մը, որուն անունն է Միհրան Սամուէլեան եւ որ գործատուր մըն է: Անոր դէմ ալ ձերբակալման հրամանագիր ելաւ եւ այս կերպով ԹԻԻԿՕի ձերբակալեալ անդամներուն թիւը 12ի բարձրացաւ: Քննութիւնները առաջ կը տարուին:

Այս դէպքերէն զատ, եգէականի համալսարանէն 29 ուսանողներ յանձնուեցան ընդհ· դատախազութեան: Ոստիկանութիւնը մինչեւ առտու հարցաքննեց զանոնք, բայց չկրցաւ վճռաբար ճշդել թէ որո՞նք են իրենց ընկերները դաշնակահարողները: Փորձն ծանրագոյս վիրաւորուած է ուսանողներէն Րամազան Գուզկուն:

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքիս մէջ եւս չարունակուեցան ուսանողական դէպքերը, կալաթասարայի Երկրաչափական Ակադեմիային մէջ վիրաւորուեցան ուսանողներէն Ալի Գանուիլ եւ Սպտուլլահ Ուզուն: Վարժարանը փակուեցաւ մինչեւ Մայիս 11:

Վերի տեղեկութիւնները գրս արտա – տպեցին «Մարմարայ»էն իբրեւ աղբիւր ունին թրքական մամուլի գործակալութիւնը: Նոյն դէպքին շուրջ Մայիս 7ի «Ժամանակ»ը կուտայ այլ մեկնաբանութիւններ·—

«Հիւրիյէթ»ի ստացած տեղեկութեան համաձայն հայ ահաբեկչական կազմակերպութիւն մը երեւան հանուած է: Առջի օր ձեռք անցած հայազգի Երուանդ Թիւզիւն պնդեց որ ԹԻԻԿՕի հետ չի գործակցիր: Բանամեայ Երուանդ Թիւզիւն որ Տիարպաքըր, Մարաշն Սիւրէթ եւ Էրզրում նահանգներուն մէջ երկու ընկերներուն հետ « քննական » շրջապտոյտ մը կը վերադառնար հարցաքննուելէ յետոյ մարդորսութեան թափ տրուեցաւ եւ կէս գիշերին գործողութեան ձեռնարկուելով Միհրան Սամուէլեան անուն հայ մը եւս ձերբակալուեցաւ: Միհրան որ վեց ամիս առաջ Իզմիր եկած էր եւ որեւէ գործ չէր ըներ, հարցաքննուելէ յետոյ պետական ապահովութեան ատեանին կողմէ, ձերբակալուեցաւ: Մասնաւոր ոստիկան· Լոկատներ վերջին մէկ չաբթուան ընթացքին ձերբակալեցին երկու հարիւր քսան հոգի, որ հարցաքննուեցան, 55 աղջիկ, երեքը հայ, 18 ձերբակալուեցան: Հայկ· ծագումով Օրհան Պաչըր, Երուանդ Թիւզիւեան ու Միհրան Սամուէլեան խոստովանեցան որ հրբամանները կը ստանան խթանպուլա – բնակ անձէ մը որու ինքնութիւնը կ'անպիտանան:

Միւս կողմէ Ֆրանքֆուրթի նահանգային ընդհ· դատախազ Տիկ· Վապէտ զգայացունց յայտնութիւն մը ընելով ծանուցեց որ գերման ոստիկանութիւնը

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ, Մայիս 6)

ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Հայաստանի Թեթեւ Արդիւնաբերու – թեան նախարարութեան դեղարուեստա – կան Խորհուրդի գնահատանքին արժա – նացած են «Հայգորգ» գործատան 13 նոր տեսակի գորգերը: Ասոնք «Լոռի», «Երեւան», «Սեւան», «Զուարթնոց», «Շիրակ» եւ այլ գորգերու նոր տարբերակներ են, որոնք աչքի կը զարնեն գոյներու գեղեցիկ համադրումով:

×

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Արտասահմանեան երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապի Հայկական Ընկերութեան գահլիճին մէջ յուցադրութեան դրուած են՝ Մհեր Աբեղեանի, Արա Պէգարեանի, Մինաս Աւետիսեանի, Սուրէն Սաֆարեանի, Յակոբ Յակոբեանի, Սարգիս Մուրադեանի, Արմինէ Կալենցի եւ ուրիշներու գեղանկարչական այն գործերը, որոնք ներկայացուած են արտասահմանի ցուցահանդէս – ներուն մէջ:

×

Ա.Լ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԸ

Երաժիշտ Ալեքսանդր Յարութիւնեանի թաւջութակի եւ նուագախումբի համար գրած Պոէմը հնչած է Երեւանի «Հայհամերգ» սրահին մէջ: Նուագախումբը ղեկավարած է Դաւիթ Խանչեան, թաւջութակի բաժինը մեկնաբանած է Մեղէա Աբրահամեան: Պոէմը, ինչպէս նաեւ հայ երաժիշտին միւս գործերը բարձր գնահատած են մասնագէտ երաժշտագէտները: 56ամեայ հայ երաժիշտին գործերը ծանօթ են Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ: Ա.Լ· Յարութիւնեան հեղինակն է «Սայաթ – Նովա» օփերայի, «Հայրենիք» սոեղիի (կանտատ), «Աւք հայ ժողովրդի մասին» երգի եւ նուագախումբի պոէմի, նուագներու՝ դաշնակի, չեխովի եւ այլ գործիքներու համար գրուած, երգչախումբի, սենեկային նուագախումբի, երաժշտական թատրոնի համար գրուած բազմաթիւ գործերու: Ա.Լ· Յարութիւնեան մասնագիտական ուսումը ստացած է Երեւան եւ Մոսկուա: Ուսուցիչները եղած են Քրիստափոր Քուշնարեան, Կ· Սարաջեան, Հենրիխ Լիտինսկի: Երաժիշտին գործերը կը մեկնաբանուին՝ բացի Խորհ· Միութեան տարբեր քաղաքներէն, նաեւ Արժանթինի, Ամերիկայի, Ֆրանսայի, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Պուլկարիոյ եւ այլ երկիրներու մէջ:

ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՄՏՀՐ

— o —

Քիչերէն էր որ առաւելապէս կ'ապրէր ու կը անանէր մեր կուսակցութեան դրոշմած զգալափարականով: Հանապազօրեայ տուայտանք, մերթ ազգային, մերթ կուսակցական բնոյթ ունեցող հարցերուն նկատմամբ, ահա՛ կեանքը ընկեր Մաչիկ Մկրտսիչեանի: Իր ծննդավայրը Մուշէն մինչեւ Հայաստան եւ յետոյ Ֆրանսա, նուիրումով եւ անսակարկ ծառայեց մեր դատին: Չեմ յիշեր որ բացակայ եղած ըլլայ ժողովի մը: Եթէ պատահէր, անկասկած տառապողը ինքը կ'ըլլար: Կուսակցութիւնը իրեն համար կեանքի կանոն մը եղաւ եւ այդ կանոնին օրէնքներուն հաւատարիմ մնաց մինչեւ իր վերջին ժամը: Քանի քանիներ իրեն պէս, ապրեցան յոյսով, լաւագոյն ապագայի մը հեռանկարով: Կեանքը պայքար մը եղաւ երազները իրականութեան վերածելու, բայց աւա՛ղ երազը տեւեց յաճառօրէն երբ կեանքը կը սահէր, սահեցաւ: Ընկեր մը եւս հողին յանձնեցինք եւ ալ պիտի չլսենք իր ձայնը, բացակայ պիտի մնայ մեր առօրեայ մտահոգութիւններէն: Կ'ըսեն որ մահը վերջին հանգիստն է մարդուն: Հաւանաբար ո՛չ անոնց համար որոնց գործը կիսատ մնաց: Այս պատճառաւ ալ դառն է, չատ դառն, կորուստը պայքարի այդ սերունդին որ լման կեանք մը ապրեցաւ Հայութեամբ բայց աւաղ առանց Հայաստանի:

Նոր սերունդ էինք երբ ճանչցանք ընկեր Մաչիկը միշտ պատնէշին վրայ: Միջին սերունդ եղանք ականատես ըլլալու համար իր կսկծալի մահուան: Ցիսունը-հինգ տարի անընդհատ, ապրեցաւ պայքարելով նոյն գրօչին ներքեւ ու անոր հաւատարիմ: Իր մարմինը կը հանգչի հիմա Քալիֆորնիոյ հողին վրայ: «Հողը թեթեւ ըլլայ»··· բայց ի՞նչպէս: Մուշէն Քալիֆորնիա տանող ճամբան անբնական չաղկապը եղաւ տարագիր Հայութեան եւ հայրենիքին միջեւ:

Ճիշդ է որ բոլոր ճամբաներն ալ Հռոմ կը տանին: Կարեւորը սակայն տեղ հասնիլն է:

Իր թարմ չիրմին առջեւ մաղթենք որ նուիրեալներու պայքարը, տակաւորապէս հոմանիշ չդառնայ հայրենիքէն հեռու ապրելու ու գաղտապարտուած՝ անհանգիստ չիրիմ մը աւելցնելու օտարութեան մէջ: Թափառական ըլլալը բնական վիճակ մը չէ որ տեւականացնենք: Կարօտով ապրիլն ալ լուծում մը չէ: Հին երգի մը նման կարօտն ալ կը մաշի երբ բաժանումը կ'երկարի:

Այս նոր բացուած փոսին առջեւ, որ այնքան կը յուզէ մեր սիրտերը, ոչ մէկ բառ կրնայ ամոքել մեր մորմոքը: Դաշնակցական զինուոր մը եւս յանձնեցինք օտար հողին: Հոգ մը որ անկասկած ծանր, չատ ծանր պիտի ըլլայ իրեն համար:

ԱՒԼԻԷՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

վերջին տարիներու մեծագոյն միջազգային զէնքի մաքսանենգութիւնը երեւան հանած է: Մայնի մէջ թուրք 6 հոգի ձերբակալուած են: Տիկին Վապէտ յայտնեց որ Վիէննայի դեսպանին սպանութեան համար օգտագործուած 9 մ· մ·նոց ատրճանակը այս ցանցին կողմէ ծախուած է: Ցանցին թուրքիոյ բաժանմունքին պետը Հասան անուն թուրք մըն է: Հասան 1969էն ի վեր Գերմանիա կը բնակի որոշ գործով մը չի զբաղիր, ամէն չաբթու թուրքիա կուգայ ճոխ կեանք մը կ'ապրի Մերսէտէս ինքնաշարժի սիրահար է:

ՄԵՐ ՀՈՊԵՐԸ 1976...

Ժ.

ԷՐԶՐՈՒՄ - ԿԱՐԻՆ

ԲԱՐՔՐ ՀԱՑԿԻ ՈՒՐԻՇ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՅՐԵՐ

ՍՊԵՐ — ԻՍԲԻՐ

Էրզրումէն կ'առնեմ Աչգալէի ճամբան. 19 հազարամեթր կարկէչ վերջ կը թեքիմ աջ, ուղղուելով դէպի Ուիչ. 140րդ հազարամեթրին դէմս կը ցցուի հոյակապ բերդ մը, մասամբ կործանած, թառած բարձր ժայռի մը վրայ: Գիւղը, 2000ի մօտ բնակչութեամբ, կը տարածուի բերդին տակրատը:

Իսպիր՝ պատմական Հայաստանի Սպերըն է, Բարձր Հայքի գաւառներէն մին, Ճորոխի հովիտին մէջ, որուն կեդրոնն էր Սպեր աւանը, համանուն գետակին եւ Ճորոխի միացման կէտին վրայ կառուցուած:

Հ. Ղուկաս Ինճիճեան կը գրէ. «Զի որպիք Նոյի որովհետեւ յեղանէն ի տապանէն՝ բնակել սկսան ի շրջակայս Մասիս լերին, անդ առ սակաւ սակաւ բազմանալով՝ որդիք Յեկատանայ ափիլ սկսան ի Մասեաց, այսինքն է ի Մասիս լեռնէ, մինչեւ բազմանալով եկին հասին ի լեառն Սիպերայ որ է Սովքերայ»:(Հնախօսութիւն Հայաստանեայց, Ա. էջ 55):

ԱՐԾԱԹԻ

Էրզրումէն Արզուման երկարող ճամբուն վրայ պէտք է գտնուի Արծաթի, ինչպէս ցոյց կուտայ Ինձ 1849ի Ալիշանի պատրաստած Պատմական Հայաստանի մանրապաշտօնական քարտէսը: Նոյն անունով ոչինչ կը գտնեմ ձեռքս անցած նորագոյն օսար հրատարակութիւններու մէջ...այնուհանդերձ տեղին մերձաւորութիւնը (չուրջ 30 հազարամեթր Էրզրումէն) քայլերս կ'ուղղեն դէպի Արծաթի...:

Ճանապարհը նեղ է, քարուտ, վտանգաւոր եւ ընդհանրապէս կը հետեւի բազաւազ Ճորոխի ընթացքին. 30էն 40 հազարամեթր արագութեամբ հազիւ կարելի է յառաջանալ. ապրին – անդին ցրուած եկեղեցիներու աւերակները մի – այն հետիոտն կարելի է այցելել:

Ճամբորդութիւնը կը տեւէ մէկ ժամ. կը գտնուիմ աղքատ գիւղի մը առջեւ, վայրով եւ կղմինտիրներով կառուցուած. քարաշէն եկեղեցի մը աւերակները ինծի ըսել կուտան թէ սա՛ է Աբծաթին, հին եւ անուանի գիւղը Բարձր Հայքի կարինի գաւառին, Տումլու լերան ստորոտը. չեմ սխալած:

Դիրքը բարձր է եւ ջուրերը՝ առատ: Տեղահանութենէն առաջ գիւղը ունէր 70 տուն (50 հայ կաթողիկէ, 10 առաքելական եւ 10 թուրք). իւրաքանչիւր տան մէջ կը բնակէին 3, 4 նոյնիսկ 5 ընտանիքներ:

Ղազար Փարպեցի (ծն. 454) կը պատմէ թէ 483 թուին Մուշեղ Մամիկոնեան եւ Ներսեհ կամսարական, Մեծն Վահանի զինակիցները, մոլորելով կը դեղերէին այս կողմերը:

Ամէն պարագայի, ինծի այնպէս կը թուի, թէ այսօրուան այս աննշան եւ կորսուած գիւղը, վայրկեան անցեալ մը ունեցած է, երբ Բագրատունիներուն կալուածն էր ամբողջ գաւառը. վկայ են աչ ու ճախ ցրուած բազմաթիւ խաչքարերը, յաճախ շատ գեղեցիկ եւ քանդակազարդ անհամար քարի բեկորները:

Ս. Նշան եկեղեցիին հետքերը գտնել անհնարին կ'ըլլայ, գուցէ սա քարաշէն փայտածածկ խոշոր շէնքն է որ անորակելի է, այնքան ձեւափոխուած յաւէ – լումներով:

Ս. Աստուածածինը, որ հայ կաթողիկէներու մայր տաճարն էր, մնացած է աւերակ. մէկ մեթր հատ որմերը կ'ազատակեն անոր հնութիւնը. 22 մեթր երկայնք եւ 11 մեթր լայնք մը ունի մօտաւորապէս. 6 հաստաբուն սիւներու բերը կորները նկատելով, կարելի է պատկերացնել անոր զմբէթին կարեւորութիւնը որուն հետքն իսկ մնացած չէ: Բազմաթիւ խաչքարերէն մէկուն վրայ կը կարդացուի տակաւին 1750 թուականին նուիրատուի մը արձանագրութիւնը...:

«Արծաթի գիւղն նշանաւոր է նաեւ — կը գրէ Հ. Ս. Էփրիկեան (Բնաչխարհիկ բառարան, էջ 302) — իւր կռնակը բարձրացած լեռնակի բարձանց վրայ գըտնուած Ս. Լուսաւորիչի վանքովն, որ մեծ ուխտատեղի է կարնոյ կաթողիկեայ Հայոց: Ի հնումն սա բաւական մեծ եւ շէն վանք մը եղած կը թուի, իսկ այժմ մնացած է միայն փոքրիկ եկեղեցի մը Ս. Լուսաւորիչ անուամբ, որուն չուրջը կը տեսնուին հինաւուրց շէնքերու հիմերն ու մնացած ջարդալուխ գիւղի համար: Ցարուէթ ամչկոտ ժպտաց, նայեց սայլապան Արոյի կողմ, կամաց ասաց.

— Նամակները Մակէի Հայկուհին կարդալ տուր, հայրիկ:

— Մերօ, իմ սիրտ կը վկայէր, որ էս տարին չար է, — ասաց Արօն ու պատասխան չառաւ:

«Մակէն էրկիրի ո՞ր գեղից է, — մտածեց Մերօն. Թէ չսխալուիմ՝ Նիջէն... Գեղի մէջ Մակէի ձէն լսող չի էղէ... Աղջիկ նմանապէս հալալ կաթնակեր կ'եղնի...»:

— Աա՜ ինչի՞ց, Մերօ, էս տարի գարուն չկա՞մ-չկամ էկաւ:

— Հա, գառ, — Մերօն գլուխը մօտեցրեց որդուն, — իմ սրտով է, քու նամակներ կարդալու Մակէի աղջկայ մօտ կը տանիմ... Իմ սրտով է:

— Կը յիշի՞ս, Մերօ, կոտորածի տարին նմանապէս գարուն չկա՞մ ու չկամ էկաւ, — շարունակեց Արօն:

Այս անգամ կէս ու պատառ լսեց Արոյի խօսքերը:

— Արօ, քու սիրտ չմնայ, իմ միտք ուրիշ տեղ էր:

— Իմ սիրտ կը վկայէր, որ տարին չար է, — կրկնեց Արօն, — գարուն չկամ էկաւ: Փորձած է՝ կոտորածի տարին նմանապէս գարուն չկամ էր:

— Հա՛, Արօ, ճշմարիտ է, քու խօսք ճշմարիտ է, – ծանր-ծանր ասաց Զորի Մերօն, — կոտորածի տարին գարուն ուշ բացուաւ... կոտորածի գարնան նմանապէս Գերմանացու մասին մեր էրկրի մէջ խօսք ու պրոյց չատ կար, — ցածրացրեց ձայնը՝ կէսը պատասխան էր Արոյին, կէսը՝ մտածմունք...:

Լինէր ու չլինէր ինչ գուրս գայիր, մի կում չնչի պէս, մի կում չնչի հետ պոկուած գնային մռայլ յուշերը՝ լինէին երազի պէս, գոց աչքով տեսած ու փուչ: Ե՛ւ էսօրը լինէր երազ, ե՛ւ Արոյի խօսքերը, ե՛ւ էս ճամբէն, ե՛ւ սայլի ճռճռոցը եւ աշխարհի պատերազմը, ե՛ւ Ցարուէթիս կռիւ գնալը, և՛... Եւ կոտորածի գարունը լինէր երազ, գոց աչքով տեսած ու փուչ:

Զորի Մերօն աչքերը փակեց օրօրուեց:

« Չէ՛, մարդու կեանք աշխարքի համար երազ է, իր համար՝ կեանք: Մոռացուած օրեր կը դառնան երազ, մնացողը՝ կեանքն է... Էս օրուանիս ու կոտրածի գարնանից փախնել չի էղնի, չէ՛, մոռանալ չի էղնի... Ու երազ չկայ իմ օրերի մէջ: Էն գարուն չեղնէր, թէ էն գարուն չեղնէ՛ր...»:

— Մերօ, էս եղ մեզք է. մի ոտ բոլիկ, միւսի մէջ՝ մեխ կայ, — ասաց սայլապան Արօն, բայց Զորի Մերօն չլսեց...

L'Avenir est au peuple patient(*)

Discours de Monsieur Michel Jobert, ancien ministre des Affaires Etrangères, prononcé à Marseille le 24 Avril 1976, à l'occasion du 61ème anniversaire du deuil national arménien.

Chers amis, vous qui m'accueillez si bien ce soir, dans cette date cruelle et importante pour vous, mais il en est d'autres aussi dans l'histoire de l'Arménie.

Il y a quinze jours, il faisait très beau temps au petit matin, il y avait du soleil, c'était comme vous l'avez dit tout a l'heure presque le mois d'Avril, presque le retour de la vie le long des berges de l'Euphrate, du Tigre. Au loin, tandis que l'avion remontait vers l'Europe, on voyait le mont Ararat dans ses neiges, on apercevait le lac de Van. Je savais le rendez-vous que nous avions, et, je voyais sous mes yeux ce paysage où tant d'histoire a défilé, où tant de gloires, tant de peines, tant de meurtres aussi, et, je me disais que nous étions peu par rapport à cette éternité, sauf si nous avions la certitude, chacun en nous, a tout moment, d'avoir le sentiment de notre propre dignité.

Oui, vous avez eu la gentillesse de rappeler ce qui n'était de ma part, ni héroïque, ni téméraire, mais simplement décent à un moment où vous souhaitiez souligner ce qui dans votre continuité d'hommes et de peuple vous paraissait important. J'ai en effet accueilli les uns et fermé mes oreilles aux autres, et, je crois que même les peupliers qui devaient cacher aux yeux des passants le monument que vous avez érigé ne sont toujours pas plantés.

A vrai dire, nous sommes tour à tour victimes du silence de ce que l'on nomme la conscience universelle, qui de temps en temps s'élève, et, qui souvent met des jours et des années à s'éveiller et à se manifester et parfois ne sait pas lontemps se maintenir. Eh bien, nous avons la chance et aussi la malchance de vivre dans un siècle où l'information peut jouer son rôle et dire à l'humanité entière quelles sont les plus belles de ses facettes et quelles sont celles qu'elle ne doit pas oublier, parce que celles-là doivent faire honneur et on a le droit de les regarder en face.

Je n'ai aucune gêne vis à vis des faits, et, ces faits, ce soir, c'est vous, rassemblés ici. C'est le passé douloureux que vous représentez. Ce sont les massacres qui ont existé. C'est aussi ce que vous apportez à la communauté française. Voilà les faits. Et, il n'y a aucune gêne non plus pour personne à considérer les victimes et leur souvenir. Et, je crois que la grandeur des peuples est d'admettre, de reconnaître et ensuite de méditer ce qui dans leur histoire a pu être faible, abus de la force et finalement lâcheté par rapport à l'Humanité. A vrai dire, ce qui nous importe à nous Français, nous l'oublions c'est vrai parfois, mais nous savons le reconnaître, et parfois dans notre collectivité se lève un ou plusieurs qui avec éclat rappelle que le rôle de la France est depuis bien des années de dire, de redire, et de plaider pour la Liberté des peuples.

Je n'ai aucun scrupule à dire ce soir, qu'au cours des dernières années la France l'a fait avec un éclat particulier, et avec une voix éclatante, prononcée par une silhouette altière, que cette voix là ne se dissipe pas dans la complaisance, dans le brouhaha des conversations internationales, dans les conciliabules des diplomates.

Nous tous aujourd'hui, à l'abri des difficultés, connaissant la paix depuis longtemps, vous ayant accuillis, nous étant souvent nourris de votre concours, de votre génie, de votre intelligence, de votre activité, nous avons ce devoir de plaider

քարերը»: Իսկ այսօր, արդեօք, մնա – ցա՞ծ էր նոյնիսկ այդ «փոքրիկ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին»... չկրցայ սառչել:

ԱՒԱԳ ՎԱՆՔ
ԿԱՄ ԹԱԴԷՈՍ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

Արդեօք ի՞նչ վերջ ունեցաւ Օչին Թադէոսի մագաղաթեայ ագանչելի Աստուածաշունչը որ կը պահուէր Բարձր Հայքի, Անի – Կամախ գաւառի, այս պատմական վանքին մէջ...:

Հետաքրքրութիւնս արդիւնք չի տար. տեղացիները խորհուրդ չեն տար երթալու հոն՝ ուր «աւերակէն զատ բան չկայ» ... եւ սակայն Աւագ վանքը կամ Թադէոս Առաքելոցը մինչեւ աղէտալի թուականը, Սեպուհ լեռներու աւազ ուխտատեղին էր...:

Ասանդութեան համաձայն, հիմնուած 35 թուին, Ս. Թադէոս առաքեալին կողմէ. ունէր հարուստ գրադարան մը:

Վանքի եկեղեցիներէն Ս. Աստուածածինը կէս գար առաջ կանգուն էր տակաւին, ուր կը գործէր ձմեռնային վարժարան մը, չրջանի Հայութեան համար ... անցնինք:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԶՏԻԿԵԱՆ

(10 Շար.)

ԶՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

3.

«Ցարուէթ աչք դրած ունի՞...» մտածեց:

Ունի՞... Միրոյի աչքերում պահ առաջուայ դուրեկան թախիծից բան չմնաց:

«Թէ կուիւ է կ'երթայ, տարիք պինուորի է... ունի»:

Մինչեւ հիմա ինչո՞ւ չի հարցրել:

Եւ Զորի Միրօն տարաւ – բերեց այդ միտքը, արտ ու կալում տեսած աղջիկներին մտքում տարաւ – բերեց: Ո՛չ մէկը... ոչ մէկը էր Յանդուրին նման չէր եւ Ցարուէթի աչք դրած աղջկան չդտաւ ու զարմաւ որդուն հարց տուեց. ցածրաձայն, որ Արօն չլսի:

— Ցարուէթ, գառ, քու նամկները ո՞ւմ աղջկան կարդալ տամ... Քեզ ո՞վ նամակ գրէ:

Ցարուէթ չխնեց, եւ Միրոյի սիրտը թպրտաց՝ ունի՛: Մի փշուր ուրախութիւն ունեցաւ, մի փշուր կարօտ՝ թիկունքում

4.

«Կոտորածի տարին գարուն ուշ բացուաւ: Մի գիշեր անձրեւ մաղեց, ջուր ընկաւ ձան տակ, ձորեր հեղեղով լցուան, գետին սեւցաւ, բայց...»: Մի առաւօտ աչք բացեցի՝ Ընկուզաստը էլի ճերմակել էր: Ձմեռն էլի՞ գնաց, էլի եկաւ, էլի գնաց, էլի եկաւ...

— Թո՛ւ, — Ցարուէթ պապը նայում էր ձիւնոտ երկնքին, անորոշ թքում, յետոյ, — մեղա՛յ քեզ, Աստուած, — խօսքը եա էր առնում: Ցետոյ, ամէն գարնան պէս, գարուն եկաւ, ամէն գարնան պէս պապը փափախն ու ելակը դրեց ալիւրի ամբարի եռեւը, կանգնեց ծաղկած ծիրանենի տակ: Ցետոյ, մի լուսէլուսի, երբ ծիրանենին դեռ ծաղկաթափ չէր եղել, երբ Ընկուզաստաւրի գլխին ամէն գիշեր եղեամ էր իջնում, Յումար մարդն այդ տարուայ առաջին գաղձապուրն էր եփել, երբ... Լուսէլուսին Ցարուէթ պապը դուրը բացեց, կանգ առաւ չէմին, ձայնեց.

— Յումար, հա՛րս...

Յումար մարդն չտապ նստեց անկողնում, չապիկի բաց օձիքը բերեց իրար:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱՒԹՈՑԵԱՆ

(14 – Շար.)

toujours, partout pour le droit de toute collectivité même si celle est minuscule, même si aux yeux de certains elle apparaît négligeable au regard de la raison d'Etat. Nous avons le devoir de plaider pour elle, pour sa survie et pour son éclat.

Et pourquoi ? Parce que la richesse du monde n'est pas dans l'uniformité, et le bonheur de l'homme n'est pas dans l'uniformité. Il est, je l'affirme, et vous le voyez bien par vous-même, il est dans l'effort de se distinguer les uns des autres. Cet effort vous, Arméniens, vous l'avez commencé très tôt dans l'histoire, et vous l'avez payé fort cher. D'autres avant moi ont dit très bien combien vous pouviez non pas être le chagrin, mais aussi le chagrin qui élève l'âme, le chagrin qui fortifie la résolution, et finalement la jeunesse qui clame ses réalités, sa vigueur, son droit d'apporter aux progrès de l'humanité sa part.

Vous avez préservé votre culture, et, ce combat là est après bien des années douloureuses, un mérite incommensurable que vous vous rendez à vous-même bien sûr, peuple arménien, mais un mérite incommensurable que vous rendez à la collectivité internationale en maintenant le témoignage de ce vous avez été, de ce que vous avez représenté, et en affirmant ce que vous pouvez être et ce que demain vous représenterez toujours.

Ceux qui se tournent vers votre langue, votre culture, votre musique, votre poésie, éclatées aux quatre coins de l'univers, tout cela témoigne de la vivacité de votre peuple et de ce qu'il peut, rassemblant en si peu d'individus tant de talents qui ne valent que parce qu'il y a la résolution et le fougeux désir de vivre, où que ce soit, et, peut-être un jour là-bas.

Vous avez trouvé depuis bien des siècles, bien des années, et, spécialement après la tragédie de 1915, un accueil qui je crois vous a été fraternel dans bien des pays du monde, et, qui vous a permis d'allumer ici et là les lampes de votre civilisation et le cri de votre culture. Ces pays d'accueil, je ne crois pas qu'il en est, qui puissent se plaindre d'avoir accueilli en son sein des Arméniens. Et, pour nous Français, nous nous en orgueillissons de votre présence, et même, je dirai de vous savoir le cœur aussi français et toujours aussi arménien.

Car, c'est cela, je crois, la richesse d'une nation qui se veut moderne, c'est qu'elle palpite par tant de cultures et d'âmes différentes, qu'elle en est riche à tous moments, à tous instants, et par toutes les bouches qui parlent pour elle. Et c'est cela l'avenir que je souhaite à mon pays, c'est d'être composite comme il l'est. Ce vieux peuple français, fait de tant d'autres peuples, toujours la terre d'accueil sur laquelle on peut s'épanouir, et sur laquelle on puisse toujours dans la Liberté, s'exprimer, donner son avis, bâtir et servir d'exemple.

A la France, à aucun moment, vous avez marchandé votre talent, et, à aucun moment vous avez marchandé votre sang, et, je suis sûr qu'elle s'en souvient, et, quand je vous vois si bien rassemblés, ici dans cette ville de Marseille, dans cette communauté nationale que nous formons, quand je vois combien vous êtes au cœur de toutes nos activités, je me dis que ce fût dans votre malheur, un jour heureux, le moment où vous êtes venus trouver chez nous l'accueil que vous attendiez.

Ce droit à la différence qui pour moi est le droit à la richesse, je crois que ce n'est pas qu'en France qu'il faut le rechercher et le faire prévaloir, c'est dans le monde entier. Nous n'avons à être les clients de personne. Nous n'avons aucunement à nous réfugier dans des certitudes fabriquées d'ailleurs. Nous avons en nous-mêmes assez de profondeur, assez de distinction, assez de force et de résolution, assez de caractère pour, même si nous sommes une nation moyenne, ce dont je ne me persuade jamais, pour affirmer que nous pouvons même moyens être beaucoup, et, en tous cas, refuser toute formule préfabriquée qui nous est imposée et imposée à titre de clients, de client qui n'a d'autre liberté que d'accepter les marchandises et les idéologies qu'on lui adresse, et d'autre liberté que de louer les politiques qu'on lui impose où les politiques qu'il s'impose, parce qu'à un moment il n'a pas su voir où était la vérité nationale, la vérité du devenir national. A vous, recrus de tant d'épreuves qui savez le prix de l'effort, la lutte dans le dénuement, je sais que je ne parle pas en vain. Et du confort qui est le nôtre aujourd'hui, je fais appel à la résolution que vous avez manifestée en d'autres circonstances, et, qu'aujourd'hui dans le calme, ici, vous manifestez pour affirmer que vous ne terminerez pas votre voyage ici, seulement dans la collectivité française où dans la collectivité soviétique, ou dans la collectivité américaine, ou en bien d'autres lieux, ce voyage vous le continuerez dans votre résolution.

La France peut, la France doit avec vous aussi continuer son voyage dans la résolution, quoiqu'il arrive, et je dirai surtout si c'est désagréable.

Au monde des partages celui qui s'est imposé en 1945 et qui porte ses effets toujours aujourd'hui, et qui, pour certains a été aussi cruel que le monde des partages qui s'est imposé à vous en 1920 et en 1923. A ce monde des partages, nous devons opposer notre lucidité et notre résolution.

Nous devons dire non à un monde qui veut se répartir les idéologies, les intérêts, et essayer de faire prévaloir un ordre quel qu'il soit, l'un qualifié de libéral, l'autre qualité de collectif. Mais c'est un ordre qui n'a pas été délibéré dans la totale liberté des peuples à toujours disposer d'eux-mêmes.

Et pour nous Français, nous devons nous souvenir de cela. Et pour ceux qui ont la responsabilité de la conduite des affaires pensez que ce n'est jamais dans l'alignement sur une politique extérieure que la France trouvera le chemin de son talent, mais au contraire dans l'affirmation d'un monde fait de l'équilibre de plusieurs pôles aussi diverses que possible, et, où précisément les petits peuples, les faibles que vous avez cités tout à l'heure, les faibles puissent avoir une chance d'apporter ce concentré de réflexions, cette soif de devenir, cette expérience de la douleur aussi, faire éclater l'Humanité en un bouquet de fleurs, et non laisser deux fleurs vénéneuses monter à l'horizon, et peut-être recouvrir de leur ombre ceux qui veulent leur différence, leur droit d'exister.

En votre présence, si j'ai un souhait à faire, en ma qualité de citoyen français, c'est que jamais le visage de la France à cet égard ne devienne trop indistinct, que jamais la voix de la France ne soit pas entendue dans le monde, qu'elle oublie de s'élever dans les grandes circonstances, et votre épreuve a été une grande circonstance que bien des occidentaux ont oubliée.

Le rôle de la France dans le monde, pays moyen où pays grand, PEU IMPORTE, ou petit pays, peu importe, encore c'est dire contre vents et marées ce que d'autres peuples attendent d'elle. C'est à dire un certain langage de dignité, et, peut-être si possible de décrire les voies d'une meilleure justice entre les pays et les peuples. Pour ces pays, pour ces peuples d'aujourd'hui, on voit bien tout ce qui peut obérer leur avenir, et peut-être simplement l'ordre économique qui s'est bâti au cours de ces dernières années, et qui recèle en lui, quelque soit les améliorations passagères ou les satisfactions que l'on peut prendre ici où là, un avenir de tension. Je crois que mon pays s'honorerait tous les jours, votre pays s'honorerait tous les jours de dire et de redire, même s'il doit être vaincu, même si on doit lui faire entrer un certain nombre de paroles dans la gorge, ce qu'il estime être bon non pas pour un camp, non pas pour un autre, mais pour l'ensemble de la communauté internationale. C'est ça la voix de la France.

Vous tous ce soir, en vous remerciant encore de l'accueil que vous me faites, je voudrais rappeler un mot qui était familier dans la bouche d'un homme que j'ai bien servi, et que d'autres ont servi aussi, que Monsieur Joseph Comiti a bien connu, et qui répétait pour son propre pays, c'est vrai, mais pour beaucoup d'autres, « l'avenir est au peuple patient ».

Eh bien, vous, vous avez fait la preuve d'une infinie patiente. Vous vous êtes dit au milieu des épreuves, que le temps un jour vous donnerait raison, le temps allié à votre ténacité. Et, rien ne m'a paru plus réconfortant, tout à l'heure que d'entendre des voix jeunes dire qu'il ne s'agit pas seulement de se lamenter, de commémorer, voire d'exister, voire d'être heureux ici, qu'il s'agit aussi de tenir, de s'épanouir et de penser un jour que pour vous aussi, comme pour moi il y a quinze jours, les neiges du Mont Ararat brilleront au mois d'Avril.

(*) *Le titre est de la Rédaction*

ԳՕՂՈՒԹԻՆ ԳՕՂՈՒԹ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԻՒՆԻԽԻՆ

Շաբաթ, Ապրիլ 24ին, Միւնիխէնի հայ ակումբը լեփ-լեցուն էր։ Եղեռնի 61ամեակին առթիւ Պավարիոյ Հայ Գաղութի վարչութիւնը կազմակերպած էր Յուշի երեկոյ։ Պէտք է նշել որ թէեւ այս տարի յատուկ հրաւէրներ չէին ղրկուած զանգուածի անդամ – անդամուհիներուն, այդուհանդերձ եկած էին բոլորը։

Հանդիսականները իրենց տեղերը գրաւելէ ետք, բեմ բարձրացաւ Ալիս Մարտիրոսեան, որ ինչպէս միշտ, կրքոտ, յուզիչ եւ ոգեւորիչ բառերով խօսեցաւ հայկական ցեղասպանութեան մասին, առանց սգալու եւ ողբալու, այլ պահանջողի դերին մէջ ան յեղափոխականի ոգին փոխանցեց ներկաներուն։

Այնուհետեւ, վարչութեան նախագահ Լ. Պետրոսեանի հրաւէրով խօսք առաւ Էդուարդ Յովհաննիսեան եւ անդրադարձաւ մեր ներկայ եւ ապագայ խնդիրներուն, խօսեցաւ անցեալ եւ ներկայ հերոսներու մասին։

Մինչեւ ուշ գիշեր, կը լսէին հայկական եւ յեղափոխական երգեր Միւնիխէնի հայ ակումբէն։

Ռ. Յ.

«ԾԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (87)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ՓԵԹՐՈՍ ԱՐԱԹԻՄՈՍ

— Սա ըսել կ'ուզեմ թէ վէնեաիկ պիտի երթաք, այնպէս չէ՞։ Բայց ձեր ըսածին չափելով, սա եզրակացութիւնը կը հանեմ թէ նպատակներնուդ հասնելէ առաջ չատերու առելութիւնը ձեր վրայ պիտի հրաւիրէք։ Ո՞ւր պիտի կրնաք զըսեմ ձեր երջանկութիւնը եւ ի՞նչպէս, երբ այն կինը որուն անկողինը պիտի կիսէք, ձեր քնանալուն պիտի սպասէ ձեզ խեղդելու համար, երբ ձեր սպասաւորը իր ղեկտին տակ դաշոյն մը պիտի պահէ ձեզ սպաննելու համար եւ ձեր խածնելիք պատուղը իր մէջ թոյն պիտի պարունակէ ձեզ թունաւորելու համար։ Ի՞նչ կ'արժէ ձեռք անցուած այնպիսի երջանկութիւն մը ու բարօրութիւն մը զոր պիտի չկրնաք վայելել։

— Դուք չատ հեռատես մարդ մըն էք եղեր, պարոն, եւ կը տեսնէք այնպիսի բաներ որոնք ես տեսնել չէի ուզած։

— Բայց եթէ դուք քովերնիդ ունենաք մէկը որ գիշեր ցերեկ կը հսկէ ձեր վրայ, երբ այդ մարդը իր վրայ առնէ ձեզի ձեռք երկարողները հեռացնել ձեր քովէն, եթէ ան հսկէ ձեր տունին շուրջը եւ ձեր ըմբոշխնելիք զեղեցկութիւններուն վրայ, այսինքն մէկ խօսքով դուք եթէ ձեր քով ուրիշ Արաթիմոս մը ունենաք, քալ եւ արթուն Արաթիմոս մը, այն ատեն խընդիրը բոլորովին կը փոխուի···։

— Ո՛հ, այն ատեն, ես այլեւս պիտի չդողամ, պիտի չվախնամ եւ իմ զրիչիս պարսաւն ու փառաբանութիւնը ազատօրէն պիտի սիրեմ աշխարհի չորս հովե – րուն։

— Ահա իմ առաջարկածս ալ ատ է, կ'ընդունի՞ք։

— Բայց զգուշացէք որ պարապ տեղը չյուսադրէք զիս։

— Դուք զիմագէտ էք մարդկային հոգին դէմքին գիծերէն կը կարդաք· անգամ մը երեսս նայեցէք եւ պիտի հասկընաք թէ պարապ խօսք չէ ըրածս։

— Այո, այո, կը հասկնամ, կը հասկընամ, դուք մեծ մարդ մըն էք եւ ըսածնիդ պիտի ընէք։

— Լա՛հ, ուրեմն, այս վայրկեանէն սկըսեալ աշխարհի մէջ եւ ոչ մէկ բանէ պէտք չէ որ վախնաք։ Գացէք, առանց որեւէ վախի վենեաիկ գացէք եւ հոն կերտեցէք ձեր ճակատագիրը· ես ձեր եւ ձեր տան վրայ պիտի հսկեմ։ Անձամբ կամ չուքովս, միշտ ձեր քովը պիտի ըլլամ։ Ձեր թշնամիները իմ թշնամիներս պիտի ըլլան եւ զանոնք այժմէն իսկ դատապարտած եմ։

— Բայց ատոր փոխարէն ի՞նչ պիտի պահանջէք ինէ, որովհետեւ առանց ծառայութիւն մը ղիւրաւ չի վարձատրուիր։ Ես Ֆրանսայի թագաւորին կրնամ ոտանաւոր մը գրել, Իտալիոյ կայսրին քերթուած մը ձօնել եւ վստահ եմ որ անոնք զոհ պիտի մնան իմ գրածներէս եւ առատաձեռնօրէն պիտի վարձատրեն զիս։ Բայց ձեզի, ձեզի ի՞նչ կրնամ տալ, ինչո՞վ կրնամ փոխարինել ձեր ըրածը երբ դիտեմ թէ դուք Ֆրանսայի թագաւորէն եւ Իտալիոյ կայսրէն աւելի մեծ եւ աւելի վեհ էք···։

— Այս օրուընէ սկսեալ դուք իմ հովանաւորութեանս տակն էք եւ ես ամէն բան պիտի ընեմ ձեր ծրագրին յաջողելուն ի նպաստ, դուք ալ, ատոր փոխարէն եթէ կ'ուզէք իմ պաշտպանութիւնս վարձատրել, պիտի պահանջեմ ձենէ որ չորս մարդոց հետ մտերիմ բարեկամ ըլլաք, բայց արտակից բարեկամը, հասկցա՞ք, այն – պիսի բարեկամ մը որ ձենէ ոչ մէկ բան ծածկէն եւ ամէն վայրկեան ձեզ իրենց քովը ունենալ ուզեն, մէկ խօսքով, վըստահելի բարեկամ մը որմէ մարդ որեւէ դաշտնիք չի պահեր։

— Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, արդեօք ի՞նչ ձիւն պիտի տեղայ այդ մարդոց գլխուն։

— Կ'ընդունի՞ք։

— Կ'ընդունիմ, պատասխանեց Արաթիմոս այն առասպելական գեհենապարտ – ներուն պէս որոնց կեանքը մահուան դաչինքով մը դրաւի դրուած է։

Եւ ոտքի ելլելով աւելցուց·

— Հիմա այդ չորս մարդոց անունը տուէք։

— Աւազ հաւատաքննիչ Տանտոլօն, պատասխանեց Ռոլան։

— Շատ լաւ։ Ցետո՞յ։

— Պատրիարք Պեմպօն։

— Իսկ յետո՞յ։

— Վենեաիկի զօրաց ընդհանուր հրամանատար զօրավար Ալթիէրին։

— Իսկ չորրո՞րդը։

— Վենեաիկի դուքս Փոսքարին։

— Չորս աստուածներ, մրմնջեց Փեթրոս Արաթիմոս բանաստեղծական չեչտով մը։ Նմա փառք, յաւիտեանս, ամէն։

ՄԻՇԵԼ ԶԻՎԱՔՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Մկրտիչ Քէօլէեան, զաւակները ու թոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – գստեան պաշտօն կը կատարուի այս կի– րակի, Մայիս 16, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ–մօր՝

ՄԱՐԿՐԻԹ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ
(ծնեալ Ձերահեան)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, ընկերակցութեան մահացած նախագահ – ներու հոգիներուն համար, հոգեհանգստ– եան պաշտօն կատարել կուտայ, կիրակի Մայիս 16 ժամը 10ին, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 Ռիւ Ժան Կուժոն։

Վերոյիշեալ անձնաւորութիւններուն յի– շատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներ– կայ գտնուիլ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկ· Խաչիկ Մկրտիչեանի *մահուան առթիւ, Նուպար Նիկողոսեան 300 ֆր· կը նուիրէ կապ· Խաչի օգափ· կայանին (առանձ «Ցառաջ»էն։*

Նոյն տխուր առթիւ, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փափազեան 100 ֆր· կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգաւաճման։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՁԱՁ

ՀԱՑ ՏԻՊԻ ՈՒ ՏԱՒՒՒ ՄՇԱԿ՝
ՊԱՐՈՑՐ ԷԼԷԿԵԱՆԻ

(Իր ծննդեան 80ամեակին առիթով)
Մայիս 16 կիրակի, ժամը՝13ին
Ճաշարան՝
« AU JARDIN DE THEOPHILE »
139, rue St. Honoré 75001 Paris
métro : Palais-Royal
Ճաշագին 40 ֆր·

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻՒ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Րաֆֆի խումբի ժողովը, այս Ուրբաթ Մայիս 14, ժամը 21ին Մշակոյթի Տունը։

ՓԱՐԻԶ.– Հ.Ց.Դ· Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Մայիս 14, ժամը 21ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԻՍԻ.— Հ.Ց.Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի Մայիս 13, ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարե – ւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Ս· Մինաս– եան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հր– աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 Ռիւ Սէնթ'ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11էն 24՝ *Մշակութային եւ դեղարուեստական ձեռնարկներ։*

ՄԱՑԻՍ 14, *Ուրբաթ ժամը 21ին,*

LIZ SARIAN, avec l'orchestre J. BONAL

ՄԱՑԻՍ 17, *Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝*
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 *Չորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 15ին Շաբաթ ժամը 20էն սկսե– ալ, Գասպար Իփէկեան սրահը 40 Ռիւ Վիէթնոր Ֆոժիէ։

Այս առթիւ կը հրաւիրուի բոլոր հայ երիտասարդութիւնը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՋԻ Շրջ· Վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ կեդրոնական Ֆրանսայի մաս – նաճիւղերը՝ Լիոն, Տէժին, Վալանս, Վիէն, Կոընոպլը, Սէն Մօրիս, Երկու – շաբթի Մայիս 17 ժամը 15ին, Լիոնի եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Շրջ· Վար– չութենէն ներկայ կ'ըլլան երեք ընկերու– հիներ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՋԻ Պանէէօ – Քաշանի մաս– նաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մայիս 13ին, Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8ուկէսին Տիկին Փափազեանի բնակարանը՝ 6 Ռիւ Շառլ Միչէլ, Պանէէօ։
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Նիքոլա (Քօլիա) Գէորգեան կամ Մնացականեան։ Հայրը՝ Գրիգոր Կրիչա։ Մայրը՝ Վերկուշ։ Քոյրերը, Մարկօ, Սե– պա Լենա։ Անհետացած Մինսկի ճակա– տամարտին, բայց կ'ըսուի թէ 1947ին տեսնուած է Մարսիլիա, ուր կ'ապրի ((ա– նունը փոխած)։

GABINTZ
33, Bd. Baudin — 94200 IVRY

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՒԹԻ ՏԱՆ «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ» ՍՐԱՀԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Ցովհաննէս Հրաչեան եւ զաւակները 4000, Տէր եւ Տիկ· Վարդան Պանտիկեան եւ զաւակը Դաւիթ Պանտիկեան, Տէր եւ Տիկ· Ալեքսան Պապայեան եւ մայր Ա– ղիբաշեան, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Աչէիբաշեան, Տէր եւ Տիկին Ֆերտի Հ– րաչեան 3000ական, Տէր եւ Տիկ· Միսաք Աւտոյեան, Տէր եւ Տիկ· Սիմոն Աւտոյ– եան եւ զաւակը Ցակոբիկ իր զաւկին Վար– դանի յիշատակին 1500ական, Օրդ· Քրիս– տինէ եւ եղբարք Շաքարեան եղբայր– ները եւ թոռները իրենց ծնողաց, փոխան հոգեհանգիստի եւ եղբօր Բարգէնի յի– շատակին, Տիկին Վարդուհի Հացագործ– եան եւ զաւակները իր ամուսնոյն Ցով– հաննէսի յիշատակին, Մկրտիչեան եղ– բայրները իրենց հօր Երուանդի յիշատա– կին, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Նազարեան եւ զաւակները 1000ական, Տէր եւ Տիկ· Րաֆֆի եւ Սօսի Նազարեան եղբայրներ 800, Տէր եւ Տիկ· Եղիա Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկ· Անդրէ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկ· Էմէ–Ժաքլին Փարոզ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկ· Հմայեակ Հիւսեան, Տէր եւ Տիկ· Վարդգէս Աւետեան, Տէր եւ Տիկ· Մանուկ Մանուկեան ռէս, Տիկին Նուարդ Հացա– գործեան եւ Ադամեան ընտանիքներ 500– ական, Տէր եւ Տիկ· Արմենակ Հիւսեան 300, Տէր եւ Տիկ· Գուրգէն Փանոսեան 200 ֆր·։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Սէն Մօրիսի մասնաճիւղին, Մայիս 16, Կիրակի ժամը 15ին, Սէն Մօրիսի «Մալ տէ Ֆէթ»ի մէջ։

Մասնակցութիւն Լիոնի «Սայթ Նովա» նուագախումբին։

Աչակերտներու կողմէ արտասանու– թիւններ, երգեր, երգախառն պարեր եւ զանազան հաճելի անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, զանազան աղանդերներ, չամիւռով խորաված։

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է

Pélerinage Exceptionnel
SAINTE ETCHMIADZINE
Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens

DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente
tous les soirs
NORAYR
1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie
et tous les samedis soir
FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.
Fermé le Lundi

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Մայիս 16, Կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
Կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Խօսնակ՝ Ա.Ցահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ ընտանեօ կան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ
ՔՈՉԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
13
JEUDI
13 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 170 Ֆ· Վեցամսեայ 90 Ֆ·
Արտասահման Տար· 200 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·588

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.588

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՊՈԼԻՎԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ

— o —

Երեքշաբթի օր, Փարիզի մէջ եւ հազիւ 200 մեթր տարբերութեամբ այն վայրէն, ուր Հոկտ· 24ին սպաննուած էր Թուրք դեսպանը, կը սպաննուէր Պոլիվիոյ դեսպանը՝ Զենթանօ Անայա: Քիչ եաք, անծանօթ մը կը հեռաձայնէր մամուլի Ֆրանսական Գործակալութեան յայտնելու համար թէ մահափորձին պատասխանատուութիւնը կը պահանջեն «Չէ Կեվառա հիմապային դումարտականները»: Իրրեւ յաւելեալ մանրամասնութիւն կ'ըսուի թէ դեսպանը, 1967ին հրամանատարն էր Յանիա Քրուզի 4րդ մխաւորին, որ պատասխանատուն է Չէի սպանութեան, նաեւ ինք պաշտպանած է Պոլիվիոյ դեսպանի Առեանի պատճառաբանութիւնները ազատ ձգելու Լիոնի կեսթափոյի պետը՝ Պարպի:

Որքան ալ տրամաբանական ըլլայ այս վարկածը, կարելի չէ նաեւ անտեսել որ Զենթանօ առնչ մը ի վեր լաւ չէր իր երկրին մէնատիրական իշխանութիւններ – ուն հետ եւ իր դեսպանութիւնը տեսակ մը աքսոր էր: 1973ին հրաժարած էր պինել ուժերու հրամանատարի պաշտօնէն, ողղոքելու համար Գնդ· Սեպիլի մահուան դէմ, հանրաբար պատահած չարչարանքի տակ: Ուրեմն կրնայ նաեւ անկարելի չըլլալ որ Պոլիվիոյ իշխանութիւնները կազմակերպած ըլլան այս մահափորձը, զայն քօղարկելով «ձախա – պաշտ» երեւոյթի մը տակ:

Պարզ է սակայն թէ Փարիզը ընտրուած է իբրեւ մայրաքաղաք ահաբեկումի: Տեսական կերպով 5000 ոստիկան կը հսկեն եւ 400 միայն՝ դեսպաններու պաշտպանութեան վրայ: Այս սպանութեան առթիւ, Ֆրանս – Սուար կը վերյիշէր թուրք դեսպանին մահափորձը, որու պատասխանատուութիւնը պահանջած էին Էոfան եւ «Հայկ· Ազատագրական Բանակը»:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

— o —

Մինչ Լիբանանեան յառաջդիմական ուժերը եւ սուրիական ուժերը չատ բուռն բախումներ կ'ունենային Տրիպոլիս, ամերիկացի բանագնացը մամուլի ասուլիս մը կուտար իր լաւատեսութիւնը յայտնելու համար, ինչ կը վերաբերի խաղաղութեան եւ եղբայրութեան վերահաստատման Լիբանանի մէջ: Երբ լրագրող մը հարցուցած է թէ ինչո՞ւ ձախ եւ ազ պիսի համախմբուին Սարգիսի չուրջ, քանի ձախը դատապարտեց ընտրութիւնը, որու չմասնակցեցաւ, Ամերիկացին

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 10)

«ԱՐԱՐԱՏ – «ԿԱՐՊԱՏՆԵՐ» ԽԱՂԸ (*)

Խորհ· Միութեան ոտնագնդակի ախոյեանական մրցումներու չարքին՝ «Արարատ» իր 6րդ խաղը ունեցաւ Լվովի «Կարպատներ»ուն հետ: Լվովի ակումբը միշտ դժուար մրցակից մը եղած է Երեւանցիներուն համար: «Կարպատներ»ը խաղացած են առանց աւելորդ «ճիգերու», պաղարիւն եղած են, սակայն հետզհետէ սկսած է լարուած վիճակ մը ստեղծուիլ, մինչեւ որ 37րդ վայրկեանին Լվովցիները նշանակած են առաջին կէսը: Խաղի երկրորդ կէսին դարձեալ Լվովցիները են որ նշանակած են կէտ մը, մինչ Արարատ – ցիներ հետզհետէ զօրացնելով իրենց յարձակումները, չնորհիւ Ղազարեանի կըրցած են կէտ մը նշանակել, խաղին արդիւնքը դարձնելով 1–2 ի շահ «Կարպատներ»ու: Ներկայիս «Արարատ» 7 միաւոր

պատասխանած է «Պարզապէս բնազդով, հիմա այն վիճակին մէջ են որ կ'անդրադառնան թէ ոչ յաղթական եւ ոչ պար – տեալ կայ հոս: Անկարելի է զինուորական յաղթանակ տանիլ»:

Ամէն պարագայի մէջ տարուան մը կը – ռիւներէ ետք, լիբանանեան հակասու – թիւնները հոն հասած են, որ ձախը ձախին դէմ կը կռուի, այսինքն լիբանանեան ձախ ուժերը իրենց դէմ ունին սուրիական եւ պաղեստինեան (Սայքա) ուժերը: Երեքշաբթի օրուան մեռելներու թիւը 49 էր միայն Պէյրութ:

Քաղաքական ճակատի վրայ, կը թուի թէ ձախը քիչ մը մեղմացուցած է իր դիրքը եւ որոշած է գործակցիլ Սարգիսի հետ եթէ իր դրած որոշ պայմանները ընդունուին.— Ա.) Պահպանել պաղեստին – եան դիմադրութիւնը եւ նուիրագործել պինեալ պայքար տանելու անոր իրա – ւունքը: Բ) Լիբանանէն քաշել տալ սուրիական զօրքը (15·000): Գ) Պահպանել հանրային ազատութիւնները: Դ) Կլոր սեղանի մը չուրջ բերել բոլոր կուսակ – ցութիւնները, որոշելու համար քաղաքական հիմնական բարեփոխումները: Ե) Մերժել արտօնութիւն տալ որեւէ օտար պինեալ ուժի մուտքին Լիբանան, արա – բական, օտար թէ միջազգային:

Ցիշենք թէ Ֆրէնճիէ դեռ չէ ըսած թէ ե՞րբ իր աթոռը պիտի փոխանցէ:

Քաւիթ մը տողով

ԴԱՏԱՒՈՐԻ ՄԸ տեղափոխութիւնը Մարսէյլէն հիւսիսային Ֆրանսա կրկին մէջտեղ դրաւ քարիւղի գայթակղութիւնը: Ծանօթ է որ ամէն ինչ սկսած էր 1971ին երբ Ռոժէ Պոտուբեան դատի կը դիմէր քարիւղային ընկերութեանց դէմ «ապօրինի համաձայնութեան եւ համա – խմբման համար չուկայէն հեռացնելու համար մրցակիցները»: Առջի օր երբ քարիւղային շրջանակներու լաւատեղեակ թերթ մը կը գրէր թէ քարիւղային ընկերութիւնները վերջնապէս պիտի «ճերմակ երես ելլեն», Տէֆէռ կը յայտնէր իր վերդովումը, ըսելով թէ դատաւոր Զեքալտի, որ Մարսէյլի մէջ կը զբաղէր այդ հարցով եւ երեւան հանած էր գայթակղութիւնը, տեղափոխուած է:

բով կը դրաւէ 5րդ տեղը: Ցաջորդ մըրցումը՝ Օզեսայի «Չերնոմորեց»ի հետ, Մայիս 16ին՝ Երեւանի մէջ:

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Մայիս 11ի թիւով:

×

ՀԱՅ ՄԱՄՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԳԻՒՏԸ

Խորհ· Միութեան Նախարարաց Խորհուրդի պիւտճէով եւ յայտնագործութիւններու պետական կոմիտէն գնահատած է խումբ մը հայ մասնագէտներու գիւտը: Անոնք սեղմած են լաֆի ստացման նոր եղանակ մը: Կամոյի գործատան հետ միասին Երեւանի Բազմարուեստից Հիմնարկութեան մշակած եղանակը կարգ մը առաւելութիւններ ունի: Այս եղանակով ձեռք բերուած լաֆը կարելի է կիրառել որակեալ մեկուսիչ թաղանթի արագ զարգացման համար: Գիւտին հեղինակներն են հիմնարկութեան դոցենտ Ա· Յովհաննիսեան, Լ· Կիրակոսեան, Ռ· Խաչատուեան, Գ· Բազդասարեան, Ա· Ներսիսեան:

×

ԱՐՏԱՇԷՍ ՑՈՒՆԱՆԵԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Արտաշէս Ցունանեան նկարագրչման գործերու չարք մը ստեղծած է՝ Տանթէսի «Աստուածային կատակերգութիւն»ի մոթիվներով: Ան տասը տարի առաջ սկսած է աշխատիլ այդ չարքին վրայ, ուսումնասիրած է Պոթիչելլիի եւ ուրիշ վարպետներու ծանօթ նկարագրումները: Ցունանեանի գործերուն հիմք կը ծառայեն ազգային ճարտարապետութիւնը եւ երաժշտութիւնը: Իր գործերէն են «Հայկական եկեղեցական ճարտարապետութիւնը», «Մխիթարազ», «Պատարագ» նկարներու չարքերը: Քանի տարուան ընթացքին ան հազարէ աւելի գործեր ստեղծած է դեղանկարչութեան, գրքի նկարազարդման, թատերական ձեւաւորման մարզերուն մէջ: Արտաշէս Ցունանեան թոռն է 19րդ դարու Գիւմրեցի ծանօթ աշուղ Մարտիրոսի: Վերջերս ան ստարած է «Մարդկային հոգիի դիմագնկարը» գործերու չարքը: Շուտով տեղի կ'ունենայ ցուցահանդէս, ուր կը ներկայացուին հին դարերու եւ արդի չըրջանի հայ անուանի գիտնականներու, գրողներու, դերասաններու, երգիչներու դիմանկարները:

×

ՋՕՐԱՅՐ ԽԱԼԱՓԵԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

« Հայաստան » հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Զօրայր Խալափեանի « Մեռնող յառնող » վէպը եւ երկու վիպակները: «Մեռնող յառնող» վէպով հեղինակը անդրադարձած է գրականութեան հետաքրքրական նիւթերէն մէկուն՝ ժողովրդական բանահիւսութեան եւ զայն հաւաքողներուն մասին: Գրքին մէջ լայն տեղ յատկացուած է հայկական ժողովրդական բանահիւսութեան անցեալի եւ ներկայի հաւաքողներու կատարած աշխատանքներու: Ներկայացուած է այսօրուան յաջողութիւնները, մասնաւորապէս ներկայացուած են Հայաստանի մեծագոյն կառոյցը՝ հիւլէական ելեկտրակայանը եւ անոր աշխատաւորները: 43ամեայ Զօրայր Խալափեան 24 տարի կանխին աւարտած է Երեւանի պետական համալսարանի բնագիտական – ուսուցչական ճիւղը եւ վեց տարի աշխատած է իբրեւ ճարտարագէտ Երեւանի ձեռնարկութիւններէն մէկուն մէջ: Առաջին վիպակը՝ « Հեղեղ », հրատարակած է 32 տարեկանին եւ դրաւած դրական շրջանակներու ուշադրութիւնը: Այնուհետեւ ան լոյս ընծայեց «Երիցուկի թերթիկները», «Որտեղ էիր, մարդ Աստծոյ» վիպակները: Զ· Խալափեան դրած է նաեւ թատերախաղեր՝ «Հրաշք երախան», «Օդային», որոնք բեմադրուած են Լենինգրադ, Լիթվանիա եւ Խատնիա:

×

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ՝ ԲԱՐՁՐԱԲԵՐՁ ԴԱՇՏԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Հայաստանի գիւղատնտեսութեան մեքենայացման եւ ելեկտրականացման վարհետազօտական հիմնարկութեան ա – ռընթեր կառուցուած է փորձնական գործատուն մը, որ պիտի արտադրէ հիմնարկութեան շինարարներու նախագիծներով ստեղծուած արդիական մեքենաներ: Հայաստանի լեռնային շրջանները կը գրաւեն հողամասի 84 տոկոսը: Քարքարոտ հողերը, որոնք կը գտնուին ծովու մակերեսէն աւելի քան 1500 մեթր բարձրութեան վրայ, գիւղատնտեսութեան համար օգտագործելու ատեն յատուկ միջոց կը պահանջուի: Ահա այդ միջոցի ստեղծման նուիրուած է նոր հիմնարկութիւնը: Գիտնականներ եւ շինարարներ հետեւողական կերպով կ'ընդլայնեն հետազօտութիւններու շրջանակը:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Երիտասարդ Թուրքեր կ'ուզեն Այա Սոֆիան կրկին մզկիթի վերածել

— o —

ԽՄԲ·— Պոլսոյ թերթերէն կ'պատա – տպենք այս լուրը, ի պէտս զարգացելոց այն լաւատեսներուն, որոնք կը խորհին թէ Թուրքը կը փոխուի, Թուրքը փոխ – ուած է եւ նոյնիսկ յառաջդիմած եւ այս ընողները՝ երիտասարդ են ու համալսարանի ուսանող···

Թուրք Ազգ· Ուսանողական Միութեան պատկանող 150 երիտասարդներ Ուրբաթ, Մայիս 7ին, կէսօրին մօտ մտան Այա Սոֆիա եւ Ուրբաթի նամազը առին, եւ պահանջեցին որ Այա Սոֆիա վերստին մզկիթ ըլլայ եւ հոն իսլամական արարողութիւններ տեղի ունենան:

Ինչպէս կը յիշուի, կառավարական որոշումով Այա Սոֆիան թանգարանի վերածուած էր 1934ին: Ուրբաթ երիտասարդներ երբ նամազ առին Այա Սոֆիայի մէջ, ոստիկանութիւնը չմիջամտեց եւ արգելք չեղաւ:

Ազգայնական երիտասարդները Ուրբաթ առաւօտ թերթերուն հեռաձայնեցին եւ յայտնեցին թէ «նամազ պիտի առնեն» Այա Սոֆիայի մէջ: Աւելի վերջ խումբ առ խումբ մտան Այա Սոֆիա այն պահուն երբ զանազան երկիրներէ եկած զբոսաշրջիկներ թանգարան մտած էին: Երիտասարդները իրենց գրպաններէն կրոնական վերտառութիւններ հանեցին, եւ նամազ առնելէ վերջ՝ անչշուկ ցրուեցան: Նամազի պահուն զբօսաշրջիկներն ալ նոյնքան անչշուկ հեռացան:

Ազգ· Ուսանողական Միութեան ան – դամներէն Ահմէտ Էսքիմուս, որ Դրակոնութեան Ֆաքիւլթէի Ուսանողական Միութեան նախագահն է, մամլոյ ասուլիս մը սարքեց եւ յայտնեց թէ իրենց նպատակն է Այա Սոֆիան վերստին աղօթատեղի ընել եւ իբր մզկիթ բանալ ժողովուրդին: Այս նպատակով է որ ազգայնական ուսանողութեան ներկայացուցիչները նամազ առին: Ցիշեց այս առթիւ Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտի խօսքը· — Աստուծոյ հրեշտակներուն, իմ եւ ամբողջ մարդոց անէծքը տեղայ անոնց վրայ, որոնք Այա Սոֆիան մզկիթէ դուրս տարբեր նպատակի մը կը յատկացնեն:

ԱՐԱՐԱՏ, ՍԻՐԵԼԻՍ

— Երեւանեան օրեր եւ ժամեր —

Բ.

Ութսմ է: Երեւանեան առաջին օրս կը զուգադիպի Յարութեան տօնին ու բախտը պիտի ունենամ մեր պատարագը լսելու էջմիածնի Մայր տաճարին մէջ: Երբ իբրեւնամուտին, կաթողիկոսարանի կառքը մեզ կ'առաջնորդէ էջմիածին, յաւիտեանական ուրախութեամբ կը դիտեմ չուրջս, մինչ վարորդը կը բացատրէ· «Ձեր ձախին՝ վինիի գործատունն է, աջին՝ քոնեակի, քիչ անդին տեսէք Հրազդան մարզադաշտը»: Անոնները, որոնք տարիներ առաջուան են աչքիս առջեւ, յանկարծ իրականութիւն կը դառնան: Ամէն օր երբ Երեւանի հեռաւոտիպ փորձերը կը կարդամ, փորձած եմ երեւակայել ինչ որ կայ բառերուն տակին: Այսօր, վերջապէ՛ս, բառերուն տակին եմ: Կառքը կը սուրայ ու աչքիս աչքիս կը զարնէ ցուցատախտակ մը՝ «Մուսա լեռ» եւ քիչ մը հեռուն՝ բարձունքին վրայ կը տեսնեմ յուշարձանը որ կը կառուցուի: Ինչ որ ամէնէն ուշագրաւն է արդէն, իրարու յաջորդող շինութիւններն են: Ամբողջ քաղաքը կը նմանի մեծ շինարանի մը: Խաղտատութեան մէջօդ չունիմ, քանի առաջին անգամն է, որ կուգամ բայց ընկերակիցս որ 1957ին եկած է առաջին անգամ, կը կրկնէ յաճախ· «Աւիկա չկար, այս ալ չկար, ոչ ալ այս միւսը...»: Ու կը հասկնամ թէ ի՛նչ հսկայ աշխատանք կատարուած է տարիներու երկայնքին: Շատ պարզ բան մը կատարուած է·— Հայրենիք մը կառուցուած է: Թէկուզ ամէն չէնք դեղեցիկ չէ, թէկուզ բոլոր լացուկոները կատարեալ չեն, բայց շինուած է: Արդիականութիւնը ու քաղաքներու խճողումները վնասած են ճարտարապետութեան աշխարհի բոլոր քաղաքներուն մէջ: Բայց երբ էջմիածին չհասած, աջիս կը տեսնեմ, թէեւ քիչ մը հեռուէն, Ս. Հռիփսիմէն, կը յիշեմ մէկ չսիրած գրողիս, Սաչա Կիթրիի խօսքը, որ կը վերաբերէր Վատիկանի Սիքստեան մատեանի՝ «կարելի է միայն ծունկի գալ»: Արդարեւ, մանաւանդ երբ աւելի ուշ մօտէն ալ տեսնեմ, ուրիշ ըսելիք պիտի չգտնեմ Հռիփսիմէի համար՝ հարկ է ծնրադրել ու լռել: Սքսականները պահել ուրիշներուն:

Հասած ենք էջմիածին ու Մայր տաճարէն առաջ, կ'առաջնորդուինք նոր եւ չքեղ վեհարանը, ուր մեզ կ'ընդունի Կաթողիկոսը՝ Ամենայն Հայոց:

Մեծ՝ իր պարզութեան մէջ: Քանի տարի առաջ, Զինքը տեսած եմ առաջին անգամ Օրլի ու այսօր, վերջապէ՛ս, Իր Տան մէջ: Ուրախ եմ, ըսելու իրեն՝ «Առաջին անգամ, Վեհափառ, Ձեզի խոստացած էի Հայաստան գալ, ու ահա, թէեւ յապաղումով, խոստումս կը կատարեմ»: Յապաղումս չի զարմացներ Կաթողիկոսը, որ ծանօթ է անոր ակամայ պատճառներուն: Պիտի զարմացնէ ուրիշները, անոնք որ չեն պիտեր թէ ի՛նչ կը նշանակէ հայերէն օրաթերթ հրատարակել, Փարիզ, երկու հոգիով: Երբեմն ինքզինքս մեղաւորի վիճակին մէջ իսկ պիտի զգամ: Բայց, մեղաւոր չեմ, Աբրահամ, սիրելիս, վասնզի եկայ, ուշ եկայ, բայց կարեւորը այն է որ եկայ:

Ժամն է Ընթերցուածին ու Պատարագին, ու կ'ուղղուինք Մայր տաճար, Կաթողիկոսին առաջնորդութեամբ: Եկեղեցին լեցուն է, մեծ ու պզտիկ խճողած են ամէն կողմ: Ժամերգութիւնը կը սկսի ու վարդապետը կը կարդայ Դանիէլի Գիրքը: Յստակ առոգանութեամբ, ականջս կը լեցնէ հրաշալի պրաբարով: Թղթուած հազարումէկ մտածումներու մէջ, ներկայ եւ բացակայ միաժամանակ, կը հետեւիմ արարողութեան: Աչքիս՝ երգչախումբը, ուր կը տեսնեմ Լուսինէ Զաքարեանը եւ պատարագը կը սկսի:

Եկմալեանի պատարագն է, որ կ'երգուի հարազատութեամբ եւ հաղուագիւտ կատարելութեամբ: Լուսինէ Զաքարեանը շատ յաճախ բախտն ունեցած ենք լսելու Փարիզ, բայց հո՛ս պէտք է լսել զինքը: Յարութենական ապրումով մըն է որ կ'երգէ: Երգ չէ արդէն, աղօթք է ու կը թուի թէ ուրիշ աշխարհ մը կը պտնուի, երջանիկ է ու հեռո՛ւ, շատ հեռո՛ւ մեզմէ:

Յաջորդ առաւօտ Զատիկ է, ու կրկին կաթողիկոսարանի կառքը մեզ կը բերէ էջմիածին: Բազմութիւնը շատ աւելի մեծ է, թէեւ երկինքը ամպոտ: Կը պատարագէ՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը: Լուսինէ Զաքարեանէն զատ կայ նաեւ Գոհար Գասպարեանը, բայց նոյն բանը չէ: Եւ հոս, ձայնի գեղեցկութիւնն ու զօրութիւնը խնդրոյ առարկայ չեն: Մեր պատարագը վայրի պէտք չունի, ատիկա լաւ կը զգայ Լուսինէ Զաքարեանը եւ կրկին ինք է, որ պիտի յուզէ պիտ, մինչ երգչախումբը անգամ մը եւս լաւագոյնս կ'արժեցնէ Եկմալեանը: Կողքիս է Սիլվա Կապուտիկեան եւ քիչ ետք միասին կ'երթանք Վեհարան: Նախապէս սակայն հարկ է դուրս ելլել Մայր տաճարէն, ճեղքել բազմութիւնը, անոյշ հայ մամիկները, որ կ'ուզեն անպայման իրենց կաթողիկոսին աչքը համբուրել, աւելի երիտասարդներ, որ իրենց մանկիկը կ'երթ – կարեն որպէսզի կաթողիկոսը իր ձեռքը դնէ տղուն ճակտին:

Վեհարանին վայելուչ սրահը լեցուն է: Զատիկ է ու հիւրեր կան: Արդէն խմկ, «տպաւորութիւններս» կ'ուզեն: Նոր եկած եմ, ամէն ինչ նոր է ինծի համար: Ամերիկացի պրօսաչրջիկ չեմ արդէն որ տպաւորութիւն ունենամ ու կը վորձեմ կատակել· «Առ այժմ միայն օդէն զբժ – դոհ եմ, այն ալ ձեզմէ կախում չունի...» ու կը տանեմ աւելի սրամիտ պատասխան մը՝ «Պէտք է իմանաք, Տիկին Արփիկ, թէ չատ բան մեզանից կախում չունի...»:

Ճաշի ժամն է ու կը հաւաքուինք Կաթողիկոսին չուրջ: Բաւական հիւրեր կան, Կրօնական Հարցերու նախարարին տեղակալը, Սիլվա Կապուտիկեան, էջմիածնի համբարձակազօրը՝ Ա. Հատիտեան, նկարիչ Գրիգոր Խանջեան, Փրոֆ. Մելիքսէթ – եան, անօրէնը Զարենց Գրականութեան ու Արուեստի Թանգարանին, բազմաթիւ այլ անձնաւորութիւններ ու երկու Ֆրանսահայերը՝ Կարպիս Զրբաչեանն ու ես: Կաթողիկոսը կ'ողջունէ մեզ, կը յիշէ թէ «Յառաջ»ի ընթերցող եղած է դեռ Պուքրէշէն, պատերազմէն առաջ, կ'ողկոյէ Շաւարշին յիշատակը, վաստակաւոր մը տաւորական եւ մեծ հայրենասէր ու պարզ է՝ կը յայտնէ: Որքան պիտի նախընտրէի, որ Շաւարշը ըլլար հոս, ինք որ այնքան ուրախութեամբ կարդացած էր Հայաստան ճամբորդութեան առաջին ազդը, 1956ի ամառը երբ ինք սիրտը կը բուժէր Օվերնը: Հաղիւ քանի մը ամիս ետք, հրաժեշտ կուտար կեանքին, կարօտը սրտին: Ես կ'ուզէի ունենալ իր աչքերը, անոնցմով տեսնելու համար Հայրենիքը: Իր աչքերը լեցուած էին Հայրենի աշխարհով, ծանօթ էր Տարօնի ու Կարինի, չնչած էր Երեւանի օդը, ինք պէտք է տեսնէր իր հին երազներուն նոր ճամբաները, մինչ ես...: Ես առաջին անգամ կը տեսնէի Հայրենի լեռներն ու ձորերը, իմ աչքերս ցարդ լեցուցած էին Սէնն ու երբեմն Միջերկրականը, Սաքրէ-Քէօրն ու երբեմն Ալպեանները, հին եւ նոր գիրքեր չկային իմ սրտիս խորը:

Արարատ, սիրելիս, որքա՞ն կ'ուզէի որ ի՛նք տեսնէր քեզ: Յանկարծ կը լսեմ կրկին Կաթողիկոսը՝ « ... Մտաւորական աղջիկ է, տպաւորութիւններ չի կրնար ունենալ, միայն ապրումներ կրնայ ունենալ...»:

Որքա՜ն ուրախ եմ, որ գուշակած է պիտ: Այո՛, միայն ապրում կրնամ ունենալ, նոր եւ ինծի անծանօթ ապրումներ...: Ու ապրում մըն ալ կ'աւելնայ երբ Սիլվա Կապուտիկեան, քնիկի հարազատութեամբ կ'երգէ «Տըլէ եաման»...

×

Իրիկունը կը սկսի իջնել երբ կը վերադառնանք Երեւան, ուր պահ մը կը

ԲԷԳԼԱՐ ԱՄԻՐՋԱՆ

Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Ալէքսանդր Թադէոսեանի «Բէգլար Ամիրջան» խոշոր գիրքը կրող գիրքը, զոր հրատարակած է Հայկական Թատերական Ընկերութիւնը:

Անուանի պարիթոն Բէգլար Ամիրջանեան, կամ ինչպէս յետագային պիտի կոչուած են՝ Ամիրջան, ծնած է Թիֆլիս, պզնձագործ արհեստաւորի մը ընտանիքին մէջ: Փոքր տարիքէն հրապուրուած է երգ ու տաղով եւ արդէն Ներսիսեան դպրոցին մէջ ուսման տարիներուն աչքի զարկած է իր բնատուր երաժշտական հակումներով:

Դպրոցը վերջացնելէ ետք Բ. Ամիրջան կը զբաղի համբաւարութեամբ, նոյն տաեն հանդէս կուգայ իբրեւ մենակատար: 1886ին Պետերբուրգէն Թիֆլիս կը ժամանեն երաժիշտ Մակար Եկմալեան եւ Պետերբուրգի հայ համայնքի հեղինակաւոր դէմքերէն մէկը՝ որպէսզի ձայնել երիտասարդներ ընտրեն Պետերբուրգի հայկական եկեղեցւոյ երգչախումբին համար: Ընտրեալներուն մաս կազմելով Բ. Ամիրջան կը մեկնի Պետերբուրգ, ուր արժանանալով երաժիշտներու դնահատանքին՝ աշխարհահռչակ նկարիչ Յ. Այվազովսկիի եւ անուանի երաժիշտ Ա. Ռուբինշտայնի թելադրութեամբ կ'ընդունուի տեղւոյն երաժշտանոցը:

«Բէգլար Ամիրջան» դիրքը ընդարձակ էջերով կը ներկայացնէ արուեստագէտին ունեցած գեղարուեստական գործունէութիւնը, անոր տուած երգահանդէսները Պետերբուրգի սրահներուն մէջ եւ չնորհիւ իր գեղեցիկ ձայնին ձեռք բերած համբաւը:

1891 Օգոստոսին Բ. Ամիրջան կը մեկնի Միլան, ուր կ'աւարտէ Երաժշտանոցը եւ տարի մը երգահանդէսներ կուտայ Իտա-

հանդիպինք Ս. Սարգիս եկեղեցին, որ դեռ նորոգութեան մէջ է, բայց բաց է: Սիլվա Կապուտիկեան չուզեր որ ժամանակ կորսնցնեմ, ու նոյն իրիկունը կը տանի զիս Թատրոն: Միակ ներկայացումը որ կայ այդ օրը, Պարոնեանի «Աբեղեանն առամնաբոյժն» է, որու արեւմտեան հով մը փորձած է տալ Հրաչեայ Ղափլանեան: Սիլվա Կապուտիկեան կը զգայ որ կը տառապիմ ջարդուփշուր եղած սրեմտահայերէնէն, բայց ոչինչ, զգալիօրէն մը կ'ունենամ «Ղափլանեանական» ոճէն:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

(Շար· 2)

(*) Ա· մասը տես՝ «Յառաջ», Մայիս 6

ՋՈՐԻ ՄԻՐՈՆ

4·

— Մումար, հարս, դէշ, չատ դէշ եբաղ տեսայ... Մումար, հարս, էլ էս լուսոյ Աստծուն մատաղ խոստացի:

Ցետոյ պապը ամէնքին, տան մեծ ու փոքրին պատուիրեց·

— Ջոչեր, առանց Աստծու էսօր քելք չանիք:

Լուսէլուսին բոլորը ոտքի ելան եւ մէկէն ամէնքին թուաց, թէ գիշերը չատ երազ են տեսել: Ինքը բաց ուս ու կրծքով կանգնեց զրան դէմի ընկուզենու տակ, նայեց հիւսիս, հարաւ, արեւմտոցի, ամպուզամպ էր: Մարթ – թուկի գլխին սեւ ամպ կար, Ծովասարին՝ կա՛ր, տան թիկունքի Ընկուսարին՝ կա՛ր ... Ամպերի գղվռտոց էր:

— Կարկուտ կը գայ, Մէրօ, — Յարութ պապը սարսռացող հայեացքը երկնքից բերեց ցած, — ծառերին ճիւղ ու ծաղիկ չի մնայ· իմ սիրտ վատ կը զուշակէ:

Պապը այդ առաւօտ թարս ու չիտակ էր հագել արեխները, մտամոլոր հասաւ այգու կողքով անցնող առուի մօտ, լուացուեց, լուաց բահը, աղօթաքարի մօտ ծնկեց աղօթքի, եւ պապի չուրթերը զողում էին, իրար չէին գալիս աղօթաբառերը ու Աստծոյ փէշ բռնած ձեռքերը զողում էին: Այդ առաւօտ առանձին անպամ նկատեց, որ պապը ծե՛ր ու ծեր է, ճի՛պ–ճերմակ: Աղճաց պապին ու մէկէն մտքով անցաւ· պապին մի բան չպատահի՞ո··· Ախը, ապու պապերը թէ սարում չեն սպանուել, թէ ձնահոսքը չի քշել – կորցրել, թէ Անդոկայ ձորում կայծակը չի զարկել – զարձրել մի բուռ մոխիր, թէ մնացել, ապրել են, մի օր չունչ են փչել՝ միամի՛ռ, խաղա՛ղ: Մէկը թիկունքը ծառին յենած է գնացել, մէկը քնել ու մնացել է քնած··· Ամէն մէկը իր ձեւով է գնացել աշխարհից, ամէնքն էլ իրար նման՝ Ընկուզատարի ծառերի պէս կամ տապալուել են կամ խաղա՛ղ մեռել: Ախը, հէնց ինքը, Յարութ պապն է պատմել·

«Իմ կրկէ պապ առաւօտ ելաւ, լուացուաւ, իր աղօթքն արաւ, կերաւ հաց, ասաց էսօր մարդ զործի չերթայ, ասաց Յարութ, սրէ զանակ, մաքրէ իմ երես, զրկեց իմ փոքր տղին՝ անունով կրկէ, նստեց սանդքարի քով, խաղ արաւ իմ տղի հետ ու··· քանց ճրագ վչիս··· Իմ պապ կրկէի չունչ փչել մա՛րդ չիմացաւ: Իմ հօր՝ նամանապէս, իրիկուն հանդից եկաւ տուն, կերաւ–խմեց, ասեց–խօսեց, լուսցաւ՝ չկար···»:

Ամպոտ առաւօտ էր, Յարութ պապը դող ընկած աղօթք էր անում, ինքը տան պիմացի ընկուզենու տակ կանգնած նայում էր· տխրել էր, որ օրն ամպոտ է, գուցէ կարկուտ գայ··· որ Յարութ պապը ծե՛ր, ծեր է եւ գուցէ··· Խղճում էր Յարութ պապին եւ զրանից էր տխրել· պապը էլ ճօճք չի բարձրանայ, ճօճքը կը մնայ դատարկ, պապը իր աղօթաքարին չի մօտենայ, աղօթաքարի չուրջբոլոր կ'ածի խոտ, կը ծածկի աղօթաքարը:

Նոթոտ առաւօտ էր եւ այդ առաւօտ առաջին անգամ ափսոսաց, որ աշխատ – հում երկիրն ու երկինքը թողնել, գնալ կայ: Ինչո՞ւ կայ: Ախը, Յարութ պապը Սասնոյ սարերն ու ձորերը թողած ո՞ւր գնայ, մեղք է Յարութ պապը, ինչո՞ւ գնայ···

Հօրեղբայր Նշանը անցաւ իր մօտով, ասաց·

— Մէրօ, պրծի–արի, մենք գնացինք, — կորեկի արտը ցանքի գնացին: Հօրեղբայր Նշանի ճակատն էլ օրուայ պէս ամպոտ էր: Սեթոն ու Պետրոսը հորթ ու զառ քշեցին, բարձրացան Ընկուզատար, Խումար մարէն ձայն էր տալիս·

— Մէրօ, արի հաց կեր···

Խանդութը··· Խանդութը այդ առաւօտանը չէր· չարաթ առաջ Մխէն զաթով եկել էր:

— Խնամ Յարութ, մարէն կը խնդրէ իրաւունք տաս՝ Խանդութին չարաթ մի երկու զարձ տանինք, — տարել էր:

Առաւօտ էր, ամէն մէկն իր բան ու գործին, ինքը կանգնել էր ընկուզենու տակ, նայում էր պապին, մտել էր գետնի ու դուրս չէր գալիս· էսօր Յարութ պապը աշխարհից կը թողնի, կ'երթայ··· Ու սիրտը ցաւում էր· ինչո՞ւ էրթայ, իր այգին թողած ո՞ւր էրթայ··· Մնայ, մա՛նր, մանր փոր անի ծառերի տակ, յոգնի՝ մէջքը տայ ծիրանենուն, ծաղկաթերթերը կաթկթան գլխին ու կոր– չէն ճերմակ մազերի մէջ: Մի չիւղ առնի ձեռքը, չուռումուռ տայ ոտքերի մօտ խլվլացող որդը ու հաղար անգամ մատածածը էլի մտածի·

— Հողի տակի որդ էս ի՞նչ կենդանի է· կը կտրիս՝ արուն չի էկնի:

Աւէն թող կանչի իր չներին եւ՝ Աւէի ձայնը, եւ՝ չների հաչոցը գա՛ն պապի ականջն ընկնեն ու մատնապղ, գոլ ու լուռ օդում պապը լսի նաեւ մեղրաճանճի բզզոցը: Այսպէս թող լինի ու աշխարհից էր թողնի էրթայ Յարութ պապը: Ո՞ւր էր թողնի էրթայ···

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար· – 15)

ՅԱՎԻՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. ՊԱՊ

Նիւթ՝ Հեռագիր, ընտանեկան կեանքէ

ԹԲԻ ՀԱՅԿ

Պիտի ուզեմ ձեզի պատմել իւր ուրախութեան ու տառապանքի մասին, որ ինձ ներկայ պահուն ամենէն աւելի հետաքրքրող օբէկտն է, որովհետեւ ինքնին ինձ կը վերաբերի։ Ես ալ ունեցայ ուրախութեան ու տառապանքի օրեր, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ընտանեկան կեանք, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ հարազատներ, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ընկերներ, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ թշնամիներ, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ սէր, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ատելութիւն, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ցաւ, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ուրախութիւն, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ յոյս, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ յուսահատութիւն, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ հաւատք, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ կասկած, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ հաւատարմութիւն, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ դաւաճանութիւն, ինչպէս ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ամէն ինչ, ինչ որ ունի ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ոչինչ, ինչ որ ունի ամէն մարդ։ Ես ալ ունեցայ ամէն ինչ եւ

Այրի Տիկին Զարուհի Տողրամաճեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Տողրամաճեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ աղգականին՝

ՏԱՃԱՏ ՏՈՂՐԱՄԱՃԵԱՆԻ

(Պրուսա – Մեծ Նար Գիւղէն)

մահը որ պատահեցաւ Մայիս 1,ին յետ երկարատեւ հիւանդութեան, 79 տարեկանին։

Թաղումը կատարուած է Մայիս 3ին, Սէն Ռաֆայէլի գերեզմանատունը ընտանեկան չրջանակի մէջ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կիրակի, Մայիս 16, Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ Օրիորդները Վարդուհի Փիլիկեանի եւ Շաքէ Կիւլեանի խնդրանքով Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Հանգուցեալ

ԷԼԻԶ ՍԵՊՈՒՀԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ի յուշ ողբացեալի բարեկամներուն եւ ծանօթներուն։

×

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը, ընկերակցութեան մահացած նախագահ – ներու հոգիներուն համար, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, կիրակի Մայիս 16 ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 Ռիւ ժան կուժոն։

Վերոյիշեալ անձնաւորութիւններուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութիւնը իր ալեվառ Հայրենիք – կիւղ Նաչիկ Մկրտիչեանի մահուան տխուր առթիւ, կը վշտակցի հանգուցեալին բոլոր պարագաներուն եւ կը խոնարհի իր թախտ չիրխին առջեւ։

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը յատկացնէ 250 Ֆր. Լիբանանի ազգեաբնեղուն եւ 50 Ֆր. «Ցառաջ»ին։

(Մտանալ «Ցառաջ»էն)։

×

Կոնստանդի Հայ Ազգ. Միութիւնը կ'ողբայ իր կազմակերպութեան հիմնադիր անդամներէն Երուանդ Տէր–Կոմսեանի մահը եւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Նուարդ եւ Օրիորդներ Սիրանոյշ եւ Մարի Տէր–Կոմսեանի։

×

Սեբաստիոյ Դաւրայի Հայրենակցական Միութեան Վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Շ. Պալեանի եւ ընտանիքին իր մօր՝ Տիկին Ա. Պալեանի մահուան առթիւ։

Նոյն տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկ. Մխիճան Շիրվանեան 20 Ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջին»։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՇԱՒԻԼ

Այս կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

ՆՈՒԷՐ

Ազգանոյշ Գոնչէկկիւլեան իր հիւանդութենէն ապաքինման առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ Հայ Արիներու Միութեան, 100 Ֆր. Կապ. Խաչի Պանեէօ–Ֆաչանի մասնաճիւղին եւ 80 Ֆր. «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան կեդր. Յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ըստացած է կարեւոր քանակութեամբ հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքեր իր նորակազմ գրադարանին համար։ Նուիրատուներն են՝ Օր. Հերմինէ Մխիքեան (Նիս), Տիկ. Զարուհի Նշանեան (Քան) եւ Տիկին Տօնիչէրի (Նիս)։

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE

HOTEL HILTON ORLY

Le samedi 15 mai à partir de 21 heures

Animée par les

ARMENIAN'S SUNSHINES

Partie Artistique :

TRIO ATHENEE

ALAIN KRIKORIAN

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 15ին Շաբաթ ժամը 20էն սկսեալ, Գասպար Իփէկեան սրահը 40 Ռիւ Վիֆթոր Ֆոժիէ։

Այս առթիւ կը հրաւիրուի բոլոր հայ երիտասարդութիւնը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շալիկօ Կիրակոսեան կը փնտռէ իր եղբայրը Մարտիրոս Երուանդի Կիրակոսեան, ծնած 1918ին Կիրովականի չրջան Դէթէդ գիւղ (Ալերէքսի)։ Կը կարծուի որ Ֆրանսա է։ Գրել եղբօրը 3րդ մաս Սվերդլովի փողոց 89, Կիրովական, Հայաստան (Խորհ. Միութիւն)։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆՋՈՑՔ

Կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Սէն Մօրիսի մասնաճիւղին, Մայիս 16, Կիրակի ժամը 15ին, Սէն Մօրիսի «Սալ ոէ Ֆէթ»ի մէջ։

Մասնակցութիւն Լիոնի «Սայաթ Նովա» նուագախումբին։

Աչակերտներու կողմէ արտասանութիւնները, երգեր, երգախառն պարեր եւ զանազան հաճելի անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, զանազան ազանդերներ, չամփուրով խորտակ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԱՆԳԷՍ

Կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ

ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

կը խօսի՝ ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Խօսնակ՝ Ա.Ցահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ լենտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ

ԲՈՋԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

DIMANCHE 16 MAI

Inauguration de la rue d'Erévan

à ISSY - LES - MOULINEAUX

PROGRAMME OFFICIEL

— 9 h. — Messe et Requiem en l'Eglise Arménienne, 6 Avenue Bourgain

— 11 h. 15 — Dépôt de gerbes au Monument aux Morts, square de la Mairie.

Formation du cortège avec le concours de la musique de la ville de Chelles

12 h. Arrivée du cortège rue du Plateau — Dévoilage de la plaque « Rue d'Erévan », Minute de silence.

Allocution de M. Raymond Ménand, maire, de M. le Préfet, de Mgr Manoukian et de M. Karagossian.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ. Վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ կեդրոնական Փրանսայի մաս – նաճիւղերը՝ Լիոն, Տէսին, Վալանս, Վիէն, Կոընոպլը, Սէն Մօրիս, Երկու – չաբթի Մայիս 17 ժամը 15ին, Լիոնի եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Շրջ. Վարչութենէն ներկայ կ'ըլլան երեք ընկերուհիները։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Ֆաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մայիս 13ին, Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8ուկէսին Տիկին Փափազեանի բնակարանը՝ 6 Ռիւ Շառլ Միշէլ, Պանեէօ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Րաֆֆի խումբի ժողովը, այս Ուրբաթ Մայիս 14, ժամը 21ին Մշակոյթի Տունը։

ՓԱՐԻԶ.– Հ.Ց.Դ. Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Մայիս 14, ժամը 21ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԻՍԻ.— Հ.Ց.Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի Մայիս 13, ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 16, կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ

ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

կը խօսի՝ ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Խօսնակ՝ Ա.Ցահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ լենտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ

ԲՈՋԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՃԱՇԸ

Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը՝ Յունիս 13ին, Կիրակի ժամը 13ին կազմակերպած է մեծ ճաշ մը, ի նպաստ Լիբանահայ աղէտեալներու

HOTEL SEVAN

Avenue de Verdun — 84120 PERTUIS

(Piscine chauffée)

Տոմսերու համար հեռաձայնել.—

50–27–39 կամ 91–24–98

COSTA - BRAVA

DIRECTION ARMENIENNE

Spécialités franco - espagnoles

La paella — les calamars farcis — la zarzuela

13, Rue de Valenciennes

75010 PARIS

Tél. : 607-54-65

Fermé le Lundi

MELINE et DANIEL VOUS ATTENDENT

ՀԱՅԿ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Նախաճեռնութեամբ Հայկանոյշ Միութեան Ուրբաթ, ժամը 20·30ին Մէզոն տէ ժէօն տիւ Ռէնսի 65, Ալէ տիւ ժառտէն Անկլէ Լը Ռենսի

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 22ին

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Աբեղեանցներու Օշական խումբը կը ներկայացնէ իր պատրաստած տիափոզիք-իվնեերու կազմածոյքը՝

ՀԱՅԿ. ՀԵՏՔԵՐ ՓԱՐԻԶ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑՔԸ

հայերէն բացատրութիւններով եւ հայկական երաժշտութեամբ, Շաբաթ Մայիս 15, ժամը 21ին, Ալեք Մանուկեան սրահին մէջ՝

118, Rue de Courcelles, Paris 17e

Métro Courcelles

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Գեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եզերքը, առագաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION

40, Allée du Bord de l'Eau, face à l'hippodrome de Longchamp, Paris 16

Parking

Մասնակցութեամբ Տէտէեան նուագախումբին եւ Մարթէն Եուրկանս երգիչին

Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)

644-69-47

Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92 27-92

Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)

Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագին 200 ֆր.

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»

83,rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
14
VENDREDI
14 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.589

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.589

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓԱ՛ՌՔ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻՆ

(Հերոսամարտի 61րդ տարեդարձին առթիւ)

— o —

Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան կեդրոնական վարչութիւնը, համաձայն տարիներու աւանդութեան, այս Կիրակի, Մայիս 16ին՝ Մարսիլիոյ մէջ կ'ոգեկոչէ յաղթական հերոսամարտի 61րդ տարեդարձը։

Այս տարուան տօնակատարութիւնը մասնաւոր նշանակութիւն մը կը ղեկնուի համար, որ տեղի կ'ունենայ նորաթաց Մշակոյթի Տան Վասպուրականի սրահին մէջ, որուն բարեզարդման համար կեդրոնական վարչութիւնը նուիրած էր չորս հազար ֆրանք։

Տարիներէ ի վեր Վասպուրականի սրահը կը ալ կայ Պէյրութի Նշան Փալանճեան նեմարանին մէջ, յատկացուած դասա-խօսութեանց եւ հրապարակային հաւաքոյթներու։

Արտասահմանի մէջ չէ միայն, որ Վանեցիք կ'ուզեն անմահացնել իրենց դիւցազնական հայրենիքին յիշատակը։ Քանի մը տարի առաջ ճարտարապետ Զիմ Թոմսեան յղացած էր նախագիծը Վանի հերոսամարտը յաւերժացնող կոթողի մը, որ պիտի կանգնուէր Էջմիածին – Հոկտեմբերեան մայրուղիի եզրին, դէպի Սարդարապատի յուշարձանախումբը տանող ճամբուն վրայ, Արարատեան դաշտի ազատ մէկ հատուածին մէջ։

Շնորհաւորելի են Վասպուրականի զաւակներն ու անոնց չառաւիղները, որ հայրենիքի թէ սփիւռքի մէջ կ'ուզեն անմոռանալի պահել իրենց պատմական ծննդավայրի պաշտելի յիշատակը։

×

Մեծ եղեռնի դաժան օրերուն, երբ զայն անպատիժ կ'իրագործէր ցեղասպանութեան իր դիւային ծրագիրը, զինեալ ինքնապաշտպանութեան դիմելու հնարաւորութիւն ունեցան շատ քիչ վիճակներ միայն։

Այդ քիչերէն ամէնէն ծաւալուն ու երկարաձգ դիմադրութիւն ցոյց տուող վայրերն եղան Վասպուրականն ու Մուսա Լեռը։

Ջէյթունէն վերջ հայ ազատագրական շարժումներու օրօրան էին եղած Վասպուրականն ու Տարօնը։

Դահիճը ծրագրեց ամէնէն առաջ «մաքրագործել» յեղափոխական նկատուած վիճակները։

Հալիւճ սկսած էր ռուսեւթուրք պատերազմը, երբ ռազմաղաշտ դարձաւ կով – հաձան ճակատը։ Ռուս զօրքերը 1914 Նոյեմ. 19ին մտան Թրքական սահմանէն ներս։ Կը յառաջանային երկու ճակատէ, – Պաթումէն եւ Ուրմիոյ լիճի չրջանէն։ Մէկ ամսուան մէջ կը գրաւէին հայաբնակ բազմաթիւ չրջանները, Ալաշկերտ, Պաշ – քալէ, Սարայ, Պայազէտ, եւայլն։

Դեկտեմբերին Թրքական հակայարձակումը նահանջի կը ստիպէր ռուսական բանակը, որուն կը հետեւէին պարպուող չրջաններու հայ գիւղացիները։ Կը սկսէր Թրքահայերու գաղթը դէպի Կովկաս՝ տխուր պայմաններու տակ։ Կը կտտոր – ուէին Արդուին – Արտահանի չրջանի հայ գիւղերը։

1914ի Դեկտեմբերէն մինչեւ 1915ի գարունը Թուրքերը սանձարձակ կը չար – դէին Վասպուրականի չրջանի անպաշտպան հայ գիւղերը, նախապէս զօրակոչի ենթարկելով երիտասարդները։ Գաղթա – կան բեկորներ կ'ապաստանէին Վան։

Սրիւնարբու կուսակալ Ձեվտէթ չբջանի գիւղերը մաքրագործելէ ետք ծրագրեց հաշուեյարդարի ենթարկել Վասպուրականի մայրաքաղաքը։

«Ո՛չ» պատասխանեց Վանեցին, որ դէնքի փարեցաւ եւ միասնական ոգիով կազմակերպեց քաղաքամէջի եւ Այգեստանի կրկնակ ճակատներու ինքնապաշտպանութիւնը, տարրական միջոցներով։ Թշնամիի թնդանօթներուն եւ արդիական դէնքերով սպառազինուած տասնեակ հազարաւոր կանոնաւոր զինուորներուն դէմ Վանեցին ունէր իր հայրենի հողն ու ընտանեկան բոյնը պաշտպանելու անկուն կամք եւ դերազոյն զոհողութեան ոգի։

Անհամար դիւցազնական դրուագներով հարուստ է Վասպուրականի հերոսամարտը, որ տեւեց չուրջ մէկ ամիս — 1915 Ապրիլ 7/20էն Մայիս 4/17։ Մինչ անարգ թշնամին պարտուած՝ ամօթահար նահանջի ճամբան կը բռնէր, ռուսական բանակն ու հայ կամաւորները յաղթական մուտք կը գործէին Վան, գերազոյն ասպիճանի հասցնելով ժողովուրդին խանդավառութիւնը։

Ցաղթական հուներ կը մղուէին նաեւ Շատախի եւ Փեռանդաշտի չրջանին մէջ։

Կը կազմուէր Վասպուրականի հայկական ժամանակաւոր կառավարութիւնը, նախագահութեամբ Արամի։ Վերածնունդի չրջան մը կը սկսէր։ Վէրքերը կը դարմանուէին։ Ու մինչ կը կարծուէր թէ վերջնական էր յաղթանակը, երկուքուկէս ամիս չանցած՝ Յուլիս 18ին (Հ. Տ.) ռուսական բանակը կը քաշուէր Վանէն, իբրեւ թէ խուսափելու համար Թրքական վտանգէն։

Սուտ ահազանգ էր Թուրքերուն պիտի գար եւ Մուշի կողմերէն յառաջանալուն մասին տարածուած լուրը։ Եւ սակայն խուճապի մատնուած Վանեցին կ'որոշէր գաղթել դէպի Կովկաս։

Պատմութիւնը կ'ըսէ.—

«Սոսկումով լսեց Վանեցին գաղթի որոշումը։ Եւ կսկիծը սրտում, ապուշ կտրածի պէս հնազանդուեց զառն ճակատագրի անողոք ծաղրին։ Ալշատան ու Արճէշը գաղթել էին, ռուսական զօրքերը յետ էին քաշուել, Վանում եղած զօրքը չուտով չարժուելու էր։ Եւ Բերկրիի գիծը 3 օրից յետոյ փակուելու էր ահա՛ այս լուրերը յայտնւում էին միմիանց արագօրէն և գաղթը դարձնում խուճապային։ (Ա-Դո, Մեծ Դէպքերը Վասպուրականում 1914–1915 թուականներին, Երեւան, 1917 էջ 470)։

Ցաղթական հերոսամարտէն 61 տարի ետք, այսօր մեծ յուզումով կը կարդացուին Վանեցիներու գաղթի սրտաճմլիկ պատմութիւնները։ Հայրենասէր հեղինակը չի քաշուիր մեղադրելէ ցարական Ռուսիան, որ կ'ուզէր «Հայաստանը առանց Հայի»։ (Լոբանով – Ռոստովսկիի պատմական խօսքը)։

Այս բռնագաղթէն ետք Վանեցիները պիտի վերադառնային իրենց ծննդավայրը, զոր վերջնապէս պիտի լքէին 1918 Մարտ 28ին, երբ Վէհիլ փաշայի Թրքական բանակները կը յառաջանային դէպի Արեւելեան Հայաստանի սիրտը եւ կանգ պիտի առնէին Սարդարապատի առջեւ։

Վանի հերոսամարտը անմոռանալի փայլուն էջ մը աւելցուց Հայոց ազատագրական չարժումներու տարեգրութեանց մէջ։

Փա՛ռք Վասպուրականին։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԿԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԻՆ ԲԱՅՑ ՉԵՆ ԴԱԴՐԻՐ

— o —

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԱԶԳ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՈՒԶԷ

Ոչինչ կարգադրուած է Լիբանանի մէջ, ուր կռիւները չեն դադրիր այլ միայն տեղ կը փոխեն ու մեռելները միշտ կը բազմանան։ Զորեքշաբթի օր Տրիպոլիսի մէջ չատ ծանր բախումներ տեղի ունեցած էին պաղեստինեան Սայքայի (Դամասկոսի հակակշռին տակ) ուժերուն եւ լիբանանեան ձախ միջեւ, մինչ Պէյրութի մէջ պաղեստինցիները իրարու մէջ կռուած են այսինքն Սայքայի ուժերը Արաֆաթի Ֆաթհին դէմ, որոնց կողքին էին այս անգամ Ճումպլաթի մարդիկը։ Գալով ձէմայէլի, սուրիական բանակի միջամտութիւնը կ'ուզէ վերջ տալու համար քաղաքական պատերազմին։

Կորս կրկին Պէյրութ կ'երթայ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, բայց ի՞նչ օգուտ ունի։

Ֆիկառոյի տուած տեսակցութեան մը մէջ, Ճումպլաթ միշտ անզիջող է։ Կը չեշտէ թէ հակասուրիացի չեն եւ կ'ուզեն բոլոր երկիրներու բարեկամն ըլլալ բայց Սուրիա կ'ուզէ ձեռք դնել Լիբանանի վրայ եւ այդ պատճառով դիրք փոխած է եւ սկսած է Մարոնիներուն օժանդակել։ Ասոնք, միշտ ըստ Ճումպլաթի, հոգատարի մը պէտք ունին, ասոնցմէ Ֆրանսան էր, հիմա՝ Սուրիան։ Սարգիսը կրնայ ընդունելի մէկն ըլլալ, բայց հարկ եղած պատմական տարողութիւնը չունի այսպիսի կացութեան մը համար։ Զախ պարագլուխին համար պէտք է արաբականացնել պայքարը բայց կ'ըսէ Ճումպլաթ «մնացած ձախը, մանաւանդ Համայնավար կուսակցութիւնը չհետեւեցաւ ինծի որովհետեւ Մոսկուա վճռապէս կը հաւատար «Սուրիա – Լիբանանի յառաջդիմական – պաղեստինեան դիմադրութիւն՝ երբեակին, առանց տեսնելու թէ արաբական աշխարհի իր վերջին բերդը՝ Սուրիա կասկածելի պինակից մըն է»։

× Լիբանանեան ձայնասփիւռին համաձայն Խորհ. Միութեան նախագահը՝ Պոդգորնի չնորհաւորած է Էլիաս Սարքիսը, իր ընտրութեան առթիւ։

× Փրակայի մէջ չուրջ հարիւր արաբ ուսանողներ գրաւած են Սուրիոյ դեսպանատունը, բողոքելու համար սուրիական միջամտութեան դէմ Լիբանան։

× Իրաքի Արտաքին նախարարը արաբ դեսպաններուն առջեւ խիստ կերպով դատապարտած է Սուրիան իր միջամտութեան համար։

× Լիբանանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի քարտուղար եւ Քաղաքական Բիւրոյի անդամ Քարիմ Մրուէ Փարիզի մէջ ընդունուած է Քրիստոնական Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնատեղին եւ խօսակցութիւններ ունեցած է պատասխանատուներու հետ։

Յ. Կուժունիի մահը

— o —

Զորեքշաբթի օրուան Օրիան – Լը Ժունէն կ'իմանանք թէ Պէյրութի մէջ մեռած է Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան նախագահ՝ Յարութիւն Կուժունի (Ձէրէ – ճեան)։

Մանրամասնութիւնները կը պակսին իր մահուան պարագաներու մասին, բայց քանի մը տարիէ հիւանդ էր։ Ինիկ Համբնցի, ողբացեալը որ 60 տարեկան չկար, եղած է խմբագիր հնչակեան պաշտօնաթերթ՝ Ազատամարտի, իր նախաձեռնութեամբ նաեւ կրթական մարզի մէջ բաւական աշխատանք տարուած է, զբաղուելով Սահակեան վարժարանի ազնչութեամբ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Հինգշաբթի, Մայիս 13, Հաճըն թաղամասի Ս. Գէորգ եկեղեցին։

Քաւի մը տողով

ՊՈՂՍՈՑ մէջ, վարչապետը Տէմիրէլ բացումը կատարեց իսլամական ժողովին վրայ եւ անդրադառնալով Պաղեստինցի – ներու պայքարին, զայն նմանցուցած է «Թուրք կլիպրացի մահմեդական համայնքին ճնշումին եւ ողբերգութեան»։ Տէմիրէլ աւելցուցած է.— «Բոլորովին համոզուած ենք որ ոչ խաղաղութիւն, ոչ ալ արդարութիւն կրնան ձեռք ձգուիլ ցորչափ կ'անտեսուին պաղեստինցի ժողովուրդին եւ Թուրք կլիպրացի համայնքին ճնշումն ու տառապանքը տարիներու ընթացքին»։ 400 պատուիրակներու առջեւ (41 ազգ) Տէմիրէլ ըսած է նաեւ թէ Թուրքիա դէմ է «ցեղային խտրականութեան Աֆրիկէի մէջ, յարձակման եւ հողային կցումի արաբական հողերու Մերձաւոր Արեւելքի մէջ եւ նաեւ Ս. Երուսաղէմի կանոնագրի փոփոխութեան բռնի ուժով, աշխարհը դնելով կատարած իրողութեան առջեւ»։ Դուցէ պարզապէս Տէմիրէլ նման խօսքերով (խաղաղութիւն, արդարութիւն, Թուրք Կիպրացիներու ճնշում, ցեղային խտրութեան ընդդէմ – մութիւն եւ մանաւանդ՝ հողային կցում) կ'ուզէ ցոյց տալ թէ Թուրքը, չատ մը արժանիքներու կողքին, նաեւ իմուտ ունի...։

ՄԻՒՆԻԽԻ ՊԱՑԷՐՆԸ, ինչպէս կը լսուի, պատրաստ է Օի դէմ մէկ կէտով պարտութեան մատնելով Սէնթ – Էթիէնը կլազկոյի մէջ, յաջորդաբար երրորդ տարին ըլլալով տիրացու Եւրոպայի ակումբներու բաժակին։ Ամբողջ Ֆրանսան ուրիչ «հոգ» չունէր Զորեքշաբթի օր քան այս մրցումը, որու համար հարկ տեսնուած էր նոյնիսկ ջնջել Ազգ. ժողովի նիստը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ տեղափոխուած դատաւորին — Զեքալտիի — հարցը քաղաքական բնոյթ առաւ եւ Ազգ. ժողովին մէջ Լըքանիւէ ճշդեց թէ ենթակային կը մնայ ենթարկուիլ եւ երթալ Հաղպրուք, ուր դատախազ նշանակուած է, այսինքն յառաջացում ունի։ Զեքալտի կը մերժէ եւ պատիժ կը սպասէ, ինչպէս սպառնաց նախարարը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նախնական ընտրութիւն – ներուն Ֆորտ կը չարունակէ հոլ կոր – անցնել բաղդատմամբ իր կուսակից՝ Ռիկընի։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ Արտաքին նախարար Զաղլայանկիլ յայտարարած է որ չուտով Թուրքիոյ մէջ Պաղեստինի Ազատագրութեան կազմակերպութեան գրասենեակ մը կը բացուի։

ՎԱՍԻԼ ՎԱՐԱՆՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔԻՑ ԵՎ ՆԳՈՒՄ

(ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ)

5 Նոյեմբեր, 1915, Կ. Պոլիս

1915 Նոյեմբեր 5ին, Կիւլհանէի զինուորական բժշկական դպրոցի ուսանողներուն – պահակատեղիներուն, ինչպէս նաեւ հիւանդանոցներուն մէջ գտնուող հայ զինուորներուն մօտ տարածուեցաւ լուր մը, որ ամէնքն ալ ապշեցուց եւ ցնցեց: Ըստ այդ լուրին, Վասիլ Վարանեան, որ Ռուսիոյ մէջ ապրած էր շատ տարիներ եւ ուր ունէր ընդարձակ առեւտրական գործ մը, Ռուսիոյ կողմէ ձերբակալուած էր եւ Սիբիրիոյ մէջ աքսորուած: Ոչ ոք կրնար հաւատալ այդ լուրին, որովհետեւ Վասիլ Վարանեան ամէնէն ազատամիտ մարդն էր, որ կարելի էր գտնել Թուրքիոյ մէջ: Ան ոչ միայն ազատամիտ էր, այլ նաեւ ազատասէր, ազատութեան մեծ սիրահար եւ ազատութեան համար ամէն զոհողութեան պատրաստ: Ան ոչ միայն ազատութեան սիրահար էր, այլ նաեւ ազատութեան մարտիկ: Ան ոչ միայն ազատութեան մարտիկ էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակ: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակ էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդ: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդ էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչ: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչ էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապ: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապ էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր: Ան ոչ միայն ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայրերու հայր էր, այլ նաեւ ազատութեան նահատակներու առաջնորդներու ուսուցիչներու հայրերու պապերու հայր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ

Ա.

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ
արձագանք կտավատի)

1850 – 1860 թթ. Ռուսաստանը ապրում էր մի շրջան, երբ կտավատի գները հասել էին իրենց ամենաբարձր մակարդակին։ Ռուսական կտավատեղեն ապրանքը մեծ պահանջ էր վայելում Եվրոպայի շուկաներում։ Կտավատի մշակությունը ռուսական գյուղատնտեսության ամենաշահավետ ճյուղերից մեկն էր

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր· Օր· Ժաքլին եւ Ազատնի Մարան–կոզեան, Պ· Արման Մարանկոզեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – ոն կը կատարուի այս կիրակի, Մայիս 16, Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿ· ԱՋԱՏՈՒՀԻ ՄԱՐԱՆԿՈՋԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի դիտումիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկ· Ս· Մկրտիչեանի մահուան տխուր առիթով Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» եւ «Ս· Թէհլիրեան» խումբերը փոխան ծաղկե – պսակի հազար Ֆր· կը նուիրեն Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան։

ՄԽԻԹԱՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին։

Կրօնական բաժին Մարսէյլի մայր եկե–ղեցւոյ մէջ, կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Մայիս 16, Կիրակի առաւօտ։ Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 10·30։

Ցետ պատարագի ծաղկեպսակի զետե – ղում եկեղեցւոյ յուշարձանին վրայ է յիշատակ բազմահազար Սեբաստահայ նահատակաց։

×

ՃԱՇ ՍԷՆԹ Անթուանի Սեւանայ Լիճ ճաշարանին մէջ։

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին։

Ճաշին մասնակցողները տոմսերը կրնան ապահովել հետեւեալ հասցէներէն։—

Ճաշագին 50 ֆր·

Chélelekian, *Voyages Wasteels*,
87, La Canebière
Tél. : 50-89-12

H. Yeno, *Ciné-Photo*
21-23, Allées Léon-Gambetta
Tél. : 62-44-57

K. Minassian, 12, Bd Ararat,
St--Jérôme — Tél. : 66-18-45

Déli-Ghazarian Tél. 51-29-27

Baboyan Tél. 60-62-50

Sevana-Lidge,
128, Route Nationale, St- Antoine
Tél. 51-03-34 et 51-07-48

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՃԱՇ

ՀԱՑ ՏԻՊԻ ՈՒ ՏԱՒՒԻ ՄՇԱԿ՝
ՊԱՐՈՑՐ ԷԼԷԿԵԱՆԻ

(Իր ծննդեան 80ամեակին առիթով)
Մայիս 16 կիրակի, ժամը՝ 13ին
Ճաշարան՝
« AU JARDIN DE THEOPHILE »
139, rue St. Honoré 75001 Paris
métro : Palais-Royal
Ճաշագին 40 ֆր·

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
Մայիս 22ին

ԼՈՒՍԱՐՁԱԿՈՒՄ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Ալե–նոյշներու Օշական խումբը կը ներկայա–ցնէ իր պատրաստած տիափոզիք-իվներու կազմաւորումը՝

ՀԱՑԿ· ՀԵՏՔԵՐ ՓԱՐԻՋ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑՔԸ

հայերէն բացատրութիւններով եւ հայ – կական երաժշտութեամբ, Շաբաթ Մայիս 15, ժամը 21ին, Ալեք Մանուկեան սրահին մէջ՝

118, Rue de Courcelles, Paris 17e
Métro Courcelles

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Րաֆֆի խումբի ժողովը, այս Ուրբաթ Մայիս 14, ժամը 21ին Մշակոյթի Տունը։

ՓԱՐԻԶ.– Հ·Ց·Դ· Սողոմոն Թէհլիրեան խումբի ժողովը այս Ուրբաթ, Մայիս 14, ժամը 21ին Փարիզի Մշակոյթի Տունը։

ԻՍԻ.— Հ·Ց·Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի Մայիս 13, ժամը 20·30ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Կարե – ւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Ս· Մինաս–եան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հր–աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքավայրը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՊԱՆԵԷՕ – ՔՈՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· Արթիւ խումբի ժողովը Զորեքշաբթի, Մայիս 19, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմի–տէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրա–ւիրէ Լիոնի եւ Սէն Մօրիսի ընկերները, այս Ուրբաթ Մայիս 14, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օ–րակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՄԱՉԻ Շրջ· Վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ կեդրոնական Ֆրանսայի մաս – նաճիւղերը՝ Լիոն, Տէսին, Վալանս, Վիէն, Կոընոպլը, Սէն Մօրիս, Երկու – շաբթի Մայիս 17 ժամը 15ին, Լիոնի եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Շրջ· Վար–չութենէն ներկայ կ'ըլլան երեք ընկերու–հիներ։

DIMANCHE 16 MAI

Inauguration de la rue d'Erévan

à ISSY - LES - MOULINEAUX

PROGRAMME OFFICIEL

— 9 h. — Messe et Requiem en l'Eglise Arménienne, 6 Avenue Bourgain

— 11 h. 15 — Dépôt de gerbes au Monument aux Morts, square de la Mairie.

Formation du cortège avec le concours de la musique de la ville de Chelles

12 h. Arrivée du cortège rue du Plateau — Dévoilage de la plaque « Rue d'Erévan », Minute de silence.

Allocution de M. Raymond Ménand, maire, de M. le Préfet, de Mgr Manoukian et de M. Karagossian.

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՀԱՑՐ ԽՈՐԷՆ ՏԻԼԻԶԵԱՆԻ
Տեսուչ
Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի

«ՆԱՑԻՐԻ» ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ
ԳԻՈՐԳ ԵԱՆՊԼԿԵԱՆԻ

Մեներգ՝ ՏԻԿԻՆ ԱՍՏՂԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ

Կիրակի Մայիս 23, ժամը 16·30ին
au Collège Samuel - Mouradian
26, Rue Troyon — Sèvres

Տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն։

Grande Soirée Annuelle

DE L'U.J.A. ALFORTVILLE
HOTEL HILTON ORLY
Le samedi 15 mai à partir de 21 heures
Animée par les
ARMENIAN'S SUNSHINES
Partie Artistique :
TRIO ATHENEE
ALAIN KRIKORIAN

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑԹ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 15ին Շաբաթ ժամը 20էն սկըս–եալ, Գասպար Իփէկեան սրահը 40 Ռիւ Վիֆթոր Ֆոժիէ։

Այս առթիւ կը հրաւիրուի բոլոր հայ երիտասարդութիւնը։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

61ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Մայիս 16, կիրակի ժամը 16·30էն մինչեւ կէս գիշեր Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ 12 – 14, Ռիւ Սէն Պազիլ

Հովանաւորութեամբ
ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ
կը նախագահէ՝ ԿԱՐՕ ՓՕՂԱՍԵԱՆ
կը խօսի՝ ԺԻՐԱՑՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Խօսնակ՝ Անահիտ Հացագործեան

Հանդէսէն ետք՝ ընտանեկան ճաշ, ուրախ մթնոլորտ
ԲՈՂԱՐԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՃԱՇԸ

Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը՝ Յու–նիս 13ին, Կիրակի ժամը 13ին կազմա – կերպած է մեծ ճաշ մը, ի նպաստ լիբա–նահայ աղէտեալներու

HOTEL SEVAN
Avenue de Verdun — 84120 PERTUIS
(Piscine chauffée)

Տոմսերու համար հեռաձայնել.—
50–27–39 կամ 91–24–98

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպութեամբ կապոյտ խաչի Սէն Մօրիսի մասնաճիւղին, Մայիս 16, Կիրակի ժամը 15ին, Սէն Մօրիսի «Մա–տէ Ֆէթ»ի մէջ։

Մասնակցութիւն Լիոնի «Սայաթ Նով» Նուագախումբին։

Աշակերտներու կողմէ արտասանու–թիւններ, երգեր, երգախառն պարեր եւ պանազան հաճելի անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, պանազան աղանդերներ, չամիչուրով խորաված։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11էն 24՝ Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ։

ՄԱՑԻՍ 17, Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 Զորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕՂԱՍԵԱՆ
Ցուցադրութիւն ձկաբիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

Exigez
de votre fournisseur habituel
les délicieux
halva lokoum tahin
Bongoût
USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ՇԱԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
15
SAMEDI
15 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.590

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.590

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՇՐՋԱՆԻՆ

— o —

Ա.

1920 – 1945

Ի՞նչ կը նշանակէ «Հայ Դատ»:

Երկու տեսակէտ կարելի չէ ունենալ այս մասին: Շատ պարզ է անոր սահմանումը:

«Հայ Դատ» կը նշանակէ ամէն բանէ առաջ, վերազանցօրէն հոգեյին հարց: Հայկական բռնազբաւուած հողերու վերամիացումը մայր հայրենիքին:

Այս սահմանումը կուտանք անոր համար, որ այս օրերս Փարիզի մէջ կարգ մը հայ կազմակերպութիւններ կը ձգտին «Հայ Դատ»ը մերկացնել իր հիմնական նպատակէն, նսեմացնել անոր բուն դերը, զայն սահմանափակելով «հայկական ցեղասպանութիւնը ճանչցնելու եւ դատապարտել տալու» աշխատանքի ծիրին մէջ միայն:

Առանց երթալու հեռուները եւ քննելու Հայկական Հարցի ծագումն ու զարգացումը ժթ. դարուն, բաւական է յիշել, որ ժամանակակից շրջանի Հայ Դատը ծնունդ առաւ ա՛յն օրը, երբ Հարաւի եւ Հիւսիսի զոյգ հարեւաններու սրտառո՛ւչ գործակցութեամբ վերջ արուեցաւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութեան դոյութեան, 1920 Դեկտեմբեր 2ին:

Այդ թուականէն սկսեալ բռնապաղթի ենթարկուած Հայութեան ուսերուն վրայ նաեւ անոր Հայ Դատի հետապնդման գործը:

Հայութեան ազգային – քաղաքական պահանջներուն հարազատ արտայայտիչ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր քաղաքական ծրագրի՝ Հայաստանի Հանրապետութեան Հաւուրիրաւութեան մէջոցաւ ամէն առիթ պատրաստեց արծարծելու համար Հայկական Դատը միջազգային դիւանագիտութեան առջեւ եւ իր ներկայացուցիչներու խողովակով նաեւ՝ Ընկերվարական Միջազգայինի պարբերական համագումարներուն մէջ:

Հայ Դատի հետապնդման իրրեւ հիմ կը ծառայէր 1920 Օգոստոս 10 Սեւրի դաշնագիրը՝ ստորագրուած Հ. Հ. Պատրիարքութեան կողմէ՝ յանուն Հայաստանի Հանրապետութեան ժողովրդավար կառավարութեան: Անոր մաս կը կազմէր 1920 Նոյեմբեր 22ի իրաւարարական վճիռը, որով նախագահ Ուիլսըն կ'առաջարկէր «Հայաստանի Հանրապետութեան միացնել Վանի, Պիթլիսի, Էրզրումի եւ Տրապիզոնի նահանգներուն որոշ մասերը՝ Սեւ ծովի վրայ նաւահանգիստով մը:

Միջազգային այս երկու փաստաթուղթերն են, որ ցարդ հիմ կը կազմեն հայկական պահանջներուն:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան հանդէպ ընդդիմադիրի դիրք բռնող կուսակցութիւնները՝ Սոց. Դեմոկրատ Հնչակեան եւ Ռամկավար – Ազատական՝ 1920էն 1945՝ ամբողջ քառորդ դար պայքարեցան այս դաշնագրին եւ վճռագրին դէմ, «արկածախնդրութիւն» հռչակելէն Հ. Յ. Դաշնակցութեան ձեռնարկները Հայ Դատի հետապնդման առընչութեամբ:

«Հայաստանասէր»ի պիտակ զգեցած այս կուսակցութիւնները ու իրենց համախոհները կը պաշտպանէին կրաւորական այն տեսակէտը թէ Հայաստանի խորհրդայնացումով միանգամ ընդմիշտ լուծուած է Հայկական Հարցը: Իրենք «անելիք» չունէին:

Այս կէտին մէջ անոնք կը հետեւէին Խորհրդային Հայաստանի այդ օրերու պատասխանատու դէմքերէն (գործավար) Արտաշէս Կարինեանի, որ Թիֆլիզի Մարտակոչ Թերթին մէջ, առանց այլեւայլի մակդիր մըն ալ աւելցնելով, կը գրէր թէ «Հայկական չարաշուք հարցը վերջնապէս լուծուած է»:

Հարկ եղաւ սպասել ամբողջ 25 տարի, մինչեւ որ Հայաստանէն մինչեւ ափիւռքի հայաստանասէր շրջանակները հիմնական հոգեփոխութեան ենթարկուին եւ «Հայ Դատ»ի մասին 1920էն ի վեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան հետապնդած ուղիղ ճամբուն մխանան:

Քաղաքական ուղղութեան եւ մտայնութեան այս յեղակարծ փոփոխութեան առաջնորդը հնչեց Հայաստանէն, ուր պատերը էին Ցրանսայի պատմագամաւորները 1945ի ամառը՝ Գէորգ Զ. կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ: Իրենց վերադարձին, էջմիածնի ուխտաւորները աւետարերներ էին՝ Հայ Դատի բարւոք լուծման առընչութեամբ: Անոնք խոբապէս համոզուեր էին, որ «Հանճարափայլ»ը խոստացեր էր ընդարձակել Հայաստանի սահմանները: Հրահանգ ստացեր էին Երեւանի պատասխանատու վարիչներէն՝ Փարիզի մէջ կազմելու «Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբ» մը՝ մասնակցութեամբ հայկական բոլոր հոսանքներու, առանց խտրութեան:

Շուտով կազմուեցաւ այդ Յանձնախումբը, նախագահութեամբ Գաղթականց Խորհուրդի (չարունակութիւնը Հ. Հ. Պատրիարքութեան) եւ «Հայ Գաղթ. կեդր. Յանձնախումբ»ի (նախկին Ազգ. Պատուիրակութիւն):

Նախ քան այս Յանձնախումբին կազմութիւնը՝ 1945 Մայիս 28ին այս վերջինները միացեալ Յուշագրով մը դիմած էին օրուան հինգ Մեծերուն (Մ. Նահանգներ, Մ. Միութիւն, Մեծն Բրիտանիա, Ցրանսա եւ Չինաստան), պահանջելով Սեւրի դաշնագրով Հայերուն խոստացուած հողերուն միացումը Խորհրդային Հայաստանին:

Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը իրագուց այս Յուշագրին մէջ յայտնուած մտքերը եւ իր բոլոր քաղաքական դիմումներուն իրրեւ հիմք ընդունեցաւ Սեւրի դաշնագրին 88րդ եւ 89րդ յօդուածները:

Ուրեմն Հայ Դատ պերազանցօրէն կը նշանակէ հողային խնդիր:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՈՉ ՄԷԿ ԲԱՆ ԼՈՒԾՈՒԱԾ Է ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ԿԱՅ

Հարցը հաւանաբար մէկ թէ երկու նախագահ ունենալուն մէջ չէ այլ մէկ պատասխանատու մը գտնելու, որ ձեւ մը գտնէ ի վերջոյ վերջ տալու այս խելայարուածքին որ ամբողջ երկիրը մը քարուքանդ ըրաւ:

Բայց սկիզբէն յայտնի էր որ ղեկավարները չատ են բայց Պետութիւն չկայ: Այսօր Սուրիա կը վարուի Լիբանանի հետ ինչպէս իր մէկ գաւառին եւ այդ ալ չփրկեց երկիրը: Երկու նախագահ կայ եւ ոչ մէկ պատասխանատու: Ցրէնճիէ քաշուելու համար պայման կը դնէ որ հան դարտուածքը վերահաստատուի եւ արդէն ոչ մէկ բան իրեն կը սոսկայ որ ատրոը յանձնէ Սեպտեմբեր 23էն առաջ, երբ կը վերջանայ իր պաշտօնավարու թեան շրջանը:

Կռիւները սաստիկ են եւ այլեւս ամէն կողմ միշտ նոյնները չեն որ իրարու հետ կը կռուին: Եթէ դեռ կան տեղեր ուր կռիւները մահմետականի եւ քրիստոնեայի միջեւ է, կան նաեւ տեղեր ուր պարզ տինոյի զանազան ուժեր, սուրիական ուժեր եւ լիբանանեան ձախ ուժեր կը կռուին: Վերջապէս կը կռուին եւ ինչպէս ըսած էինք քանի մը շաբաթ առաջ, հասկընալի միակ բանը որ կայ այն է որ բան մը կարելի չէ հասկնալ:

Վերջին 48 ժամուան մէջ զոհերու թիւը 350 կը նկատուի որոնց մէջ 96 մեռեալ: Ամէնէն կատաղի բախումները տեղի ունեցած են Ռաֆիայի շրջանը մայրաքաղաքին հիւսիս – արեւելքը: Տրիպոլիսի մէջ ալ սուրիացի հազար զինուոր ղրկուած է կարգն ու կանոնը պահպանելու համար: Ճոմպլաթ դէմ է այս միջամտութեան եւ զայն դատապարտած է:

ՕՐՔ ՕՐԻՆ

ԴԵՌ ԼԱՒ ՈՐ ԶԵՆ ՅԱՂԹԱԾ...

Հաւանաբար Հայերէն զատ միայն Ցրանսացիները կան, որ կրնան որեւէ պարտութիւն «բարոյական յաղթանակի» վերածել կամ առնուազն «պատուաբեր պարտութեան»:

Արդարեւ ի՞նչ խանդավառ ընդունելութիւն եղաւ Սէնք – էթիէնի փութպոլի խումբին, առջի օր: Աւելի քան հարիւր հազար հոգի համախմբուած Շան զ'Ելիզէ ողջունելու համար « հերոսները », այսինքն տղաք որոնք չէին կրցած Ցրանսայի ապահովել յաղթութեան բաժակը, անշուշտ անբախտութեան պատճառաւ...: Պարտութիւնները միշտ քախտի պակասէն կուգան, ամէն մարդ գիտէ այս իրողութիւնը:

Որքան ալ արդարանալի նկատուի ամբողջ ժողովուրդի մը իբարանցումը, ի վերջոյ լաւ է անդրադառնալ թէ եղածը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ կլոր գնդակի մը ճակատագիրը: Բայց օրերէ ի վեր է որ ինչ որ *մաս – մեհիա* կը կոչուի այլեւս, այսինքն՝ մամուլ, ձայնասփիւռ եւ հեռատեսիլ պայմանաւորեցին ամբողջ ամբոխ մը, եւ այն աստիճանի որ, ամէնէն պատաս կինը որ փութպոլին ինչ ըլլալը չէր գիտցած դեռ, չէր կրնար համաձայնիլ մըրցումը չդիտել հեռատեսիլէն...:

Ու Հանրապետութեան Նախագահը կը ստիպուէր ժամ մը ապասել, որպէսզի «կանանչները» հասնին:

Գուցէ ոմանք խորհին թէ մենք ալ նոյն հիմքերին կը ցուցաբերենք Արարատի մրցումներու ատեն: Ճիշդ է, բայց մեր «տէրտը» ուրիշ է, «Արարատ» մեզի համար, մանաւանդ Սփիւռքի համար, միայն գնդակի մը հարց չէ: Ան գէթ մըն է, որ կը ծառայէ հայկ. ոգեւորութիւն բերելու արմատախիլ զանգուածներու եւ մեզի համար, նման բոլոր գէնքերը կարեւոր են: Բայց նոյնը չէ Ցրանսացիին պարագան, որ իսկապէս չափը այնքան կորսընցուց որ մտածել տուաւ՝ դեռ լաւ որ չեն յաղթած:

ՇԱՀԷՆ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 10)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅՇՆԱՍՓԻՒՌԸ՝ 50 ՏԱՐԵԿԱՆ

Երեւանն է խօսում... Այս բառերը առաջին անգամ լսուեցան 1926ին, երբ հիմնադրուեցաւ հայկական ձայնասփիւռի կայանը: Իր գոյութեան 50 տարուան ընթացքին մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրած է Հայաստանի ձայնասփիւռը: Օրուան մէջ երեք յայտագիր կը սփռէ՝ 37,5 ժամ հաղորդումներով: Հայաստանի բնակչութեան տրամադրութեան տակ կը գտնուի 650 հազար ձայնասփիւռ: Հայաստանի ձայնասփիւռի ալիքները կը տարածուին ոչ միայն հայրենիքին մէջ, այլեւ անոր սահմաններէն դուրս Մերձաւոր Արեւելքէն Եւրոպա եւ Ամերիկա, հայրենիքին լուրերը հաղորդելով սփիւռքի Հայերուն: Այս տարի հայկական հեռատեսիլի կայանը կը գտնայ քսան տարեկան: Հեռատեսիլն ալ օրական երեք յայտագիր կը պատրաստէ՝ 24 ժամ հաղորդումներով: Հայրենի բնակչութիւնը ունի 270 հազար հեռատեսիլ:

ՁՈՀՎԱ ՄՈՒՇ

4.

Ծոր ու ձիավոր գետ եւ նոյն խոտ, ձիաւոր ար-
ձագոց չորացած ճղերուն վրայ նոյն վիրաւոր
ձիուն նման ու ՀԱՅաստանի դաշտ ու ձոր նոյն
տխուր–տխուր ձիւն ու ձնագոյն տխուր–տխուր
ամպ, ամպ – ամպ ծանր ու ցած, ամպ–ամպ
ամպ ճերմակ խաւատիկ ճակտ, տաս
տաս ձիաւորներ ամպ եւ ձիւն ձիւն ամպ եւ
ամպ ու ձիւն ամպ ու ձիւն ու ձիւն ու ձիւն
ամպ ու ձիւն ու ձիւն ու ձիւն ու ձիւն ու ձիւն
ու ձիւն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԵՐԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՊԱՊ

Ամբողջ, ընտանեկան կեանքէ

ՊԵՏ ՎԱՀ

Ճեղքուածքներ պատին վրայ, ճաքեր սենեակին տակը, յատակը։

— Ա՛հ, ի՞նչ ուրախ ըներ կարող էր օր մը հոն ապրիլ, մտածեց ինքնիրեն։ Եթէ այդ օրերուն ես ալ ծնած ըլլայի, ես ալ կրնայի ըսել թէ հայրենի տունս ունիմ։ Ոչ, ես ալ կրնայի ըսել թէ հայրենի տունս ունիմ։

Ծերուկ, տատիկը տեսած պահուն, իսկոյն ձայնակցեցաւ։

— Ա՛հ, ինչ ուրախ ըներ կարող էր օր մը հոն ապրիլ։

Ծերուկը ուշադրութեամբ կը դիտէր պատերը։ Ամէն մէկ ճաքուածքին մէջ կը տեսնէր հայրենի տունին պատկերը։ Ամէն մէկ ճաքուածքին մէջ կը տեսնէր հայրենի տունին պատկերը։ Ինչպէ՞ս կրնար մոռնալ հայրենի տունը, ուր ծնած էր, ուր մեծցած էր։ Ինչպէ՞ս կրնար մոռնալ հայրենի տունը, ուր ծնած էր, ուր մեծցած էր։ Ամէն ինչ կը յիշեցնէր անոր պատերը։ Ամէն ինչ կը յիշեցնէր անոր պատերը։ Ամէն ինչ կը յիշեցնէր անոր պատերը։

Ծերուկը ոտքի ելաւ, ուզեց մօտենալ պատերուն, ուզեց ձեռքը տանիլ ճաքերուն մէջ, ուզեց ձեռքը տանիլ ճաքերուն մէջ, ուզեց ձեռքը տանիլ ճաքերուն մէջ։

Յանկարծ ոտքերը ծռեցան, ծերուկը ինկաւ գետին։ Ոտքերը ծռեցան, ծերուկը ինկաւ գետին։ Ոտքերը ծռեցան, ծերուկը ինկաւ գետին։

Տատիկը ուզեց վերցնել զայն, բայց ինքն ալ ինկաւ ծերուկին քով։ Տատիկը ուզեց վերցնել զայն, բայց ինքն ալ ինկաւ ծերուկին քով։ Տատիկը ուզեց վերցնել զայն, բայց ինքն ալ ինկաւ ծերուկին քով։

Ծերուկը ուշքի եկաւ, տատիկը ուշքի եկաւ։ Ծերուկը ուշքի եկաւ, տատիկը ուշքի եկաւ։ Ծերուկը ուշքի եկաւ, տատիկը ուշքի եկաւ։

Ծերուկը ըսաւ։

— Ինչո՞ւ ինկանք։

Տատիկը պատասխանեց։

— Չգիտեմ։

Ծերուկը ըսաւ։

— Ես գիտեմ։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։

Տատիկը ըսաւ։

— Ճիշդ է։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։ Ինկանք, որովհետեւ մեր տունը չենք տեսած քանի մը տարի է։

Ծերուկը ըսաւ։

— Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։ Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։ Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։

Տատիկը ըսաւ։

— Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։ Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։ Ես ալ կ'ուզեմ տեսնել մեր տունը։

Ծերուկը ըսաւ։

— Ինչո՞ւ չենք երթար։ Ինչո՞ւ չենք երթար։ Ինչո՞ւ չենք երթար։

Տատիկը ըսաւ։

— Ինչպէ՞ս կրնանք երթալ։ Ինչպէ՞ս կրնանք երթալ։ Ինչպէ՞ս կրնանք երթալ։

Ծերուկը ըսաւ։

— Ինչո՞ւ չենք կրնար երթալ։ Ինչո՞ւ չենք կրնար երթալ։ Ինչո՞ւ չենք կրնար երթալ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ· Ալեքս Մանուկեանի իր հօր՝ Յովհաննէս Մանուկեանի մահուան տխուր առթիւ։

×

Հ· Ց· Դ· Տէսինի կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ այրի Տիկին Մարիամի, ընկ· Ալեքս Մանուկեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր ու աղգականին՝ Յովհաննէս Մանուկեանի մահուան առթիւ։

×

ԼԻՈՆ.— Հ·Ց·Դ· Վարանդեան կոմիտէն կ'ողբայ իր հիմնադիրը եւ հաւատաւոր ընկերներէն, Խաչիկ Մկրտիչեանի կորուստը եւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի այրիին, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն։

×

ՎԻԵՆ.— Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէի բոլոր ընկերները – ընկերուհիները, Նոր Սերունդի Սեւան խումբի ընկերը – ընկերուհիները եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընկերուհիները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ ողբացեալին ընտանիքին։

×

Կապ· Խաչի Կռընոպլի վարչութիւնը՝ կազմակերպութեան անունով, ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Նուարդ Տէր-Կոմսեանի եւ Օրիորդներ Սիրան ու Մարտա Տէր-Կոմսեանի, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ երուանդ Տէր-Կոմսեանի մահուան տխուր առթիւ։

ԶԱՊԵԼ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

իր մահուան Գ· տարելիցին առթիւ
(1973 Մայիս 15)

Զարուհի Թորոսեան կ'ընէ հետեւեալ նուէրները.—

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 50, Աղքատախնամին 50, Խսիկ Ս· Մարիամ Աստուածածին եկեղեցիին 50, Հայ Ուսանողներու Օժանդակ Մարմնին 50, Որբերու Օգն· Տիկնանց Մխիթեան 50, Կապոյտ Խաչին 50, Կարմիր Խաչին 50, «Ցարաջ»ի բարգաւաճման 50, «Աչխարհ»ի բարգաւաճման 50 ֆր·։ (առանձ «Ցարաջ»էն)։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ընկերուհի Հռիփսիկ Գ· Խիչկեանի մահուան առիթով, փոխան ծաղկեպսակ հետեւեալ նուէրները եղած են Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանին (Պէյրութ)·— Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ա· Ղումանեան (Մարսէյլ) 200, Տիկին Արաքսի Քիւրքճեան (Մարսէյլ) 200, Տիկին Փերուզէ Կօչհակարեան (Վալանս) 100, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մուրատեան 100։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՏԷՍԻՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Մահանեէս Մանուկեանի մահուան առթիւ։

Նուկեան, Պ· Ալեքս Մանուկեան, Պ· Շահէն Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Մեքտն Մանուկեան եւ զաւակը, Տիկին Սիրվարդ Մանուկեան եւ աղջիկը, Օր· Գեղուհի Մանուկեան եւ ազգականները, իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով ու ծաղկեպսակ – ներով մասնակից եղան իրենց սուգին, իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր ու ազգականին՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որուն թաղումը կատարուեցաւ Մայիս 8ին, Տէսինի գերեզմանատունը։

×

Այս տխուր առթիւ, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկ· Ալեքսի ձեռամբ հազար ֆր· Մանուկեան ընտանիքի բոլոր անդամներուն կողմէ, նուիրուած ան նորոգութեան։

Հ. Յ. Դ.

ՊԱՆԵԼՕ – ՔՈՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· Արծիւ խումբի ժողովը Շորեքշաբթի, Մայիս 19, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Շրջ· Վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ կեդրոնական Ֆրանսայի մաս – նաճիւղերը՝ Լիոն, Տէսին, Վալանս, Վիէն, Կռընոպլը, Սէն Մօրիս, Երկու – շաբթի Մայիս 17 ժամը 15ին, Լիոնի եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Շրջ· Վարչութենէն ներկայ կ'ըլլան երեք ընկերուհիներ։

ԶՐՕՍԱՊՏՈՑՔ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 13 Կիրակի ամբողջ օրը դէպի
DREUX ET ANET SUR EURE
Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale
ինչպէս նաեւ չրջակայ պատմականները։
Ապահանգրութեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878–27–35,
Հրաչեանի 878–67–38, Արսլանկիւլեանի 734–70–19, Սանոսեանի 645–13–52
Հաւաքատեղի
Square Montholon — Métro Cadet
առաւօտեան ժամը 7ին
Ծախքերու մասնակցութիւն, այցելութիւններով միասին՝ 50 ֆր·։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Զուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համերոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով
ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական Ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրբանին՝ Լօզանի մ ՀՀ՝ 1924

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԻ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն
Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տիթրօյթէն
Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱՋԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976
Ուրբաթ երեկոյ, Յունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը
(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)
Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝
Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ
Մխիթխէն երգիչ ԶԱՒԷՆ ԹՈՇՃԵԱՆ
Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ
(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)
Շաբաթ, Յունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ
մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ· երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի
Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող
« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »
ժիրայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱԶԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով
Ճաշագին՝ 50 Զ· Ֆ· առանց խմիչքի)
40 Զ· Ֆ· 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Մ[illegible]ին Արեւելքէն եւ Մ· Նահանգներէն։
Փափաքողներ եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի կեդր· Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝
UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հրապարակային դասախօսութիւն
«ԱԶԳԻ ՄԸ ԳՈՅԱՏԵՒՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ»
(LA SECURITE REELLE)
Մայիս 15 Շաբաթ, ժամը 20·30ին Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ,
Մէթրօ Քատէ
կը բանախօսէ՝
ՓՐՈՖ· ՄԿՐՏԻՉ ՊՈՒԼՏՈՒՔԵԱՆ
Դասախօս՝ Պէյրութի Հայկազեան Համալսարանի տնտեսագիտութեան եւ տնտեսագիտութեան բաժնին
Բանախօսութեան ատարին՝ կարծիք – ներու փոխանակութիւն։
Մուտքը ազատ է

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆՏՈՆ

Օթոքառով Քալէ եւ Ռամսկէյթ ճամբով, Ուրբաթ Մայիս 21էն Կիրակի Մայիս 23։ Հաւաքուիլ Ուրբաթ Մայիս 21ին ժամը 22ին Քաֆէ Քիւրվէօր (կառ տիւ Նորտ), ժամանում 6ին Քալէ եւ մեկնում Հովերքլօյտ նաւով։ Լոնտոնի պատմ, այցելութիւն տեսարժան վայրերու եւ վերադարձ Կիրակի Փարիզ, ժամը 22ին աոեներըը։
Մասնակցութիւն 195 ֆր·
(կանխավճար 75)
Դիմել՝
RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
Հայ Մշակոյթի Տունը
17, rue Bleue 75009 Paris
Tél. 324 14 96 (le matin)
824 63 89 (de 14 à 19 h)
Association sans but lucratif régie par la loi du 1-7-1901
ԷՏՈՒԱՐ ՃԻՔՃԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր Պատուիրակ

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
– ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ –
ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՆԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ
20-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԷՆ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Փուքով արձանագրուիլ

A PARIS

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11էն 24՝ Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ։

ՄԱՑԻՍ 17, Երկուշաբթի ժամը 21ին դասախօսութիւն՝
Panorama de la Culture Arménienne — Prof. F. FEYDIT

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 Շորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաչխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՅԻՍ
16
DIMANCHE
16 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·591

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.591

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՇՐՋԱՆԻՆ

— o —

Բ.

ԹՐՔԱՀԱՅ ԴԱՏԻ ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲ
(1945 – 1947)

Փարիզի Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը երկու տարիէն քիչ մը աւելի կեանք ունեցաւ՝ 1945 Յուլիսէն 1947 Հոկտեմբեր 24:

Այդ շրջանին՝ յոյսեր ու յուսախաբութիւններ իրարու յաջորդեցին:

1945 Յուլիս 17էն Օգոստոս 2 Փոցտամի մէջ գումարուեցաւ երեք Մեծերու ժողովը (Ստալին, Թրումըն, Զըրչիլ): Այնտեղ է, որ Ստալին իր երկու վինակից-ներուն ներկայացուց Մոսկուայի ծանօթ պահանջները Թուրքիայէն — Կարսի եւ Պոսֆորի վերստացումն ու հակակշիռ Վոսփորի ու Տարտանէլի նեղուցներուն վրայ: Այս վերջին պահանջը պատճառ դարձաւ, որ Թրումըն եւ Զըրչիլ մերժեն խորհրդային պահանջները: Նեղուցներու թանալիին տիրանալով, Ս. Միութիւնը ռազմական ծով»ի պիտի վերածէր Միջերկրականը, ինչ որ անընդունելի էր Միացեալ Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ համար:

Այս առաջին ձախողութիւնը չատ ճնշիչ էր Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին համար, որ պահ մը մեծ յոյսերով էր օրօրուած: Յանձնախումբը յուսահատեցաւ սակայն: Խորհրդային խորհրդատուր աղբիւրներէ նոր յոյսեր կը ներշնչէին: Շատ չանցած Մոսկուա պաշտօնապէս կը ծրագրէր սիւիւքքէն դէպի Հայրենիք ներգաղթ կազմակերպել: Հայաստանի բնակչութիւնը պէտք է աւելնար, որպէսզի Ստալին իրաւունք ունենար անոր սահմաններու ընդարձակման համար պահանջ ներկայացնելու:

Յանձնախումբը լայն աստիճանաչափի վրայ հանրագրութիւն մը կազմակերպեց, պատուիրակներ ղրկեց մինչեւ դաւառները եւ 40·000 Հայերու ստորագրութիւն հաւաքեց հողային պահանջի մասին Ցուլղրի մը համար, որ ներկայացուեցաւ այդ օրերուն Փարիզի Ծերակոյտի չէն – քին (Լիւքսէնպուրկի պալատ) մէջ դումարած Խաղաղութեան ժողովին:

Ֆրանսերէն եւ հայերէն զրքոյկներ հրատարակուեցան Յանձնախումբին կողմէ: Հայերէնէն հինգ հարիւր օրինակ ղրկուեցաւ Հայաստան, ուր մարմին առած էր «Սահմանայիւն» հարցերով զբաղող Յանձնախումբ մը, կառավարութեան կողքին:

Ս. Միութեան Արտաքին Նախարար Մոլոտով խոստացեր էր Յանձնախումբին կողմէ պատուիրակութիւն մը ընդունել: Այդ առիթը որոշուեցաւ իրեն նուիրել ոսկի գրիչ մը եւ մատիտ մը, 42·000 Ֆր· արժէքով: Մոլոտով երբեք չդարեհաճեցաւ ընդունիլ խոստացուած պատուիրակութիւնը: Սակայն, ողբալի՛ երեւոյթ, Յանձնախումբին կողմէ Համբարձում Մարմարեան՝ ընկերոջ մը հետ՝ Օրլիի օդակայանը երթալով, մեկնումի վայրկեանին, ոսկի վրայ Մոլոտովին յանձնեց ոսկի մատիտն ու գրիչը, — վասն ոչնչի...:

Նոր յուսախաբութիւն:

Յանձնախումբը Նէօյիլի մէջ խորհրդային դեսպան Պոկոմոլովին ի պատիւ տուաւ ճաշ մը, որուն չուղեց, որ մասնակցի Դաշնակցական վոխ-նախագահը, ստրկամտական անարդարանալի նկատումներով: Ժամերով խօսեր են դեսպանին հետ սարէն – ձորէն, սակայն ո՛չ մէկ խօսք Հայ Դատի եւ հողային պահանջատիրութեան մասին:

Յուսախաբութիւն մըն ալ այս:

Հակառակ բոլոր աննպաստ հանգամանքներուն եւ յաջորդական յուսախաբութեանց, Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը անվհատ չարունակեց իր աշխատանքները: Իր կողքին կազմեց «Թրքահայ Դատի քարեկամ Ֆրանսացի – ներ»ու մարմին մը, որուն կ'անդամակ – ցէին ծանօթ անձնաւորութիւններ— նախկին նախարար, երեսփոխան, զօրավար, հրապարակագիր, պատմագէտ, ճայնա – սփիւռի համբաւը, եւայլն:

Սալ Վակրամի մէջ կազմակերպուեցաւ հրապարակային մեծ հաւաքոյթ մը, ուր ծանօթ դէմքեր խօսեցան, չեչոը դնելով Հայ Դատի եւ հողային պահանջներու արդարութեան վրայ:

Դժբախտաբար ո՛չ մէկ արդիւնքի յանգեցան Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբի ձեռնարկները: Ուրիշ «անհ – լիք» մնացած չըլլալով, Յանձնախումբը վերջին տարուան իր բոլոր ճիգերն ու հանգանակած դրամարները յատկացուց Հայաստանի տեսարժան վայրերն ու արուեստի հին հայ վարպետներու կեր – տած իրերը այսօր կարելի է տեսնել Հայաստանի պատմութեան Թանգարանին մէջ, ինչպէս նաեւ Մոսկուայի, Լենին – գրադի, Լվովի եւ ուրիշ քաղաքներու Թանգարաններուն մէջ:

×

ՀԻՆ ՎԱՐՊԵՏՐՈՒ ԺԱՌԱՆԳՆԵՐԸ

Սեւանայ լիճի մօտ կատարուած պեղումներու ընթացքին գտնուած են արձաթէ մանեակ մը, նրբակերտ զարդա – նախշով եւ զրուազազարդ գօտի մը, որոնք հնագիտական մեծ արժէք կը ներ – կայացնեն: Պեղումները կատարուած են Երեւանի 8րդ գեղարուեստական արհեստավարժ ուսումնարանի ուսանողներու կողմէ, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչին: Այսպիսի հնագիտական արշաւանք – ներ յաճախ կը կատարուին Հայաստանի մէջ, որոնց ընթացքին յայտնաբերուած նիւթերը կը ճոխացնեն Հայաստանի պատմութեան Թանգարանը: Կիրառական արուեստի հին հայ վարպետներու կեր – տած իրերը այսօր կարելի է տեսնել Հայաստանի պատմութեան Թանգարանին մէջ, ինչպէս նաեւ Մոսկուայի, Լենին – գրադի, Լվովի եւ ուրիշ քաղաքներու Թանգարաններուն մէջ:

×

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ՝ ՌՈՒՍԵՐԷՆ

Մոսկուայի մէջ լոյս տեսած է Սիլվա Կապուտիկեանի ռուսերէն հատորը «Հաւատարմութիւն» խորագրով: Գիրքը բաղկացած է «Կիեւի չապանակենիների տակ», «Ժողովրդական մոտիվներ» բաժիններէ եւ խառն բանաստեղծութիւններէ: «Հաւատարմութիւն» հատորը կ'արտացոլացնէ բանաստեղծուհիի քնարերգութեան ստեղծագործական նուաճում – ները, անոր հարուստ բանաստեղծական աշխարհը: Հատորին մէջ զետեղուած բանաստեղծագործութիւնները թարգմանած են բանաստեղծներ Ե. Եւտուշենկու, Ե. Մորից, Մ. Սվետլով եւ ուրիշներ: Հատորը Սիլվա Կապուտիկեանի 18րդ գործն է որ ռուսերէնի թարգմանուած է:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱԴԱԴԱՐ ՄԸ

— o —

Կը կարծուի որ 30րդ հրադադարն է բայց այլեւս ոչ ոք վստահ է Թիւրին չուրջ եւ մեծ կարեւորութիւն մըն ալ չունի:

Այս նոր հրադադարը ի զօրու պէտք է ըլլար Շաբաթ ժամը 0էն սկսեալ, ինչպէս յայտարարեց վարչապետ Քարամէ, չեչ – տելով թէ բոլոր կողմերը որոնք ներկայացուած են զինադադարական խառն կոմի – տէին մէջ, համաձայնած են: «Ցոյսս զօ – բաւարը է, կ'ըսէ Քարամէ, որ այս անգամ հրադադարը վերջնական բնոյթ ունի եւ բնականոն կեանքը պիտի վերադառնայ մեր երկիրը»:

Մինչ այդ կռիւները կատաղի բնոյթ առած են եւ վերջին 48 ժամուան ընթացքին 250 մեռեալ կար: Ամէնէն բուռն ռազմադաշտն եղած է Տրիպոլիս, ուր պաղեստինեան սուբիամբա Սայքալի ուժերը եւ պաղեստինեան Ազատագրական կազմակերպութեան ուժերը բախում ունեցած են լիբանանեան Պասս կուսակցութեան ձախերուն հետ: Կռիւին ընթացքին Քաթհի չորս անդամներ սպանուած են եւ 12 ուրիշներ ալ վիրաւորուած: Ասոր վրայ Արաֆաթ հրահանգած է իր ուժերուն քաշուիլ քաղաքէն եւ դիրք բռնել հիւսիսային Լիբանան:

Քաղաքական ճակատի վրայ ալ կացութիւնը փայլուն չէ: Ֆրէնճիէ կը բազմացնէ իր նախապայմանները քաշուելու համար: Այսպէս իր հակակշիռը վայելող ձայնասփիւռի կայանը, ըսած է առջի իրիկուն, ի մէջ այլոց թէ տագնապի որեւէ կարգադրութեան համար պէտք է որ նախ պաղեստինեան գաղթականները տեղափոխուին երկրին հարաւը: Նախագահ Ֆրէնճիէ ըսած է նաեւ թէ իր քաշուիլը կախում պիտի ունենայ ապահովութեան այն միլոցներէն, որոնք ձեռք պիտի առնուին Սուրիացիներու հետ միանաբար խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար երկրին մէջ: Մեծ յոյսեր կան նաեւ կորսի առաքելութեան վերաբերեալ: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսացին «տեւական» կարգադրութեան մը համար չորք մը միլոցներու ծրագիրը կը տանի հետը:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 10–13)

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ՏՈՒԵԱԼՆԵՐ
ՅԱՏՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Վազքն իր ցատք, ոստիւն հին հայերէնի մէջ ունեցած նշանակութեամբ պահպանուած է միայն Սուէտիայի բարբառին մէջ՝ վազդիլ արտայայտութեամբ: Վազքը՝ հին ժամանակ, հեռաւորութեան վրայ ոստումի իմաստ ունեցած է: Ընդունուած է ցատքելիք տարածութիւնը փափկացնել, որպէսզի իյնալու պարագային վնաս չդպչանայ: Ցատքի երկարութիւնը չափած են ցատքը տեղի ունենալէն անմիջապէս ետք:

Հայ մատենագրութեան մէջ յիշուած են հայ եւ օտար նշանաւոր ցատքողներու անուններ: Յիշենք Քիւոնէս Լակոնացին, Աքիլլէսը, Տրդատ եւ Վարազդատ Արշակունիները: Վարազդատ Արշակունիի վերաբերեալ չատ ուշագրաւ տողեր ունի պատմահայր Խորենացի: Իր «Հայոց պատմութիւն» գիրքին մէջ կը կարդանք. «Վարազդատ Արշակունի երիտասարդ էր տարիքով, սրտոտ, յաղթահասակ, զօ – րաւոր, ի արիութեան բոլոր գործերով եւ չատ հմուտ նետաձգութեան մէջ: Ցուն – նատանի էլիտա նահանգի Պիսա քաղաքին մէջ տեղի ունեցած բունցքամարտի մրցումներուն յաղթեց, այնուհետեւ Հելլադացիներու Արեզ քաղաքին մէջ կէս օրուան մէջ քանի մը առիւծ սպաննեց, որուն համար ողիմպիական հանդէսի ըմբշամարտերու խաղերուն մէջ փառք վաստակեցաւ եւ յարգանք: Այն քաղաքը – ծուխիւնները, որ ան կատարեց Լանկ – վարդներու ցեղին դէմ, կը համարձակիմ ըսել, թէ հաւասար էին Տրդատի գործերուն... Անդամ մըն ալ Դարանաղիի դըժուար անցնելիք տեղերուն մէջ հանդիպեցաւ օտար աւազակներու, հետապնդեց զանոնք, որոնք Եփրատ գետի նեղ մասին կամուրջէն անցնելով՝ կամրջափայտը գետը նետեցին իրենց ետեւէն, իսկ ան հասնելով՝ ցատքեցաւ Եփրատի վրայէն, աւելի քան Լակոնացի Քիւոնէսի ցատքը, որ քանիերկու կանգուն եղած է. հոս նոր Աքիլլէս մը հանդէս եկաւ Սկամանդրոս գետի վրայէն ցատքելու առեն: Աւազակները անոնցմէ սարսափած, ղէնքերը նետեցին եւ անձնատուր եղան»: Քիւոնէս Լակոնացիի եւ Աքիլլէսի մասին մեր մէջ իմացած են յոյն գրականութենէն եւ հայերէն հնագոյն թարգմանութիւններէն, որոնցմէ են Եւսեբիոս Կեսարացիի «ժամանակագրութիւն»ը, «Ալեքսանդր Մակեդոնացիի վարքը», Հոմերոսի պոէմներու հատուածներու թարգմանութիւնները:

Քաւիի մը տողով

ՄԻԹԵՐԱՆ ճաշի ընդունեցաւ Խորհ· Միութեան Փարիզի դեսպանը: Ընկերվարական շրջանակներու համաձայն, ճաշը մաս կը կազմէ կուսակցութեան Ա· քարտուղարի ունեցած յարաբերութիւններուն՝ Փարիզի օտար դեսպաններուն հետ: Մարտ 18ին ալ ճաշած էր ամերիկեան դեսպանին հետ:

ԲՐԵԺՆԵՎԻ դրամատան ընդհանուր տնօրէնը սպանուեցաւ Ուրբաթ, օդակերեկով, կեդրոնատեղիին առջեւ, երբ իր կառքէն վար կ'իջնէր: Ոճրագործը, որ անիշխանական մը կը նկատուի, անձնասպան եղաւ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Նուիրուած Հայ Դատին:

Այդ առթիւ Գէորգ Զ· կաթողիկոս դաշնակից Մեծերուն ուղղած էր իր ծանօթ Թուղթերը:

Վիշինսկիի զգայացունց յայտարարութիւնը յորդեցուց բաժակը: Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին պէս քայքայուեցան նաեւ «Ազգային Խորհուրդ»ները:

Ա Ր Ա Ր Ա Տ, Ս Ի Ր Ե Լ Ի Ս

— Երեւելիւեան օրեր եւ ժամեր —

Գ.

Սփիւռքահայութեան հետ Մշակոյթի Կապի Կոմիտէն ալ հասցէ մըն էր ցարդ: Այսօր չէնք մըն է, դրասենեակներ: Ամէն ինչ, ամէն օր, մարմին կ'առնէ այլեւս: Վարդգէս Համազասպեան մեզ կ'ընդունի, զարմանք յայտնելով, Հայաստան գալու իմ «յանկարծակի» որոշումիս համար ու կը փորձէ Զրբաշեանին վերագրել գիս «համոզած» ըլլալու պատիւը: Գուցէ չանդրադառնար թէ իր վերագրումը երկուքիս համար ալ վիրաւորական է: Եթէ հարկ է մէկը – ան ալ հայերէն թերթի մը պատասխանատուն – համոզել որպէսզի Հայաստան երթայ, վա՛յ մեզ...

×

Լենինի պողոտային խորը կը բարձրանայ Մատենադարանը: Հեռուէն արդէն պատկառանք կը պարտադրէ ու երբ կը մօտենամ, կը տեսնեմ թէ մեզ դիմաւորողը ուրիշ մէկը չէ եթէ ոչ՝ Մեսրոպ Մաշտոց, որու արձանը կը բարձրանայ ճիշդ կեդրոնը:

Մատենադարանի տնօրէնը՝ Լեւոն Խաչիկեան ունի մեծ մտքի մարդոց պարզութիւնը: Իր գործակիցներուն հետ, կը դուրգուրայ ամէն մէկ ձեռագրի վրայ: Մատենադարանը իր կեանքն իսկ է, բացայայտ է այս իրողութիւնը: Փոխ – տնօրէնը՝ Բ. Զուզասզեան գիս կ'առաջնորդէ սրահէ սրահ, մասունքէ մասունք:

Զեմ նկարագրեր Մատենադարանը: Այնքան խօսուած ու գրուած է անոր մասին եւ միշտ կը գրուի ձեռնհաս գրիչ – ներու կողմէ, որ ես ոչինչ կրնամ ըսել: Կրկին ապրումն է որ գիս կը յուզէ:Ամբողջ հայ մշակոյթն է որ կը տողանցէ աչքիս առջեւ ու ամէն մէկ ձեռագիր ունի նաեւ ի'ր պատմութիւնը, այնքան նման իր ժողովուրդին պատմութեան: Վերջապէս առիթն ունիմ տեսնելու «Մշոյ Ճառըն – տիրը՝ որու հոս հանդիսը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ խորհրդանիշն իսկ տեղահան ժողովուրդի մը եղեռնապատումին: Այլեւս, հոս, գտած է իր վերջին հանգիստը, բազմած ուրիշ հազարաւորներու կողքին: Աւելի քան 10·700 ձեռագիր, ամէնէն հարուստը մեր մշակոյթի կեդրոններուն:

Մատենադարանը հպարտութիւնն է հայ ժողովուրդին եւ հիացման առարկան միւս բոլոր ժողովուրդներուն: Հայոց քաղաքակրթութեան վկայարանն է:

×

Արարատ, սիրելիս, այսօր քեզ բնաւ չտեսայ: Գուցէ քէն ըրած ես: Ապրիլեան օրեր են, 24ը հեռու չէ եւ հաւանաբար սովորականէն աւելի ցաւ ունիս:

Ապրիլ 24էն առաջ, կ'ուզեմ տեսնել Մեծեռնակաբերդի յուշարձանը: Այսօր, ոչ ոք կայ եւ այս ամայութիւնն ալ ուրիշ խորհուրդ մը ունի: Կը խորհիմ թէ մեր անչիրիմ նահատակները չիրիմ մը ունին հո՛ս, ամէնէն խորհրդանշական չիրիմը:

Օրերն ու ժամերը կը սահին անսովոր արագութեամբ: Կ'ուզեմ շատ բան տեսնել բայց կը խուսափիմ նաեւ մխաքս խըճողելէ ու թռուցիկ ակնարկներ նետելէ: Կը նախընտրեմ ժամանակ տալ ամէն բանի եւ հրաժարիլ անպայման ամէն ինչ տեսնելէ: Կարելի ալ չէ արդէն:

Պատմութեան թանգարանը որ հարուստ է եւ տպաւորիչ, այս օրերուն ունի նաեւ տարազներու ցուցահանդէսի բաժին մը, որ այլապէս չահեկան է: Պատկերա – սրահէն ետք, կը հանդիպիմ նաեւ Սեվրի յախճապակիներու ցուցահանդէսը, ինչպէս Փարիզէն խոստացած էի Սեւրի Ձեռարուեստանոցի տնօրէնին:

Պատկերասրահին մէջ, դիպուածը մեզ դէմ առ դէմ կը դնէ նկարչուհի Արմինէ Կալենցի հետ, որու մաս մը գործերը ցուցադրուեցան Փարիզ: Կ'այցելենք իր բը – նակարանը եւ մանաւանդ իր ամուսնոյն, ողբացեալ Կալենցի աշխատանոցը, որ յիշատակի թանկագին թանգարանի մը բը – նոյթն ունի: Արտայայտիչ պատառներ վկաներն են նկարիչին մեծ արուեստին: Կը դիտենք նաեւ Արմինէ Կալենցի նոր գործերը, ի պատասխանութիւն աչնան կատարուելիք իր ցուցահանդէսին:

Նոյն օրը եղայ նաեւ Զարենց գրականութեան ու արուեստի թանգարանը, ուր տնօրէն Փրոֆ. Մելիքսէթեանի կողքին, Տիկին Գոհար Ագնուրեան կը դուրգուրայ բոլոր դիւաններուն վրայ: Ամէն օր արտասահմանէն կը հասնին նոր դիւաններ: Մեռնողները չատցած են ու Հայաստան ծարաւն ունի սփիւռքի մտային հարստութեանց: Լաւ դասաւորուած են բոլոր նամակներն ու փաստաթուղթերը, բայց ապահովութեան պակաս մը կը նկատուի որ չի կրնար չմտահոգել: Ցոյս կայ որ մերձաւոր ընդարձակում մը աւելի ամուր հնարաւորութիւններ ընծայէ, անհրաժեշտ է նաեւ որ այս կարեւոր կեդրոնը ունենայ Փոթոթքուվիի արդիական գործիք մը, որպէսզի բնագիրները չօգտագործուին եւ պահպանուին:

Տիկ. Գոհար Ագնուրեանի կը յայտնեմ թէ Սփիւռքահայ Կոմիտէին յանձնած եմ Գրիգոր Վահանի դիւանները, ինչպէս յանձնարարած էր տարաբախտ թատերագիրը, վերջին անգամ հիւանդանոց մտնելէ առաջ ու նաեւ կարգ մը թուղթեր Շահնուրին վերաբերող: Ուրախ է, քանի ամէն մէկ թուղթ մասունք է իրեն համար:

×

Կրկին կաթողիկոսարանի կառքն է որ մեզ կ'առաջնորդէ նախ էջմիածին, ուր կ'այցելեմ հին վեհարանը, ապա դէպի Հայկաշէն, ուր դրեթէ լրացած է կաթողիկոսարանի նորակառոյց ամարանոցը, որու գլխաւոր նուիրատուն է ամերիկա – հայ հարիւրամեայ Հայկ Գալուստեան: Ճամբու ընթացքին, կը տեսնեմ Բիւրական, զոր պիտի այցելենք յետոպային:

Այսօր նաեւ մօտէն տեսայ Հռիփսիմէն: Բայց խօսեցայ արդէն իր մասին եւ ըսելիք չունիմ: Այս գոհարը վկայ մըն է հայ ճարտարապետութեան հանճարին: Ու մնացած է անեղծ ու դիմացած է ու տոկացած: Իրենէս: Գայանէի չուրջ բոլորը դերեզմաններ են, հոս Րաֆֆիի եղբօր, կաթողիկոսներ ու նաեւ թարմ չիրիմ մը՝ տիրամայրը:

×

Կ'ուզեմ, պարզ է, այցելել Արմենիոն, որ ամէն օր մեզ կը հասցնէ Հայաստանի լուրերը: Տնօրէնը բացակայ է, բայց մեզ կ'ընդունին տեղակալներն ու Տիկին Վիքթորիա Գրիգորեանը, որ գլխաւոր պատասխանատուն է սփիւռքի արուած լուրերու բաժնին: Կ'այցելեմ դրասենեակները, ուր նայիրեան աղջիկ – ներ արագ – արագ կ'աշխատին: 112 հոգիէ բաղկացած է անձնակազմը: Ի՞նչպէս խոստովանիմ « Ճառաջ »ի անձնակազմին թիւը...: Մէկ յարկ վար «Գարուն»ի խմբագրութիւնն է ու Տիկին Քէչիչեան կ'երկարէ «Գարուն»ի Մարտի թիւը, որու կողքը Գառզուի մէկ վիմագրութիւնն է:

Ժամերը կը չարունակեն սահիլ: Այսօր տեսայ նաեւ Զուարթնոցէն մնացած քարերն ու փլատակները: Աչքերը պէտք է դոցել ու երեւակայել Զուարթնոցը, որ չկայ: Ճեռայ կ'երթանք Սարդարապատ:

×

Կրկին կաթողիկոսարանի կառքն է որ մեզ կը տանի այսօր այլապէս չահեկան պատոյտի մը: Ուշան հայկ. սիրուն եւ հարթատ դիւղ մըն է, ուր համախմբուած են Սասունցիները: Հոս, արդիականութիւնը չէ հասած եւ առանձնատունները մանուկ մը ունին: Անդրանիկի արձանին առջեւ եմ ու իր խիստ նայուածքը գիս կը խոովէ: Գործը դեռ կէս մնացած է ու հերոսը հանդիստ չէ, ոչ հոս, ոչ ալ մանաւանդ Փէռ–Լաչէզ, ուր դեռ կը մնայ իր մարմինը, տարագիր, նման իր ժողովուրդին մէկ մասին: Տեղացիները հետաքրքրութեամբ կը դիտեն մեզ, իրենց աչքերուն մէջ ամբողջ պատմութիւն մը կայ: Հայ գիւղացին է, առողջ ու հարազատ, կարծես Տարօնի պատմագիրքէն դուրս ժայթքած: Զրոյցի ընթացքին, յանկարծ կը պարզուի, որ Սասունցիներու այս աշխարհին մէջ կորսուած է 101 տարեկան Վանեցի մը...: Ողեւորուած Զրբաշեանի մը հետ է որ կ'երթանք տեսնելու այս « ախոյեանը », գտած սենեակի մը մէջ կծկուած ու չրմպատուած հարաներով ու թոնիերով: Մարդը հաճոյքով կը պատմէ հին օրերէն ու երբեմն գէշ տեսակէն կը վիրաւորուի երբ Կ. Զրբաշեան կ'ընդմիջէ հարցնելով. «Բայց դուք յիշո՞մ էք...»:

Ուշանէն կ'անցնինք Օշական: Ժողովրդական հետաքրքրական տիպար մըն է տեղւոյն քահանան: Քիչ մը չատախօս, բայց չատ «Փոլքլորիկ»: Մաշտոցի վերեզմանը չատ կը փայլէ: Իտալական վարդապետն նոր մարմարը որ փոխարինած է նախորդ չիրմաքարը չատ չի խօսիր սրտիս: Կարծես չէ յարմարած մեծն Մեսրոպի:

×

Կը վերադառնանք էջմիածին, ուր կաթողիկոսը մեզի վերապահած է հանելի անակնկալ մը: Կը ճաշենք ճարտարապետներու յանձնախումբին հետ: Վարպետ Յարութիւնեան, Արզումանեան, Զաքարեան, Ալթունեան եւ ուրիշներ, սիրայօժար կերպով իրենց թանկագին օժանդակութիւնը կը բերեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որ չինարար կաթողիկոսն է Հայոց: Ինչե՛ր չինուած են, ու ինչե՛ր վերաշինուած ի'ր օրով:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(Շար. – 3)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ ՎԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

Բ.

Թատերական չարժումին մէջ ակնառու դեր կատարած է Արտաշէս Սոլակեան: Իր կրթութիւնը ստացած էր Վանի ծանօթ Երամեան վարժարանը, ուր համախոհներ բռնապետութեան տարիներուն, դաղտնի մասնակցած է թատերական ներկայացումներու: Սահմանադրութեան հռչակումէն եռք գործած է կեդրոնական դէմք մշակութային կեանքին մէջ, կազմակերպած է թատերախումբ, որ գործած է քանի մը տարի, դատնալով գաւառական միակ թատերախումբը Արեւմտեան Հայաստանի մէջ: Գրած է քանի մը թատերախաղ: որոնք բեմադրուած են Վանի մէջ: Դեռ 1906ին, այսինքն Սահմանադրութեան հռչակումէն առաջ, Սոլակեան գրած էր «Ազատութեան Ճամբով» անունով երկհատոր վէպ մը, որ ցարդ անտիպ է: Ան ունի նաեւ «Ազգային Ոգի» անունով վէպ մը, որ ալ անտիպ է: Ան ունի նաեւ «Ազգային Ոգի» անունով վէպ մը, որ ալ անտիպ է: Ան ունի նաեւ «Ազգային Ոգի» անունով վէպ մը, որ ալ անտիպ է:

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

— Մրօ, քո փրկագինը ինչքա՞ն էր, — հարց տուաւ Օսմանը:

Հա՛, փրկագինը...

— Մրօ՛, էն տարին Վալուն քանի՞ ոսկի տուեցիր:

Ցարութ պապի դէմքը չէր երեւում, ճերմակ մազերի մէջ կարմիր կար, ծաղկաթերթեր էին կաթկթում պապի ճերմակ ու կարմիր գլխին, տունը խուլ տրնքում էր, ինքը կիպ–կապուած էր ընկուզենուց, Օսմանը նստած էր դիմացը, ծնկներին թուր ու թվանք, ֆըռֆըռա – ցնում էր Մեծ Հարսի ոսկէ խաչով ոսկէ չղթան, ժպտում էր եւ ասում.

— Մրօ, ոսկիների տեղն ասա, կեանքդ քեզ փէշքէշ...

Օսմանը ժպտում հարց էր տալիս, ինքը սուս էր մնում, հարց էր տալիս՝ լուռ էր: Օսմանը հարցրեց, ինքը թքեց անրէնի դէմքին, Օսմանը թեւով սրբեց դէմքն ու էլի ժպտաց:

— Մրօ, թքից վնաս չկայ: Անխելք դեավուր: Խելքդ հաւքի մինչեւ գամ:

Օսմանը թողեց դարբին Դաւոյի տան կողմ գնաց, իսկ աչքադէմի մնացողը թպրտացող դիւղն էր: Թպրտաց, թպրտաց, թպարտաց...

— Վիզ կտրած թխսկան էր, — պատասխանեց ձայն առաւ Զորի Մխրոյից:

— Մխրօ, — չուռ եկաւ սայլապան Արօն, — Աստուած սիրիս, քու սիրտ հանդիստ պահէ: Կռիւ աշխարքի համար է, չէ՞ մինակ քու:

Մխրօն պատասխան չտուեց, աչքն ու ճակատն էր չկում:

«Էս անաչէնի մարդ ջուր առնէ ուր բերան, մնացէ», — սրտներեց Արօն:

— Մխրօ, քու անամերձ էս տարի ի՞նչ է ցանած:

— Գարի:

— Ես ցորեն ցանի՝ փոշման եմ, գարին օգուտ է, բերք շատ ունի, — յետոյ նայեց սարի կողմ, — երկու օր է Բուղդութի դլխին ամպ կայ, վատ նշան է: Թէ կարկուտ էլ էկաւ, պրծանք:

« ... Ու կոտորածի առաջին օր էրկիր կարկուտ եկաւ », — կտրածը կցեց Մխրօն: Ցուչերը սայլի ճոռոց էին, մէջքակոտոր ճամբայ, յուչերը ուրդը պոռոտած ջուր էր, գնում էր պղտոր – պղտոր ու դէմն առնող չկար: Մխրօն էր ու՝ անուժ:

«Կոտորուքսից երկինքի սիրտ ելած էր ... Չէ՛, երկինք դարդակ է... Գոռուն – գոչուն ընկաւ երկինք, կարկուտ էկաւ, ծառերից դող – դող ծաղիկ թափաւ, ծառեր ճուղակոտոր էղան...»:

Հողը քրքրուում էր, դիւղի զելխեղդ չները ոռնում – կաղկանձում էին, դղրոտում իրար: Շխրտալով կարկուտ էր թափւում: Ուզում էր, որ կարկուտը դիւղի դլխից հաւաքուէր, հաւաքուէր ու դար իր վրայ ու խփէր ցրիւ տար իր անճար գլուխը: Մի հատիկ կարկուտ դիպաւ դլխին, ու ինքը գոռաց:

— Ջա՛րկ, ջա՛րկ, ջա՛րկ...

Գոչեց ու փակեց աչքերը: Ցետոյ սաթերը ճերմակեցին, այդում ծաղիկ չմնաց, բղիկ – բղիկ եղան ծառերը, Ցարութ պապի ճերմակ ու կարմիր դլուխը ծածկուեց հողի փղձկոցով, պապը ցեխակոլոլ դարձաւ ո՛ւ Ցարութ պապի վրայ, ե՛ւ թպրտացող դիւղի, ե՛ւ սար ու ձորի, ե՛ւ աչխարհի վրայ սպիտա՛կ – սպիտակ սարսուռ իջաւ:

Շէրօն կանդնեց կտուրին ոռնաց, իջաւ, ականջները ցից – ցից, պտրտուեց Ցարութ պապի չուրջբոլոր, հոտոտեց, փշաքաղուեց, կաղկանձեց, դունչը ցցեց երկինք, յետոյ եկաւ, կանգնեց իր դիմաց՝ հաչա՛ց, – հաչա՛ց, կատաղած հաչա՛ց, թռաւ – կրծքով զարկեց իր կրծքին, չուռ եկաւ, հասաւ առուին, գլուխը թաղեց ջրի մէջ, դուրս բերեց, կլանչելով թափտուեց, կաղկանձեց, ոռնաց ու պոկուեց ու գնաց Ֆիդասարի կողմ: Ցետոյ ոռնոցը խո՛ւլ, խուլ ընկաւ ականջը: Շէրօն Մասրաճորում էր: Մէկ էլ հեռո՛ւ, հեռուից լսեց՝ Ֆիդասարից էր, ականջ պահեց, ուզեցաւ մէկ էլ լսել Շէրոյի ձայնը, չլսեց, պահեց՝ չլսեց, պահեց՝ չլսեց, հասկացաւ, որ Շէրօն էլ չի՛ գայ, ետ չի՛ դայ ու անարցունք լաց եղաւ Շէրոյի համար...

Գիշերը պատանքեց դիւղը: Երկինքը դարձաւ սե՛ւ, սե՛ւ, սեւերես ու սեւերես երկնքում՝ մի բուռ ճերմակ ամպ, թիկունքին Օսմանի սրի կէս ծայրի նման մի կտոր լուսին: Գիշերը եկաւ, դիշերոյ հետ ագռաւների վոհմակը, ու յամրացած դիւղը լցուեց կռինչներով: Գիւղում ինչքան ծառ կար՝ սեւասպրթ էր: Ցետոյ ագռաւները իջան ծառերից՝ կոցեցի՛ն, կոցեցի՛ն, կարեցի՛ն... Ցետոյ Օսմանը եկաւ ու կանգնեց դիմացը, մթան մէջ պսպղացին աչքերը, մթան մէջ ծուռ ժպտաց:

— Մրօ, ոսկիների տեղը յիշեցի՛ր...

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(18 – Շար.)

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՊԱՏՄԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՊԲԱ ՎԻԿ

Պրոֆեսոր, բժշկագիտության դոկտոր Ա. ՊԱՊՅԱՆ

ՆՈՒՅՆ ՀԱՄԱՏԱՐԱԿԸ

— Ի՞նչ, բանակի մ, բայց ինչ խոհարար եք դուք, ախր ես ձեզ ի՞նչ եմ ասել, որ ինձ Տանող ճամփան ցույց տաք: Կանգնեցրեք ինձ այստեղ – ասաց ինքնավստահ տեսքով և դուրս թռավ մեքենայից:

Ես ու Ռուբոն միմյանց նայեցինք, ապա ես ասացի.

— Ռուբո, ինչ ենք անելու հիմա:

— Ոնց թե ինչ, ճամփա ենք ընկնելու, ինչ կարող ենք անել:

— Ռուբո, ես ուզում եմ ասել, որ ինչ ենք անելու, ինչ ենք ուտելու, ինչ ենք խմելու, ինչ ենք հագնելու, ինչ ենք ծածկվելու:

— Ինչ ասես, որ չասես, ինչ ենք անելու, ինչ ենք ուտելու, ինչ ենք խմելու, ինչ ենք հագնելու, ինչ ենք ծածկվելու

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Համակիր օրիորդ մը Փարիզէն 50 Ֆր, Մինաս Ճապուրեան, Սէն–Շամոնէն 20։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿԻ

Հ· Ց·Դ· Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր· կոմիտէի ընկերները 1000 Ֆր· կը նուիրեն Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան ըն· Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ։

Հ. Ց. Դ.

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— *Հ· Ց· Դ· Աբծիւ խումբի ժողովը Հորեքշաբթի, Մայիս 19, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։*

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՀԱՅՐ ԽՈՐԷՆ ՏԻԼԻԶԵԱՆԻ
Տեսուչ
Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի

«ՆԱՒՏԻՐԻ»
ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ
ԳԷՈՐԳ ԵԱՆԳԻԿԵԱՆԻ

Մեներգ՝ Տիկին ԱՍՏՂԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ

կիրակի Մայիս 23, ժամը 16·30ին
au Collège Samuel - Mouradian
26, Rue Troyon — Sèvres

Տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանէն աղջիկները կը փնտռեն Միխայէլեան Հայկ Աւագին։ Ծնած 1916ին Դիլիջան։ Հայրը՝ Միքայէլեան Աւագ Ստեփանի։ Տղան Արմէն անդամ է Մալաթիոյ Զրադնդակի խումբին։

Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՏԱՆ «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ» ՍՐԱՀԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկին Նորայր (Ասատ) Հացադուրեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Մխրաքեան, Պ· Խաչիկ Մխիթարեան, Պ· Մանուէլ Օհաննէսեան, Պ· Մկրտիչ Տէր–Պօղոսեան 200ական, Տէր եւ Տիկ· Վարդան – Մարիժան Տէր–Կարապետեան, Տէր եւ Տիկ· Ժորժիկ Հացադուրեան, Տէր եւ Տիկ· Աւետիս Բարէեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Տաւուտեան, Տէր եւ Տիկ· Ալեքսան Պապայեան (Զիլէքեանի թաղման առթիւ), Տէր եւ Տիկ· Վրոյր Շալճեան, Տէր եւ Տիկ· Տաճատ Շալճեան, Տէր եւ Տիկ· Ռուբէն Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Շահբաղեան, Տէր եւ Տիկին Վանիկ Մխրաքեան, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Կարսեան (Քան, Լա Պոքա), Տիկին Մարիամ Մանուկեան (իր ամուսնոյն յիշատակին) 100ական, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Թոմմաս Ասատուրեան 50ական։

Տէր եւ Տիկին Գարեգին Հրաչեան (Փարիզ) 1000 Ֆր, Տէր եւ Տիկին Ազգին Սապանջեան (Փարիզ) 500, Տէր եւ Տիկին Ժանօ – Վարդուհի Տէր–Կարապետեան 300, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Մարտիրոսեան 200, Պ· Ժանօ Հէքիմեան 250 Ֆրանք։

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ
ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Դեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եզերքը, առագաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION
40, Allée du Bord de l'Eau, face à l'hippodrome de Longchamp, Paris 16
Parking

Մասնակցութեամբ Տէտէեան նուագախումբին եւ Մարթէն Եուրկանս երգիչին
Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)
644-69-47
Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92 27-92
Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)
Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագին 200 ֆր.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE
AGENCE DES INVALIDES
2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :
ANAHID BOYADJIAN
pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, ամենատարած թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրահանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պիտի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հանդիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղեցւոյ։

Նարեկեան հիմնարկութեան նպատակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Նարեկեան Հայ կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ
ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ· ՋԱՊՊԱՐԵԱՆ
Père Georges Zabbarian
Collège St. Grégoire de Narek
38 route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Lyon — Tél. : 47-28-65

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

sevan-voyages
50, Cours de la Liberté — 69003 Lyon — Téléphone : (78) 60-13-66

ՁԵԶԻ ԿԱՌԱՋԱՐԿԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ 1976

Խմբական մեկնումներ

ՅՈՒՆԻՍ 12 – 26

ՅՈՒԼԻՍ 10 - 24

Կ'ԸՆԿԵՐԱՆԱՑ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ 6 – 21

ՕԳՈՍՏՈՍ 23 – ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5
Կ'ԸՆԿԵՐԱՆԱՑ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՍԵՊՏ· 22 – ՀՈԿՏ· 6

Գին 2850 ֆրանքէն սկսեալ,
Յատուկ պայմաններ հանգստեան կոչուածներու համար

SPECIAL JEUNES
24 Juillet — 7 Août
16 Août — 30 Août
2680 F.

Ce prix comprend.— Voyage en avion, Hôtel première catégorie, chambre double, pension complète, Excursions.

A PARIS

mondotours
2, rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11էն 24՝ *Մշակութային եւ զեղարուեստական ձեռնարկներ։*

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 *Հորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ՕՐ ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ
Յունիս 5, 6 եւ 7

Հայ կարմիր Խաչի ծովահայեայ օգնութեան կայանին մէջ

Ծովային զբօսապտոյտ Սէն Մարքուֆ կղզիին չուրջ։

Այցելութիւններ Շաթօ տը Գրէօյի եւ Համաշխարհային Բ. պատերազմի Նորմանիի ցամաքահանման տեսարժան վայրերը եւ զոհուած ամերիկահայ վիններուներու չիրմները։ Գերեզմանօրհէք ըստ պատահման։

Սովորական ճոխ սեղան եւ հայաշունչ մթնոլորտ երեք օրուան ընթացքին չամփուրով խորոված կարմիր Խաչուհիներու կողմէ եւ կասկարած ճուկ։ Օթոքարը որ կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ պիտի գտնուի երեք օր, կը մեկնի, 5 Յունիս, Շաբաթ առաւօտ, ժամը 8ին։

Ժամադրավայրը Սքուար Մոնթոլոն։

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985 36 53

Ծախքերու մասնակցութիւնի 200 Ֆր,

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆՏՈՆ

Օթոքառով Քալէ եւ Ռամսկէյթ ճամբով, Ուրբաթ Մայիս 21էն կիրակի Մայիս 23։ Հաւաքուիլ Ուրբաթ Մայիս 21ին ժամը 22ին Քաֆէ Քուրվէօր (կաս տիւ Նոռ), ժամանում 6ին Քալէ եւ մեկնում Հովերլոյա նաւով։ Լոնտոնի պտոյտ, այցելութիւն տեսարժան վայրերու եւ վերադարձ կիրակի Փարիզ, ժամը 22ին առեւնելը։

Մասնակցութիւն 195 Ֆր·
(կանխավճար 75)

Դիմել՝

RELATIONS TOURISTIQUES EDUCATIVES
Հայ Մշակոյթի Տունը
17, rue Bleue 75009 Paris
Tél. 324 14 96 (le matin)
824 63 89 (de 14 à 19 h)
Association sans but lucratif
régie par la loi du 1-7-1901
ԼՏՈՒԱՐ ՃԷՔՃԻՐԵԱՆ
Ընդհանուր Պատուիրակ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
18
MARDI
18 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ԴԱՐԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.592

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — No 13.592

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՇՐՋԱՆԻՆ

— o —

Գ.

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՑՍՕՐ

1947ի Հոկտեմբերեան հիասթափութենէն ետք Հայ Դատը համազգային չափանիշով հետապնդելու փորձերը վերջ գտան: Մեծամեծ յոյսերով ճամբայ էր եղած Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբը 1945ի ամառը: Ցաղթական դաշնակիցներու պատասխանատու շրջանակներէն արժանահաւատ եւ յուսադրիչ հաստատիքներ ստուած էին մեզի թէ Հայկական Հարցն ալ մինչազգային դիւանագիտութեան սեղանին վրայ պիտի դրուէր, երբ քննուէին երկրորդ աշխարհամարտէն ծագած քաղաքական խնդիրները:

Ազգովին յուսադրուած էինք, հայրենիքէն սիրուած: Ոգեւորուած էր նոյնիսկ ամբողջ ապագերու տակ ծնած ու հասակ նետած հայ նոր սերունդը, որ այդ օրերուն վարձանքի շրջան մը սկսաւ ապրիլ: Ոգորուած ազգային զգացումներով, մեր երկսեռ երիտասարդները կազմակերպուեցան բոլորուելով Հ. Ց. Դաշնակցութեան չուրջ:

Ամբողջ խանդավառութեան կարճաւիւ այդ օրերէն մեզի իբրեւ ժառանգ հայ Ֆրանսայի մէջ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, որ իր դոյութիւնը կը պահէ ցարդ: Աւելի քան երեսուն տարիներու ընթացքին հազարաւոր հայ երիտասարդներ ու աղջիկներ անցան անոր շարքերէն գործելով հայկականութեան հետ:

1948ի սկիզբը ստեղծուեցաւ ճիշդ այն կազմութիւնը, որ դոյութիւն ունէր 1920էն 1945: Հայ Դատի հետապնդումը զարձեալ ծանրացաւ միայն Հ. Ց. Դաշնակցութեան ուսերուն:

Ստալինի մահը 1953 Մարտ 9ին աւելի մեծ կազմութիւն պիտի ստեղծէր Հայ Դատին համար: Կրեմլին բացէ ի բաց պիտի հրաժարէր հող պահանջելէ Թուրքիայէն: Արտաքին գործակալ Մոլոտով, վրացի մենատէրին մահուընէն երեք ամիս ետք, 1953 Մայիս 30ին ծանուցագիր մը կ'ուղղէր Անգարայի կառավարութեան, յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի, յայտարարելով, որ Խորհրդային Միութիւնը հողային ո՛չ մէկ պահանջ ունի Թուրքիայէն:

Այս ծանուցագիրը կազմեց պատմական բեկում մը: Մոսկուայի արտաքին քաղաքականութիւնը հարաւի իր հարեւան նկատմամբ ընդհանրապէս հանդէպ ճշդուեցաւ վերջնապէս եւ անփոփոխ կը մնայ ցարդ: Խրուշչեւ իր կարգին Կրեմլինի պալատին մէջ ընդունելով Թուրք երեսփոխաններու եւ ծերակուտականներու պատուիրակութիւն մը իր ներկայութեան, բերանացի կրկնեց, ինչ որ Մոլոտով գրաւոր հաստատեր էր պաշտօնապէս: Հող պահանջողը Ստալինն էր, ըսաւ, հիմա որ անիկա չկայ, հետաքրքրութիւնը եւ բնականաբար...:

Խրուշչեւի յաջորդներն ալ նոյն հաւաստիքները տուին հանրապետական Թուրքիոյ վարիչներուն: Ծանօթ են Պոդգորնիի, Կոսիկինի եւ բոլշեւիկ ուրիշ պատասխանատու վարիչներու նոյնիսկ այցայտարարութիւնները Թուրքերուն՝ Ան-գարայի թէ Մոսկուայի մէջ:

Երեւան Աբէնայն Հայոց կառավարութիւն չէ: Ոչ. Մինչեւ արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ ալ բնաւ ձայն չունի: Ո՛չ միայն իրաւունք չունի հող պահանջելու Թուրքիայէն, այլ նոյն-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿԻՐԱԿԻ ՄԸ

— o —

150 ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒ ՄԷՋ՝ ԷՏՈՒԱՐ ՍԱԱՊ՝ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ «ՕՐՒԱՆ – ԼԸ ԹՈՒՌ»Ի ԵՒ ԹՂԹԱԿԻՑ «ՄՈՆԴ»Ի

— o —

Ոչ ածական մնացած է այլեւս, ոչ ալ սիրտ, որակելու համար ինչ որ կը կատարուի Լիբանանի մէջ: Հրաշադարձ մը (30°րդ, 31°րդ) ի զօրու էր Շաբաթ ժամը Օչն, նոյն օրը մեռեալներու թիւը 65 էր, իսկ կիրակի, սեւ կիրակի մը, 150 մեռեալ կար որոնց մէջ՝ էտուար Սաապ: 47 տարեկան, քրիստոնեայ լիբանանցի այս լրագրողը ամէն օր Մոնթի էջերէն հարազատ պատկերը կուտար օրուան տագնապին: Խմբագրապետն էր նաեւ Օրիանլը ժուռի: Կը սպաննուի «կորսուած գընդակէ» մը, ինչպէս կ'ըսուի հիմա չկորսուած գնդակներու համար, երբ իր կառքով կ'անցնէր քրիստոնեայ գօտիէն մահմետական գօտի, իրեն հետ էր ուրիշ լրագրող մը, Նիւ Եորք Թայմզի Թղթակիցը՝ Հէնրի Թէյնըը: Իրենց կառքը կանգ եղաւ գծին վրայ էր, որ փողոցը կը բաժնէ երկու գօտիի երբ գնդակ մը եկած մտած է Սաապի գլուխը, որ մեռած էր արդէն երբ զինքը փոխադրած են Պապիր հիւանդանոցը:

Ամբողջ օրը սարսափ տիրած է քաղաքին մէջ, ռումբերու զոհ դացած են սիեստա մը, վնասուած է հիւանդանոց մը, խակ չի կրնար բերան բանալ Լեռնային Ղարաբաղի, Նախիջեւանի եւ այլ ներքին սահմաններու սրբագրութեան մասին:

Անտարակոյս հայրենասէր են Խորհ. Հայաստանի վարիչները, ինչպէս հաստատեցինք 1945–47՝ Թրքահայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբի գործունէութեան օրերուն: Սակայն կաշկանդուած են՝ հասկնալի պատճառներով:

Սփիւռքը 1948էն 1965 հանդարտութեան շրջան մը բոլորեց Հայ Դատի առընչութեամբ:

Մեծ եղեռնի վաթսունամեակը կարեւոր անկիւնադարձ մը կազմեց՝ երբ հայ քաղաքական երեք կուսակցութիւններ — Հ. Ց. Դաշնակցութիւն, Ս. Դ. Հնչակեան եւ Ռամկավար Ազատական — միացեալ ճակատ կազմեցին, հաւաքաբար ոգեկոչելու համար մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակը եւ միասին հետապնդելու Հայ Դատը:

Համերաշխութեան ոգին վարակեց նաեւ հայ բազմութիւնները ամենուրեք: 1965ի Ապրիլ 24ին աւելի քան 100 հազարաւոր երկսեռ հայ երիտասարդներ Հայաստանի մայրաքաղաքի պողոտաները թնդացուցին «Մեր հողե՛րը, մեր հողե՛րը» գոչելով:

Ուրեմն Հայաստանի նոր սերունդին համար եւս Հայ Դատ կը նշանակէ հողային պահանջ:

Սփիւռքի զանազան երկիրներուն մէջ Յիսնամեակին առթիւ ի յայտ եկած զանազան զարթօնքն ու Հայ Դատը վերարծարծելու եւ հետապնդելու համար ըստեղծուած համերաշխական ոգին զարացաւ անխափան եւ վաթսունամեակին հասաւ իր բարձրադոյն աստիճանին:

Նոր սերունդը ամէն կողմ տէր դարձած է այժմ Հայ Դատին եւ կարելին կը փորձէ հնարաւոր բոլոր միջոցներով արծարծելու համար զայն: Տարադրի մեր ներկայ պայմաններուն մէջ վերջին ծայր քաղաքական եւ յուսադրիչ է այս երեւոյթը:

Ամէն կողմ կազմուած են Հայ Դատի Յանձնախումբեր, որոնք դործի լծուած են: Հրապարակային հաւաքոյթներ ու ցոյցեր կը կազմակերպեն եւ զանազան հրատարակութիւններով միջազգային հանրային կարծիքին կը ծանօթացնեն Հայկական Հարցը, միաժամանակ անարդութեան սիւնին գամելով ցեղասպան ազգը:

Յիսնամեակէն ի վեր տեղի ունեցած փորձերը հաստատեցին, որ Թուրքերը ո՛րքան կ'աղդուին ամէն կողմ համերաշխութեան ոգիով կատարուած մեր հաւաքական ձեռնարկներէն: Եւ ի զուր կը փորձեն արգիլել զանոնք:

Այս երեւոյթն իսկ կը թելադրէ մեզ անվհատ ու անընդհատ աշխարհին յիշեցնել մեր արդար պահանջները, մինչեւ յաղթանակ:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ուր հիւանդներ եւ հիւանդապահուհիներ մեռած են: Շաբաթ եւ կիրակի 215 մեռեալ կար եւ աւելի քան 400 վիրաւոր: Երկուշաբթի առաւօտ, մահմետական եբեսփոխան մը կը պահանջէր որ Ֆրէնճիէ «դահընկէց» ըլլայ եւ Պետուէեան դէմ դաւի յանցանքով դատուի:

× Օրիան – Լը ժուռ կը հաղորդէր առջի օր թէ ռումբեր ինկած են նաեւ Զոքաք-էլ-Պլաթի հայկ. ակումբին վրայ, մեծ վնասներ պատճառելով: Ճամբորդ – ներէ առնուած լուրերու համաձայն, հայկական բազմաթիւ հաստատութիւններ վնասուած են վերջին չրջանին, ասոնց կարգին՝ Հայկազեան վարժարանը, Ալեք Մանուկեան կեդրոնը և Ճեմարանը (տարրալուծարանը):

× Ֆալանժներու համաձայն կիրակի օրուան սասսակացումը մահմետական Զախին գործն է, որ կ'ուզէ ձախողեցնել Արաֆաթի առաքելութիւնը ի Դամասկոս:

× Կիրակի օր վնասուած էին նաեւ Ֆրանսական եւ զուիցերական դեսպանատունները:

ՊՈԼՍՈՅ ԺՈՂՈՎԸ

— o —

Պոլսոյ մէջ վերջ դտաւ իսլամական ժողովը, որ կը համախմբէր 42 Արտաքին Նախարար: Ժողովը խոտորէն դատապարտեց Ֆրանսան իր «դաղթատիրական» քաղաքականութեան համար եւ պահանջեց որ առանց նախապայմանի անկախութիւն չնորհուի Մայոթի: Այս պահանջը դնողներու կարգին է Թուրքիա, որու վարչապետն ալ յայտարարած է թէ իր երկիրը չի կրնար հանդուրժել հողային գրաւում եւ ցեղային խտրականութիւն... (որեւէ մեկնաբանութիւն աւելորդ է անշուշտ): Ժողովին նախագահը, որ Կինէի պատուիրակն էր, չէ յուսած է թէ այս ժողովին ծնած է «իսլամ աշխարհի նոր գիտակցութիւն մը»: Պատուիրակները քննած են նաեւ Լիբանանի կացութիւնը: Ինքերնիէշրնըլ Հերբլտ Թրիպիւնի թղթակցին համաձայն ժողովին Պոլիս դումարուիլը — օսմանեան կայսրութեան նախկին մայրաքաղաք — կը փաստէ Թուրքիոյ աշխատանքները աւելի սերտ

ԱՐՄԱՐԱՏ 4-Ո ՅԱՂԹԵՑ ՀԵՐՆՈՄՈՐԵՑԻ

Կիրակի օր Երեւանի Հրազդան մարզադաշտին վրայ, Արարատ Օի դէմ չորս կէտով յաղթեց Օտեսայի Ջերնոմորեցին:

Արարատի առաջին կէտը նշանակեց Ղազարեան, երկու յաջորդները՝ Գալայճեան եւ Չորբորդը՝ Մերզոյեան:

Այս մրցումը մաս կը կազմէ ախոյենական հանդիպումներու չարքին:

կապեր հաստատելու եւ ամբողջական իրաւունքով անդամ դառնալու, ինչ որ չէր ցարդ: Այս յանկարծակի հետաքրքրութիւնը Թուրքիան դոր Թուրքիա կը ցուցաբերէ իսլամական աշխարհին նկատմամբ, կուդայ մանաւանդ Կիպրոսէն, ուր բնակչութեան 20 առ հարիւրը Թուրք է եւ Անդարա համաշխարհային հանրային կարծիքին առջեւ առանձնացած է Կիպրոսի հարցին մէջ եւ համակրութիւն կը փընտռէ: Ժողովը կրկնեց նախորդ բանաձեւը, որ Իսրայէլ պէտք է արտաքսուի ՄԱԿէն: Բանաձեւ մըն ալ կ'ըսէ թէ Պաղեստին պէտք է անկախ Պետութիւն ըլլալու իրաւունք ունենայ եւ Իսրայէլ պարպէ գրաւած հողերը:

Քաւիւ մը տողով

ՄԻԹԵՐԱՆ յստակ կերպով ճշդեց ընկերվարականներու դիրքը Թաղապետական ընտրութեանց համար, Տիմոնի իրենց արտակարգ համագումարին առեն: Ընկերվարականը կրնայ ընտրակցիլ միայն ու միայն ձախի թեկնածուի մը հետ, ուրիշ որեւէ պինակցութիւն (կեդրոն) պատճառ կ'ըլլայ որ առանց խակ պատուելու, ենթական կուսակցութենէն արտաքսուի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ դատաւորները բացառիկ նիստ դումարեցին եւ որոշեցին գործադուլի դիմել եթէ Արդարութեան նախարարը գործադրէ իր սպառնալիքը եւ պատժէ Զեքալտին, որ կը մերժէ իր նոր պաշտօնին գլուխն անցնիլ: Այս որոշումը աննախընթաց է Ֆրանսայի դատական պատմութեան մէջ (այսինքն 1789էն ի վեր) եւ հակօրինական է բայց սենատքայէն զատ ալ, առենակալները որոնք չափաւոր նկատուած են նոյն դիրքը կը բռնեն:

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

10ՐԴ ՑԱՆԿ

Մարսէյլի եւ չրջակայքի Յանձնախումբ (ցանկ)	230·000
Փարիզի եկեղեցին (ցանկ)	2·170
Կապոյտ Աչի Պուլվ Օտտոյի մասնաճիւղ	1·000
Տ. եւ Տ. Եանեկեան, Ալֆորվիլ	500
Մանուկեան, Քէչիչեան – Քիւրլեան (200ական)	400
Զերչեան (Պեսէժ)	300
Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւն	250
Տէր եւ Տիկին Զաւէն Եկաւեան	150
Օր. Պողոսեան, Տիկին Զաւիկեան	
Տիկին Մեծմօրեան (100ական)	300
Տիկին Արիստաքէսեան	50
Գումար	235·120
Նախորդ գումար	675·659
Ընդհ. գումար	910·779

Հ. ԱՆԴՐԷԱՍ ՖՈԿՈՂԵԱՆԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(1915 – 1976)

— o —

Գիտէի որ անողոք հիւանդութիւնը, վայրկեանէ վայրկեան կրնար խլել իր կեանքը· ամէնէն աւելի ինք կը զգար իր մէջ կատարուող հոսքը դէպի վախճան: Դեռ քանի մը ամիս առաջ էր, երբ ցոյց տալով իր ափը, ուր բոյն դրած էր մահարեր սպին, զարմանալի խաղաղութեամբ կ'ըսէր· «Ա՛նկէ է, վերջ մօտ է», ու կը շարունակէր իր վանական խուցի առանձնութեան մէջ, դասաւորելով ուսումնասիրութեան, միջառներուն եւ բոյսերուն, Ս· Ղազարի գիտական թանգարանի այդ հաղուագիւտ հարստութեան, որոնց մասնագէտն էր դարձած, տարիներու մեղուասէր իր աշխատանքով եւ անընդմէջ դասախօսութիւններով, Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանի եւ Ս· Ղազարի ընծայարանի մեծ ու փոքր աշակերտներուն: Ցեղ պատերազմեան սերունդի բոլոր վանականներս ալ «անցած էինք իր ձեռքէն»:

Հ– Անդրէաս Վրդ· եղած էր մեր առաջին ուսուցիչը Հայաստանի աշխարհագրութեան, չնորհիւ իրեն էր որ ծանօթացած էինք մեր տասնըհինգ նահանգներուն, լեռներուն, գետերուն, քաղաքներուն եւ մանաւանդ սիրած էինք ամէն նիւթ որ ինք կ'ուսանէր, որովհետեւ սիրած էինք զինք՝ մեր դասախարակը· այնքան պարզ էր, այնքան բարի, աղնիւ եւ եղբայրասէր, որ ղէմքին վրայ միշտ կը պահէր կուսական լոյսն ու անմեղութիւնը· ոչինչ կրնար մեր ժպիտ, նոյնիսկ ամենափոքրին· եթէ ուզածնիս դիրք մըն էր, յաջորդ պահուն կ'ունենայինք, եթէ գծագրութիւն էր (որովհետեւ օժտուած էր այդ ուղղութեամբ) մանուկի մը պէս կը նստէր ժամերով մեր կողքին ու կ'առաջնորդէր մեր անփորձ ձեռքերը· ժամերը միշտ չուտով կ'անցնէին իրեն ներկայութեան, որով հետեւ սրամիտ էր եւ զուարճախօս եւ իր հռչակաւոր բառախաղերով, ամէնուս պատանութիւնը զբօսման էր· մեր ամէնէն մեծ բախտը կ'ըլլար, երբ չաբաթական պատյանները ղինք ունենայինք որպէս առաջնորդ· Լիտոյի ամայի ծովափի երկայնքին կը քալէինք ժամերով եւ մեծ երջանկութիւն էր, եթէ յաջողէինք հազուագիւտ ոստրէ մը գտնել իրեն նուիրելու· կ'ըսէր անոր գիտական անունը, կը բացատրէր սեռն ու տեսակը, աւելցնելով միշտ թէ վանքի հաւաքածոն քանի նմոյշ ունէր այդ ոստրէէն:

Հայրենիք երբեք չէր եղած, ոչ ալ հայկական հոծ գաղութ մը տեսած էր· իր ծննդավայրը եղած էր Թրանսիլվա – նիան եւ հայրենիքը՝ Ս· Ղազար, ուր անցուց իր ամբողջ կեանքը: Կը ճանչնար տեւէ մէկէ մը աւելի, անոր ամէն մէկ անկիւնը, վերջին 40 տարիներու չինու – թիւններուն մէջ, ամէն տեղ ներկայ է իր ճեռակերտ աշխատանքին մասնակցու – թիւնը: Գծած էր եկեղեցւոյ բեմին յատակի երկրաչափական հայկական մո – թիվները, դասաւորած էր տպարանի գրենական վիթխարի չեմարանը, կատարած էր թանգարանին եւ գրադարանին ելեկտրական լուսաւորումը, ամէն վայրկեան գործիք մը ունէր ձեռքը՝ պատրաստ բան մը նորոգելու, եւ զարմանալիօրէն միշտ խուցն էր, մատնահպին առջեւ, նոր դասագիրքի մը պատրաստութեամբ կամ հունգարա – հայ նոր հեղինակի մը գործին թարգմանութեամբ տարուած: Ս· Ղազարի ոգին կազմող վանականներէն էր Հ· Անդրէաս· հարազատ զաւակը իր մեծ հիմնադրին:

Վենետիկի եւ շրջակայ գիւղերու մէջ, ամէնքը կը ճանչնային զինքը· «իլ պուօճո փատրէ Անտրէա» — բարի Հ· Անդրէասը· ամէնուն բան մը տուած էր իրմէ, առանց փոխարէնը ակնկալելու· իր բնածին եղբայրասիրութեան, օծում մը տուած էր քրիստոնէական վառ հաւատքով: Որքա՜ն ջերմ լոյս կ'իջնէր աչքերուն, երբ յաջողած ըլլար որեւէ աջակցութիւն մը բերել թշուառ պարագայի մը մէջ:

Հ· Անդրէաս ոչ եւս է··· դրեթէ անհաւատալի կը թուի:

Կը նմանի տունի մը անհրաժեշտ կարասիին, որ դուռը բանալուդ՝ մեկնած կը դտնես··· ու կը զգաս պարապութիւն մը:

Ս· Ղազար, երկա՜ր տաեն, պիտի չկարենայ ընտելանալ այդ պարապին· բայց Աստուծոյ նուիրուած հոգիներուն մէջ տխրութիւնը եւ ընկճումը իրաւունք չունին տեղ գրաւելու — վաստակեցաւ եւ արդ հանգչի — արդարներու քունով, որովհետեւ իր բարի կեանքովն ու օրինակելի մահովը, տիպար Մխիթարեան վանականի իր ոգիին, բարեբար ճառագայթներ սփռած է ամբողջ սերունդի մը վրայ, որ եղաւ մերինը, 1950էն ի վեր:

Յոյնկ եւ աղօթք Թարմ չերիմիդ, սիրելի Հ· Անդրէաս:

Հ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՃԻԿԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ ՎԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

(Գ· եւ վերջին մաս)

Թատերական ներկայացումներ տուած են նաեւ ուրիշներ: Ցիշատակութեան արժանի են Միհրան Մխիթարեանի փորձերը: Բեմական առաջին քայլերը ըրած է բրոնապետական չրջանին, Թարգմանչեան վարժարանին մէջ բեմադրած է Տ· Ամիրճանեանի «Կիկո Մրտօն», Սունդուկեանի «Գիչերուայ սարբը խեր է» կատակերգութիւնը, Պարոնեանի «Մեծապատիւ մուրացկանները»: Միրաքեան իր բեմական գործունէութիւնը չարունակած է նաեւ Օսմանեան Սահմանադրութենէն ետք: Ա.Հարոնեանի «Արցունքի հովիտը» թատերախաղին մէջ կատարած է Ալանի դերը:

Վանի մէջ մշակութային մեծ երեւոյթ եղած է Զարիֆեանի այցը՝ 1911ին: Երեք ամիս տեւած այդ ներկայացումները թատերական հարուստ կեանք մը ստեղծած են, որով կ'արժէ քիչ մը աւելի խօսիլ այս մասին: Բարեբախտաբար ինքը՝ Զարիֆեան, այս ուղղութեամբ յուշեր գրած է:

Ներկայացումները տեղի ունեցած են Երամեան գպրոցի սրահը, որ միշտ լեցուն եղած է, մանաւանդ երիտասարդներով: Զարիֆեան Վանի մէջ բեմադրած է տասը թատերախաղ՝ «Զար ոգի», «Պաղտասար աղբար», «Արցունքի հովիտը», «Անմեղ մեղաւորներ», «Անյայտ կինը», «Մխիթար Էֆրոս», «Թոյլերը եւ ուժեղները», «Ժան Ռուլ», «Ոճրագործի ընտանիքը», «Շերլոկ Հոլմս»:

«Վանում մնացինք երեք եւ կէս ամիս, գրած է Զարիֆեան իր յուշերուն մէջ, անմոռանալի են այդ օրերը: Վանեցոց ցոյց տուած համակրանքն ու յարգանքը արտակարգ էր: Ես երբեք չեմ մոռնայ այն մեծ խնջոյքը, որ տրուեց մեր մեկնելուց առաջ: Ժանդաւոր ճառերին վերջ չկար: Հարիւրաւոր ստորագրութիւններ – րով ծածկուած մի ուղերձ տրուեց մեզ, եւ մի արծաթէ հոյակապ սպակ, պատրաստուած վանեցի ոսկերիչների նուիրը արհեստով եւ խմբի բոլոր անդամների անունները վրան արձանագրուած»:

Ապա նոյն հիւթեղ ոճով պատկերացուցած է չրջակայ գիւղերու Հայերու հետաքրքրութիւնը ներկայացումներուն հանդէպ· «Մի օր էլ տաք քէֆից յետոյ, կառարներս լաւ կարմրած թռանք ձիերը եւ արշաւեցինք լեռների ուղղութեամբ··· բաւական հեռացել էինք, երբ յանկարծ մեր ճամբան կտրեցին 8 – 10 ձիաւոր Քրդեր եւ հրացանները մեր կողմը ուղղելով՝ պահանջեցին որ կանգնենք: Ես սարսափեցի ու ամբողի թամբի վրայ: Մտածում էի, թէ չան սատակ պիտի լինինք ու զոհ պիտի դառնանք վայրենի Քրդերին: Գինովութիւնս մէկէն անցաւ: Քրդերի առաջնորդը առաջ եկաւ եւ հայերէն հարցրեց, թէ «Ով է ձեզանից դեռատանապետ Զարիֆեան»: Անունս որ լսեցի, էլ աւելի վախեցայ ու մնացի լուռ: Քուրդը նորից հարցրեց, այս անգամ աւելի խրոխտ ու, կարծես, սպառնական ձայնով: Ես կմկմալով պատասխանեցի· «Ես եմ»: Քուրդը էլ աւելի բարձր ձայնով ասաց· «Այդ ի՞նչ բարոյական օրէնքով դու երեք ամիս է քաղաքը ներկայացումներ կուտաս, իսկ գիւղերը անտես արած ես···»:

Պարզուած է, որ քիւրտ կարծուած մարդիկը Հայ են: Զարիֆեան ծիծաղած, չունչ առած է ու բացատրած թէ ինք յանցաւոր չէ, մեծ սիրով գիւղացիներուն համար ալ ներկայացումներ կուտայ, եթէ անհրաժեշտ, դէթ տարրական յարմարութիւնները ստեղծուին: Որոշած են նոր կայացումներ տալ: Տախտակներով բեմ սարքած եւ սանտներով ալ վարագոյր պատրաստած են:

«Մինչ այստեղ բեմն էր պատրաստում, միւս կողմից սկսեց հաւաքուել «ունկնդիր հասարակութիւնը»· ոտքով ու սայլով, ղուռնայով ու երգ ու պարով ամէն կողմից գալիս էին գիւղացիք երեսնց ընտանիքներով՝ հետները բերելով ոչխար, հաւ եւ ամէն տեսակ ուտելիքներ ու խմիչքներ: Ինձ համար էլ նուէրներ էին բերել՝ ոչխար, կարագ, պանիր եւայլն: Շուտով ամէն տեղ բռնեցին սայլերը: Սկսուեց կերուխումը, երգն ու պարը, ճիշդ ուխտի օրերի նման»:

Այս խանդավառ մթնոլորտին մէջ երեք օր չարունակ, թէ՛ ցերեկները եւ թէ գիշերները ներկայացումներ տուած են գիւղական բնակչութեան համար: Բեմադրուած են Ա· Աբելեանի «Մարուղ ճըրագները» եւ Ա· Ահարոնեանի «Արցունքի հովիտը»:

Վանի մէջ հայերէն ներկայացումները չարունակուած են մինչեւ առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրեակը: Մարսէյլի «Արմենիա» թերթին մէջ կը կարդանք· «Ցարեվերջը եղաւ մանուածրագիս ներկայացումներու եղանակ մը: Հետզհետէ ներկայացուեցան «Ձեռները վեր» (հեղ· Փարամազ) ի նպաստ Գումտակճեան օրիորդական դպրոցի, «Իսկալին օգնաժամը» (Ատր· Սոլախեանի) ի նպաստ Երամեան վարժարանի: Վերջերս ալ յօգուտ «Աշխատանքի տան» ներկայացուեցաւ «Հրէուհին»: Ցայժմ եղածներէն զատ շատ աւելի յաջող էր վերջինս, որու մէջ դեր ունէին Իշխան (Հրեայ Եղիազար), Օր· Ս· Խրիմեան (Հրէուհի Հռաքել), Լեւոն Օհանեան (կարդինալ)· Հակառակ տեղացող արդելարիւթ ձիւնին, ամբողջ սրահը լի էր բազմութեամբ: Արդիւնքը բաւարար»:

1914ի ձմեռը Վանի մէջ մեծ պատրաստութեամբ բեմադրուած է «Մեգեան», դարձեալ Սիրանոյշի խաղացանկէն:

Գ· ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

«Ամփոփուած «Ուրուագիծ արեւմտահայ թատրոնի պատմութեան» Գ· հատորէն:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՉԵՒԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4·

Ո՛չ առաւօտ լինէր ու Ցարութ պապը իջնէր ճօճքից, աղօթք անէր, փոր անէր, ո՛չ Ծուխար մարէն խմոր հունցէր – վառէր թոնիր, ո՛չ Յանդուրթը հացի կապոց պատրաստէր՝ մէկը արտ գնացողների, մէկը սար գնացողների, ո՛չ Ցարութ մանչը արթնանար ու խաղ անէր օրօրոցի զանգակների հետ, ո՛չ··· ոչի՛նչ, ոչի՛նչ ··· Այդ պահի իր երազն ու ցանկութիւնը մէկ էր՝ ձեռք ու ոտք ազատ լինէր, ճանկէր Օսմանի կոկորդը, սատկացնէր, չպրտէր մի կողմ, մօտենար առուին, քար ու ճմռով քերէր – լուացէր ձեռքերը, թողնէր գնար:

Ու մի րոպէ դրեց· խաբել··· խաբել – ապատել ձեռք ու ոտք:

— Օսման···

Այսց ու կատաղութեան վրայ եկաւ կատաղութիւն, որ լեզուն պղտոեց, սրտի չկարենայ ընտելանալ այդ պարապին· բայց Աստուծոյ նուիրուած հոգիներուն մէջ տխրութիւնը եւ ընկճումը իրաւունք չունին տեղ գրաւելու — վաստակեցաւ եւ արդ հանգչի — արդարներու քունով, որովհետեւ իր բարի կեանքովն ու օրինակելի մահովը, տիպար Մխիթարեան վանականի իր ոգիին, բարեբար ճառագայթներ սփռած է ամբողջ սերունդի մը վրայ, որ եղաւ մերինը, 1950էն ի վեր:

Յոյնկ եւ աղօթք Թարմ չերիմիդ, սիրելի Հ· Անդրէաս:

Հ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՃԻԿԵԱՆ

ւեց Օսման անուն: Թուաց, թէ ինքը Մխրօն չէ՝ Օսմանի ասած, Օսմանի «ախպեր Մրօն» է, ինքը վախկոտ է, վախկոտ է· դող ունի չինի համար եւ Օսմանի ձեռքից, գերդաստանը սրի քաշած ձեռքից, չունչ ու կեանք է խնդրում: Եւ Օսմանին խեղդելու նոր մոլուցք ունեցաւ, դիւտուեց եւ նորէն կանգնեց խաբել – ձեռք ու ոտք ազատելու մտքին:

— Օսման, հա հարց ու փորձ ես արէ, հա պատասխան եմ տուէ· իմ փրկագին Մխէն բաշխեց: Մխէն կճուճով օսկի ունի, կճուճից էլ շատ, պահած տեղ կ'իմանամ, հասնինք Թագավանք, կճուճ օսկին քեզ:

— Գեավուր, մխաքդ խաբե՞լն է, ձեր ոսկիների տեղը ցոյց տուր, ձե՛րը:

— Մենք չունինք, Աստուած, գեավնք՝ չունինք, սպանես էլմ չունինք, Մխէն ունէ:

— Անխելք գեավուր, Մխէն ոսկիները քեզ համա՞ր է պահել··· Թագավանքում հիմա ոսկի՞ մնացած կը լինի:

— Կա· օսկու տեղ ինձնէ ու Մխիկից զատ մարդ չիմանայ: Ես ու Մխէն Մուշ քաղաք էրթալու, դուքան բացելու պայման ունինք: Տարուց աւել է Մխիկ նոր – րէն Դիարբեքիր պանդխտութեան է գնացէ··· Օսկու տեղ ես կ'իմանամ:

Ցօրինում – խաբում էր, ինքն էլ հիմանալով թէ ինչպէս, յօրինում – խաբում էր ու նկատեց, որ Օսմանը թուլանում է ու նկատեց, որ··· Օսմանին խեղդելու իր մոլուցքը թուլացել է եւ զգուեց իրենից, ինքն իր դէմ եղաւ ու պոռաց·

— Օսման, ես քո կրօն··· օսկի չկայ, սպանէ ինձ, քու աւերին գնամ:

Օսմանը ժպտաց, ձայն տուեց – կանչեց, չորս – հինգ ասկեար եկան, խանչալներով կտրատեցին իր կապերը, յետոյ ոտքերը ազատ թողեցին, կապեցին ձեռքերը:

— Մրօ, գնացինք···

Քայլ արեց ու կարծես նոր գդաց, որ Ցարութ պապը այլեւս քայլ չի անի: Քիչ առաջ, ընկուզենուն կապկպուած, մի քիչ կար ու մի քիչ չկար, մի քիչ նման էր Ցարութ պապին ու մի քիչ տարբեր, մի քիչ նման էր գլխատուած տանն ու դերդատանին ու մի քիչ տարբեր, ծառին կապկպուած չնչում – սպասում էր ու չգիտէր թէ ինչի: Հիմա··· հիմա Օսմանի առաջն ընկած պիտի տուն ու գոնիից հեռանայ, պիտի բարձրանայ Ընկուզատարը, պիտի քայլեն, գնան ու իրր··· իրր յարմարեցնի պիտի եւ··· եւ սպանի Օսմանին, որ իրր··· իրր Օսմանի առջեւից քայլել – գնալը, գերի – գերի, գլուխ – կախ, խելօք ու գլուխկախ գնալիր չունէին ու գլուխը փրկելու համար չէ, այլ Օսմանին՝ սպանելու, վախկոտութիւն չէ վրէժ է: Ե՛ւ քայլ արեց ե՛ւ քայլի մէջ տեսաւ գաւաճանութիւն՝ զէմ այդու ու Ցարութ պապի, սար ու ձոր ընկած Շերուշան, Ընկուզատարի ու իրենց սալայնջկատուրի, տանը չուտ եկած օրօրոցների ե՛ւ հացի տաշտի, ե՛ւ··· եւ···

Քայլ արեց ու··· պի՛րկ – պիրկ չուտ եկաւ, գլխով խփեց Օսմանի կրծքին, գլորեց: Օսմանը ընկաւ եւ ընկած տեղից ասաց·

— Էդ գեավուրին չսպանէ՛ք:

Շուտ եկաւ միւսին՝ ասկեարը խոյս տուեց, ինքը երեսն ի վար ընկաւ··· Ցետոյ քաչքչուկ եղաւ, ինքը, մահը աչքն առած, ոտքով, կրծքով, գլխով խփում էր, կըծում էր ու դրա մէջ ամօթ տեսաւ, որ չեց չկծել: Չէր ուզում քայլ անէր Օսմանի հետ, չէր ուզում թողնել – հեռանալ եւ ինչքան չէր ուզում, Օսմանը այնքան համոզում էր, որ ոսկի կայ ու հարուստ կեանք կ'ունենան:

— Չսպանէ՛ք էդ գեավուրին:

Քաչքչուկ եղաւ, ծեծկռտեցին ու մացառ ինչպէս հեռացրեցին տուն ու գլուխից ու ինքը վերջին անգամ չնայեց Ցարութ պապին ու աչք չդցեց դռնից ներս, գլուխով քաչքչեցին Ընկուզատարի վրայ, Ընկուզատարն ի վար գլորեցին, տարան:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար· – 19)

ՍԱԹԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՐԳԵՐՈՒ ՎԱՐՊԵՏԸ

Երաժշտական արուեստին ամէնէն պարզ, ամէնէն տարածուած ու մատչելի ձեւն է երգը: Ուրեմն այնպէս պէտք է յօրինել, որ ան տարածուի ժողովուրդի սրտին, հոգիին մէջ, դառնայ անոր կեանքի անբաժան մասը: Ժողովուրդը միշտ խառապահանջ եղած է երգի նկատմամբ, որովհետեւ ինքը ստեղծելու բնածին շնորհքը ունի:

Ժողովուրդի սիրած, անոր հոգիին մօտ երաժշտական այս ձեւն ալ դարձաւ Աչոտ Սաթեանի ստեղծագործութեան տարերքը: Եւ այդ գեղեցիկ սեռին մէջ մեծ երաժիշտը իր ժողովուրդին ներաշխարհին բնորոշ կողմերը, անոր նուիրական զգացումները, խոհերը: Աւելին, ան նկարագրեց հայրենի երկիրը, անոր ինքնատիպ բնութիւնը: Սաթեանի երգերը զարմանալի ուժով ունկնդիրին կը հասցնեն հայրենի ժողովուրդին ու երկրին բոյրն ու համբոյրը: Անոր երգերը ունկնդրելով նորէն ու նորէն կը համոզուիս քու ժողովուրդիդ իմաստութեամբ, հոգիին գեղեցկութեամբ, լաւատեսութեամբ:

Ամէնէն հետաքրքրականը այն է, որ այսպիսի գործեր ստեղծող երաժիշտը քիա չէ օգտագործած բուն ժողովրդական մեղեդիները: Սակայն կրելով անհատականութեան զօրաւոր կնիքը՝ անոր երգերը խորապէս ժողովրդական են:

Աչոտ Սաթեան այն երջանիկ երաժիշտներէն էր, որուն բնութիւնը օժտած էր մեղեդիական անսպառ ձիրքով, երեւակայութեամբ: Բնածին այդ շնորհքը ան օգտագործեց մեծ վարպետութեամբ: Անոր ինքնատիպ մեղեդիները միաժամանակ աչքի կը զարնեն ազգային ոգիով հրանգաւորումով: Ստեղծագործական ամբողջ գործունէութեան ընթացքին, մեկնելով ժողովրդական ակունքներուն հաւատարիմ մնալու սկզբունքէն, խորապէս ուսումնասիրելով հայ ժողովրդական երաժշտութեան բազմազան ճիւղերու առանձնայատկութիւնները, արուեստագէտ մը խոր զգացումով ան իր արուեստին մէջ արտայայտեց հայ գիւղական, քաղաքային երգերուն, դուռանական ու հոգեւոր երաժշտութեան, ինչպէս նաեւ տաղի արուեստին բնորոշ չունչն ու ոգին:

Աչոտ Սաթեան՝ կարենալով միշտ ու ամբողջ կերպով բանաստեղծութիւնը, իր իւրաքանչիւր մեղեդին անմիջականօրէն կը բխեցնէր բնագիրէն, զոր կ'ըլլար ծանրութեամբ, միշտ ճգտելով հասնիլ երաժշտութեան եւ խօսքի միասնութեան:

Ներազգայ արուեստագէտը կը զգար ժամանակը, անոր չունչն ու պահանջը:

Մեր ոգեշունչ ու վեհ դարաշրջանի հրանալի արտացոլումն են Սաթեանի խրոխտ ու հրայրքով լեցուն քայլերգները, որոնք բազմաթիւ անգամներ հնչելով՝ ոգեւորած, ուժ են տուած ժողովուրդին եւ հաստատ կերպով մտած են անոր երաժշտական կեանքին մէջ:

Ցիշենք, թէ ինչպիսի ներգործօն ուժ ունեցաւ պատերազմի տարիներուն ստեղծած Սաթեանի «Մարտիկի երգը», որ նուրբ ու մեղմ գոյներով կը հաղորդէ մօրը, հայրենի տունը կարօտցած ռազմիկին ապրումները:

Բազմազան են երաժիշտին չօշափած նիւթերը, բայց բոլորն ալ կապուած են մարդու կեանքին, առօրեային եւ ճգռտումներուն եւ երազներուն հետ:

Ճատուկ ոգեւորութեամբ Սաթեան կը գովէ մեր ժողովուրդի աշխատանքի սքանչելիները: Ստեղծագործական նոր թափով ու եռանդով աշխատանքը ցայտուն կերպով արտայայտելու համար ան կը փնտռէր ու կը գտնէր արտայայտութեան նոր միջոցներ, խինդ ու եռանդ արտայայտող կշիռ, ոգեւորող ու ներշնչող մեղեդի:

Մարդկային յոյզերով ապրող եւ ոգեւորուող արուեստագէտը յատուկ սիրով կը ստեղծէր քնարական երգերը: Մեղեդիական բազմազան հնարքներով, խոր զգացումով ան կ'արտայայտէր մարդու ապրումները, սէրը, թախիծը, երազն ու ներշնչումը: Անոնցմէ ան քնքշութեամբ համակուած են «Սիրոյ երգը», «Արդեօք դիտե՞ս դու» երգերը:

Ա. Սաթեանի տաղանդը, ստեղծագործական ճաշակը վառ արտայայտութիւն ստացան նաեւ չարժանկարի երաժշտութեան մարզին մէջ: Երաժիշտի ստեղծագործութեան գլուխ գործոցը դարձան անոր «Արարատեան հովտի երգերը» եւ «Լեռների երգերը» շարքերը: Անոնց մէջ հիանալի կերպով բացայայտուած են Սաթեանի արուեստին ցայտուն գիծերը՝ առնականութիւնը, պայծառ զգացումը, խոր լաւատեսութիւնը եւ մեղմ քնարականութիւնը:

Աչոտ Սաթեանի ինքնատիպ ու ժողովրդական արուեստը կ'ապրի ժողովուրդին մէջ, ժողովուրդին հետ:

ԱՐԱՔՍԻԱ ՍԱՐԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԳԱՀԻՐԷ

Ապրիլեան Եղեռնի 61րդ տարեդարձի ոգեկոչումը Գահիրէի մէջ տեղի ունեցած է Ապրիլ 25ին, մասնակցութեամբ հայ յարանուանութեանց կրօնական պետերուն եւ բոլոր մշակութային ու մարզական ակումբներու ներկայացուցիչներուն: Ա. – ռաւօտեան Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր տաճարին մէջ պատարագած եւ քարոզած է Եպիսկոպոսի Հայոց առաջնորդ Ներսէհ Ծ. Վրդ. Բալուճեան: Պատարագէն եւ հոգեհանգստեան պաշտօնի կատարումէն ետք Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. վարժարանը հոգեճաշ մը տրուած է Ազգային Իշխանութեան կողմէ: Նախագահած է Քաղաքական ժողովի առենապետ Զէֆէնեան, որ իր բացման խօսքին մէջ ծանրացած է Թրքական խժդժութեանց վրայ ու չէչոը դրած՝ զաղութին վնիչ միասնականութեան վրայ: Խօսք առած է Հայ Կաթողիկէ Համայնքէն Հ. Յովհ. Վրդ. Ահմարանեան եւ պատկերացուցած է ազգերու պատմութեան մէջ անհնարինը թաց Մեծ Եղեռնին թշնամիին գործած անլուր ղազանութիւնները:

Գործադրուած է գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր մը, ներկաները յորնկայս երգած են «Հայ ապրինք, եղբարք»ը, որմէ ետք Ներսէհ Ծ. Վրդ. Բալուճեան խօսած է Ապրիլ 24ի խորհուրդին մասին, նշելով անոր ծրագրուած ըլլալու հանգամանքը եւ հակառակ այդ փորձութեան հայ ժողովուրդի արդի կեանսունակ վիճակը:

Հոգեճաշը վերջ գտած է Գերապայծառ Ռ. Եպսկ. Պայեանի աղօթքով:

ՀՈԳԵՎՐՏԻՒՔ

ՏԷՍԻՆ.— Մայիս 8ին այս օտար հողին յանձնուեցաւ Տէսինի յարգելի ազգայիններէն Յովհաննէս Մանուկեան, իր 78 տարեկանին: Հայու դառն ճակատագիրը:

Յովհաննէս Մանուկեան ծնած էր Սեբաստիոյ շրջանը: Մեծ Եղեռնի Թրքական սպանդէն հրաշքով ճողոպրած, Ֆրանսայի մէջ կանուխէն բազմանդամ ընտանիք մը կազմելէ ետք երկար տարիներու աքնաջան աշխատանքով տնտեսական բարւոք վիճակ մը ապահոված էր ու կ'ապրէր երջանիկ եւ ահա մահը կը զգեանէ զինք: Նախկին Դաշնակցական, ուղղամտօրէն ու եռանդով կատարած է իր կուսակցական բոլոր պարտականութիւնները եւ մինչեւ իր մահը պահած է իր կուսակցութեան գաղափարները: Մօտէն հետեւած է նաեւ ազգային շարժումներուն: Մանաւանդ նիւթապէս ու բարոյապէս կ'օժանդակէր նորահաս սերունդի հայեցի դաստիարակութեան նուիրական գործին:

Տէսինի իր օրինակելի կեանքը եւ իր տիպար հայրենասիրութեան գործօն տըրամադրութիւնները երաշխիքներ են որ իր յիշատակը անչէջ մնայ մեր սրտերուն մէջ:

Յարգանք իր թարմ հիրիմին:

Գ. Պ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻՆ, « ԲՈՒՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂԻՒՍԱԿ »Ը

Մոսկուայի « Սովետական Ռուսիա » թերթին մէջ յօդուած մը լոյս տեսած է Ակադ. Արմէն Թախտաջեանի աշխատանքներուն մասին: Ակադեմականը, պատասխանելով իրեն եղած այն հարցումին, թէ որքան ծաղիկներ կան աշխարհի վրայ, ըսած է. « Հազարաւոր եւ հազարաւոր ծաղկազգիներ եւ հարիւր հազարաւոր տեսակներ »: Բուսաբան գիտնականի համադրումով, աշխարհի վրայ գտնուող բազմահազարաւոր ծաղկատեսակը սերած է բոյսերու խումբէ մը, գուցէ եւ ծաղիկէ մը: Այս վարկածը օգնած է գիտնականին « կէտ առ կէտ » դասակարգելու բազմազան բուսական աշխարհը: Դասակարգման աղիւսակներու մէջ բուսական աշխարհի մեծ խումբերու վերադասաւորումը կատարուած է, նկատի առնելով ժամանակակից գիտութեան բոլոր նուաճումները:

×

« ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ »

Պատմական յուշարձաններու պահպանման հայկական ընկերութիւնը հրատարակած է « Անմահութեան յուշարձաններ » պատկերազարդ գիրքը: Հեղինակն է՝ Խորհ. Միութեան լրագրողներու միութեան անդամ Ի. Էլչարեան, որ տեղեկութիւններ տուած է նաեւ յուշարձաններու եւ կոթողներու մասին, որոնք կառուցուած են համաշխարհային Բ. պատերազմի հերոսներու յիշատակին: Գրքին մէջ զետեղուած են 200 յուշարձաններու լուսանկարներ:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒՀԻՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Ցառաջդիմութիւնը քաջալերող Մի – ջազգային Ընկերութիւնը (Société d'Encouragement au Progrès) ոսկէ մեդալով պատուած է Հայ կարմիր Խաչի նախագահուհին Տիկին Թագուհի Թէոփիկ տիւ Բրօ – Գօլօլեան, որ Հարաւային Ֆրանսայի Վիկան քաղաքին մէջ հիմնած է Սէվէննեներու Թանգարանը եւ ներկայիս անոր վարիչ–տնօրէնն է:

Ֆրանսայի Թանգարաններու ընդհանուր վերակացութիւնը Ցեղաբանութեան տիպար Թանգարան մը

(Musée Pilote d'Ethnologie)

կը նկատէ Տիկին Գօլօլեանի այս հիմնարկութիւնը:

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (91)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիբայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱԽԱԳ ՀԱԽԱՏԱՓՆԻՋԸ

— Եւ հիմա պէտք է որ ես ձերբակալեմ ինքզինքս: Ո՜հ, ծովէն դուրս ելլող սա երկու գլուխները որոնք թշնամական նայուածքով մը դէպի երկինք կը նայէին... ժամանակը կ'անցնի... Ո՞վ դիտէ թէ հիմա վենետիկէն չեն հեռացած...:

Լռութիւն տիրեց:

— Շարունակէ, ըսաւ Տանտօլօ:

— Լմնցուցի, տէր իմ: Եւ հիմա ձեր հրամաններուն կը սպասեմ:

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, Թոթովեց Տանտօլօ ինքզինքին գալով:

— Սա, թէ պարոն հաւատաքննիչը կ'ուզէ՞ այս գործին մէջ ինծի լիազօրութիւն տալ:

— Ո՞ր գործին մէջ:

— Երկու փախստականները գտնելու...

— Այո, լիազօրուած ես, միայն թէ պէտք է ժամէ ժամ բոլոր պատահածները մանրամասնօրէն տեղեկացնես ինձ, պատասխանեց Տանտօլօ: Ծանրակշիռ դէպքի մը առջեւ կը գտնուինք: Այդ երկու փախստականները չատ վտանգաւոր մարդիկ են: Սա ալ չմոռնամ հարցնելու թէ դիրենք կը ճանչնա՞ս:

— Մէկը Սքալապրինօն է, ասկէ վեց տարի առաջ բռնած էինք զինքը:

— Իսկ մի՞ւսը:

— Միւսն ալ Ռոլան Քանտիանօն է:

— Գնա, գնա եւ աչքդ չորս բաց: Եթէ հետքերնին գտնես, անմիջապէս տեղեկացուր:

. . . . . .

— Այս խօսակցութենէն երեք օր յետոյ, իրիկուն մը, սենեկապանը աւագ հաւատաքննիչին սենեակը մտնելով ըսաւ թէ լրտես մը եկած էր եւ հեռո տեսակցիլ կ'ուզէր:

Աւագ հաւատաքննիչը զայն անմիջապէս իր քով առաջնորդելու հրաման տուաւ:

Լրտեսը ներս մտնելով խոնարհեցաւ:

Եկողը վտանգաւոր մարդ մըն էր, ցած ու ստորին արարած մը. դէմքէն, մարնաւանդ ցած ճակատէն ու ապակիացած աչքերէն յայտնի էր անոր ինչ ըլլալը:

— Տէր իմ, Սքալապրինօ եւ Ռոլան Քանտիանօն իմ ձեռքիս տակ են, խօսք առաւ ան խոնարհութիւն մը եւս ընելով:

— Պատմէ տեսնեմ, ի՞նչ դիտես իրենց մասին, հարցուց –Տանտօլօ դէսի–դէնի կարելով:

Պիտի խնդրէի սակայն որ մատուցած ծառայութիւնս յառաջիկային չմոռնաս, դիտել տուաւ լրտեսը սակարկութեան սկսելով: Վենետիկի ոստիկանութիւնը քաղաքը տակն ու վրայ ըրաւ, բայց որեւէ հետք չկրցաւ գտնել:

— Հոգ մի ըներ, չի մոռցուիր: Սկսէ:

— Պատմելիքս պարզ դէպք մըն է, խօսք առաւ լրտեսը: Ես Սքալապրինօն առաջուընէ կը ճանչնայի, ճիւանա անուշով սիրուհի մը ունէր ան որուն տունը կը քնակէր: Հանդէն փախչելուն լուրը առնելուս պէս ճիւանայի տունը գացի եւ դուրսէն լրտեսելով Սքալապրինոյի ձայնը լսեցի:

— Հապա մի՞ւսը:

— Ռոլան հոն չէր, բայց կասկած չկայ որ դուրս ելած էր: Մենք հիմա երթալու Սքալապրինօն եւ իր սիրուհին բռնելու ենք. աս երկուքը կը կապենք, սենեակ մը կը թողնենք, եւ երրոր Ռոլան տուն դառնայ, ան ալ կը բռնենք:

— Այո, այդպէս ընելու է, մոլտաց Տանտօլօ:

Բայց սարսռաց:

— Բայց տէր իմ, սասանկ առիթներ ինծի պէս մարդոց ամբողջ կեանքին մէջ հազիւ մէկ անգամ կը հանդիպին, շարունակեց լրտեսը: Եթէ մեր լրտեսապետին պատմէի եղելութիւնը, միս դաշու–նահարելով ծուլ պիտի նետէր եւ այս առիթէն օգտուելու համար ինքը պիտի ներկայանար ձեզի եւ պիտի ըսէր թէ փախստականները ինքը դտած էր:

— Ուրեմն մեծաւորի բան մը չըսի՞ր:

— Ո՛չ, տէր իմ, ինչ եւ ձենէ ուրիշ ոչ ոք պիտէ այս գաղտնիքը:

— Եկուր ուրեմն այդ տունը ինծի ցոյց տուր, հրամայեց Տանտօլօ ոտքի ելլելով:

— Ամենայն սիրով, տէր իմ, ըսաւ լրտեսը:

Տանտօլօ քովի սենեակը անցնելով վերարկու մը նետեց ուսերուն, ապա լրտեսին քով դարձաւ:

Երկուքը մէկէն պալատէն դուրս ելան:

— Տէր իմ, նաւավարնիդ կանչե՞մ, ըսաւ սենեկապանը:

— Պէտք չկայ, պատասխանեց Տանտօլօ:

ՄԻՇԵԼ ՉԷՎԱՓՕ

(Շար.)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11ԷՆ 24՝ *Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ։*

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 *Ուրբաթ եւ Հինգշաբթի*

NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հայրենակից Խաչիկ Մկրտիչեանի յիշատակին Պետրոսեան, Քնեազեան ընտանիք 200 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարդաւաճման։

×

Արժանթինէօյէն այրի Տիկին Յովսէփ Թէրզեան 50 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, Տիկին Էլմաս Տէփանեանի մահուան առթիւ։

×

Տէր եւ Տիկին Ժ. Գարաճեան, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրեն Ալ – Ֆորվիլի Կապ. Խաչին Տիկին Արուսեակ Նալպանտեանի (Ծննեալ Քալիքեան) մահուան առթիւ։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Անկէտ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Մատըլէն Իւլիւ – պէկեանի, իր հօր՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ։

Նոյն առիթով մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Քէօլէեանէ եւ Պ. Յակոբ Սերոբեանէ 100ական ֆրանք։

×

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Մատըլէն Իւլիւպէեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց հօր՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները։ — Յովհաննէս Պալանց – եանի մահուան առթիւ՝ Ոսկերիչեան եւ Սարաֆեան ընտանիք 100, Տիկին Վահանոյշ Պամպաճեան, Պր. Սիմոն Թէրզեան 50ական, Պր. Կարապետ Աբրահամեան 30։

×

Տէսինի եկեղեցւոյ վարչութիւնը ստացած է Մանուկեան ընտանիքի կողմէ՝ Յովհաննէս Մանուկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ հաւար Ֆր.։

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՃԱՇԸ

Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը՝ Յունիս 13ին, Կիրակի ժամը 13ին կազմակերպած է մեծ ճաշ մը, ի նպաստ Լիբանահայ աղէտեալներու

HOTEL SEVAN
Avenue de Verdun — 84120 PERTUIS
(Piscine chauffée)

Տոմսերու համար հեռաձայնել՝
50-27-39 կամ 91-24-98

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մայիս 22, յիշատակ է աշ – խարհազօրաց եւ Զօրավարացն Հայոց, որք կատարեցան ի հերոսամարտին Սարդարապատի 1918 ամի, վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց։

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Վալանսի հայ հաւատացեալները Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 18·30ին մատուցուելիք հոգեհանգստեան պաշտօնի, Սարդարապատի հերոսներու անմահ յիշատակին, հայրենիքի ազատութեան նահատակուած հերոսներու հոգւոյն համար։

ԶՐՕՍԱՊՏՈՑ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս 29, իր վեթերան ընկերուհիներու համար դէպի Թուաքի։

Օթոքառը կը մեկնի Մայիս 29, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Փլաս Լէոն Պլում, Իսի։ Վերադարձ ժամը 19ի առեններբ։

Ճշդապահ ըլլալ։

×

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 13 Կիրակի ամբողջ օրը դէպի

DREUX ET ANET SUR EURE
Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale

ինչպէս նաեւ շրջակայ պտոյտներ։

Արձանագրութեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878-27-35, Հրաչեանի 878-67-38, Արսլանկիւլեանի 734-70-19, Սանոսեանի 645-13-52

Հաւաքատեղի

Square Montholon — Métro Cadet

առաւօտեան ժամը 7ին

Մասնակցութիւն, այցելութիւններով միասին՝ 50 Ֆր.։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Մխիթեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները ընդհ. ժողովի, Հինգշաբթի Մայիս 20, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Մխիթեան Ե. Հիւսիսեան սրահը, Ռիւ Ֆավանթին, Վալանս։ Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻԱԿԱՆ Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Մայիս 23, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՀԱՑՐ ԽՈՐԷՆ ՏԻԼԻԶԵԱՆԻ
Տեսուչ
Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի

«ՆԱՅԻՐԻ»
ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ
ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊՂԿԵԱՆԻ

Մեներգ՝ Տիկին ԱՍՏՂԻԿ ՏԻՏԶԵԱՆ

Կիրակի Մայիս 23, ժամը 16·30ին
au Collège Samuel - Mouradian
26, Rue Troyon — Sèvres

Տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն։

Հ. Յ. Դ.

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. Արծիւ խումբի ժողովը Չորեքշաբթի, Մայիս 19, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր Կոմիտէի, Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 9ին սկսեալ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Վալանս։

Կը նախագահէ ընկերուհի
ԺԱՆԷԹ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ, մեծ պարահանդէս, մասնակցութեամբ Կռունկ նուագախումբին։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Մայիս 29ին, Մշակոյթի Տան մէջ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ 21 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐ

—55 մեներգներ եւ զուգերգներ։ — Համաձուագներ՝ Ա. Հէթհանոսական։ Բ. Եղերական ա մրցանակ։ Գ. Դիւցազնական։ Դ. Վերածնունդի։ — Դպրոցական. Սենեկային եւ Համանուագային երաժշտութիւն։ — Լուսընթաց. պարանուագ երգչախումբով։ — Անոյշ զուսաներգութիւն։ — Երգախաղեր – Լիմա։ Տէրգոնեակ։ Ղարաբաղի Մելիքներ։ — Մեներգներ խմբերգներով։ — Մեսրոպեան լեզու. աշխարհական զանթեր երգչախումբով։ ա մրցանակ։ — Հայ ժող. եւ աշուղական երաժշտութիւն. Արաբկիրէն. Տարօնէն. Զմշկածագէն. Շապին – Գարահիսարէն եւ Եղեսիայէն։ Ամէնք բոլորը դաշնակի եւ նուագախումբի ընկերակցութեամբ։

Դիմել՝
ԱՒԵՏԻՍ ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
1, Allée Erckmann-Chatrian
93110 Rosny sous Bois
Tél. : 875-54-50

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանիին մէջ
44 – 50, Աւընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել։

Մանրամասնութիւնները յետագային ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կը չարունակէ իր կազմակերպած դասախօսութեանց չարքը նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը

Ուրբաթ 21 Մայիս

ԲԱՆԱԽՕՍ

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԱԶՏԻԿԵԱՆ

«ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ սրահին մէջ, 118, Ռիւ սը Գուրսէլ

75017 *ՓԱՐԻԶ, ժամը 21ին։*

Նիւթ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայերը Անկի անկումէն վերջ — Ռուբէն իշխան եւ Կիլիկիա — Ռուբինեան իշխաններ — Լեւոն Բ. Մեծագործ թագաւոր Կիլիկիոյ — Հայեւիրանական յարաբերութիւնները — Թեր եւ դէմ կուսակցութիւններ — Հեթումեանները — Լուսինեանները

ԾԱՆՕԹ.— Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան հարց – պատասխանի ձեւին տակ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
ԳԱՐՆԱՆ, ԱՄՐԱՆ ՈՒ ԱՇՈՒՆԻՆ

TRANSTOURS organise

Բ. ճամբորդութիւն՝ ՅՈՒԼԻՍ 10ԷՆ 25 ԼԵՆԻՆԿՐԱՏ – ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ
գին՝ 2900 ֆրանք

1976 ՕԳՈՍՏՈՍ 6ԷՆ 21, ՄՈՍԿՈՒԱ – ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2900 ֆրանք
1976 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10ԷՆ 25 — ՄՈՍԿՈՒԱ–ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2850 Ֆ.
1976 ՀՈԿՏ. 8ԷՆ 23 — ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ — Գին՝ 2450 ֆրանք

ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ Ա ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԽՈՒՄԲԵՐ՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ ՄԱՐՍԷՅԼ

Երթուդարձ օդանաւով։ «Արմենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ։

Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 22 rue du 4Septembre — 75002 PARIS — Tél. 742-77-40
ուր կարելի է ներկայանալ Կ. ՈՒՆՃԵԱՆի, ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18։
ՄԱՐՍԷՅԼ՝ դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի՝
11, rue du Bassin — SAINT-JULIEN — Tél. 93-04-90 et 08-31-55
ՎԱԼԱՆՍ՝ դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի — ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ դիմել Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆի

ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
19
MERCREDI
19 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·593

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.593

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԻԱՅԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԺԻՍՔԱՐ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸՆ ՀԱՍԱՒ

— o —

Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը, կինը, Արտաքին Նախարար՝ Սօվանեարկ եւ չքախոմբը Ուաշինկթընի հանգերձ երեք ժամէն եւ ժամի տարբերու – թիւն ալ այն արդիւնքը կուտար, որ մեկնելով Փարիզէն ժամը 13ին, Ուաշինկթընի կը հասնէին 10ին, այսինքն մեկնած ժամէն երեք ժամ առաջ։ Այս ճամբոր – դութեամբ, Քոնքորտ պէտք է վաստէր նաեւ թէ այնքան ալ աղմուկ չըներ եւ կրնայ ապահովել առեւտրական երթեւեկութիւնը առանց չատ անհանգստացնե – լու Ամերիկացիները։

Ժիսքար, որ Ամերիկա կ'երթայ երկրին անկախութեան 200ամեակին առթիւ, կը տեսնուի սակայն ղեկավարներու հետ, որոնց դիրքը բաւական խախուտ է։ Արդարեւ, նախապատրաստական ընտրու – թիւններու ընթացքին, Ֆորտ օրէ օր հողը կը կորնցնէ ի նպաստ Ռիկընի եւ երբ երեքշաբթի իրիկուն ճաշի հիւրն ըլլայ Ֆրանսայի Նախագահին, դեսպանատան մէջ, չատ հաւանական է որ «խեղդը ուրիշ տեղ» ըլլայ, այսինքն Միչիկընի ընտրութեանց արդիւնքին, քանի Միչիկընը իրեն համար փորձաքարն է որ ճակատագրական է։ Միւս կողմէ, Քիսինկէր ամէն օր կը յայտարարէ թէ նոյնիսկ եթէ Ֆորտ ընտրուի, ինք կը քաշուի։ Ուրեմն Ֆրանսայի ղեկավարը կը տեսնուի մարդոց հետ, որոնք քանի մը ամիսէն կրնան միայն պարզ քաղաքացիները ըլլալ, թէկուզ «նախկին նախագահ»ի կամ «նախկին նախարար»ի մխիթարական սրակուով։

Ժիսքար Ուաշինկթընի օդակայանէն Սպիտակ Տուն կը փոխադրուէր Թռանով եւ հոն է որ կ'ընդունուէր նախագահ Ֆորտի կողմէ։ Ինք իսկ իր թարգմանն ըլլալով, Ժիսքար իր քանի մը խօսքերը կը կրկնէր անգլերէն։

Գլուխ գլխի առաջին խօսակցութիւն – ներէ ետք, ճաշ մը կը տրուէր ի պատիւ Ֆրանսայի Նախագահին, նոյն իրիկունը։

Ժիսքար Ֆրանսայի 4րդ նախագահն է որ Ամերիկա կ'երթայ։ Իրմէ առաջ պաշտօնական այցելութիւններ կատարած են Ջոր· ժը Կօլ (երկու անգամ), Վ· Օռիոլ եւ Փոնփիտու։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ԽԵԼԱԳԱՐՈՒԹԻՒԸ

— o —

Ուրիշ ոչ մէկ հաստատում կարելի է ընել Լիբանանի մասին եթէ ոչ ըսել ու կրկնել որ խելագարութեան հովը որ կը փչէ ամիսներէ ի վեր չէ դադրած և իրաց այս կացութեան մէջ, մասնաւոր պատճառ մըն ալ չկայ որ դադրի։ Ի վերջոյ պարզ է որ չահ ունեցողներ կան այս պատմութեան մէջ եւ միայն զէնք ծոխողները պէտք չէ ըլլան։ Ոչ մէկ առեն, ոչ մէկ տեղ, ոչ մէկ մարդ խելագարութիւնը հոս հասցուցած է։ Եւ մարդիկ կը չարունակեն դիտել, երբեմն երբեմն խրատ ու խորհուրդ տալ, մանաւանդ զէնք հայթայթել որպէսզի սպանդը չարունակուի։ Վերջին երեք օրերու ընթացքին 500 էր մեռեալներու թիւը, ասոնց մէջ նաեւ անմեղ երախաներ, որոնք կը կարծէին թէ կրնան խաղալ որովհետեւ մանուկ են, անգիտանալով թէ իրենք մանկապարտէզին վրայ ու 10 երախաներ այլեւս երբեք պիտի չխաղան եւ երեսուն ուրիշներ, վիրաւոր, միշտ պիտի յիշեն թէ մարդը գազան է։

Երեքշաբթի օր, Դամասկոսէն Պէյրութ կը վերադառնար Արաֆաթ, որու կ'ընկերանայ Լիբիոյ վարչապետը՝ Ապտէլ Սալամ Ճալուտ, որ պիտի փորձէ միջնորդել զէր խաղալ սուրիական ուժերու մէկ կողմ եւ ձախ–լիբանանեան եւ պալեստինեան ուժերու միջեւ միւս կողմէ։

×

Միայն Երկուշաբթի օրուան համար մեռեալներու թիւը 207 էր եւ վիրաւոր – ներու թիւը՝ 340։ Ռումբ ինկած է ամէն կողմ, Տորայի Սէն–Ժոզէֆ հիւանդանոցին եւ չուրջը։ Կռիւները տարածուած են նաեւ Պուրճ – Համուտ։

×

Խտուար Սասպի մահը մեծ կորուստ մը կը նկատուի ոչ միայն լիբանանեան մամուլին այլեւ ընդհանրապէս լրագրու – թեան համար։ Ծնած Սուրիա, չրջանառուած Ջիսուեաններէն, իրաւագիտու – թեան լիսանսը առած էր Պէյրութի Սէն–Ժոզէֆ համալսարանը։ Արտաքին քաղաքականութեան խմբագիր եղած էր Ա.Ֆսիհոն թերթի եւ նաեւ Տիգրան Թոսպաթի կը Սուադին 1954էն 1957։

× Մեռեալներու կարգին Մայիս 17ի Օռիան – կը Փուռ կը յիշէ, Տորայի մէջ, Օհաննէս Թոքալեանը։

Քաւի մը տողով

ԱՅՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆի մէջ չատ ծանր է կացութիւնը եւ իսրայէլացի զինուորներն ալ բաւական «ջղային»։ Մթնոլորտը լարուած է մանաւանդ երիտասարդ աղջկան մը՝ Լիլա Նապուլսի սպանութեան հետեւանքով։ 18ամեայ, զաւակը պաղեստինցի կէիս ունեցող ընտանիքի մը, Լիլա սպանուած է զինուորի մը կողմէ երբ չէր իսկ մասնակցեր ուսանողական ցոյցին, որ տեղի կ'ունենար կիբակի։ Իսրայէլացիք իրար անցած են, զինուորական կառավարիչը ներողութիւն խնդրած է բայց այս ամբողջը «տկարութիւն» նկատուած է Արաբներու կողմէ եւ աղջկան յուղարկաւորութիւնը չատ լարուած մթնոլորտի մէջ անցած է։ Միջադէպերը կը չարունակուին։ 18 տարեկան արաբ ուսանող մը եւս սպաննուած է։

ՕՌՈՒ թերթին դէմ երկու եղեռնափորձեր կատարուած են կիբակիէն երկուշաբթի լուսնկիք դիշերը։ Նիւթական վնասները մեծ են։

ԹԵՀՐԱՆի մէջ կռիւներ եղած են ղազերը ոստիկանութեան եւ ծայրայեղ ձախ տարրերու միջեւ, 15 մեռեալ կայ։

ԻՐԼԱՆՏԱՑԻ մէջ 13 մեռեալ եւ 56 վիրաւոր կայ, կիբակի օր եւ միւքերը չեն հանդարտիր։ Մեռեալներու 4ը ոստիկան են։ Ղազերականները յարձակած են կաթողիկէներու պատի մը վրայ, ուր հինգ հոգի մեռած է եւ 53 հոգի ալ վիրաւորուած։

ԺՈՐԺ ՄԱՌՇԷ «պատասխանէ իրա – ւունք» կ'ուզէ հեռատեսիլի Ա· կայանէն, ուրկէ Ներքին նախարար Փոնիաթովսքի ամբաստանած էր Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Մառշէն իրրեւ «կաչառակեր» եւ խոստացած որ մանրամասն տեղեկագիր մը պիտի հրապարակէ կուսակցութեան ելմտական մեթոտներուն մասին թաղպետական թէ ազգային ճակատի վրայ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 13)

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻՆ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Արուեստի հիմնարկութեան մէջ տեղի ունեցած է գիտական նստաշրջան մը, նուիրուած՝ Հայաստանի մշակոյթի եւ արուեստի հարցերուն։ Արուեստի հիմնարկութիւնը այս նստաշրջանը կազմակերպած է Մոսկուայի արեւելքի ժողովուրդներու արուեստի պետական թանգարանի համագործակցութեամբ։ Նիստերու ընթացքին քննութեան ենթարկուած են հին եւ միջնադարեան, ինչպէս նաեւ ժամանակակից արուեստի զանազան հարցեր։ Նստաշրջանի բացումը կատարած է Արուեստի հիմնարկութեան տնօրէնը Ռուբէն Զարեան։ Հայ գիտնականներու կողքին հետաքրքրական զեկուցումներ կարդացած են Մոսկուայէ, Լենինգրատէ եւ այլ քաղաքներէ հրաւիրուած արեւելագէտներն ու հայագէտները։ Լենինգրատի Ռեպին Գեղարուեստական Ակադեմիայի դասախօս եւ արուեստաբան Ե· Ռադզուլսկայա ներկայացուցած է Ֆրանսահայ անուանի արուեստագէտ Գառզուի նկարչական սկզբունքները։ Նոյն արուեստաբանը հրատարակած էր 1974ին ուսումնասիրութիւն մը, «Գառզուի դի – մանկարները» խորագրով, համամիութենական արուեստաբանական հաւաքածոյի մէջ։

×

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԴՈՐԾԵՐԸ
ՊՈՒԼԿԱՐԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒՄԸ

Պուլկարիոյ մէջ « Համաստեղութիւն » մատենաշարով լոյս տեսած է խորհրդահայ արձակագիրը Զորայր Խալափեանի «Ո՞րտեղ էիր, մարդ Աստծոյ» վէպը պուլկարերէն։ Թարգմանիչն է պուլկարահայ «Երեւան» թերթի խմբագիրը՝ Յակոբ Օրմանճեան, որ վերջին երկու տարիներուն պուլկարերէնի թարգմանած է նաեւ Հրանտ Մաթէոսեանի «Նարնջադոյն զամբիկը» եւ Վարդգէս Պետրոսեանի «Դեղատուն Անի» դործերը։

ԸՍՏ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ

ՀԱՅԵՐ ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ ԵՂԵՐ...

— o —

Մայիս 9ի Հիւրրիյէթը «Հայկ· կազմակերպութիւնները զինեալ յարձակումի կը պատրաստուին, արտասահմանի թուրք դիւանագէտները զգուշութեան հրաւիր – ուեցան» խորագրին տակ կը գրէ·—

«Հայկական գաղտնի կազմակերպութիւնը որ հիմնուած է ահաբեկչական նկատումներով, կը պատրաստուի զինեալ յարձակումներու, գործակցելով յոյն ահաբեկչական կազմակերպութիւններու հետ։ Այս մասին արտասահմանի թուրք դիւանագէտներուն ազդարարուեցաւ ըզդայլ ըլլալ, Ազգահովութեան ընդհանուր անօրէնութեան եւ Արտաքին նախարարութեան կողմէ։ Ազգահովութեան ուժերը երկու ամիսէ ի վեր կ'աչխատէին այս մասին եւ պատրաստած էին մանրամասն տեղեկագիր մը, «Հայաստանի Ազատագրական կազմակերպութեան» մասին, որուն կեդրոնը Պէյրութ է։ Իր զէնքերը կը ստանայ Ամերիկա բնակող մեծահարուստ հայ ընտանիքներէ, եւ թրքական իշխանութիւնը ճշդած է այդ զէնքերուն տեսակը եւ ցուցանիշը։ Հայկական գաղտնի բանակը կը գործակցի նաեւ Ջօքա Բ·ի հետ եւ սերտ յարաբերութիւն կը մշակէ Թուրքերու Թշնամի Ցոյներու հետ։

Հայկական զինեալ ուժերը յառաջիկայ ամիս կրնան ձեռնարկել իրենց յարձակումներուն եւ այս պարագան յանձնուած է արտասահմանի թուրք դիւանագէտներու ուշադրութեան»։

Փարիզի հայկ. ցոյցերուն առթիւ

Լրկերվարական շաբաթաթերթը՝ «Լ'Իւնիթե», Մայիս 14–20ի իր թիւին (205) մէջ կ'անդրադառնայ հայկ· ցոյցերուն, որոնք տեղի ունեցան Ապրիլ 24ին ու կը գրէ·—

DES HABITUES DE LA REPRESSION

« Vraiment, les Arméniens de Paris exagèrent. Non seulement la France éternelle consent à ce qu'ils commémorent le génocide de 1915 dont ils ont été victimes, mais encore ils ont le toupet de se plaindre parce que Michel Poniatowski les a un peu brutalement fait disperser — et, pour certains d'entre eux, conduire au poste — à la dernière manifestation commémorative, qui se déroulait pourtant dans le calme et la dignité.

Dans une question écrite, Jean Poperen vient de demander s'il fallait « conclure de ces mesures policières que le gouvernement français veut qu'il soit désormais interdit de protester contre le sort imposé par le gouvernement turc au peuple arménien et d'exprimer son soutien à la revendication par ce peuple au droit à son existence nationale ».

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Լիբանահայ աղէտեալներու կեդր· Յանձնախումբը կը հաղորդէ թէ Մայիս 19ին եւ 14ին պաչտօնապէս փոխադրած է 270·000 Ֆր· եւ 230·000 Ֆր·։ Այս երկու վերջին փոխանցումներով, փոխադրուած ընդհանուր դումարը կը հասնի 900·000 Ֆրանսական Ֆրանքի։

ԱՐԱՐԱՏ, ՍԻՐԵԼԻՍ

— Երեւանեան օրեր եւ ժամեր —

Դ.

Ապրիլ 24: Սեւ արեւը մեր ժողովուրդին ու մեր պատմութեան: Մով բազմութեան հետ կը բարձրանանք Մխիթեռնակաբերդէն: Բարակ անձրեւ մը կ'ւլլէնէ, քիչ մը տրամութիւն տալով իրաւազրկուած Հայոց սրտերուն: Իւղորին ձեռքը ծաղիկներ, գոյնզգոյն: Ուխտի օր է: Արարատը այսօր, ինաւ չերեւիր իր ժողովուրդին: Ի՞նչպէս երեւի:

Ու մեր սիրտը նման՝ էն փլած տներ, Մխիթեռնակաբերդէն եաք, ուրիշ ո՞ւր կրնանք երթալ եթէ ոչ՝ Կոմիտասին: Իր անունով մկրտուած Այդիին մէկ անկիւնը, ծառերու մէջտեղ փոքրիկ գերեզմանատուն մը կայ: Հոն է Վարդապետը ու չուրջը՝ հայ մշակոյթի ծառաները:

Շերիմէ չերիմ կը կարդամ անունները՝ Ա. Իսահակեան, Թորոս Թումանեան, Լէօ, Թամանեան, Վրթ. Փափազեան, Երուանդ Լալայեան, Ցովհ. Ցովհաննիսեան, Մարտիրոս Սարեան, Ստեփան Զօրեան, Վահրամ Փափազեան, Շերիմանդզէ, Աբելեան, Հրաչեայ Ներսիսեան ու Վահան Տէրեան:

Բայց Վահան Տէրեան հոս չէ, ոչ ոք դիտէ թէ ո՞ւր է մարմինը, հոս միայն չիրմաքար մը կայ, սեւ, պարզ չիրմաքար մը, յիշեցնելու համար քերթողը, որու կարծես երգը կը լսեմ.—

«Իմ գերեզմանին դուռ չըմօտենաք,
Հարկաւոր չէ ինձ ոչ ծաղիկ, ոչ ուռկ·
Յանկարծ կը գարթնի ջերմ լալու փափաք
Սիրտըս չի գտնի ոչ մի արտասուք:

Իմ գերեզմանը թող լինի հեռուում
Ուր մահացել են շշուկ, երգ ու ձայն·
Թող շուրջըս փռուի անանց լռութիւն
Թող ինձ չյիշեն, թող ինձ մոռանան:

Իմ գերեզմանին դուռ չմօտենաք...»:

Կը հեռանամ:

×

Յաջորդ օրն ամբողջ պիտի անցընեմ Սիլվա Կապուտիկեանի հետ ու հաճելի անակնկալները իրարու պիտի յաջորդեն:

Առաուն յառաջացած է արդէն, երբ կը հասնինք Գիւմիւշի ջրելեկտրակայանը, որ երրորդն է Երեւանի վեց կայաններէն: Սիլվա Կապուտիկեանի ներկայութիւնը կը բաւէ որպէսզի բոլոր դռները բացուին: Որքան սրտապնդիչ է այս երեւոյթը, որ պիտի կրկնուի բազմիցս ամբողջ օրուան երկայնքին: Ուր որ երթայ, ուր որ մտնէ սրտաբաց ընդունելութիւն է:

Հո՛ս, կը պատուեն հայ Գիլի սպասարկուն, կը պատուեն բանաստեղծը մինչ այլուր պատիւի արժանանալու համար, նախընտրելի է «ճարտարարուեստի բանաստեղծ» ըլլալ...:

Կապուտիկեան կը հարցնէ թէ արդեօք Ֆրանսայի մէջ հիտրօելեկտրակայան այցելա՞ծ եմ: Կը խոստովանիմ թէ մտքէս ալ չէ անցած: Բայց հոս տարբեր է: Հայաստանի վերելքին կոթողներ են նման իւրաքանչիւր շինութիւն ու հարկ է տեսնել: Մուտքին, զարմացած հաճոյքով մը կը նկատեմ ամբողջ պատ մը զարդարուած մեր դասական գրագէտներու նկարներով:

Մեկնումի պահուն, կ'իմանանք թէ քովընտի սրահը քիչ յետոյ հարսնիք կայ: Ու կ'որոշենք մնալ, իբրեւ անկոչ հարսնեւորներ: Արդարեւ քիչ եաք կը հասնին հարս ու փեսայ ու հրաւիրեալներ եւ մենք ալ տեղ կ'առնենք: Ընդհանրապէս հարսնիքները չաբաթ օր տեղի կ'ունենան բայց հարսին եղբայրը իր բաժակաճառին առեն պիտի տայ բացատրութիւնը.— «Երէկ Ապրիլ 24 էր, սուգի օր էր: Երէկ մեր սրտերը տխուր էին: Ու այսօր հարսնիք կ'ընենք...»:

Ու բաժակաճառները իրարու կը յաջորդեն, խանդավառ խօսքեր կ'ընէ նաեւ Սիլվա Կապուտիկեան, մաղթանքներով լեցուն ու կը չարունակենք մեր թափառումները, դիւղէ գիւղ: Կիրակի է, հոս-հոն երիտասարդներ ու մանուկներ չէնցուցած են մեզ տեղ: Ամէն քայլի տուն մը կը հրաւիրուինք ու անմիջապէս սեղանները կը լեցուին...:

×

Վերադարձի օրերը կը մօտենան ու տեսակ մը խուճապի կ'ենթարկուիմ երբ կը դիտակցիմ թէ ինչե՛ր չեմ տեսած:

Հայաստանի նկարիչներուն գործերուն քիչ ծանօթ ենք Ֆրանսա ու յաճախ արտասահմանեան ցուցահանդէսներու համար ընտրութիւնները լաւ չեն կատարուիր: Ուրախ եմ որ կալեռցներէն զատ, առիթ կ'ունենամ նաեւ այցելելու Գրիգոր Խանջեանի եւ Յակոբ Յակոբեանի արհատանոցները:

Գր. Խանջեանը ճանչցած էի Փարիզ, երբ կ'ընկերանար Սմբենայն Հայոց Կաթողիկոսին, անցեալ Յունիսին: Այցելած է բազմաթիւ երկիրներ ու ճոխ է իր հորիզոնը: Ամէն մէկ երկիր առիթ տուած է արուեստագէտին որ իր ոճը տայ քաղաքներու, բնանկարներու, տեսարաններու:

Յակոբ Յակոբեան, եգիպտոսէն Հայաստան, նոր արտայայտութիւններ տըւած է իր պաստառներուն, որոնց ամէն մէկը կը վկայէ թէ նկարիչը ամէն բանէ առաջ արուեստագէտ է եւ ապր յուզող խառնուածքի մը:

×

Կոմպոզիտորներու նախագահ Եդ. Միքայէլեանի առաջնորդութեամբ է որ կ'այցելենք «Հայաստանի կոմպոզիտորնե-րու շէնքը»: Ներկայանալի դրառնեակներ, չքեղ դահլիճը որու խորը Մարտիրոս Սարեան գծագրած է պատկերալից որմնանկար մը: Սրահի մը մէկ անկիւնը կ'ոգեկոչուի Կոմիտասի յիշատակը: Հոն վարպետ Արամ (Աստուածատուրեան) վերարտադրած է յիշողութեամբ Կոմիտասի սենեակը:

Էջմիածնայ մօտ ալ կայ Կոմիտաս թանգարանը, ուր կը հաւաքուին ինչ որ կապ ունի վարդապետին հետ: Շատ հրաւատա չեն այդ տեսակէտով եւ ծարաւն ունին յիշատակներու թէ փաստաթուղթերու, որոնք ճոխացնեն իրենց հաւաքածոն:

×

Այցելութիւններուս դուէյ ամէնէն սըրտիս մօտն է սա դպրոցը, որ կը կրէ Դանիէլ Վարուժանի անունը եւ ուր կ'ուսանին 973 աշակերտներ: Տեսչութեան տեղակալ Տիկինէն զատ, մեզ կ'ընդունի նաեւ վարժարանին նախկին տեսուչը, որ ներկայիս կը պաշտօնավարէ Լուսաւորութեան նախարարութեան մէջ՝ Սարդիս Եափուճեան: Դասարանէ դասարան տղոց եւ աղջիկներու տաքուկ աչքերը ապահայ կը խոստանան: Թեքումով (*) դպրոց չէ, այս մէկը, այլ հարազատ հայկական դպրոց: Հայերէնի դասարանը մանանառնդ, ոգեւորիչ է: Սա պատին վրայ Վահան Տէրեան կը պատգամէ. «Լեզուն ժողովուրդի հոգու, քաւարութեան արտայայտիչն է, ժողովրդի հոգին է», քիչ անդին Իսահակեանն է որ կ'երգէ. «Դու պիտի հնչես, յաղթական, իմ հին հայ լեզու, հաղթ ու սրտաբուխ»:

Պատերը կը զարդարեն Վարուժանի յիշատակը վառ պահող նկարներ, թուղթեր, գիրքեր: 89 թիւ այս դպրոցը կը դառնուի Շահումեանի չրջանը, որ բնակուած է առաւելաբար Սեբաստացիներով: Գոյութիւն ունի 40 տարիէ եւ 1600 չըրջանառարտ տուած է ցարդ: Աստնց 60 առ հարիւրը ստացած է բարձրագոյն կրթութիւն ու նետուած դիտական, մանկավարժական, ուսուցչական ասպարէզ:

Երբ պիտի մեկնինք, ցերեկ է ու խումբ-խումբ աշակերտ – աշակերտուհիներ դասարաններէն կ'ելլեն: Ոչինչ կայ այնքան ոգեւորիչ, որքան այս տղաքը, որոնց խոստումը իրենց վառ աչքերուն մէջ է, ժողովուրդի մը ապագան, վաղուան օրը կ'ըսեն մեզի՝ Վաղը:

×

Երեքշաբթի, Ապրիլ 27 է արդէն: Երկու օրէն վերջ կը դառնանք Երեւանեան օրերս: Սիրտս նեղ է, այսօր: Առտուն բացուե-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ 7ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ա.

ԽՄԲ.— Հայաստանի գրողներու 7րդ համագումարին Գրողներու Միութեան վարչութեան զեկուցումը կատարած է վարչութեան Ա. Բարտուղարը՝ Վարդգես Պետրոսեան:

«Սով. Հայաստան» օրաթերթի Ապրիլ 28ի թիւէն ձաղելով կը ներկայացնենք զեկուցումին այն բաժինները, որոնք կը բնութագրեն հայրենի գրականութեան վերջին հինգ տարիներու պատկերը, ինչպէս նաեւ այժմու վիճակը:

«...Սովետահայ գրականութիւնն այսօր ներկայացնում է մի մեծ ընտանիք, որտեղ կողք – կողքի ստեղծագործում են

ցաւ Հայաստանի գրողներու 7րդ համագումարը ու արդար եւ բնական փափաքն արտայայտած էի ներկայ գտնուելու դէթ կէս ժամ, մէկ որեւէ նիստի, բացման կամ այլ: Ինծի համար բացառիկ պատեհութիւն էր մխակցուած տեսնել Հայաստանի 300է աւելի գրողները, բայց...: Բայց, չարժանացայ այդ պատիւին: Հասնելաբար հարկ էր որ առնուազն Ֆրանսահայ Գրողներու Միութեան անդամ ըլլայի մուտքի վիզա ստանալու համար, ու պարզ է չէի, քանի, ի՞նչ մեզքս պահեմ, գրող չեմ, այլ միայն խմբագիրը օրաթերթի մը, որու անունը թէեւ «Ծառայ» է բայց... «յառաջդիմական» չէ: Անցնինք: Ու քանի չկրցի տեսնել Հայաստանի ողջ գրողները, որոշեցի երթալ տեսնել մեռած գրագէտները: Հակայ Պերպերեանան խորը գտայ գիրենք, չիրիմէ չիրիմ, ու պահ մը մնացի Դաշտենցի հետ, ու պահ մը մնացի Մահարիի հետ ու անոնք, վստահ եմ, չանհանգստացան իմ ներկայութենէն:

Երեկոն կ'իջնէր, երբ կը հեռանայի: Տխուր էի, կրկին կ'անձրեւէր, քիչ անդին մարդ մը կը թաղէին, երդով ու նուագով, կուլային նաեւ: Զորս կողմս ըղձ քե՛զ, քիչ մը շատ չքեղ չիրիմներ, ես տխուր կը քալէի, զուէյ պուտ մըն ալ դառնացած, Արարատ, սիրելիս, բայց մա՛նաւանդ, շատ տխուր:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

(Շար. – 4)

(*) Հայկական եւ ռուսական դպրոցներէն զատ, վերջերս հաստատուած են նաեւ «թեքումով ֆրանսական», «թեքումով անգլիական» եւայլն դպրոցներ, ուր նաեւ պատասխանութիւն կը տրուի այդ լեզուներուն:

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4.

Ականաւորները ուժասպառ էին, իրեն զադրել չէիր. ոտքով, կուրծք ու գլխով խըփում էր՝ ում պատահէր, դիպնէր, չդիպնէր, ու գլուխը դիպաւ հրացանի... Եւ դիւերը մթնե՛ց, մթնե՛ց, մթնե՛ց...

Ուշքի եկաւ, արեւ էր: Չիմացաւ իր տեղը: Ապա գլխացաւ զգաց, Օսմանը կանգնեց դիմացը:

— Ո՞նց ես, Մրօ, — ժպտաց, — ամբան տղայ ես: Ես քեզ պիրում եմ... Ուզում էին սպանել, չթողեցի: Մինչեւ թաղամանք օր ու կէսի ճամբայ է, հասանք՝ քեզ ազատութիւն: Ոսկի էլ կը տամ, Մրօ, դու ասկան տղայ ես...

Արեւ էր, սար ու ձոր՝ ծխոտ, կարծում էր ամպագոյ է, ջարդուխուրդ էր, մարած: Ալարկոտ մի թմրութիւն էր իջել մարմին ու հոգուն: Օսմանի խօսքերը լսում էր ու չէր լսում, Օսմանը իր թըշնամին էր կամ իր ծանօթը, լինէր-չլինէր ինքը պիտի այդպէս փլուէր, անմխիթար նայէր երկնքին:

Ցետոյ հեռո՛ւ – հեռուից կրակոց լսուեց, ծխահոտ առաւ ու չիմացաւ ինչպէս անցաւ թմրութիւնը, ըմբռոստութիւնը դարձաւ ետ եկաւ, թեւ ու թիկունքին՝ ուժ, աչքերի մէջ կրակ ընկաւ ու կրակ աչքերով լմացաւ, որ դիմացը Օսմանն է ու Օսմանը:

— Մրօ, ե՛լ, ուշ է:

Չէ՛, խաբել է հարկաւոր անօրէնին, — անցած օրուայ միտքը տարաւ – բերեց, թէ չէ ասկեար ընկերները ալան-թալան են անում, սա ինչքա՞ն պիտի համբերի, կը թրխկացնի, կ'երթայ...

— Ինձ ինչքա՞ն օսկի բաժին կը տաս, Օսման:

— Մի քիսա, Մրօ, ալլահը վկայ, մի քիսա կը տամ:

— կճուճ օսկուց՝ քիսա՞:

Օսմանի առաջն ընկած քայլեց, ու քիսա-քիսա աւելացրեց իր «բաժինը», դարձրեց տասը քիսա եւ տասը անգամ Օսմանի յոյսը մեծացաւ. կողք-կողքի քայլեցին: Հնարեց, ուսով գլուխը քորեց. Օսմանը ձեռքերն արձակելու սխալմունք կ'ունենայ: Չէ: Հնարեց.

— Ոտաց ճամբի պէտք ունիմ, — ասաց:

Ձեռքերն արձակելու փոխարէն Օսմանը մօտ եկաւ տաբատն արձակելու եւ... գլխով չփչացրեց Օսմանի քունքին, մէկ էլ խփեց, Օսմանը երերաց, ձեռքը տաբատ խանչալին, ինքը ոտքով հասցրեց – գլորեց ու ծունկ ծալեց կոկորդին...:

— Ցարութ, — Զորի Միրօն դարձաւ որդուն, — ո՛չ քու պապն է սուտ խօսէ, ոչ քու պապի պապ, ոչ ես, ոչ դու, գառ: Սուտ խօսալ անուժ մարդու գործ է: Բայց կռուի մէջ սուտ խօսք ասել, ստախօսութիւն չէ, թէ դրանից քու ընկերոջ վնաս չէ, վնաս թշնամուն է՝ արա, ամօթ չէ, հոգի ներկել չէ: Էդ էլ իր ձեւի կռիւ է, գառ:

Ցարութը գլխի էլ չընկաւ թէ ինչ սուտ խօսելու մասին է խօսքը, բայց մի բան պատասխանել պէտք էր:

— Լաւ, հայրիկ, — ասաց: Ցետոյ չդիտես ով անցաւ – դարձաւ մտքում եւ աւելացրեց, — սուտ խօսելը անագնուութիւն է:

— Ցարութ, թագաւոր նմանապէս սուտ կը խօսի, — վիճեց Զորի Միրօն: — Էրկիր օսմանցու թագաւորի կողմէն Հայերին ազատութեան հրաման էդաւ: Էդաւ, ժողովուրդ թեւ չառաւ, թռաւ, մարդիկ իրենց մանչերու անուն կնքեցին Ազատ, սարերու անուն՝ Ազատ, բայց ազատու – թիւն սո՛ւտ էր, Հայերին խաբել էր, մի-մի՛ա – միամիտ պահել էր: Խաբեցին ու էլան կոտորեցին անզէն ժողովուրդ, աւերեցին էրկիր, ու դարձանք թափառական, գառ:

— Օսմանցին հաւատ ու հաւատարմութիւն չունէր, — իր խօսքն ասաց Արօն:

— Գերմանացու թագաւոր սուտ չխօսա՞ց, Միրօն խօսքը չարունակեց Ցարութ որդու համար, — Սովետի հետ չկռուելու պայման ունէր: Աչխարքի աչքը դէմ թագաւորական խօսք արեց ոտատակ, կռուի էլաւ: Էլ ինչի՞ քու հօր սիրալ կը հանիս, ի՞նչի կ'ասես սուտ խօսալ ի կարելի, այ հեր: Չի կարելին խօսք է, գառ, աչխարքի բնոյթի հետ մէկտեղ բան չունէ, կեանքի մէջ ամէն ինչ կը պատահի:

Ցարութը պատասխան չունէր:

— Լաւ, հայրիկ, — ասաց ու մտածեց, — հայրիկը լ գուր հրաժարուեց լիկկայանից. աւելի շատ բան կ'իմանար:

— Միրօ, — սայլապան Արօն դիրքը յարմարեցրել էր երկար զրոյցի, — քու կարծիք ի՞նչ է. էս կռուի մէջ Թուրք Գերմանացո՞ւ թիկունք կը պահէ, թէ մեր:

— Թուրքիան չէզոք պետութիւն է, — Ցարութը պատասխան տուեց, — բայց ասում են՝ մեզ օգնելու միտք ունի:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(20 – Շար.)

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՊԱՏՄԱԾ ԸՍՏ ԱԼՖԱԲԵԻ

Ա. ՄԱՍ

ՆԽԿՆԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Եր իր տափաստանային դիրքերում իշխող դիրքը պահպանելու համար Հայոց լեզուն ենթարկվեց ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին ազդեցությունների, որոնք ոչ միայն խանգարեցին նրա զարգացմանը, այլև մեծ վնաս հասցրին նրան։ Ներքին ազդեցությունները հիմնականում կապված էին գրաբարի ոճական հարստության հետ։ Գրաբարը, որ ժողովրդի խոսակցական լեզվի հիման վրա ստեղծված գրական լեզու էր, ժամանակի ընթացքում ինքն էլ դարձավ խոսակցական լեզվից հեռացած, ինքնուրույն զարգացում ապրող լեզու։ Գրաբարի ոճական հարստությունը, նրա ճկունությունը, նրա հնչյունական գեղեցկությունը, նրա հարուստ շարահյուսությունը, նրա բառապաշարի ընդարձակությունը, նրա ներքին ներդաշնակությունը, նրա ոճական տարբերակների առատությունը, նրա հարուստ հոմանիշները, նրա հարուստ դարձվածքները, նրա ասացվածքները, նրա առածները, նրա ոճական գունավորումները, նրա ոճական նրբերանգները, նրա ոճական տարբերակները, նրա ոճական հակադրությունները, նրա ոճական զուգահեռները, նրա ոճական զուգորդությունները, նրա ոճական զուգադրությունները, նրա ոճական զուգաձայնությունները, նրա ոճական զուգաձայնությունները, նրա ոճական զուգաձայն

Մեմֆ կը խնդրուի ծանուցանել թէ
ՊԱՊԻՔ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Պոլչնէն (Վօքլիւզ) իր մահկանացուն կնքած է 75 տարեկանին իր տունն Ժորժ Դաւիթեանի բնակարանը, Իսթր, 1976 Մայիս 3ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր· Օր· Ժաքլին եւ Աղաւնի Մարան – կոզեան, Պ· Ամման Մարանկոզեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով կամ պրուոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր՝
ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ Ա· ՄԱՐԱՆԿՈԶԵԱՆԻ
մահուան առթիւ եւ աղօթակից եղան անոր մահուան քառասունքին հոգեհան – գստեան պաշտօնին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Իսիլ մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհիներ Վիքթորիա եւ Շաքէ Պէնկեանի, իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր մահուան առթիւ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՃԱՇԸ

Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը՝ Ցունիս 13ին, Կիրակի ժամը 13ին կազմակերպած է մեծ ճաշ մը, ի նպաստ լիբանահայ աղէտեալներու

HOTEL SEVAN
Avenue de Verdun — 84120 PERTUIS
(Piscine chauffée)

Տոմսերու համար հեռաձայնել՝—
50–27–39 կամ 91–24–98

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մայիս 22, յիշատակ է աշ – խարհազօրաց եւ Զօրավարացն Հայոց, որք կատարեցան ի հերոսամարտին Սարդարապատի 1918 ամի, վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց:

Այս առթիւ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի:

Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՎԱՂԱՆՆ

Վաղանի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Վաղանի հայ հաւատացեալները Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 18·30ին մատուցելիք հոգեհանգստեան պաշտօնի, Սարգարապատի հերոսներու անմահ յիշատակին, հայրենիքի ազատութեան նահատակուած հերոսներու հոգւոյն համար:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման առթիւ, Պօմոնի կապոյտ Խաչի դպրոցին պրօսպարտոյը դէպի Շաթօ տ'Ա.նտուի:

Մեկնում օթոքառով Մայիս 27, Հինգշաբթի ժամը 8ին, Պօմոնի եկեղեցիին առջեւէն: Կը հրաւիրուին աշակերտները, իրենց ընտանիքով եւ բարեկամները:

Մանրամասնութիւններու եւ արձանագրութիւններու համար տեղեկանալ Պր· Թիւթէլեանէ, Պօմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ Մայիս 25, ամէն առաւօտ ժամը 9–12, իսկ Զորեքշաբթի ամբողջ օրը: Հեռաձայն 93–13–50:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Jeune fille, libanaise, connaissant très bien français, anglais, arménien, 2 ans d'expérience bancaire — comptabilité. programmation NCR.
Tél. : 878-02-99

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմարթասիի Հանգստեան Տան դարաստասնիհ մէջ
44 – 50, Աւընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել:
Մանրամասնութիւնները յետագային ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Pélerinage Exceptionnel
SAINTE ETCHMIADZINE
Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens

DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՑԻՍ 11ԷՆ 24՝ *Մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ:*

ՄԱՑԻՍ 19 եւ 20 *Զորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի*
NUITS DE LA QUATRA
avec RAFFI PETROSSIAN, ANNIE ADJEMIAN, CHARLES RENAUD
MANOUK PARIKIAN

ՄԱՑԻՍ 24, *Երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ· ՓՕՂԱՏԵԱՆ*
Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիլ մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Վասիլ Խերոյեանէ 100 Ֆր· Ամենակ Թուրլիկեանի մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Վաղանի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները ընդհ· ժողովի, Հինգշաբթի Մայիս 20, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ· Բ· Ը· Միութեան Ե· Հիւսիսեան սրահը, Ռիւ Ֆավանթին, Վաղանս: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

×

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ· անդամական ժողովը կիրակի, Մայիս 23, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ Ա.ՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ· Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց
Նախագահութեամբ
ՀԱՅՐ ԽՈՐԷՆ ՏԻԼԻԶԵԱՆԻ
Տեսուչ
Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի

«ՆԱՅԻՐԻ» ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ
ԳԷՈՐԳ ԵԱՆԳԻԿԵԱՆԻ
Մեներգ՝ Տիկին ԱՍՏՂԻԿ ՏԻՏԷԵԱՆ
Կիրակի Մայիս 23, ժամը 16·30ին
au Collège Samuel - Mouradian
26, Rue Troyon — Sèvres
Տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն:

Հ. Ց. Դ.

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ·— *Հ· Ց· Դ· Արծիւ խումբի ժողովը Զորեքշաբթի, Մայիս 19, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին:*

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վաղանի Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր կոմիտէի, Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 9էն սկսեալ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Վաղանս:
Կը նախագահէ ընկերուհի
ԺԱՆԷԹ ԽԱԶԻԿԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԻՓԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժինէն վերջ, մեծ պարահանդէս, մասնակցութեամբ Կռունկ նուագախումբին:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցունիս 27, Կիրակի
Կազմակերպուած վարժարանի Մնողաց Միութեան եւ նախկին աշակերտներու խանդավառ գործակցութեամբ:
ՕՐ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋ
Երգ, պար, ուրախութիւն
Ազգ· հարազատ մթնոլորտ եւ խոհանոց
Ցաջորդով մանրամասնութիւններ:

ՀԱՅԿ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

CABOURG
(Ծովափը)
Կազմակերպուած Խաչեան Սանուցի կողմէ Հինգշաբթի, Մայիս 27, ամբողջ օրը:
Ճամբու ընթացքին՝ Լիզիէօ, Տօվիլ: Մեկնում կառ տիւ Նոռ, Քաֆէ Քիւրվէօրի առջեւէն ժամը ճիշդ 7ին: Վերադարձ 23ին
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 50 Ֆր·
Ուսանողներու՝ 30 Ֆր·
Արձանագրութեան համար հեռախօսել Պր· Ասլանեանի 842–08–57

INVITATION
LES VENDREDIS DE LA QUATRA
LE VENDREDI 21 MAI A 21 H.
TRIO QUATRA
Manoug PARIKIAN
Charles RENEAU
Raffi PETROSSIAN
MOZART — BEETHOVEN —MENDELSSOHN
MUSÉE GUIMET 6 PLACE D'IÉNA PARIS 16
PLACES NON NUMÉROTÉES OUVERTURE DES PORTES A 20 H 30

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
20
JEUDI
20 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 170 Ֆ.	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 200 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 20

51ԴԿ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.594

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — No 13.594

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 13–17)

«ԱՐԱՐԱՏ» – «ՋԵՐՆՈՄՈՐԵՑ» ԽԱՂԸ (*)

Որմ. Մուրադեան ոտնագնդակի ախոյեանական մրցումներուն շաբաթին, «Արարատ» 4–0 արդիւնքով յաղթած է Օդեսայի «Ջերնոմորեց» խումբին: «Հրաշագան» մարզադաշտին վ բայ, գրեթէ ամբողջ խաղը վարած է 29ամեայ Նիկոլա Ղազարեան, որ անակնկալ դրոհներ կազմակերպելով յաճախ առիթներ ունեցած է մրցակիցի բերդին մօտ դտնուելու, սակայն խաղի 21րդ վայրկեանին է միայն որ Յովհաննիսեան անկիւնէն դէպի բերին մօտ ղրկած է գնդակը, Քերոբեան զայն փոխանցած է Ղազարեանին, որ գլխու հարուածով մը զետեղած է «Ջերնոմորեց»ի բերդին մէջ: Խաղի երկրորդ կէսին, 19ամեայ Ռոպերթ Խալայճեան, որ նոր անդամ մըն է խումբին մէջ, 53րդ վայրկեանին կէտ մը կը նշանակէր ի շահ Արարատի: Արարատցիները չարունակելով իրենց յարձակումները՝ 78րդ եւ 80րդ վայրկեաններուն, Խալայճեանի եւ Մխը – ոյեանի չնորհիւ երկու կէտ եւս նշանած են, խաղին արդիւնքը դարձնելով 4–0: Այսպէսով, «Արարատ» ներկայիս 9 միաւորով կը գրաւէ առաջին տեղը՝ ախոյենական ցանկին վրայ:

×

Որմ. բաժակի քառորդ եզրափակիչ մրցումներուն, «Արարատ» Երեւանի դաշտին վրայ կը խաղայ Մոսկուայի «Տինամօ»ին հետ՝ Յունիս 12ին:

(*) Այս խաղին արդիւնքը տուած էինք «Յառաջ»ի Մայիս 18ի թիւով:

×

ՋԱՐՈՒՀԻ ԴՈԼՈՒԽԱՆԵԱՆԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

Երեւանի «Հայհամերգ» սրահին մէջ համերգ մը տուած է անուանի երգչուհի Զարուհի Դոլուխանեան, 1500 հոգիի ներկայութեան: Երգչուհիի երգացանկին մաս կազմած են հայ, ռուս եւ եւրոպական դասականներու գործերը: Զ. Դոլուխանեան Երեւանի մէջ առաջին անգամ ելոյթ ունեցած է 1939ին, Ռիմսկի-Կորսակովի «Թագաւորի հարսնացուն» օփերայի բեմադրութեան մէջ, Հայկանոյշ Դանիէլեանի կողքին: Հանրածանօթ երգչուհին ցայժմ 1750 համերգ տուած է Որմ. Մուրադեան տասնեակ քաղաքներու, Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ամերիկայի մէջ: Իր տուած համերգներու երգացանկին վրայ ունի 200 երգեր որոնց չարքին ներկայ են նոմխասի եւ հայ ուրիշ հեղինակներու գործերը:

×

ՀՆԴԱՐԵԱՆ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏ – ՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Մայիս 18ին Երեւանի մէջ բացուած է հնդկարեան մշակոյթի պատմութեան մասնագէտներու միջազգային համաժողովը որ կը տեւէ հինգ օր: Այս առթիւ «Արմէնփրէս»ի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի արեւելագիտութեան հիմնարկութեան տնօրէն Գագիկ Սարգսեանի հետ, որ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է. «Աւելի քան 20 տարիէ գոյութիւն ունի ընկերվարական երկիրներու հնդկարեան աշխարհի պատմութեան մասնագէտներու միջազգային միութիւնը, որուն անդամ են Որմ. Մուրադեան, Լեհաստանի, Արեւելեան Գերմանիոյ, Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ գիտնականները: Միջազգային այս կազմակերպութիւնը, որ ծանօթ է «Իյրենէ» («Խաղաղութիւն») անունով, երկու տարին անգամ մը ժողովներ կը կազմակերպէ, ուր կը քննուին զեկուցումներ եւ հաղորդումներ հնդկարեան պատմութեան եւ մշակոյթի հրատապ խնդիրներու մասին: Նախորդ համագումարը տեղի ունեցած էր Դուբրովնիկ (հարաւ. Սլավիա) քաղաքը, ուր որոշուած էր յաջորդը դումարել Երեւանի մէջ: Ութ երկիրներու գիտնականները Երեւանի մէջ կը քննարկեն մօտ 250 զեկուցում եւ հաղորդում, կը ծանօթանան Հայաստանի հնդկարեան մշակոյթի յուշարձաններուն: Համագումարին կը մասնակցին հայ գիտնականներէն՝ ակադեմականներ Ս. Երեմեան, Գ. Ջահուկեան, Բ. Առաքելեան, վ. Զալոյեան, Ս. Արեւշատեան եւ ուրիշներ:

×

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՓԱՌԱՏՕՆԸ ՖՐՈՒՆԶԻԷԻ ՄԷՋ

Որհրդային Կիրղիզիոյ մայրաքաղաք Ֆրունզիէի մէջ տեղի ունեցած համամիութենական չարժանկարի փառատօնին դլխաւոր մրցանակը տրուած է «Երբ դալիս է Սեպտեմբերը» ժապաւէնին, որու բեմադիրն է Էդմոն Քէօսէեան: Գլխաւոր դերակատարն է Արմէն Ջիդարխանեան, որ խաղացած է նաեւ «Եռանկիւնի» ժապաւէնին մէջ, ուր կերտած դարբինի կերպարին համար ան արժանացած է վերջերս պետական մրցանակի:

×

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՀԱՅՏՈՑՆԵՐԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

Կիրովականի հայտոցներու գործարտունը Դամասկոսի միջազգային տօնավաճառին վաճառ ղրկած է պատուտակահան նոր տեսակի խառատային հաստոց: Նոյն մեքենաներէն ղրկուած է նաեւ Արեւելեան Գերմանիա:

×

Գ. ԽԱՆՋԵԱՆԻ ՀԱԻԱՔՕԾՈՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ մէջ լոյս տեսած է Գ. Խանջեանի գծանկարներու հաւաքածոն, ուր ներկայացուած են արուեստագէտին 15 գործերը: Հաւաքածոյին մէջ գրութիւններ ալ կան, որոնք նուիրուած են Խանջեանի ստեղծագործական արուեստին:

×

ՌՈՊԵՐ ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՆԵՐ

Երեւանի « Հայհամերգ » սրահին մէջ երեք հազար երաժշտասէրներ ծափահարած են երաժշտական երեկոներու ընթացքին Ռոպեր Ամիրխանեանի գործերը: Հայաստանի նուագախումբերն ու ճարպիր երիտասարդ երգիչները մասնակցած են Ռ. Ամիրխանեանի գործերու մեկնաբանութեան նուիրուած երեկոներուն: Ռ. Ամիրխանեան, ըստ Երեւանի երաժշտական շրջանակներու, իր սերունդին ամէնէն ծանօթ եւ տաղանդաւոր երաժիշտներէն է: 36ամեայ արուեստագէտը իր երաժշտական ուսումը ստացած է Երեւանի դպրոցներէն մէկուն մէջ, ապա անցած է երաժշտանոց, ուր Փրոֆ. Եդուարդ Միրզոյեանի աշակերտած եւ 1969ին աւարտած է: Ռ. Ամիրխանեան հեղինակ է համանուագի, դաշնակի, բալլադի եւ այլ բազմաթիւ երաժշտական ստեղծագործութիւններու: Մեծ ժողովրդականութեան կը վայելեն Ամիրխանեանի գրած երգերը, զորս կը մեկնաբանեն Ռայիսա Մկրտչեան, Ռուբէն Մաթէոսեան եւ ուրիշներ: Ան հեղինակն է նաեւ 15 չարժանկարներու երաժշտութեան, ինչպէս՝ «Հեղնար աղբիւր»ի, «Հայրիկը»ի, «Լեզուած հէքեաթների կիրճը»ի եւայլն: Ռ. Ամիրխանեան արժանացած է բազմաթիւ չքանչաններու:

×

«ՈՒՐԱՐՏՈՒ» ԿԱՀՈՑՔԸ ԱՐԹԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

Պուէնոս Այրէսի մէջ բացուելիք ցուցահանդէս – տօնավաճառի հայկական տաղաւարին մէջ ցուցադրութեան պիտի դրուի երեւանեան մակնիշը կրող « Ուրարտու » կահաւորման նմոյշը, որ երեք սենեակնոց բնակարանի համար նախատեսուած կահոյք մըն է:

ՎՐԻՊԱԿ

«Փարիզի հայկ. ցոյցերու առթիւ» լուրին մէջ ընկերվարական չարաթաթերթին անունը պէտք է ըլլայ՝ Իւնիթէ («Յառաջ» Մայիս 19, Ա. Էջ):

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ – ԵՐԵՒԵԼՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ — ԻՆՉ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ

Լիբանան կը չարունակէ ամէն օր քիչ մը աւելի սահիլ անդունդին մէջ եւ ոչ մէկ ելք կը տեսնուի քանի օրէ օր քիչ մը աւելի պինուած են բոլորը ու մանաւանդ ներկայիս՝ ծանր հեւտանին եւ հրաժայլեր խակական պատերազմական դաշտի վերածած են քաղաքը: Ինչ նորութիւն, ոչ ուրիշ բան քան մեռեալները, մեռեալները, որոնց թիւը ոչ ոք դիտէ այլեւս եւ հիւանդանոցներու մահատուները լեցուն են անձանօթ դիակներով: Մեծ հիւանդանոցներէն մէկը այլեւս տեղ ալ չունի դիակներուն համար:

Քաղաքական ճակատի վրայ, վերջին յոյսը՝ Լիբիոյ վարչապետն էր որ կայծակի արագութեամբ այցելութիւն մը կատարեց Դամասկոս – Պէյրութ: Իր առաքելութեան գլխաւոր նպատակն էր հաշտեցնել Սուրիան եւ Լիբանան. ձախն ու պաղեստինցիները: Կը թուի թէ Սուրիա կ'ուզէ յետ-քայլ ընել եւ վերադառնալ իր «հին սկրերուն» այսինքն Արաֆաթի եւ Ճումպլաթի բայց, պարզ է, միջնորդի պէտք ունի քանի ո՛չ Արաֆաթ, ոչ Ճումպլաթ այլեւս վստահութիւն ունին, քանի նոյն Սուրիան էր որ օրին մէկը ղրեթէ լքեց եւ սկսաւ քրիստոնեայ աշքը պաշտպանել: Ճալուտ, Լիբիոյ վարչապետը, փորձած է ուրեմն համոզել Արաֆաթն ու Ճումպլաթը, որ ինք երաշխաւոր կ'ըլլայ Սուրիոյ լաւ տրամադրութիւններուն մասին եւ թէ նախապահ Ասատ բնաւ դէշ տրամադրուած չէ ոչ Լիբանանեան ճախին ոչ ալ պաղեստինեան դիմադրութեան նկատմամբ եւ անցած – դարձածին բացատրութիւնն ալ այն է որ նախագահ Ասատի սխալ տեղեկութիւններ տուած են Պէյրութ ղրկուած իր բանագնացներն ու սպաները (որոնք կրնան «հաշուեյոյց»ն ալ վճարել, ի հարկին): Այս ամբողջը վաստելու համար ալ Սայֆան (որ ուղղակի ենթակայ է Սուրիոյ) որ քանի մը չաբաթէ բուռն ճակատագրական – մարտի անցած է յառաջդիմական – մահմետականներուն դէմ, զէնքերուն ուղղութիւնը փոխած է եւ սկսած է կրակել ... քրիստոնեայ աշքին վրայ: Բայց նոր հարց մը կը ծագի: Ինչ պիտի ընէ քրիստոնեայ թեւը, որ հոգւով – մարմնով այլեւս Սուրիոյ յանձնուած էր, երբ վերսկսի հին սիրաբանութիւնը Սուրիոյ եւ իր «բնական» դինակիցներուն մէջեւ:

Լիբիա, ամէն պարագայի մէջ, վստահեցուցած է թէ զօրավիդ է Լիբանանեան ճախին:

× Կռիւները կը չարունակուին Պէյրութ եւ Լեռնալիբանան նոյն սաստկութեամբ: Պուրճ – Համուտ ալ բախտները կը չարունակուին եւ առջի օր ութ դիակ դտնուած է:

× Չորեքշաբթի օր Ռիատի մէջ ժողովի կը նստին Սուրիա, Եգիպտոս, Քուէյթ:

ԱՅՍՐՑՈՐԴԱՆԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԱԲ ՄԸ՝ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Այսրյորդանանի մէջ, այսինքն Իսրայէլի գրաւած հողերուն, մթնոլորտը միշտ լարուած է: Արդէն երկու արաբ մեռեալները բաւական ծանր կացութիւն մը ըստեղծած էին երբ ցոյցի մէջ վիրաւորուած պաղեստինցի երիտասարդ մըն ալ մեռաւ, երեքի հասցնելով զոհերու թիւը:

Իսրայէլեան իշխանութիւնները չատ խիստ հրահանգներ տուած են, որպէսզի ոստիկանները զսպեն իրենք զիրենք եւ կրակեն միայն «օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան» պարագային: Նոր միջադէպերու առաջքն առնելու համար լուսարձակներ հաստատուած էկարդ մը քաղաքներու մէջ: Այս ամբողջը կրնայ նաեւ պատճառ ըլլալ որ Իսրայէլ քաղաքական տագնապ մը ունենայ:

ՄԻԱՑԵԱԼ - ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԺԻՍԿԱՐԻ ՃԱՌԸ և ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Քոնկրէսին առջեւ խօսած ճառով է որ Ֆրանսայի Նախագահը ուզեց առաւելաբար ճշդել Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը: Ինչ կը վերաբերի Ալճանեան Ուլխային, Ֆրանսա կրնայ օժանդակել, բայց հարց չկայ որ վերադառնայ գինուորական կանոնակարգութեան մէջ: Միացեալ Նահանգներու համար ալ միացած, անկախ եւ բարգաւաճ Եւրոպա մը լաւագոյն ընկերն է: Ժիսքար Շէշտը կը դնէ նաեւ ազատութեան վրայ, որ յառաջդիմութեան հոգին իսկ է եւ զայն պէտք է պաշտպանել:

Նոյն իրիկունը Ֆրանսական դեսպանատան շէնքին մէջ, ուր նաեւ պարտէզը լարուած հսկայ վրանի մը տակ է որ Ժիսքար կ'ընդունէր նահանգահ Ֆորտը: Պիտի կարենար նաեւ «բարի» լուրեր տալ իր պաշտօնակիցին երբ կը հասնէին Ֆորտի ի նպաստ, Մչիկըճի նախապատրաստական ընտրութեանց արդիւնքները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ 7ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ը.

Անդրադառնալով թատերագրութեան հարցերուն Վ. Պետրոսեան դիտել տուած է, թէ այս բնագաւառին մէջ թատերա – գիրները աւելի համարձակ քայլերով կը մօտենան օրուան կարեւոր հարցերուն եւ թատրոններու խաղացանկին մէջ աւելի նկատելի տեղ կը գրաւեն ինքնուրոյն թատերախաղերը: Ձանչցուած անուններ – րու կողքին՝ Գ. Տէր–Գրիգորեան, Ալ. Արաքսմանեան, Ա. Պապեան, Ա. Շահինեան, Ժ. Յարութիւնեան, երեւան եկած են նոր անուններ՝ Ս. Յարութիւնեան, Զ. Խալափեան, Պ. Չէյթունցեան, Յովհ. Մելքոնեան:

Ձնմարիտ եւ իրախուսելի համարելով, որ մեր դրամատուրգիան եւ թատրոն – ները անմիջապէս արձագանգում են ժա – մանակի խնդիրներին («Նիւրնբերգեան վերջաբան», «Եկէք, անկեղծ խօսենք», « Ժառանգորդները », « Փորձութիւնը », « Դատաւորը », «Հարսնացուն հիւսիսից», « Հայր Տօնապետի մեհնախօսութիւնը », « Արիւթեան բարձունքը » եւայլն), պէտք չէ մոռանալ, որ հէնց այդ խնդիր – ների գեղարուեստական – բեմական ար – մատաւորումը պահանջում է աւելի մեծ վարպետութիւն: Կեանքի ճշմարտութիւ – նից մինչեւ արուեստի ճշմարտութեան հասնելը երկար, դժուարին, յաճախ ցա – ւատանջ մի ճանապարհ է, բայց հէնց այդ ճանապարհին են քննութիւն բռնում դրողի տաղանդը եւ քաղաքացիական նը – կարագիրը:

Տեղաշարժեր կան նաեւ կինո – դրա – մատուրգիայի ասպարէզում: Վերջին տասնամեակի լաւագոյն ֆիլմը՝ «Եռան – կիւնին», որ ստեղծուեց տաղանդաւոր արձակագիր Աղասի Այվազեանի սցենա – րով, «Մենք ենք, մեր սարերը» ֆիլմի յաջողութիւնը, որի դրական հիմքը վա – ղուց արժանացել է բարձր գնահատան – քի, վկայում են, որ կինոյում նոյնպէս դրողը պիտի ասի վճռական խօսք, որ առանց դրական տաղանդաւոր հիմքի անհնար է մտածել կինեմատոգրաֆիայի նոր նուաճումների մասին: Ուրախալի է, որ կինօ են մուտք գործում նոր, չնոր – հալի անուններ (Ռուբէն Յովսէփեան, Մանուկ Մնացականեան): Դա ստեղծա – գործական յուսադրող բարեկամութիւն է:

... Նախորդ տարիների նման բուռն զարգացում է ապրել նաեւ գրականագի – տութիւնը: Շարունակւում են խորու – թեամբ ուսումնասիրուել հայ գրականու – թեան պատմութեան եւ տեսութեան մի չարք կարեւոր բնագաւառներ:

Քննադատը պէտք է ունենայ կեանքի, ժամանակի նկատմամբ իր յստակ դիրքո – րոշումը: Գրախօսել՝ նշանակում է գրո – ղի հասարակական, քաղաքական, փիլի – սոփայական, գեղագիտական հայեացք – ներին համադրել կամ հակադրել սեփական հայեացքները, նշանակում է ունենալ այն հարցերի սեփական պատասխանները, որ հետաքրքրում է գրողին: Եւ այս – տեղ է, որ պէտք է դրսեւորուի նաեւ գրախօսողի քաղաքացիականութիւնը, մի յատկանիշ, որ քննադատութեան մէջ պէտք չէ դառնայ հրապարակախօսու – թեան ժանրի մենաշնորհը: Բայց ահա, որովհետեւ խօսքի արժէքաղրկման վա – րընկէց հոսանքը գրական միւս ժանրերի հետ մէկտեղ իր մէջ է առել նաեւ քըն – նադատութիւնը, առաւօրէն լոյս են տես – նում գրախօսութիւններ, որոնք ոչ ըն – թերցողին են օգնում կողմնորոշուելու կեանքի եւ գրականութեան բազդ հար – ցերու, ոչ էլ գրողին՝ գիտակցելու իր արժանիքներն ու թերութիւնները:

Կ'ուզենայինք համագումարի ուշադրու – թեանը ներկայացնել այսպիսի մի թուա – նանութիւն: 1971 – 1975 թուականներին « Հայաստան » հրատարակչութեան, Գի – տութիւնների Ակադեմիայի, Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակած աւելի քան հարիւր անուն գրական–քննա – դատական, բանասիրական գրքերից մի – այն 12ն են վերաբերում յետ–պատերազմ – եան գրականութեան խնդիրներին, ընդ որում, գրանցից չորսը մեր ճանաչուած քննադատների՝ մամուլում հրատարակ – ուած յօդուածների հաւաքածուներն են: Բնակա՞ն է արդեօք այս յարաբերութիւ – նը: Մենք պիտի խնդրենք մանաւորա – պէս Ակադեմիայի գրականութեան Ինս – տիտուտին, որը այս տարիներին մի չարք մեծարժէք ուսումնասիրութիւններ է հրատարակել մեր հին ու նոր ժամանակ – ների գրականութեան հարցերին նուիր – ուած, աւելի մեծ չհագեցուածութիւն հանդէս բերի արդիական գրականութեան պրոբլեմներին նկատմամբ: Այս գործին իր ակտիւ մասնակցութիւնը պէտք է բե – րի նաեւ Երեւանի պետական համալսա – րանի սովետահայ գրականութեան ամ – բիոնը:

... Մանկական գրականութեան գլխա – ւոր խնդիրներից մէկն է՝ այսօրուայ պա – տանուն նախապատրաստել վաղուայ կեանքի, մեծ կեանքի համար, նրա մէջ սերմանել կոմունիստական բարոյականու – թեան ազնիւ գծեր: Դա պիտի անել բարձր տաղանդով, իմացութեամբ, պոէ – տիկ, հրաժարուելով չարլոնից, բառ – փուչիկներից, որ ծակւում եւ պայթում են կեանքի առաջին գնդասեղի հպու – մից: Հարկաւոր են մանկապատանեկան խելօք գրքեր, որովհետեւ գրանց կարե – ւորագոյն խնդիրներից մէկը պատանուն դիտելիք, ինֆորմացիա հաղորդելն է: Յաւօք, այս առումով քիչ մխիթարական բան կայ սովետահայ մանկապատանե – կան գրականութեան մէջ: Համարեա չկայ գեղարուեստական – իմացական ժանրը, որը պատանուն դիտելիքներ տայ երկրի, Հանրապետութեան, դիտութեան եւ տեխ – նիկայի այսօրուայ պրոբլեմների մա – սին: Որտե՞ղ է այն գիրքը, որ պիտի պատանիներին ներկայացնէր, օրինակ,



Հ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱԳԼԵԱՆ

կը կարէ ժապաւէնը, իր աջին՝
կաթօ Յովսէփեան ձախին՝ Իրմա Ռափուցի

ԲԱՑՕՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

(ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ)

Ա.

ՄԱՐՍԻԼ (Յառաջ)·— Կիրակի, Մա – յիս 9, 1976:

Ազգային փառքի եւ հպարտանքի օր մը բովանդակ Մարսէյլի Հայութեան հա – մար:

Հոծ բազմութեան մը, չուրջ հազար հո – գի, եւ օտար թէ հայ բազմաթիւ անձ – նաւորութիւններու ծափողջոյնների տա – րափին մէջ, հեռատեսիլի, չարժանկարի եւ լրագրող – լուսանկարիչներու զործիք – ներուն չլացուցիչ լուսարձակներուն տակ, Հ. Սերովբէ Ագըլեան, ներկայացուցիչը երկրի, Հանրապետութեան իններորդ հնդամեակը: Մի՞թէ հէնց այսօրուանից պիտի չսկսել գրել 10րդ հնդամեակի մա – սին: Չէ՞ որ տաղանդաւոր գրողի ձեռքի տակ թուերը թեւեր կը ստանան, առօր – եայ թուացող գործերի մէջ կը բաբախի հէքեաթի զարկերակը: Տաղանդաւոր գրչի տակ չքաւորի չինարարութիւնը կը դառնայ նորօրեայ առասպել, ոսկի որո – նողների առօրեան՝ հէքեաթի գոյներ կը ստանայ:

Յատկապէս մանկա–պատանեկան գրա – կանութեան հարցերում մեր հրատարակ – չութիւնը հաւանօրէն պէտք է իրեւ օ – րէնք կիրառի գրողին ստեղծագործօրէն չհագեցրդռելու, նրան յուշելու, որա – մադրելու, յաճախ պարզապէս նրան ըս – տեղծագործական պատուէր տալու պը – րակտիկան: Պիտի հեղինակներ որոնել դիտնականների, մանկավարժների մէջ, որոնցում քիչ չեն նաեւ գրական նրբին զգացողութեամբ օժտուած մարդիկ: Պէտք է օգտագործել նաեւ դիտնականի եւ գրողի համագործակցութիւնը, նրանց հա – մահեղինակութիւնից կարող են ծնուել հրապուրիչ, խելօք եւ հաւատի գրքեր:

Չափազանց մանկա–պատանեկան գրա – կանութեան մեր ներկայ ամենամեծ թե – րութիւններից մէկն այն է, որ մեր գրա – կանութիւնը չունի իր ընթերցողի հան – գամանքի ուսումնասիրութեան ինչ – որ համակարգ: Ինչպէ՞ս կարելի է գրել 10րդ հնդամեակի մասին, եթէ չգիտենք, թէ ինչ ընթերցող ունենք, ինչ ենք ուզում նրանից, ինչ ենք ուզում նրան տալ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ

ՊԵՏՔ ՎԻՊ

Ա. ՄԱՍ

ՆԱԽԱՀՆՉԱԿԱՆ ԿՈՒՆ

Եթէ մեր ընթերցողները մեզմէ պահանջեն որ ինքնակենսագրական գրութիւն մը ընենք մեր մասին, մենք անոնց պիտի պատասխանենք թէ մենք ալ ուրիշներու պէս ծնած ենք, մեր մայրերը մեզ ծնած են, մենք ալ մեր մայրերուն պէս ծնած ենք, մեր զաւակները ալ մեզի պէս ծնած են, ու մենք ալ մեր զաւակներուն պէս ծնած ենք։ Ինչպէս որ կը տեսնէք, մեր ծնունդին մասին ոչ մէկ նորութիւն կայ։ Ուրեմն ինչո՞ւ համար մեր կեանքի պատմութիւնը գրենք։ Ինչո՞ւ համար մեր կեանքի մանրամասնութիւնները ձեզի հաղորդենք։ Ինչո՞ւ համար մեր կեանքի ամենէն աննշան դէպքերը ձեզի պատմենք։ Ինչո՞ւ համար մեր կեանքի ամենէն անհետաքրքրական պարագաները ձեզի ներկայացնենք։ Ինչո՞ւ համար մեր կեանքի ամենէն անկարեւոր մանրամասնութիւնները ձեզի յայտնենք։ Ինչո՞ւ համար մեր կեանքի ամենէն ձանձրալի ու ձանձրացուցիչ մանրամասնութիւնները ձեզի հաղորդ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Ամասիացիներու եւ Մար – զուանցիներու տարեկան հոգեհանդիստը Մայիս 30 Կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցին, եւ այս առթիւ պիտի գետեղուի ծաղկեպսակ մը բոլոր հին եւ նոր Ամասիացի եւ Մարզուանցի մեռեալներու յիշատակին: Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հոգեճաշ մը Մարսէյլի չրջանին մէջ, ճաշարան «Բայառու»:

Ճաշին համար կը խնդրուի կանխաւ արձանագրուիլ Պ. Չէքէմեանի մօտ, հեռաձայն 47–84–57

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գոլճիկեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն այրի Տիկին Խաչիկ Մկրտիչեանի եւ զաւակներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Խաչիկ Մկր – տիչեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրեն իր սիրած «Յառաջ»ին:

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Թորոս Զարուկեան, Երուանդ Մարաշլեան եւ Տէր եւ Տիկին Արշաւիր Թէրզեան (Եթովպիա) իրենց զաւակներու՝

ՀԱՅԿԱՆՈՑՇԻ եւ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԻ

ամուսնութեան ուրախ առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման:
(Ամուսնացած Ապրիլ 30ին Կոբնոպլ):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՅՈՒՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Մայիս 23, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ տեղւոյն վրայ:

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մայիս 22, յիշատակ է աշ – խարհազօրաց եւ Զօրավարացն Հայոց, որք կատարեցան ի հերոսամարտին Սարդարապատի 1918 ամի, վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց:

Այս առթիւ փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՎԱԼԱՆՍ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Վալանսի հայ հաւատացեալները Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 18·30ին մատուցուելիք հոգեհանգստեան պաշտօնի, Սարդարապատի հերոսներու անմահ յիշատակին, հայրենիքի ազատութեան նահատակուած հերոսներու հոգւոյն համար:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Գեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եզերքը, առագաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION
40, Allée du Bord de l'Eau, face à l' hippodrome de Longchamp, Paris 16
Parking

Մասնակցութեամբ

ՊԻՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

Նուագախումբ եւ երգիչ՝

ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՒՐԿԱՆԱՆ

Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)
644-69-47
Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92 27-92
Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)
Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագին 200 ֆր.

Հ. Յ. Դ.

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին:

×

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Ս. Մօրիսի ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12–14 ՌԻԻ ՍԷՆԹ-ՊԱԶԻԼ

ՄԱՅԻՍ 24, երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաչխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ցուցադրութիւն նկարիչներ՝
ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

COSTA-BRAVA

DIRECTION ARMENIENNE
Spécialités franco - espagnoles

La paella — les calamars farcis — la zarzuela

13, Rue de Valenciennes
75010 PARIS
Tél. : 607-54-65

Fermé le Lundi

MELINE et DANIEL VOUS ATTENDENT

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր կոմիտէի, Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 9էն սկսեալ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Վալանս:

Կը նախագահէ ընկերուհի
ԺԱՆԷԹ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ, մեծ պարահանդէս, մասնակցութեամբ Կռունկ նուագախումբին:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կը չարունակէ իր կազմակերպած դասախօսութեանց չարքը նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը

Ուրբաթ 21 Մայիս

ԲԱՆԱԽՕՍ

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԴ. ՊԱԶՏԻԿԵԱՆ

«ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ սրահին մէջ, 118, Ռիւ տը Գուրսէլ 75017 ՓԱՐԻԶ, ժամը 21ին:

Նիւթ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայերը Անիի անկումէն վերջ — Ռուբէն իշխան եւ Կիլիկիա — Ռուբինեան իշխաններ — Լեւոն Բ. Մեծագործ Թագաւոր Կիլիկիոյ — Հայ-Եւրոպական յարաբերութիւնները — Թեր եւ դէմ կուսակցութիւններ — Հեթումեանները — Լուսինեանները

ԾԱՆՕԹ.— Դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան հարց – պատասխանի ձեւին տակ:

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

Prix par personne au départ de MARSEILLE

PRIX 2950 F.

Ces prix comprennent :

— Transport aérien Marseille — Erévan — Marseille
— Transferts aéroport — Hôtel et V. V.
— Logement en chambre double Hôtel 1ère classe
— Pension complète
— Visite Erévan — Etchmiadzin
— Excursions : Sardarabad — Garni — Kégart — Lac Sévan

IMPORTANT : Inscriptions : minimum un mois et demi avant la date de départ
Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN

87 La Canebière
13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

Exigez
de votre fournisseur habituel
les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
21
VENDREDI
21 MAI
1976

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ.
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

LE NUMERO 1,20 F.

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·595

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.595

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱԿ ԼՈՒԾՈՒՄԸ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Բնականոն վիճակ չէ ստեղծուած դեռ Լիբանանի մէջ, որ աւելի քան տարիէ մը ի վեր կ'ապրի իր պատմութեան ամէնէն զարհուրելի ողբերգութիւնը։

Անցեալ դարու քառասունական եւ վաթսունական թուականներուն եղերական դէպքեր արիւնով ներկած էին քրիստոնեայ Լեռնալիբանանը։ Նափոլէոն Գ. կայսեր օրով Ֆրանսական մարտանաւեր 1860ին ծովակալ Պօֆոր տ'Օթփուլի հրամանատարութեամբ զինուոր ցամաք հանելով Լիբանան, վերջ տուեր էին Տիւրզիներու ջարդերուն եւ օսմանեան անարդ լուծին։ 1861 Յունիս 9ի միջազգային համաձայնագրով Լեռնալիբանան դարձած էր ինքնավար։

Առաջին աշխարհամարտին ծանր օրեր պիտի ապրէր Լիբանան արաբական դաշտին թշնամի ջարդարար ձեռքով բռնակալ վարչաձեւին տակ։

Մեր օրերուն՝ 1958ին՝ եղբայրասպան կռիւներ իրարու դէմ պիտի հանէին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան յարելու եւ անկախութիւնը պահպանելու կողմնակիցները։ Հայերն ալ պիտի խառնուէին կարաւանին, երկուստեք քանի մը հարիւր երիտասարդներ զոհ տալով, վասն ոչինչի։

Անցեալին Լիբանան քաջաբար դիմադրեց բոլոր տաղնապներուն եւ յաղթական դուրս եկաւ։ Սակայն այս անգամուանը անխընայ է իր սաստկութեամբ եւ տեւողութեամբ։

1860ին օգնութեան հասած էր Ֆրանսա։ 1958ին ամերիկեան ծովակալները պարզապէս իրենց ներկայութեամբ, առանց գնդակ մը արձակելու, վերջ տուեր էին տաղնապին։ Նախագահ Քամիլ Շամունին յաջորդած էր զօրավար Ֆուատ Շէհապ, 1958 Սեպտեմբերին, օրինական պայմանաժամին։

1958էն 1975 Լիբանան զգալի կերպով դիմագիծ էր փոխած։ Չէր լուծուած Պաղեստինի արաբ գաղթականներու հարցը, ինչպէս կը յուսացուէր։ Ի բնէ բազմազան՝ տարուէ տարի աւելցած էր իսլամ Պաղեստինցիներու թիւը, խախտելով երկրին հաւասարակշռութիւնը, զլխաւոր դրամականը Լիբանանի խաղաղութեան եւ իսլամ – քրիստոնեայ տարբերու համակեցութեան։

Քանի՛ ուշացաւ Պաղեստինի փշոտ խընդիրին կարգադրութիւնը, ա՛յնքան բարգացան Լիբանանի բնակչութեանց փոխյարաբերութիւնները։ Պաղեստինի ազգային չարժումները հեզհեզէ մեծնալ սկսան։ Նոր սերունդը սկսաւ անհամբերութեան նշաններ ցոյց տալ։

Ծէտայիները իրենց սահմանափակ ռազմական միջոցներով կարելիութիւն չունէին ազատագրելու իրենց բռնագրաւուած հողերը։ Իսրայէլ չունէր առնել չէր ուզեր անոնց։ Ու մէկէ դէմ հարիւրապատիկ կորուստի կ'ենթարկէր Լիբանանի պաղեստինեան գաղթական – ները։

Մակի Ապահովութեան Խորհուրդը խիղճը կը հանդարտեցնէր հոգեշահ բանաձեւեր քուէարկելով։ Մակի Ընդհանուր ժողովը իր լիագումարին մէջ խօսք կուտար եօսըը Արաֆաթի, իբրեւ ներկայացուիչ Պաղեստինի Ազատագրական Կազմակերպութեան։ Եւ անկախութեան իրաւունք կը ճանչնար Պաղեստինի։ Խընդիրը գաղթականական հանգամանք ունենալէ կը դադրէր եւ կը դառնար բաղաքական հարց, — Պաղեստինի ստնկախութիւն։

Զորս պատերազմներ չկրցան լուծել արաբեւիսրայէլեան վէճը եւ խաղաղութիւնը վերահաստատել Մերձաւոր Արեւելքի մէջ։ Զորս Մեծերը (Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա) նոյնպէս չկրցան երկուստեք ընդունելի պատուաւոր լուծում մը գտնել Պաղեստինի հարցին։

Ինչպէս քանիցս չեշտած ենք այս էջերուն մէջ, Լիբանանի մէջ խաղաղութիւն հաստատելու միակ միջոցն է Պաղեստինի խնդրին լուծումը։

Դժբախտաբար բազմաթիւ բարդ հարցեր, մրցակցութիւններ, հակընդդէմ շահեր, կրօնական – դաւանական եւ գաղափարախօսական հակառակութիւններ արգելք կը հանդիսանան լուծումի մը յանգելու։

Մինչ այդ արիւնը կը շարունակէ հոսիլ եւ երկիրը կը քանդուի։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ – ԱՐԵՒԵԼՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ·—
ՀՐԱԴԱՏԱՐ ՄԸ ԵՒՍ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԻԵՐ Է··

— o —

Կ'ըսուի թէ նոր նախագահը՝ Սարգիս, ձումպլաթ եւ Արաֆաթ նոր հրադադար մը ստորագրած են։ Անոնք որ կը կարծեն լաւ յիշողութիւն ունենալ կ'ըսեն թէ 32րդն է։ Այս հրադադարը պիտի դոր – ծադրուէր 48 ժամ ետք (ստորագրուած էր Շորեքշաբթի օր) բայց արդէն Շորեքշաբթի համեմատաբար հանդարտ օր մը եղած էր, դուցէ նաեւ անոր համար որ քիչ մը յոգնութիւն կ'առնեն։ Սկզբունքով այս հրադադարը պիտի ծառայէ խաղաղ մթնոլորտ մը ստեղծելու որպէսզի Ժընէվի հրաժարի — ի վերջոյ — եւ ամրոզը տայ Սարգիսի։ Ցաւով պիտի մը Միւրվիւզը մինակ չէ անշուշտ անդրադառնալու որ Սարգիսի ընտրութիւնը ոչինչ լուծած է։

Լիբանանեան Շաթը, այսինքն ձումպլաթ կը պահանջէ միշտ, իբրեւ նախապայման որ սուրիական ուժերը քաշուին մինչ Ֆալանժի պարագլուխը՝ Ժէմայէլ կը պնդէ որ 1975 Մարտէն ի վեր միշտ ձախն է որ ձախողեցուցած է բոլոր կարգադրութիւնները, կամ հրադադարները։

Ռիատի ժողովը յետաձգուեցաւ ինչ որ նոր խոչընդոտ մը կը ստեղծէ։ Այս ժողովը հրաւիրած էր Սաուտի Արաբիան առաւելաբար հաշտեցնելու համար Եգիպտոսն ու Սուրիան։

Միւս կողմէ, Պէյրութի զինուորական դերագոյն կոմիտէն (Լիբանան – Սուրիա – Պաղեստին) որու պաշտօնն է հսկել յաջորդական հրադադարներուն վրայ, ցնոր տնօրինութիւն յետաձգեց իր գործողութիւնները, երբ ձախերը յայտարարեցին թէ պայմթի կ'ենթարկեն հանդիպում – ները։

× Զոհերու թիւը միշտ մեծ է եւ միայն մէկ շաբթուան հաշուեկշիռն է 750 մեռեալ եւ 1355 վիրաւոր։ Մեռեալներու մէջ է Սուրէն Յանամիրեանի վարորդը։ Կառքը, որու մէջ չէր երեսփոխանը, դնդակներու տարափի մը բռնուած է Անթիլիասի ճամբուն վրայ եւ վարորդը տեղն ու տեղը մեռած է։

×

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Ծանր բախումներ պատահած են Երուսաղէմի եբրայական համալսարանը, իբրեւ հետեւանք Այսրոյրդանանի դէպքերուն։ Վիրաւորուած են երեք արաբ երկու հրեայ ուսանողներ եւ հիւանդապահուհի մը։ Համալսարանի բախումները սկսած են երբ 150 արաբ ուսանողներ բողոքի ցոյց մը ըրած են՝ սպաննուած երեք Արաբներու համար։

Քաւիլ մը տապով

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Փոնիաթովսկի այս անգամ ընկերվարականներու վրայ յարձակեցաւ։ Առիթը տրուած էր իբրեն Անկախ – Հանրապետական երեսփոխանի մը հարցումովը։ Երեսփոխանը կը բողոքէր վարչական մեքենային տեւական քաղաքականացման դէմ ընդդիմութեան կողմէ։ Իր պատասխանին մէջ, Ներքին Նախարարը դատապարտեց «փոքր փոքրամասնութիւնը, քաղաքականօրէն զործի վրայ, որ քաղաքականութիւնը կ'անցընէ օրէնքէն առաջ, եւ կուսակցութեան ծառայութիւնը՝ Պետութեան ծառայութենէն առաջ»։ Եւ փաստելու համար ըսածը կը կարդայ Ընկերվարական կուսակցութեան Փարիզի Դաշնակցութեան մէկ փաստաթուղթէն հատուածներ։ Ընկերվարականները չեն ժխտեր փաստաթուղթը, որու ընթերցումէն ալ զոհ մնացած են։

բեմերուն վրայ ներկայացումներու մասին խօսած է Սուրէն Աչէեան։ Երեկոյին ներկայ գտնուողները ունկնդրած են «Պէպօ»ի ներկայացման ձայներիզը՝ հայերէն եւ վրացերէն։ Երեկոյին ներկայ եղած են Գ. Սունդուկեանի թոռը եւ ծոռները։ Հայ թատերագրին նուիրուած ուրիշ ձեռնարկներ ալ տեղի կ'ունենան յառաջիկային՝ Վրաստանի մէջ։

×

ԴԻԼԻՋԱՆ... ՆՈՐ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Դիլիջանի 30 հազար հեկտար տարածութիւն ունեցող արգելավայրերուն մէջ կարելի է հանդիպիլ կովկասեան կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներուն՝ դոբշ արջ, վարազ, այծեամ, ընձառիւծ եւայլն։ Հոս արգիլուած է որսը։ Կենդանական աշխարհը պահպանելու նպատակով Հայաստանի կառավարութիւնը որոշ ժամեր արգիլած է նաեւ Լիճկան ձուկի որսը Սեւանայ լճին մէջ։ Վերջերս, Դիլիջանի կենդանական աշխարհը ունեցած է նաեւ նոր բնակիչներ, որոնք հեռաւոր արեւելքէն բերուած եղջերուներ են։

×

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉ ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱԲՐՈՅԵԱՆ

Երիտասարդ ծաղրանկարիչ Վլադիմիր Աբրոյեան չհաց է՝ Հայաստանի Կոմունիստական Կուսակցութեան եւ Նկարիչներու Միութեան կազմակերպած մրցումը։ Խորհրդային բազմաթիւ թերթերու եւ հանդէսներու ընթերցողներ ծանօթ են ծաղրանկարիչին արուեստին։ Վ. Աբրոյեանի երեք երգիծանկարները իր ինքնակենսագրականին հետ տեղ գտած են «Ծաղրանկարչութեան համաշխարհային ժամանակակից ծաղկաքաղ»ին մէջ, որ լոյս տեսած է Պուլկարիա։ Հայ ծաղրանկարիչին գործերը տպագրուած են նաեւ արտասահմանեան երգիծական հանդէսներուն մէջ՝ Պերլին, Սոֆիա, Վարշաւա եւ այլուր։

×

ՆՈՐ ԵԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺԻՉՆԵՐ

Լենինականի «Հայելեկտրաշարժիչներ» գործատունը սկսած է մեծաքանակ արտադրել նոր ելեկտրաշարժիչներ, որոնք, ի տարբերութիւն նախորդներու, աւելի թեթեւ են, ունին բարելաւուած ելեկտրական առընթերաչափեր։ Վերջերս այդ ելեկտրաշարժիչները արժանացած են պետական որականիշի։

×

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑ ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԻ ՄԷՋ

Սերօ Խանզադեանի ծննդեան 60ամեակին առթիւ Ստեփանակերտի պետական տոամաթիք թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է երեկոյ մը, որուն ներկայ եղած են լեռնային Ղարաբաղէն, Պաքուէն եւ Երեւանէն գրողներ եւ բազմաթիւ համակիրներ։ Երեկոյի բացումը կատարած է Ե. Սարգսեան։ Արձակագիրի կեանքին եւ գրական վաստակին մասին խօսած են Գուրգէն Այտոնեան, Ադրբեջանի Գրողներու Միութեան վարչութեան առաջին քարտուղար Իմրան Կասումով, Մկրտիչ Սարգսեան եւ ուրիշներ։

×

ՊԱՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Երեւանի մանկական պատկերասրահին մէջ բացուած է Մարտունիի շրջանի պատանի նկարիչներու ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են 70 գործեր, որոնք կը ներկայացնեն հէքեաթներու սիրուած հերոսներ, բնութեան տեսարաններ։

ՅՈՒՐ ՄԻՋՈՑ

— Ոչինչ, ախպե՛ր, ոչինչ... Ես ինքս էլ եմ ասում, որ ինձ համար ոչ մի տարբերություն չունի, թե ինչ կլինի ինձ հետ, ես ինքս էլ եմ ասում, որ ինձ համար ոչ մի տարբերություն չունի, թե ինչ կլինի ինձ հետ, բայց... բայց... ես... ես... ախ, ախպե՛ր, ախպե՛ր, ես

րեր, ջոյը Գանախա Միքայէլեան՝ մեծատորուէի Անարատ Յղութեան հայ քոյր – րերու, Ագծրուն Զրբաչեան (Հ·Բ·Ը·Մ·), կարօ Մեհեան՝ ներկայացուցիչ Հ· Յ· Դ· Բիւրոյի, Ժիրայր Մխիճեան («Ծառաջ»), Սրամ Գրիգոր («Հայաստան»), Օհան Հէքիմեան («Արմենիա»), Կարապետ Յակոբեան՝ Հ· Յ· Դ· Ֆրանսայի Կեդր· Կոմիտէի, Շաուշեան՝ Հ· Յ· Դ· Փարիզի Շրջ· Կոմիտէի, Արա Պիպէրեան՝ Փարիզի Մշակոյթի Տան, Յարութիւն Շիրվանեան՝ Էչմիածնի Մուզէյի Մշակոյթի Տան, Արամ Շէխիկեան՝ Մուրատ Ռափայէլեան Նախակրթական Աշակերտաց Միութեան, Աւետիս Մելքոնեան՝ Հար· Ֆրանսայի Ազգ· Վարչութեան, Ռ· Նազարեան՝ Հ· Մ· Ը· Մ· Ազգ· մարզական միութեան, Մ· Շահ – միրեան՝ Հայ Աբեղայներու Միութեան, Վ· Պանոսկեան՝ Վասպուրականի Հայր· Միութեան, Յ· Էսկիճեան՝ նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Միու – թեան, Հ· Փափազեան՝ Հայ Դատի Յանձնախումբ, եւայլն:

Յանձնախումբը նաեւ ստացած է համակրական եւ քաջալերանքի գիրեր:

×

Պաշտօնական հանդիսութենէն վերջ, տրուեցաւ պինեճօն մը գեռնայարկի ճաշարանի սրահին մէջ, որ չատ ու չատ նեղ կուգար ընդունելու համար բազմութիւնը որ կ'այցելէր չէնքին զանազան յարկերը, բաժինները: Շատ չատեր երկար կանգ կ'առնէին ընդունելութեան անցքին եւ պատմական առջեւ ուր նկարիչ Յարութիւն Յակոբեան՝ ազգ· յատկանշական դէմքերու, դէպքերու, թուականներու եւ տեսարաններու ժամանակագրական շարքով մը վերագծած է Հայոց պատմութիւնը: Նոյնպէս երիտասարդ եւ տաղանդաւոր նկարիչը իրագործած է մուտքի երկու պատերուն իւղաներկի եւ կտաւագործական գործերը որոնք կը ներկայացնեն մեր այբուբենը եւ Ս. գիրը:

Ապա կը յաջորդէր հացկերոյթը: Ըսել որ մեծ հանդիսասրահը ամբողջովին լեցուն էր, գեռնայարկի ճաշարանի սրահը նոյնպէս ու չատեր տեղ չգտնելով վերադարձան, հալիւ կրնայ պատկեր մը տալ այն բազմութեան որ վճռած էր առաջին առիթով վայելել այս բացառիկ օրը մինչեւ երեկոյ:

Արամ Շէխիկեանի ձեռնհաս ղեկավարութեամբ եւ անսպառ չունչով ջերմ եւ զուարթ էր մթնոլորտը: Քոչարի նուագախումբը մերթ ընդ մերթ կը բերէր հայկական երգերու եւ եղանակներու ժողովրդական ոգին:

Այս խանդավառ մթնոլորտին մէջ է որ Գիւրայր Մխիճեան, յանուն «Ծառաջ»ի համագործութեան նոյնքան խանդավառ ճառ մը արտասանեց բարձրացնելով ներկաներու բուռն ծափահարութիւնները: Բանախօսը ըսաւ որ «Ծառաջ» յիսուն տարիներէ ի վեր որպէս առաջնորդ եւ հովիւ այս եւ այլ գաղութներու, այսօր ինքզինքը վարձատրուած կը զգայ եւ անհուն ուրախութեամբ եւ գոհունակու – թեամբ կ'ողջունէ այս յաղթանակը: Ջմռռնանք որ հայ մամուլի մեծ երախտաւորը Շ· Միխաքեան իր տեւական կոչերով միշտ զգաստութեան հրաւիրած է ժողովուրդը, կոչ ուղղած է գաղութներուն որպէսզի տարուան մէջ օր մը յիշատակուի իբրեւ Հայ Մշակոյթի Օր, նպատակ ունենալով բանով եւ գրիչով պանծացնել մեր ժողովուրդին հոգեւոր սքանչելի հարստութիւնը: Ապա, Ժ· Մխիճեան խորհրդանշական երեւոյթ նկատեց հովանաւորութիւնը Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ· Աբբահօր՝ Պօղոս Վրդ· Անանեանի: Ս· Ղազարը մեր ժողովուրդի վերազարթնումը ապահովեց, պատմութեան փոշիներէն դուրս հանելով մեր անցեալի դանձերը: Աչխարհիկ սուրբեր են Մխիթարեան հայրերը եւ անոնց մեղի փոխանցած պատգամն է՝ տէր կանդնիլ, սիրել եւ գուրգուրալ մեր անցեալին անկորնչելի հարստութեան վրայ: Ժ· Մխիճեան վերջացուց հետեւեալ խօսքերով·

«Սիրել ու սիրցնե՛լ Հայոց լեզուն, գիտնալ ու գնահատել մեր ազգ· արժէքները, դառնալ ու մնալ գիտակից հայորդիներ: Ահա՛ նուիրական կտակը անցեալի մեծերուն, Մխիթարեան հայրերուն, Շաւարշ Միսաբեանի: Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ միշտ հնչէ ձայնը անոնց»:

Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը բացառիկ ճիգ մը ըրած էր հրաւիրելով լիրանահայ սիրուած ու յայտնի երգիչ՝ Ատիս Հարմանտեանը, որ իրապէս յատուկ փայլ մը բերաւ գեղարուեստական բաժնին: Ատիս Հարմանտեանի ստեղծած ալ աւելի խանդավառ մթնոլորտէն օգտուելով Ս· Բամ Շէխիկեան բացուած յայտարարեց հանգանակութիւնը: Հալիւ քսան վայրկեանի մէջ գոյացաւ չուրջ 85·000 Ֆր·: Այս առիթով երիտասարդ Տարօնցիներ ի մի գալով նուիրեցին 30·000 Ֆր· եւ խոստացան այս գումարը կրկնապատկել, որպէսզի գեռնայարկի ճաշարանի սրահը կոչուի «Տարօն Սրահ»: Աւելցնենք որ այս առիթով Վասպուրականի Հայր· Միութիւնը տուաւ 40·000 Ֆր· (գոյացած հայրենակիցներու նուիրատուութիւններով) որ կ'երթայ Վասպուրական սրահին (տե՛ս «Ծառաջ» Փետր· 11):

×

Եզրակացնել չատ դժուար է նոյն ատեն դիւրին: Դժուար՝ որովհետեւ ինչպէս նկարագրել կամ արտայայտել իւրաքանչիւր Հայուն զգացումները ի տես այս բացառիկ գործին: Դիւրին՝ որովհետեւ բոլորի շրթունքներուն վրայ կար միայն մէկ բառ՝ հոյակապ:

Տեղական հեռատեսիլը անդրադարձաւ եւ նուիրեց քանի մը վայրկեաններ (Ե-րեքշաբթի Մայիս 11):

Տեղական մամուլը, գոյդ գոյդ նկար – ներով բազմաթիւ եւ երկար սիւնակներ – րով արձագանգը եղաւ այս բացառիկ իրագործումին:

«Լը Փրովանսալ» կը խորագրէ «Երէկ-ուընէ ի վեր Մարսէյլի Հայերը ունին ի-րենց Տունը»: «Լը Մերիտիոնալ» կ'ըսէ· «Բացում մը որ անմոռանալի պիտի ըլլայ մեր Էպաֆի հայկական համայնքին համար»:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԿԵՍԱՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱԻԱՔՈՑԹՆԵՐԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր· Միութեան վարչութիւնը դեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր, Մեծ Եղեռնի 61րդ տարելիցի յաջորդ օրը, Ապրիլ 25, Կիրակի առաւօտ հոգեհանգիստի արարողութիւն կատարել տալ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Կեսարիոյ եւ շրջանի քիւրատոր զոհերուն եւ վարչական կազմերուն աշխատած 12 մահացող հայրենակիցներու ի յիշատակ:

Հոգեհանգիստը կատարուեցաւ Հայր· Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ Սեբուվրէ Արք· Մանուկեանի գլխաւորու – թեամբ ու եկեղեցիին մինչեւ դուռը լեցուն ներկաներով:

Արարողութիւնը՝ փառաւոր ու հոգե – զմայլ, մեր քիւրատոր զոհերուն արժանի, յիշատակութեան առաւօտ մը եղաւ:

Հոգեկան այս պարտականութիւնը կատարելէ ետք, բոլոր հայրենակիցներով գացինք, Հ· Բ· Ը· Մ·ի Ալեք Մանուկեան սրահը:

Կեսարական ապուխտով, երշիկով եւ այլ համեղ ուտելիքներով եւ խմիչքներով ճոխ սեղաններու չուրջ բոլորուելէ յետոյ, Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայրենակցական Միութեան նախագահ՝ Մխիթար Եփրեմեան բացման խօսքը ընելէ առաջ, ներկաները հրաւիրեց ոտքի ելլել եւ վայրկեան մը լռութեամբ յարգել մեր հազարաւոր զոհերը... Այս խորհրդաւոր վայրկեանը լմնցնելուն պէս ըսաւ· «Ակէ 61 տարի առաջ մարդկային բարօրութեան օջախներէն մին հանդիսացող, ծաղկող, հայաբնակ կեդրոններէն մին՝ Կեսարիան եւ իր շրջանները հրոյ ճարակ դարձաւ ջարդարար Թուրքերուն կողմէ:

Կեսարիոյ Հայութիւնը կը յատկանշուէր իր ստեղծագործ հրաշակերտ ձիւ – նարար հանճարամտութեամբ որ պիտացած էր դարեր շարունակ չինել, ստեղծել, բարիք եւ գեղեցկութիւն տալ մարդկութեան: Առատութիւն, երջանկութիւն բերելով նոյնիսկ օտարներուն, որոնք բախտաւորութիւնը ունեցած էին Հայութեան համակեցութիւնը վայելելու:

Արարատի տեսքին առջեւ Նոր Կեսարիոյ կառուցումը կենդանի կոթող մըն է մեր ազգային գոյատեւման»:

«Մենք կանք, պիտի լինենք եւ դեռ չատանանք»:

Յատկանշական այս խօսքերը լսելով խանդավառուած սեղանակիցները սկսան կերուխումի եւ իրենց սեղանապետ ընտրեցին Յակոբ Վէզիրեանը որ մինչեւ ուշ ատեն վարեց այս պարտականութիւնը, իրեն օգնական ունենալով հայրենակից – ներ՝ Ստեփան Տամլամեանն ու Միսաք Կիւլլէնկեանը:

Կարդացուեցաւ Միութեան պատուոյ նախագահ՝ Տոքթ· Յակիկ Տամլամեանի յուզիչ եւ սրտառուչ նամակն ու յուշերու էջերէն փրցուած տողերը, որոնք նուիրուած էին հին Կեսարիոյ նիստուկացին եւ Նոր Կեսարիոյ խորհրդիներու արժէքաւոր բոյսին:

Կենաց բաժակ վերցնելով՝ բազմաթիւ հայրենակիցներու խօսք տրուեցաւ, որոնք հին Կեսարիոյ համեմուած յուշերով, Նոր Կեսարիոյ յուսատու ապագան գուակա – նեցին: Իսկ Յ· Վէզիրեան ուղերձով մը օրուան նպատակն ու նշանակութիւնը բացատրեց:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց ալ բայօժար մասնակցութիւնը բերին Յանօթ Գերասան Գէորգ Տէրվիշեան, երիտասարդ երգիչ Մխրան Էմմայեան եւ Տիկին Հերիսիմէ Վէզիրեան, հայրենասիրական սքանչելի արտասանութիւններով ու երգերով, եղան նաեւ խմբերգներ, որոնք ստեղծեցին խանդավառութիւն եւ տաքուկ մթնոլորտ:

Ի վերջոյ կամաւոր նուիրատուութիւններէ գոյացաւ 3500 Ֆր·: Եւ աւանդական հացկերոյթի մը առթած տպաւորութեան տակ գոհունակութեամբ հեռացան ճաշասրահէն մեր հայրենակիցները:

ԹԱԼԱՍԻ

ԼՈՓՈՏ ՊՈՏԱԼԵՊՓ

Հրապարակ ելած է հայ երգիչի մը «33 չրջան» սալը՝

ARAM (*)

A LA TERRASSE DU CAFE

երգիչը նաեւ հեղինակն է խօսքերուն եւ երաժշտութեան:

Արամ Սէոէֆեան ծնած է Տէսին 1944–ին եւ 15 տարեկանին արդէն հակում ցոյց տուած է երաժշտութեան նկատմամբ, կիթառը ձեռքին: Երկրորդական ուսումէն ետք, մեկնած է գերմանական Զուիցերիա, չրջան մը աշխատելու համար քիմիական ճարտարարուեստի մէջ, ապա կատարած է զինուորական ծառայութիւնը ու զանազան աշխատանքներէ ետք, իր ճամբան գտած երգի մէջ: Կը սիրէ առաւելաբար Ազնաւուր, Նուկարօ, Կէնսպուրկ: Իր առաջին սալն է, որու երգերը ցոյց կուտան Արամի յատակատես գուրգարանքը կիներու նկատմամբ, մանկութեան եւ պատանեկութեան կարօտը կամ իր երազներուն քնարերգութիւնը:

(*) Aram Sedefian, 4 Rue Ravignan Paris 75018 ou SARAVAH, tél. 252-47-40.

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր· Միութեան վարչութիւնը դեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր, Մեծ Եղեռնի 61րդ տարելիցի յաջորդ օրը, Ապրիլ 25, Կիրակի առաւօտ հոգեհանգիստի արարողութիւն կատարել տալ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, Կեսարիոյ եւ շրջանի քիւրատոր զոհերուն եւ վարչական կազմերուն աշխատած 12 մահացող հայրենակիցներու ի յիշատակ:

Հոգեհանգիստը կատարուեցաւ Հայր· Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ Սեբուվրէ Արք· Մանուկեանի գլխաւորութեամբ ու եկեղեցիին մինչեւ դուռը լեցուն ներկաներով:

Արարողութիւնը՝ փառաւոր ու հոգեզմայլ, մեր քիւրատոր զոհերուն արժանի, յիշատակութեան առաւօտ մը եղաւ:

Հոգեկան այս պարտականութիւնը կատարելէ ետք, բոլոր հայրենակիցներով գացինք, Հ· Բ· Ը· Մ·ի Ալեք Մանուկեան սրահը:

Կեսարական ապուխտով, երշիկով եւ այլ համեղ ուտելիքներով եւ խմիչքներով ճոխ սեղաններու չուրջ բոլորուելէ յետոյ, Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայրենակցական Միութեան նախագահ՝ Մխիթար Եփրեմեան բացման խօսքը ընելէ առաջ, ներկաները հրաւիրեց ոտքի ելլել եւ վայրկեան մը լռութեամբ յարգել մեր հազարաւոր զոհերը... Այս խորհրդաւոր վայրկեանը լմնցնելուն պէս ըսաւ· «Ակէ 61 տարի առաջ մարդկային բարօրութեան օջախներէն մին հանդիսացող, ծաղկող, հայաբնակ կեդրոններէն մին՝ Կեսարիան եւ իր շրջանները հրոյ ճարակ դարձաւ ջարդարար Թուրքերուն կողմէ:

Կեսարիոյ Հայութիւնը կը յատկանշուէր իր ստեղծագործ հրաշակերտ ձիւնարար հանճարամտութեամբ որ պիտացած էր դարեր շարունակ չինել, ստեղծել, բարիք եւ գեղեցկութիւն տալ մարդկութեան: Առատութիւն, երջանկութիւն բերելով նոյնիսկ օտարներուն, որոնք բախտաւորութիւնը ունեցած էին Հայութեան համակեցութիւնը վայելելու:

Արարատի տեսքին առջեւ Նոր Կեսարիոյ կառուցումը կենդանի կոթող մըն է մեր ազգային գոյատեւման»:

«Մենք կանք, պիտի լինենք եւ դեռ չատանանք»:

Յատկանշական այս խօսքերը լսելով խանդավառուած սեղանակիցները սկսան կերուխումի եւ իրենց սեղանապետ ընտրեցին Յակոբ Վէզիրեանը որ մինչեւ ուշ ատեն վարեց այս պարտականութիւնը, իրեն օգնական ունենալով հայրենակից – ներ՝ Ստեփան Տամլամեանն ու Միսաք Կիւլլէնկեանը:

Կարդացուեցաւ Միութեան պատուոյ նախագահ՝ Տոքթ· Յակիկ Տամլամեանի յուզիչ եւ սրտառուչ նամակն ու յուշերու էջերէն փրցուած տողերը, որոնք նուիրուած էին հին Կեսարիոյ նիստուկացին եւ Նոր Կեսարիոյ խորհրդիներու արժէքաւոր բոյսին:

Կենաց բաժակ վերցնելով՝ բազմաթիւ հայրենակիցներու խօսք տրուեցաւ, որոնք հին Կեսարիոյ համեմուած յուշերով, Նոր Կեսարիոյ յուսատու ապագան գուականեցին: Իսկ Յ· Վէզիրեան ուղերձով մը օրուան նպատակն ու նշանակութիւնը բացատրեց:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց ալ բայօժար մասնակցութիւնը բերին Յանօթ Գերասան Գէորգ Տէրվիշեան, երիտասարդ երգիչ Մխրան Էմմայեան եւ Տիկին Հերիսիմէ Վէզիրեան, հայրենասիրական սքանչելի արտասանութիւններով ու երգերով, եղան նաեւ խմբերգներ, որոնք ստեղծեցին խանդավառութիւն եւ տաքուկ մթնոլորտ:

Ի վերջոյ կամաւոր նուիրատուութիւններէ գոյացաւ 3500 Ֆր·: Եւ աւանդական հացկերոյթի մը առթած տպաւորութեան տակ գոհունակութեամբ հեռացան ճաշասրահէն մեր հայրենակիցները:

ԹԱԼԱՍԻ

«ԾԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (94)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրային, ընտանեկան կեանքէ

Ա· ՄԱՍ

ԱԻԱԳ ՀԱԻԱՏԱՔՆԻԶԸ

Երբ Ալֆիէրի սենեակէն ներս մտաւ, տեսաւ որ Լէոնոր հանդերձեղէնի պահարանի մը մէջ զգեստներ կը դետեղէր:

Երկու սպասուհիները կերպասեղէնի ծրարներ կը բանային որոնք ուշի ուշով կը քննէր Լէոնոր:

Ալֆիէրի այս ընտանեկան պատկերը պահ մը դիտելով հառաչանք մը արձակեց:

Ցետոյ, ձեռքի նշանով մը հասկցուց երկու սպասուհիներուն որ դուրս ելլեն:

Այր ու կին մէյ մէկ աթոռ գրաւեցին:

Լէոնոր ամուսինին երեսը նայելով նըշմարեց որ այս անգամ ան սովորականէն աւելի ջղայնացած էր, երեսները կախած եւ վրդոված կ'երեւէր:

Բայց լռութիւն պահեց: Արդէն ամուսնացած օրէն սկսեալ լինք որեւէ խօսք չէր բանար, այլ միայն կը պատասխանէր ամուսնոյն ըրած հարցումներուն:

— Կը տեսնեմ թէ տիպար տանտիկին մըն ես, այնպիսի տիպար մը որ վենետիկի մայրերը իրենց աղջիկներուն իբր բարի օրինակ ցոյց կրնան տալ, խօսք առաւ Ալֆիէրի:

Լէոնոր չպատասխանեց:

— Այո, հայրդ լինդի կատարելագործուած տանտիկին մը տուաւ, մինչդեռ իմ ուզածս կին մըն էր, չարունակեց Ալֆիէրի: Մտիկ ըրէ, Լէոնոր, այլեւս այս կեանքը չեմ կրնար տանիլ, ալ համբերութիւնս հատաւ...:

— Ինչո՞ւ կը դանգատիք, պատասխանեց Լէոնոր: Մեր ներքին կեանքին ո՞վ տեղեակ է Վենետիկի մէջ: Ամէն ոք այնպէս կը կարծէ թէ այր ու կին իրար կը հոտուըտանք...:

— Այո, ճիշդ է, ամէն ոք անանկ կը կարծէ: Բայց զիս կրծող հիւանդութիւնը ուրիշէն ճանչցուած չըլլալուն համար մի-թէ կրնա՞մ ինքզինքս երջանիկ համարիլ:

— Ձեր սարքած բոլոր խնջոյքներուն ներկայ կը գտնուիմ, ձեր տունը կը կառավարեմ, չաճախ երբ պաշտօնական այցելութիւն մը տաք կամ երբ պատրաստ ելլէք, ձեր հեռը կուգամ, որպէսզի հան – րութիւնը չգուչակէ մեր միջեւ կնքուած ներքին համաձայնութիւնը: Երբ ձեր հետը ամուսնացայ, պսակուած օրերնիս ճակատագրաց եւ կատարեալ անկեղծութեամբ եւ երեւութապէս ձեր կինը պիտի ըլլամ: Պահանջեցի ձենէ որ եթէ այս պայմանով հետս ամուսնանալ չուզէիք, պէտք չէր որ կեղեքէիք հայրս: Ընդունեցաք: Եթէ այն ատենը ընդունած չըլլայիք այս պայմանը, այն ատեն ես ալ զլխուս ճարը կը նայէի, բայց քանի որ ընդունեցաք եւ երդում ըրիք որ պիտի յարգէիք մարմնիս եւ հոգիիս ազատութիւնը, պէտք չէ որ այժմ գանգատիք ձեր կեանքէն եւ ճակատագրէն, որովհետեւ այդ պայմանին ընդունուելուն փոխարէն ես ալ ձեզի երդում ըրի որ գանգատի տեղի տալիք որեւէ ընթացքի մէջ պիտի չգտնուիմ: Գանգատելիք որեւէ պատճառ մը ունի՞ք կնոջ դէմ, խնդրեմ, ըսէք, պարոն, որեւէ բան ունի՞ք: Եթէ այս կեանքը ձեզի անհաճոյ կը թուի, ես պատրաստ եմ այս կենցաղէն ալ հրաժարելու եւ ընդունելու այն զոր պիտի պարտադրէք կնոջ: Օր մը դուք կնոջ դիտել տուիք թէ չատ քիչ անգամ ձեր հեռը դուրս կ'ելլէի: Այն օրուընէ սկսեալ ամէն իրիկուն ձեզի հետ տափանաւով պտոյտի ելայ: Ձեր քմահաճոյքը այնպէս փչեց որ այն իրիկունը տափանաւը Հառաչանքի կամուրջին տակէն անցընել տաք: Բայց ես կամուրջին խորին նկուղներէն լսուած հառաչանք – ներուն եւ ողբերուն սիրտս պատառ պատառ ըրած ըլլալը ձեզի իսկ իմաց չտուի: Եւ անկէ ետքը քանի անգամ որ առաջարկեցիք կնոջ տափանաւով պտոյտ մը կատարել, հակառակ այդ պտոյտին կնոջ համար չարչարանք մը ըլլալուն, առանց որեւէ բողոքի ձեզի ընկերացայ: Ասոնց ամէնքը ըրի· ըսէք, ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ...:

Ալֆիէրի դէպ–դէղին կտրած էր եւ աչքերը փայլակներ կ'արձակէին:

— Կ'ուզեմ որ իմ կինս ըլլաս, գոչեց ան խուլ ձայնով մը:

ՄԻՇԷԼ ԶԻՎԱՒՕ

(Շար·)

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պետրոս Գոշգոշեան, Տէր եւ Տիկին Անդրէ Մանխասեան եւ զաւակը եւ ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի (Մայիս 23) Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ–մօր՝

ԹԱԳՈՒՀԻ ԳՈՇԳՈՇԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի պիտութիւն ողբացեալին չյիշատակը յարգողներուն։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Խաեան Սանուց Միութեան, կիրակի, Մայիս 30, ժամը 15·30ին, ՍԱԼ ՌՈՍԻՆԻ (9րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահը)։

Ցեասպային մանրամասնութիւններ։

ՀԱՅԿ՝ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

CABOURG
(Նովափը)

Կազմակերպուած Խաեան Սանուցի կողմէ Հինգշաբթի, Մայիս 27, ամբողջ օրը։

Ճամբու ընթացքին՝ Լիզիէօ, Տօվիլ։ Մեկնում կառ. ուխ. Նոռ, Քաֆէ Քիւրվէօրի առջեւէն ժամը 6իշդ 7ին։ Վերադարձ 23ին

Նախճերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆր.
Ուսանողներու՝ 30 ֆր.

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել Պր. Ալանեանի 842–08–57

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԵՐԳ

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

Նախագահութեամբ
ՀԱՅՐ ԽՈՐԷՆ ՏԻԼԻԶԵԱՆԻ
Տեսուչ
Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի

«ՆԱՅԻՐԻ»
ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ
ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ
Մեներգ՝ Տիկին ԱՍՏՂԻԿ ՏԷՏԷԵԱՆ
կ'ընկերանայ՝ ժաքէթ Մսփեան
Կիրակի Մայիս 23, ժամը 16·30ին
au Collège Samuel - Mouradian
26, Rue Troyon — Sèvres

Տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի ղպրոցին ամավերջի հանդէսը Կիրակի, Յունիս 20ին։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Խաեան Սանուց Միութիւնը 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման։

Տէր եւ Տիկին Մելքոնեան «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար կը նուիրեն 50 ֆր. Պր. Հայկ Սէմէրճեանի մահուան առթիւ։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ, Մայիս 22, յիշատակ է աշ – խարհազօրաց եւ Զօրավարացն Հայոց, որք կատարեցան ի հերոսամարտին Սարդարապատի 1918 ամի, վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց։

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի եւ հոգեհանգիստ կը կատարուի։

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հինգշաբթի, Մայիս 27, ծոն է Համբարձման Քրիստոսի։ Այս առթիւ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի հանդէսաւոր պատարագ։

Նոյն օրը յատկացուած է մանուկներու հաղորդութեան։

Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր դպրոցներուն աշակերտները ու հաղորդութեան համար պատրաստուած մանուկները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին մասնակցելու պատարագին եւ հաղորդութեան։

×

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ազգ. Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հինգշաբթի Մայիս 27, Համբարձումն Տեառն է, այս առթիւ կը մատուցուի պատարագ. Հայր Մեքէն առաջ կը կատարուի հայրապետական մաղթանք։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·20, պատարագ ժամը 10ին։

Հ. Յ. Դ.

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Արշալոյս» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։

×

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի եւ Ս. Մօրիսի ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. անդամական ժողովը կիրակի, Մայիս 23, առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ տեղւոյն վրայ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Զուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով
ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն

Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տէթրոյթէն
Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ
ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976
Ուրբաթ երեկոյ, Յունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը
(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)

Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝
Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ՋԱՔԱՐԵԱՆ
Միւնիխէն երգիչ ՋԱԻԷՆ ԹՈՇՃԵԱՆ
Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պալտոկի շքեղ սրահներուն մէջ
(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)
Շաբաթ, Յունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ
մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ. երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի
Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող
« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »

Ժիրայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱԶԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով

Ճաշագին՝ 50 Զ. Ֆ. առանց խմիչքի)
40 Զ. Ֆ. 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Մերձաւոր Արեւելքէն եւ Մ. Նահանգներէն։ Փափաքողները եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝
UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վալանսի Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր կոմիտէի, Շաբաթ Մայիս 22, երեկոյեան ժամը 9էն սկսեալ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, Վալանս։

Կը նախագահէ ընկերուհի
ԺԱՆԷԹ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԻՓԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ, մեծ պարահանդէս, մասնակցութեամբ Կռունկ նուագախումբին։

TRÈS URGENT RECHERCHONS

Crocheteuses et personne qualifiée sachant monter tricot machine.
Tél. : 508-46-40

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման առթիւ, Պօմոնի կապոյտ Խաչի ղպրոցին ղբօսապտոյտը դէպի Շաքօ տ'Ազնուի։

Մեկնում օթոքառով Մայիս 27, Հինգշաբթի ժամը 8ին, Պօմոնի եկեղեցիին առջեւէն։ Կը հրաւիրուին աշակերտները, իրենց ընտանիքով եւ բարեկամները։

Մանրամասնութիւններու եւ աթոռանդրութիւններու համար տեղեկանալ Պր. Թիւթէլեանէ, Պօմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ Մայիս 25, ամէն առաւօտ ժամը 9–12, իսկ Շորեքշաբթի ամբողջ օրը։ Հեռաձայն 93–13–50։

Restaurant
LA CAPPADOCE
3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente
tous les soirs
NORAYR
1er chanteur de l'Orchestre
d'Etat d'Arménie
et tous les samedis soir
FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.
Fermé le Lundi

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e
Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօնէր*
Երեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր – մաճիր*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *էջմիածնի էէօփթէ եւ պատուէրի վրայ՝ լահմաճուն ու չի–էէօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*
Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՅԻՍ
23
DIMANCHE
23 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51Դ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·596

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.596

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ա. ԱՄՈՒՐԵԱՆ
(ԱՆՏՐԷ ՏԷՐ-ՕՀԱՆԵԱՆ)
(Յոբելեանին առթիւ)

— o —

Մայիս 23ին Թեհրանի մէջ կը տօնուի հրապարակագիր, գրող, ուսուցիչ եւ հանրային գործիչ Ա· Ամուրեանի (Անտրէ Տէր-Օհանեան) գործունէութեան 55-ամեակը։

Հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Իրանահայ Գրողներու Միութիւնը, Թեհրանի ազգային – հասարակական մարմինները, մշակութային ու քարեգործական միութիւնները, մամուլի եւ յարանուանութեանց ներկայացուցիչները, հովանաւորութեամբ Թեհրանի Թեմի առաջնորդ Արտակ Աբգ· Մանուկեանի։

Յոբելեար Անդրէ Տէր-Օհանեան ծանօթ է ֆրանսահայ գաղութին, քանի մը թուականներուն ապրած ըլլալով Փարիզ։ Կուգար Փրակայէն, որու համալսարանին մէջ հետեւած էր լրագրութեան։ Շրջած է Ֆրանսայի զանազան կողմերը՝ իբրեւ բանախօս մեր հանդէսներուն։

Պարսկաստան վերադառնալու իր ճամբան վրայ Հայաստանի մէջ ձերբակալուած եւ բանտարկուած է Զեկայէն կողմէ։ Սակայն իբրեւ պարսկահպատակ յաջողած է ազատիլ բանտէն եւ անցնիլ Պարսկաստան, ուր նուիրուած է հանրային գործունէութեան։

Տարիներով վարած է Ալիբէի խմբագրութիւնը։

Յոբելենական կեդրոնական Յանձնախումբը իր կոչին մէջ կը հրաւիրէ, որ Ամուրեան կը հանդիսանայ մէկը այն նուիրեալներէն, որ տասնամեակներ շարունակ, ի պէտ ամէն զոհողութեանց, ի բնոյ առաւելագոյն նպաստը բերին, կանգուն պահելու համար ժամանակակից հայ լրագրութիւնը սփիւռքի մէջ։

Իրենէն զատ ընկերը Ա· Ամուրեան բեղուն աշխատանք կատարած է նաեւ ամերիկահայ գաղութին մէջ։ Երկար տարիներ խմբագրած է Քալիֆորնիոյ Ասպարէզը (նախապէս Փրէզնօ, այժմ Լոս Անճելըս) եւ գործօն մասնակցութիւն բերած էր շրջանի ազգային – կուսակցական աշխատանքներուն։

Քալիֆորնիա ապրած օրերուն Հուվըր հիմնարկութեան մէջ մանրակրկիտ քննութեան ենթարկած է ցարական Օխրանային (լրտեսական գաղտնի սպասարկութիւն) վաւերագրերը։ Ասոնք կը գտնուին կէրէնսկիի կառավարութեան փաստաթուղթերու մաս։ Խորհրդային դեսպան Մաքլաքովի մօտ։ Խորհրդակցութիւնները տարիներ եռք, երբ Ֆրանսական կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը ճանչցաւ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը, Մաքլաքով դարձաւ Ռուս Գաղթականական Գրասենեակի (ՕՓիս) նախագահ, նիշէ ինչպէս Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութիւնը վերածուած էր Հայ Գաղթականաց ՕՓիսի։ Մաքլաքովի մահէն եռք, իր դիւանը փոխադրուեցաւ Քալիֆորնիա։

Ամուրեան այդ վաւերագրերուն մէջ բազմաթիւ կարեւոր նիւթեր գտաւ զանազան քաղաքական կազմակերպութեանց, ծանօթ դէմքերու արտասահմանեան գործունէութեան, ի մէջ այլոց Ստալինի եւ այլ մարդոց լրտեսական գործունէութեան մասին։ Յոբելեարը իր հաւաքած փաստացի վկայութիւնները մաս – նաւորաբար Հ· Ց· Դաշնակցութեան մասին ուսումնասիրելով հրատարակեց Ազգակ – Դրօշակ չաբաթօրեակին մէջ։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 17)

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀՐԱՋԵԱՑ Ա.ՃԱՌԵԱՆԻ

Երեւանի պետական համալսարանի հայագիտական կեդրոնը եւ հայերէն լեզուի ամբիոնը կազմակերպած են միատեղ գիտական նստաշրջան մը, նուիրուած՝ Հրաչեայ Ա.ճառեանի։ Բացումը կատարած է տնօրէնը՝ Ակադ· Մկրտիչ Ներսիսեան։ Մեծանուն լեզուաբանի կեանքի եւ գործունէութեան մասին խօսած է Եդուարդ Աղայեան, իսկ բառագիտական – բառարանագրական ժառանգութեան մասին զեկուցած է Փրոֆ· Աղասի Սուքիասեան։ « Հրաչեայ Ա.ճառեանը Հայոց լեզուի պատմութեան հետազօտող » նիւթով հանդէս եկած է դոցենտ Յովհ· Բարսեղեան, մինչ՝ Ա.ճառեանի բարբառագիտական ուսումնասիրութիւններու մասին խօսած է Փրոֆ· Մ· Աստուրեան, իսկ Ա· Մադոյեան ներկայացուցած է Ա.ճառեանի բանասիրական հետազօտութիւնները։ Գիտական նստաշրջանին մասնակցողներուն ներկայացուած է Հրաչեայ Ա.ճառեանի նոր տպագրուած « Բանասիրական ուսումնասիրութիւններ » դիրքը, զոր կազմած է Ա· Մադոյեան։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՌԼԻՏՆԵՐԸ

Հայաստանի մէջ կը գտնուին պեռլիտի բարձր որակով հանքավայրերը, որոնք ամէնէն ծանօթն են Խոր· Միութեան մէջ։ Անոնց մէջ ամէնէն մեծը Արագածի հանքավայրն է, որ ունի 25 միլիոն խոր· բանարդ մեթր պաշար։ Պեռլիտները թէ՛ արդիւնաւէտ չինանիւթ են եւ թէ հանքային հում նիւթ, որ կ'օգտագործուին արդիւնաբերութեան չատ մը ճիւղերուն մէջ։ Պեռլիտի փոշին կ'օգտագործուի իւղերու եւ աննգամթերքներու համար իբրեւ զտող միջոց։ Արագածի պեռլիտի գործատունը վերակառուցումէ ետք ամբողջովին կը գոհացնէ Անդրկովկասի երկիրներու պահանջքը։ Գործատան կարողութիւնը կ'ածի դրեթէ երկու-քուկէս անգամ, այսպէսով տարեկան կ'արտադրէ մինչեւ 700 հազար թոն քար։

1963ի աշնան ընկեր Ա· Ամուրեան Պէյրութի մէջ մասնակցեցաւ Հ· Ց· Դաշնակցութեան ԺԸ· Ընդհանուր Ժողովին, իբրեւ պատգամաւոր Քալիֆորնիոյ Կեդրոնական Կոմիտէութեան։

Թեհրան վերադառնալով, ընկերը կը կին դարձաւ խմբագիր Ալիֆ օրաթերթի, միաժամանակ պաշտօնավարելով իբրեւ հայերէնի ուսուցիչ Թեհրանի համալսարանին մէջ։

Բացի օրաթերթերու եւ պարբերականներու բերած իր մնայուն աշխատակցութենէն, ընկերը Ա· Ամուրեան առանձին հատորներով լոյս ընծայած է՝ Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը Պարսկաստանում՝ 1890–1918, Թեհրան, 1950, Գրական էջեր, Թեհրան, 1971 Յեղափոխական Եփրեմի ոդիսականը, Թեհրան 1972, եւայլն։

Ողջունելով 84ամեայ մեր լաւմաւասակ պաշտօնակիցին յոբելեանը, իրեն կը մաղթենք առողջ կեանք եւ նոր նուաճումներ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ԿԱՅ ԵՂԵՐ...

Համեմատական հանդարտութիւն մը կը տիրէ երկրին մէջ, ուր նորընտիր բայց առանց պաշտօնի նախագահը տեսակցութիւններ ունեցած է նախ գլուխ – գլխի Ճումպլաթի հետ, ապա Արաֆաթի եւ Խալէֆի մասնակցութեամբ։ Ասոնց խօսակցութիւնները առաւելաբար կեդրոնացած են խաղաղութեան ծրագրի մը շուրջ, բաղկացած երեք կէտերէ։— Այս կէտերէն է հրադադարի մը հաստատումը, որ նորոգուի ամէն 48 ժամը, չհակակից կողմերու յանձնառութիւնը յարգելու «քաղաքական պատերազմին վերջը» եւ վերջապէս Պեռութեան զեկավարին հրաւէրը՝ «կլոր սեղան»ի մը, որու հրաւիրուած ըլլան մէյն մէկ կառուղ բոլոր ուժերու զեկավարները։

×

Ֆիկառոյի թղթակիցը, որ կրկին պէյրութ գացած է վերջերս, կը նկարագրէ քաղաքին վիճակը բաժնուած երկուքի, Պերլինի մօթի պատին պէս բանի մը վերածուած է Դամասկոս փողոցը եւ Ֆուատ Ա· – Դամասկոս քառուղին մկըրտուած է «Զէկք փօյնթ Զառլի» պէյրութցիներուն կողմէ։ Հոնկէ է որ փորձ կ'ըլլայ էչրէֆիէի քրիստոնեայ թաղամասէն անցնիլ մահմետական գօտին, հոգ է որ սպանուեցաւ Խոտար Սասպ։

Շաբաթ առտու կը հաղորդուէր նաեւ թէ Զօր· Ահտապ, որ պետական հար – ուած մը ըրած էր, քաշուած է, տարիքի բերմամբ, հանգստեան կոչուելու համար։ Ահտապ կ'ուզէ նաեւ բան հասկցնել Ֆըրէնճիէի, որ չատ հասկնալու տրամադրութիւն ցոյց չի տար։

Կը խօսուի նաեւ Ֆրանսական զինեալ ուժերու միջամտութեան մը վրայ։ Փոքր յայտարարեց թէ Ֆրանսա կրնայ զօրք ղրկել եթէ Լիբանան ուզէ։ Այդ զօրքը պիտի փոխարինէ պազեստինեան ուժերը, խաղաղութիւնը յարգել տալու համար։

Քաւիի մը տողով

ԵԹՈՎպԻՈՑ մէջ ընդոդող պրոյեկներու համաձայն, երկրին հիւսիսը զինեալ պիւզայիններու «քայլարշաւ» մը կը պատրաստուի՝ էրիթրէայի անկախութեան կողմնակիցներուն դէմ։ Այս առթիւ էրիթրէայի Ազատագրութեան ճակատը կոչ մը ըրած է « Համաչխարհային ժողովրդավար հանրային կարծիքին առաջքն առնելու համար այս յարձակումին»։ Ճակատը կը դատապարտէ Եթովպիոյ զինուորական կառավարութիւնը, որ «զօրաշարժի ենթարկած է 400 հազար անօթի, զէթախտ եւ անզօրծ եթովպացիներ «կարմիր քայլարշաւ»ի մը մասնակցելու համար էրիթրէայի վրայ։

ՈՒԶԲԵԿԻԶՍՏԱՆԻ երկրաչարժը բաւական վնաս հասցուցած է, հակառակ տըրուած առաջին լուրերուն։ Մոսկուայէն կը հաղորդեն թէ 10 հազար անապաստան կայ բայց բան մը չըսուիր մեռեալներու կամ վիրաւորներու մասին։ Ցնցումներ եղած են նաեւ Թիւրքմէնիստան։ Դպրոցներ, չէնքեր փլած են Ուզբեկիստանի մէջ։

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՆԱԽԿԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ
ՀՌՈՄ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ

— o —

ՀՌՈՄ ·— Մայիս 15ին, Շաբաթ օր, լիբանանեան օդանաւային գծով Հռոմ հասաւ Իգնատիոս Աբգ· Պաթեանեան, նախկին Կաթողիկոս – Պատրիարք Կաթողիկէ Հայոց, որուն երկու տարի առաջ ներկայացուցած հրաժարականը, միայն անցեալ ամսոյն ընդունուեցաւ Պօղոս Զ·ի կողմէ։ Ընտրած է Հռոմ քաղաքը, որպէս բնակութեան եւ հանգստեան վայր։

ԵՐԵՒԱՆՅԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԷՆ

Բժշկագիտական բնոյթի պատասխանատուութիւններ տալու եւ բժշկական կեդրոններ այցելելու առաքելութեամբ խորհրդային երեք մասնագէտ բժիշկներ Մ· Նահանգներ կը գտնուին։ Պատուիրակութեան գլուխը կը գտնուի Լենինգրադի Պոլինով Զղաբանութեան Հետազօտութեան Հիմնարկութեան տնօրէնը՝ Վ· Ուկրիոնով, իրեն կ'ընկերանան Սարաթովի Բժշկական Հիմնարկութեան փրոֆեսէօր Բաբեչենկօ եւ Երեւանի Օրբելի Բնախօսական Հիմնարկութեան բժիշկներէն Լեւոն Մատինեան։ Երեքն ալ մասնագէտ են ողնայարի, ողնածուծի հիւանդութեանց դարմանումին։

Ցատուկ կարգադրութեամբ երեք մասնագէտ բժիշկները ամերիկացի չորս անդամալոյծներ ընդունեցան Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպանատան մէջ։

Բժ· Ուկրիոնով, իր կողքին ունենալով Բժ· Լեւոն Մատինեանը քննեց կրկէ պեատանը, որ երկու տարի առաջ ոտնագնդակի խաղի մը ընթացքին գլխուն վրայ իյնալով անդամալոյծ դարձած է — ձեռքերն ու ոտքերը — ողնաշարը վնասուած ըլլալով։

Քննութենէն ետք բժիշկները յայտարարեցին, թէ ողնաշարը չատ վնասուած ըլլալով՝ դարմանումի միակ միջոցն է վերադաստիարակութիւնը անդամալոյծ դարձած անդամներուն։ Հիւանդը խըն – դրեց Բժ· Մատինեանէ, որ պինք աճզիմի դարմանումի ենթարկէ, քանի այդ ուղղութեամբ հետազօտութիւններ եւ փորձեր կը կատարէ Երեւան։ Բժ· Մատինեան պատասխանեց, թէ դարմանումի այս միջոցը չատ արդիւնաւէտ է, երբ արկածէն անմիջապէս ետք կը կիրարկուի· տուեալ պարագային ոչ մէկ օգուտ կրնայ ունենալ, որովհետեւ ողնայարը չատ վնասուած է։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Հինգշաբթի իրիկուն ՍԷ· ԺԷ· ԹԷ· Գիրքի Աշխատասիրներու Ֆրանսական Դաշնակցութեան տուած գործադուլի հերթահանգը, պատճառ եղաւ որ « Ցառաջ », ինչպէս փարիզեան բոլոր օրաթերթերը լոյս չտեսնէ Ուրբաթ օր, Մայիս 21 («Ցառաջ»ի համար Շաբաթ, Մայիս 22 թուական կրող թիւը)։ Կը խնդրենք մեր ընթերցողներէն որ ներողամիտ գտնուին։

ՀԱՅԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՆԿՐԷՍԻ ՄԷՋ

Ուաշինկթընի.— 1920էն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով ամերիկեան Գոնկրէսի մէջ հայասպանութիւնը իրրեւ պատմական կարեւոր եղելութիւն քննուեցաւ Միջազգային Ցարաբերութեանց Ենթայանձնախումբի առջեւ, որուն պարտականութիւնն է ապագայի արտաքին քաղաքական ուղղութեան ուսումնասիրութիւնը եւ քննութիւնը:

Ենթայանձնախումբի առաջնորդ Գոնկրէսմէն Վուլֆի նախաձեռնութեամբ կայացաւ Հայասպանութեան յատուկ ունկնդրութիւնը, Մայիս 11ի երեքշաբթի, կէսօրէ հազ ժամը 2 – 4, Գոնկրէսի Րէյպըրն չէնքի թիւ 2200 սենեակին մէջ:

Ունկնդրութեան ներկայ էին Ենթայանձնախումբի անդամներ՝ Գոնկրէսմէններ Վուլֆ, Պըրք, Հէյդ, ինչպէս նաեւ ուրիշներ, — կիլմըն, Գոչ, Քրեպա, Տանիէլսըն, Պիրա, Տիրուինքի:

Ունկնդրութեան նախապատրաստական աշխատանքները կատարուած էին Հայ Սպրպային Մարմնի (Արմինիըն Նաշընըլ Քմիթիի) եւ Արմինիըն Ըսեմպլիի ներկայացուցիչներուն կողմէ, ուղղակի կապ հաստատելով Գոնկրէսմէնները Վուլֆի եւ Տանիէլսընի հետ:

Ցեռագային, Ըսեմպլիին, որպէս համակարգիչ՝ տարաւ վարչական աշխատանքները:

Ունկնդրութիւնը վարեց Ենթայանձնախումբի առաջնորդ Գոնկրէսմէն Լեսթըր Վուլֆ (Դեմոկրատ, Նիւ Եորք), որ բացման խօսքին մէջ կարգ մը հաստատում ներ ընելէ հազ անցաւ հարցի քննութեան: Անդրադարձաւ 1915ի Ջարդերուն, Հայոց կրած տառապանքներուն ու չէշտեց անհրաժեշտութիւնը կանխարգիլելու նման ազէտներ:

Հայասպանութիւնը պատմական, իրաւաբանական ու քաղաքական անկիւններէ դիտուած ներկայացուցին պատմագէտներ Փրոֆէսօրներ Րիչըրտ Ցովհաննէսեան, Ալեխս Սանճեան, Վահագն Տաւրեան, Շաւարշ Թորիկեան, Տենիս Փափազեան եւ Հայ Սպրպային Մարմնի կողմէ ընկ. Լեւոն Սարգիսեան, Հայկական Իրաւունքներու Շարժման կողմէ՝ Պր. Տիգրան Սըմսարեան:

Վերոյիշեալները վկայութեան կանչուած էին Ենթայանձնաժողովի առաջնորդ Գոնկրէսմէն Վուլֆի կողմէ:

Լիբանանէն յատկապէս այս ունկնդրութեան հրաւիրուած էր Հ. Ց. Դ.ի Հայ Դատի Կեդրոնական Մարմնի առաջնորդ ընկ. Շաւարշ Թորիկեան՝ որ Միջազգային Իրաւագիտութեան սահմանումին մէջ ներկայացուց Հայասպանութիւնը, իր ամբողջական զծերով:

Փրոֆ. Րիչըրտ Ցովհաննէսեան պատմական անհերքելի տուեալներու եւ աղբիւրներու վրայ յեցած՝ պարզեց հայասպանութեան ծալքերը, Թուրքերու կողմէ յղացուած:

Փրոֆ. Ալեխս Սանճեան ներկայացուց Հայասպանութիւնը՝ պատմական եւ ժամանակագրական վերլուծումով:

Փրոֆ. Վահագն Տաւրեան՝ ցեղասպանութեան իրրեւ մանագէտ, վիճակի հիմերով ներկայացուց հայասպանութիւնը եւ հայկական ջարդերը:

Փրոֆ. Տենիս Փափազեան պարզեց հայասպանութեան հանդէպ ամերիկեան պետական ու քաղաքական շրջանակներու հակազդեցութիւնը, ինչպէս նաեւ նախագահ Ուիլսընի ճիգերը՝ որպէսզի Միացեալ Նահանգները ստանձնէին Հայաստանի հոգատարութիւնը:

Պր. Տիգրան Սըմսարեան անդրադարձաւ հայկական հարցին եւ ցեղասպանութեան:

Ընկերը Լեւոն Սարգիսեան վերլուծեց Հայկական Հարցը՝ Միջազգային յարաբերութեանց եւ յատկապէս Միացեալ Նահանգներու կապակցութիւնը շեշտելով: Պահանջեց որ Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը վերաքննութեան ենթարկէ Թուրքիոյ ի նպաստ վճռած իր ազեատաբեր քաղաքականութիւնը, յատկապէս հայկական հարցին նկատմամբ դրական մօտեցում մը յայտնաբերելով:

Ունկնդրութեան սկզբնաւորութեան ժխտական կեցուածք եւ հակահայ ելոյթ ունեցաւ Գոնկրէսմէն Պըրք (Հանրապետական – Փլորիտա), որ առարկեց ուն կընդդրութեան դէմ եւ «կրկէս»ի որակումով եւ հեգնական շեշտով առաջարկեց որ յաջորդ անգամ կարելի է «էշեր ու փիղեր հրաւիրել վկայութեան»: Այս որա կումը խոր զայրոյթ եւ ընդվզում առեղծեց ներկայ ունկնդիրներուն մէջ, որոնք պոռթկումներ ունեցան: Գոնկրէսմէնը հեռացաւ սրահէն ու չվերադարձաւ:

Ուրիշ Գոնկրէսմէն մը, Հէյդ (Դեմոկրատ – Օհայօ), ունկնդրութիւնը իր տարողութեան մէջ ամերիկեան շահերուն ի վնաս նկատեց ու փորձեց թրքական ներկայ կառավարութիւնը անմեղ հռչակել անցեալի դէպքերուն ակնարկելով: Ապա եզրափակեց.— «Հայե՞ր էք թէ Ամերիկացիներ: Եթէ երջանիկ չէք հոս, այլ տեղեր կան՝ ուր կրնաք ապրիլ»:

Գոնկրէսմէնի այս ելոյթը եւս խոր ընդվզում առեղծեց վկայութեան կոչուած հայ պատմագէտներուն եւ ներկայ ունկնդիրներուն մէջ: Պոռթկումներ եղան:

Միւս կողմէ, սակայն, Գոնկրէսմէնները Տանիէլսըն, Տերուինքի, Պիրա, Գոչ եւ Քրիպա հայկական դատին նկատմամբ դրական ու ազատասէր արտայայտութիւններ ունեցան եւ իրենց անվերապահ աջակցութիւնը խոստացան:

Գոնկրէսմէն Քրիպա յայտնեց թէ ինք կը խօսի նաեւ Մեսիչուսեցի Դեմոկրատ Գոնկրէսմէն Ցոնկասի անունով:

Գոնկրէսմէն Տրայնըն, որ չկարողացաւ ներկայ գտնուիլ, ընկ. Լեւոն Սարգիսեանի հետ ունեցած հանդիպումին յայտնեց թէ պաշտօնական յայտարարութիւն մը պիտի պատրաստէ ու պահանջէ որ ենթայանձնախումբի Մայիս 11ի նիստի առենապրութեան մէջ արձանագրուի:

Բացի բերանացի վկայութիւններէն, վկայութեան հրաւիրուած հայ պատմագէտներն ու քաղաքական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ յղած էին Ենթայանձնախումբին՝ որպէս փաստաթուղթ Հայասպանութեան եւ Հայկական Հարցին:

Կ'ակնկալուի որ այդ փաստաթուղթերը ամբողջութեամբ հրատարակուին ու մաս կազմեն «Գոնկրէսընըլ Րեքըրտ»ի Մայիս 11ի թիւին, եթէ անչուշտ հոս եւս ամերիկեան Արտաքին Նախարարութիւնը մը խուր ձեր չվաղայ:

Ապրարեւ, Գոնկրէսմէն Լեսթըր Վուլֆ իր եզրափակիչ խօսքին մէջ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք հայ պատմագէտներուն եւ ներկայ ունկնդիրներուն՝ յայտարարեց.

— « Անձնապէս մեծ պատասխանատուութիւն կը զգամ, երբ հարցը ազատութեան կը վերաբերի: Ամերիկան երկիր մըն է՝ ուր ազատութիւնը միշտ գոյատեւած է ու պիտի չարունակէ այդպէս ըլլալ, որքան ատեն որ խօսքի ղէմ կաշկանդումներ չկան:

« Սկզբունքներ պաշտպանելու երդում ըրած եմ: Հակառակ սպառնալիքներուն պիտի չարունակեմ այս կեցուածքս »:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ», (Մայիս 15)

«ԵՐԵՒԱՆ» ՓՈՂՈՑԻ

ԲԱՑՈՒՄԸ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

— o —

Մայիս 16ը յիշատակելի օր մը եղաւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ գաղութի կեանքին մէջ:

Առաւօտեան, Ս. Մարիամ Աստուածածնի եկեղեցւոյ փողոցն ու շրջապատը հետզհետէ կը լեցուէին բազմութեամբ, բարձրախօսներ առիթ կուտային դուրսը խռնուած Հայերուն հետեւելու պատարագին:

Ժամը 9ին կը սկսէր պատարագը, զոր կը մատուցանէր շրջանի հոգեւոր հովիւը Նորվան Վրդ. Զաքարեան: Եկեղեցւոյ մէջ ներկայ էին Եւրոպայի Հայոց կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Ներքին Ենթանախարար Թէքէնտէ, Ս. Սէնի Նահանգապետը, Իսիի եւ Քլամարի քաղաքապետներն ու քաղաքապետարանի անձնակազմերը, խորհրդարանական – ներ ու պետական անձնաւորութիւններ, հայ նախկին ռազմիկներու կայացուցիչներ՝ Ֆրանսական եւ հայկական եռագոյն դրօշակներով:

Պատարագի աւարտին տեղի կ'ունենար հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Ֆրանսայի համար մեռած հայ ռազմիկներու յիշատակին:

Ժամը 11ին կը կազմուէր չքեղ թափօր մը: Փողահարներու նուագախումբի հնչեցուցած նուագներուն հետ թափօրը կը շարժէր դէպի Իսիի քաղաքապետարանը: Թափօրին մաս կը կազմէին Իսիի կազմյատ Աչի պարախումբը, Նայիլլի պարախումբը, Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Սանմուէլ – Մուրատեան վարժարաններու աշակերտութիւնը, Հայ Աբինեը, Իսիի Հայ Մարզական Միութեան մարզիկները, բոլորն ալ իրենց տարազներով, որոնց կը հետեւէին պետական յիշեալ բոլոր անձնաւորութիւնները եւ 1500է աւելի բազմութիւն մը:

Թափօրը կը հասնէր Իսիի քաղաքապետարանը, ուր տեղի կ'ունենար յիշատակի արարողութիւն մը: Իսիի հայ գաղութի եւ հայ նախկին ռազմիկներու կողմէ ծաղկեպսակներ կը վեհեղուէին Մեռեալներու Ցուշարձանին առջեւ, մինչ նուագախումբը կը հնչեցնէր մահերգը եւ ապա Մարսէյէզով վերջ կը դնէր արարողութիւնը:

×

Թափօրը կը շարունակէր իր երթը, անցնելով Իսիի փողոցներէն, հասնելու համար Փլաթօ փողոցը, որ քիչ հազ նոր մկրտութիւն մը պիտի ստանար:

Պատրաստուած էր յատուկ ամբիոն մը փողոցին մէջ, ուր խռնուած էր բազմութիւնը: Փողոցի նոր անունով մկրտութիւնը խորհրդանշող տախտակ մը զրուած էր պատին վրայ, քօղով ծածկուած եւ ֆրանսական դրօշակներով հովանաւորուած: Քաղաքապետը ծափերու տարափին տակ վար կ'առնէր քօղը եւ ներկայ 1500է աւելի Հայեր յուզումնախառն ուրախութեամբ կը կարդային՝ ԵՐԵՒԱՆ ՓՈՂՈՑ: Շէյլի փողարներու նուագախումբի հնչեցուցած Մարսէյէզով կը նուիրագործուէր Երեւան Փողոցի անուանակոչութիւնը:

Ամբիոն բարձրանալով Իսիի քաղաքապետը իր խօսքը կ'արտասանէր օրուան առիթի, անդրադառնալով հայ ժողովուրդի զոյատեւելու կամքին, պատմութեան ընթացքին կրած հալածանքներուն, ֆրանսա զաղթին եւ կրկին յարուցեալ կեանքով մը ապրելու իրականութեան (ճառը կուտանք առանձին): Ապա Իսիի հայ գաղութին կողմէ խօսք կ'առնէր Մարիերոս Գարակէօզեան, որ նշելէ հազ մէջ ներկայ էին Եւրոպայի Հայոց կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Ներքին Ենթանախարար Թէքէնտէ, Ս. Սէնի Նահանգապետը, Իսիի եւ Քլամարի քաղաքապետներն ու քաղաքապետարանի անձնակազմերը, խորհրդարանական – ներ ու պետական անձնաւորութիւններ, հայ նախկին ռազմիկներու կայացուցիչներ՝ Ֆրանսական եւ հայկական եռագոյն դրօշակներով:

Պատարագի աւարտին տեղի կ'ունենար հոգեհանգստեան պաշտօն՝ Ֆրանսայի համար մեռած հայ ռազմիկներու յիշատակին:

Ժամը 11ին կը կազմուէր չքեղ թափօր մը: Փողահարներու նուագախումբի հնչեցուցած նուագներուն հետ թափօրը կը շարժէր դէպի Իսիի քաղաքապետարանը: Թափօրին մաս կը կազմէին Իսիի կազմյատ Աչի պարախումբը, Նայիլլի պարախումբը, Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Սանմուէլ – Մուրատեան վարժարաններու աշակերտութիւնը, Հայ Աբինեը, Իսիի Հայ Մարզական Միութեան մարզիկները, բոլորն ալ իրենց տարազներով, որոնց կը հետեւէին պետական յիշեալ բոլոր անձնաւորութիւնները եւ 1500է աւելի բազմութիւն մը:

Թափօրը կը հասնէր Իսիի քաղաքապետարանը, ուր տեղի կ'ունենար յիշատակի արարողութիւն մը: Իսիի հայ գաղութի եւ հայ նախկին ռազմիկներու կողմէ ծաղկեպսակներ կը վեհեղուէին Մեռեալներու Ցուշարձանին առջեւ, մինչ նուագախումբը կը հնչեցնէր մահերգը եւ ապա Մարսէյէզով վերջ կը դնէր արարողութիւնը:

×

Թափօրը կը շարունակէր իր երթը, անցնելով Իսիի փողոցներէն, հասնելու համար Փլաթօ փողոցը, որ քիչ հազ նոր մկրտութիւն մը պիտի ստանար:

Պատրաստուած էր յատուկ ամբիոն մը փողոցին մէջ, ուր խռնուած էր բազմութիւնը: Փողոցի նոր անունով մկրտութիւնը խորհրդանշող տախտակ մը զրուած էր պատին վրայ, քօղով ծածկուած եւ ֆրանսական դրօշակներով հովանաւորուած: Քաղաքապետը ծափերու տարափին տակ վար կ'առնէր քօղը եւ ներկայ 1500է աւելի Հայեր յուզումնախառն ուրախութեամբ կը կարդային՝ ԵՐԵՒԱՆ ՓՈՂՈՑ: Շէյլի փողարներու նուագախումբի հնչեցուցած Մարսէյէզով կը նուիրագործուէր Երեւան Փողոցի անուանակոչութիւնը:

Ամբիոն բարձրանալով Իսիի քաղաքապետը իր խօսքը կ'արտասանէր օրուան առիթի, անդրադառնալով հայ ժողովուրդի զոյատեւելու կամքին, պատմութեան ընթացքին կրած հալածանքներուն, ֆրանսա զաղթին եւ կրկին յարուցեալ կեանքով մը ապրելու իրականութեան (ճառը կուտանք առանձին): Ապա Իսիի հայ գաղութին կողմէ խօսք կ'առնէր Մարիերոս Գարակէօզեան, որ նշելէ հազ

ՁՈՐԻ ՄԻՐՈՆ

4.

— Ցարութ, իմ խօսք ուրիշ է... Կռուի մէջ մտնող ամէն մարդ հարկ է ունենայ երդում, չէ լեզուի՝ սիրտ ու հոգու: Թէ ունեցաւ, թէ պահեց երդում, ամո՛ւր, ամուր պահեց, երդում կը դառնայ թեւ ու թիկունք, գառ, երդում կը դառնայ ախտեր ու մարդու կը դարձնէ յաղթ:

(— Մեր Մխէն առաւօտ երդում կ'ուտէ, իրիկուն կը դառնայ տուն չորեր էլի բզիկ-բզիկ):

Ցարութը խորհեց հօր խօսքերի մասին, ուզեցաւ մինչեւ վերջ հասկանալ: Ինքն ու հայրը երբեք լուրջ խօսակցութիւն չէին ունեցել. միշտ մտածել էր, թէ հայրը աշխարհի մասին քիչ բան գիտէ: Երբեմն փորձել էր իրենց ժողովրդից պատմել, աշխարհից լուր տալ: Հայրը կէս ու պռատ լսել էր ու փակել.

«Հա, գառ, քու ասածն է»:

Հիմա հայրը բաներ է ասում, բոլորը նոր: Որտեղի՞ց է ասում. ժողովի չի գնում, գիւղամէջ՝ մէկ-մէկ... Որտեղի՞ց է ասում:

— Ցարութ, — չարունակեց Զորի Միրօն, — քու կռիւ Գերմանացու դէմ թող մեծ երկրի համար չեղնի, էղնի էս Քարպլուխ գեղի, էղնի քու քողտիկի համար: Ու քու երդում աշխարքի չափ մեծ չեղնի, գառ, էղնի... — ուզում էր ասէր: Զորի Միրոյի համար, չասաց, — քու հոգու մէջ երդում տուր էսպէս՝ կռուիմ, ասլանի պէս կռուիմ ու չը... չը..., — կմկմաց, — չզարկուիմ, չզարկուիմ. դառնամ Զորի Միրոյի մօտ:

(— Աստուած մեծ է, Միրօ):

Հօր խօսքերը Ցարութին նորից խորհել տուեցին: Ժողով ու միտինգներում բոլորն ասում են կեանք չնայենք սուվերական հայրենիքի համար: Իսկ հայրը...

«Զորի Միրօն մենատնտեսի հոգեբան նութիւն ունի...»:

Ցարութը յիշեց ականջն ընկածը եւ կողքանց նայեց հօրը: Ծոնարհուած էր: Ցետոյ Ցարութը զիւղը տեսնելու ցան կութիւն ունեցաւ՝ զարմաւ նայեց: Չէ – բեւաց զիւղը: «Էլ չի՞ երեւալու», — զղաց, որ զիւղին կարօտել է... Աչքերը կկոցած նայեց՝ չերեւաց... Շա՛տ է կարօտել...

— Միրօ, քու կարծիքն ի՞նչ է. Գերմանացի՞ն է լաւ կռուող, թէ Օսմանցին, — սայլապանը թեքուեց Միրոյի կողմը, — ասկեարները չատ անխիղճ են:

— Ո՛չ Գերմանացու կռիւն եմ տեսէ, ոչ ասկեարներու:

Աբօն զարմացած նայեց:

«Ո՛չ ասկեարների, — մտքում ամուր կրկնեց, — է՛ն ինչ էղաւ՝ կռիւ չէր:

Հայի ու Օսմանցու կռիւ չէր... կռիւ ճակատ – ճակատի բանակների մէջ է, չէ՝ թուր ու թվանքով ասկեարի ու... ու Ցանդուխտի՝ զրկանոցով ու ծոցուոր, ո՛ւ Ցութեցի հարսի, ո՛ւ Ցումար մարէի, ո՛ւ պապ Ցարութի... կռիւ չէր...

Տաս զէնքաւոր մի տեղ միացան իրար, քսան՝ մի տեղ, մի չէն զիմադիր կանգնելու ճար ունեցաւ. չէն ու օջախի համար կռուել – մեռնելու ճար ունեցաւ, տաս՝ չէ... Պոլէ Մնջօն, ախպօր հետ, մի սարի վրայ զիրք բռնեց, Մնջոյից եօթ սար էն կողմ փեթարա Ախօն, եօթ սար էն կողմ, Սեպասարի վրայ Տալուորիկցի Մնջօն զիրք բռնեց... Ու Թող էղնի զիրք չխողնելու երդում ու Թող էղնի երդում պահել... օգուտն ի՞նչ...»:

«Թէ էղ էլ չեղնէ՞ր, — Զորի Միրօն ինքն իրեն հարց տուեց, — չեղնէր կամօք մեռնե՞լ, նահատակուե՞լ...»:

Ու զարձաւ պատասխան տուեց.

«Սարեր խոո՛վ կը մնեն մեղնէ... էն բարձրի՛կ սարեր»:

Զորի Միրոյի մխքը ձայն զարձաւ, է՛, Սեպասարից հասնող Մնջոյի ձայնը զարձաւ ու զրնդաց ականջներում ու ձայնը կանչեց Միրոյին, տարաւ Սեպասար...

«Ասկեարներ կէսօրին էրեւացին...»:

Ցաք ու ցրիւ զալիս էին հրացաններն ուսերին, ինչպէս Հոբան Ալեն մահակն էր ուսում: Եկան, Սեպասարի փէչին դրին ոտք՝ անփոյթ, թառամելով: Եւ Ալքրլթում ու ճօճւում էին Սեպասարն ի վեր, եւ խալըճոցը հայհոյանք էր՝ սար ու սարատիրոջ: Սարին, որ դիք է, գլուխբարձր, քար ու մացառուտ է, սիրողը՝ որ ունեցածը չի հատցնել, կուտակել աչքատես, յետոյ օջախ ու դերդաստանով չի եկել, խմբուել իջած ձորի ու Գիլոց ձորի պռնկին՝ Թուր ու Թվանքի դէմ: Թէ չէ, մի գիւղ էստեղ, մէկն՝ էնտեղ, մի քաղաք էստեղ աւերի, մի վանք՝ էն սարի վրայ: Մէկին մի քար տակ վերջ տուր, յիսուն – վաթսունի տակ վերջ տուր, յիսուն – վաթսուն մի տան մէջ, հարիւր – երկու հարիւրին մի մարդի, հազարին մի ձորի մէջ վերջ տուր... Այդպէս մինչեւ ե՞րբ... Թո՛ւ ձեր գեավուը:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար. – 23)

ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԱՂՋԿԱՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ ԿԵՍԱՐԻԱՅԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Ա. ՄԱՍ

— Ինչո՞ւ ես այդքան հուզված, տիկին Տիգրանուհի, ասում է Տիգրան Ալեքսանի Հայրապետյանը իր կնոջը, որ ներս է մտել սենյակ, ուր ինքը նստած էր գրասեղանի առջև և կարդում էր մի նամակ։ Ինքը ևս շատ հուզված էր երևում։ Նամակը նա ձեռքին էր պահել։

— Ես ինչպե՞ս չհուզվեմ, Տիգրան, երբ լսում եմ, որ Ռուսաստանի հայ գաղթականությունը ենթարկվում է հալածանքների։ Ես ինչպե՞ս չհուզվեմ, երբ լսում եմ, որ մեր ազգակիցները, որոնք ապրում են Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներում, ենթարկվում են ամենաանմարդկային

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Ծովհաննէս Տէր-Ծով – հաննէսեան ուրախ են յայտնելու ծնունդը իրենց թոռնիկին՝

ԱՌՆՕ – ԺԱՆ ՏԷՐ-ԾՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

1976 Մայիս 1:

Այս առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընեն.— 100 ֆր. կարմիր Խաչին, 100 ֆր. Կապոյտ Խաչին, 100 ֆր. Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, 100 ֆր. Սա – մուէլ Մուրատեան վարժարանին եւ 100 ֆր. «Ծառաջ»ի բարգաւաճման:

(Տառանալ «Ծառաջ»էն):

×

Պ. Պարոյր Թուրեան 1000 ֆր. կը նուի – րէ Մարսէյլի Մշակոյթի Տան եւ 500 ֆր. Լիբանահայութեան ի նպաստ (տառնալ «Ծառաջ»էն):

Ի ԾԻՇԱՏԱԿ

Ֆրէնկեան ընտանիքը (Մարսէյլ) 30 ֆ. կը նուիրէ «Ծառաջ»ի Ցովհ. Տէվէճեանի մահուան առթիւ:

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Փա – րիզի մասնաճիւղին կողմէ, Ցունիս 13 Կիրակի ամբողջ օրը դէպի

DREUX ET ANET SUR EURE

Visite château de Diane de Poitiers et Chapelle Royale

ինչպէս նաեւ շրջակայ պտոյտները:

Արձանագրութեան համար հեռախօսել Տիկիններ Թադէոսեանի 878-27-35, Հրաչեանի 878-67-38, Արսլանկիւլեանի 734-70-19, Սանոսեանի 645-13-52

Հաւաքատեղի

Square Montholon — Métro Cadet

առաւօտեան ժամը 7ին

Ծախքերու մասնակցութիւն, այցելու – թիւններով միասին՝ 50 ֆր.:

×

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս 29, իր վե – թերան ընկերուհիներու համար դէպի Թուարի:

Օթոքառը կը մեկնի Մայիս 29, կէսօրէ վերջ ժամը 14ին, Փլաս Լէոն Պլում, Իսի: Վերադարձ ժամը 19ի առեւները:

Ճշդապահ ըլլալ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Պօմոնի մէջ արձանագրութիւնները սկը – սած են 6-14 տարեկան երկսեռ մանուկ – ներու համար: Կը խնդրուի դիմել տեղ – ւոյն եկեղեցւոյ սրահը, Ձորեքշաբթի ցե – րեկէ վերջ եւ Կիրակի առաւօտները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչու – թիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հարիւր ֆր. այրի Տիկին Ա. Թադէոս – եանէ իր սիրեցեալ ամուսնոյն, ողբացեալ Աւետիս Թադէոսեանի մահուան առթիւ: Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է Ալէն Փափազեանէ 250 ֆր. Վիէն այցե – լութեան առթիւ:

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վար – չութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է պր. Մաղաքեանէ 100 ֆր. իր կնոջ մահ – ուան տարելիցին առթիւ, Տէր եւ Տիկին Մելքոնեանէ 50 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Մարիճա Մկրտիչեանի մահուան առթիւ:

Վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտ – նէ Թիւթիւնճեան եւ Պետիկեան ընտա – նիքներուն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ փե – սային՝ Հայկ Թիւթիւնճեանի մահուան առթիւ:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Մը – նամակալութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Տէր եւ Տիկ. Արմենակ Գուլումճեան 200 ֆր. Գեղամ Պետիկեանի մահուան առ – թիւ եւ 100 ֆր. Պ. Պալեանի հոգեհան – դիստին առթիւ, Տիկին Շաքէ Գործուն – եան 150 ֆր. նոյն առթիւ եւ կրկին 150 ֆր., Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան 100 ֆր. Գուլումճեան ընտանիքի հոգեհան – դիստին առթիւ, Թաբրիէլ Համբարձում – եան 100 ֆր. Արմենակ Ուզունեան, 100, Դպրոցասէրի նախկին սանուհի մը 100, Տիկին Ժաքլին Պէիս 100 ֆր.:

Ս. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հինգշաբթի, Մայիս 27, ոօն է Համ – բարձման Քրիստոսի: Այս առթիւ Փա – րիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի Հանդի – սաւոր պատարագ:

Նոյն օրը յատկացուած է մանուկներու հաղորդութեան:

Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր դպրոց – ներուն աշակերտներն ու հաղորդութեան համար պատրաստուած մանուկները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին մասնակցելու պատարագին եւ հաղորդութեան:

×

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ազգ. Միութեան վարչութիւնը կը ծա – նուցանէ թէ Հինգշաբթի Մայիս 27, Համբարձումն Տեառն է, այս առթիւ կը մատուցուի պատարագ. Հայր Մերէն ա – ռաջ կը կատարուի հայրապետական մաղ – թանք:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·20, պա – տարագ ժամը 10ին:

TRÈS URGENT
RECHERCHONS

Crocheteuses et personne qualifiée sachant monter tricot machine.

Tél. : 508-46-40

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12-14 ՌԻՒ ՍԷՆԹ'ՊԱԶԻԼ

ՄԱՅԻՍ 24, երկուշաբթի դասախօսութիւն՝ Հայ ժողովուրդին նպաստը համաշխարհային քաղաքակրթութեան — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Ցուցադրութիւն ձկարիչներ՝

ALINE ETMEKDJIAN et H. ZAYAN

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՑՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանիին մէջ

44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել:

Մանրամասնութիւնները յետագային

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻԻՆ
— ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ —
ՕՐՀՆՈՒԹԻԻՆ ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՆԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 20-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԷՆ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Փութով արձանագրուիլ

A PARIS

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

Բարձրագոյն Մեծաւորաց հրա – հանգով եւ պատկան իշխանութեանց հաւանութեամբ՝ Հոմի Լեւոնեան Հայ վարժարանի կողմէ հիմնուած Լիոնի

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սեպտեմբեր ամսոյն իր դռները պի – տի բանայ այն հայ պատանիներուն որոնք կ'ուզեն օր մը օգտակար հան – դիսանալ հայ ազգին եւ հայ եկեղե – ցոյ:

Նարեկեան հիմնարկութեան նպա – տակն է՝ Ֆրանսայի դպրոցական յայտագրին առընթեր՝ ջամբել աչա – կերտներուն քրիստոնէական եւ հա – յեցի կրթութիւն մը:

Մանրամասնութեանց համար դի – մել՝ Նարեկեան Հայ Կաթողիկէ վարժարանի տեսուչ

ԳԷՈՐԳ ՎՐԴ. ԶԱՊՊԱՐԵԱՆ

Père Georges Zabbarian

Collège St. Grégoire de Narek

38 route de Collonges

69450 St. Cyr au Mont d'Or

Lyon — Tél. : 47-28-65

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅԿ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

CABOURG

(Ծովափը)

Կազմակերպուած Խսահան Սանուց կողմէ Հինգշաբթի, Մայիս 27, ամբողջ օրը:

Ճամբու ընթացքին՝ Լիզիէօ, Տօվիլ: Մեկնում կառ ուիւ Նոռ, Քաֆէ Քիւրէօղլու առջեւէն ժամը ճիշդ 7ին: Վերադարձ 23ին:

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆր.

Ուսանողներու՝ 30 ֆր.

Արձանագրութեան համար հեռախօսել Պր. Աւետեանի 842-08-57

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Խսահան Սանուց Միութեան, Կիրակի, Մայիս 30, ժամը 15·30ին, ՍԱՒ ՌՈՍԻՆԻ (9րդ թաղամասի քաղաքապետարանի սրահը):

Ճեռագային մանրամասնութիւններ:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Համբարձման առթիւ, Պօմոնի Կապոյտ Խաչի դպրոցին պրօսպեկտոյսը դէպի Շաթօ տ'Անսուի:

Մեկնում օթոքառով Մայիս 27, Հինգ – շաբթի ժամը 8ին, Պօմոնի եկեղեցիին առջեւէն: Կը հրաւիրուին աշակերտները, իրենց ընտանիքով եւ բարեկամները:

Մանրամասնութիւններու եւ արձանա – գրութիւններու համար տեղեկանալ Պր. Թիւթիւնճեանէ, Պօմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ Մայիս 25, ամէն առաւօտ ժամը 9-12, իսկ Ձորեքշաբթի ամբողջ օրը: Հեռաձայն 93-13-50:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերմէն Թաղականութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Վարդան Պանտիկեանի եւ զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իր կողակից Լուսընթաց Պանտիկեանի (Ծնն. Հրաչեան) մահուան տխուր առթիւ: Փոխան ծաղկեպսակի ստացած է հետե – եալ նուէրները եկեղեցւոյ պայծառու – թեան եւ դպրոցին.— Տէր եւ Տիկին Մելքոնեան 100 ֆր., Տէր-Մինասեան ըն – տանիք, Տիկին Աթէչեան, Րաֆֆի Նա – զարեան, Տէր-Պօղոսեան, Տիկին Ճէվիզ – եան, Հրաչ Մարտիրոսեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսան Պապայեան 50ական, Տէր եւ Տիկին Վրոյր Շալճեան 30, Մինասեան եղբարք, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Ենովքեան, Ժորժ Գասպարեան 20ական, Մկրտիչեան եղբարք 25, Գրիգոր Դաւիթ – եան 50 դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հոթոթեան 30, Տէր եւ Տիկին Պերճ Կա – րապետեան 20: Նաեւ Կարպիս Անէմեանի թաղման առթիւ՝ այրի Տիկին Ամենուհի Մարգարեան, Ցակոբ Ամէմեան, Ժաք Փաստըրմաճեան, Տէր եւ Տիկին Այվազ – եան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Թաշճեան, Պ. Սարգիս Զէյթունցեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Թուխլեան, Ցարութիւն Նէվէհ – հիրլեան, Արթիւր Մամուլեան, Տէր եւ Տիկին Արշամ Պապայեան, Անթալեան, այրի Տիկին Երանուհի Տէր-Կարապետ – եան, Շամիրեան – Վարդանեան, այրի Տիկին Վարդուհի Թաշճեան, Տէր եւ Տի – կին Երուանդ Տօրումեան 50ական, Տէր-Մինասեան ընտանիք 50 եւ 30 դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մինասեան 100, այրի Տիկին Կիւլեանէ Մկրտչեան, Տէր եւ Տիկին Հանրի Զիչէքեան, Պատ Մո – տէան, Երուանդ Ճըրըգեան 30ական, Սի – վազեան ընտանիք 30 եւ 20 դպրոցին, Մարկոսեան ընտանիք 30 եւ 30 դպրոցին, Մանկիեան ընտանիք 25 եւ 25 դպրոցին, Մկրտիչ Պէրպէրեան, Ովաննա Նէվէհ – հիրլեան, Անթառամ Ժամկոչեան, Օննիկ Նիկողոսեան, Կասթոն Ալանեան, Մի – սաք Եմէնիճեան, Պատ-Թապա, Յ. Ժամ – կոչեան ընտանիք, Սրբուհի Պետրոսեան, Մխրան Սահակեան, Տէր եւ Տիկին Փա – ոէն Սաֆարեան, Ժորժ Բրուտեան, Հայկ Զուքուրեան, Ծերոն Մէլքմէնեան, Սահակ Սոլաքեան, 20ական Ֆրանք, Օհան Աւագեան, այրի Տիկին Ազա – տուհի Տիրատուրեան, Ցակոբ Ազաթին – եան, Աբրահամ Մանկասարեան, Բարքէն Բրուտեան 10ական, Փօլ Գասպարեան 10 եւ 10 դպրոցին: Նմանապէս դպրոցին՝ Տէր եւ Տիկին Պերճ Կարապետեան 50, այրի Տիկին Արշալոյս Հաճիվարդանեան, Գարբլանեան ընտանիք 30ական, Տէր եւ Տիկին Բ. Խաչատուրեան, Մինասեան եղ – բարք 20ական Ֆր.:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
25
MARDI
25 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅԱՍԱՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ին ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·597

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.597

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՎԷՃԵԱՆ

(ԱՐՄԷՆ ՍԵՒԱՆ)

1892 – 1976

— o —

կատարեալ տերեւաթափ :

Եւ այս՝ Մայիսին, որ բանաստեղծնե– րուն կողմէ երգուած է իբրեւ «ամիս Վարդանց» :

Տիրուհի գուժաբեր խորագիրը պրաւեց Յառաջի յաջորդական երեք թիւերուն ա– ռաջին էջը (6–8 Մայիս) :

Մայիս 3ին Քալիֆորնիոյ մէջ իր մահ– կանացուն կը կնքէր Ֆրանսայի գաղնակ– ցական կողմին ամէնէն հաւատարիմ եւ հաւատաւոր ընկերներէն նախկին Մկրտիչ– եան,, որ երիտասարդական տարիներուն իր ծննդավայր Տարօնի եւ Հայաստանի մէջ մեր ազատագրական չարժումներուն գործօն մասնակցութիւն բերելէ ետք, դարձած էր տարագիր՝ իրեն բախտակից ընկերուն պէս եւ հաստատուած Փարիզ, ուր ունէր գրեթէ միակ թանկագին օ– թեվարկութիւն բերաւ կուսակցական – հանրային աշխատանքներուն : Անձնազոհ ու ամբասիր ընկերոջ յիշատակը անմո– ռանալի պիտի մնայ :

Նոյն օրը (Մայիս 3) Վենեսիկի մէջ կը վախճանէր Մխիթարեան վարդապետ մը՝ Ս. Ներսէս Վրդ· Ֆոկոլեան, Թրանսիլ– վանիոյ կորուսեալ վաղեմի գաղութին փրկուած վաստակաւոր կրթական մշակ մը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած էր ազգի ծառայութեան, հասցնելով հարիւ– րաւոր աշակերտներ :

×

Մայիս 4ին Պուէնոս – Այրէսի մէջ իր աչքերը յաւիտենութեան կը փակէր ընկեր Յովհաննէս Տէվէճեան, վաստակաւոր ու– սուցիչ, գրագէտ եւ ազգային – հանրա– յին գործիչ :

Մեր ազգասէր ընկերը կը պատկանէր սերնդին այն ուսումնասիրասէր երիտա – սարդներուն, որոնք գաւառէն կը փու – թային Պոլիս, մինչեակարդ եւ բարձրա – գոյն վարժարաններու մէջ ուսանելէ ետք վերադառնալու իրենց ծննդավայրը եւ նուիրուելու հանրային գործունէութեան, յատուկապէս կրթական ասպարէզին կամ ազգին ծառայելու իբրեւ բժիշկ, փաստաբան կամ ճարտարագէտ :

Տէվէճեան տասը տարեկան էր, երբ 1902ին գաւառի իր ծննդավայրէն ընտան– եօք կը փոխադրուէր Հալէպ, ուր ազգա– յին վարժարան յաճախելէ ետք, 1907ին կ'երթար Սկիւտարի Պէրպէրեան վար – ժարանը, որուն շրջանը 1911ին աւարտե– լով կ'արձանագրուէր Պոլսոյ օսմանեան համալսարանի իրաւաբանական ճիւղը : Մեծ թիւ մը կը կազմէին իրաւաբանու – թիան հետեւող հայ ուսանողները Օսման– եան Սահմանադրութենէն ետք, պահ մը աւելի քան հարիւր հոգի : Առանձին Ու– սանողական Միութիւն մըն ալ կազմեր էին :

Կանուխէն մտած Հ· Ց· Դաշնակցու – թեան շարքերը, Տէվէճեան գործօն մաս– նակցութիւն բերաւ Հ· Ց· Դ· Ուսանողա– կան Միութեան աշխատանքներուն : Ըն – կերական կապերը հաստատեց Վիշապի շրջանի պատասխանատու ընկերներուն հետ :

1914 Յուլիսի Ընդհանուր Զօրաշարժին, իբրեւ համալսարանի ուսանող, մաս– փանկալթիի զինուորական վարժարանը՝ դառնալու համար պահեստի սպայ : Իր – պրամ ընկերներու նախօրեակին յաջողեցաւ պուլկարական նաւով մը հեռանալ Պոլ – սէն 1915ի սկիզբները եւ աշխարհամար– ժի տարիները անցուց Պուլկարիա, իբրեւ դինուոր Պլովտիւի (Փիլիպէ) մէջ : Զի – նադադարին ստանձնեց Դաշնակցութեան Հայաստան Թերթին խմբագրութիւնը Սո– ֆիայի մէջ :

Հ· Ց· Դ· պալքանի կեդր· կոմիտէին կողմէ ընտրուեցաւ պատգամաւոր Դաշ – նակցութեան Թ· Ընդհ· ժողովին, որ գումարուեցաւ 1919ի աշնան Երեւանի մէջ : Տէվէճեան մնաց Հայաստանի մայ– րաքաղաքը եւ անկախ Հանրապետութեան դահլիճին մէջ ստանձնեց պատասխանա – տու քարտուղարի պաշտօն :

Խորհրդայնացումէն ետք հեռացաւ Հա– յաստանէն եւ դնաց հաստատուիլ Պալ – քանները, ուր նախ Պուլկարիոյ, յետոյ Ռումանիոյ մէջ նուիրուեցաւ ուսուցչա – կան ասպարէզին, միաժամանակ աշխա – տակցելով տեղւոյն դաշնակցական թեր – թերուն եւ պարբերական հրատարակու – թեանց (տարեգիրք, եւայլն) :

Ինչպէս ամէն պէրպէրեանական, Տէ– վէճեան եւս օժտուած էր գրելու շնորհ – քով : Գրական ծածկանունն էր Արմէն Սեւան, զոր պահեց մինչեւ վերջ : 1931ին Սոֆիայի մէջ լոյս ընծայեց գրքոյկ մը՝ Նահատակ գրողներ, Ա· հատոր : Ցետա– գային պիտի հրատարակէր ուրիշ հա– տորներ եւս, ինչպէս՝ երգեր քանտէն, Բանտարկեալի մը յուշերը, Վերջալոյսի տաղեր եւայլն :

Ագդակ Շաբաթօրեակի մէջ հրատարա– կեց իր Ոդիսականն ու զանազան յիշա – տակներ իր կեանքէն :

1933ին կուգար Փարիզ՝ մասնակցելու Հ· Ց· Դ· ԺԲ· Ընդհանուր ժողովին, իբ– րեւ պատգամաւոր Պուլկարիոյ Կեդրոնա– կան կոմիտէութեան : o

1944ի աշնան, երբ կարմիր բանակը կը դրաւէր Պալքանները, մեր ողբացեալ ըն– կերն ալ — որ Պուքրէշ կ'ապրէր, — Ռու– մանիոյ եւ Պուլկարիոյ կարգ մը ակա – նաւոր դաշնակցականներուն հետ կ'աք – սորուէր Սիպերիա, ուր տասը տարի պի– տի քաշէր իր չգործած մեղքերը :

1955ին ձենովայէն — դէպի Արժանթին իր ընտանիքին մօտ երթալու համար նաւ առնելէ առաջ — մեզի ուղղուած երկար նամակով մը մանրամասնութիւններ կու– տար Սիպերիա աքսորուած ողջ կամ մե– ռած դաշնակցականներու մասին : Առա – ջին անգամն է, որ ստոյգ տեղեկութիւն– ներ կը ստանայինք երկաթէ վարագոյրին եռեւ տառապող մեր ընկերներուն մասին :

Իր կեանքի վերջին երկու տասնեակ տարիներուն անընդհատ ազգային – հան– րային գործունէութեան պիտի նուիրուէր Պուէնոս Այրէսի մէջ՝ իբրեւ խմբագիր Արմենիայի — ուր գրութիւններ կը ստո– րագրէր Արտաւազդ Ազատեան անունով եւ կը գրէր խմբագրականները :

Մեծ եղաւ ողբացեալ Տէվէճեանի նպաս– տը Պուէնոս – Այրէսի կրթական գործին, մասնաւորապէս տեղւոյն Ալբալեանեան, Կեդրոնական, Արիմեան եւ այլ համեստ դպրոցները ամէնօրեայ վարժարանի վե – րածելու աշխատանքին :

Տարիներով վարեց Արիմեան վարժա – րանի տեսուչի պատասխանատու պաշտօ– նը : Հազարներու կը հասնի իր հասցուցած երկտեղ աշակերտներու թիւը :

Մեծ եղեռնի ցիսնամեակին առթիւ, Տէվէճեան հիմը դրաւ Լատին Ամերիկայի Հայկական Դատի Կեդրոնական Յանձնա– խումբին, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին արժանթինահայ գաղութի բոլոր հոսանքները :

1973 Նոյեմբեր 10ին Պուէնոս – Այրէսի մէջ համազգային չուքով կատար – ուեցաւ իբրեւ գրագէտ – մանկավարժ եւ հանրային գործիչ իր պատուարեր գոր– ծունէութեան վաթսունամեակը : Քանի մը տարի առաջ կը կորսնցնէր իր կեանքի ընկերուհին :

Աստղ մը եւս կը մարի հայ մշակոյթի երկնակամարէն :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

— o —

ԼԻԲԱՆԱՆ·— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶԻՆԵԱԼ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԽՆԴՐՈՑ ԱՌԱՐԿԱՅ

ՔԱՐԱՄԷ ԵՒ ԶԱԽԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ

Ժխտքար տ'էսթէն կիրակի առաւօտեան ժամը 3ին Փարիզ վերադարձաւ Միացեալ Նահանգներէն Կուատըլուպի ճամբով : Ըսած էր թէ Ֆրանսա պատրաստ է զօրք ղրկելու Լիբանան, պայմանաւ ան– չուշ որ Լիբանանեան իշխանութիւնները դիմում ընեն : Այս յայտարարութիւնը բաւական մեծ ընդդիմութեան բախեցաւ թէ՛ Ֆրանսայի մէջ, ուր Զախը չատ վը– տանգաւոր կը դտնէ նման միջամտութիւն մը, ու նաեւ Լիբանան, ուր մեծ Փիէր ճէմայէլ կայ, որ ուրախ է : Քրիստոն – եաները արեւելքի միշտ հին կարօտնե – րով կ'ապրին, խաչակիրներէն ի վեր եւ կը յիշուի անշուշտ թէ Նափոլէոն Գ· զօրք ղրկած է «Արեւելքի քրիստոնեայ եղ – բայրներու» գոհ «Տիւրզիներու վայրա – գործութեան» : Բայց հարցը ճէմայէլով չի փակուիր, ընդհակառակն եւ ձախէն առաջ նաեւ վարչապետ Քարամէ կը մերժէ ֆը– րանսական զինեալ օժանդակութիւնը : Քարամէ ըսած է այս առթիւ.— «Պատ – րաստ ենք մեռնելու մեր ազատութեան եւ ազգային միասնականութեան պաշտ – պանութեան համար : Երբեք չենք վերա– դառնար հոգատարութեան (իմա՛ Ֆրան– սական) օրերուն : Ասիկա կ'ըսենք անոր որ օտար զօրք կ'ուզէ ղրկել, չնորհակա– լութիւն ձեր ուշադրութեան համար, բայց տրամադիր չենք մեր հողէն թիզ մը իսկ զիջելու :

Աւելի խիստ է Ճումպլաթ, որ կը «յու– սայ թէ Ֆրանսա պիտի չխնայէ ծայրա – յեղ աչքին պատրաստած ծուղակը — խա– չակիրներու կարօտախտաւոր – խենթու– թիւն կ'ըսէ» : Նոյնն է ընդհանուր ձա– խին հակազդեցութիւնը եւ երկուչաբթի առաւօտեան Լիբանանեան մամուլը, բացի Ֆալանժիստներու պաշտօնաթերթէն, չատ խիստ է Ֆրանսայի նկատմամբ եւ աւելի քան 50 թերթերու խորագիրները թշնա– մական են : Պաղեստինեան ճակատը կ'ըսէ նոյնիսկ թէ կրնայ Ֆրանսական զօր– քին դէմ երթալ Լիբանան մտնել : Քատաֆի, Մալթայի մէջ, ուր էր, ըսած է թէ խա– ղաղութիւնը պահպանելու համար Ֆրան– սայի ուժի առաքումը բռնութեան արարք մըն է Լիբանանի դէմ : Ամէն պարագայի ըստ ժխտքարի, այս զօրքը պիտի կատա– րէր տեսակ մը ՄԱԿի ուժի պաշտօնը, այսինքն խաղաղութեան պահպանում : Բայց ոչ ոքի խելքին կը հասնէր թէ ի՞նչպէս պիտի կարենայ եւ անխուսա – փելի կը նկատուէր որ ինք ալ խրի ցե– խին մէջ :

Ֆրանսայի Զախն ալ դէմ է : Միթերան իր մտահոգութիւնը կը յայտնէ, Շաւլ Հերնիւ չի հաւատար թէ «Ֆրանսական որոշում» ըլլայ (կ'ակնարկէ Ամերիկայի) իսկ Համայնավար կուսակցութիւնը ա– ռանձին դեկոյցով մը թէ Ռընէ Անարէօյի խմբագրականով (Իւմանիթէ Մայիս 24) բուռն ընդդիմութիւն կը յայտնէ, պաղ պատերազմի մասին կը խօսի եւ անդն – դունելի յաւակնութիւն կ'որակէ եղածը :

ԱՐԱՐԱՏ 1 - 0 ՅԱՂԹԵՑ «ԶԱՐԻԱ»Ի

— o —

Կիրակի օր, Վորոշիլովգրադի մարզա– դաշտին մէջ, Արարատ Օի դէմ մեկ կէ– տով յաղթեց «Զարիա»յի, ախոյեանական մրցումներու չարքին : Այս յաղթանակով «Արարատ» Դինամոյի հետ կը պահէ իր դիրքը աղիւսակի գլուխը : Նախքան այս մրցումը Արարատ 9 կէտ ունէր (7 խաղ, չորս յաղթանակ, երկու պարտու– թիւն, մեկ՝ հաւասար) : Մանրամասնու– թիւնները կուտանք յետագային :

Եղեռնասփոռներ Գերմանիոյ թրխական հիւպատոսարաններուն դէմ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն Մայիս 18 թուակիրով.—

Ֆրանֆֆորթ·— Երեկ առաւօտ դէմ ռումբեր նետուեցան Ֆրանֆֆուրթի, Քէօլնի եւ Լոսէնի Թրքական հիւպատոս – սարաններուն դէմ : Ֆրանֆֆուրթի հիւ – պատոսարանին վրայ նետուածը հրթիռ ռումբ մըն էր, որուն հետեւանքով հըր– դեհ ծագեցաւ չէնքին առաջին յարկին մէջ եւ հոն գտնուող երկու պաշտօնեա– ներ պատուհանէն դուրս նետուելով՝ փրկուեցան բոցերէն : Ձամբէն անցնող չարժավար մը հրդեհը տեղեկացուց ոս– տիկանութեան, հրշէջները փութացին եւ մարեցին կրակը :

Լոսէնի հիւպատոսարանին դէմ ար – ձակուած ռումբը չպայթեցաւ : Ոստիկա– նութիւնը քննութիւն կատարեց տեղւոյն վրայ, եւ գտաւ կտորած չիչ մը, որուն մէջ պէնզին կար :

Քէօլնի մէջ, Թրքական հիւպատոսա – րանին դէմ արձակուած ռումբը զար – նուեցաւ չէնքին երկաթէ ճաղերուն եւ պայթեցաւ : Երկաթէ փեղկերը ամուր մնացին եւ որեւէ աւեր չպատճառեց :

Ոստիկանութիւնը այս առթիւ հաղոր– դեց թէ կիրակի օր, Ֆրանֆֆուրթի մէջ, խումբ մը թուրք գործաւորներ ցոյցեր ըրին եւ բողոքեցին թուրք կառավարու – թեան դէմ :

Ֆրանֆֆուրթի դէպքին առթիւ, ոստի – կանութիւնը երկու հոգի հսկողութեան տակ առաւ, մեկը՝ 27 տարեկան այր մը, եւ միւսը՝ 19 տարու աղջիկ մը : Ոստի – կանութիւնը մերժած է յայտնել անոնց ինքնութիւնը, եւ տեղեկութիւն չունի թէ ինչ պատճառներով հիւպատոսարան – ները ռմբակոծուած են : Ձղտուած է որ ձերբակալեալները Արեւմտեան Գերման – ներ են :

Քաւի մը տոպրակ

ՊԱՊԸ ուղղակի կը միջամտէ իտալա– կան ընտրապայքարին, չեչտելով թէ մարքսիզմ եւ կաթողիկէութիւն խոտոր կը համեմատին :

ՄԵՐ ՀՈԳԵՒՐԸ 1976...

ԺԱ.

Ա Կ Ն

Մեծարենցը մեր ամենանուրբ եւ «միս-տիք» բանաստեղծներէն մին է եւ հան-դարտ ժամերուս լաւագոյն ընկերս: Գի-ւղէն որ ծնունդ է Ակնի Բինկեան դիւղին, եւ բարձր Հայքը վերջնականապէս ձգելէ առաջ, եռգարձ երկար ճամբայ մը կ'ը-նեմ հասնելու իր ծննդավայրը, տեսնելու իր ներշնչարանին իսկական աղբիւրը, թէ իրաւ – «Ցուրիկ փախչող էրիկուան, ծի-րանի լո՞յն է զուարթ...» կամ ի՞նչպէս «խունկի ծառաւ իմ հոգին, կը ծծէ պահն այս հանգարտ»· կամ ո՞ր «Դաշտի ճամ-բու մը վրան կամ ստորոտը լերան, ուղե-ւորին ժամանման, սպասող հիւղն...» ըս-լալ կ'ուզեր ինք·

«Գիշերային ջրտուէի ժամն է, լոյսին մէջ կայնած
Մշակն աճուն, կը սպասէր, ոտքը բա-պիկ, բահն ուսին·
Պարտէզներուն վրայ կ'իջնէ թեթեւ խոհ մը միգամած
Ու ծղրիդներ՝ լուսնակով արբշիռ՝ անվերջ կը խօսին»:

Իեղճ Մեծարե՛նց· այն առեն ծղրիդներն անդամ հայերէն կը խօսէին, Եփրատի վա-զող ջուրերը հայերէն կ'երգէին, գաշտի ճամբուն հիւղը հայ ուխտաւորին կը սպա-սէր, «Անանուն ծաղիկները» հայ երգերով կը բանային իրենց թերթերը...:

Այսօր ծննդավայրդ՝ Բինկեան գոյա-թիւն չունի, իսկ Ակն որմով այնքան հը-պարտ էիր, քաշուած իր ձորերուն մէջ, կղզիացած ինքնիրմէդ, իր միւս մեծ զա-ւակին հետ կ'երգէ·

«Աւա՛ղ, ապարանքի մը պէս մեծ էիր եւ շքեղ
Ու ես՝ երդիքներուդ սպիտակ կատարէն
Աստղածորան գիշերներու յոյսին հետ վարէն, առեղավազ Եփրատին
կ'ունկնդրէի·
Բայց օր մը աւա՛ղ, սեւ, չարաշուք օր մը
Արցունքո՛վ, արցունքով լսեցի որ աւերակ առ աւերակ,
Քու լայնաձիստ պատերդ իրարու վրայ կործանեցին,
Սարսափի օր մը, կոտորածի օր մը, օր մը արիւնի···
Ձեզ եզերող պարտէզիդ ծաղկըներուն վրայ:*

Այդ օրը, քու ուղի հազար զաւակներդ, առանց կարենալ հասկնալու թէ ինչո՛ւ, տեղահանուեցան իրենց տուներէն, ցըր-ուելու եւ կոտորուելու համար հայրենի եւ օտար ճամբաներու վրայ... Այդ սեւ օրը, քու այնքան զով անունդ յամքե-ցաւ, դառնալու համար Գեմալիէ, ի պա-տիւ որո՞ւն... Մնձուրի եւ Սեպուհ լեռ-ներու մէջ կոտրատած, անհատորդ ճամ-բաներով, կաթիլ – կաթիլ կը հատնիս, այսօր, բոլորովին անճանաչելի դար-ձած, թափթփած, կեղտոտ ու խժռուա-դէմ...:

×

Ժամանակակից հայ այցելու մը, հե-տեւեալը գրած է· «Մի՞թէ կ'արժե՞ն դու, մեծահամբաւ քաղաքդ, այսքան նեղու-թիւններ կրել տալ քեզ այցելուս եկողին: Արդարեւ երբ ճնշուած՝ քարերէ, խո-րերէ, վախերէ, յանկարծ կը տեսնես Ակն՝ ձորակի գագաթէն, այնքան չքեղ չէնքերով եւ դեղեցկազարդ ծառաստան-կերով, կարծես արքայութիւն մի է այն· իջնալ պէտք է մինչեւ կիրճին խոր յա-տակը, եւ երկրպագելով Եփրատի թա-գաւորութեան պատուանդանին, ապա անցնիլ կամուրջով մը, յայնժամ կը տեսնես թէ այդ արքայութեան հանդիսա-կարծած քաղաքդ՝ քանի՛ դժուարին եւ անելանելի առապար մ'է, ինչպէս մարդ պատէն կամ պարապէն ի վեր ընթանայ· քարերու մէջ ենք, քար կը կոխենք, քա-րերն ի վեր կ'ելլենք, եթէ մխիթարու-թիւն մը կայ՝ քարաշար սանդուխներն են, խոխոջացող առատ ջրեր, եւ ծառուց ու բուսոց կանանչ սաղարթներ, որ տա-րածուելով փողոցներու պատերէն դուրս՝ դեղեցկութիւն մը սփռած են»:

×

Ակնցիներու աւանդութեան համաձայն, Անիի կործանումէն վերջ, անոր բնակիչ-ներէն մաս մը, նոր հայրենիք մը դտնե-լու յոյսով, կը դաղթեն դէպի հարաւ – արեւմուտք: Կ'անցնին կամախի նեղ կիր-ճերէն եւ Եփրատի ափերը բռնելով՝ կը հասնին ձորի մը առջեւ որ չորս կողմէն լերկ ժայռերով շրջապատուած էր, ուս-կից յորդահոս ջուր մը կ'անցնէր: Անոնք կը փափաքին այդ ջուրի ակին հասնիլ՝ քալելով քարուտ ժայռերն ի վեր, ուր կը դտնեն վերջապէս փնտռածնին· հոն հիմը կը դնեն նոր քաղաքին՝ զոր Ակն կ'անուանեն:

Բայց աւելի հաւանական է որ Ակնցիք սերած ըլլան Վասպուրականէն, երբ 1021ին, Սենեքերիմ Արծրունին, յետ իր թագաւորութիւնը յանձնելու Բիւզանդիո-նի Վասիլ (Հայազգի) կայսրին, շուրջ 400·000 ժողովուրդով կուգայ հաստատ – ուելու իր նոր սահմանած կալուածներուն մէջ՝ Սեբաստիան իր գաւառով, մինչ ճամբու ընթացքին, իր իշխաններէն ո-մանք կանգ կ'առնեն Եփրատի ափերուն վրայ, եւ հոն կը հիմնեն Արաբկիր եւ Ակն քաղաքները:

Նոյն առիթով Նարեկայ վանքի մէտ – բանները, Նարեկացիի մատենադները մի-սին առած, կը հաստատուին Ակնէն ոչ շատ հեռու, հոն հիմնելով Նարեկայ վանքը:

«Շինեցին եւ ամանք յիշխանաց նորա (այսինքն Սենեքերիմի) քանի մի քաղաք, ընդ որս եւ զքաղաքն Ակնայ, առ Եփրատ գետաւ, եւ զԱբարկիր եւ զայլս» (Ջամչ-եան, Վենետիկ, Բ· էջ 902):

Ակն՝ վերի թաղի մէջ ունէր Ս· Աստ-ուածածին եկեղեցին, իսկ վարի թաղին մէջ՝ Ս· Գէորգ· կար նաեւ Ս· Յովհան-նէս Ոսկեբերանի նուիրուած եկեղեցի մը, աւելի հին, որ հրոյ ճարակ դարձած է 1654ի հրդեհին:

Վարժարաններէն յիշեմ, Ներսիսեանը, Նարեկեանը եւ Հայկազեան ծաղկոցը:

Նշանաւոր էին Ակնցիներու մշակութա-յին եւ կրթական ընկերութիւնները·— Ազգասիրական, Ուսումնասիրական, Ա-րամեան, Ուսումնական:

1896ի համիտեան կոտորածներուն, Ա-կնցիները 2000 զոհ տուին «Հայոց եկե-ղեցիք այրուեցան, եւ երիցունք սպան-ուեցան... այս դէպքերէն վերջ, հարուստ Ակնի ողջ մնացած ժողովուրդն բոլո – րովին յետին աստիճանի աղքատացաւ եւ մինչեւ անդամ չոր հացի կարօտ մնաց»: (Իփրիկեան, 83): Մինչ հեռուն՝ Պոլսոյ մէջ, Ակնի տարագիր զաւակը՝ Սիաման-թօ, կը սգար երգելով՝

«Հայրենի՛ տուն, հաւատա՛ որ մահէս յետոյ
Քու աւերակներուդ սեւին վրայ, իմ հոգիս պիտի գայ, որպէս տատրակ մը տարագիր,
Իր դժբախտի երգն ու պլտունքը լալու:

Բայց ո՞վ պիտի բերէ, ո՞վ պիտի բերէ, ըսէ՛,
Քու սրբազան մոխիրդդ ափ մը մոխիր
Մահուան օրը, իմ սրտում դագաղիս մէջ,
Հայրենիքիս երգողի իմ աճիւնին
խառնելու...

Քու յիշատակէդ, ոու ցաւէդ, ոու
անցեալէդ:
Ափ մը մոխիր... իմ սրտիս վրայ
ցանելու»:

Ա՛ղճ Սիամանթօ... ի՛նչպէս դիտ – նայիր Թէ, քանի մը տարիներ վերջ, 37 դարուններ հազիւ բոլորած, ամբողջ մար-միններ, անդագար, որպէս մոխիր պիտի ցանուէր, հայրենի լեռներուն եւ դաշտե-րուն վրայ...:

×

Համիտեան կոտորածներէն վերջ, Ակ-նայ վիճակի 48 գիւղերուն մէջ, հազիւ 2000 վերապրողներ մնացած էին...: Անկէ վերջ ոչ ոք կրցաւ ստուգել, թէ ի՞նչ ե-ղաւ ճակատագիրը շրջանի վանքերուն եւ ուխտատեղիներուն· Ս· Փրկիչ, Աբգարի կամ Նարեկացւոյ, Ս· Կոմգայի եւ Թո-միանոսի, Աստուածածին, Ս· Յակոբ, Ս· Թալալոս, Ս· Լուսաւորիչ, Ս· Սարգիս, Լուսաղբիւր...:

×

Ծոպաստարիս մէջ նշանակած եմ տա-կաւին կարգ մը հասցէներ, Կարինի գա-ւառին մէջ, այցելելու նպատակով· բայց ժամանակին սղութիւնը, ճամբաներուն անապահովութիւնն ու դժուարամատչե-լութիւնը կը ստիպեն որ հրաժարիմ ըն-կուզեայ, Էշկիձորայ, Քիւչիւք Տէրէի, Աղբիւրու պատմական բերդերու այցելու-թենէս եւ այդ շրջաններու վանքերէն եւ աւերակ եկեղեցիներէն:

Առաւօտեան առաջին լոյսին հետ, պէտք է մեկնիլ Թորդումէն դէպի պատմական Տայքի նահանգը, դէպի Արդուին, Աբ-տահան, Կարս:

Հ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊՋՏԻԿԵԱՆ

(Շար· – 11)

ԻՍԻ

«ԵՐԵԻԱՆ» ՓՈՂՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԻՐ

Monsieur le Ministre,
Monsieur le s/Préfet,
Messieurs les Parlementaires,
Monsieur le Conseiller Général,
Monseigneur,
Mesdames, Messieurs,
Mes Chers Amis,

La cérémonie que nous célébrons aujourd'hui constitue l'aboutissement d'un désir intime, profond, de la Communauté Arménienne Isséenne.

Si la Municipalité et le Conseil Municipal y ont très volontiers accédé, c'est que nombre de raisons les y conviaient.

Comment ne pas être impressionné par l'intérêt et la compassion qui se dégagent de la lecture de l'histoire si douloureuse de l'Arménie.

Les luttes que son peuple a dû mener,

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4·

Ակեաբները խլրտալով, օճագալար սողացին ու երբ աչքերի սեւ փայլն էլ երեւաց, Սնջօն գիշերհաւքի պէս ձայն հանեց ու վեցով կրակ բացեցին... Ա-կեաբները խառն էին, խառնիխուռն դա-ռան՝ ալա՛հ, ալա՛հ...

Հէյ, գիտի, հէ՛յ, Օսմանը իր՝ ալահը ունէր, Սնջոյին աստուած չկար, ալահը ճիշդ էր, աստուածը սուտ, Օսմանին միա-էր՝ յաւ ու մահ կ'ունենար, Սնջօն քար էր՝ ո՛չ յաւ, ո՛չ մահ, Օսմանի երակների մէջ արիւն էր, Սնջոյինն՝ ջուր...

Ալա՛հ, ալա՛հ... ամէն մէկը հազար անդամ առաջնեց, ամէն մէկը հազար սպանութիւն էր արել ու հազար մահուան ահ ունէր: Խառնիխուռն եղան, դարձան իրար ճամբայ կտրեցին, դլորեցին, ոտատակ տուեցին իրար, հասան սարի պորտը, պահ մտան քարերի եռեւ, կրակ բացեցին: Դիտնի չդիպնի՝ կրակեցին: Գիտէին, որ սարի դլխին զօրք չէ· դեա-

— Տղէք, — կանչեց Սնջօն, — քար դլորէք ինչքան ձեր ուժ կը պատէ՝ մեծ, ինչքան ձեր ուժ կը պատէ՝ չատ:

Քար դլորեցին քարի եռեւից՝ քարի ե-ռեւից՝ քար, քարը քար պոկեց – տարաւ, քար ու քարաբեկոր լինան, թափ առան – դնացին, զարկեցին – զարկուեցին, բուռ – բուռ կրակ ցողաց, գիփրտոց ընկաւ Իծա-ձորն ու Գիլոց ձորը:

Ալա՛հ, ալա՛հ, ալա՛հ... Սեպասարը ժայթքել էր, ասկեար ու ասկեարի բլթ-բլթոց էր ճխլտում: Ալա՛հ, ալա՛հ... Ամէն մէկը իր կաւէ տունն ունէր, կին ու լակէճ ունէր, թալան պիտի տանէր տուն, կնոջ համար՝ ականջօղ, լակէճի համար ոսկէ ատամ, ոսկի, ոսկեղէն... Ալա՛հ, ալա՛հ... կը սպանուի խալխն կը մնայ պահուած, ոսկեղէնը... Ալա՛հ, պէտք է դեռ հասնի Մուշ, Ալաշկերտ, Իգդիր, Ղարս, պէտք է դեռ հասնի Երե-ւան... զրահատի ճամբէն բացելու համար դեռ քանի՛ դեաւուր պէտք է սպանի, դեռ ինչքա՛ն աւար կ'ունենայ...

Եւ գալարւում էին սարն ի վար, եւ ծռմռւում էին, անում նամազ, ձեռքերը թուր ու թվանքի հետ ճօճում զորանա-դիր:

Մութ էր, եւ ասկեարների խթխթոցը հէքեաթում լսած չարքերի պարի նման էր՝ զզուելի էր ու զզուանքից նոր կատա-ղութիւն էր ծնում: Ամէն ինչ մոռացել էին, կար միայն Սեպասարը, Սեպասարի քարերը ու պարող չարքերի տեսիլքը:

— Հէ-հէ-հէ՛յ... — մռնչում էր Սնջօն, եւ դղիրդ – դղմփոցը թրաուում էր, դո-չիւնը հասնում էր ձորերն ու եռ դալիս: Դա հոգու մէջ գալարուող ցաւ էր, գլոր-ուող ու դեռ չդլորուած քար էր, եւ՛ կոչ, եւ՛ զզուանք, եւ՛ հայհոյանք: Հէ-հէ-հէ՛յ Սնջօ, հէ-հէ-հէ՛յ Սեպասար:

Սնջօ՞ն էր առիւծ, թէ Սեպասարը: Երկուսն էլ: Իրենք Սեպասարի թիկունքին էին կանգնած, Սեպասարը՝ իրենց:

Եւ այդ գիշեր սարը Սեպասար մնաց, իրենք՝ երդումի տէր:

Ծառ՛վ լուսինն էլաւ սարի վրայ: Հաւաքուեցին մի տեղ, լուռ նայեցին ի-րար: Ոչ իր հոգում էր կանգնել յաղ-թողի հպարտութիւնը, ո՛չ Սնջոյի դէմ-քին կար, ո՛չ Մանուկի, ո՛չ Իչխանի, ո՛չ Աբթէնի, ո՛չ Առաքելի: Կռուի տաք պահն անցել էր եւ էլի պարտուած էին ու պար-տուած, մեծ կորուստի տէր: Կորուստի տէր էին, կորուստի տէր, կորուստի տէր: Սեպասարի պէս սարերի, Գիլոց ձորի պէս ձորերի, չէների, դերդաստաններ, ընձ-ղուկներ... Կորուստի տէր էին ու երդումի «Թիւդ մի չնահանջինք դերքէն»:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար· – 24)

non sans de cruelles souffrances, durant des siècles, pour maintenir sa personnalité ethnique, ses valeurs morales, ses principes de société, son attachement à une certaine conception de la vie spirituelle nous la font considérer avec infiniment de respect.

Quand ils résistaient farouchement aux invasions, à l'intolérance, aux attaques de toute nature tendant à la destruction de leur Patrie, les Arméniens n'étaient-ils pas mûs par les mêmes nobles pensées qui sont à la base de la doctrine humaniste dont s'inspire notre philosophie de l'organisation du monde.

Il n'est donc pas insensé d'imaginer que c'est par une sorte de réflexe sentimental que les hommes et les femmes d'Arménie se tournèrent vers notre pays, lors d'une des plus abominables périodes de leur histoire nationale.

Dans le même temps, la France se battait pour permettre aux peuples de disposer librement d'eux-mêmes. Le drame de l'Arménie apparut comme une illustration de la justesse, du bien fondé de ce combat gigantesque.

Sur le terrain, les Français furent accompagnés par des hommes venus de tous les horizons raciaux ou nationaux ; parmi eux des Arméniens comprenant que la cause défendue était aussi la leur.

Ce coude à coude dans un combat pour des idéaux communs explique, sans doute, l'orientation de la migration arménienne vers la France, terre de liberté, ce qu'elle entend bien demeurer. Les moins informés des choses du monde savaient y trouver un hâvre de paix.

Ils vinrent donc, traînant avec eux leur misère morale, encore horrifiés au souvenir des souffrances endurées.

Ils se mirent au travail, reconstituant leur foyer, comblant les vides creusés par l'extermination.

Peuple industrieux, courageux, laborieux, ils firent rapidement valoir leurs qualité et occupèrent bientôt une place enviable dans leur patrie d'adoption.

Tout en continuant à satisfaire à leurs habitudes, à leurs mœurs, à leurs croyances, en hommage de fidélité à leurs ancêtres, à leur foyer national, ils n'éprouvèrent aucune peine à partager la vie collective française, à s'y intégrer, si bien que l'on peut, maintenant compter nombre d'union où l'un des conjoints est de souche arménienne.

Reçus dans la Cité avec compréhension et empressement, ils sont devenus des citoyens à part entière.

La cérémonie de ce jour peut donc être considérée comme la consécration d'un état de faits historiques.

Certes, nous aurions du donner à cette rue, le nom d'un héros arménien frappé sur les champs de bataille français, il n'en manque malheureusement pas.

Si nous avons cru devoir choisir celui de la capitale de l'Arménie millénaire, c'est par souci et volonté de glorifier ce noble pays pour son histoire digne des peuples les plus grands, pour le caractère, le courage, la noblesse manifestés devant l'adversité par ses enfants auxquels je suis heureux de pouvoir offrir l'hommage de la Municipalité, du Conseil Municipal et de tous leurs concitoyens et amis.

RAYMOND MENAND

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԵՐԸ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՓԱԼՈՐԷԱՅԻՆ ՄԷՋ

— o —

Յունիս 2ին տեղի կ'ունենայ պաքալո – ըէյալի ծիրին մէջ՝ հայերէն լեզուի քննութիւնը: Ինչպէս ծանօթ է ֆրանսահայ աշակերտութեան, ֆրանսական պաքալորէյալի քննութիւններուն իբրեւ երրորդ լեզու, կարելի է ընտրել հայերէնը, որմէ ստացուած թուանշանը իր դերը ունի ընդհանուր արդիւնքին մէջ:

Նկատի ունենալով քննութեան մօտալուտ թուականը, ֆրանսահայ աշակերտութեան ուշադրութեան կ'ուզենք յանձնել (անոնց որոնք ծանօթ չեն) պետական թիւ 62 = 1173 հրամանագիրը (*), որու մէջ՝ պաքալորէյալի քննութեանց վերաբերող ընդհանուր կանոններու շարքին, կը ներկայացուին հայերէնի քննութեան ձեւը, բովանդակութիւնը եւ թուանշաններու սահմանումն ու արժէքը:

Հրամանագիրը դիտել կուտայ, որ պաքալորէյալի քննութեան մասնակցող թեկնածուն, բազմաթիւ այլ լեզուներու կարգին, կրնայ ընտրել նաեւ հայերէնը իբրեւ ըստ կամս լեզու (ֆաքիւլթաթիֆ):

ՁԵՒ – ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թեկնածուն պարտի կարդալ հայերէն գրուած կարճ եւ մատչելի պարբերու – թիւն մը: Քննիչը, ընթերցումի համար էջը նշանակելէ ետք, թեկնածուին օգնելու նպատակով, առաւելագոյնը քառորդ ժամ պայմանաժամ կուտայ, որպէսզի թեկնածուն սերտէ կարդալիքը եւ ապա ներկայանայ քննութեան: Թեկնածուն կը կարդայ պահանջուած էջը: Չի թաւեր սահուն կարդալ, այլ պէտք է դիտնալ բացատրել, մեկնաբանել, կարծիք յայտնել գրուածքին մասին: Ընթերցանութեան մէջ քննիչը մեծ ուշադրութիւն կը դարձընէ թեկնածուին արտասանութեան, առոգանութեան եւ գրուածքի բացատրութեան, որ կը կատարուի հայերէնով:

Այս առթիւ յիշեցնենք որ թեկնածուն

պէտք է սերտած ըլլայ նաեւ հայ ժողովուրդի կեանքէն 20–30 էջ ու մտածումին վերաբերող: Այս եւ ընթերցումի համար թեկնածուի նկատի առած բոլոր էջերը քննութենէն առաջ պէտք է յանձնուին քննիչին, որ իր կարգին, այդ էջերուն մէջէն կ'ընտրէ քննութեան ենթարկուե – լիք էջը:

ԹՈՒԱՆՇԱՆ

Պաքալորէյալի քննութեան մէջ հայե – րէնի թուանշանը կը արուի թեկնածուի հասկացողութեան, մտածելու եւ յատկապէս արտայայտուելու կարողութեան հիման վրայ: Այսպէս, նկատի կ'առնուին.

Ա) Արտայայտութեան որակը՝ արտասանութիւն, խօսուածք.

Բ) Լեզուի տիրապետութիւն՝ բառապաշարի հարստութիւն եւ ճիշդ դործածութիւն.

Գ) Հասկացողութեան որակը՝ մտածելու յատկութիւնը.

Դ) Գիտութեան մակարդակը եւ հորիզոնը:

Հայերէնի քննութենէն ստացուած թուանշանը՝ եթէ 10էն բարձր ըլլայ, կրնայ հաշուի առնուիլ բարձրացնելու համար բաւական լաւ յիշատակութիւնը կամ բաւարար (փասապլը) յիշատակութիւնը ունեցողին բաւական լաւ յիշատակութիւն չնորհելու:

(*) Decret No 62 = 1173 du 29 Septembre 1962, modifié par divers décrets, le plus récent étant celui du 13 Juillet 1973.

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

Մհերի առձաւիճ

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ ՄԷՋ

Ամերիկայի անկախութեան 200ամեակի եւ հայկական Եղեռնի 61ամեակին առ – թիւ, Ֆիլատելֆիոյ «Աւթթ Միւզեմ»ի առջեւ կանգնեցուած է 15 ոտք բարձրութիւն ունեցող Մհերի պրոնզեայ արձանը: Բացումը տեղի ունեցած է Ապրիլ 24ի օրը. ներկայ եղած են նախագահ Ֆորտի ներկայացուցիչը, քաղաքային պաշտօնեաները եւ հոծ թիւով Հայեր: Խօսք առած են Ճան Սամուէլեան, քաղաքապետ Բիզօ, որ դատապարտած է Թուրքերու ջարդարարութիւնը, իրաւաբան Ադամեան, որ օտար պետականութեան փաստական տուեալներով ներկայացուցած է հայկական ցեղասպանութիւնը: Խօսողները ծանրացած են նաեւ Մհերի արձանի դաղափարին եւ իմաստին վրայ, դնահատելով նոյն առեն հեղինակ՝

Խորէն Տէր–Ճարութիւնեանի արուեստը:

Ապրիլ 25ին, նոյն առիթով, Մէրիթ պանդոկի սրահին մէջ տեղի ունեցած է ճաշ – հանդիսութիւն մը, որուն ներկայ եղած են բազմաթիւ ծանօթ դէմքեր, որոնց չարքին աշխարհահռչակ բեմադիր Ռուբէն Մամուլեան, դերասաններ՝ Տէյվիտ Հերիսըն, Մայք Քանըղը (Գրիգոր Օհանեան) եւ ազգային դէմքեր:

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ մէջ մեռած է ընկեր Աւագ Գահվէճեան: Ողբացեալը ծնած էր Ուրֆա՝ 1908ին: Տարագրութեան ցաւերէն ճողոպրած ու հաստատուած էր Պէյրութ: Աւարտելով Ս. Նշան ազգային վարժարանը, կեանքի պայման – ներու ստիպումով, նետուած էր չուկայ, դառնալով ծանօթ դէմք մը առեւտրական հրապարակի վրայ: Հիմնադիր անդամ – ներէն էր Հ. Ց. Դ. Պէյրութի «Բարդէն Սիւնի» պատանեկան միութեան եւ տա – րիներ չարունակ անդամ «Քրիստափոր» կոմիտէի: Համեստ եւ մաքուր նկա – րագրի տէր՝ անպիղծ էր անարդար արտայայտութեանց հանդէպ եւ օրինակելի՝ իր զոհաբերութեան ոգին: Լիբանանի դժբախտ դէպքերուն բերումով՝ գացած էր Ֆիլատելֆիա, ուր եւ մեռած է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Վիճակագրական տուեալներու համա – ձայն, Հայաստանի մէջ ամէն ընտանիք տարեկան քանի մը տասնեակ պլոք կը դնէ: Բնակչութեան քառորդէն աւելին կ'օգտուի գրադարաններէ: Գրադարան – ներ ստեղծուած են նոյնիսկ արդիւնաբերական չատ մը ձեռնարկութիւններու մէջ: Գործատուներու գրադարաններուն մէջ կան հարիւր հազարաւոր գիրքեր: Շատ է թիւը այն ընտանիքներուն, որոնք իրենց տան մէջ ունին հազարէ աւելի գիրքեր:

Համաձայն վիճակագրութիւններու, Հայաստանի բնակչութիւնը հաւասար հեռաքերութիւն ցոյց կուտայ թէ՛ արձակին, թէ՛ բանաստեղծութեան: Ա.Ե. Խաչակեանի արձակը, որ անցեալ տարի լոյս տեսաւ 60 հազար տպաքանակով, արագ կերպով սպառեցաւ Երեւանի, Լենինական եւ միւս քաղաքներու գրատուներէն: Վաճառքի առաջին իսկ օրերէն հազուագիւտ հրատարակութիւն դարձաւ Յովհ. Շիրազի «Քնար Հայաստանի» երրորդ հատորն, որ լոյս տեսած էր 50 հազար օրինակով:

Վերջին տարիներուն Հայաստանի մէջ թարգմանաբար հրատարակուեցան նաեւ օտար դրագէտներու գործեր, ինչպէս Անրի Թրուայի ստեղծագործութիւնները, Պայրընի «Լարա» պոէմը եւայլն:

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

Երկու ամիս անցած էր:

Ընթերցողը տափանաւ մը առջնոր – դելով փոխադրենք Փեթրոս Արաթիմոսի պալատը:

Տանտոլոյի, Ալթիէրիի եւ Խմփերիայի պալատներուն պէս, բանաստեղծին պալատն ալ Մեծ Ջրանցքին վրայ կը դըտնուէր:

Թէպէտ Արաթիմոսի վէնեաիկ հաստատուիլը հազիւ քսան օր եղած էր, բայց ան քանի մը օրուան մէջ մեծ համբաւ հանած էր:

Ան քանի մը խնջոյքներ տուած էր ուր հրաւիրուած էին բանաստեղծները, նկարիչները, արուեստագէտները եւ պատրիկները:

Փեթրոս Արաթիմոս ամէն կողմ պարագ ընելով իր պալատը պերճօրէն կահաւորած էր: Մինչեւ այն օրը դեռ մէկ ղրուշ իսկ չէր վճարած կարասիներուն, իսկ պալատին վարձքը պաղտնի ձեռքերէ եկած վճարուած էին:

Իրիկուն մը երկու մարդիկ տափանաւէն վար իջնելով պալատէն ներս մտան:

Այս երկու մարդիկը ընդարձակ սան – դուխէն վեր ելլելով ներքնախուց մտան:

Երկու մարդոցմէն այն որ միւսէն աւելի երիտասարդ կ'երեւէր, առջեւէն կը քալէր. համեստ այլ վայելուչ Վլորանոյի զգեստներ հագած էր ան եւ մաղերն ալ Վլորանոյի պէս դեղ–դեղին էին:

Իսկ իր ընկերը, հակառակ իր մարմնեղ կազմուածքին, եթէ երիկամունքի հիւանդութենէ տառապող մէկու մը պէս մէկ կողմին կքած չքալէր, հակայի մը երեւոյթը պիտի ստանար: Այս մարդուն մազերը ճերմկցած էին:

Վլորանոյին որ հազիւ քսան ութէն երիսուն տարեկան կ'երեւէր, առանց ուշադրութիւն ընելու հոն գտնուող բազմաթիւ հիւրերուն, ներքնախուցէն ներս մտաւ:

Անգամ մը որ հոն մտաւ, բանաստեղծ Արաթիմոսի ունկնդրութեան արժանի ըլլալու համար համբերութեամբ իր կարգին սպասեց:

Փեթրոս Արաթիմոս, կարծեց թէ պետական մարդ մը եղած ըլլար, այցելուները իրենց դիրքին ու արժանիքին կարգովը կ'ունկնդրէր:

Վերջապէս, սպասաւոր մը գիրենք առաջնորդեց սենեակ մը ուր երկու մանկամարդ կիներ, կիսամերկօրէն հագուած, կիթառ կ'ածէին:

Երկու մարդիկը հոն քիչ մըն ալ սպասեցին:

Երբեմն ներքնախուցին վրայ դուռ մը կը բացուի դիմացի կողմէն ուրիկ բարձաձայն խօսակցութեան ձայներ կուդային:

Վլորանոյին այս սենեակէն ներս մտաւ իսկ ճերմակ մազերով մարդը երկու կիներուն քով մնաց:

Անծանօթ Վլորանոյին այս սենեակէն ներս մտնելով ինքզինքը դուռ քանի մը այրերու եւ չորս կիներու դէմ:

Այդ մէջոցին, կիները այրերուն երկարած գաւաթներուն մէջ գինի կը լեցնէին:

— *Ի՞նչ կ'ուզէք, հարցուց լայն բազմոցի մը վրայ քովընտի պառկած մարդ մը հնչեղ ձայնով մը:*

Վլորանոյին շուրջը նայուածք մը պըտըտցնելէ յետոյ ըսաւ.

— *Այս պալատին մէջ բնակող հռչակաւոր բանաստեղծը տեսնել կ'ուզեմ:*

— *Էհ, պարոն, ձեր փնտռած անձը ես եմ, Արաթիմոսի դէմը կը գտնուիք, պատասխանեց հանգստաւէտ բազմոցին վրայ պառկող մարդը առանց տեղէն երերալու: Ըսէք, ի՞նչ կ'ուզէք:*

— *Պարոն բանաստեղծ, ես Վլորանոյէն մանաւանդաբար եկած եմ ձեզ իմ հիացմունքիս հարկը վճարելու:*

— *Փենելոփի, Մարկարիթա, վոթկաներ, ի՛նչ կեցեր բերանիդ բացեր ապուշ ապուշ երեսս կը նայիք, սա երիտասարդին աթոռ մը չտա՞ք, գաւաթ մը դինի չհրամցնե՞ք, ջրիկներ, դուռացս Արաթիմոս: Մոյլ արարածներ, ես ձեզի ինչո՞ւ Արաթիմոսուհիներ տիտղոսը չնորհած եմ, ձեզի տուած պաշտօնս չէ՞ք դիտեր, չէ՞ք դիտեր թէ դուք բանաստեղծ Փեթրոս Արաթիմոսի հիւրընկալ դիւցուհիներն էք... չնորհալի եւ բանաստեղծական դիւցուհիները...*

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԽՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Ամասիացիներու եւ Մար – զուանցիներու տարեկան հոգեհանգիստը Մայիս 30 Կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցին, եւ այս առթիւ պիտի ընծայուի Ծաղկեպսակ մը բոլոր հին եւ նոր Ամասիացի եւ Մարզուանցի մեռեալներու յիշատակին: Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հոգեճաշ մը Մարսէյլի շրջանին մէջ, ճաշարան «Բայառու»:

Ճաշին համար կը խնդրուի կանխաւ արձանագրուիլ Պ. Չէքէմեանի մօտ, հեռաձայն 47-84-57

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Մ. Շահրիկեան 50 Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչին Տիկին Անահիտ Աբրահեանի (ծնեալ Սերճանեան) մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ (առանձնացած «Ճա – ռաջ»էն):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի «Արդութեան» խումբի ընկերները եւ կազ. Խաչի մասնաճիւղի ընկերուհիները վեթերան ընկերոջ՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ յաւակցութիւն կը յայտնեն ողբացեալ ընկերոջ ընտանեկան պարագաներուն:

×

Տէսինի կազ. Խաչի վարչութիւնը խորին յաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Ալէք Մանուկեանի եւ պարագաներուն, իրենց հօր եւ ամուսնոյն՝ Յ. Մանուկեանի մահուան առթիւ եւ վոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ Տէսինի Հ. Յ. Դ. տան շինութեան:

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կ'երգէ

Լիւսի Քոշեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ Վոլթէր:

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Գեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եզերքը, առադաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION
40, Allée du Bord de l'Eau, face à l'hippodrome de Longchamp, Paris 16
Parking

Մասնակցութեամբ

ՊԷՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

Նուագախումբ եւ երգիչ՝

ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԱՆՍ

Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)
644-69-47

Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92 27-92
Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)
Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագին 200 ֆր.

Ա Ղ Գ Ա Տ Ա Հ Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանիի մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել:

Մանրամասնութիւնները յետագային ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ծագումով Հայ, Ֆրանսայի նախկին Հայ Ազգային Դիմադրականներու Բարեկամական Միութեան վարչութիւնը իր սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Միութեանս պատուոյ նախագահ Արամ Պետիկեանի, իր վեհայնի՝ Հայկ Թիւթիւնճեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կազ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մ. Մանիկեանէ 200 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Յար. Օհաննէսեանէ (Թելեֆոզ) 500 Ֆ., իրենց պատկին Փաթրիսի համալսարանական յաջողութեան համար, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Տիմիճեանէ 50 Ֆր. վոխան ծաղկեպսակի Հայրապետ Հօրճանեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԷՍԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Մայիս 30, Կիրակի ժամը 15·30ին
Salle Rossini, 6, Rue Drouot — Métro Richelieu Drouot
Խօսք՝ ՕՐ. ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կ'արտասանեն.— Ռ. Աբրահամեան, Ա. Տէվրէնեան, Ա. Էֆիզեան, –Գարփաճքիէ Գ. Տէրվիշեան, Ս. Թիւքէն, Ն. Պշտիկեան, Ա. Պօտուրեան, Փ. Հազար, Ա. Տէր–Գրիգորեան
Դաշնակ ԱՆԻ ԱՃԷՄԵԱՆ
ՆԱՃԻՐԻ երգչախումբ՝ ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ
Պարգեւատրում հայ արժանաւոր մայրիկին
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, Mº Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

tous les soirs

NORAYR

1er chanteur de l'Orchestre d'Etat d'Arménie

et tous les samedis soir

FERDI

Il est nécessaire de réserver sa table pour le dîner.

Fermé le Lundi

ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԿԱՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄԱՆԶԵՐՈՒՆ

Յուլիս 2–24 կազդուրման կայան կը բացուի Հռոմի Լեւոնեան Հայ վարժարանի ամարանոցը

ԳԱՂԻՆՕ

որ կը գտնուի Իտալիոյ մայրաքաղաքին հիւսիսակողմը, 60 հազարամեթրի հեռաւորութեան վրայ:

Արձանագրութեան համար դիմել Մարսէյլի Անարատ Ցղութեան Հայ Քոյրերուն: Հասցէ՝

Ecole Notre-Dame du Sacré Cœur
167, Avenue des Caillols
13012 Marseille — Tél. 93-50-91

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆԻ

ՊԱՏԳ. ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համահայրենակցական Միութեան Ֆըրանսայի շրջանի կեդր. վարչութիւնը կը տեղեկացնէ իր բոլոր մասնաճիւղերուն որ տարեկան պատմ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 29, առաւօտեան ժամը 9·30ին, կազմակերպուած Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի կողմէ, Յապրեկուլի պղեակը, Մարսէյլի մօտ, Մարսէյլի Հանրակառքի ընկերութեան հանգստավայրը:

Հիւսիսէն եկող պատգամաւորները Լիօն ան Փրովանսէն պէտք է անցնին դէպի Սէրթեմ:

Յաջորդ օրը, Կիրակի, տեղւոյն վրայ, դաշտահանդէս: Կը խնդրուի մխիթարեցիներէն աթոռ եւ սեղան: Ճոխ պիւֆէ, համեմուրով խորոված, կռունկ նուագախումբ:

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հինգշաբթի, Մայիս 27, ծան է Համբարձումն Քրիստոսի: Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ:

Նոյն օրը յատկացուած է մանուկներու հաղորդութեան:

Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր դպրոցներուն աշակերտներն ու հաղորդութեան համար պատրաստուած մանուկները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին մասնակցելու պատարագին եւ հաղորդութեան:

×

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հինգշաբթի Մայիս 27, Համբարձումն Տեառն է, այս առթիւ կը մատուցուի պատարագ. Հայր Մեբէն առաջ կը կատարուի հայրապետական մաղթանք:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·20, պատարագ ժամը 10ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Մայիս 30, Համբարձման տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Աւետարանիչ եւ Ծայրագոյն Արեւելքի Առաքելոր

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ. ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 9·45ին:

ԾՈՎԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ՕՐ ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ
Յունիս 5, 6 եւ 7

Հայ Կարմիր Խաչի Ծովահայեաց օգնութեան կայանին մէջ

Ծովային զբօսապտոյտ Սէն Մարքոփ կղզիին շուրջ:

Այցելութիւններ Շաթօ տը Գրէօյի եւ Համաշխարհային Բ. պատերազմի նորմանտիի ցամաքահանման տեսարժան վայրերը եւ զոհուած ամերիկահայ զինուորներու շիրիմները: Գերեզմանօրհնէք ըստ պատահման:

Սովորական ճոխ սեղան եւ հայաշունչ մթնոլորտ երեք օրուան ընթացքին համեմուրով խորոված կարմիր Խաչուհիներու կողմէ եւ կասկարած ճուկ: Օթոքարը որ կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ պիտի գտնուի երեք օր, կը մեկնի 5 Յունիս, Շաբաթ առաւօտ, ժամը 8ին:

Ժամադրավայր Սքուար Մոնթոլոն:

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985 36 53

Ծախքերու մասնակցութիւնի 200 Ֆր.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ 21 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐ

—55 մեներգներ եւ զուգերգներ: — Համանուագներ՝ Ա. Հեթանոսական: Բ. Եղերական ա մրցանակ: Գ. Դիւցազնական: Դ. Վերածնունդի: — Դպրոցական. Սենեկային եւ Համանուագային երաժշտութիւն: — Լուսընթաց. պարանոյշ երգչախումբով: — Անոյշ զուսաներգութիւն: — երգախաղեր – էմմա: Տէր–Գոնեակ: Ղարաբաղի Մելիքներ: — Մեներգներ խմբերգներով: — Մեսրոպեան լեզու. աշխարհական գանթաթ երգչախումբով: ա մրցանակ: — Հայ ժող. եւ աշուղական երաժշտութիւն. Աբրահիրէն. Տարօնէն. Զմշկածագէն. Շապին – Գարահիսարէն եւ Եդեսիայէն: Ասոնք բոլորը դաշնակի եւ նուագախումբի ընկերակցութեամբ:

Դիմել՝
ԱՒԵՏԻՍ ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ
1, Allée Erckmann-Chatrian
93110 Rosny sous Bois
Tél. : 875-54-50

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : Nº 55935

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
26
MERCREDI
26 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·598

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.598

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 17–18)

ԳՐԱԿԱՆ ՁՕՆԵՐ ԵՒ
ԳԱԲՐԻԷԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ

Դարերու խորքէրէն եկած աւանդութիւն մըն է, ուեւէ հեղինակ իր այս կամ այն ստեղծագործութիւնը նուիրէ իր մտերիմներէն կամ ազգականներէն մէ – կուն: Այսպէս, Մովսէս Խորենացի «Հա – յոց պատմութիւն» գործը նուիրած է իր մկրտեալ եւ պատուիրատուի՝ Սահակ Բագրատունիին, Գրիգոր Նարեկացի իր ներշնչներէն մէկը նուիրած է Մոկաց Սենեքաոսին: Այսպիսի օրինակները չատ են, սակայն քիչ են այն հեղինակները, որոնք իրենց գործերը նոյնքան առատա – ձեռն կերպով նուիրած ըլլան իրենց մտե – րիմներուն որքան Գաբրիէլ Սունդուկ – եանը: Հայ Թատերագիրի «Եւայլն կամ նոր Դիոգինէս» կատակերգութիւնը, որ առա – ջին անգամ բեմադրուած է 1869 Մայիս 2ին՝ Թիֆլիսի մէջ, կը կրէ հետեւեալ ծանօթագրութիւնը. «Ինդիրը նուիրուած է մեծարգոյ Պարոն Գէորգ Զմշկեանին»: Անկէ ետք, Գ. Սունդուկեան՝ Մոլիէռի մէկ գործէն ներշնչուելով կը գրէ «Պէ – պօ»ն, զոր դարձեալ կը նուիրէ Գ. Զմըշ – կեանին՝ հետեւեալ մակագրութեամբ. «Մեծարգոյ Պարոն Գէորգ Զմշկեանին՝ նուէր հեղինակից»: Գ. Սունդուկեան իր «Խանդուած օձախ» թատերգութիւնը նը – ւիրած է իր մօտիկ բարեկամին՝ «Ցով – հաննէս Տէր–Գրիգորեանի: «Ամուսիններ» կատակերգութիւնը նուիրած է իր կնոջ՝ Սոֆիայի, հետեւեալ մակագրութեամբ. «Ազգական իմ Սոֆի, «Ամուսիններ» կատակերգութեանս բնագիրը ես նուի – րեցի քեզ՝ մեր ամուսնութեան քսանհինգ – ամեայ տարեդարձին: Այժմ հանրութեան սեփականութիւնը դարձնելով այս եր – կը, ես թոյլ եմ տալիս ինձ վերստին քո անարատ անունով զարդարել սրան: Թող քո մաքուր կենցաղը պաշտպանէ զայն – ամբէնէ խմասան ու նպատակը եւ թող քո բարեկրթութեան ճառագայթը լուսազար – դի այն պատկերները, որ ես նկարագրել եմ սրա մէջ»: Գ. Սունդուկեան իր գրած «Ախթարաբա» կատակերգութիւնը նուի – րած է դերասան Միհրդատ Ամերիկեանի: Ի դէպ, 1866 – 1867 թուականներու ըն – թացքին, այդ կատակերգութեան ներ – կայացումներու ժամանակ, գլխաւոր հե – րոսի՝ Գարասիմ Եակուպիչ Զամբախովի դերով հանդէս եկած է Միհրդատ Ամե – րիկեան, որ խաղացած է նաեւ Սրուբին Զմպղմպովի («Պէպօ»), Հարուստ վաճա – ռական Սարգիսի («Էլի մէկ գոհ») եւ այլ դերերը: Գ. Սունդուկեան «Օսկան Պեա – րոլիչին էն կինքումը» կատակերգութիւնը նուիրած է դերասան Արտաշէս Սուքիաս – եանի յիշատակին: Ներկայիս, երբ չկան Գէորգ Զմշկեանն ու Միհրդատ Ամերիկ – եանը, Արտաշէս Սուքիասեանն ու Սո – ֆիա Սունդուկեանը, Ցովհաննէս Տէր – Գրիգորեանը, անոնց անունները մնացած են Գաբրիէլ Սունդուկեանի գրական ճօ – ներուն մէջ եւ կը յիշուին այնքան ատեն որ հայ թատերագիրի գործերը երեւան ընթերցողներու սեղաններուն վրայ կամ ներկայացուին բեմերուն վրայ:

×

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Մոսկուայի համաճարակաբանութեան եւ մանրէակենսաբանութեան հիմնարկու – թեան տնօրէնը՝ Ցովհաննէս Բարոյեան

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԱԿԱԹՈՒՐՔ
ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

ԳԵՐՄԱՆՈՒՀԻ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ, ՈՐ ՇԱՏ ԿԸ ՍԻՐԷ ԵՂԵՐ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

— o —

Մեր նախորդ թիւով, արձագանգ հան – դիսացած էինք, Գերմանիոյ քրիստական երէց հիւպատոսարաններու վրայ կատար – ուած եղեռնափորձերուն: Այս առթիւ, Պոլսոյ թերթերը, Մայիս 20 թուականով հետեւեալ յաւելեալ լուրերը կուտան.—

Ֆրանքֆուրթ.— Գերման ոստի – կանութիւնը ձերբակալեց եւ բանտարկեց գերման երիտասարդ աղջիկ մը, որ կ'ամ – բաստանայի թէ ոտքը նետած է Ֆրանք – ֆուրթի Թրքական հիւպատոսարանին վը – րայ: Աղջկան անունն է Անտրէա Պալ – թէս, 18 տարու, որ ոստիկանութեան ը – նաւ թէ Թուրքերուն հաշիւն ալ կը սիրէ, այլերն ալ: Հետեւաբար չի փորձուիր Թուրքերուն չարիք ընել:

Անտրէա ձերբակալուեցաւ այն պահուն երբ կը սիրաբանէր 27 տարու գերման երիտասարդի մը հետ, զոր նոր ճանչցած էր: Սիրաբանութիւնը տեղի կ'ունենայր Թրքական հիւպատոսարանին մօտ, երբ պայթումը պատահեցաւ եւ գերման ոս – տիկանութիւնը իրր կասկածելի ձերբա – կալեց Անտրէան, իր սիրահարին հետ: Երկուքն ալ 16 ժամ բանտ մնացին, յետոյ ազատ արձակուեցան: Գեղանի եւ սի – բասէր երիտասարդուհին զարմանքով լսեց, երբ իրեն ըսին թէ Թրքական հիւ – պատոսարանին դէմ ոտքը նետած է: Անտրէա Պալթէս ըսաւ.

— Մինչեւ այսօր չատ մը Թուրք սի – բահարներ ունեցայ, բոլորն ալ գոհա – ցուցին զիս, երջանկացուցին: Ոչ մէկ պատճառ, որպէսզի չարիք ընեմ իրենց եւ ոտքս նետեմ անոնց հիւպատոսարանին:

արժանացած է Սոֆիայի բժշկական ա – կադեմիայի պատուոյ կրծքանշանին եւ պատուոյ դիպլոմ, ի գնահատութիւն հայ գիտնականի բերած նպաստին՝ երկու եր – կիրներու բժշկական դիտութեան զար – գացման գործին:

Մ. Միութեան բժշկական դիտութիւն – ներու ակադեմիայի անդամ Յովհաննէս Բարոյեան արտասահմանեան կարգ մը դիտական ընկերութիւններու եւ հաստա – տութիւններու պատուոյ անդամ է եւ վոխ նախագահն է՝ մանրէաբանական հիմնարկութիւններու համաշխարհային ընկերակցութեան:

×

ՆԿԱՐԻԶ ԳՐԻԳՈՐ ԽԱՆՋԵԱՆԻ ՆՈՐ ՇԱՐՔԸ

Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Գրիգոր Խանջեան որոշած է իր հերթա – կան անհատական ցուցահանդէսին մէջ ներկայացնել գրչական ստեղծագործու – թիւններու չարք մը, նուիրուած՝ Մեք – սիկայի: Նկարները կը ներկայացնեն յիշ – եալ երկիրէն ստացած տպաւորութիւն – ները: Գրիգոր Խանջեան նկարներու չար – քեր նուիրած է նաեւ Սպանիոյ, Իտա – լիոյ, Ֆրանսայի, Պուլկարիոյ, Լեհաս – տանի, Արեւելեան Գերմանիոյ, այդ եր – կիրները իր կատարած այցելութիւններէն ստացած տպաւորութիւններով: Հայաս – տանի Գեղարուեստի Ակադեմիայի անդամ Գ. Խանջեան կ'արտադրէ գեղարուեստի երեք ճիւղերու գործեր՝ գեղանկարչու – թիւն, գրչական գործեր եւ քանդակա – գործութիւն: 50ամեայ արուեստագէտը նկարազարդումներ ըրած է նաեւ Խաչա – տուր Աբովեանի, Ցովհաննէս Թումանեա – նի եւ ուրիշ գրողներու գիրքերուն հա – մար: Պարոյր Սեւակի «Անլռելի զանգա – կատուն»ի նկարազարդումներուն համար ան արժանացած է Հայաստանի պետա – կան մրցանակի դափնեկիրի կոչումին: Գ. Խանջեանի գործերը ցուցադրուած են տասնեակ մը երկիրներու մէջ եւ ընդ – գրկուած են խորհրդային եւ արտասահ – մանեան թանգարաններու մէջ:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

«ԵԹԷ ՁԱԽԸ ՅԱՂԹԷ ՁԵՄ ՔԱՇՈՒԻՐ»
Կ'ԸՍԷ ԺԻՍՔԱՐ

— o —

Լուիզիանի մէջ, Ժիսքարի կատարած երկրորդ յայտարարութիւնը (Լիբանանէն դառ) կը վերաբերէր իր մնալուն կամ քաշուելուն ԵԹԷ Ձախը յաղթէ 1977ի ե – րեսփոխանական ընտրութեանց:

Ժիսքար կը մնայ, բայց Ձախը կ'ուզէ որ Նախագահը աւելի յստակ ըլլայ, մնալէն եառ, ձախ մը կը կանչէ՞ իրրեւ նախա – րարապետ, յարգելով ժողովուրդին կամ – քը: Աւոր պատասխանը տուաւ Լըքանիւէ, երբ ելոյթ ունեցաւ նորածին կուսակցու – թեան՝ «Ընկերային Դեմոկրատներու Կեդ – րոն»ի հիմնադրութեան, նախագահ ըն – տրուելէն եառ: Ձշդեց թէ Ժիսքար չի կրնար կառավարութիւնը ընդդիմադիրի մը յանձնել եւ հասկցուց թէ այդ պարա – գային, Նախագահը ժողովը կը լուծէ:

ՊԱՐՍԻԿ ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Իրանի վարչապետ Ամիր Աբբաս Հո – վէյտա Փարիզ ժամանեց հինգ օրուան պաշտօնական այցելութեամբ: Վարչա – պետը՝ միջազգային եւ երկու երկիրնե – րու յարաբերութեանց վերաբերեալ հար – ցերու մասին խօսելէ զատ, մասնաւորա – բար Շիրաքի հետ վերջնական փուլի մէջ պիտի դնէ Թեհրան – Փարիզ տնտեսական պայմանագրութիւններու հարցը: Աւրդա – բեւ, ինչպէս ծանօթ է, Ֆրանսա Իրանի մէջ երկու հիւլէական կեդրոն պիտի կա – ուցէ, իւրաքանչիւրը 900 մեկավաթ կարողութեամբ, ինչպէս նաեւ Թեհրանի մեթրօն: Երկու վարչապետները կը խո – սին նաեւ 420 քիլոմեթր ճամբու եւ 800 քիլոմեթր ելեկտրական գիծի գետեղման՝ երկաթուղիի համար: Խօսակցութեանց նիւթ կը դառնայ նաեւ 100 հազար բնա – կարաններու չինութիւնը: Ինչ կը վերա – բերի Քոնքորտի, Իրան տակաւին կ'տ – ուարկէ որ զերծման օղանաւը չի բաւա – րարեր իր պահանջները:

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՄԻՇՏ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ

— o —

Ժիսքար տ'Էսթէնի յայտարարութիւնը ա – ւելի խուզ լեցուցած է կրակին վրայ եւ ամէն կողմ կը բազմանան հակաֆրանսա – կան ելոյթները, մանաւանդ արաբական աշխարհին մէջ: Էլիզէն պարտք սեպեց ճշդել թէ Ֆրանսական ուժերը պիտի ծա – ռայեն միայն իրրեւ «ՄԱԿ»ի ուժեր բայց եւ այնպէս յայտարարութեան յաջորդող 48 ժամերը եկան փաստելու թէ այսքան սպասելէ եառ, Ժիսքարի յայտարարու – թիւնը ուրիշ տպաւորութիւն չէր ձգեր քան՝ ձախող քայլ մը: Պէյրութի մէջ, նորընտիր նախագահը՝ Սարգիս կը տես – նուէր Ֆրանսայի դեսպանին հետ «լուսա – բանութիւն» առնելու համար: Գալով Զա – խին եւ Պաղեստինցիներուն, իրենց դիրքը չատ վճռական է՝ եթէ Ֆրանսական զօր – քը ոտք դնէ Լիբանան, անոր ղէմ պիտի կռուին, այլ խօսքով՝ ճակատ մը պիտի աւելնայ:

Ամէն պարագայի մէջ: Երկուշաբթի օրուան համար մեռեալներու թիւը 71 էր եւ վիրաւորներն ալ՝ 120: Լուսարձակ ալ հաստատուած է ժամը 23էն մինչեւ ա – ռաւօտեան 6ը:

Քաւի մը տոպրակ

ՔՈՆՔՈՐՏԸ հաւանաբար յաղթէ եւ լուսնեան մատնէ ամերիկացի իր կարգ մը հակառակորդները: Արդարեւ երկուշաբ – թի օր, մէկը փարիզէն, միւսը Լոնտոնէն առեւտրական իրենց առաջին թռիչքը կա – տարեցին եւ հասան Ուաշինկթըն երեք ժամ 50 վայրկեանէն: Փարիզէն երթու – դարձը կ'արժէ 8·410 ֆրանք–

ՊԱՊ քան եպիսկոպոս բարձրացուց կարդինալի աստիճանին, որոնց մէջ անա – կնկալը եղաւ՝ Հանօյի արքեպիսկոպոս Ժոզէֆ – Մարի Թրին Նհու Ֆհւն, 76 տարեկան: Այս վերջին մէկն է այն երկու հոգեւորականներէն որոնք կարդինալ նը – շանակուած են Իճ Փեթրոսէ, այսինքն Պապը այդ դրութիւնը կ'օգտագործէ (իր սրտին մէջ = գաղտնի) երբ հրապարա – կային յայտարարութիւնը կրնայ վտան – գել ենթական եւ իր թեմը քաղաքական պատճառներով: Ծանօթ չէ երկրորդ «ին փեթրոսէ»ին անունը:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Արտա – քին նախարարները հանդիպում ունեցած են Օսլօ, Ատլանտեան ժողովին առթիւ եւ որոշած են որ կառավարութեան աս – տիճանի վրայ կապեր ունենան Դիպրոսի հարցը լուծելու համար: Մասնագէտներ պիտի հանդիպին գալ ամիս: Կողմերը կ'ուզեն նաեւ լուծել իրենց տարակար – ծութիւնը եգէականի շուրջ:

ՓՐՈՖ. ՓԻԷՐ ԱՊՈՒԼՔԻՆ, սրտի տագ – նապ մը զոհ գնաց Օրլի, երբ կը պատ – րաստուէր օդանաւ առնել դէպի Ամէնք: Մեծ վիրաբոյժը ամէնէն հռչակաւոր մասնագէտներէն մէկն էր միջային զօր – ծարաններու: Ինք է որ գործողութեան ենթարկած էր Տը Կօլը: Ծնած էր Ալժէ 1906ին:

ԱՐԱՐԱՏ, ՍԻՐԵԼԻՍ

— Երեւելեաց օրեր եւ ժամեր —

Ե·

Բիւրականի ատաղձիտարանին համբաւը գուրս է Հայաստանի կամ նոյնիսկ Մարտ· Մխիթեան սահմաններէն: Անիկա այլեւս միջազգային կեդրոն մըն է, ուր կուգան բան սորվելու աշխարհի ատաղձկանեներն ու պիտուններըը ձեռնհաս վեկավարութեան ներքեւ Վիքթոր Համբարձումեանի եւ Լուսվիկ Միլզոյեանի:

Այս վերջինն է, որ մեզ պիտի ընդունի, ու կարպիս Զրբաչեանին եւ ինծի, համբերութեամբ եւ պարզ լեզուով բացատրէ Բիւրականի դերն ու առաքելութիւնը: Երկուքս ալ կը փորձենք չատ յայտնի չընել թէ ցարդ կը կարծէինք որ ատաղերը կը ծառայեն միայն բանաստեղծներուն, սիրահարներուն եւ տիկին Սոլէյին, ու մտիկ կ'ընենք, չնայելով նոր բաներ սորվիլ:

Լ· Միքոյեան ճշմարիտ գիտնական մըն է, այսինքն չատ պարզ մարդ մը, հաղորդական եւ ջերմ:

Ատաղձիտարանը կը գտնուի Բիւրականի գեղեցիկ բնութեան ծոցը, շրջապատուած պարտէզներով: Ազուոր ան կիւն մը, ուր մարդ կը մոռնայ իր առօրեայ հոգերը: Կը բաւէ օդը չնչել ու երազել:

Ատաղձիտարանը, իր պատմութեամբ խակ, եզակի է, անոր համար որ կը կրէ մէկ մարդու՝ Վիքթոր Համբարձումեանի կնիքը: Ինք է հիմնադիրը, ունեցած է եւ ունի աշակերտներ ու բոլորը կամ իր կամ իր աշակերտներուն աշակերտներն են:

Համբարձումեանի գլխաւոր գերը եղած է հասկնալ ու համոզել ուրիշներն ալ որ ատաղերը անկենդան չեն, ծերութեան շրջան չեն ապրիր եւ ժխտել ընդունուած բանաձեւը թէ ինչ որ պատահած է, պատահած է անցեալին: Ցեղաշրջում կայ միշտ, ատաղեր կը ծնին, անկայուն երեւոյթներու վրայ պայթող ատաղեր կան: Այս ճիւղին մէջ, Համբարձումեան ատաղինը եղած է ապացոյցը բերող եւ ատով իսկ եզակի նշանակութիւն ստացած է Բիւրականը: Ատոր կողքին Համբարձումեան միշտ որոշակի ուղղութիւն տուած է աշխատանքներուն: Հարցերը միշտ ճշդորէն դրուած են ու գիտակազմակերպչական գեռնի վրայ ալ տարուած աշխատանքը անդնահատելի է: Ատաղձիտարանի պաշտօնական բացումը կատարուած է 1956ին, փոքրիկ կորիզով մը միայն: Այսօր անձնակազմը բաղկացած է 200 հոգիէ, որոնց 50ը՝ գիտուններ, օժտուած է եզակի գործիքներով եւ ատիճն ունեցանք այցելելու նոր գիտարանը, որ դրեթէ պատրաստ է:

Բիւրականէն կարելի չէր հեռանալ առանց պահ մը գոնէ կենալու սիրուն եկեղեցի մը առջեւ՝ Կարմրաւոր, որ կը մնայ 7րդ դարէն: Տպաւորիչ իր պարզութեան մէջ, կը մնայ վկան մեր արուեստին, հարկ է ակայն որ Յուշարձաններու Պահպանման Կոմիտէին ուշադրութենէն չվրիպի, որ տանիքին մէկ կողմը փլելու վտանգին տակ է: Արագ վերանորոգում մը կը փրկէ այս գոհարը, որ որքի պէս, մինակը կ'ապրի հոս, հեռու ժխորէն ու նոր փառաը կը բերէ, եթէ պէտք է, որ հին դարերէն սկսեալ, Հայը, ուր որ եղած է, ամէնէն առաջ ազօթել ուզած է, գուցէ անոր համար, որ սեւ ժողովուրդէ աւելի լսելիք ունէր Աստուծոյ:

×

Իսկ ի՞նչ ըսել Գեղարդի համար: Ժայռերու մէջ փորուած այս եկեղեցին, իր տեսակին մէջ եզակի է: Շուրջ բոլորը լեռ, ձոր, ժայռ ու առանձնութիւն: Աչխարհէն եւ մարդկութենէն կտրուած այս անկիւնը, այլապէս ոգեւորիչ է: Ամէն մէկ քար հիացում եւ զարմանք կը պատճառէ: Ի՞նչպէս, 12րդ դարուն, մարդիկ կրցեր են նման գլուխ – գործոցներ կառուցանել մինչ այսօրուան թեքնիքը ծառայած է միայն տպել չէնքեր բար – ձրացնելու աշխարհի ամէն կողմը:

Գեղարդը չի նկարագրուիր, ինչպէս չի նկարագրուիր Գեղեցկութիւնը:

Երեւանէն Գեղարդ տանող ճամբան կը պարզէ Հայաստանի հարազատ պատկերը, հովիտներ, բլուրներ ու վայրի բնութիւնը քաշողական անբացատրելի հմայք մը ունի: Տէտէեան եպիսկոպոսը, հմուտ բանասէր, կը հսկէ Գեղարդի վրայ: Մեզի վերապահած է սիրալիր ընդունելութիւն մը ու հաճելի ժամեր կ'անցընենք, դժբախտաբար կարճ, այս վանական մթնոլորտին մէջ: Լաւ կը հասկնամ Սըրբազանը, որ այս հրաշալի մենաստանին մէջ, աչքին լոյսը կը քամէ հայերէն ձեռագիրներու վրայ: Ու կարելի չէ երեւակայել աւելի յարմար ու անոյշ վայր մը, գլուխ գլխի նստելու համար հայ մատենագրութեան հետ քան այս ուխտավայրը, շրջապատուած հայրենի լեռներով: Կիրակիէ կիրակի, սակայն բազմահարիւր մանուկներ կը բերուին հոս մկրտուելու ու Սրբազանը կ'ուրախանայ:

Ճամբուն վրայ է Գառնին, զոր վերակառուցած է Սահինեան: Իր նորպատուած տեսքը չի խրաչեցներ քանի պահած է իր հին հարազատութիւնը եւ մենք չզբաղանք պատասխանը սա հարցումին՝ պէ՞տք է վերաչինել թէ ձգել փլատակները: Գուցէ ճիշդ է որ աւերակները տխուր են բայց նաեւ անոնք պատմութիւն են, մե՛ր պատմութիւնը:

×

Երեւանը լինձի տալու նաեւ այլ հարցեր: Նախ թատրոնը, որմէ այնքան դրկուած է սիւնուքը: Սունդուկեան թատրոնը գեղեցիկ եւ վայելուչ, կը լեցուի ամէն ներկայացման: Պատեհութիւնն ունեցայ տեսնելու երկու չահեկան թատրերգութիւններ, մին՝ Պ. Զէյթունցեանի «Աւերուած քաղաքի առասպելը», ու միւսը՝ Վարդգէս Պետրոսեանի «Ծանր է Հիպոկրատի գլխարկը»:

Առաջինը, պատմական թատերգութիւն, երկու մասերէ կազմուած, Արշակ Բ·ի կեանքէն ներշնչուած, յաջող է բեմադրութեամբ եւ դերակատարութեամբ: Երկրորդը, արդիական թատերգութիւն մըն է: Վ· Պետրոսեան կը ձգտի համալսարանական քննութեանց բարքերը, առանց բառերը ծամծմելու: Ուժեղ սադիր մըն է, համարձակ, որ կը փառաէ նաեւ թէ հեղինակը ոչ միայն վարպետ արձակագիր մըն է այլեւ տաղանդաւոր թատերագիր մը, վարժ դրոյցներու գժուար արուեստին:

Երկու ներկայացումներն ալ խանգարուեցան գլխս նաեւ խաղարկութեամբ: Բայց բեմէն զատ, ապրում մըն ալ կուտար սրահը, լեցուն երեւոյթներով, տարեց այլ մանաւանդ երիտասարդ: Ի՛նչ լաւ կ'ըլլար որ պարերէն ու երգերէն զատ, սիւնուքի Հայութեան առիթը արուէր նաեւ վայելելու Սունդուկեան թատրոնի քանի մը ներկայացումները:

Սպենդիարեան օփերան ալ ունի ճոխ խաղացուցակ մը: Ինծի վիճակուեցաւ դիտել Գայեանէ բեմադրը, որու լրացուցիչ գործումը կը պարտինք Վ· Գալստեանի: Տաղանդաւոր արուեստագէտներ, ճկուն շարժուձեւեր, հրապուրիչ գոյներ լատինական կը ծառայեն Ամալ Խաչատրեանի այնքան ժողովրդական երաժշտութեան:

Կարպիս Զրբաչեան ու ես բախտն ունեցանք նաեւ յատուկ ներկայացման մը չնորհիւ տեսնել «Հեղնար աղբիւր»ի չարժանիկը: Հատնարար կարելի ըլլայ նաեւ որ Ֆրանսահայութիւնը նոյն վայելքն ունենայ: Արդարեւ, թէեւ սեւ-ճերմակ դարձուած, Մկրտիչ Ամրէնի այս սիրուն վէպը (*) հարազատօրէն փոխանցուած է պատասխանին, ու դերակատարներն ալ կը թուին ըլլալ տարաբախտ գրագէտին գլխքէն եկած Գիմբրիւցի հերոսները: Բարբառն ալ պահուած է անաղարտ: Իսկապէս յայտնի ժպտալէն մը, որ չի գաւաճաներ վէպին ոգիին:

×

Հայկական ստեղծագործողութիւններէ

ԻՍԻԻ

«ԵՐԵԻԱՆ» ՓՈՂՈՑԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՆԱԽԱՐԱՐ ԹԷԹԷՆՃԷԻ ՃԱՒՈՒԸ

Monseigneur,
Mesdames— Messieurs,

Les Arméniens sont célèbres par leurs vertus non moins que par les tragédies nationales qui ont constamment marqué leur longue histoire.

De ces vertus, l'indéracinable attachement à la liberté n'est pas la moindre. Ils en ont donné des preuves sans cesse renouvelées, génération après génération, et ils en ont fait sentir l'incommodité à toutes sortes de conquérants, pendant plus de 25 siècles.

Une autre vertu héréditaire chez les Arméniens est la fidélité.

Fidélité à leurs origines, à la terre de leurs ancêtres, cette terre d'où nous sont venus avant eux — comment au mois de mai, ne pas le rappeler — ces précieux et poétiques messagers : le cerisier, le poirier, l'amandier, dont la floraison, au printemps, illumine comme un sourire, tous les vergers d'Occident ?

Fidélité, encore, à leur héritage culturel, à leur langue, qu'ont illustrée de grands écrivains, à leurs traditions, à leur passé artistique, tant il est vrai, comme le remarquait André Malraux que « derrière chaque chef-d'œuvre rôde ou gronde un destin dompté ».

Fidélité, enfin et surtout peut-être, à leur foi religieuse, qui aura constitué, dans les périodes où ils furent maîtres de leurs destins, et dans les temps de persécution et de dispersion, dans la gloire et dans la déréliction, le ciment et la meilleure sauvegarde de leur identité propre et de leur être en tant que peuple.

Paradoxalement — est-ce toutefois vraiment un paradoxe ? — on constate que la fidélité des Arméniens à l'Arménie, sucée, en quelque sorte avec le lait maternel, n'a jamais fait tort, chez ceux

---

դուրս, օփերա թէ թատրոն, իրենց խաղացանկին վրայ ունին եւրոպական գործեր եւ ամէն տեսակէտով լայն դռնացում կրնան տալ գեղարուեստական հասարակութեան:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(Շար· 5, վերջը յաջորդով)

(*) Հրատարակուած է «Յառաջ»ի մէջ 1972, Ապրիլ 13էն Յուլիս 1:

ՁՈՐԻ ՄԻՐՕՆ

4·

Եւ դիտէին· երդումը կը մնայ, Սեպասարը՝ չէ: Գիտէին, զարկուելու են· դիչերը, աղամամուխին, գուցէ՝ յաջորդ օրուայ իրիկնապահին, երկու – երեք օր յետոյ: Զարկուելու են: Ականջները տրորելու են Սեպասարը: Բայց ոչ մէկի աչքում զարկուելու վախը չկար: Զկա՛ր: Զարկուելը բռնած գործի վերջն էր: Էպէս: Զարկուելը կորեկի արտը ցանել, վերջացնելն էր: Զարկուելը սարերից սահնակով խոտ ու տերեւ բերել, մարդի դուռը հասցնելն էր: Զարկուելը··· զարկուելը··· Ոչ ոք չէր մտածում զարկուելու մասին: Զարկուելը սարերից իջնող եւ ականջների մութ հոգուն նստող ահն էր, սարերից իջնող ու Ցարութ պապի անթաղ դիւին քսուող ճնճղաթեւ հոլ էր եւ մի բուռ հող պապի անթաղ դիւի համար, եւ չարձակուած գնդակ դիւղ Գործվարքի համար ու իրենց երկրի սար ու ձորերից անէծք չառնել, սար ու ձորերին անդաւաճան մնալ էր: Եւ զարկուելը զարկուել չէր՝ պարտք էր ու պահանջ:

Գիչեր էր, խռով լուսթիւն էր իջել Սեպասարի գլխին, վեցով նստած էին՝ հրացանները ծնկներին, քարերին թիկնած, ցածում կրակուած փիւղերը: Երկինքն էին լափում արնոտ լեզուները, հայեացքը փախչոտում էր, կոպերից պրկ չէին գալիս: Եւ այրուում էին աչքերը, չիում էր ու այդ ժամանակ էր պոչ հայեացք դիպչոտում Մնջոյին, տղերքից մէկին ու մէկին· չդիտէր ինչու չիտակ նայել չէր կարող: Ոչ մէկը միւսին չիփ-չիտակ նայել չէր կարող· հայեացքները փախ – ցնում էին հրդեհուած գեռնից, հրդեհ – ուած երկնքից, միմեանց հրդեհուած աչքերից: Գիւղց ձորով մէկ օդ կար կրծքի տակ, Գիւղց ձորով մէկ օդ կար՝ փոթորիկ էր, գուրս գալու ճամբայ էր որոնում, մէկէ՛ն գուրս գալու: Եւ ականջները դժժում էին, քունքերին՝ թմբուկի պարկ, ու սիրտն ուզում էր ասկեարները նորէն սողան Սեպասարն ի վեր, ու ելնիկուրծքը դէմ անի քարին, տեղահան անի, գլորի: Ասկեարները եա չդառնան, գան, ու քար գլորի, ձորերը էլի դմփդմփան, եւ ջնջուի գիչերուայ լերդացած լռութիւնը: Ասկեարները եա չդառնան, գան, ինքը Թողնի քարերը, Թուրն առնի եւ առաջին զարկի հետ, առաջին հերթին Սեպասարի գլխին նստած երկնքի կարմիր դէմքը Թրատի: Ցետոյ···

Ցետոյ, ի՞նչպէս եղաւ, Թիկունքի քարը չարժուեց, գլորուեց, քար պոկեց տարաւ ու··· դղրդոցով լիքան քարերը: Սարի փէշին խլրտիծոց ընկաւ, եւ քարերի եռուից քարեր գլորեց:

— Միրօ՛···

Սնջոն կանգնեց գոռաց, բոլորը ոտքի ելան, ձայն հանեցին: Սնջոն որոտում ուներ սանձած, ամէնքն՝ ունէին եւ իր ածը առիթ էր՝ ուռած կուրծք ու սիրտ մի չնչով դատարկելու:

— Միրօ··· Տնաւե՛ր Միրօ···:

Եւ այս անգամ Սնջոյի ձայնը խռնաւ էր՝ Գիւղց ձորում խեղդուող հեղեղատի արձագանգի պէս:

— Միրօ, գեղի մէջ ցորեն պարու հետ փոխող չեղնի՞, — սայլապան Աբօն գարձաւ Զորի Միրոյին:

«Էրկու գիչեր, էրկու ցերեկ պաչատան էղանք սարին···»:

— Փութ ցորենին՝ փութ ու կէսի գրի··· էրեխայ են, ինչ գարի, ինչ ցորեն, կուտին, ձմեռ կ'ելնին գուրս···:

«Էրկու գիչեր, էրկու ցերեկ պաչատան էղանք սարին···»:

Երկու գիչեր ու երկու ցերեկ պաչատանէն Սեպասարը· ցերեկուայ կրակոցների դէմ՝ նշանառու կրակոցներով, գիչերուան՝ քարերով: Ասկեարները վիրաւոր օձ էին գարձել:

Երկրորդ արեւմտացին Իշխանը խըփուեց··· Իշխանին Թաղելու ժամանակ եղաւ: Հողին յանձնեցին գէնքով: Զէնքով Թաղելուն Արթէնը գէմ էր, Մնջոն պնդեց·

— Գերեզմանի մէջ էլ Թող պինթափ չեղնի:

Հոս Իշխանը հայեացքները հաւաքեց իր չիրմաթմբին, հաւաքեց ու բաց չթողեց: Անծպատուն էին ինչպէս Իշխանը: Մինչեւ Իշխանի գարկուելը ոչ մէկին մտքով չէր անցել, Թէ՝ փոս փորել, Թաղել կը լինի: Իշխանից յետոյ ո՞վ է խփուելու··· Թաղելու ժամանակ կը լինի՞··· Գերեզման գելու ժամանակ կը լինի՞··· Գերեզման կ'ունենա՞յ··· Եւ իրեն բռնեց Իշխանին երանի տալու հեռաւո՛ր ցանկութեան մէջ: Իսկ Արթէնի միտքը խօսք գարձաւ·

— Իշխան անթաղ չմնայ··· էս բարձրիկ սարի վրայ գերեզման ունենայ:

Է՛, Արթէ՛ն, Արթէ՛ն, ցանկացածը մի բուռ հող էր, չունեցաւ: Ամէն ծնուղի Աստուած մի բուռ հող է չնորհում վերջին օրուայ համար, Արթէնին՝ խնայեց, Մնջոյին՝ խնայեց, գեռմաւելի Մանուկին՝ խնայեց, Առաքելին՝ խնայեց··· Հա՛ր – հազարներին՝ նմանապէս:

ՄՈՒՇԵՂ ԳԱԼՇՈՑԵԱՆ

(Շար· – 25)

de la diaspora, à une autre fidélité, non pas antagoniste, mais jumelle, celle qu'ils vouent à leurs patries d'accueil et dont l'émouvante authenticité a été signée par le sang.

Un sang non pas métaphorique, mais le sang vermeil et chaud qui coule des blessures sur le champ de bataille ou dans les ignobles salles de torture des régimes totalitaires : à cet égard nul n'oublie que les Arméniens de France, les Français d'origine arménienne ont généreusement et largement prodigué le meilleur d'eux-mêmes souvent jusqu'au sacrifice suprême, à la France et à la liberté, sous l'uniforme ou dans la Résistance, depuis deux générations.

Sur un plan moins tragique, en temps de paix, ils ont apporté, ils apportent à leur patrie d'accueil de solides qualités, aussi traditionnelles chez eux que le courage dans le danger ; une souple intelligence, la capacité et le sérieux dans la vie professionnelle, l'ardeur au travail, l'esprit de solidarité, le sens de la famille... Ils ont donné à l'économie, à l'Université, à la recherche, à la science, à la littérature française, à l'art de notre pays une contribution exceptionnellement brillante.

En tant que membre du Gouvernement, je me dois de souligner tout spécialement, et c'est, croyez-le, avec un vif plaisir personnel, le dévouement à la chose publique de nos concitoyens d'origine arménienne.

Précisément parce qu'on les savait tout ensemble dévoués et capables, ils sont nombreux à avoir été choisis par les électeurs pour siéger dans les mairies, les conseils généraux, ou au Parlement.

Aussi bien, la cérémonie qui nous rassemble ce matin a-t-elle été organisée par M. Raymond MENANT, maire et le Conseil municipal d'Issy les Moulineaux à l'occasion du Congrès de l'Association des élus locaux et nationaux de rites et de traditions arméniennes, dont il m'est agréable de saluer ici les membres qui entourent leur Président, M. MARDIKIAN, Maire-adjoint d'Angoulème et leur secrétaire Général, M. SIMONIAN, Conseiller municipal d'Issy. Je salue de même Monseigneur l'Archevêque délégué de Sa Sainteté le Catholicos d'Etchmiadzin.

Nous rendons aujourd'hui un hommage durable à Erévan puisque voici désormais inscrit dans la toponymie de votre propre ville d'Issy le nom de la capitale de l'Arminie, dont le dynamisme national de ses habitants a fait une cité moderne et active.

Qu'il s'agisse de fertiliser, par l'irrigation, les terres sèches qui l'entouraient jadis et qui sont transformées en véritables jardins, de développer puissamment ses industries, de promouvoir un urbanisme aéré, de mettre en valeur le patrimoine historique et artistique du pays, les Arméniens d'Erévan, ont, en vérité, beaucoup et bien travaillé.

Au VIIIe siècle avant notre ère, au bord de son fleuve, une ville existait déjà sur le site de la future Erévan, tandis que les rives de la Seine, là où s'élèvent à présent ISSY et PARIS, formaient encore une zone marécageuse hantée seulement par de rares néolithiques... Depuis lors elle a connu des fortunes diverses, mais plus heureuse que les capitales de Tigrane ou des Bagratides, elle est renée de ses cendres.

Les progrès, les reculs suivis de nouveaux essors jalonnent en alternance la vie des citées. Ces flux et ces reflux sont rarement synchrones. Pour l'heure, cependant, la région parisienne et la région d'Erévan sont toutes deux dans une phase positive de transformations : notre souhait est qu'une longue période de développement régulier et parallèle marque, et pour elles, et pour tous, les années à venir, dans un monde d'où seraient définitivement éliminés les antagonismes de races, les conflits dus à la volonté de puissance, et l'intolérance idéologique.

Les Arméniens de toute citoyenneté qui appartiennent à l'un des peuples les plus opprimés et les plus massacrés de l'histoire, mais qu'une des tentatives de génocide les plus caractérisées n'a pas réussi à éliminer au 19e et au début du 20e siècle, savent mieux que personne ce que coûtent à l'humanité de larmes et de sang les passions et les intérêts déchaînés. C'est pourquoi, je ne saurais mieux conclure mon propos qu'en exprimant à l'intention des habitants d'Erévan et des Arméniens en général mes vœux chaleureux de prospérité, de bonheur et de paix.

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

— o —

ՄԱՐՍԷԼ (Յառաջ).— *Վասպուրա – կանի յաղթական հերոսամարտի 61րդ տարեդարձը ոգեկոչուեցաւ մեծ շուքով կիրակի, Մայիս 16ին :*

Արդարեւ, տօնակատարութիւնը հերոսա – մարտի տարեդարձին, նորահաստատ Մը – շակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ, յատկանշական երեւոյթ մը եղաւ :

Հոծ բազմութիւն մը (սրահը լեցուած էր) փութացած էր վայելելու այս բացա – ռիկ պահը : Վասպուրականցիները ընտա –

նիքներով ժամանած էին Վիէննէն, Լիոնէն, Տեսինէն :

Տօնակատարութիւնը ձեռնհասօրէն վա – րեց Օր· Հացագործեան :

Ըստ սովորութեան, դեղարուեստական բաժինը այլազան եւ ճոխ էր : Հայ Արի – ներն ու Արենոյշները ներկայացուցին հայկական պարերու խնամուած յայտա – դիր մը : Նիքոլ Տէր–Պօղոսեան, ընկերակ – ցուհիամբ դաշնակի վրայ Մելինէ Տէմիր – ճեանի, հաճելի կերպով մեներգեց : Սո – նիա Մկրտիչեան ապրումով եւ յաջող առոգանութեամբ արտասանեց « Ախթա – մար » բնաստեղծութիւնը : Ժորժ Պօղոս – եան (դաշնակ) եւ Ժան–Քլօտ Զէօրէքճեան (ջութակ) երկուքն ալ Ա· մրցանակ Մար – սէյլի Ազգ· Երաժշտանոցէն, մեկնաբա – նեցին երկեր Ա· Աշչաոբեանէ : Իսկ վոքալիստներէ կազմուած երգչախումբը, ներկաներուն հաճոյքին համար, երգեց ժողովրդական կտորներ : Երգչախումբը կը ղեկավարէր Մելինէ Տէմիրճեան, դաշ – նակի Ա· մրցանակ Մարսէյլի Ազգ· Երա – ժշտանոցէն :

Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր ժի – րայր Մխիթեան : Վասպուրականի հերո – սամարտը բնութագրելէ առաջ, ժիրայր Մխիթեան հարկ նկատեց յիշեցնելու թէ հայահոծ այդ շրջանը հայ ազատագրա – կան եւ յեղափոխական շարժումներու ան – պրանիկ օրրաններէն է եղած : Շատ կա – նուխէն զարթօնքի շարժումը ծայր տուած է հոն : Այսպէս, բանախօսը յիշեց Արմ – եան Հայրիկի 1857ին հիմնած տպառանդա – տորացը՝ Վարագայ վանքը, Արծուի Վաս – պուրական ամսաթերթը : Մկրտիչ Փոր – թուկալեան 1879ին, Վանի մէջ, հաստա – տած է Արարատեան Ընկերութեան Վար – ժապետանոցը, իսկ տասը փակումէն ետք՝ Հայկազեան կեդրոնական Վարժարանը : Արմէնեանի, Փորթուկալեանի դաստիարա – կած սերունդներն են որ պէն ի ձեռին պայքարած են Թուրք եւ քիւրտ խաժա – մուժի յարձակումներուն դէմ : Զարթօն – քի շարժումին տարողութիւնը ցոյց տա – լու համար, Ժ· Մխիթեան մէկ առ մէկ յիշատակեց հրապարակ եկած թեւթեւեն պարբերականները եւ անդրադարձաւ կըր – թական աշխատանքներու մասին եւս, շեշ – տելով որ 1910ական թուականներուն Վա – նի եւ շրջակայքի մէջ գոյութիւն ունե – ցած են 166 դպրոցներ աւելի քան տասը հազար երկսեռ աշակերտութեամբ :

Ապա Ժ· Մխիթեան ընդգծեց Ապրիլ – եան հերոսամարտի բնորոշ երեւոյթները՝ ազգ· միասնական ոգիի ցուցաբերում, պետական իմաստով կազմակերպչական ընդունակութիւն, մարտնչամի կորով : Բանախօսը ըսաւ· «Վանի ինքնապաշտպանութիւնը խորհրդանշական ձե – ւով կրկնութիւնը եղաւ հայկական մարզի պատմութեան, Ներսէս Աշտարակեցիի օ – րով, 1828ին : Պատմական այս դէպքերը բթխմորը հանդիսացան 1918ի Անկախ Հայաստանի կերտումին» : Բանախօսը խո – րախուսիչ երեւոյթ համարելով Վանե – ցիներուն համախմբումը լրենց Հայրե – նակցականին շուրջ վառ ու կենդանի պա – հելով լրենց օրրանին շուչն ու նկարա – գրիը, յատկապէս յայտարարեց· «Աստր վերջին ապացոյցն է Հայ Մշակոյթի Տան գեղեցիկ սրահին մկրտութիւնը Վասպու – րական անունով : Ապրեցնել ու փոխանցել յետնորդներուն հայրենիքի սէրը, յաւեր – ժացնել մեր հոգեւոր եւ մտաւոր հարըս – տութիւնները, ահա օրուան գլխաւոր աշ – խատանքը» :

Յետոյ Անդրանիկ Ալոյեան, յանուն Վասպուրականի Հայր· Մխիթեան Կեդր· վարչութեան նախագահին՝ Վարդան Պանոիկեանի, կարդաց շնորհակալութեան դիր մը ուղղուած բոլոր հայրենակիցնե – րուն, որոնք լրենց լիառատ նուիրա – տութիւններով մասնակցած են Մխի – թեան բացած հանգանակութեան ի նպաստ Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին, որ կոչուած է ընդմիշտ յաւերժացնելու Վասպուրականի փառապանծ անունը Փա – րիսահայ հոծ գաղութին մէջ : (Ողջոյ – լով այս պատեհ առիթէն կ'ուզենք սրբա – գրել ակամայ զանցառութիւն մը որ ըրած էինք, Վասպուրականի Հայր· Մխիթեան նուիրած մեր դպրոցին մէջ, չյիշատա – կելով Անդրանիկ Ալոյեանի անունը, որ երկար տարիներէ ի վեր Վիէննէն Մարսէյլ միշտ եղած է յաջորդական վարչութիւն – ներուն մէջ գործօն և խանդավառ տարր) :

Վերջին խօսողը եղաւ Կարօ Փոլատեան : Չհամակցանք ինչո՞ւ, արուած ըլլալով որ մեր յարգելի բարեկամը կը նախագահէր սոյն տօնակատարութեան : Կ· Փոլատեան ցոյց տալէ յետոյ որ մեր ազատագրական շարժման մեծագոյն կայանը Վասպու – րականի ինքնապաշտպանութիւնն է եւ թէ անով կը սկսի մեր քաղաքական նոր կեանքը, յատկապէս ընդգծեց Վասպու – րականի հերոսամարտէն բխող համերաշխ եւ միահամուռ ոգին որ առաջնորդեց մեր կուսակցութիւնները : Կարօ Փոլատեան ըսաւ· «Պարզ դիպուած մը չէ որ Վաս – պուրականի ինքնապաշտպանութեան յաղ – թական եղէէն վերջ, զէնքի մկրտութիւն ընելէ վերջ, 1918ին Սարդարապատի մէջ նոյն թշնամիին դէմ ծառացող դեկավարը Վանայ Արամն էր» :

Այս պաշտօնական մասին յաջորդեց հայկերոյթը չատ ջերմ եւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ, Քոչարի նուագախումբի առաջնորդութեամբ :

Արդարեւ, Մայիս 16ը, ճերմակ քարով մը կ'արձանագրուի Վասպուրականի Հայ – րենակցական Միութեան յուշամատեանին մէջ :

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

LIVRES REÇUS

« *Mort d'un oiseau de proie* » de Jean-Jacques Varoujan. Ed. Gallimard, Paris 1976

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրային, ընտանեկան կեանքէ

Ա· ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՓՈՐՏՈՒՂԱՐԸ

Փերթոս Արաթիմոս այս բառերը ար – տասանած մէկոցին աչքին պռչովը Ֆլո – րանսիին մէջքէն կախուած քսակին նա – յեցաւ եւ տեսնելով որ այդ քսակը բա – ւական լեցունկեկ էր, ձեռքը առջեւի սե – զանին զարնելով գոչեց·

— Գլուխով եւ որովայնով (քսակին կ'ակնարկէ) քենէ չատ ախորժեցայ, կը – նամեծար երիտասարդ, եւ հիմա քեզի քառեակ մը պիտի ձօնեմ :

— Վարպետ, թոյլ տուէք նախ որ ձեզի երկու բան ըսեմ, առաջին ըսելիքս սա է՝ ծարաւ չեմ որ դինի խմեմ, երկրորդ ըսելիքս սա է՝ կնամեծար չեմ որ մա – տրոնակուհի մը պահանջեմ :

— Հապա ի՞նչ ես, հարցուց Արաթի – մոս :

— Ես բանաստեղծ եմ, կամ եթէ աւելի ճիշդը կ'ուզէք, բանաստեղծ ըլլալու փա – փաք ունիմ :

— Վկայ մուսաները, գրիչը սուրին չափ արժէք ունի, մոլեցաց Արաթիմոս յօնքերը պռտելով : Ըսէ նայիմ, երիտա – սարդ, ինչո՞վ կրնամ օգտակար ըլլալ ձեզի :

— Ձեր քարտուղարը ըլլալու յոյսով է որ վեհաշուք եկած եմ :

— Օհօ՛, սա ի՛նչ վարասիրական դիր – քերու մտկեր ես աչքդ, երիտասարդ, դո – չեց Արաթիմոս : Մինչեւ հիմա որեւէ գործ արտադրա՞ծ ես, չնորհքով բանաս – տեղծութիւն մը գրա՞ծ ես : Նախ անգամ մը կարողութիւնդ հասկնալու եմ :

— Եթէ կ'ուզէք, հոս ձեր առջեւ կըր – նամ յանպատրաստից արձակ բանաստեղ – ծութիւն մը գրել :

Այս ըսելով, Ֆլորանսիին համեստ կեր – պարանք մը ստանալով բանաստեղծին ո – րոշումին սպասեց :

Արաթիմոս կռնակին վրայ պառկեցաւ, օտարականը ոտքէն մինչեւ գլուխը չա – փեց, յետոյ գառնալով իր հիւրերուն ո – րոնք այս տեսարանէն չատ զուարճացած էին, մոլեցաց·

— Եթէ ներկայ եղող նորին վսեմու – թիւնները որեւէ անպատեհութիւն չեն տեսներ··· :

— Նորին վսեմութիւնները, ընդհակա – ռակն չատ չատ դոհ պիտի մնան, ըսաւ մարդ մը որ մուքին մէջ կեցած ըլլալուն համար Ֆլորանսիին կողմէ չէր նշմար – ուած :

Ֆլորանսիին այս անգամ պայն տեսնե – լով ուրախութեամբ ժպտեցաւ :

— Քանի որ փափաքողը իմ ամէնէն սի – րելի բարեկամս Պեմպօն է, թող ատանկ ըլլայ, պոչեց Արաթիմոս : Բայց սա կը մտածեմ որ, սիրելի Պեմպօ, եթէ հիմա քու հաւատարիմ ծուխերդ հոս ըլլար եւ սիրային բանաստեղծութիւններով այս – քան հետաքրքրուելդ լսէին, ի՞նչ պիտի ըսէին արդեօք :

Ապա խօսքը դեռատի բանաստեղծին ուղղելով ըսաւ·

— Սկսէ նայինք, երիտասարդ, քեզ մտիկ կ'ընենք :

— Դիւցազներգական բանաստեղծու – թիւնս յօրինուած է փիաւէի կիրճերուն վրայ, խօսք առաւ այս անգամ երիտա – սարդ Ֆլորանսիին :

Արաթիմոս եղէն վեր ցատքեց :

— Որուն խորագիրն է «Բանաստեղծը եւ Աւազակը» չարունակեց Ֆլորանսիին :

— Ի՜նչ հրաշալի խորագիրը, պոչեցին հրաւիրեալներէն մէկ քանին :

— Ներողութիւն, պարոն, խօսք առաւ Արաթիմոս այս անգամ ոտքի ելլելով : Մոռցայ ըսելու որ խիստ կարեւոր ժա – մադրութիւն մը ունէի : Կը հաճի՞ք վաղը գալ, այսօր ժամանակ չունիմ, եթէ վա – ղը գալու ըլլաք, ձեր դիւցազներգական բանաստեղծութիւնը սիրով մտիկ պիտի ընեմ : Եկէք, եկէք այս տեսեակէն անցէք, աւելի դիւրաւ դուրս կ'ելլէք :

Արաթիմոս քովընտի դուռ մը բացաւ եւ Ֆլորանսիին դուրս ելած միջոցին ա – կանջն ի վար փոփաց·

— Հոս լինձի սպասեցէք :

Ցետոյ հիւրերուն քով դառնալով աւել – ցուց·

— Գետնին տակը անցնին սա ժամա – դրութիւնները : Իրաւ որ ալ ժամադրու – թիւն տալէն ձանձրացայ : Ութ օրէ ի վեր Ֆերրարէ դուքսին պահանջած քառեակէն դեռ տող մը իսկ չեմ գրած : Շարլ կայսրն ալ պատմուածք մը ուզած էր, դեռ գրիչը ձեռքս չկրցի առնել : Ներողութիւն կը խնդրեմ, պարոններ :

ՄԻՇԷԼ ԶԻՎԱՒՕ

(Շար·)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդան Պանտիկեան, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Պանտիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Շմաւոն – Վեռա Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահէ – Ամալիա Լօռէնեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Քամիլէ Շալ – Ճեան եւ զաւակները, Յովհ. Հրաչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ֆէրտի Հրաչեան, մայր եւ զաւակներ, Տէր եւ Տիկին կարապետ – Արշալոյս Փօլատեան, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի երեկոյ կիրակի, մօր, կեսուրի, զոքանչի, եղբօր կնոջ, հօրաքրոջ, մեծ–մօր՝

ԼՈՒՍԸՆԹԱԳ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունօրեակի առթիւ, կիրակի Մայիս 30ին, Սէն Ժեռոմի Սահակ–Մեսրոպ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս առթիւ Վարդան Պանտիկեան եւ զաւակները 500 Ֆր. կը նուիրեն Դպրոցական Աշխ Պելֆոնթէն կայանին (ատանալ «Յառաջ»էն)։

×

Մարսէյլի Ամասիացիներու եւ Մար – զուանցիներու տարեկան հոգեհանգիստը Մայիս 30 կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցին, եւ այս առթիւ պիտի ղեռեղուի ծաղկեպսակ մը բոլոր հին եւ նոր Ամասիացի եւ Մարզուանցի մեռեալներու յիշատակին։ Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հոգեճաշ մը Մարսէյլի չրջանին մէջ, ճաշարան «Բայատուռ»։

Ճաշին համար կը խնդրուի կանխաւ արձանագրուիլ Պ. Չէքէմեանի մօտ, հեռաձայն 47–84–57

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Հինգշաբթի, Մայիս 27, ոսն է Համբարձմանն Քրիստոսի։ Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։

Նոյն օրը յատկացուած է մանուկներու հաղորդութեան։

Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր դպրոցներուն աշակերտներն ու հաղորդութեան համար պատրաստուած մանուկները եւ ծնողքները կը հրաւիրուին մասնակցելու պատարագին եւ հաղորդութեան։

×

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Ազգ· Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հինգշաբթի Մայիս 27, Համբարձումն Տեառն է, այս առթիւ կը մատուցուի պատարագ· Հայր Մերէն առջի կը կատարուի հայրապետական մաղթանք։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·20, պատարագ ժամը 10ին։

Հայ Առաք· եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի Մայիս 30, Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի պատարագ։ Յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Սարդարապատի հերոսներու յիշատակին, որոնք նահատակուեցան վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց։

Սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ 10։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Մայիս 30, Համբարձման տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Աւետարանիչ եւ Ծայրագոյն Արեւելքի Առաջնորդ

ԳՈՒԲԵՓԻՆ ԵՊՍ· ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 9·45ին։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԷՄԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Մայիս 30, կիրակի ժամը 15·30ին
Salle Rossini, 6, Rue Drouot — Métro Richelieu Drouot
Խօսք՝ ՕՐ· ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կ'արտասանեն.— Ռ· Աբրահամեան, Ա· Տէվրէնեան, Ա· Էֆիգեան, Դարփանքիէ Գ· Տէրվիշեան, Ս· Թիւքէն, Ն· Պշտիկեան, Ա· Պօտուրեան, Ֆ· Հազար, Ա· Տէր–Գրիգորեան
Դաշնակ ԱՆԻ ԱՃԷՄԵԱՆ
ՆԱՅԻՐի երգչախումբ՝ ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԼԿԵԱՆԻ
Պարգեւատրում հայ արժանաւոր մայրիկին
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

ԺԱՔ ՇԵԼԵԼԷՔԵԱՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՁԵԶԻ ԻՐ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գին, մարդ գլուխ Մարսէյլէն·—

2.950 ՖՐ.

ԱՅՍ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՆ·—

— Օդանաւային ճամբորդութիւնը՝ Մարսէյլ — Երեւան – Մարսէյլ
— Օդակայանէն պանդոկ երթուդարձերը
— Բնակութիւն երկու հոգինոց սենեակներ, Ա· կարգի պանդոկ
— Ամբողջական փանսիոն
— Այցելութիւններ Երեւան, Էջմիածին
— Պտոյտներ Սարդարապատ — Գառնի — Գեղարդ — Սեւանայ լիճ

ԿԱՐԵՒՈՐ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՒԱԶԱԳՈՅՆ ՄԵԿՆՈՒՄԷՆ ԱՄԻՍՈՒԿԷՍ ԱՌԱՋ

Renseignements et résérvations :

toutes agences HAVAS VOYAGES
et Jacques CHELELEKIAN

87 La Canebière

13001 MARSEILLE
Tél. : (91) 50-89-12 Lic. 97

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Գուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրեր Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով
ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19
Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ՝
Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ· Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Փարիզէն
Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տիթրօյթէն
Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976
Ուրբաթ երեկոյ, Յունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը
(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)
Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝
Երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ
Մխնիխէն երգիչ ԶԱԻԷՆ ԹՈՇՃԵԱՆ
Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պանդոկի շքեղ սրահներուն մէջ
(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)
Շաբաթ, Յունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ
մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ· երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի
Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող
« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »
ժիլբայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱԶԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով
Ճաշագին՝ 50 Զ· Ֆ· առանց խմիչքի)
40 Զ· Ֆ· 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Մէջին Արեւելքէն եւ Մ· Նահանգներէն։ Փափաքողները եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի Կեդր· Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝
UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
ԾԱՆՕԹ

ՔԵՄԱՆՃԻՍՏ ՌՈՒԲԷՆԻ

(ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ)

Հովանաւորութեամբ
Լիոնի Հայ Ազգային Միութեան
Ուրբաթ Մայիս 28, ժամը 21ին Ազգ Տան սրահին մէջ, 295 Պուլօ փողոց
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ՕՐ ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ
Յունիս 5, 6 եւ 7

Հայ կարմիր Խաչի ծովահայեաց օգափոխութեան կայանին մէջ

Ծովային զբօսապտոյտ Սէն Մարքուճ կղզիին չուրջ։

Այցելութիւններ Շաթօ տը Գրէօյի եւ համաշխարհային Բ. պատերազմի նոր – մանտիլ ցամաքահանման տեսարժան վայրերը եւ զոհուած ամերիկահայ փինուորներու չիրիմները։ Գերեզմանօրհէք ըստ պատահման։

Սովորական ճոխ սեղան եւ հայաչունչ մթնոլորտ երեք օրուան ընթացքին չամփուրով խորոված կարմիր Խաչուհիներու կողմէ եւ կասկարած ճուկ։ Օթոքարը որ կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ պիտի գտնուի երեք օր, կը մեկնի, 5 Յունիս, Շաբաթ առաւօտ, ժամը 8ին։
Ժամադրավայր Սքուար Մոնթոլոն։

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985 36 53

Ծախքերու մասնակցութիւնի 200 Ֆր,

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կ'երգէ

Լիւսի Քոշեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ Վոլթէր։

ՀԱՄԱԽՍՐԵՐԴՅԻԱԿԱՆԻ ՊԱՏԳ· ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համախմբերդեցիական Միութեան Ժընեւայի չրջանի կեդր· Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ իր բոլոր մասնաճիւղերուն որ տարեկան Պատգմ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 29, առաւօտեան ժամը 9·30ին, կազմակերպուած Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի կողմէ, Ֆապրեկուի դղեակը, Մարսէյլի մօտ, Մարսէյլի համբակառքի ընկերութեան հանգստավայրը։

Հիւսիսէն եկող պատգամաւորները էքս ան Փրովանսէն պէտք է անցնին դէպի Սէթթեմ։

Ճաշկոյզ օրը, կիրակի, տեղւոյն վրայ, պաշտահանդէս։ Կը խնդրուի միասին թերել աթոռ եւ սեղան։ Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված, կառնկ նուագախումբ։

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել։
Մանրամասնութիւնները յետագային
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՅԻՍ
27
JEUDI
27 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·599

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.599

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎՐԱՅ

— o —

Արաբ-իսրայէլեան չորս պատերազմները, որոնք 1948էն 1973՝ քառորդ դարու ընթացքին իրարու յաջորդեցին Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, խնայեցին Լիբանանը, որ պահեց իր չեզոքութիւնը եւ զերծ մնաց մէկ վնասի ենթարկուելէ, եթէ չհաշուենք իսրայէլեան օդանաւերու պարբերական յարձակումները պաղես – տինեան գաղթականներու վրայ։

Ու երբ ժամանակաւոր խաղաղութիւն հաստատուեցաւ գլխաւոր պատերազմիկ – ներու, մասնաւորաբար Եգիպտոսի ու Իսրայէլի, մասամբ ալ այս վերջնոյն եւ Սուրիոյ միջեւ, տարօրինակ կերպով աղմաղաշէն վերածուեցաւ խաղաղասէր Լիբանանը, օրըստ ժողովրդավարութեան եւ ազատութեան։

Թշնամին դուրսէն չէր, այլ ներսէն։ Աղտաջին թշնամին ո՛չ մէկ զնդակ արձակեց։ Լուռ հանդիսատեսի դերին մէջ մնաց, ներքին անխառն զոհունակու – թեամբ։

Եղբայրասպան կռիւները՝ քրիստոնեայի եւ իսլամի, այլ ու ձախի միջեւ՝ անհաշուելի վնասներ պատճառեցին։ Վերջնական հաշուեկշիռ չէ հրատարակուած դեռ, սակայն մօտաւոր հաշուով սպանուածներու թիւը 25–30·000ի, վիրաւորներունը՝ 50·60·000ի կը հասնի։ Եւ դեռ հաշիւը չէ փակուած։ Համրանք չունին քանդուած չէնքերն ու կողոպտուած խանութներն ու տուները։

Հայկական ճակատին վրայ եւս այս անգամ հաշուեկշիռը աւելի ծանր է քան 1958ին, հակառակ անոր, որ այս անգամ Հայերը խրատուելով անցեալի վտանգ – ներէն, համերաշխութեան ոգիով կարարել չեզոքութիւն պահեցին կողմե – րուն հանդէպ եւ մասնակցութիւն չբերին կռիւներուն։ Սպաննուածները պատահական զնդակներու զոհեր են։

Հ· Ը· Դաշնակցութիւնը նախաձեռնութիւնն ստանձնեց կազմակերպելու հայաբնակ թաղերու ինքնապաշտպանութիւնը՝ մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու պատկանող երիտասարդներու, ինչ որ ասիճան մը աւելի ամբապնդեց կու – սակցութեանց միջեւ կնքուած համերաշխութիւնը Մեծ Եղեռնի 60ամեակին առթիւ եւ ինքնավստահութիւն ներշնչեց։

Հայերու չեզոքութիւնը նոյնպէս բարեացակամ ընդունելութեան արժանացաւ քրիստոնեայ եւ իսլամ, աջ եւ ձախ բոլոր կազմակերպութեանց կողմէ։

Որ ցնցումի ենթարկուեցաւ հայկական Լիբանանը, Միջերկրականի խաղաղ ափերուն վրայ ծնած ու զարգացած փոքրիկ Հայաստանը, որ տարիներէ ի վեր զարձած էր ոստան հայ մշակոյթի, մանաւարտ կապարտէզին սկսեալ մինչեւ ճեմարան եւ բարձրագոյն վարժարան հասնող դպրոցներու հսկայական ցանցով, իր զոյգ կաթողիկոսարաններով (Անթիլիաս եւ Էջմիածին), երեք գաւառանքներու պատկանող բազմաթիւ եկեղեցիներով, օրաթերթերով ու պարբերաթերթերով, տպարաններով եւ հրատարակչական տուներով, մշակութային, մարզական, երիտասարդական, ընկերային, քաղաքական, բարեսիրական, գրական – գեղարուեստական կազմակերպութիւններով եւ հայկանութիւն բուրող ամէն ինչով։

Այսքան ամուր հիմերու վրայ դրուած Լիբանահայ գաղութը այսօր ողբերգական օրեր կ'ապրի։ Անհամբերութեամբ ակնկալելով Լիբանանի վերականգնումը, ան կը հետեւի ամէն օր ահազին տագնապով մը, որ կրնայ ամէն վայրկեան պայթիլ եւ ամէնը աւերակի վերածել։

Ամէն օր կը լսենք նոր զոհերու, նոր աւերներու, նոր կողոպուտներու մասին։ Ամէն օր կը տեսնենք նոր ընտանիքներ, որոնք ստիպուած են լքել իրենց տունը, իրենց գործը, իրենց ունեցածը, ամէն ինչ, եւ ապաստան փնտռել ուրիշ տեղ։

Ամէն օր կը լսենք նոր ձախորդ

ԱՐԱՐԱՏ, ՍԻՐԵԼԻՍ

— Երեւանեան օրեր եւ ժամեր —

(Ջ. եւ վերջ)

Արարատ, սիրելիս, այսօր Ապրիլ 29 է, քիչ եաք պիտի մեկնիմ: Երկու չաբաթ քեզի հետ պահուըռտուք խաղացինք, ինչպէս տարիներէ ի վեր կը խաղաս քու ժողովուրդիդ աչքին ու սրտին հետ: Քեզի պատմեցի երեւանեան օրերս ու ժամերս, ինչպէս պիտի ընէի մտերիմի մը՝ սիրտ սրտի: Զրոյց չէր սակայն, քանի դուն լուռ մնացիր միշտ ու ես չարունակեցի մենախօսութիւնս: Եթէ լեզու ունենայիր···: Ի՞նչ պիտի ըսէիր արդեօք քու զաւակներուդ· ուրախ եւ տխուր բաներ, անկասկա՛ծ:

Ուրախ ես, վասնզի ժողովուրդդ մէկ մեծ մասը համախմբուած է ի՛ր հողերուն մէկ փոքր մասին վրայ, բայց նաեւ տխուր, տեսնելով այն միւս կողմը՝ ամայի ու փլիլած, եկեղեցիներ՝ որ աղօթող չունին, Աղթամարը՝ որ կը մնայ որբ ու Անին, որ կարօտն ունի հայ քահանայի: Դուն ալ իրենց հետ կը մնաս հո՛ն, ուր նոյնիսկ քեզի նոր անունով մը մկրտած են, անուն մը այնքան խորթ ոլքան կ'ըլլայ թշնամիին տուած անունը:

Տե՛ս, սակայն, Արարատ, սիրելիս, սա միւս կողմը, ուր ժողովուրդդ կ'աշխատի, կը վազէ համալսարանէ համալսարան, գործատունէ գործատուն, ու հայրենիք մը կը չէնցնէ ի՛ր քրտինքով, ի՛ր բազուկով, ի՛ր հանճարով: Տե՛ս, հոն Հալփսիմէն է ու անդին Մատենադարանը, տե՛ս, հոս Կարմրաւորն է, ու կողքին՝ Բիւրականը, աւելի հեռուն Գեղարդն է, ու ասդին՝ Գիտութեան Ակադեմիան, հեռուն Օշականն է, ու հոս՝ Դանիէլ Վարուժան վարժարանը, տե՛ս, տե՛ս, Արարատ, սիրելիս, Մխիթեռնակաբերդը, որ քու պարտութիւնդ կը յիշատակէ, բայց նաեւ Սարդարապատը, որ յաղթանակդ կ'երգէ, ու տե՛ս, դեռ հերոսներդ՝ Վարդան Մամիկոնեանը, Սասունցի Դաւիթը ու Անդրանիկը, տակաւին անհանդիստ, քանի գործը կէս մնաց:

Ու չատ մի՛ տխրիր, Արարատ, սիրելիս, տեսնելով որ ռուսամոլութիւնը քիչ մը չատ ծաւալ կ'առնէ, ռուսախօսութիւնը կը տարածուի, որ չատեր կը նախընտրեն իրենց տղաքը ռուսական դպրոց դնել, վասնզի դուն դիտես, Արարատ, սիրելիս, որ աւելի հին, չատ հին յաւ մըն է: Անիկա չի գար օրուան վարչակարգէն, անիկա միայն մեզմէ կուգայ: Մենք չունինք ո՛չ էստոնացիին, ո՛չ իսկ Վրացիին նախանձախնդրութիւնը իրենց լեզուին հանդէպ: Մենք չունինք, Արարատ, սիրելիս, Արեւելահայը միշտ սիրած է իր ռուսերէնով «կուլտուրա» ծախել, ինչպէս Արեւմտահայը, Ֆրանսերէն ջարդել (եւ ի՞նչ ջարդ) Պոլսէն կամ Պէյրութէն հազիւ չունչը Փարիզ առած, ու երբեմն մականունն իսկ Ֆրանսացնել չանհան – դստացնելու համար իր զոհապանը:

Շատ մի՛ տխրիր, Արարատ, սիրելիս, վասնզի հոն կայ նաեւ հրաշալի երիտասարդութիւն մը, թծախնդիր, հպարտ որ դիտակից է թէ կարեւո՛ր է լեզուն, լեզուն, որ պէտք չէ նահանջէ: Թէ հայերէնի նախընտրութիւն տալ չի խանգարեր երբեք ռուսերէնն ալ լաւ սերտելու: Ու կարեւորը ա՛յդ երիտասարդութեան ոգին է:

×

Ահա, արդէն լրացան երեւանեան օրերս ու ժամերս: Վերջին օրն է: Վերջին ժամերը: Պատուհանիս առջեւ նստած, կը լսեմ Մայիս մէկի պատրաստութիւնները, տողանցքի փորձ կը կատարուի: Երեւանը ռնոական բնոյթ առած է: Կը դիտեմ երիտասարդները, որ քայլ առ քայլ կ'անցնին, մինչ բարձրախօսէն ձայն մը կ'ուղէ որ աւելի եռանդով քալեն ու հրաշալի բանաձեւ մը կը գոնէ՝ « Հայու հոգի չունէ՞ք »: Եւ բարձրախօսէն անդին, յանկարծ Թէքէեանն է որ կ'արձագանգէ ականջիս՝ «Ի՞նչ է հոգին, Հայու հոգին՝ հարցուցի մերթ ինքզինքիս···»:

×

Ես ուխտի եկայ քեզի, Արարատ, սիրելիս, ու քիչ եաք կը մեկնիմ: Պիտի վերադառնամ լեռներ, որ ինձի լսելիք չունին, Սէնը, զոր այնքան կը սիրեմ — մի՛ մեղադրեր, յանցաւոր չեմ — բայց, դուն դիտես, որ այլեւս երբեք պիտի չկարենամ ըլլալ այնպէս ինչպէս որ էի, քեզ տեսնելէ առաջ: Աւելի՛ լաւ: Անբացատրելի կարօտ մը ծնած է այլեւս սրտիս խորը: Աւելի լա՛ւ, ու դիտեմ, որ դեռ չմեկնած, արդէն դալ կ'ուզեմ: Ի՞նչպէս սահմանել այդ փափաքս, չեմ դիտեր, չեմ ալ փորձեր դիտնալ, կարեւոր ալ չէ: Որքա՞ն դժուար է Հայ ըլլալ···:

Ու դեռ քեզ չկորնցուցած, կ'ուզեմ վերստին գտնել, Արարատ, սիրելիս, վասնզի ինձմէ բան մը մնաց հոգ, դուցէ ոչ ուրիշ բան քան՝ պճեղ մը անոյշ սիրտ:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

« ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑՆԵՐԻ ՅՈՒՇԵՐԸ ՀԱՅ ԴԱՍԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ»

— o —

ԽՄԲ.— Երեւանի մէջ, « Հայաստան » հրատարակչական տունը լոյս ընծայած է Պարգեւտեի Սիմոնեանի կազմած վերի խորագրով յուշագրութիւնը, որու մասին ժիրայր Անանեան գրախօսական մը ստորագրած է «Սովետական գրականութիւն» ամսագրի Ապրիլի թիւին մէջ: Կուտանք գրութիւնը արեւմտահայերէն:

Հատորին վերնագիրը ինքնին կը գրաւէ ընթերցողին ուշադրութիւնը: Ցուշագրութեան սեռը՝ իր հրապուրիչ յատկանիշով կը յափշտակէ ընթերցողը եւ անհրաժեշտ կը դարձնէ երկու հանգամանքներ. առաջինը՝ որո՛ւ մասին է յուշը, եւ երկրորդ՝ ո՛վ է պատմողը:

Նախ՝ տեսնենք թէ որո՛ւ մասին են հատորին մէջ տեղ գտած յուշերը· Միքայէլ Նալբանդեանի, Ստեփանոս Նազարեանի, Սմբատ Շահազիզի, Ռափայէլ Պատկանեանի, Գրիգոր Արծրունիի, Րաֆֆիի եւ ուրիշներու մասին են: 19–20րդ դարերու հայ գրականութեան եւ մշակոյթի գրեթէ երկու տասնեակի հասնող անուններ, որոնք կը խօսին իրենք իրենց մասին: Իսկապէս, որո՞նք եղած են Նալբանդեանի ու Նազարեանի, Շահազիզի եւ Պատկանեանի, Րաֆֆիի, Արծրունիի եւ միւսներու ժամանակակիցները, որոնք ձեռք ձգած են անոնց մասին յուշ պատմելու իրաւունքը: Այդ ցանկին մէջ առաջինն է Նահապետ Աթանասեան, որուն մասին Րաֆֆի՝ ծանօթանալուն, սրա – մտօրէն ըսած է· «Բաւական չէ, որ բախտ է ունեցել Աշչատուր Աբովեանին տեսնել, դեռեւս նրա աշակերտն էլ է: Շատ ուրախ եմ»: Աթանասեան Ղամարլուի եւ Երեւանի միջեւ գտնուող կայարանի պահակին մէջ կը հանդիպի Միքայէլ Նալբանդեանին: «Ես նստեցի միակ աթոռի վրայ եւ իմ դիմացս մահճակալի վրայ նստած էր հանրահռչակ Միքայէլ Նալբանդեանը, հսկայ բարձր հասակով, սեւ յօնքերով, մեծ – մեծ խաժ աչքերով, այտերից վեր աչքի խոռոչները փոքր – ինչ փուք ընկած – ուռած, որոնք ոչ միայն տգեղութիւն չէին պատճառում, այլ նոյնիսկ գեղեցկութիւն էին տալիս նրա առնական դէմքին», — կը պատմէ յուշագրողը ուրուագծելով Միքայէլ Նալբանդեանի արտաքին նկարագիրը: Եւ մենք ոչ միայն կը տեսնենք, այլեւ կը լսենք Նալբանդեանը· «Ես այս գիշեր ժամը 9ին դուրս եկայ էջմիածնից, ճանապարհի ցեխ, չամուռ լինելու պատճառով հազիւ թէ ժամը 11ին այստեղ հասայ··· Եւ ահա չուտով պատրաստւում եմ դուրս գալ առաւօտ Տփխիս եմ գնալու, այնտեղ փոխարքայի դիւանատունը Սիմոնիչ ստացած մի քանի փաստաթղթեր ունեմ վերացնել տալու, գործս վերջացնելուց յետոյ, Ռոստով – Նոր Նախիջեւան եմ գնալու, քիչ օրերից յետոյ Լոնտոնի եւ Կոստանդնուպոլսի վրայով Հնդկաստան կ'երթամ· տեսնենք, թէ Աստուած ինչ կը յաջողի: ··· Այնուհետեւ թող ինձ հետ ինչ պատահում է պատահի, ես այդ մասին իսկի հոգս էլ չեմ անում, միայն թէ այդ գումարը Նոր Նախիջեւան հասնելով՝ իր նպատակին ծառայի»:

Այս յուշը հաղուադիւտ մասունք մըն է, յատկապէս եթէ նկատի ունենանք, թէ որքան քիչ բան հասած է մեզի մեծ յեղափոխականի կեանքի առօրեայ յարաբերութիւնները ներկայացնող էջերէն:

Նահապետ Աթանասեանի յաջորդ յուշը կը վերաբերի Ռափայէլ Պատկանեանի, 1887ին Երեւանի մէջ անոր ի պատիւ տեղի ունեցած ընդունելութեան հանդիսութիւններուն, որոնց ընթացքին վառ կերպով, կենդանի գոյներովկը ըրտեսուին այն բացառիկ ժողովրդականութիւնը, որ երջանիկ ու տառապող բանաստեղծը վայելած է ամենուրեք: Միաժամանակ ի յայտ կուգան այդ ժողովրդապետութեան աղբիւրները, որոնք պայմանաւորուած են Գամառ Քաթիպայի հայրենասիրական քնարով:

Հատորին երկրորդ յուշագրողը երուանդ Շահազիզն է, որ երկար տարիներ աշխատած է Ռափայէլ Պատկանեանի հայրենի քաղաք Նոր Նախիջեւանի թեմական դպրոցը, ուր չփումներ ունեցած է բանաստեղծին հետ: «Դրուագներ Ռափայէլ Պատկանեանի կեանքից» բաժնին մէջ ալ կը փորձէ ներկայացնել բանաստեղծին կեանքն ու գործը, գործել կը չեշտուի գրողին մեծ ժողովրդականութիւնը:

« — Նախիջեւան ես եկայ իմ մայրենի քաղաքի կրթական գործը առաջ տանելու նպատակով՝ ասում էր նա », — կը պատմէ Երուանդ Շահազիզ, ուրուագծելով Պատկանեանի կերպարը:

Երուանդ Շահազիզ բանաստեղծ Սմբատ Շահազիզի եղբօրորդին էր, Լազարեան ճեմարանի նախկին աշակերտ, որուն ուսուցիչ եղած է Ստեփանոս Նազարեան. «Առաջ, երբ ես տեսնում էի նրան հեռուից, հարեւանցի, նա իմ վրայ այն տպաւորութիւնն էր թողնում, որ նա մի զայրացկոտ մարդ պիտի լինի, իսկ այժմ, երբ տեսայ նրան մօտիկից եւ մի լաւ ժամանակ, նա իմ աչքին երեւաց իր ասելի ճիշդ պատկերով ու կերպարանքով», — կը գրէ Երուանդ Շահազիզ:

Հատորին մէջ լայն տեղ տրուած է Մարիամ Թումանեանի յուշերուն: Իր երեսնամեայ մշակութային գործունէութեան ընթացքին Մարիամ Թումանեան գրական շրջանակներուն մէջ ունեցած է չատ բարեկամներ, որոնց չարքին են՝ Մուրացան, Գրիգոր Արծրունի, Սմբատ Շահ-

ՁՈՐԻ ՄԻՐՈՆ

4·

Երկու ցերեկ, երկու գիշեր պաշտպան եղան Սեպասարին: Ցետոյ ասկեարները հրանօթ բերեցին ու երրորդ լուսաբացին ու Սեպասարը առան հրանօթի բերան: Հրանօթը որոտաց, Սեպասարը պատասխան տուեց, հրանօթը մէկ որոտաց, Սեպասարը՝ հազար, թոփը՝ մէկ, Սեպասարը՝ հազար – հազար··· Հէյ–հէյ–հէ՛յ, Սեպասար: Բարձրաբարձր էր, գլխով անցնող ամպերը քերծուում – բզկտուում էին, եւ գազաթի քարերին մամուռ կար ու նախշ: Զէ՛, գազաթի քարերը քար չէին, թաղ էին, թաղ եւ այդ լուսէլուսին թափթփուեցին քարերի նախշուն մամուռները, քարերը կարմիր ճաք տուեցին: Հէյ–հէյ–հէ՛յ, Սեպասար··· կարկառի պէս արկ թափուեց գլխին, քնած առիւծ էր արթնացաւ, թափ տուեց բաշը, դէմ ամէն արկի հազար քար ուղարկեց, յետոյ քարէ ալիք ելաւ, քարէ հեղեղ պոկուեց:

Լուսաբացից մինչեւ արեւագալ գնդակոծեցին: Արեւագալին Աբթէնը··· զարկուեց: Զարկուելուց առաջ եկաւ Սնջոյի մօտ.

— Սնջո··· Սնջո, երդում թող երդում մնայ, բայց··· բայց էս վիճակի մէջ դիրքի վրայ մնալ միտք չունի··· Թոփի դէմ կռիւ թողնինք սարին, նահանջինք, ուրիշ սարի վրայ բռնինք դիրք:

Աբթէնի խօսքը իր··· նաեւ իր սրտովն էր, իսկ Սնջօն խոժոռուեց.

— Թէ թիկունքից զարկուելու միտք ունես, քու երդում ոտատակ արա, դնա:

— Սնջո··· Ինձ անպատիւ մի արա, երդում սրտի մէջ պահել, սարի վրայ պահելուց օգուտ է:

— Սեպասար թոփի բերան թողնող – գնացող չե՛մ, դու քու սիրտ ու երդում առ, ուրիշ սար դնա:

Աբթէնը կտրուած գնաց, դիրք բռնեց իր քարի թիկունքին ու··· արեւագալին զարկուեց: Թաղելու ժամանակ չեղաւ···

Միւս զարկուողը Առաքելն էր···

Ցետոյ՝ կեսրմաւցի Մանուկը···

Մնացին Ինքն ու Սնջօն: Մնացին դիրքերի վրայ: Մնացին իրենց հերթին: Ամէն որոտի հետ աչք էր դիպչնում Սընջոյին· կա՞յ, չկա՞յ··· Իսկ Սնջօն իր քարի թիկունքին քար էր: Սնջօն Սեպասարի դիմի նախշաթափ, կարմիր ճաք տուած քարերից էր· կարող էր քարէ հեղեղի հետ պոկուէր, գնար հրանօթի որոտի դէմ: Խփուելու հերթը ո՞ման էր, իրե՞նը, թէ Սնջոյին: Նոյնը չէ՞··· Բայց ո՞վ առաջ կը զարկուի, Սնջո՛ն թէ··· Զարկուելը հաստատ էր ու հաստատ, եւ ուղեղից դուրս չէր գալիս՝ ի՞նքը չուտ կը զարկուի՞, թէ Սնջօն: Եւ կարօտ էր զգում Սնջոյի նկատմամբ, սիրտն ուզում էր գնար, մեկնուէր Սնջոյի կողքին, զբրկէր թիկունքը, զէմքը սեղմէր Սնջոյի զէմքին, սեղմէ՛ր, սեղմէր, յետոյ Սնջօն այդպէս քար չմնար, թեքուէր, աչք զլպցնէր իր աչքին եւ արցունք թող լինէր Սնջոյի աչքի մէջ, եւ անձայն լաց լինէին··· Լաց լինէին՝ զարկուած տղերքի համար ու հէնց այդպէս զրկուած զարկուէին, միասին զարկուէին, ո՛չ Սընջօն սկզբից, ո՛չ ինքը··· Ու փորձ արեց Սնջոյին հետ գնալու··· Զգնաց:

Ցետոյ ձորերում փշրուող հրանօթի որոտի ու Սեպասարի պատասխան – որոտմունքի հետ հեռո՛ւ, հեռուից մի յոյս եկաւ՝ ասկեարները եղածը կը համարեն բաւարար, էլ գնդակոծութիւն չի լինի, կը սկսեն սողալ Սեպասարը եւ ինք ու Սնջօն համազարկ կը տան, ամէն մէկը տասը – տասներկու լցուած հրացան ունեն, համազարկ կը տան եւ գուցէ, գուցէ··· Դեռ չնչում էին ինքն ու Սնջօն, չնչի մէջ՝ զալարուող վրէժ, ու մեռնել չէր ուզում:

Էլի որոտաց հրանօթը եւ այս անգամ··· Այս անգամ Սնջօն գիրքից հրուեց, ծնկածալ եղաւ, կխտականգնել ու ընկաւ թիկունքին: Եւ այս անգամ Սնջօն աչք զարձրեց իր կողմ, ու այս անգամ՝ չորթ չարժեց·

— Մերօ··· Մերօ, կը խնդրիմ ինձ քաշես իմ դիրքի վրայ···

Մարդու վերջին խօսքն էր՝ կատարեց, ու Սնջօն չնորհակալ նայեց, բերան բացեց, ասելիքը չզարձաւ բառ եւ աչք ու հայեացքով հասկացրեց՝ «Մերօ, քու դիրքին գնա»:

Զլսեց· ծունկ էջաւ, առաւ համբոյր, իսկ Սնջօն աչքերով կռիւ տուեց·

«Քու դիրքի՛ն···»:

Էլի հրանօթի որոտ եղաւ եւ դա միայն իր համար էր: Զէ, Սեպասարի ու իր··· Զէ, միայն Սեպասարի համար էր: Ասկեար ու ասկեարի հրանօթի կռիւը Սեպասարի հետ էր միայն: Սնջոյի պէս ինքն էլ ճակատից զարկուած լինէր, թոփ ու սարի կռիւը կը լինէր էլի:

ՄՈՒՇԵՂ ԴԱԼՇՈՅԵԱՆ

(Շար· – 26)

ԷՍԱԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Էսայեան Սանուց Միութեան Մշակու-թային Ցանճնախումբը հրապարակային դասախօսութիւն մը կազմակերպած էր, Մայիս 15, Շաբաթ օր ժամը 20·30ին, փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, Շաւարշ Միսաքեան սրահին մէջ:

Բանախօսն էր Փրոֆ. Մկրտիչ Պուլ-ուտքեան, դասախօս՝ Պէյրութի Հայկա-զեան Քոլէժի առեւտրական, վարչագի-տութեան եւ անտեսագիտութեան բաժ-նին, նիւթ ունենալով՝ Ազգի մը գոյա-տեւման հիմնական պայմանները:

Օրուան նախագահուհի Օր. Գալուստ-եան, Պոլսոյ Էսայեան վարժարանի նախ-կին տնօրէնուհին, երեկոյթը բացաւ հետեւեալ խօսքերով.—

Այս երեկոյ հաւաքուած ենք հոս լսե-լու համար բազմահմուտ մտաւորականի մը խօսքերը, իրրեւ Հայ մեզի ամէնէն աւելի չհաղրդռող նիւթի մը շուրջ: Ո՛ր հարցն արդարեւ կրնայ աւելի կենսական ըլլալ մեզի համար քան մեր գոյատեւու-մը, իրրեւ միաճոյլ ազգ մը: Յարդ կըր-ցած ենք ցոյց տալ հրաշալի, օրինակելի դիմադրականութիւն մը, եւ նոյնիսկ այս երեկոյեան բանախօսութիւնը ցայտուն մէկ ապացոյցն է այդ անուանած ոգիին: Փրոֆ. Պուլտուքեան Լիբանահայ մըն է, որ իր համայնքին այս ազէտալի օրե-րուն կը հակազդէ, խօսելով ոչ թէ մեր ցաւերուն, այլ այն պայմաններու մա-սին, որոնք կարելիութիւն պիտի տան մեզի յաղթելու: Ուրեմն մեր ազգային նկատմամբ լաւատեսութեան դգացումով մըն է որ պիտի լսենք զինքը: Փրոֆ. Մկրտիչ Պուլտուքեան ծնած է Պէյրութի հայաշատ Պուրճ – Համուտ թաղին մէջ եւ իր նախնական եւ երկրորդական ու-սումը ստացած է հայ վարժարաններու մէջ: 1957ին կը մտնէ Պէյրութի ամերիկ-եան համալսարանը ուր կը հետեւի առեւ-տրական վարչագիտութեան եւ անտեսա-կան դիտութեանց, եւ 1964ին կը ստանայ Master of Business Administration տիտղոսը:

Փրոֆ. Պուլտուքեան համայնական տե-սակէտով օգտաշատ ձեռներէցութիւնը կ'ունենայ 1969ին Հայկազեան գոլէժի մէջ հիմը դնելու Առեւտրական վարչա-դիտութեան եւ Տնտեսական դիտութեանց ճիւղին, որու վարիչը կ'ըլլայ մինչեւ 1975, միաժամանակ դասաւանդելով նոյն հաստատութեան մէջ:

Պաշտօնավարած է Ամերիկեան դրամա-տան վարչութեան իրրեւ անդամ, իսկ այժմ պաշտօնի կոչուած է Փարիզի Փը-րանոական դրամատուներէն միոյն մէջ:

Լայնածիր հետաքրքրութեան տէր՝ Փրոֆ. Պուլտուքեան ունի բազմաթիւ դրութիւններ հայերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն, որոնք լոյս տեսած են հայ թէ օտար հրատարակութեանց մէջ:

Խօսեան Սանուց Միութեան Մշակու-թային Ցանճնախումբին կողմէ ջերմօրէն շնորհակալութիւն կը յայտնեմ յարգելի բանախօսին որ սիրով ընդունած է մեր առաջարկը, եւ կը հրաւիրեմ զինքը մեզի տալու իր չահեկան բանախօսութիւնը:

Ապա առաւ Փրոֆ. Պուլտուքեան եւ լայնօրէն ներկայացուց իր նիւթը:

Ներկաներու կողմէ եղան զանազան հարցումներ որոնց պատասխանեցին թէ՛ բանախօսը եւ թէ նախագահուհին:

Հաւաքոյթը վերջ գտաւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ ուշ դիշերին:

Պ. ՋՈՒԽՔՃԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ 24Ը
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Ապրիլեան նահատակներու ո-գեկոչման հանդիսութիւնները Լիոնի մէջ տեղի ունեցան Հայ Ազգային Միութեան կազմակերպութեամբ եւ մասնակցու-թեամբ տեղւոյն բոլոր ազգային կազմա-կերպութիւններուն:

Ապրիլ 24ին, Շաբաթ ժամը 19ին՝ փլաս Պելքուրի Վէյէօր սը փիէրի յուշարձանին առջեւ, խոնուած բազմութեան մը ներ-կայութեամբ, յանուն Լիոնի հայ գաղու-թի ծաղկեպսակ մը դետեղուեցաւ, մինչ կը հնչէր մահերգը, որմէ ետք Հայ Ազ-գային Միութեան նախագահը Պ. Սար-եան կարդաց ֆրանսերէն գրութիւն մը: Այս արարողութեան ընթացքին հայկա-կան ցեղասպանութիւնը դատապարտող թռուցիկներ կը ցրուէին ֆրանսական շըր-ջանակներու մէջ:

Նոյն օրը ժամը 20ին, Գեղամ Ծ. Վրդ. Զաքարեան պատարագ մատոյց Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ:

Ապրիլ 25ին, Կիրակի առաւօտեան Ֆուրվիէրի մայր տաճարին մէջ պատա-րագ մատոյց Հայր Լեւոնեան վարդա-պետ, բազմահարիւր հայ եւ ֆրանսացի անձերու ներկայութեան: Նոյն պահուն Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ մէջ ալ պաշտամունք կը կատարէր Պատուելի Ռընէ Լեւոնեան:

Ապրիլեան նահատակներու ոգեկոչման հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Կիրակի ժամը 15ին, Փալէ տէ Քոնկրէի մէջ:

Պ. Սարեան հանդիսին բացումը ընելով շնորհակալութիւն յայտնեց ֆրանսացի հրաւիրեալներուն, որոնք ներկայ գըտ-նուած էին սրահէն ներս՝ ի յարգանս հայ նահատակներու: Ապա բեմ բարձրացաւ 25 հոգինոց «Աչուղ» երգչախումբը, որ ղեկավարութեամբ Պ. Աբրահամեանի, երգեց հայկական երգեր: Օրուան առաջին բանախօսն էր Ռէյմոն Մարթիկեան, որ ֆրանսերէնով անդրադարձաւ հայկական ցեղասպանութեան դրգռապատճառներուն: Երկրորդ բանախօսը՝ Գեղամ Կանանեան, ֆրանսերէն եւ հայերէն լեզուներով ման-րամասն պարզեց օսմանեան կայսրութեան համաթուրանական ծրագիրները, որոնց իրականացման ճամբուն վրայ խոչընդոտ մըն էր հայ ժողովուրդը, զոր արմատա-պէս ընաջնջելու որոշումը տուաւ Թուր-քը: Այնուհետեւ, նկարագրելէ ետք եղեռ-նը, Գեղամ Կանանեան եզրակացուց. «Հայ ժողովուրդը կ'ապրի այսօր հայրե-նիքի թէ արտասահմանի մէջ, եղեռնի անմար յիշատակը իր հոգւոյն մէջ: Փա՞սա՝ Երեւանի Ծիծեռնակաբերդի բար-ձունքին կառուցուած Ապրիլեան նահա-տակներու յուշարձանը»:

Երրորդ բանախօսը Հանրի Սիրանեան (ֆրանսերէն) վերլուծեց դէպքերը եւ տը-ւաւ յաւելեալ ծանօթութիւններ եղեռնի մանրամասնութիւններու մասին: Զոր-րորդ եւ վերջին բանախօսն էր Աբի Թո-փուզեանեան (հայերէն«Բանբեր»ի խմբա-գիրը, որ դիտել տուաւ թէ «ժամանակը ե-կած է ոչ թէ միայն ոգեկոչումներու հանդիսութիւններով գոհանալու, այլեւ Ապրիլեան նահատակներու ջահը յանձնե-լու մեր նոր սերունդին, որ ան կարենայ ոչ թէ տարին միայն մէկ անգամ, այլ ամէն օր նախահայրերուն մարտիրոսա-գոյմը յիշելու»: Ապա, անդրադառնալէ ետք հայ ժողովուրդի փառաւոր անցեա-լին, եզրակացուց. «Պէտք է որ նոր սե-րունդը սորվի մեր մեծասքանչ լեզուն, որպէսզի կարենայ լաւ ճանչնալ Հա-յոց պատմութիւնը, հայ մշակոյթին ար-ժէքը: Մինչեւ հայկական դպրոցներ ու-նենալը, անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր հայ ընտանիք իր զաւակներուն սորվեցնէ Հայոց պատմութիւնը, տայ տոհմային դաստիարակութիւն»:

Գեղարուեստական բաժնին մէջ կա-տարուեցան արտասանութիւն, երգ եւ խմբերգներ:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ երեք յա-րանուանութեանց պետերու միասնաբար արտասանած պահպանիչով եւ Տէրունա-կան աղօթքով:

ՀՐԱՆԴ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԵԾ ՊՈՍԹՐՆԻ մէջ, Վիէննայի Մխի-թարեանները, Մայիս 16ին Հարվըրտի հրապարակին չատ մօտիկ՝ Պրոպուէի եւ Էլբրի փողոցի անկիւնը, դնած են 44·500 քառակուսի ոտք տարածութեամբ հողա-մաս մը, 550·000 տոլար արժողութեամբ, որուն վրայ ծրագրուած է կառուցել Վիէննայի Մխիթարեաններու վանքը, — իրրեւ մշակութային եւ դաստիարակչա-կան կեդրոն: Հողին փոխանցումը կա-տարուած է արդէն Մեծ Պոսթրնի հայ կաթողիկէ ժողովրդապետ Հ. Ղուկաս Վ. Առաքելեանի, ի ներկայութեան Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան աբբահայր Հ. Գրիգորիս Վրդ. Մանեանի: Ապահով-ուած հողամասին վրայ պիտի կառուցուի երեք յարկանի շէնք մը՝ ուր մէկտեղուած պիտի ըլլան մատենադարանը, թանգա-րանը, ընթերցասրահը եւ յարակից կարգ մը դրասենեակները, անկախաբար վանա-կան բաժանումէն:

×

Վիէննայի Մխիթ. աբբահայրը Հ. Գրի-գորիս Մանեան, որ 1975 Նոյեմբերէն ի վեր Մ. Նահանգներ կը գտնուէր, Մայիս 18ին վերադարձած է Վիէննա: Այդ առ-թիւ ողջերթի ընդունելութիւն մը տեղի ունեցած է Հարվըրտի «Վուրթհաուզ» ճաշարանը:

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեծ վէպ

Սիրայիճ, ընտանեկան կեանքէ

Ա. ՄԱՍ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

— Անելի մէջ ես, սիրելի Փեթրոս, ըսաւ խորը նստող մարդ մը:

— Ի՛հ, ի՞նչ ընենք, սիրելիս, ապրուստ պիտի հայթայթենք, պատասխանեց Արա-թիմոս: Ես քեզի պէս ծիրանաւոր չեմ որ պարապս թոշակ ունենամ:

— Արաթիմոսի չնորհիւ ծիրանաւոր, ը-սաւ Պեմպօ ժպտելով:

— Ճիշդ է, ամենապատիւ սրբազան Պապին մօտ քիչ ազդեցութիւն չունիմ, ըսաւ Արաթիմոս: Զեռքէն բնաւ դրամ չհլլէր, գրպանը խեցգետին ւլայ, բայց չմոռնանք ըսելու որ սիտղոս բաշխելու մէջ չատ առատաձեռն է:

Հիւրերը հրաժեշտ առին: Պեմպօ իր կարգին դուրս ելաւ:

Ասոր վրայ, Արաթիմոս Փենելոփին եւ Մարկարիթան ճամբելով՝ արագ քայլե-րով ուղղուեցաւ դէպի այն դուռը, ուրկէ իր քարտուղարը ըլլալ ուզող փառասէր Ֆլորանսային դուրս ելած էր:

Ֆլորանսային հոն իրեն կը սպասէր:

— Եկուր, ըսաւ Արաթիմոս ցայն քովի սենեակը առաջնորդելով:

Եւ երբ պարզօրէն կահաւորուած սեն-եակ մը մտան, աւելցուց.

— Հոս մեզ ոչ ոք կրնայ լսել եւ կրնանք ազատօրէն խօսիլ: Նախ ըսէք տեսնեմ, ինչո՞ւ ձեր դիւցազներգութիւնը «Բանաս-տեղծը եւ Աւազակը» տիտղոսով խորա-գրած էք եւ ինչո՞ւ դէպքը Փիտվէի կիր-ճերուն մէջ տեղի կ'ունենայ:

Ֆլորանսային ասոր ի պատասխան, կըր-նակի լայն վերարկուն մէկ կողմ նետեց եւ գլուխէն դեղին կեղծամը քաշելով Ա-րաթիմոսի առջեւը անշարժ կեցաւ:

— Դո՞ւք, դո՞ւք էք եղեր, գոչեց Արա-թիմոս զարմանահար:

— Այո, ես եմ, պատասխանեց Ռոլան: Ինչպէս որ դուք ձեր դերը լաւ կատարե-ցիք, այնպէս ալ ես իմ դերիս մէջէն եմ:

— Հրամայեցէք, տէր իմ, ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ:

— Նախ եւ առաջ ատենի մը համար ձեր քարտուղարը պիտի ըլլամ, չարու-նակեց Ռոլան: Իսկ երկրորդ, ես ալ պէտք է ներկայ ըլլամ այն խնջոյքին ո-րուն պիտի մասնակցիս երկու օր ետքը:

— Ո՞ր խնջոյքին:

— Պերճաշուճ Լմփերիայի սալքածին: Աղէկ միտքս ինկաւ. այդ կինը հիմա ի՞նչ կ'ընէ, իմացածիս նայելով զաւակ մը ունի եղեր, ճի՞շդ է:

— Այո, տէր իմ, ճիշդ է, բայց մարդ չի դիտեր անոր զաւակ ունենալը: Աղ-ջիկ է:

— Անունը ի՞նչ է:

— Պիանքա:

— Քանի՞ տարեկան է:

— Տասնըերեքէն տասնը չորս տարե-կան կայ:

— Լաւ: Հիմա դանք մեր գործին: Այդ խնջոյքին միջոցին անանկ մը կարզադրե-լու ես որ այդ մանկամարդ Պիանքան կարենամ տեսնել: Ցետոյ, պէտք է որ այդ պերճաշիճը քու քարտուղարիդ վրայ մեծ վստահութիւն ունենայ...: Իմ մա-սիս գովասանքով խօսելու ես... հասկը-ցա՞ր:

— Այո, տէր իմ: Ուրի՞շ:

— Հիմակուհիմա այսքան: Ես վաղը դարձեալ հոս պիտի գամ: Դուն միս պի-տի ընդունիս եւ պիտի հաւանիս որ քու քարտուղարդ ըլլամ: Յաջորդ օրը, միս հետդ էմփերիայի սարքածիք խնջոյքին պիտի տանիս: Մնացածին մասին եարքը կը մտածենք թէ ինչ ընել պէտք է: Հիմա միս հոսկէ դուրս առաջնորդէ, բայց ա-նանկ ճամբայէ մը հանէ որ մարդ չտես-նէ: Ինչ մնաց պիտի մոռնայի ըսելու: Այն մարդը որ հետս բերած էի եւ որ հիմա ներքնախուցին մէջ ինծի կը սպա-սէ, քու սպասաւորդ պիտի ըլլայ: Ան ալ քու հետդ իրրեւ հետեւորդ Լմփերիայի պալատը պիտի գայ:

Այս ըսելով, Ռոլան դեպ-դեղին մա-զերով կեղծամը գլուխը անցուց եւ բո-լորովին անճանաչելի դարձած, դուրս ել-լելու պատրաստուեցաւ:

Արաթիմոս, դեպ-դեղին կարած, զայն առաջնորդեց դաղտնի դրան մը առջեւ ուրկէ պալատին ետեւի կողմը կ'ելլուէը: Ֆլորանսային արագ քայլերով հեռացաւ:

Ասոր վրայ, Արաթիմոս վերադարձաւ այն ներքնախուցը ուր ճերմակ մազերով մարդը իրեն կը սպասէր:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Վահրամ Ճենազեան եւ իրենց զաւակը՝ Եդուարդ, այրի Տիկին Հիլտէ Ճենազեան եւ աղջիկը Սիլվի (Անգլիա), Սուրէն եւ Ժիրայր Ճենազեան (Ճունաստան), Ղազիկեան ընտանիք (Պոլիս) եւ Տէր եւ Տիկին Գազանտէն, Տէր եւ Տիկին Տիւմոն եւ զաւակները, Ալեք – սանդր Սապինէնքով խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, հօրաքրոջ, խնամիին եւ ազգականին՝

ՕՐ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՃԵՆԱԶԵԱՆԻ

(նախկին ուսուցչուհի Դպրոցասէր վարժարանին, Պոլիս)

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 24ին Նուայոնի հանգստեան տան մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ փանթէոնի գերեզմանատունը, Մայիս 26, ժամը 14·30ին:

Մասնաւոր մահազդ ղրկել հնարաւոր չըլլալուն պատճառաւ, կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն, ներկայ իբր այդ նկատել:

ՑԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Ճենազեան ընտանիքին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վարդան Պանտիկեան, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Պանտիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Շմաւոն – Վեռա Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահէ – Ամալիա Լօռէնեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Քամիլէ Շալճեան եւ զաւակները, Յովհ. Հրաչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ֆէրտի Հրաչեան, մայր եւ զաւակներ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ – Արշալոյս Փօլատեան, ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց կնոջ, մօր, կեսուրի, զոքանչի, եղբօր կնոջ, հօրա – քրոջ, մեծ–մօր՝

ԼՈՒՍԸՆԹԱԴ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունօրեակի առթիւ, կի – րակի Մայիս 30ին, Սէն Ժեռոմի Սահակ–Մեսրոպ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Հայ Առաք· եկեղեցւոյ Ազգ· Մխիթեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ կիրակի Մայիս 30, Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի պատարագ: Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Սարգսապատի հերոսներու յիշատակին, որոնք նահատակուեցան վասն հաւատոյ եւ հայրենեաց:

Սկիզբը առաւօտեան ժամերգութեան ժամը 8·30, պատարագ 10:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ մասնաճիւղի ընկերուհիները Տիկին Ազաքսի Մկրտիչեանի, Տիկին Մատլէն Ուլուպէկեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն եւ հօր ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեանի յաւալի կորստեան առթիւ:

×

Կապ· Խաչի Լիոնի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտէ Սարլու կարապետեան եւ Թուխլեան ընտանիքներուն իրենց հօրեղբօր եւ կեսրայրին կարապետ Թուխլեանի մահուան առթիւ:

Լիոնէն՝ Գ. Աճէմեան ընտանիքը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Ազաքսի Մկրտիչեանի, զաւակներուն եւ սլարա – գաներուն ընկ· Խաչիկ Մկրտիչեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարեգործութեան:

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Ձրի բնակութիւն առանձին կամ հան – գստեան կոչուած կնոջ մը, ապրելու համար պարտէզով փավիյոնի մը մէջ առանձին կնոջ մը հետ:

Հեռաձայնել՝ 522–06–07 ժամը 9էն 11 եւ 20էն 21:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի Մայիս 30, Համբարձման տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Աւետարանիչ եւ Ծայրագոյն Արեւելքի Առաջնորդ

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ· ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ ժամը 9·45ին:

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ
ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄՆԻ կազմակերպութեամբ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Շաբաթ Յունիս 2 ժամը 16ին Ալեք Մանուկեան Մշակ· կեդրոնին մէջ, 118 Փուրսել փողոց, Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժինը՝ մասնակցութեամբ՝ Երգ ՝Պ· Միհրան Էլմայեանի, արտասանութիւն Դպրոցասէր եւ Սամուէլ Մուրատեան/մարմարաններու աշակերտութեան, հայկական պարեր Մինի–Սօսիի:

Բոլոր հայ մայրերը սիրով կը հրաւիրուին իրենց պզտիկներով:

Կը խնդրուի նախապէս հեռաձայնել Հ· Բ· Ը· Մ·ի կեդրոնը՝

Հեռ· 924–86–71 եւ 227–12–26

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
ԾԱՆՕԹ

ՔԵՄԱՆՋԻՍՏ ՌՈՒԲԷՆԻ

(ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ)

Հովանաւորութեամբ
Լիոնի Հայ Ազգային Միութեան
Ուրբաթ Մայիս 28, ժամը 21ին Ազգ Տան սրահին մէջ, 295 Պուլեւ փողոց

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

կ'երգէ

Լիւսի Քոշեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ վոլթէր:

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԱԿԱՆԻ ՊԱՏԳ· ԺՈՂՈՎ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համախմբերդեցիական Միութեան Ֆըրանսայի չըլճանի կեդր· Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ իր բոլոր մասնաճիւղերուն որ տարեկան Պատմ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 29, առաւօտեան ժամը 9·30ին, կազմակերպուած Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղի կողմէ, Յակոբեկուլի դղեակը, Մարսէյլի մօտ, Մարսէյլի հանրակառքի ընկերութեան հանգստավայրը:

Հիւսիսէն եկող պատգամաւորները Էքս ան Փրովանսէն պէտք է անցնին դէպի Սէբթեմ:

Յաջորդ օրը, Կիրակի, տեղւոյն վրայ, դաշտահանդէս: Կը խնդրուի միասին բերել աթոռ եւ սեղան: Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված, կուռնի նուագախումբ:

Ի գիտութիւն ամէնուն:

Ա Ղ Գ Ա Տ Ա Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ
44 – 50, Ավընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
Երգ – նուագ, մասնակցութեամբ
Օր· ԱՆԱՀԻՏ ՍՎԱՃԵԱՆԻ, ձեռնադաչնակ – երգչուհի
Պր· ՆՈՐԱՑՐ ԱԳԲԼԵԱՆԻ, երգիչ – յօրինող
Առնուվիլի Կապոյտ Խաչի պարախումբին եւ ԳԱՐՈՒՆ նուագախումբին
Աւանդական հայկական չամփուրով խորոված եւ ճոխ պիւֆէ
ԹՈՄՊՈԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Ազգատախնամի կեդրոնը, հեռ 878–02–99
Անճրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են:
Ծանօթ·— Մոնմորանսի երթալու համար հոգեկառք առնել կարելի Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթոպիւսով կրնայի կայարանը իջնել:
ԿԱՐԵՒՈՐ·— Կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել եւ սեղանի վրայ ծախսել:
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

MAÏRÉROU OR

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԷՍԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Մայիս 30, Կիրակի ժամը 15·30ին
Salle Rossini, 6, Rue Drouot — Métro Richelieu Drouot
Խօսք՝ ՕՐ· ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կ'արտասանեն·— Ռ· Աբրահամեան, Ա· Տէվրէնեան, Ա· Էֆիգեան, –Գարփաճքիէ Գ· Տէրվիշեան, Ս· Թիւրքէն, Ն· Պշտիկեան, Ա· Պօտուրեան, Ֆ· Հազար, Ա· Տէր–Գրիգորեան
Դաշնակ ԱՆԻ Ա.ՃԷՄԵԱՆ
ՆԱՑԻՐԻ երգչախումբ՝ ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ
Պարգեւատրում հայ արժանաւոր մայրիկին
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

COSTA-BRAVA

DIRECTION ARMENIENNE
Spécialités franco - espagnoles

La paella — les calamars farcis — la zarzuela

13, Rue de Valenciennes
75010 PARIS
Tél. : 607-54-65
Fermé le Lundi
MELINE et DANIEL
VOUS ATTENDENT

Pélerinage Exceptionnel

SAINTE ETCHMIADZINE

Bénédiction "Sourp Muron"

Festivités pour le 20ème Anniversaire de l'intronisation de Sa Sainteté le Catholicos de tous les Arméniens

DU 22 SEPTEMBRE AU 6 OCTOBRE

Renseignements et inscriptions dès maintenant auprès de :

A PARIS

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

Exigez
de votre fournisseur habituel
les délicieux

halva lokoum tahin

Bongoût

USINE A St. MENET - 13011 MARSEILLE - TEL (91) 43 12 53 - 43 04 07

ՇԱԲԱԹ
ՄԱՅԻՍ
29
SAMEDI
29 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՐԱՉԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·600

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.600

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼՈՒՍԱՒՈՂ ՓԱՐՈՍԸ

Մայիս 28:

Հրաշագործ թուական, որ Հայոց դարուը պատմութեան տարեգլուխներէն մէջ արձանագրուած է ոսկի տառերով՝ իբրեւ կենդանի վկայ Հայուն տոկալու, վերապրելու եւ յաւերժանալու անկոտրում կամքին ու անսասան հաւատքին:

Լուսաշող փարոս, որ 58 տարի առաջ ձեռքերով Հայաստան աշխարհը ծածկող մահարոյր աղջամուղջը՝ փայլեցաւ յաւիտենական Արարատի գագաթին՝ ճամբայ ցոյց տալով անդունդին ծայրը հասած ողեկոչոյս Հայութեան յոյս ու լոյս պարգեւելով յուսակտուր հոգիներու:

Փարոս, որուն յառած է իր աչքերը համայն Հայութիւնը՝ հայրենիքի թէ սփիւռքի մէջ:

Մայիս 28 խորհրդանշան մըն է ցեղին յարութեան՝ Մեծ Եղեռնի մահասարսուռ տարիներու վաղորդայնին:

Վատոզի ցեղասպանը իր դիւային ծրագրով արմատախիլ ընելէ ետք Արեւմտահայութիւնը՝ գերակշիռ ուժերով կը յառաջանար դէպի Արեւելեան Հայաստան՝ միանգամ ընդմիշտ աշխարհի երեսէն ջնջելու համար Հայութեան անունը, երբ 1918 Մայիսի վերջին տասնօրեակին հերոսական մը գործուեցաւ Արարատեան դաշտին մէջ:

Զրահուած ինքնապաշտպանութեան, ֆիզիքական դոյութիւնը պահպանելու ընդոծին, հզօր, անընկճելի բնազդով, զօտեպնդուած Հայու բարոյական բարձր արժանիքներն ու ազգային ինքնուրոյն դիմագիծը անեղծ պահելու հաստատ կամքով, Հայութեան զաւակները առանց սեռի, տարիքի ու դասակարգի խորութեան, մէկ սիրտ մէկ հոգի, բոլորուած իրենց դեկավարներուն չուրջ, կասեցուցին ամբողջ թշնամին՝ հերոսաբար կռուելով:

Ստեղծեցին Սարդարապատ:

Հինգուկէս դարու սարկուածէն ետք կանգի կոչեցին անկախ Հայաստանը Մայիս 28ին:

Ազատամարտ չէր միայն, ինչ որ տեղի ունեցաւ 1918 Մայիսի ճակատագրական օրերուն, այլ իսկ եւ իսկ գոյամարտ: Մահու եւ կենաց կռիւ: Ապրելու կամ պատմութեան թատերաբեմէն իսպառ հեռանալու, յաւէտ անհետանալու ճակատամարտ:

Արիւնաքամ Հայութիւնը յաղթանակ տարաւ իր պատմութեան ճգնաժամային, բախտորոշ այդ օրերուն՝ անյուսալի պայմաններու տակ: Այս փաստն իսկ գրաւական մըն է, որ հայ ազգը ընդունակ է նոր հրաշքներ գործելու՝ երբ դանակը ոսկորին կը հասնի:

Մայիս 28ի չնորհիւ է, որ այսօր ունինք կորիզ Հայաստանը: Առանց Սարդարապատի, Ղարաքիլիսայի եւ Բաշ Ապարանի յաղթանակներուն չէինք կրնար աշխարհի քարտէսէն կորզել փոքրիկ հողամաս մը եւ վրան արձանագրել «Հայաստան» պաշտելի անունը:

Նեղ սահմաններու եւ տարբեր վարչաձեւի տակ է այդ հայրենիքը խորհրդայնացուածէն ի վեր: Ուրախալի երեւոյթ է սակայն, որ շուրջ երեք միլիոն Հայեր կ'ապրին այնտեղ: Լծուած են շինարարական աշխատանքի: Սմէն օր նոր նուաճումներ կը կատարեն գիտութեան, դրամատնութեան եւ մշակոյթի բոլոր մարզերուն մէջ, սատարելով երկրի վերելքին:

Մայիս 28ի առթիւ անգամ մը եւս կուզանք հրապարակելու համայն Հայու – թեան քաղաքական – հոգային պահանջները: Անկորնչելի իրաւունքները:

Կրկնելու մեր ուխտը՝ հաւատարիմ մնալու մեր նահատակներու կտակին: Անընդհատ հետապնդելու Հայ Դատը:

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՃՈՒՄՊԼԱԹԻ ՔՈՅՐԸ՝ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԱԼ ՍԱԼԵՐ Է ԵՂԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Եղեռնափորձերը կը չարունակուին Պէյրութի մէջ եւ այս անգամ մահմետական Զախի պարագլուխին՝ Ճումպլաթի քոյրն է, որ սպաննուած է իր բնակարանին մէջ իսկ, ահաբեկչական խմբակի մը կողմէ: Ինք զնդակ մը կերած է գլխուն մինչ իր երկու աղջիկները կը վիրաւորուէին եւ բաւական ծանր վիճակի մէջ կը պառնուին:

Ասիկա չէ անշուշտ որ կ'երթերը կրնայ մեղմացնել եւ լուծումի մը ճամբան բանալ Լիբանանի արիւնալի դէպքերուն վերջ տալու համար: Ֆալանժները անմիջապէս դատապարտած են այս արարքը, զոր զրդռութիւն մը կը նկատեն, քանի կը պատահի այնպիսի առեն մը երբ ալ ու ճախ խօսակցութեան մէջ էին եւ յոյս կար որ Սարգիսի առաջարկած «կլոր սեղանը» կազմակերպել անկարելի պիտի չըլլայ: Ճէմայէլի երկու տղաքը՝ Պէչիր եւ Ամին յայտարարած են թէ կողմնակից են «կլոր-ուղղներու զրոյցի» մը: Ճիշդ այս պատճառով է որ զրդռութիւնը հաւանական կը նկատուի: Արդարեւ, վերջին երեք օրերու ընթացքին մթնոլորտը չատ լարուած է, զոհերու օրական հաշուեկշիռն է՝ երկուշաբթի 79 մեռեալ եւ 120 վիրաւոր, երեքշաբթի 44 մեռեալ եւ 75 վիրաւոր, Չորեքշաբթի 51 մեռեալ եւ 117 վիրաւոր եւ Հինգշաբթի՝ 95 մեռեալ եւ 90 վիրաւոր:

Մինչ կողմէ, ամերիկացի բանագնացը, Տին Պրաուն յայտարարած է թէ ըստ իրեն ամերիկեան կառավարութիւնը «սըխալ մը ըրած է» արգելք հանդիսանալով որ Սուրիա նոր զօրք ղրկէ Լիբանան անցեալ ամիս: «Շատ զսպեցինք Սուրիացիք հաճելի ըլլալու համար Իսրայէլի»:

× *Գալով լուծումի մը յոյսին, ալժե – րացի դեսպանը, տեսնուելէ ետք Սարդիսի հետ, Չորեքշաբթի օր ըսած էր· «կրնամ ըսել որ Լիբանան լիբանանեան քաղաքական լուծումի մը ճամբուն վրայ է»: Ցաջորդ օրն էր սակայն որ կը սպաննուէր Ճումպլաթի քոյրը եւ Ճումպլաթ կը չնչէր Սարգիսի հետ ժամադրութիւնը մինչ նախապէս ինք ալ ալժերացի դեսպանին նման յոյս յայտնած էր մերձաւոր կարգադրութեան մը առընչութեամբ:*

Քանի մը տողով

ԹՈՒՐՔ ԿԻՊՐԱՅԻՆԵՐԸ նախապայմանները ղրած են բանակցելու համար յոյն – կիպրացիներուն հետ: Ոնան, յայտնի Թուրքերու նամակ մը ղրկած է յոյն ներկայացուցիչ՝ Փափատովուլոսի, ուր կ'ըսէ թէ հողային հարցը պէտք է ծեծուի բոլորովին զաղտնի մինչեւ որ զոհացուցիչ ելք մը գտնուի երկու կողմերուն համար ալ: Այս կէտը ընդունելէ ետք, Թուրքերը կ'ըսեն նաեւ թուրք եւ յոյն չրջանները պէտք է նման ըլլան աշխարհագրական թէ բնակչութեան տեսակէտով, թրքական զօրին պէտք է ապահովի պայմաններ ունենայ, երկու կողմերն ալ պէտք է պատասխանատու ըլլան իրենց պաշտպանութեան:

ՀԱՑՏՂՆԿԻՐ, դերման փիլիսոփան մեռաւ առջի օր, 86 տարեկանին: Հայրերէն մէկը կը նկատուէր գոյապաշտութեան թէեւ ինք կը մերժէր այդ մակդիրը: Իր գլխաւոր աշխատանքը՝ Զայ ուն Յայ լոյս տեսած է 1927ին: Իր համբաւը տուժած է սակայն երբ 1933ին անդամակցած է նացի կուսակցութեան:

ՍՈՒՐԻՄ. ընդունեցաւ որ ՄԱԿի ուժերը աւելի երկար մնան Կոլանի վրայ:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 18–24)

ԱԿԱԴ· ՍԱՀԱԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Ակադեմական Սահակ Կարապետեան պարգեւատրուած է Հայաստանի Գերա – գոյն Խորհուրդի կողմէ՝ ժողովուրդնե – րու բարեկամութեան չքանչանով, իր ծննդեան 70ամեակին առթիւ: Հայ գիտնականը կենսաբանական գիտութեան պարզացման մեծ ծառայութիւններ մատուցած է· մասնաւոր ուշադրութեան արժանացած է անոր յայտնաբերած փորձառական տուեալները գիւղատնտեսական կենդանիներու մարսողութեան կենսաբանութեան ասպարէզին մէջ: Ս· Կարապետեանի նախաձեռնութեամբ 1957ին՝ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի կենսաբանութեան հիմնարկու – թեան մէջ ստեղծուած է տարրալուծարանը: Մեծ դեր ունեցած է նաեւ գիտնականի բազմամեայ հետազօտութիւններուն արդիւնքը հանդիսացող թռչնաբուծութեան զարգացման համար: Սահակ Կարապետեանի գրիչին կը պատկանին աւելի քան 300 գիտական գործեր, որոնց շարքին 11 հատոր եւ երկու դասագիրք: Ակադեմականը իր կարգ մը ուսումնասիրութիւններու արդիւնքներուն մասին զեկուցումներ կարդացած է միջազգային համագումարներու մէջ՝ Մեքսիկա, Ճափոն, Միացեալ Նահանգներ, Սպանիա, Արեւելեան Գերմանիա եւ Հնդկաստան: Ս· Կարապետեան Հայաստանի Կենսաբանական Ընկերութեան վարչութեան նախագահն է եւ մեծ ջանքեր կը գործ կը դնէ գիտական ժողովներու կազմակերպման, ինչպէս նաեւ գիտական ուսումնասիրութիւններու հրատարակման համար: Հայ գիտնականը օգտակար դեր կատարած է նաեւ սերունդի պատրաստութեան տեսակէտէն: Ան պատրաստած է քսան գիտութեան թեկնածուներ եւ դոկտորներ:

×

ՀԱՄԵՐԳ՝ 668 ՄԵԹՐ ԳԵՏՆԻ ՏԱԿ

Զայքովսկիի « Սանթիմանթալ վալս »ը հնչած է զարմանալի «սրահ»ի մը մէջ, որ կը գտնուի 668 մեթր գետնին տակ, Արփի – Սեւան շինարարութեան մէջ, ուր տեղի ունեցած է համերգ – հանդիպում մը: Համերգի յայտագիրը բաղկացած է երգերէ եւ նուագներէ: Թաւջութակահար Գուրգէն Ադամեան նուագած է Զայքովսկիի գործը, երգչուհի Աննա Նչանեան մեկնաբանած է Գրիգոր Հախինեանի «Մովինար» օփերայէն Ծովինարի երգը: Ներ-

ՓԱՐԻԶԻ ՀՑՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՄԷՋ ԱՐԿԱԾՈՎ ՌՈՒԻՄԲ ՄԸ ՊԱՅԹԱԾ Է

— o —

ՄԷԿ ՄԵՌԵԱԼ — ՄԷԿ ՎԻՐԱՒՈՐ

Ուրբաթ առաւօտ ժամը 1էն սկսեալ ձայնասփիւռի զանազան կայանները, պետական թէ ոչ, արձագանգ կը հանդիսանային արկածի մը, որ պատահած էր Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տունը, 17 rիւ Պէօ: Ըստ ոստիկանութեան տուած առաջին տեղեկութեանց, Հինգշաբթի կէս գիշերին մօտ է, որ չէնքին առաջին յարկի մէկ սենեակը ռումբ մը պայթած է եւ տեղն ու տեղը մեռած է ան որու ձեռքն էր ռումբը: Ուրիշ երիտասարդ մըն ալ վիրաւորուած, Օթէլ–Տիէօ փոխադրուած է, ուր կը հարցաքննուի: Ոչ մէկ մանրամասնութիւն կար մեռնողին ինքնութեան մասին, քանի բոլորովին անճանաչելի դարձած էր: Երկու զոհերն ալ Հայ են: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, վիրաւորուած տղան ոչ մէկ կապ ունէր եղածին հետ, այլ պատը կը գտնուէր երբ չարդուփշուր եղած ապակիներէ վէրքեր ստացած է:

×

Ուրբաթ ցերեկ, Ֆրանս – Սուար առաջին էջին վրայ կը խորագրէր·—
3 ՌՈՒՄԲ — 1 ՄԵՌԵԱԼ ՌԻԻ Պ.Է0 (9րդ)
ու կը զրէր ի մէջ այլոց թէ «խորհրդաւոր պայթիւն մը պատահած է Հայ Մշակոյթի Տունը, ժամը 23·50ին» եւ պայթած ռումբին զատ, երկու հատ ալ ուրիշ գտնուած է: Ոստիկանապետը յայտարարած է թէ ռումբը պայթած է զոհին ձեռքին մէջ, որ 30 տարեկան մարդ մըն էր, լիբանանեան անցագրով:

Թերթը արձագանգ կը հանդիսանայ նաեւ դրացիի մը յայտարարութեան եւ հանրաձգերու որոնցմէ կը հետեւցնէ թէ կրնայ «ազգայնական Հայերու գործն ըլլալ, որոնք կը պայքարին Թուրքերու դէմ» ու կը յիշէ Թուրք դեսպանին սպանութիւնը:

×

Թերթը մամուլի տակ զրած առեն մեզի կը պակսին ճշդրիտ տեղեկութիւններ, կարենալ որեւէ բան ըսելու համար: Ի յառաջագունէ սակայն կրնանք ըսել թէ եղածը միայն ու միայն անպատասխանատու տարրերու գործ է:

կաներու գնահատութեան արժանացած են նաեւ Անահիտ Յեղիկեանի, Փերրա Խորէնեանի, Մելանիա Ադուլեանի, Մարտին Վարդազարեանի, Լոլա Ամէեանցի, Արտաշէս Սւեւեանի եւ Էլէոնորա Ադամեանի ելոյթները: Երեւանցի երաժիշտները ներկայացուցած են դասական եւ ժամանակակից հեղինակներու ստեղծագործութիւններէն՝ հայկական, ռուսական, ուկրանիական ժողովրդական եւ ճազ երգերէն կազմուած յայտագիր մը:

×

«ԱԽԹԱՄԱՐ» ՉԱՐԹՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

«Նայիրի» մանկիչը կրող երաժշտական զարթուցիչները, կանացի եւ տղամարդու ձեռքի ոսկէ ժամացոյցները լայն ժողովրդականութիւն կը վայելեն եւ տարուէ տարի կ'աւելնայ ապսպրանքներու պահանջը: Այս տարի ձեռնարկութիւնը սկսած է արտադրութիւնը « Ախթամար » մանկիչով զարթուցիչներու:

ԱՄԵՆ ՕՐՎԱ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՊՈՒՏԻԿԸ ՀՐԱՇԱԼԻՔ ԷՐ

Ս. ՕՀԱՆՅԱՆ

(Շար. – 27)

Ամեն ինչ ինձ համար մի անհասկանալի մշուշ էր դարձել։ Ես ոչ մի բան չէի հասկանում, ոչ մի բան չէի զգում։ Ինձ թվում էր, թե ես ինչ-որ մի ուրիշ աշխարհում եմ, ուրիշ մարդկանց մեջ, ուրիշ կյանքով ապրող մարդկանց մեջ։ Ես ոչ ոքի չէի ճանաչում, ոչ ոքի չէի տեսնում։ Ինձ թվում էր, թե ես ինչ-որ մի ուրիշ մարդ եմ, ուրիշ անձնավորություն, ուրիշ էակ։ Ես ինքս ինձ համար անծանոթ էի դարձել։ Ես ինքս ինձ չէի ճանաչում։

Ես ոչ ոքի չէի ճանաչում, ոչ ոքի չէի տեսնում, ոչ ոքի չէի լսում։ Ես ոչ ոքի չէի հասկանում, ոչ ոքի չէի զգում։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում տեսնել, ոչ ոքի չէի ուզում լսել, ոչ ոքի չէի ուզում հասկանալ, ոչ ոքի չէի ուզում զգալ։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ճանաչել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր ծանոթություն անել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր ընկեր ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր սեր ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր ատելություն ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր թշնամի ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր հակառակորդ ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր մրցակից ձեռք բերել։ Ես ոչ ոքի չէի ուզում ինձ համար ոչ մի նոր մրցակցություն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԿ.— Հայաստանի Անկախության Պատվավոր Նախագահ Ամերիկահայ մեծանուն գործիչ Հայկ Ասլանյանը մահացել է 1920 Օգոստոս 28ին Բոստոն քաղաքում և թաղվել է Նորթհեմփթոն քաղաքի հայկական գերեզմանատունը։ Նրա մահվան լուրը հեռագրով հասել է Հայաստան և ամենուրեք մեծ ցավ ու վշտակցություն է առաջացրել։ Հայ ժողովուրդը կորցրել է իր ամենանվիրյալ զավակներից մեկին, որ ամբողջ կյանքում ոչ միայն ոչ մի անձնական շահ չի հետապնդել, այլև իր ունեցվածքի մեծ մասը նվիրել է հայրենիքի ազատագրության գործին։

Հայկ Ասլանյանը ծնվել է 1851 թվին Ամերիկայում։ Նրա հայրը՝ Գրիգոր Ասլանյանը, Ամերիկա է գաղթել 1830 թվին։ Հայկ Ասլանյանը ավարտել է Հարվարդի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը և դարձել նշանավոր փաստաբան։ Նա ամուսնացել է ամերիկուհի Մարիա Ուայթի հետ, որ նրան ընծայել է երեք զավակ։

Հայկ Ասլանյանը ամերիկահայ գաղթականության մեջ ծավալել է ազգային-քաղաքական լայն գործունեություն։ Նա եղել է Ամերիկահայ Միության նախագահը, Ամերիկահայ Կոմիտեի անդամ, Ամերիկահայ Ազգային Խորհրդի նախագահ։ Նա եղել է Ամերիկահայ Օգնության Կոմիտեի նախագահը, որ 1915-1918 թվերին հայ գաղթականության մեծ մասին փրկեց սովից և մահից։ Նա եղել է Ամերիկահայ Ազգային Պատվիրակության նախագահը, որ 1919 թվին Փարիզում ներկայացրեց հայ ժողովրդի արդարացի պահանջները։ Նա եղել է Ամերիկահայ Ազգային Պատվիրակության նախագահը, որ 1919 թվին Վաշինգտոնում ներկայացրեց հայ ժողովրդի արդարացի պահանջները։ Նա եղել է Ամերիկահայ Ազգային Պատվիրակության նախագահը, որ 1919 թվին Լոնդոնում ներկայացրեց հայ ժողովրդի արդարացի պահանջները։

1918 թվականի հոկտեմբերի 28ին հայ ժողովուրդը ազատագրեց իր հայրենի հողի մեծ մասը և հռչակեց անկախ Հայաստանի Հանրապետություն։ 1919 թվականի մայիսի 28ին հայ ժողովուրդը ընտրեց իր առաջին խորհրդարանը՝ Հանրապետական խորհրդարանը, որ հռչակեց Հայկ Ասլանյանի անունը։ Հայկ Ասլանյանը ընտրվեց Հանրապետական խորհրդարանի նախագահ։ Նա եղավ Հայաստանի Հանրապետության Անկախության Պատվավոր Նախագահ։

Հայկ Ասլանյանը մեծ ուրախությամբ ընդունեց Հայաստանի Հանրապետության անկախության լուրը։ Նա ուղարկեց հեռագրեր Հայաստանի կառավարությանը, Հայաստանի խորհրդարանին, Հայաստանի ժողովրդին։ Նա գրեց հոդվածներ, որոնցում ողջունեց Հայաստանի անկախությունը և կոչ արեց ամերիկահայությանը օգնել նորաստեղծ հանրապետությանը։ Նա ուղարկեց մեծ գումարներ Հայաստանի կառավարությանը, որ օգնեցին նրան հաղթահարել սովն ու ավերածությունները։

Հայկ Ասլանյանը մեծ հետաքրքրություն էր ցուցաբերում Հայաստանի տնտեսական զարգացման հարցերի նկատմամբ։ Նա կազմակերպեց ամերիկյան մի շարք ընկերությունների մասնակցությունը Հայաստանի տնտեսության զարգացմանը։ Նա ձգտում էր, որ Հայաստանը դառնա ոչ միայն քաղաքական, այլև տնտեսական անկախ պետություն։

Հայկ Ասլանյանը մեծ հետաքրքրություն էր ցուցաբերում նաև հայ մշակույթի նկատմամբ։ Նա նպաստեց հայ գրականության և արվեստի զարգացմանը։ Նա օգնեց հայ գրողներին և նկարիչներին։ Նա կազմակերպեց հայ մշակույթի գործիչների ցուցահանդեսներ և համերգներ։

Հայկ Ասլանյանը մահացավ 1920 թվականի օգոստոսի 28ին, այդ օրերին, երբ հայ ժողովուրդը պայքարում էր իր անկախության համար։ Նրա մահը մեծ սգո և վշտի պատճառ դարձավ հայ ժողովրդի համար։ Նրա հուղարկավորությանը մասնակցեցին հազարավոր մարդիկ։ Նրա դագաղը ծածկված էր հայկական դրոշով։ Նրա գերեզմանի վրա դրվեցին բազմաթիվ ծաղկեպսակներ։

Հայկ Ասլանյանի անունը հավերժ կմնա հայ ժողովրդի սրտում որպես մեծ հայրենասիրի, որ իր ամբողջ կյանքը նվիրեց հայրենիքի ազատագրության գործին։

Հ. ՄԻՒՐՃԵԱՆ

ՏՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ

1918 ՓԵՏՐՎԱՐ ԱՍԼԱՆ ԴԱՇՏԻՆ

Ցաւագին շունչն է անց, չարաճիտոտ Ն'զդու խմ,
Հորիզոնէն ծայր սպրուած ու կը փրէչ մարմնին վրայ...
Նմուագնե'ն ու լրտուբե'ն... Օրօրոց չէ· այլ շիրիմ
Նիւիրկի' արբ խրէկ դուն ցնծագին պարի զանգեա՛ն...

Ցաւագին շունչն է անց, ու զայն կ'ողջունեմ ես ալ,
Գիտնալով որ ան ինծի համար ալ կը պատրաստէ
Հոն ուրիշ գերեզման մը, ուր ես ալ կրնամ մի օր
Հանգչիլ ինչպէս ուզեցի, ինչպէս ուզեցին ուրիշներ...

Ցաւագին շունչն է անց, ու զայն կ'ողջունեմ ես ալ,
Գիտնալով որ ան ինծի համար ալ կը պատրաստէ
Հոն ուրիշ գերեզման մը, ուր ես ալ կրնամ մի օր
Հանգչիլ ինչպէս ուզեցի, ինչպէս ուզեցին ուրիշներ...

ՅՈՎՀ. ՈՒԽԱՆՅԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆԸ

Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից...

Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու...

Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից...

Հ. ՄԻՒՐՃԵԱՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար...

Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու...

Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար...

Ա. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԵԿ ՕՐՎԱ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

«Մեկ օրվա պատմությունը մի ամբողջ դար է»,
Հին իմաստուն է ասել։ Ես չեմ ուզում
Ասել, որ մեկ օրվա մեջ կարելի է
Ամբողջ դարի պատմությունը տեսնել։
Ես ուզում եմ ասել, որ մեկ օրվա մեջ
Կարելի է տեսնել մի ամբողջ դարի
Ոգին, որ ապրում է ժողովրդի մեջ։
Ես ուզում եմ ասել, որ մեկ օրվա մեջ
Կարելի է տեսնել մի ամբողջ դարի
Ոգին, որ ապրում է ժողովրդի մեջ։

ՀԱՅԿ ԴԱՎԹՅԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆԸ

Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից...

Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու,
Ես գնում եմ հեռու, ես գնում եմ հեռու...

Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից,
Հայրենիքի ձայնը ինձ կանչում է հեռվից...

Ա. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար...

Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու,
Ես կ'երթամ հեռու, ես կ'երթամ հեռու...

Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար,
Հուշարձան մը պիտի կանգնեցնեն ինձ համար...

ՅՈՎՀ. ՈՒԽԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն։— Պ. Կարապետ Քելէկեան եւ զաւակը՝ Տիգրան, Տէր եւ Տիկին Աստուր Օհաննէսեան, այրի Տիկին Գոհարիկ Օհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Երջանիկ Ուզունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճընկըլտրեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Ճընկըլտրեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Եղսա Օհաննէսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ժաք Թէրզեան եւ բոլոր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, կիրակի, Յունիս 6, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, իրենց կնոջ, մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ, մեծ–մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՍՈՒՀԻ ՔԵԼԷԿԵԱՆԻ

(ծնեալ Ճընկըլտրեան)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Այս առթիւ Պ. Քելէկեան հեռեւեալ նուէրները ըրած է։— 100ական Ֆր. Լիոնի եկեղեցիին, Հայկազեան վարժարանին, կապոյտ եւ կարմիր Խաչերու մատնաճիւղերուն։ Եւ 100 Ֆր. «Ցառաջ»ին։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Պեհրէեան 50 Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Ցառաջ»ին Յովսէփ Թաթիկեանի մահուան Գ. տարելիցին առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ։— Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը չնորհակալու–թեամբ ստացած է Միութեանս պատուոյ նախագահ Պ. Արծրուն Զրբաչեան ընտանիքէ նուէր Հայրենակցական Միութեան 2500 Ֆր.։ Նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Րոժէ Զրբաչեանէ (Փարիզ) նուէր Հայր. Միութեան 1000 Ֆր.։

×

Տիկին Ամալիա Լոռէնեան (Տրակինեան), Տիկին Վեռա Փափազեան իրենց սիրելի մօր, ողբացեալ Տիկին Լուսընթագ Պանտիկեանի մահուան առթիւ, Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին ի նպաստ կը նուիրեն 1000 Ֆր.։

×

Կպ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Արամ Պեհրիկեանէ 50 Ֆր. Տիկին Վիքթորիա Մկրտեանէ 100 Ֆր. իր ամուսնոյն հոգեհանգստեան առթիւ։

×

Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հարիւր Ֆր. Տէր եւ Տիկ. Մուրատ Մանկասարեանէ, իրենց սիրեցեալ մօր՝ այրի Տիկին Արփինէ Մանկասարեանի մահուան առթիւ։

Հ. Ց. Դ.

ԻՍԻ։— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Յունիս 3, ժամը 2·20ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ նահանգի Մուրատ Ուսումնասիրացի ժողովը Շաբաթ, Յունիս 5, ժամը 15ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ։— Մխիթար Աբբահօր 300–ամեակ։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ

Բարձր հովանաւորութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԷՍԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Մայիս 30, կիրակի ժամը 15·30ին

Salle Rossini, 6, Rue Drouot — Métro Richelieu Drouot

Խօսք՝ ՕՐ. ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կ'արտասանեն։— Ռ. Աբրահամեան, Ա. Տէվրէնեան, Ա. Էֆիգեան, Գարփանքիէ Գ. Տէրվիշեան, Ս. Թիւթէն, Ն. Պշտիկեան, Ա. Պօտուրեան, Ֆ. Հազար, Ա. Տէր-Գրիգորեան

Դաշնակ ԱՆԻ ԱՃԷՄԵԱՆ

ՆԱՑԻՐԻ երգչախումբ՝ ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊՂԿԵԱՆԻ

Պարգեւատրում հայ արժանաւոր մայրիկին

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, Յունիս 12ին երեկոյեան ժամը 21էն մինչեւ լոյս

Գեղեցիկ տեսարանի մը մէջ Պուա տը Պուլոնեի, Սէն գետին եղերքը, առագաստանաւ – ճաշարանի մէջ

LE VIEUX GALLION

40, Allée du Bord de l'Eau, face à l'hippodrome de Longchamp. Paris 16

Parking

Մասնակցութեամբ

ՊԷՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆ

Նուագախումբ եւ երգիչ՝

ՄԱՐԹԻՆ ԵՈՒՐԿԱՆՈՍ

Սահմանափակ տեղերու պատճառաւ արձանագրուիլ անյապաղ, դիմելով երգչախումբի անդամներուն կամ հեռաձայնելով հետեւեալ անձերուն՝

JOSEPH BOGHOSSIAN — 720-90-13 (heures de bureau)
644-69-47

Mr et Mme ZAHREDJIAN — 738-27-92

Mlle KELEK — 878-93-00 (heures de bureau)

Mr SIKARCIAN — 985-27-44

Մուտք եւ ճաշագին 200 Ֆր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կպ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները։— Տոքթ. Նորա Տամլամեան 1000, Տէր եւ Տիկին Հաար 1000, ամն 300, Տէր եւ Տիկին Սթոքէր 170, Տիկին Տիլսեան, Տիկին Գարաօղլանեան, Տիկին Քէօսէեան, Տիկին Ալթունեան, Տիկին Պետիկեան, Տիկին Շալճեան, Տիկին Ձամալեան–Իսահակեան 100ական, Տիկին Զաքէլ Արզումանեան 40, Տիկին Անահիտ Արզումանեան 20։

×

Նաեւ չնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆր. ընկերուհի Մատլէն Իւլիւպէեանէ իր հօրը՝ Խաչիկ Մկրտիչեանի յիշատակին, եւ 200 Ֆր. Տիկին Նունիկէ։

ՆՈՒԷՐ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տօնէլեանէ 100 Ֆր., Սէն Մօռէն Տէր եւ Տիկին Պարթեւեանէ 50 Ֆր., Օր. Օր. Փելիկեանէ եւ Կիւլեանէ 100 Ֆր.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Արշալոյս Պապեանէ 100 Ֆր. իր ամուսնոյն յիշատակին։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 27, կիրակի

Կազմակերպուած վարժարանի Մնողաց Միութեան եւ նախկին աշակերտներու խանդավառ գործակցութեամբ։

ՕՐ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋ

Երգ, պար, ուրախութիւն

Ազգ. հարազատ մթնոլորտ եւ խոհանոց Ցայտրդով մանրամասնութիւններ։

REPRESENTATION DE DANSES

de caractère arménien

Direction artistique :

EVA ARZOUIAN

Vendredi, 4 Juin, à 20 h. 30

6, Rue Albert de Lapparent

Paris 7, métro Ségur

Location de billets :

278-18-97

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Պօմոնի մէջ արձանագրութիւնները սկսած են 6–14 տարեկան երկսեռ մանուկներու համար։ Կը խնդրուի դիմել տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը, Զորեքշաբթի ցերեկ վերջ եւ կիրակի առաւօտները։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

— ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ —

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՄԻՒՌՈՒՆԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՂԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

20-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԷՆ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Փութով արձանագրուիլ

A PARIS

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 Paris — Tél. : 073-32-64 266-50-12 073-30-64

AU SECRETARIAT DE L'EGLISE ARMENIENNE, 15 Rue Jean-Goujon, 75008 PARIS — Tél. : 359-67-03

A LYON Varoujan Sarkissian

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Licence Voyages : A. 721.

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄՆԻ կազմակերպութեամբ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Զորեքշաբթի Յունիս 2 ժամը 16ին Ալեք Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118 Բուրսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին՝ մանակցութեամբ՝ երգ. Պ. Միհրան Էլմայեանի, արտասանութիւն Դպրոցասէր եւ Սամուէլ Մուրատեան վարժարաններու աշակերտութեան, հայկական պարեր Մինի–Սօսիի։

Բոլոր հայ մայրերը սիրով կը հրաւիրուին իրենց պզտիկներով։

Կը խնդրուի նախապէս հեռաձայնել Հ. Բ. Ը. Մ.ի կեդրոնը՝

Հեռ. 924–86–71 *եւ* 227–12–26

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կ'երգէ

Լիւսի Քոչեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական արուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ Վոլթէր։

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱՆ 21 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՏՈՐՆԵՐ

—55 *մեներգներ եւ զուգերգներ*։ — *Համաուագներ՝ Ա. Հեթանոսական*։ *Բ. Եղերական ա մբցանակ*։ *Գ. Դիւցազնական*։ *Դ. Վերածնունդ*։ — *Դպրոցական. Սենեկային եւ Համանուագային երաժշտութիւն*։ — *Լուսընթագ. պարանուագ երգչախումբով*։ — *Անոյշ գուսաներգութիւն*։ — *երգախաղեր – էմմա*։ *Տէր-Գոնեակ*։ *Ղարաբաղի Մելիքներ*։ — *Մեներգներ խմբերգներով*։ — *Մեներոպեան լեզու. աչխարհական զանթաթ երգչախումբով*։ *ա մբցանակ*։ — *Հայ ժող. եւ աչուղական երաժշտութիւն. Արաբկիրէն. Տարօնէն. Զմշկածագէն. Շապին – Գարահիսարէն եւ Եղեսիայէն*։ *Ասոնք բոլորը դաշնակի եւ նուագախումբի ընկերակցութեամբ*։

Դիմել՝

ԱՒԵՏԻՍ ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ

1, Allée Erckmann-Chatrian

93110 Rosny sous Bois

Tél. : 875-54-50

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Տրապիզոնի նահանգի Հայրենակցական Միութեան խնջոյք–ճաշը՝ ՅՈՒՆԻՍ 27ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՅԻՍ
30
DIMANCHE
30 MAI
1976

LE NUMERO 1,20 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
C. C. P. Paris 15069-82

Fondé en 1925
571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 170 Ֆ·	Վեցամսեայ	90 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 200 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 20

51ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·601

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

51e ANNÉE — N° 13.601

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՊԱՅԹՈՒՄԸ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

— o —

Ինչպէս գրած էինք մեր երէկուան թիւով, Հինդշաբթի կէս գիշերին ռումբ մը պայթած էր Փարիզի Հայ Մշակոյթի տունը եւ տեղն ու տեղը մեռած էր երիտասարդ մը, որու ինքնութիւնը կարելի չէր եղած ճշդել, տրուած ըլլալով որ երկու թեւերը պոկուած էին եւ դէմքն ալ գրեթէ դոյութիւն չունէր: Կը թուէր թէ ռումբը պայթած էր ենթակային ձեռքն իսկ, առաջին յարկի փոքր սենեակ մը, ուր կը գտնուէր: Թերթերը, ձայնաւորիւ թէ հեռատեսիլ անմիջապէս լայնօրէն կը զբաղէին այս խնդրով, զանազան վարկածներ յառաջացնելով: Ոստիկանութեան կարծիքն այն էր, առաջին քննութիւններէ եաք, թէ զոհը, ռումբով կը զբաղէր երբ պայթած է: Ոստիկանութիւնը տեղւոյն վրայ կը գտնէր նաեւ երկու ուրիշ ռումբեր, զորս յետագային կը չեզոքացնէր: Կը կարծուէր նաեւ թէ զոհը կրնայ ըլլալ Յակոբ Յակոբեան անուն լիբանահայ երիտասարդ մը, որ վերջերս կը փոխարինէր չէնքին բուն պահակը: Ոստիկանութիւնը տեղւոյն վրայ գտած է նաեւ թռուցիկներ, Մայիս 28 թուականը կրող եւ ստորագրուած «Հայկ· ցեղասպանութեան արդարադատներ» ուր կ'ըսուի թէ «երրորդ եղեռնափորձ մըն է բոզքելու համար թուրքերու կատարած ցեղասպանութեան դէմ», յիշելով երկու թուրք դեսպաններու սպանութիւնը: Կարելի չէ եղած ճշդել թէ ո՞րն էր պատրաստուած այս նոր եղեռնափորձը, կ'ըսէ ոստիկանապետը:

Ուրբաթ իրիկուն, ՖՐԱՆՍ – ՍՈՒԱՐ, իր վերջին հրատարակութեան մէջ, չատ աւելի լայն տեղ կուտար այս խնդրին եւ դէպքին մանրամասնութիւններէն զատ, հայնպատոս յօդուած մը կը հրատարակէր «Աւելի քան 150 հազար հայ Ֆրանսայի մէջ» խորագրով:

Ը.Ա. ՔՈՒՒԱ, «Ռումբ մը Հայաստանի մէջ, մէկ մեռեալ, մէկ վիրաւոր, հանմարթ ձեռքի արկած մը» կը խորագրէ կարգ մը հակիրճ տեղեկութիւններ տալով:

Ը.Ը ՄՈՆՏ, «Անծանօթ մը սպաննուած Հայաստանի Մշակոյթի Տան մէջ» խորագրով է որ կ'անդրադառնայ դէպքին, տալով ինչպէս բոլոր թերթերը ոստիկանութեան հաղորդած լուրերը բայց յիշեցնելով նաեւ հայկ· կարդերը 1915 Ապրիլ 24ի ու նաեւ թուրք դեսպաններու մահափորձերը:

Շաբաթ առաւօտ, ՖԻԿԱՌՕ լոյս չէր տեսներ (ինչպէս Ֆրանս–Սուար), բայց միւս բոլոր օրաթերթերը աւելի թէ պակաս կ'անդրադառնան:

ՓԱՐԻԶԻՆ ԼԻՊԵՌԻ, անհրաժեշտ տեսած է լուրը տալ «Ա.Հաբեկչութիւնը» ընդհանուր խորագրին տակ, տալու համար բոլորին տուած լուրերը:

ՔՈՒԻՏԻՆ ՏԸ ՓԱՐԻ «Ռիւ Պլէօյի խորհրդաւորութիւնները» կը խորագրէ եւ հարց կուտայ թէ Մշակոյթի Տունը «դարձողութեան դաշտի կը ծառայէ՞ր Հայաստանի խորհրդաւոր ազատագրութեան բանակին»:

ԻՆԹԵՐՆԷՇԸՆԱԼ ՀԵՐԱԼՏ ԹՐԻԲԻՒՆ կարճ ձեւով կ'արձագանգէ եղածին, յիշելով ոստիկանութեան հաղորդած տեղեկութիւնները:

ԻՄԱՆԻԹէ «Պայթում Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, մէկ մեռեալ» խորագրով կ'անդրադառնայ եղածին, ամփոփ ձեւով եւ աւելորդ մեկնութիւններէ խուսափելով:

ՌՈՒԻ, սրամիտ գտած է բառախաղ մը տեղաւորել «Կապոյտ գիշերը, կապոյտ փողոցը» (Մշակոյթի Տան փողոցը կը կոչուի՝ Ռիւ Պլէօ) խորագրով եւ քանի մը տողով միայն անդրադառնալ, բայց այդ քանի մը տողերուն մէջ, ծանրանալ զբօսնուած թռուցիկներուն վրայ:

ԼԻՊԵՌԱՍԻՕՆ, «Հայկ· Տան պայթումը» խորագրով լուրին կ'անդրադառնայ, նաեւ կ'ակնարկէ հայկ· ջարդերուն եւ եղեռնափորձերու:

ՕՌՈՐ, ոստիկանական վէպի վերածելու իր ձգտումը ցոյց տալով, լայն տեղ կուտայ «Մեռեալին գաղտնիքը» «խոստմնալից» խորագրին տակ: Կը պատմէ ու կը պատմէ, հինէն ու նորէն, ճիշդն ու սխալը իրար խառնելով:

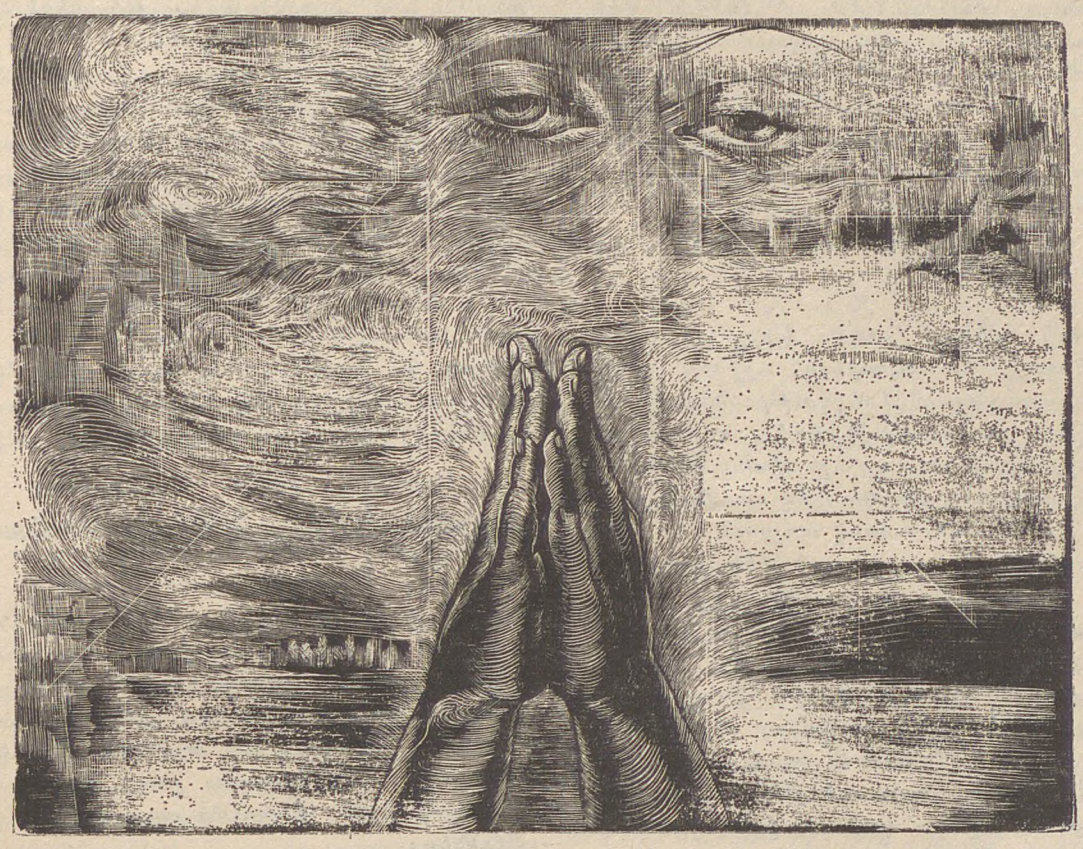
Գալով Թրքական Համուլին, Մայիս 29ի ԹԵՐՃԻՒՄԱՆը լուրը կուտայ չատ կարճ ձեւով, միայն ու միայն արձագանգ հանդիսանալով Ֆրանսական համուլի դուրս ծակալութեան հեռագրին, առանց որեւէ մեկնութիւն տալու:

×

Ոստիկանութեան տուած լուրերէն կը պարզուէր թէ վիրաւորը որ ձերբակալուած է, կը կոչուի Գէորգ Փափազեան եւ միշտ հարցաքննութեան տակ է:

Մշակոյթի Տան առաջին յարկը բաւական մեծ վնասներ կրած է ու սրահը քարուքանդ է:

Սպէն պարագայի մէջ, աւելորդ է չեշտել թէ եղածը ինքնագլուխ գործ մըն է, որմէ, պարզ է, որեւէ լուր չունին Մշակոյթի Տան պատասխանատուները:



Գործ՝ Բարգէն Պօտոսեանի

ՄՕՐՍ ՀԱՄԱՐ ԳԱՋԵԼ

Ցիշում եմ դէմքը fo ծեր, մայր իմ անոյշ ու անգին,
Լոյս խորշոմներ ու գծեր, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Ահա նստած ես տան դէմ ու կանաչած ք-ք-ենին
Դէմքիդ ստուեր է գցել մայր իմ անոյշ ու անգին:

Նստել ես լուռ ու տխուր, հին օրերն ես յիշում այն,
Որ եկել են ու անցել, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Եւ յիշում ես fo որդուն, որ հեռացել է վաղուց, —
Ո՞ւր է արդեօք հեռացել, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Ո՞ւր է արդեօք հիմա նա, ո՞ղջ է արդեօք, թէ մեռած,
Եւ ի՞նչ դռներ է ծեծել, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Եւ երբ յոգնած է եղել, եւ երբ խարուել է սիրուց —
Ո՞ւմ գրկում է հեծեծել, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Մտորում ես դու տխուր, եւ օրրում է ք-ք-ենին
Տխրութիւնը fo անծիր, մայր իմ անոյշ ու անգին:

Եւ արցունքներ դառնագին ահա ընկնում են մէկ-մէկ
Քո ձեռքերի վրայ ծեր, մա՛յր իմ անոյշ ու անգին···:

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑ

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մայիս 18–24)

ՊԵՊՈՑԻ ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Համաձայն Գաբրիէլ Սունդուկեանի կոթակին, Երեւանի Գ· Սունդուկեան թատրոնի չէնքին առջեւ կանգնեցուած է Պեպոյի արձանը, զոր քանդակած է նկարիչ Գրիգոր Ահարոնեան: Մայիս 21ին տեղի ունեցած է Պեպոյի յուշարձանին հանդիսաւոր բացումը, հազարաւոր քաղաքացիներու մը ներկայութեամբ, որոնց մէջ՝ կուսակցական, արհեստակցական միութիւններու, գրականութեան, գիտութեան եւ մշակոյթի գործիչներ եւ խորհրդային երկիրներէ եկած հիւրեր: Բացման հանդիսութեան ներկայ եղած են Կարէն Դեմիրճեան, Բաբկէն Սարկիսով, Գրիգոր Ազոմանեան եւ կառավարութեան անդամները: Բացումը կատարած է Երեւանի քաղաքապետը՝ Մուրադ Մուրադեան, հետեւեալ խօսքերով.— «Պեպոյի արձանին բացման իրողութիւնը իր մէջ մեծ խորհուրդ ունի: Առաջին անգամն է որ Երեւանի մէջ կը կանգնի ո՛չ թէ գրողի մը, այլ անոր հերոսին յուշարձանը: Պեպոն աւելի քան մէկ գործ ի վեր գործած է ժողովուրդի սիրելին, «Հալալ աշխատանքի» եւ ընկերային արդարութեան նշանաբանը: Այս յուշարձանի բացման մեծ խորհուրդն ու քաջառիկ իմաստն այն է նաեւ, որ Գ· Սունդուկեանի նուիրական վիպաքին, անոր կտակին իրականացումն է»: Եւ մինչ հրապարակին վրայ կը հընչէր «Դամբը ձեռքիս» ծանօթ երգը, քաղաքապետը վար կ'առնէր արձանը պատրուող ճերմակ ծածկոցը: Սյնուհետեւ խօսք առած են՝ Դ· Ալեքսիճէ, Դաւիթ Մալեան, Մկրտիչ Սարգսեան, Սարգիս Մելիքսէթեան, Գ· Առաքելեան, որոնք անդրադարձած են Գ· Սունդուկեանի ունեցած դերին հայկական իրապաշտ թատրոնի ստեղծման մէջ:

ՎՐԻՊԱԿ·— «Արարատ, սիրելիս» յօդուածաշարքին մէջ՝ վերջին երկու յօդուածներուն (Մայիս 26 եւ 27) կարմրաւոր եկեղեցին պիտի ըլլայ՝ Աշտարակ:

Քանի մը տողով

ՖԻԿԱՌՕ եւ ՖՐԱՆՍ – ՍՈՒԱՐ քաշուեցան մամուլի սենտիքայէն, չկարենալով համաձայնիլ ներկայ խօսակցութիւններուն սենտիքային եւ Գիրքի բանուորներու միջեւ: Շաբաթ օր, գործադուլի հետեւանքով, երկու օրաթերթերն ալ լոյս չտեսան:

ՊԻՔՐՈՒԹի օդակայանը բաւական մեծ վնասներ կրած է բայց երթեւեկը, թէեւ քիչ, չէ դադրած: Միւս կողմէ, հազարաւորներ ներկայ եղած են Ճումպլաթի քրոջ յուղարկաւորութեան:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի Քանի փառատօնը վերջ գտաւ: Ոսկի մրցանակը ստացաւ Թաֆսի Տրայվըր ժապաւէնը (ամերիկեան) դափակեմի մասնաւոր մրցանակը ստացան միասնաբար երկու ֆիլմեր՝ մարքիզուհի ո'Օ (Գերմանիա) եւ Քրիա Քուէրվոս (Սպանիա), լաւագոյն այր դերասանը՝ Ժոսէ Լուիս Կոմէզ, կին դերասանը՝ Տոմինիք Սանտա եւ Մարի Թորոսկի: Բեմադրութիւն՝ Էթթօռէ Սքոլա: Դատա – կազմին անդամ էր՝ Գառզու:

ԼՈՅՍԻՆ ՁԱՓ ՄԵԾ ԵՒ ՍՈՒՐԲ՝ ՄԱՅՐԸ...

Մայրերու Օրուան իմաստը — աւե՛լորդ է թերեւս ընդգծել — ՄԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ըմբռնումով միայն կ՚ամբողջանայ· ո՛չ այնքան քեղնաւորութեան դաղափարով՝ որքան ծնուցիչ այդ զօրութիւնը արժեւորող նուիրումի եւ ամբողջակա՛ն զոհաբերութեան յանձնառութեամբ:

Կենդանական աշխարհի բնական եւ բեւեռիներէն մէկն է սերնդագործումը: Մայրեր կան անոնց բոլոր դասերուն մէջ: Բնազդական դուրդուրանքի մղումը ինքնին է եւ ուժեղ: Սակայն՝ բանաւոր էակին համար մայրութեան գաղափարը կ՚ենթադրէ ԻՆՔՆԱՄԵՐԺՈՒԹԵԱՆ ԳԾՈՎ ԸՆԾԱՑՈՒՄԻ ՄԸ ԿՈՉՈՒՄԸ· գիտակցուած զոհողութիւններու պատասխանատուութեան գոյացումով պայմանաւոր նուիրումի մը յօժարութիւնը:

Տեւականութեան, վերանորոգումի, յաւիտենական գոյատեւումի խմացումը անբմբռնելի է առանց մայրութեան: Անմահութեան ամէնէն վերացական եւ բնազանցական հասկացողութիւնն իսկ կը գաղթի գոյութեան իրաւունքէ, երբ սերունդներու յաջորդականութիւնը կը վերանդուի մայրութեան ժխտումով: Եթէ յաւիտենականութեան գաղափարը ապրողներու մտքին մէջ կռւան կը գտնէ իբրեւ ապագայի մը, որուն կերտումը երաշխաւորուած է սերունդէ սերունդ փոխանցուող մարդկային արժէքներով, այդ մեծ իրագործումներուն մէջ կարելի չէ չտեսնել մայրութիւնը՝ իբրեւ սկզբնաղբիւր ծագող ու ճառագայթող բոլոր հանճարներուն, մտաւոր եւ հոգեկան բոլոր կերտումներուն· աստուածային այն չունէին, որ սահմանուեցաւ առաջին մարդուն, մայրերու ճամբով կատարելու համար զաւակներուն, իբրեւ անկողոպտելի ժառանգ:

Առակը կ՚ըսէ· «Աստուած ստեղծեց մայրերը, որովհետեւ գիտէր թէ ամէն տեղ չի կրնար ըլլալ»:

Ժողովրդային իմաստութիւնը, իր ա՛յս ձեւակերպումով իսկ, մարդկային արարչագործութեան եւ ստեղծարար ուժի բարձրագոյն պատասխանատուին վրայ կը տեսնէ մայրութեան առաքելութիւնը:

Բայց թէ գիտութիւն եւ քաղաքակրթութիւնը ո՛րքանով կ՚այլայլեն զայն՝ չենք գիտեր:

Մերօրեայ լայն չարժումը, որ գերադոհումի մէջ վտանգ կը տեսնէ եւ որդեծնութեան ալիքը սահմանափակելու կը հետամտի, արդիւնք ու հետեւանք է վերահաւորէն այն իրողութեան՝ որ մայրութեան կոչումով եկողներէ քիչեր միայն կ՚արժեւորեն բնութեան ու կեանքի կողմէ բանաւոր կին էակին վերապահուած առաքելութիւնը: Ա՛նոնք ծնունդ կուտան՝ սակայն կեանք չեն տար: Առաջինը արարքն է, սերնդագործելու, կենդանական ընթացքը, — իրրեւ անձնասիրական պահանջի մը, եսական գոհացումի մը բնական հետեւութիւնը: Երկրորդը կոչումն է, ստեղծելու տենչով մը ստանձնուած պատասխանատուութիւն, — որ կ՚ենթադրէ մարմնեղէն ձեռակերտին մէջ մշակել աստուածային իմքնութիւնը, իրրեւ երկարաձգումը սկզբնական այն չունէին՝ զոր Աբարիչը ուզեց խառնել հողեղէն մեր էութեան:

×

Տարբե՛ր անօրինուէր ապահովարար մարդկութեան կեանքը, եթէ մայրութիւնը ցաւի, տառապանքի, անձնուրացութեան եւ ստեղծագործ նուիրումի պատկում մը մնար՝ երջանկութեան աղբիւր դաւանելով երջանկացնելու ձգտումը:

Մա՛յրը միայն գիտէ, թէ հոգեղէն եւ մահկանացու մարդը իր ծնունդով իսկ ճակատագրուած է ցմահ պայքարի մը՝ աշխարհի չօշափելի, նիւթեղէն եւ առարկայական իրականութեան դէմ, այդ իրականութենէն բխող նիւթապաշտութեան, կեղծիքին, անհանդուրժողութիւններու, եսասիրական կիրքերու դէմ:

Դրախտէն արտաքսումի այլաբանական պատկերացումը՝ կը պարզէ մարդ էակի «աստուածդիտութեան» յոխորտանքին եւ յաւակնութեան անանկութիւնը· մարդուն դատապարտումը գոյութեան մը՝ որ տեւական մաքառում պիտի ըլլայ, պէտք է հնազանդին անոնք այս պատգամիս եթէ կ՚ուզեն որ աւելի երկար կեանք մը չնորհուի իրենց, կերտելու համար բոլորովին նոր եւ ամէն տեղեւութիւններէ վերծ աշխարհ մը: Գնա՛ ուրեմն:

« — Ձեր հրամանը պիտի գործադրեմ ըսելով, մեծ Աբարիչին առջեւ երկրպագեց հրեշտակապետը եւ թռաւ դնաց դէպի երկիր: Մտնելով իրեն մատնանշուած սրահէն ներս, հիացումով դիտեց հրեշտակապետը արուեստի այն բոլոր նուրբ գործերը, որոնք ձեռակերտուած էին այնքա՛ն ճաշակով եւ նրբութեամբ, եւ այդպէս բանտարկուած տեսնելով զանոնք ճմլուեցաւ իր ազնիւ սիրտը եւ խկոյն կեանք տալ ուզեց անոնց: Որով, երեք անգամներ չարժեց ան ցպիկը ըսելով·

« — Արթնցէ՛ք խե՛ղճ անմեղունակ խաղալիքներ: Յանուն երկնի եւ երկրի մեծ Աբարիչին, կուգամ ես կեանք պարգեւելու ձեզի: Արթնցէ՛ք ուրեմն, բացէ՛ք ձեր աչքերը եւ վայելեցէ՛ք ձեզի չնորհուած այդ վաղանցուկ ժամերը:

«Եւ ահա ընդոստ չարժիլ սկսան բոլոր այդ քարակերտ առարկաները, բացխփեցին լոյսէն չլացած իրենց աչքերը, մեծ զարմանքով նայեցան իրենց չուրջ բոլորը եւ արձակեցին հիացումի բացագանչութիւններ:

«Այն տաեն, ամենաողորմած մեծ Աբարիչին պատգամաբերը բացատրեց անոնց իրեն տրուած Վերին հրամանը եւ կրկին ու կրկին պատուիրեց անոնց, որ չարաչար չզործածէին իրենց տրուած ազատութիւնը:

« — Զուարճեցէ՛ք, երգեցէ՛ք, պարեցէ՛ք մինչեւ առաւօտ: Ես պիտի վերադառնամ արեւածագին եւ պիտի վար ձառերեմ ձեզ եթէ արժանի եղաք այդ վարձատրութեան, հակառակ պարագային պիտի դառնաք դուք ձեր նախկին վիճակին՝ Հիմա ազատ էք ուրեմն ձեր ուզածին պէս զուարճանալու:

«Այս ըսաւ հրեշտակապետը եւ աներեւութացաւ:

«Այժմ, բոլոր քարակերտ խաղալիքները վերածուած էին աստուններու եւ անասուններու: Անոնցմէ ո՛չ մէկը կը համարձակէր սակայն բերանը բանալու, այն աստիճան սահմռկած էին անոնք իրենց այս նոր գոյավիճակէն: Այդպէս երկա՛ր պահ մը լուռ մնալէ վերջ, հսկայ փիղ մը ձայն բարձրացուց յանկարծ·

« — Ի՛հ, բարեկամներ, մեր Թանկապին վայրկեանները կը վատնենք:

« — Իրաւունք ունի մեր փիղ բարեկամը, ըսաւ անդիէն երիտասարդ մը: Տեսէ՛ք, որքա՛ն լուսապայծառ որքա՛ն օդաւէտ է մեր սրահը: Վայելենք զայն:

« — Այո՛, վայելենք եւ կարելի եղածին չափ զբօսնունք· կարճ է կեանքը եւ համբուած են մեր վայրկեանները, ձայնեց անդիէն տարիքոտ կին մը:

« — Ես պիտի ուզէի, դուրսը, բայց օդին մէջ վազվզել, այս սրահը չատ նեղլիկ է ինծի համար, ըսաւ ձին:

« — Իսկ ես, պիտի ուզէի դաշտին մէջ ծաղիկներ հաւաքել, ըսաւ անուշիկ փոքրիկ աղջնակ մը:

« — Օ՛հ, ծաղիկը ձգէ՛ հիմա· ես պիտի ուզէի դաշտին մէջ չուան ցատքել, պոռաց անդիէն աւելի մեծնկակ աղջիկ մը:

« — Օ՛հ, ամէնէն աղուորը մարզա-դաշտին մէջ գնդակ խաղալը չէ՞ մի՛թէ:

« — Ի՛հ, պարապ խօսքերով աւեն կը վատնէք, տխմարներ: Ո՞ւր է արնգահարը, թող մէջտեղ ելլէ նայինք, պոռաց անդիէն կարմիր զլակով մարդուկ մը, որ քաջութիւնը ունեցաւ առաջինը ըսելով նեռուկ սրահին մէջտեղը: Անկէ քաջութիւն առնելով ամէնքը մէկ մէջտեղ նեռուեցան ուրախութեան աղաղակներով:

« Եւ ահա՛ մէկէն, ամբողջ սրահը լեցուեցաւ խառնիճաղանճ աղմուկով մը: Ամէն մէկը բաներ մը կ՚երգէր, ամէն մէկը բաներ մը կը պոռար: Ոմանք ի՛նչ ընելիքնին չուտարած, մէկ կողմէն միւսը կը վազվզէին: Երիտասարդները կ՚ուզէին պարել, բայց որովհետեւ պէտք եղածին չափ տեղ չէին դաներ, ձիերը կը քաշկռտէին քրքիջներ արձակելով:

« Եւ ահա թէ՝ պճըլիկ մկնիկ մըն ալ ուզեց մասնակից ըլլալ այդ հաճոյքի եւ ոռնդայորդ խնջոյքին: Իր բարակուկ ձայնը մէջտեղ նետած հսկայ ոտքերուն մէջտեղէն կ՚ոստոստէր ան աջէն ձախ, ձախէն աջ: Որկրամոլ կատուն կը փախցնէ՞ մի՛թէ այս համադամ ճաշի առիթը: Եւ ընդոստ կը ցատքէ ան մուկին վրայ լափելու համար զայն: Այս անգամ սարկայն, մանչուկ մը· «Անպիտա՛ն քեզի, մեր խաղին արգելք ըլլալու իրաւունք չունիս» ըսելով, կը քաշէ կը բռնէ կատուին պոչիկէն եւ մէկ հարուածով կը փակցնէ զայն պատին, ուրկէ վար կը գլորի կատուն չախչախուած գլուխով:

« — Ինչո՞ւ հանդարտ չէք կենար, կը գոյ անդիէն իշուկ մը կատղած:

« — Դուք ձեր գործին խառնուեցէք, աւանա՛կ, կը պատասխանէ մանչուկը բարկութեամբ· իմ ալ իրաւունքս է կարծեմ ուզած ձեւովս զբօսնուլ:

« — Խփեցէք ձեր թշուառական բեռանները կը պոռայ անդիէն դոմէշ մը քալելով մանչուկին վրայ:

« Եւ ահա թէ գայլ մը, որ անոնց վէճը դիտելով հանդերձ կը սրէր ակռաները, վայրագօրէն կը նետուի դոմէշին վրայ եւ կը սկսի խածոտել զայն:

« Յետո՛յ: Օ՛հ, զարհուրելի՛ տեսարան: Սրահին ամէն մէկ կողմէն բարձրացող գոռում գոչումներ, վայնասուններ, ցաւի ճիչեր, լաց ու կոծեր, հծծիւններ: Մարդկային թէ անասնական, անպատճառելի, անպատրաստելի բնազդն է որ դլուխ ցցած է այս անգամ: Մեծ ու պզտիկ, ասուն թէ անասուն զիրար կը յօշոտեն, զիրար կը բզքտեն առանց ինչո՞ւն գիտնալու: Ոմանք իրենց վայրագութեան բնազդէն, ոմանք ալ ինքնապաշտպանութեան բնազդէն տարուած, կը չանան անխնայ յարձակիլ միւսներուն վրայ:

« Եզրակացութի՞ւն կ՚ուզէք: Լ՛հ, պատերազմի դաշտ մը չատ աւելի սրտաճմլիկ տեսարան մը: Ա՛հ ու սարսափ, սոսկում եւ զարհուրանք: Կտրտած ոսկորներ, բզքտուած մարմիններ, հոս ու հոն փռուած ձեռքեր, ոտքեր, գլուխներ եւ յորդառատ գետի մը նման հոսող արի՛ւն, արի՛ւն, արի՛ւն...

« Աբեւածագին, երբ եկաւ երկրի եւ երկնի մեծն Աբարիչին պատգամաւորը, մնաց ան չմորուն այդ անհաւատալի եւ սրտաճմլիկ տեսարանին դիմաց: Երկար պահ մը խոկալէ վերջ,

« — Ինծի ընելիք բան մը չէ մնացած, իրենք զիրենք պատժեր են արդէն » ըսաւ ան ինքն իրեն: Երբ արդէն իսկ կը պատրաստուէր մեկնելու ցպիկը բարձրացնելով օդին մէջ վերադարձնելու համար ամէն բան իրենց նախկին քարացեալ վիճակին, ականջին հասաւ երախայի մը լալու ձայնը: Զարմացած նայեցաւ չուրջը, փնտռեց եւ վերջապէս նշմարեց երիտասարդ մայրիկ մը, որ կծկուեր էր կրասիի մը եռեւը, կուրծքին սեղմած իր պճըլիկը կարծես պաշտպանելու համար զայն ահռելի վտանգի մը դէմ:

« Հրեշտակապետը զարմացած, մօտեցաւ դանդաղ քայլերով եւ հարցուց·

« — Ո՞վ ես դուն, ուրկէ՞ եկար եւ ի՞նչ գործ ունիս այս արիւնաներկ սրահին մէջ:

« — Ե՜...ս, կակազեց սարսափահար հէք կինը: Տեղէ մըն ալ չեկայ, ես հոս էի արդէն:

« — Հո՞ս, զարմացաւ հրեշտակապետը:

« — Այո՛, հո՛ս, կրկնեց երիտասարդ մայրիկը, չէ՞ք տեսներ: Ես ալ բոլոր միւսներուն պէս խաղալիք մըն էի:

« — Եւ ի՞նչպէս եղաւ որ դուն ողջ մնացիր:

« — Ա՛հ, չէ՞ք տեսներ, ես մայրիկ մըն եմ: Փոխանակ զուարճանալու, ուզեցի հեռու պահել զաւակս այդ թոհ ու բոհէն, որուն վտանգաւոր բնոյթի մը ուշնեալը կը զգայի:

« — Անձնուէր մայրիկ մըն ես դուն եւ արժանի ես վարձատրուելու, ըսաւ հրեշտակապետը ձեռքը դնելով անոր ուսին: Եւ խօսքը չարունակելով· «Քեզի եւ ձառերիդ երկա՛ր կեանք մը պիտի չնորհեմ հիմա· պիտի ապրիք դուք այնքան երկար, որքան աշխարհի բոլոր մարդիկը եւ պիտի վայելէք աշխարհի բոլոր մարդկային վայելքները:

« — Վայելքնե՞րը ըսիք, գոչեց երիտասարդ կինը սարսափած: Որ վայելքները: Սա տեսարանը վայե՞լք կ՚անուանէք դուք: Ես ապրեցայ միայն քանի մը ժամեր բայց չատ լաւ ճանչցայ երկրային

Առձանիկի մը առասպելը

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱԶՈՀՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Աշխարհի ամենամեծ թանգարաններէն մէկուն մէջ կայ քարակերտ թանկագին արձանիկ մը, որ կը ներկայացնէ երիտասարդ մայրիկ մը: Թեւերուն մէջ սեղմած է ան հրեշտականման պճըլիկ մանկիկ մը, որ չերմաջերմ զուրգուրանքով մը կը սեղմէ կուրծքին վրայ, կարծես զայն պաշտպանելու, հոգեհատորին սպառնացող մեծ վտանգէ մը զերծ պահելու համար զայն:

Ահա՛ թէ ի՛նչ կը գրէ առասպելը այդ արձանիկին մասին:

×

«Օրին մէկը, ինչպէս կ՚ըսէին, երկնի եւ երկրի Մեծն Աբարիչը, աչքերը դէպի վար, հրաշազան գեղեցկութիւններով եւ զարդերի ապեղութիւններով, օրինակելի արարքներով եւ զարչելի վարուքիներով, նուիրեալ սէրերով եւ սահմռկեցուցիչ թշնամութիւններով առլցուն մեր աշխարհին վրայ դարձուցած մէկ պահուն, հոն՝ իր ամենատես աչքին կը զարնէ հսկայ վաճառատուն մը, որուն ընդարձակածաւալ մէկ սրահը բերնէ բերան լեցուած էր այլազան խաղալիքներով, որոնց մեծ մասը կը բաղկանար ասուն կամ անասուն արուեստական արարածներէ:

«Ո՛վ գիտէ, տարուած թերեւս դուրթի զգացումէ մը, եւ կամ թէ իր հայրական ողորմածութեամբ անգամ մը եւս փրկելու փորձը ընելու համար թշուառ մարդկութիւնը այն հաճոյքի, հեշտանքի եւ իրերասպանութեան մոլուցքէն, որուն մէջ պիտի թաւալէր եւ կորսուէր օր մը առյաւէտ, երկրի եւ երկնքի մեծ Աբարիչը իր քով կը կանչէ հրեշտակապետը եւ կը հրամայէ անոր·

« — Շուտ, ձեռք առ ցպիկդ եւ վար, աշխարհ դնա՛ եւ մտի՛ր սա դէմի խաղալիքի վաճառատունը: Կ՚ուզեմ որ մէկ դիշերուան համար կեանք պարդեւես այն բոլոր ասուն եւ անասուն խաղալիքներուն, որոնք զրկուած են օդին, արեւին եւ ազատութեան բարիքներէն:

«Ըսէ անոնց, որ ամբողջ դիշերը ազատ են խաղալու, ցատքելու, պարելու եւ երգելու որքան որ կ՚ուզեն: Այդ ամէնը ընելու են սակայն պատշաճ ձեւով, համերաչխութեամբ եւ իրերօգնութեամբ:

առասպանքի ուժով մաքրելու համար առաջին այդ մեղքը:

Մեր առաքելութիւնը կը մեկնի ա՛յս դիտակցութենէն, — սիրոյ մէջ պտնելով դաղանիքը բոլոր խաղաղ լուծումներուն· զոհաբերութեան եւ նուիրումի մէջ որոնելով դերազոյն այն ուժը, որ մահկանացու եւ հողեղէն էակին կը ներշնչէ տալու կամքը:

×

Ամբողջական է հայ մօր հաւատքը, զոհաբերական իր առաքելութեան հանդէպ:

— « Եթէ դուն մայր ըլլայիր՝
փոխանակ հայր ըլլալու,
Աշխարհ արդեօք չէ՞ր թաւալեր առանց
արցունքի մը լալու»...

կ՚ըսէ Սիպիլ՝ Աստուծոյ ուղղեալ իր «խօսք»ին մէջ:

— «Մօր սիրտը անդունդ մըն է, որուն խորը ներո՛ւմը կայ միշտ», կ՚ըսէ Պալզաք, տառապութիւնները փշրող դերագոյն ուժը ողջունելով մայրական սրտին մէջ:

Դանիէլ Վարուժան, լոյսին նուիրուած իր անզոյգ քերթուածին մէջ կը հաստատէ·

— « Ան ամէնո՛ւն գիւթը կուտայ, ան
ամէնո՛ւն կը նուիրուի,
Եւ կը մնայ անքաժան՝ նշխարքին պէս»:

Ու զարձեալ, վկայութեան կոչելով Ռիկ Վէտան, կը չեշտէ՝ միշտ լոյսի փառաբանութեան ի խնդիր·

— « ԴՈՒՆ ԿԸ ՓԱՑԵԼԻՍ ՄԵՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՋՈՀԱՑՈՐԾՈՒՄԻՆ ՀԱՄԱՐ »:

Կրնանք հիմա դառնալ հայ մօր տեսլական տիպարին եւ ըսել·

— Լոյսին պէս եւ լոյսին չափ մեծ ես դուն:

ՄԻՆԱՍ ԹԻՕԼԷՕԼԵԱՆ

ԸՍԽ՝ ԿՈՉՎԱԾ, ՀԱՐՎԱԾ ՍՈՒՏ

(ՊՎԿՏՈՂՎԱԾ ԱՅՕՄ)

ՎՎՓԱՄՈՒ ԴՈՒՎԱՅՕ ՎՈՅԳՅՃՅՈՒՆ ՍՈՒՓՎԿ

ՅՃՂՈՎՓ ԴՎՓՈՅՕՂՎՃ ՓՎՃՅՓ ԿՂՕՂՍՅ՝ ՄՍ՝ՅՈ

— ——— o ———

Ա՛յ, ասում են՝ ամեն ինչ ունի իր վերջը, ու ես էլ ուզում եմ հավատալ դրան, որովհետև ինչքան էլ ուզում եմ, չեմ կարողանում հիշել, թե ինչպես եմ հայտնվել այս ամայի տեղում, ինչպես եմ հասել այս ավերակների մեջ, որոնք ոչ մի կերպ չեն նմանվում ոչ մի ծանոթ բանի։ Ես չգիտեմ, թե ինչ է եղել մինչև այս պահը, ինչ է պատահել ինձ հետ, ինչ եմ արել, ինչ եմ ասել, ինչ եմ լսել։ Ես միայն գիտեմ, որ հիմա ես այստեղ եմ, ու ինձ համար ոչ մի ուրիշ բան գոյություն չունի։

Ես ո՞վ եմ, ինչո՞ւ եմ այստեղ, ինչպե՞ս եմ հայտնվել այս ամայի տեղում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ այս հարցերը տալիս, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ խոսում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ վիճում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ կռվում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ հաշտվում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ծիծաղում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ լաց լինում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ուրախանում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ տխրում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ուզում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ չեմ ուզում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ատում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ սիրում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ապրում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ մեռնում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ծնվում, ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ ինչո՞ւ եմ ես ինքս ինձ հետ

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Երամ եւ Նորայր Զատէեան եւ Օր. Յո–ղիկ Զատէեան կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ հօր՝

ԱԼԵՔՍԱՆ ԶԱՏԷԵԱՆԻ

թաղումը կատարուեցաւ Շաբաթ 29 Մայիս 26ին, ընտանեկան մտերիմ շրջա–նակի մէջ եւ այս առթիւ կը նուիրեն 100 Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ–Ֆաշանի մանուածիւղին եւ 50 Ֆր. «Ծառաջ»ի։

(Տառնալ «Ծառաջ»էն)։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կրընոպլէն Օր. Արմենուհի Անտոնեան իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Օր. Ժաք–լին եւ Աղաւնի Մարանկոզեանի եւ Պր. Արման Մարանկոզեանի, իրենց սիրելի մօր այրի Տիկին Ազատուհի Մարանկոզ–եանի մահուան առթիւ եւ վոխան ծաղկե–պսակի կը նուիրէ 100 Ֆր. Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարժանի եւ 50 Ֆր. «Ծա–ռաջ»ի բարգաւաճման։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ – ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 27, կիրակի

Կազմակերպուած վարժարանի Ծնողաց Միութեան եւ Նախկին աշակերտներու խանդավառ գործակցութեամբ։

ՕՐ ՄԸ ԱՄԲՈՂՋ

Երգ, պար, ուրախութիւն

Ազգ. հարազատ մթնոլորտ եւ խոհանոց Ցաջորդով մանրամասնութիւններ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83,rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Restaurant

LA CAPPADOCE

3, rue Marivaux (derrière l'Opéra-Comique, M° Richelieu-Drouot) tél 742-83-65

présente

tous les soirs

NORAYR

1er chanteur de l'Orchestre
d'Etat d'Arménie

et tous les samedis soir

FERDI

Savez-vous que vous trouverez à :

AIR FRANCE

AGENCE DES INVALIDES

2, Rue Esnault-Pelterie — 75007 Paris — Métro : Invalides
Téléphone : 551-96-20 — Poste 6-46-55

le meilleur accueil auprès de :

ANAHID BOYADJIAN

pour vos voyages d'affaires
et de tourisme - individuels ou groupes

Ձեր ճամբորդութիւններուն համար, գործի, զբօսաշրջիկութեան, անհա–տական թէ հաւաքական,

մի՛ վարանիք

դիմեցէք վերոյիշեալ հասցէին, ուր
ԱՆԱՀԻՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

լաւագոյն ընդունելութիւն կը վերապահէ ձեզի

Հ. Յ. Դ.

ԻՄԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի, Յունիս 3, ժա–մը 2·20ին, Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո–րիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻՐ

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ Նահանգի Մուրատ Ու–սումնասիրացի ժողովը Շաբաթ, Յունիս 5, ժամը 15ին Իսիի Մշակոյթի Տունը։ Օրակարգ.— Մխիթար Աբբահօր 300–ամեակ։

REPRESENTATION DE DANSES

de caractère arménien

Direction artistique :

EVA ARZOUIAN

Vendredi, 4 Juin, à 20 h. 30
6, Rue Albert de Lapparent
Paris 7, métro Ségur

Location de billets :
278-18-97

Ի նպաստ Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

կ'երգէ

Լիւսի Քոչեան

Հայաստանէն եկած ժողովրդական ար–ուեստագիտուհի

Հինգշաբթի Յունիս 3 ժամը 20·30ին, Ալֆորվիլի հանդիսասրահը, 22 Ռիւ Վոլ–թէր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Զուիցերական իրաւավիճակ

ԼՕԶԱՆ

Համեւրոպահայ բացառիկ օրերը Լօզանի եւ Ժընեւի մէջ՝ հայրենի հիւրերով

ՅՈՒՆԻՍ 18 ԵՒ 19

Միութեան Եւրոպայի Շրջանակին Պատգամաւորական ժողովին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ իր երկրորդ օրրանին՝ Լօզանի մէջ՝

Հովանաւորութեամբ Եւրոպայի կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿ–ԵԱՆԻ՝ Փարիզէն

Նախագահութեամբ Միութեան նախագահ ԱԼԵՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ՝ Տէթրօյթէն

Պատուոյ ներկայութեամբ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի նախագահ ՎԱՐԴԳԷՍ ՀԱՄԱՋԱՊԵԱՆԻ՝ Երեւանէն

Ա.- ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 70ԱՄԵԱԿԻՆ՝ 1906–1976

Ուրբաթ երեկոյ, Յունիս 18 ժամը 20·30ին Ժընեւի համալսարանին մեծ հանդիսասրահը

(UNIVERSITE II, 24 Rue du Général Dufour — GENEVE auditoire JEAN PIAGET)

Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին անուանի արուեստագէտներ՝
երեւանէն երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ
Միւնիխէն երգիչ ԶԱՒԷՆ ԹԱՇՃԵԱՆ
Փարիզէն դաշնակահար ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Բ.- ՄԵԾ ՃԱՇ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Լօզան – Փալաս պուլտոկի շքեղ սրահներուն մէջ
(LAUSANNE-PALACE HOTEL, 9, Grand Chêne)

Շաբաթ, Յունիս 19, ժամը 19·30էն մինչեւ առաւօտ

մասնակցութեամբ Փարիզի հայ անուանի ժողովրդ. երգչուհի ԼԻԶ ՍԱՐԵԱՆի

Պարահանդէսը պիտի ոգեւորէ Փարիզէն ժամանող
« THE ARMENIAN'S SUNSHINE »

ժիրայր ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ եւ Ռոպէր ՓԱՓԱԶԵԱՆ խանդավառ նուագախումբը՝ եւրոպական թէ հայկական կտորներով

Ճաշագիր՝ 50 Զ. Ֆ. առանց խմիչքի)
40 Զ. Ֆ. 20էն վար երկսեռ երիտասարդութեան համար

Այս հանդիսութիւններուն ներկայ պիտի ըլլան, պատգամաւորներէն զատ, հիւրեր Եւրոպայի բոլոր երկիրներէն, Միջին Արեւելքէն եւ Մ. Նահանգներէն։ Փափաքողներ եւ սենեակ ապահովելու համար կը խնդրուի դիմել ուղղակի Միութեան Եւրոպայի կեդր. Գրասենեակը՝ հեռաձայն (21) 28–20–86, ժամը 9–12 եւ 14–18, հեռագրի հասցէ՝

UGAB, Chemin Cap 3, LAUSANNE (SUISSE)

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍ 6, Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դպրաստասիին մէջ
44 – 50, Աւընիւ Շարլ Տը Կոլ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ
Երգ – նուագ, մասնակցութեամբ
Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՍՎԱՃԵԱՆԻ, ձեռնադաշնակ – երգչուհի
Պր. ՆՈՐԱՅՐ ԱԳԲԼԵԱՆԻ, երգիչ – յօրինող
Առնուվիլի կապոյտ Խաչի պարախումբին եւ ԳԱՐՈՒՆ նուագախումբին
Աւանդական հայկական շամփուրով խորոված եւ ճոխ պուֆէ
ԹՈՄՊՈՂԱ, արժէքաւոր առարկաներով
Սեղանները ապահովելու համար դիմել Աղքատախնամի կեդրոնը, հեռ 878-02-99
Անձրեւի պարագային ապահովութիւններ ձեռք առնուած են։
Ծանօթ.— Մոնմորանսի երթալու համար չորեքշաբթի առնել կառ. տիւ Նոռէ եւ իջնել Անկէն (իւրաքանչիւր քառորդ ժամուն), անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթո–պիւսով կրնաք կայարանը իջնել։
ԿԱՐԵՒՈՐ.— Կը յանձնարարուի ուտելիք չբերել եւ տեղւոյն վրայ ծախսել։
Դուռները կը բացուին ժամը 10ին եւ կը տեւէ մինչեւ ժամը 22
Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի հաճելի օր մը անցընել։
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ՕՐ ՄԱՆՇԻ ԱՓԵՐՈՒՆ

Յունիս 5, 6 եւ 7

Հայ կարմիր Խաչի ծովահայեաց օգա–փոխութեան կայանին մէջ

Ծովային զբօսապտոյտ Սէն Մարքուֆ կղզիին չուրջ։

Այցելութիւններ Շաթօ տը Գրէօյի եւ Համաշխարհային Բ. պատերազմի Նոր–մանտիի ցամաքահանման տեսարժան վայ–րերը եւ զոհուած ամերիկահայ զինուոր–ներու շիրիմները։ Գերեզմանօրհէք ըստ պատահման։

Սովորական ճոխ սեղան եւ հայաշունչ մթնոլորտ երեք օրուան ընթացքին չամ–փուրով խորոված կարմիր Խաչուհիներու կողմէ եւ կասկարած ճուկ։ Օթոքարը որ կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ պի–տի դանուի երեք օր, կը մեկնի, 5 Յունիս, Շաբաթ առաւօտ, ժամը 8ին։

Ժամադրավայր Սքուար Մոնթոլոն։

Արձանագրուիլ կարմիր Խաչուհիներու մօտ կամ հեռաձայնել 985 36 53

Ծախքերու մասնակցութիւնի 200 Ֆր,

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՓԱՐԻԶ

ՏԻԿՆԱՆՑ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄՆԻ կազմա–կերպութեամբ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Զորեքշաբթի Յունիս 2 ժամը 16ին Այեֆ Մանուկեան Մշակ. կեդրոնին մէջ, 118 Քուրսել փողոց, Փարիզ 17րդ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցու–թեամբ՝ երգ. Պ. Միհրան Էլմայեանի, արտասանուհի Դպրոցասէր եւ Սամուէլ Մուրատեան վարժարաններու աշակերտու–թեան, հայկական պարեր Միքի–Սօսիի։

Բոլոր հայ մայրերը սիրով կը հրաւիր–ուին իրենց պզտիկներով։

Կը խնդրուի նախապէս հեռաձայնել Հ. Բ. Ը. Մ.ի կեդրոնը՝
Հեռ. 924–86–71 եւ 227–12–26